

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

üçüncü enternasyonalin kisa tarihi

●
alexander sobolev
●

üçüncü enternasyonal'in kurulması
veni koşullarda işçi sınıfı partilerinin görevleri
birleşik işçi cephesi için mücadele
troçkizmin yenilgiye uğratılması
ideolojik ve örgütsel birleşmeye yöneliş
faşizme ve savaşa karşı birleşik cephe mücadelesi
komintern'in sona erışı
üçüncü enternasyonal gelenekleri ve günümüz

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN KISA TARİHİ

**bilim
yayınları**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Adres: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İstanbul

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN KISA TARİHİ

SBKP Merkez Komitesi Marksizm-
Leninizm Enstitüsü bilim emekçilerinden
*A.I. Sobolev başkanlığında K.K.
Shirinya, F.I. Firsov, N.Y. Korolev,
A.B. Reznikov, G.F. Zastavenko, L.G.
Churbanov, ve Y.N. Sokolov'dan*
oluşan bir grup tarafından;
*W. Ulbricht, D. Ibarruri, J. Duclos,
T. Buck, K. Bagdache, V. Codovilla,
G. Cogniot, I. Lehtinen, D. Nemes,
F. Fürnberg, E. Sereni, P. Dutt, B. Ponomarev,
R. Avramov ve A. Rothstein gibi*
Komintern yöneticileri, büro elemanları
ve basın görevlilerinin işbirliğiyle yazılmıştır.

Çeviren:
N. Okman

SBKP Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nden Alexander Sobolev başkanlığında bir grup bilim emekçisi tarafından yazılıp, İngilizce birinci basımı *Outline History of the Communist International* adıyla Progress Publishers tarafından 1971 yılında Moskova'da yapılan bu eser, Bilim Yayınları'nca çevirtilip *Üçüncü Enternasyonal'in Kısa Tarihi* adıyla, dizgi ve basımı Haziran 1979'da İstanbul'da Kent Matbaasında yaptırılarak, yayınlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

I

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN OLUŞMASI. KOMİTERN: DÜNYA DEVRİMCİ GÜÇLERİNİN ÖNCÜSÜ (1919-1920)	23
Komintern'in Oluşmasındaki Tarihsel Önşartlar	23
Komintern'in Kuruluşu	44
Komintern'in İkinci Kongresi	74

II

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN KİTLELERİ KAZANMA, BİRLE- ŞİK İŞÇİ CEPHESİNİ SAĞLAMLAŞTIRMA VE SOVYET CUM- HURİYETİNİ GÜÇLENDİRME MÜCADELESİ (1921-1923)	119
Yeni Koşullarda Bilimsel Sosyalist Partilerin Görevleri	119
Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi	144
Bir Birleşik İşçi Cephesi İçin Mücadele	175
Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi	198
1923 Güzündeki Devrimci Olaylar Sırasında Komintern'in Strateji ve Taktikleri	220

III

KAPİTALİZMİN KISMİ SAĞLAMLAŞMA YILLARINDA SSCB'DE SOSYALİST İNŞANIN GELİŞMESİ SIRASINDA KOMİTERN, KOMİTERN ÜYESİ PARTİLERİN İDEOLOJİK VE ÖRGÜTSEL SAĞLAŞMASINA GİDEN YOL (1924-1928)	253
Komintern'in Beşinci Kongresi. Üye Partilerin İdeolojik ve Örgütsel Sağlamlaşmasına Yöneliş	259
Komintern'in İşçi Sınıfını Sermayeye Karşı Bir Birleşik Anti-Emperyalist Cepheye Birleştirme Çabaları	276

Komintern ve Yeni Koşullarda Dünya Devrimci Hareketinin Gelişme Sorunları. Troçkizmin Yenilgisi	296
Komintern'in Altıncı Kongresi	336

IV

KAPİTALİST DÜNYADA EKONOMİK BUNALIM YILLARI VE SSCB'DE SOSYALİZMİN TEMELLERİNİN ATILMASI SIRASINDA KOMİTERN (1929-1933)	363
Kapitalist Dünyanın Derinleşen Ekonomik Bunalımı Sırasında Komintern'in Strateji ve Taktikleri	363
Komintern'in Faşizme Meydan Okuması	389
Ulusal Kurtuluş Hareketinde İşçi Sınıfı Partilerinin Taktikleri	423

V

FAŞİZME VE SAVAŞA KARŞI BİRLEŞİK BİR İŞÇİ VE HALK CEPHESİ MÜCADELESİNDE ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL (1934-1939)	433
Komintern'in ve Bölümlerinin Strateji ve Taktiklerinde Dönüm Noktası	433
Üçüncü Enternasyonal'in Yedinci Kongresi	461
Eylemde Yeni Strateji	500

VI

HALKLARIN ANTI-FAŞİST MÜCADELESİNİN ÖNCÜ KOLLA- RINDA KOMİTERN ÜYESİ PARTİLER, KOMİTERN'İN SONA ERMESİ	565
Dünya Savaşının Birinci Dönemi Sırasında Komintern ve Komintern Üyesi Partiler (Eylül 1939- Haziran 1941)	567
Almanya'nın SSCB'ye Saldırmasından Sonra Komintern'in ve Üye Partilerin Çalışmaları	596

VII

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL GELENEKLERİ VE GÜNÜMÜZ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ	649
Komintern Mirası ve Dünya İşçi Sınıfı Hareketinin Büyümesi	649
Komintern'in Devrimci Gelenekleri ve Günümüz Bilimsel Sosyalist Hareketinin Genel Çizgisi	670
Proleter Enternasyonalizmi Gelenekleri ve Bilimsel Sosyalist Safların Birliği İçin Mücadele	693

Ekim Sosyalist Devriminin öncülük ettiği insanlığın kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında, uluslararası işçi hareketi, yeni, büyük devrimci görevlerle karşı karşıyadır. Bu görevlerin yerine getirilmesi için verilen mücadele, Üçüncü Enternasyonal'in (Komintern'in) gerçekleştirmiş olduğu çok çeşitli devrimci çalışmalara ayrılmaz bir biçimde bağlıdır.

Örgütlenmesine Lenin'in öncülük ettiği Komintern K. Marx ve F. Engels'in yönettiği Komünist Birliği ve Birinci Enternasyonal'in tarihsel mirasçısıydı. İkinci Enternasyonal'in en üstün geleneklerini benimsedi.

Komintern, bilimsel sosyalist partiler arasındaki birlik ve uyumu geliştirerek ve onları marksist-leninist ideoloji, uluslararası dayanışma ve yüce ilkel ruhıyla eğiterek, yaklaşık çeyrek yüzyıl önderlik ettiği bugünkü uluslararası bilimsel sosyalist hareketi başlattı. Üçüncü Enternasyonal ve bölümleri her zaman kendi dönemlerindeki en önemli toplumsal çatışmaların merkezinde yer aldılar ve etkinlik kazandılar. İşçi sınıfını, burjuvaziye karşı mücadele, pro-

leter egemenliğinin kurulması, sosyalizmin zaferi için toparlamaya çaba gösterdiler.

Üçüncü Enternasyonal, kapitalizmin genel bunalımı, dünyanın iki sisteme -sosyalist ve kapitalist - ayrılması ve aralarındaki mücadele koşullarında, proletaryanın sınıf mücadelesinin giderek uluslararası bir nitelik kazanmasının doğal bir belirişi; yeni durumda, proletaryanın farklı ulusal müfrezelerinin devrimci öncü kolları arasında karşılıklı ilişki ve yardımlaşmanın en etkin biçimlerini bulma konusundaki tarihsel gerekliliğin bir somutlanması olarak ortaya çıktı. Bilimsel sosyalistler Marx'ın «farklı ülkelerin işçileri arasında olması gereken ve kurtuluş için tüm mücadelelerinde onları omuz omuza direnmeye teşvik eden bu kardeşlik bağının gözardı edilmesi, uyumsuz çabalarının ortak yenilgisiyle cezalandırılacaktır.»⁽¹⁾ anlamındaki sözlerini her zaman hatırlamışlardır.

İşçi sınıfının, proletarya egemenliği ve sosyalizmi kurmak için kapitalizme karşı verdiği yiğit mücadelesinin tarihsel yükselişi, temelde uluslararası niteliktedir. İşçi sınıfı hareketinin uluslararası niteliği, proletaryanın dünya çapındaki tarihsel görevinin doğası, bunun somutlanma koşulları ve sosyalist sistemin kapitalist sistemin yerini almasındaki özelliklerle belirlenir. Kapitalizm ulusal sınırları aşmış ve ulusal ekonomileri uluslararası burjuvazinin tüm dünya emekçilerini sömürdüğü bir sistem halini almaya başlayan bütünleşmiş bir dünya kapitalist ekonomisi içinde birleştirmiştir. Sermaye adımını attığı her yerde, acımasızca sömürülen ve ezilen bir ücretli işçiler sınıfı yaratmıştır. Sınıf mücadelesi deneyimi, farklı ülkelerin işçilerine tek bir düşmanları -dünya burjuvazisi-, bir tek hedefleri -sömürenlerin altedilmesi ve sosyalizme geçilmesi -, bu hedefe ulaşmanın bir tek yolu -egemen

sınıflara karşı tutarlı ve yiğit bir devrimci mücadele-, bir tek güç kaynağı - örgüt - ve bir tek ideoloji - marksizm-leninizm - ve bir tek zorunlu mücadele koşulu - uluslararası dayanışma - olduğunu kanıtlamıştır. Sermaye uluslararası bir güçtür ve ona karşı savaşı kazanmak için herhangi bir ülkede sosyalizme geçişi sağlamak için, emekçilerin uluslararası kardeşliği, karşılıklı yardımlaşma ve uluslararası görevine bağlılık, tüm ülkelerin proletaryası açısından, zorunludur.

Toplumsal ilişkilerin daha da karmaşıklaştığı ve sınıf mücadelesinin giderek genişleyen bir cepheye yayıldığı oranda gelişen uluslararası proleter dayanışması çeşitli türde ayrılıkçı ve milliyetçi eğilimlerle karşılaşır ve çeşitli örgütsel biçimler alır.

Bu biçimlerin çeşitliliği ve belirli tarihsel koşullardaki tercihleri, devrimci hareketin düzeyine, emekçilerle sömürülenler arasındaki ulusal ve uluslararası ölçekte güçler dengesine, proletarya ve burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin boyut ve niteliğine, işçi sınıfının ulusal öncülüğünün olgunluk derecesine ve diğer koşullara bağlıdır.

Devrimci proletaryanın ilk uluslararası örgütü Komünist Birliği'ydi. İşçi sınıfının büyük hedefi - burjuvazinin altedilmesi ve sınıfsız toplumun kurulması - ilk kez, bu birliğin programında - Manifesto'da - açık seçik belirtildi. Birliğin esin veren çağrısı - «Bütün Ülkelerin İşçileri, Birleşin!» - uluslararası proletaryanın savaş sloganı oldu. Sınıf mücadelesinin derinleşmesi ve dünya devriminin itici güçlerinin büyümesiyle bu özdeyiş geliştirildi ve zenginleştirildi. «Tüm Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halkları, Birleşin!» - Ekim Devriminden sonraki mücadelede dünya devrimci güçlerini birleştiren slogan buydu.

Kapitalizmin belli başlı ülkelerde egemen olması

döneminde ve yeni bir hız kazanan işçi hareketi ve demokratik hareketin etkisi altında, proleter dayanışmanın yeni ve geliştirilmiş örgütlenme biçimlerine gerek doğdu. 1864 yılında Birinci Enternasyonal Karl Marx ve Frederick Engels'in önderliğinde faaliyete geçti. Bilimsel sosyalizmin kurucuları, farklı ülkelerin işçi sınıflarının kardeşçe birliğini kurmak için etkin bir mücadele yürüttüler. «Farklı ülkelerin işçilerinin kurtuluş ordusundaki kardeşler ve yoldaşlar olduklarını salt hissetmekle kalmayıp böylece davranmalarını sağlamayı»⁽²⁾ Enternasyonal'in en önemli hedeflerinden biri kabul ettiler. Paris Komünü, tarihte işçi sınıfının ve tüm emekçilerin devletini yaratma yönündeki bu ilk girişim Birinci Enternasyonal'in büyük eseri idi.

Birinci Enternasyonal yaşadığı süre içinde Avrupa ve Amerika işçi sınıfının uluslararası dayanışmasını büyük ölçüde güçlendirdi. Lenin'in sözleriyle «işçilerin sermayeye yönelik devrimci saldırılarının hazırlanması için, uluslararası bir işçi örgütünün temelini attı.»⁽³⁾ «Sosyalizm için, proleter, uluslararası mücadelenin temelini attı.»⁽⁴⁾

19. yüzyılın sonunda marksizmin yaygınlaşmasıyla işçi hareketindeki yeni bir yükselme başladı ve bir kaç ülkede işçi partileri oluşturuldu. Engels, işçileri toparlama ve birleştirme ve marksizmi yaygınlaştırma konusunda önemli çalışmalar yapan İkinci Enternasyonal'in kuruluşuna katıldı. Ancak, İkinci Enternasyonal'in siyasal ve kuramsal çalışmalarına giderek oportünizm egemen oldu. Kapitalizmin görece barışçıl gelişme dönemi, işçi sınıfı hareketinin büyümesi ve proleter olmayan tabakalardan üyelerin de katılması, işçi hareketine uzlaşma düşüncesini sokan bir işçi aristokrasisi ve işçi bürokrasisinin ortaya çıkışı, tüm

bunlar sonunda, bu Enternasyonal'in şerefsizce çöküşüne yol açan, devrimci düzeyde geçici bir düşüşe ve oportünizmin geçici olarak güçlenmesine neden oldu.⁽⁵⁾ Dolayısıyla, İkinci Enternasyonal'in çöküşü, yüz yılın sonunda yer alan tarihsel süreçler bütünüünün bir sonucuydu. Ama o sırada bile, işçi hareketi içinde, en tutarlı silahı, Rusya'da Lenin'in önderliğinde yükselen Bolşevizm olan farklı, gerçekten devrimci bir eğilim vardı ve etkili oluyordu. Bolşevizm reformizme karşı etkin bir mücadele yürüttü ve dünya işçi hareketindeki devrimci, enternasyonalist eğilimi güçlendirip toparlamaya yardım etti.

İkinci Enternasyonal'e katılan bir çok partinin sosyal-şovenist batağa saplanması, proleter hareketin yüreğinde nesnel olarak varolan uluslararası dayanışma eğilimini yok edemedi. Sol devrimci gruplar, emperyalist savaşın güç yılları sırasında bile uluslararası ilişkilerini sürdürdüler ve uluslararası bağlarını genişlettiler. Sosyal-demokrasinin sol unsurları arasındaki bu birlik eğiliminin merkezinde, proleter enternasyonalizminin bayrağını yükselten ve bir Üçüncü Enternasyonal'in kurulması için kampanya açan, Lenin önderliğindeki Bolşevik Parti vardı.

Dünya proleter devrimine önderlik eden Ekim Devrimi, kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesi, emek ve sermaye, emperyalist ülkelerde sömürge halkları ve yarı-sömürge bölgeler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin giderek artması - bunların tümü dünya devrimci bunalımının derinleşmesine yol açtı. Bir proleter devrimler çağı, kapitalizme doğrudan bir saldırı çağı, insanlığın sosyalizme geçiş çağı başladı. Bu koşullar altında, işçi sınıfının ulusal grupları arasındaki uluslararası dayanışma, bunların öncü kolları arasındaki yakın ilişkiler ve karşılıklı yardımlaşma, iş-

çi sınıfının ortak düşmana - uluslararası sermaye - karşı savaşındaki çabasının eşgüdümü her zamankinden daha önemli oldu.

Tüm bu tarihsel koşullar hem ulusal çerçevede hem de ulusal ölçekte, yeni nitelikte, gerçekten devrimci bir işçi sınıfı örgütüne duyulan gereksinimi artırdı.

Üçüncü Enternasyonal, dünya devrimci hareketinin en iyi geleneklerini özümseyen, geliştirip zenginleştiren ve onlara yeni bir örgütsel biçim veren, böyle yeni bir örgütlenmeydi.

Tarihte dünya bilimsel sosyalist hareketinin tartışmasız önderi olarak kabul edilen Lenin, kuruluşuna öncülük ettiği Komintern'in aynı zamanda da örgütleyicisiydi.

Lenin, Üçüncü Enternasyonal'in kurulması gereğini ortaya koyan kuramsal ve politik kanıtlar geliştirdi. Emperyalizmin ortaya çıkardığı yeni tarihsel koşulların, kapitalizme doğrudan saldırı döneminin yaklaşmasının, hem ulusal hem de uluslararası kardeşliğin artan rolünün ve reformizmin kuram ve uygulamalarına gerçekten devrimci bir kuram ve uygulamayla meydan okumanın yaşamsal zorunluluğunun bu gerekliliği kaçınılmaz kıldığını gösterdi.

Lenin Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasına yönelik dev çalışmalarına uluslararası işçi hareketinin devrimci kanadını sağlamlaştırarak başladı. Bu çalışma, Birinci Dünya Savaşı'nda İkinci Enternasyonal önderlerinin ihanetinin bir sonucu olarak işçi sınıfı ideolojik, örgütsel ve politik anlamda öndersiz bırakıldığında en yoğun düzeyine ulaştı.

Lenin işçiler arasındaki uluslararası kardeşlik bağlarını yeniden birleştirmek gibi büyük bir tarihsel görevi kendine özgü enerjisi ve kararlılığıyla ele aldı.

Hain önderlerin terk ettiği marksist ideolojik ve kuramsal temelleri yeniden işçi hareketine kazandırmak için çok çalıştı. Lenin, düşüncelerini yavaş yavaş kabul eden sol grupları çevresinde topladı ve Bolşeviklerle birlikte, Üçüncü Enternasyonal'in cenini olan uluslararası çekirdeği oluşturdu.

Lenin, modern bilimsel sosyalist hareketin büyük yaşamsal gücüyle onayladığı ve bugüne dek önemlerini hiç yitirmemiş olan temel ilkeleri geliştirdi.

Lenin, Komintern'in ideolojik ve kuramsal temellerini ortaya koydu, bilimsel sosyalist partileri bu yeni tarihsel çağda - emperyalizm ve kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında - toplumun gelişmesinin özel niteliklerine ilişkin bilgilerle donattı ve bu çağdaki devrimci mücadelenin ayırdedici nesnel ve öznel koşullarını açıkladı.

Lenin, tarihsel deneyimin genelleştirilmesini, uluslararası işçi sınıfının mücadelesini ve halkların ulusal kurtuluş hareketlerinin incelenmesini temel olarak marksizmi yaratıcı bir biçimde geliştirdi ve zenginleştirdi; yeni bir düzeye yükseltti, marksist bilimin yeni bir evresi - leninizm - şekillendi.

Dünya proletaryasının büyük öğretmeni ve önderi, marksist parti öğretisini, Rusya ve tüm dünyadaki devrimci mücadele deneyleriyle zenginleştirdi. Bu öğretiyi çağa uygun olarak somutlaştırdı ve Üçüncü Enternasyonal'in örgütsel ilkelerini geliştirdi. İşçi sınıfı partileri içinde istem ve eylem birliğini sağlayan demokratik merkezîyetçilik; etkinlik, inisiyatif ve özgüvenin son sınırına dek geliştirilmesi, bilimsel sosyalist saflar arasındaki bilinci, öncülerin kitlelerin çıkarlarına sahip çıkma, kitlelere yakınlaşma ve Lenin'in sözleriyle geniş emekçi kitlelerle, başta proletarya olmak üzere, proleter olmayan kitlelerle de kaynaşma yete-

neğini temel alan en katı parti disiplini, ulusal çerçevedeki çalışmaların başarısı için, bütün olarak bilimsel sosyalist hareketin kaderi için her parti tarihsel sorumluluğunu kavrayıp devrimci mücadelenin hedeflerine ulaşmayı başarırken uluslararası proleter disiplini ve öz disiplini de içeren enternasyonalizm; var olan koşullarda devrimci yardımlaşmanın en etkili ve uygun biçimlerinin uygulamaya konması, bu ilkelerin en önemli özellikleridir.

Lenin'in çözümlediği politik, örgütsel ilkeler Komintern'in uluslararası bilimsel sosyalist hareket içindeki öncü rolünü başarıyla yürütmesine olanak sağladı ve ona devrimci savaş yeterliliği ve politik kıvraklık kazandırdı. Bu ilkeler yaygınlaştı ve tüm bilimsel sosyalist partiler için temel bir önem kazandı.

Lenin dünya bilimsel sosyalist hareketinin strateji ve taktikleri için kuramsal ve uygulamaya yönelik temelleri ortaya koydu. Farklı ülkelerdeki çeşitlilikleri temel alarak bilimsel sosyalist partileri, bu stratejiyi belirleyecek ve taktikleri hazırlayacak yöntembilimle donattı; mücadelenin değişen evrelerine ve ortaya çıkan yeni tarihsel koşullara uygun olarak politik çizgiyi değiştirme gereğini gösterdi. Lenin, Üçüncü Enternasyonal'in en önemli karar taslaklarının hazırlanmasında etkin bir rol üstlendi.

Bilimsel sosyalist partilerin politika, strateji ve taktiklerinin çerçevelendirilmesi açısından Lenin'in öğretisinin aşağıdaki noktaları Komintern için son derece önemliydi.

(a) sosyalist devrim arifesinde kapitalizmin en üst ve en son aşaması olarak emperyalizmin araştırıcı ve kapsamlı bir çözümlemesi;

(b) yeni çağın özetlemesi olarak, iki karşıt sistem, kapitalizm ve sosyalizm arasındaki mücadelenin

ve kapitalizmden sosyalizme geçişin bir tanımlaması;

(c) emperyalizm çağında dünya sosyalist devriminin genel eğilimlerinin ve ayırdedici özelliklerinin bilimsel olarak değerlendirilmesi; tek bir ülkede sosyalizmin zaferinin olanaklı olduğu sonucu; sosyalist devrime doğru evrimleşen burjuva demokratik devrim ve devrimin farklı aşamalarında proleteryanın müttefikleri hakkında tezler ve dünya proleter devriminin gelişmesinde ulusal kurtuluş hareketinin önemi;

(d) kapitalizmden sosyalizme geçişi yöneten genel yasaların tanımlanması ve somutlanması, geçiş döneminde proleter devletin rolü ve çeşitli biçimlerinin değerlendirilmesi; proleterya diktatörlüğünün özü, işleyişi sosyalist demokrasinin içeriği ve tarihsel öneminin çözümlenmesi.

Lenin'in önderliğindeki Komintern'in çalışmaları, bilimsel sosyalist hareket tarihinde önemli bir bölüm oluşturur. Üçüncü Enternasyonal, kendisini, leninizmin kuram ve uygulamasını somutlayan uluslararası bir örgüt olarak çalışmakla görevlendirmiştir. Komintern bilimsel sosyalist partilere leninizmi öğretmiş, yaygınlaştırılması için mümkün olan her araç ve kanaldan yararlanmış, kolektif çabayla geliştirip zenginleştirmiş ve yaşamın öne çıkardığı acil sorunlarla uğraşırken yaratıcı olarak uygulamıştır.

Kominter'in tarihi modern bilimsel sosyalist hareketin oluşumunun ve hızlı gelişiminin tarihidir, işçi sınıfı partilerinin politik olarak büyüme ve olgunlaşmasının, her çizgiden oportünistlere karşı verilen, şiddetli mücadele içinde yükselen marksist-leninist bilgi düzeylerinin tarihidir, bilimsel sosyalist hareketin bugünün en önemli politik gücü haline gelişinin tarihidir.

Komintern, devrimci güçleri marksizm-leninizm bayrağı altında birleştirme ve tüm kıtalarda bilimsel

sosyalist partileri oluşturmada öncü bir rol oynamıştır. Komintern, işçi hareketi tarihinde gerçekten dünya çapında ilk bilimsel sosyalist örgüttü. Bilimsel sosyalist hareket Komintern'in önderliğinde Avrupa ve Amerika sınırlarını aşıp Asya ve Afrika'da hızla yayılmaya başladı, dünya sahnesinde tarihsel ilerlemenin güçlü bir hızlandırıcısı olarak ortaya çıktı ve dünyanın toplumsal ve politik yaşamını giderek daha fazla etkiledi.

Komintern, bilimsel sosyalist partilerin devrimci çizgilerini belirlemelerine ve ideolojik ve politik olarak güçlenmelerine büyük ölçüde yardımcı oldu; sosyal-demokrasinin uzlaşmacı mirasını altetmelerine, reformist aldatmaca ve önyargıların yükünden kurtulmalarına, işçi sınıfının amacı için görev yapmanın ve sosyalizmin zaferi için mücadelenin tarihi yoluna çıkmalarına yardım etti.

Bilimsel sosyalist partilerin oluşum ve sağlamlaşma süreci başlı başına tarihsel bir dönem oluşturdu. Bu süreç, daha çok uluslararası nitelikte yenilmesi gereken bazı ciddi güçlükleri içermekteydi; bir takım temel meselelerde doğru çözümü bulmak için kollektif çaba gerekiyordu. Bilimsel sosyalist hareketin bu ortak görevleri Komintern çerçevesi içinde ve önderliğinde ele alındı.

Bilimsel sosyalist partilerin oluşumu, gelişimi ve başarılı etkinlikleri, saldırgan bir anti-komünist tavır benimseyen sosyal-demokrasinin sağ-kanat önderlerinin şiddetli direnişiyle karşılandı. Bilimsel sosyalizmin işçi hareketi içinde artan etkisi, merkeziler ve anarko-sendikalistlerin muhalefetiyle karşılaştı. İşçi hareketi içinde devrimci bir çizginin savunulması ancak bilimsel sosyalist partilerin Komintern önderliğindeki birleşik eylemiyle başarılı olabilirdi.

Daha sonra bilimsel sosyalist hareketin kendi

içinde hizipçi bölünmeler tehlikesi belirdi. Sağ oportünistler, «aşırı solcular», troçkistler ve sekterler, işçi sınıfı partilerine anti-leninist bir politik çizgiyi benimsetmeye çalıştılar, bilimsel sosyalist hareketin birliğini parçalamaya çalıştılar ve savaşıma yeterliliğini geliştirme yoluna engeller çıkardılar. Oportünistlerin hizipçi mücadeleleri uluslararası nitelikteydi ve ancak işçi sınıfı partilerinin ortak ve kararlı çabalarıyla yenilebilirdi. Komintern dünya bilimsel sosyalist hareketi içindeki revizyonizme ve küçük burjuva devrimciliğine karşı mücadelenin başını çekti. O dönemde çalışmakta olan oportünist hizipler, Komintern önderliğinde, ideolojik, politik ve örgütsel olarak bozguna uğradı. Tüm bunlar işçi sınıfı partilerinin güçlenmesine neden oldu, mücadele alanında bilimsel sosyalist hareketin saygınlığını artırdı, politik olgunluk ve kendi kendine yeterliliklerinin artmasına katkıda bulundu ve devrimci mücadeledeki öncü rollerini yükseltti.

Komintern, marksist-leninist kuramı yaygınlaştırma ve geliştirme, uluslararası işçi hareketinin marksizm-leninizmle olan ilişkisini kurma konusunda büyük işler başardı. Bilimsel sosyalist hareketin önündeki bir çok dev soruna biçim olarak kollektif, içerik olarak marksist ve nitelik olarak yaratıcı yanıtlar getirdi ve farklı ülkelerin işçi sınıfı partilerinin politik strateji ve taktiklerinin düzenlenmesine önemli katkılarda bulundu.

Komintern'in geliştirip desteklediği ve emekçi kitlelerin çoğunluğunu devrime kazanmayı, barış ve demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesine bağlamayı hedefleyen politika, burjuvaziye karşı savaşın önemli bir etmeni olarak birleşik bir işçi cephesi politikası, sosyalist devrime bir geçiş evresi olarak bir işçi ve köylü hükümeti düşüncesi, verimli ve oldukça

etkili anti-faşist bir birleşik işçi ve geniş halk cephesi kavramı, ezilen halklar arasında devrimci hareketin güçlendirilmesini hedefleyen birleşik bir anti-emperyalist cephe politikası ve bunun proleter devrimiyle birleştirilmesi dünya işçi sınıfı hareketine büyük zafeler kazandıran ve dünya çapında bir etki sağlayan leninist politika, strateji ve taktiklerin önemli işaret taşlarıdır.

Komintern, işçi sınıfı partilerine durmaksızın kitlelerin ve devrimci hareketin politik önderi olmanın ince ve güç sanatını, kitleleri ardında toplama, marksizm-leninizm ilkelerini yaratıcı bir biçimde sınıf mücadelesinin somut koşullarına uygulama becerisini öğretti.

Komintern'in işçi sınıfı partilerine öğrettiği savaşma yeterliliği, büyük ölçüde, kendisini birim olarak, önderlik rolünü başarıyla sürdüren proletaryanın diğer işçi sınıfı örgütlerine görece en üst biçimdeki sınıf örgütü olarak gören işçi sınıfı partisine, sürekli olarak marksizm-leninizmi öğrenen ve tüm çalışmalarında kuram ve uygulamanın birliğini gözeten işçi sınıfı partilerine bağlıdır. Politik sloganlar hazırlayıp kitleler mücadeleyi toparlarken, işçi sınıfı partilerinin, devrimci hareketin somut koşullarını, iç ve dış durumun özgün koşullarını gözönünde bulundurması ve tüm ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin biriktirdiği deneyimleri hatırdan tutması, ilke olarak, önemlidir. İşçi sınıfı partilerinin yükselen önderlik rolü, yüce ilkeleri ve devrimciliği en büyük esneklikle, stratejik ve taktik kıvraklıkla bağdaştırabilmelerine, sınıf mücadelesinin her biçimini hem legal hem de illegal koşullarda ustalıkla kullanma ve proletaryanın günlük taleplerini sosyalist devrimin temel görev ve hedefleriyle bağdaştırma yeteneklerine bağlıdır. Komintern, Lenin'in

talimatlarına uygun olarak, işçi sınıfı partilerine kendi çalışmalarını eleştirisel olarak değerlendirmeyi ve hatalarını açıklayıp üstesinden gelerek işçi sınıfı partizanlarını eğitmeyi öğretti.

Komintern, kararlarıyla ve işçi sınıfı partilerine yaptığı uyarılarla, işçi sınıfı partizanlarının marksist-leninist gelişimine katkıda bulundu ve demokratik merkezizetçilik ilkelerini temel alan sıkı disiplinin Komintern tüzüğünde ortaya konulduğu gibi uygulanmasına yardım etti. İşçi sınıfı partizanları arasında burjuvaziye karşı hem savunma ve hem de saldırı savaşları dönemlerinde sınıf mücadelesinin kaderine ilişkin bir sorumluluk duygusunu, bir devrimcilik duygusunu geliştirdi.

Komintern'in yerine getirdiği büyük tarihsel hizmetlerden biri, seçkin bir önderler grubu, işçi sınıfı davasının politik olarak yetkin ve ideolojik olarak çelikleşmiş, yiğit ve kararlı savaşçıları eğitmiş olmasıdır. Ortak devrimci eylemler sırasında, kollektif yaratıcı çalışmalar sürecinde, mücadelenin politik çizgisini ve taktiklerini ortak çabalarla çerçevelerken, işçi sınıfı partileri içinde kuramla uygulamayı bağdaştırabilecek, devrimci hareketin salt ulusal değil, uluslararası meselelerini de marksist-leninist bir açıdan ele alabilecek deneyimli, kuramsal olarak yetkin önderler ortaya çıktı.

Marksist-leninist kadroların oluşturulması, işçi sınıfı partilerinin erginliği için, gelişmenin yeni bir aşamasına geçişleri için, artık uluslararası ölçekte bir merkezi önderliğin olmayacağı ve her partinin dünya bilimsel sosyalist hareketinin genel çizgisine uygun olarak, kendi politik çizgisini belirleyip kendi ülkesindeki devrimci mücadeleyi yöneteceği dönemde özgüvenin sağlanması için son derece önemlidir.

Komintern işçi sınıfı partilerinin sıradan üyelerini eğitmede önemli bir rol oynadı; adına bilimsel sosyalist denen yeni bir politik kitle önderi tipinin dünya sahnesine çıkışını büyük ölçüde bu örgüt gerçekleştirdi. Halk kitleleri arasında büyük bir saygınlık kazanan ve insanlığın tarihsel kaderi üzerinde önemli rol oynayan bilimsel sosyalist insanın politik, ideolojik ve ahlaki özellikleri, Lenin'in talimatlarına uygun olarak ve Komintern önderliğinde biçimlendi. Bilimsel sosyalistler arasında işçi sınıfı davasına adanmış bir bağlılık ruhu, partiye ve halka karşı ideolojik inanç ve dürüstlük, sosyalizm mücadelesinde bükülmez bir kararlılık, cesaret ve yiğitlik, parti çıkarlarını kendi kişisel çıkarları gibi görme yeteneği Komintern'in etkisiyle geliştirilmiştir. Bilimsel sosyalistin ideolojik, politik ve ahlaki değerleri geçmiş tüm dönemlerdeki devrimcilerin en üstün özelliklerini somutlamıştır ve o sınıfsız toplumdaki insanın ilk örneğidir.

Bilimsel sosyalist hareketin büyümesiyle korkuya kapılan kapitalist toplumun egemen sınıfları, politik, yönetsel, baskıcı ve ideolojik aygıtlarının tüm gücünü kullanarak hareketin üstüne yürümüştür. Bilimsel sosyalist hareketle savaşmak için herşey - anti-komünist iftiralar, azgın terör, toplama kampları, zalim işkenceler ve kitle katliamları - kullanılmıştır. Ama bilimsel sosyalistler davalarından vazgeçmemişlerdir. Gericilerin tüm saldırılarını püskürtmekte ve yıldan yıla konumlarını güçlendirmekte yaygınlaştırmaktadırlar.

Komintern, sosyalizmin ilk vatani Sovyetler Birliği'nin desteğiyle bilimsel sosyalistlere ahlaki, politik ve maddi açıdan büyük yardımda bulundu ve 1919'da Macaristan'da devrimin yenilgisinden sonra, İtalya, Bulgaristan, Polonya, Yugoslavya ve Almanya'daki azgın faşizm ve gerici terör sırasında, 1934 Şubatında

Viyana proletaryasının yenilgisinden ve 1939'da İspanyol Cumhuriyetinin yıkılmasından sonra olduğu gibi binlerce eylemciyi ve önderi yok edilmekten kurtardı.

İşçi sınıfı hareketinin Komintern eğitilen önderleri ve etkin üyeleri devrimci mücadelede, ulusal kurtuluş hareketinde, sosyalizmin kurulmasında modern çağın tüm ilerici hareketleri içinde önde gelen bir rol oynamışlardır ve hâlâ da oynamaktadırlar.

Komintern, devrimci hareketin yönetim merkezi, emekçilerin davası için verilen mücadelenin kararlı ve tutarlı örgütleyicisi olarak insanlık tarihine geçmiştir. Komintern, çağın en keskin çelişkilerinin ortasında, dünya ilerici güçlerinin ön saflarında yer aldı. Dünya devrimci sürecini bir bütün olarak ele aldı ve işçi sınıfı partilerini yardımlaşma ve işbirliğine yöneltti.

Komintern, ilk sosyalist devlet Sovyetler Birliği'nin korunmasında, faşizmle, savaş tehlikelerine karşı mücadelede ve uluslararası devrimci güçlerin toparlanmasında önemli bir rol oynadı. Lenin'in ölümünden sonra çeşitli dönemlerde Komintern'in çalışmaları ciddi eksikliklerden, ve bazan da sekte nitelikteki hatalardan zarar gördü. Ama bu başarısızlıklar ve hatalar, işçi sınıfı partilerinin kurulması ve sağlamlaştırılması, dünya devrimci güçlerini toparlayıp, onları faşizme ve savaşa karşı, barış, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm için verilen mücadelede harekete geçirmede Komintern'in sağladığı büyük tarihsel hizmetleri olumsuzlayamaz.

Komintern tarihi keskin bir ideolojik çekişme konusudur. Burjuva ve reformist tarihçiler Komintern'in çalışmalarını lekelemeye çalışırlar. İşçi hareketi içinde, hatta işçi sınıfı partilerinin üyeleri arasında Komintern'in sağladığı önemli hizmetleri bir yana bira-

kıp, dikkatleri hatalar ve yanlış kararlar üzerine çekmeye çalışanlar vardır. Ancak Komintern tarihine böylesi bir yaklaşım, tarihsel gerçeğin çarpıtılmasına yol açar ve bilimsel sosyalist hareketin deney ve geleneklerinin bugünün sınıf mücadelesinde kullanılmasını sağlayacağı yerde, önler. Dahası, Komintern'in hatalarının ve bir ya da bir başka yanlış kararın eleştirisi, bazı durumlarda bilimsel sosyalist hareketin temel ilkelerine, her şeyden önce, bugün dünya devrimci güçlerini birleştirip bağlayan enternasyonalizm ilkesine yöneltilecek doğrudan saldırılar için bir gerekçe gibi kullanılmaktadır. Hiçbir leninist-marksist, hiç bir enternasyonalist Komintern tarihinin böyle çarpıtılmasına göz yumamaz.

Üçüncü Enternasyonal'in çalışmaları, işçi sınıfının uluslararası devrimci hareketinin tarihinde son derece önemlidir. Komintern kongrelerinin ve Yürütme Kurulunun aldığı kararlar zengin ideolojik içerikle doludur. Temel olarak, Komintern'in çalışmaları emekçilerin davasına hizmetin bir örneği, marksist-leninist hedeflerin saygın bir aracıdır.

Hatalardan ve sonraki gelişmelerden arınmış olarak Komintern'in deneyimi ve devrimci gelenekleri, dünya bilimsel sosyalist hareketine, tüm devrimci güçlere ait bir hazinedir. İşçi sınıfı partileri bu deneyim ve gelenekleri barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık mücadeleleri içinde, sosyalizm mücadeleleri içinde devraldılar.

**ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN
OLUŞMASI
KOMİTERN : DÜNYA DEVRİMCİ
GÜÇLERİNİN ÖNCÜSÜ**

(1919 - 1920)

**KOMİTERN'İN OLUŞMASINDAKİ
TARİHSEL ÖNŞARTLAR**

*Savaş Sırasında
İşçi Hareketi İçindeki
Değişiklikler*

Yeni tip devrimci partilerin oluşması ve Üçüncü Enternasyonal'de birleşmesi, proletaryanın emperyalizm ve proleter devrimler çağındaki sınıf mücadelesi-nin gereksinimleriyle koşullanan tarihsel bir zorunluktur. Birinci Dünya Savaşı'nın başlarında, İkinci Enternasyonal'in çöküşünden hemen sonra, yani gerçekten devrimci bir enternasyonalin oluşturulması sorununu ilk kez, Lenin ortaya attı.

1914 yazında başlayan savaş, her iki taraf için de emperyalist, yağmacı bir savaştı. Savaş uluslararası iş-

çi hareketi içinde var olan tüm eğilimler açısından zorlu bir tarihsel sınav oldu. İkinci Enternasyonal'in ideolojik ve politik iflasını insafsızca açığa çıkardı ve sosyal-demokrat partilerin çoğunun saplandığı oportünist batağı apaçık ortaya serdi. 4 Ağustos 1914'te tüm Alman sosyal-demokrat parlamento üyeleri - İkinci Enternasyonal'deki en güçlü ve en etkili partinin üyeleri - Reichstag'da savaş borçları için yapılan oylamada burjuvaziye ve büyük toprak sahiplerine katıldılar. Avusturya-Macaristan, Fransa, İngiltere, Belçika ve diğer birçok ülkenin sosyalist partileri de, adil olmayan emperyalist savaşta «kendi» hükümetlerini savundular. Böylelikle oportünist önderler açıkça «kendi» ulusal burjuvazilerine destek oldular. Bu, işçi sınıfının çıkarlarının kaba bir biçimde ihanete uğratılmasıydı. Oportünistler İkinci Enternasyonal'in savaş aleyhtarı kararlarına karşı çıkarak, uluslararası işçi hareketinin birliğine yıkıcı bir darbe indirdiler, çünkü «kendi» burjuvazileriyle birleşmek demek, işçi sınıfının hem ulusal hem de uluslararası planda örgütsüzleşmesi ve bölünmesi demektir.

Emperyalist savaş, işçi hareketi içindeki bunalımı en üst noktasına çıkardı ve kapitalizmin görece barışçı gelişme döneminde uzun süredir irin toplayan yarayı ortaya çıkardı. Bu dönemin nesnel koşulları oportünist eğilimleri besleyip büyüttü. Tekelci burjuvazi aşırı kârlarını bazı işçileri ve işçi önderlerini satın almak için kullandı ve böylece işçi aristokrasisi ve işçi bürokrasisi biçiminde koca bir toplumsal tabaka yarattı. Proletaryanın küçük burjuva yoldaşlarıyla birlikte, yaşam tarzları, kazançları ve kafa yapılarıyla bütünüyle orta sınıf olan bu burjuvalaştırılmış işçiler tabakası, burjuvazinin işçi sınıfı içindeki başlıca dayanağı ve oportünizmin ana kaynağı haline geldi. İkinci Enternasyonal

partileri oportünizme giderek daha fazla boyun eğdiler. İkinci Enternasyonal, savaşı izleyen yıllarda sol güçlerin etkisiyle doğru kararlar almıştı ama sağ önderlerin uygulaması giderek burjuva politikasının çıkarlarıyla uzlaştırıldı.

İşçi hareketi içindeki bunalım burjuvazinin yandaşları olarak oportünizmin foyasını meydana çıkardı. «Aşırırlara» karşı birleşik bir partinin «yasal bir kılıfı» olarak oportünizmin eski Kautsky'ci kuramı, işçi sınıfına söylenen bir yalan haline gelmişti. Lenin, «Bugün, 1914 ertesinde, sosyalist devrim için proleter mücadelenin birliği, işçi partilerinin kendilerini oportünistlerin partilerinden tamamen ayırmalarını zorunlu kılıyor.» diye yazıyordu.⁽¹⁾

Savaş sırasında, uluslararası işçi ve sosyalist hareketi içinde üç akım şekillendi: sosyal-şovenistler, merkeziler ve devrimci enternasyonalistler.

Sosyal-şovenistler, ya da oportünistliklerini gizlemeyenler, talan savaşında sınıflar arasında «iç barış» ve «anayurdun savunulması» gerektiğini açıklayarak egemen sınıfın işçileri, burjuvazinin çıkarları adına emperyalist katliama sürüklemesine açıkça yardım ettiler. Aralarında Ebert ve Scheidemann (Almanya), Adler (Avusturya), Renaudel, Guesde ve Sembat (Fransa), Hyndman (İngiltere), Plekhanov (Rusya), Bissolati (İtalya), Vandervelde (Belçika) ve Branting'in (İsveç) de bulunduğu sosyal-demokrasinin tanınmış önderlerinin çoğu, sosyal-şovenist bir tavır aldı. Fransa, Belçika ve İngiltere'de sosyal-şovenistler burjuva hükümetlerinde yer aldılar. Tüm ülkelerde ulusal burjuvaziye destek oldular ve proletaryanın sınıf düşmanları haline geldiler.

Politik bir olay olarak merkezcilik, aslında sosyal-

şovenizmin işçi hareketi içindeki gizli ajanıydı. Merkeziler, ya da gizli oportünistler, sözde savaşa karşıydılar ama eylemde sosyal-şovenistlerle birlikte tavır aldılar, sosyal-şovenizmin kitleler arasındaki tavrını desteklediler ve sağ önderleri işçilerin gözünde ahlaki ve politik anlamda iflas etmekten kurtardılar. Sosyal-şovenistler işçi hareketini sağa sürükledikleri zaman, İkinci Enternasyonal'in en önemli kuramcısı Karl Kautsky'nin ideoloğu olduğu merkezicilik, savaş sırasında sosyal-şovenizmin açığa çıkarılmasını ve proleter kitlelerin devrimci bir tavır almasını önleyen ana engel olarak öne çıktı. Lenin «Emekçi kitleleri anında dışlayan gizlenmemiş oportünizm, oportünist uygulamaları temize çıkarmak için marksist sloganları kullanan ve bir dizi safsatayla devrimci hareketin olgunlaşmamış vb. olduğunu kanıtlamaya çalışan bu ılımlılık kuramı kadar ürkütücü ve zararlı değildir.»⁽²⁾ diye yazıyordu. Merkeziliğin tipik temsilcileri, Almanya'da Kautsky, Hanse ve Ledebour; Avusturya'da Adler, Fransa'da Longuet ve Pressemane; İngiltere'de Mac Donald ve Snowden; Rusya'da Martov ve Troçki; İtalya'da Turati ve Modigliani; ABD'de Hillquit ve İsviçre'de Grimm'di.

Proleter kitlelerin yaşamsal çıkarlarını devrimci enternasyonalist eğilim dile getiriyordu. Sadece onlar sosyalizme bağlı kaldılar, «kendi» emperyalist burjuvazilerine karşı devrimci mücadelelerini sürdürdüler ve sosyal-şovenizme ve merkezizetçiliğe meydan okudular.

Sırp sosyalistleri 31 Temmuz 1914'te Skup Stina'da savaş borçlarına karşı oy kullanırken, yağmacı savaşı ve şovenizmi lanetlemek için parlamento kürsüsünü kullandılar. Bunu uluslararası devrimci proletaryanın

temel ilkelerine bağılılığın bir örneğı olarak değerkendirilen Lenin, Sırp sosyalistlerinin aldığı tavrı övgüyle karşılamıştı. 8 Ağustos 1914'te, Rusya'da Dördüncü Duma'nın kürsüsünden emperyalist savaşa karşı güçlü bir protesto sesi yükseldi. Bolşevik milletvekilleri savaş borçlarına açıklamalar yaparak karşı oy vermekle kalmadılar, kitleler arasında coşkulu bir propaganda yürüttüler. Devrimci proleter parti sözcülerinin karar saati geldiğinde nasıl davranması gerektiğini herkese gösterdiler. 2 Aralık 1914'te Karl Liebknecht Alman Reichstag'ında Bolşevik örneğini izledi. Bu yiğit proleter devrimcisi, Reichstag'da, emperyalist savaşa «hayır» diyen tek insandı.

İkinci Enternasyonal partilerinin takındığı sosyal-şovenist tavır ve bu örgütün, amaçlarını kendi emperyalist hükümetleriyle birleştiren düşman partilere bölünmesi, İkinci Enternasyonal'in ideolojik ve örgütsel anlamda tümüyle çöktüğünü, proletaryanın uluslararası örgütü olarak çözüldüğünü ve öldüğünü ortaya koydu. İkinci Enternasyonal'i yıkanlar, anti-komünistlerin öne sürdüğü gibi, Bolşevikler ve Lenin değil, işçi sınıfına ihanet eden ve böylece uluslararası işçi hareketinin birliğini bozan oportünistler, sosyal-şovenistlerdi.

Dünya proleter hareketi, ya tarihsel olarak zorunlu olan devrimci hedeflerini bir yana bırakma ve burjuvaziyle bir uzlaşma durumuna geçme, ya da sosyal-şovenizmden tamamen koparak proletaryanın sınıf çıkarlarını savunabilecek ve işçi sınıfının büyük öğretmenleri Karl Marx ve Frederick Engels'den devralınan enternasyonalist gelenekleri sürdürebilecek yeni bir uluslararası devrimci örgüt kurma seçenekleriyle karşı karşıyaydı.

İkinci Enternasyonal'in dağılması ve marksizme,

proletaryanın kurtuluşunun çıkarlarına ve uluslararası proleter dayanışması amaçlarına ihanet etmiş olması devrimci marksistleri yeni, devrimci bir enternasyonal yaratmak gibi acil bir sorunla karşı karşıya bıraktı.

Bu döneme gelindiğinde, bir uluslararası işçi sınıfı örgütünün yaratılması için gereken koşullar olgunlaşmıştı. Bu kapsamlı nesnel ve öznel koşullar, emperyalizmin keskinleşen çelişkileri ve proleter sınıf mücadelesinin gelişiminin bir sonucu olarak ortaya çıktı. Burada belirleyici bir etmen, kapitalizmin genel bunalım dönemi ve proleter devrimler döneminin yaklaşmış olmasıydı. Lenin, emperyalizmin sosyalist devrimin prelüdü (girişi) olduğunu, emperyalist ülkelerin eşitsiz, aksak ekonomik ve politik gelişmelerinin kapitalizmin temel uzlaşmaz çelişkilerini yoğunlaştırmaya yol açtığını yadsınamayacak bir şekilde kanıtlamıştı. Kitlelerin engin devrimci hareketlerinin kaçınılmazlığı, emperyalizmin dünya zincirinde zayıf halkaların ortaya çıkışı ve bunların proleter devrimleriyle kopma olasılıkları bu nedenleydi. Lenin`dünyanın yükselen sınıf savaşları ve devrimci ayaklanmalara doğru sürüklenmekte olduğu sonucuna vardı.

Yaklaşan sosyalist devrimler ve devrimci savaşlarda bir önderliğe duyulan gereksinmelerin zorlaması proleter devrimcileri hem ulusal hem de uluslararası planda militan bir örgüt içinde birleştirmeyi son derece gerekli kıldı. Çeşitli ülkelerde marksist devrimci gruplar olmasına karşın, Rusya'daki Bolşevik Parti dışında hiç bir ülkede, kitleleri devrimci mücadeleye yöneltebilecek devrimci marksist partilerin olmadığı gözönüne alındığında, yeni çağdaki sınıf mücadelesinin temel gereksinmelerinden kaynaklanan bu görev daha da önem kazanıyordu.

-

Lenin «Üçüncü Enternasyonal'e, kapitalist hükü-

metlere yönelik devrimci bir saldırı, iktidarın ele geçirilmesi için tüm ülkelerin burjuvazisine karşı bir iç savaş ve sosyalizmin zaferi için proleter güçleri örgütlenme görevi düşüyor.»⁽³⁾ diye yazdı.

Yeni bir uluslararası devrimci proleter örgütün yaratılmasına ilişkin çok önemli bir koşul, bilimsel sosyalist hareketin Lenin ve Bolşevikler tarafından formüle edilen ideolojik, taktiksel ve örgütsel ilkelerinde bulunmaktadır. Lenin, hem Rusya hem de dünyadaki devrimci işçi sınıfı mücadelesinin uygulamalarından çıkardığı yeni sonuçlarla zenginleştirdiği marksizm öğretisini, sapkın akımların oportünistlerine karşı verdiği kavgada geliştirdi. Lenin, Emperyalizm, Kapitalizmin En Üst Aşaması, Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine, Proleter Devrimin Askerî Programı kitaplarında, ulusal ve tarımsal sorunlara ilişkin makalelerinde ve diğer bazı yazılarında, marksist sınıf mücadelesi ve sosyalist devrim kuramını emperyalizm çağına uyarlayarak geliştirdi. Lenin emperyalizmin uzlaşmaz çelişkilerinin kapsamlı bilimsel bir çözümlemesi temelinde sosyalist devrimin başlangıçta birkaç hafta bir tek ülkede bile zafere ulaşabileceği sonucuna vardı. İlk kez 1915'te formüle edilen bu sonuç, marksist bilimde parlak bir bulguydu. Bu, uluslararası proletaryanın yeni bakış açılarını ortaya koydu ve çeşitli ülkelerdeki işçi sınıfının insiyatifine özgür bir etkinlik alanı sağladı.

Lenin işçi sınıfı ve köylülük arasında sağlam bir ittifak gereksinimini, devrimci mücadelede demokratik taleplerin önemini, demokratik devrimin sosyalist devrime doğru evrimleşme eğilimini ve sosyalizm mücadelesinin ulusal kurtuluş hareketiyle bütünlüğünü göstererek temel nitelikte sonuçlar çıkardı. Lenin, proletaryanın gelişmiş ülkelerdeki burjuvaziye karşı yürüt-

tüğü devrimci mücadelenin, ezilen ülkelerdeki bir dizi demokratik ve devrimci ulusal kurtuluş hareketleriyle birleşeceğine işaret etti. Lenin, aynı zamanda savaş, devlet, proleter parti ve partinin rolüne ilişkin marksist kuramı geliştirdi.

Lenin ve Bolşevik Partinin en karmaşık ve farklı koşullar altında sürdürülen sınıf mücadelesi sırasında sınanıp zenginleşen kuramsal sonuçlar, Komintern'in ideolojik, politik ve örgütsel programının ana maddelerini, strateji ve taktiklerinin temelini oluşturdu.

Yeni devrimci ilkelere duyulan yaşamsal gereksinim çok geçmeden sosyal-şovenistlerle merkezciğin politikasının ne denli zararlı etkileri olduğunu gören kapitalist ülkelerdeki önde gelen işçiler tarafından da acı acı hissedildi. Bu işçilerin istem ve çabaları, devrimci enternasyonalist partiler ve gruplar tarafından ifade edildi.

Devrimci enternasyonalist eğilim, Lenin başkanlığındaki Rus Bolşevikleri, Blogoyev, Kirkov ve Kolarov başkanlığındaki Bulgar Teşniyakları, Alman Sdu (Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring), Sırp sosyalistleri (Filipoviç, Papaviç, Katzenoviç), Polonya sol sosyal-demokratları (Hanecki, Warski), Letonyalı sosyal-demokratlar (Berzin), Hollanda Tribunistleri (Pannekoek, Wijnkoop), İsveç, Norveç, İtalya, Avusturya-Macaristan, Fransa, İngiltere, ABD, Arjantin, Danimarka, İsviçre ve diğer ülkelerin sol sosyalistlerinden oluşuyordu. Leninizm açısından, Batı'daki sol sosyal-demokratların konumu yeterince sağlam ve tutarlı değildi. Ama, ana görevi (kendi ülkelerinde şovenizmle savaşıma görevini) anladılar ve özverili bir adanmışlıkla bu görevi yerine getirmeye koyuldular.

İşçi hareketi içinde, kendi burjuvazilerine ve sosyal-şovenistlere karşı savaşılan devrimci enternasyona-

İst parti ve grupların ortaya çıkışı, Üçüncü Enternasyonal'in oluşturulmasında başka bir önemli önkoşuldu.

Lenin ve Bolşevikler yeni devrimci bir enternasyonalin yaratılması için gereken şartların olgunlaşmasını yakından izlediler ve uluslararası işçi hareketi içinde gerçekten enternasyonalist öğeleri, solu toplamak için etkin bir mücadele yürüttüler. Savaşın patlamasından az sonra emperyalist katliama karşı çıkma sloganıyla bu yönde uygulamaya dönük adımlar atılmıştı. Bolşevik Parti, sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi amacı için bir cesaret, bağlılık ve özveri örneği ortaya koyarak, örgütlü birleşik bir cephe içinde emperyalist savaşa karşı çıktı. Bolşevikler, oportünizme karşı yıllardır süren aralıksız mücadelelerinin bir sonucu olarak, sınav gününde önlerinde duran tarihsel göreve layık olduklarını gösterdiler. 1 Kasım 1914' de Lenin'in «Savaş ve Rus Sosyal-Demokrasisi» başlığıyla kaleme aldığı RSDİP Merkez Komitesi Bildirgesi İsviçre'de yayınlandı. Bu belge emperyalizme, savaşa ve oportünizme karşı devrimci mücadelenin kapsamlı bir programını sunuyordu. Bolşevikler emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesini ana slogan olarak öne sürüyorlardı. Bu slogan Paris Komünü deneyimini temel alıyordu ve Basel Bildirgesinin geliştirilmiş bir örneği idi. Bildirge doğrudan doğruya sosyal-şovenistlerin kendi burjuvazisiyle «iç barış» sloganına saldırıyordu.

Lenin'in sloganı hem Rus hem de yabancı oportünistler tarafından kindar bir düşmanlıkla karşılandı. Alman sosyal-şovenist Eduard David Bolşeviklerle polemige girerek, «Dünya savaşını iç savaşa döndürmek delilik olur»⁽⁴⁾ diye yazdı. Kautsky, sosyal-şovenistleri

tekrarladı, «Aslolan, bir tek mesele var, kendi ülkeni-
zin zaferi ya da yenilgisi.»

«Elbette, kişi sosyalizmi ve sınıf mücadelesini unut-
saydı bu doğru olacaktı.» diye yanıtladı Lenin. «Ancak,
kişi sosyalizm düşüncesini aklından çıkarmazsa, bu
doğru değildir. Ayrıca, başka bir asıl mesele daha var:
köle sahipleri arasındaki bir savaşta kör ve cansız kö-
leler gibi yok mu olmalıyız, yoksa köleliği ortadan kal-
dırmak amacıyla köleler arasında 'kardeşleştirme' ça-
balarına mı koyulmalıyız?»

«Gerçekte 'asıl' konu budur.»⁽⁵⁾

Kautsky «Savaşta-barış mücadelesi, barışta-sınıf
mücadelesi»⁽⁶⁾ diye açıkladı. Bu tavır Bolşeviklere ka-
dar Alman solu tarafından da sert bir biçimde eleştiril-
di. Rosa Luxemburg, iğneli bir dille, Komünist Bildirge-
nin tarihsel çağrısının Kautsky sayesinde önemli bir
değişikliğe uğrayıp şu şekli aldığını yazdı: «Tüm ülke-
lerin işçileri, barış zamanı birleşin, savaş zamanı birbi-
rinizi boğazlayın.»⁽⁷⁾

Emperyalist savaş iç savaşa döndürme sloganın-
dan bir başka politik slogan türedi, emperyalist savaş-
ta «kendi» hükümetinin yenilmesi. Bu slogan sosyal-
şovenist «anayurdun savunulması» politikasına karşı
çıkiyordu ve tüm savaşan ülkelere maledilmişti.

Merkezciler «ne zafer ne yenilgi» sloganını öne
sürdüler. Görünüşte bu sosyal-şovenist «anayurdun sa-
vunulması» tavrından farklıydı ama aslında sadece
onun başka bir şekliydi. «Ne zafer ne yenilgi» sloganı-
nın savunucuları gerçekte burjuvaziye ve işçi sınıfı
hükümetlerine karşı uluslararası devrimci eylem olası-
lığına olan inançsızlıkları ve böyle bir eylemi hızlan-
dırmadaki isteksizlikleri konusunda sosyal-şovenistleri
destekliyorlardı. Lenin, «Kim 'ne zafer ne yenilgi' slo-
ganından yanaysa, bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir şo-

venisttir; en azından uzlaşmacı bir küçük burjuvadır ama her hal ve durumda proleter politikasının bir düşmanı, varolan hükümetlerin, bugünkü egemen sınıfların bir taraftarıdır.»⁽⁸⁾

Lenin Merkezçilerin tüm ülkelerde açıkladığı pasifist barış çağrısını açığa çıkarmak için de çok uğraştı.

Bolşevikler kitlelere barıştan bekledikleri yararların sosyalist bir devrim olmaksızın olanaksız olduğunu açıkladılar. Lenin, «Savaşlara son, uluslar arasında barış, talan ve şiddetin kesilmesi - amacımız budur,» diye yazdı, «Ama bu amacı, doğrudan ve acil bir devrimci eylem çağrısından kopmuş olarak, kitleleri bölmek için ancak burjuva sofistleri kullanabilir.»⁽⁹⁾

Yeni, üçüncü bir enternasyonal çağrısında bulunan slogan ilk kez Lenin'in bildirgesinde öne sürüldü. «Proleter enternasyonali ölmemiştir ve ölmeyecektir» diye yazdı. «Bütün engellere karşın, işçi kitleleri yeni bir enternasyonal yaratacaktır... Yaşasın oportünizme karşı proleter enternasyonalizmi.»⁽¹⁰⁾

*Zimmerwald
Hareketi*

Savaşın doğurduğu bunalım, önce işçiler arasında büyük bir şaşkınlığa neden oldu. Birçok ülkede işçiler kendilerini sosyal-şovenistlerin önderliğini izler durumda buldular, aynı parti içindeki oportünistlerle devrimciler arasındaki uydurma birlik gösterisine aldanmış ya da bir ölçüye kadar burjuvazinin tutuşturduğu şovenist karamsarlığa yenik düşmüşlerdi. Eski sosyal-demokrat partilerin içinde süregelen bölünmenin, proleter kitlelerin sürekli olarak sosyal-şovenist önderlerden uzaklaşıp sola, devrimci düşünce ve tavırlara ve devrimci önderlere yönelmeleriyle açığa çıkışı 1915 başlarını bulmadı bile.

Savaşın dehşeti, katliamlar, kıtlık ve perişanlık, yüklediği sıkıntılar bir yana, kitlelerin güçlerini toplamalarına, istemlerini çelikleştirmelerine, savaşın gerçek nedenleri üzerine kafa yormalarına yol açtı ve olayları net bir devrimci anlayışla kavramalarına neden oldu. İşçiler arasındaki savaş aleyhtarı hareket, kitlelerin sola doğru bu büyük atılımının çarpıcı bir belirtisiydi. Bu hareket 1915 güzünde Zimmerwald'taki (İsviçre) Uluslararası Sosyalist Konferans'ta ideolojik ve örgütsel anlamda şekillendi ve Zimmerwald Hareketi olarak adlandırıldı.

Zimmerwald Konferansı 5-8 Eylül 1915'te toplandı ve 12 Avrupa ülkesinden (Almanya, Fransa, İtalya, Rusya, Polonya, Letonya, Bulgaristan, Romanya, İsviçre, Hollanda, Norveç ve İsveç) 37 delege ve bir gözlemci katıldı.

Konferans, politik anlamda türdeş değildi, sadece 7 ülkeden 8 delege tutarlı bir devrimci-enternasyonalist tavır alıyordu. Bu delegeler, konferanstaki sol Zimmerwald grubunu oluşturdu. Grup kendi karar taslağını ve bildirgesini önerdiğinde ideolojik olarak, Lenin başkanlığındaki bürosunu seçtiğinde de örgütsel olarak, şekillendi. Büronun diğer üyeleri (RSDİP Merkez Komitesini temsil eden) Zinoviev, (Polonya Sosyal-Demokrat Partisi Yürütmesi'ni temsil eden) Radek'di. Zimmerwald Sdu Bolşevikler, Polonya Rozlamistleri (sosyal-demokrat muhalefet), Letonya sosyal-demokratları ve İsveç, Norveç, İsviçre ve Almanya sosyal-demokrat partilerinin sol unsurlarının temsilcilerini kapsıyordu. Daha sonra Hollanda, Sırbistan, Fransa, Bulgaristan, Avusturya ve ABD sol sosyalistleri de bu bloka katıldılar. Lenin, devrimci enternasyonalistlerin Zimmerwald sol grubunda toparlanmasını konferansın en büyük kazanımı olarak görüyordu.

Diğer 29 delege konferansın, Zimmerwald çoğunluğu olarak bilinen, sağ kanadını oluşturdu. Buradaki tavrı merkezileri destekleyen Kautsky'ciler belirliyordu. Zimmerwald sağ devrimci reformist taktikler arasında kararsız kalan pasifistlerle, bazı tutarsız enternasyonalistleri de kapsıyordu. Bunlar, emperyalizme ve savaşa karşı başarılı bir kavga vermek için sosyalşovenizmden bütünüyle kopmak gerektiğini görmekte ya da farketmekte ortak bir isteksizlik ve beceriksizlik gösteriyorlardı.

Zimmerwald gündeminin ana konusu proletaryanın barış için eylemi meselesiydi. Zimmerwald Solu, belgelerinde, emperyalist savaşa son vermek için tek yolun, toplumun sosyalist örgütlenmesi amacıyla politik iktidarı kazanmak için, işçi kitlelerini kapitalist hükümetlere karşı devrimci bir mücadeleye açıkça çağırarak ve onları yönetmek olduğunu belirtti. Kautsky'ciler ve yandaşları, aksine, devrim zamanının henüz gelmediğini ve bu nedenle, devrimci sloganları öne sürmek ve emperyalizme karşı mücadelede proletaryanın somut taktiklerini belirlemek için çok erken olduğunu ileri sürdüler. Onlara göre, konferans kendisini genel bir barış çağrısıyla sınırlamalı ve asla eski enternasyonale muhalif yeni bir örgütün yaratılmasına kalkışmamalıydı.

Lenin görüşmede konuşarak, Kautsky'cilerin pasifist üslup kullanarak işçilerin günün önemli konularıyla karşı karşıya gelmesini engelleme çabalarını açığa çıkarmayı sürdürdü ve emperyalist dünya savaşı koşullarında insanın proleter devrimle ilişki kurmaksızın barıştan söz edemeyeceğini gösterdi. Dünya savaşı Avrupa'da devrimci bir durum yaratmıştı ve bu nedenle konferansın «kitlelere devrimin gerekliliğini açıklamak, devrim için çağrı yapmak, gerekli örgütleri

oluşturmak ve etkili mücadelenin çeşitli yöntemlerini ve 'tekniğini' korkusuzca ve en somut biçimde belirtmek»⁽¹¹⁾le yükümlü olduğunu vurguladı.

Zimmerwald Konferansı, 19'a 12'lik bir çoğunlukla solun önerdiği ilkeli karar reddetti ve mücadelenin görev ve yöntemlerini somutlaştıramayan bir bildirge açıkladı. Konferans, sosyalistleri Duma'daki Bolşevik milletvekilleri örneğini, Karl Liebknecht örneğini ve diğer devrimci barış ve sosyalizm savaşçılarını izlemeye çağıran, bir savaş kurbanlarıyla dayanışma açıklamasını da benimsedi. Ayrıca, konferans Robert Grimm, Charles Naine, Oddino Morgari ve Angelica Balabonova'dan oluşan bir yönetim kurulu - Uluslararası Sosyalist Komisyon - seçti.

Lenin Zimmerwald kararlarının uluslararası sosyal-demokrasinin sol kanadı açısından taşıdığı önemi tartarak, konferansın «Üçüncü Enternasyonal'e ilk adım; oportünizmden kopmaya yönelik isteksiz ve kararsız bir adım. Bir 'yeniden kötüleme' olasılığı»⁽¹²⁾ olduğunu yazdı.

Zimmerwald'da benimsenen bildirge dünya savaşını emperyalist bir savaş olarak tanımlıyor ve bu savaşta «anayurt savunması» düşüncesinin bir burjuva yalanı olduğunu ilan ediyordu. Solun çabalarıyla bildirge, devrimci mücadele olmaksızın barışın boş, yalan bir deyim olduğu ve savaşın dehşetinden kurtulmanın yolunun sosyalizm için devrimci mücadelede aranması gerektiği düşüncesine anlam kazandırdı.

Bildirge, İkinci Enternasyonal'in Stuttgart, Kopenhag ve Basel kongrelerinin kararlarıyla öne sürülen yaptırımlara birçok sosyalist partinin karşı koyduğunu ve Uluslararası Sosyalist Büronun da görevini yapmadığını belirtiyordu. Bu arada bildirge, bunun rastlantısal ve bireylere ait başarısızlıklar olduğunu ima

ederek nedenlerini açıklamıyordu. İkinci Enternasyonal önderlerinin «anayurt savunması» meselesinde, burjuvaziyle aynı yalanı yinelediği olgusuna hiç değinilmiyordu.

Lenin, Zimmerwald Bildirgesinin isteksizliğini ve kararsızlığını eleştirmekle birlikte, oportünizmden ideolojik ve pratik anlamda bir kopuşa yönelik ileri bir adımı belirleyen bir belge olduğunu kavrayarak, imzalamayı gerekli buldu.

Zimmerwald Konferansı, Zimmerwald birliğinin -devrimci enternasyonalistlerle, sosyal-şovenistlere karşı bazı Kautsky'cileri de içeren kararsız unsurlar arasında politik bir blok - başlangıcını ortaya çıkardı. Bu uzlaşma emperyalist savaşa karşı olanların tümünü birleşmeye yöneltti ve enternasyonalistler arasında ayrıca güç toplamasına yol açtı. Gerçi Zimmerwald Konferansı belgelerinde, resmî olarak, sosyal-şovenizmden kopmak gibi böylesine önemli bir konuya değinmemiş de olsa, sosyal-demokrat partilerin resmî önderliğinin kararlarına rağmen savaşa karşı çıkan bu uluslararası sosyalist konferansın toplanmış olması bile, tüm ülkelerin sosyal-şovenistleri için ciddi bir şamardı. Zimmerwald ruhuyla yapılan çalışma devrimci işçileri oportünist önderlerden soğuttu. Bu, proletaryanın kendi ülkesinin ulusal burjuvazisinden kesin olarak kopması ve kapitalizmin devrimci yenilgisi için işçi sınıfının uluslararası birliğinin yeniden kurulması demekti.

Zimmerwald Konferansı emekçi kitlelerin emperyalist savaşa karşı ilk, ama henüz yarı-bilinçli olan protestosunu biletti. Aynı zamanda savaş ve barışın en önemli sorunlarına değindi, düşünmek için bol bol malzeme sağladı ve askeri rejimlerle ezilmiş ve şovenist

propagandayla şaşkına çevrilmiş olan işçilerin sınıf bilincine itici bir güç sağladı.

Zimmerwald Konferansı'nın çağrısı, Avrupa, Amerika ve Güney Afrika'nın devrimci işçileri arasında ateşli bir yanıt buldu. Fossano kentindeki sosyalist topluluğun lideri ve daha sonra önde gelen bir İtalyan komünisti olan Germanetto, Zimmerwald Bildirgesini okurken yaşadığı yoğun coşkuyu şu sözlerle anlattı: «İşte bir şeyler başladı! İlişkiler yeniden kuruldu. Önderlerin ihaneti dayanışma duygusunu öldüremedi! Dehşetli sevindim!»⁽¹³⁾ Codovilla ve Ghioldi'nin başı çektiği devrimci marksist grubun etkinlikleri sayesinde, Zimmerwald Bildirgesi Arjantin işçilerine de tanıtıldı. Çeşitli ülkelerin işçileri için bildirge, eylem için bir mücadele çağrısı, Zimmerwald sözcüğü de proleter enternasyonalizminin canlanmasının bir simgesi oldu.

Zimmerwald Bildirgesiyle birlikte, Zimmerwald Solu'nun Rusça, Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Lehçe ve Letonya dilinde basılmış olan belgeleri, Bolşeviklerin ve sol sosyal-demokratların çabalarıyla, çeşitli ülkelerde yayınlandı. Lenin, 1915 Kasımında yayınlanan ve Zimmerwald Solu'nun karar taslağını ve bildirgesini kapsayan Internationale Flüglblätter broşürünü, «Ne yapılmalı ve ne yöne gidilmeli sorusuna açık, kesin ve tam bir yanıtı olan tüm ülkelerin sol sosyal-demokratlarının çekirdeğinin ilk yayını»⁽¹⁴⁾ olarak tanımladı.

Sol Zimmerwaldcılar, Kautsky'nin Die Neue Zeit'ine bir karşılık olarak başlatılan uluslararası kuramsal yayın organları Vorbote'la daha da büyük bir başarı elde ettiler. Çeşitli ülkelerin enternasyonalistleri, dergide proletaryanın devrimci mücadelesinin kuram ve uygulamasına ilişkin çeşitli güncel sorunları tartıştılar. Dergi, Zimmerwald Solu'nun ideolojik ve politik plat-

formunun yaygınlaştırılmasında ve sosyal-şovenistler ve onları koruyan merkezçilerin öğretisel dönekliliklerinin ve hain taktiklerinin açığa çıkartılmasında önemli bir rol oynadı.

1916 baharında Avrupa ülkelerinin çoğunda sınıf çelişkileri oldukça keskinleşmiş ve kitlesel devrimci hareketin gelişiminde bir dönüm noktasına gelinmişti. Cephelerdeki dev ölüm çanları açlık, yoksulluk ve yüksek yaşam maliyeti, hem işçiler hem de küçük burjuvazi arasında kitlesel bir hoşnutsuzluk ve savaş aleyhtarı bir duygu uyandırdı. Savaşa tepkiler, savaşan güçlerin askerleri arasındaki kardeşleşme olaylarının giderek daha da sıklaştığı orduya kadar ulaştı. 1916 Nisanında İsviçre, Kienthal'de, 8 ülkeden - Almanya, Fransa, Rusya, Polonya, Sırbistan, İsviçre ve Portekiz - 41 delegenin katıldığı ikinci bir «Zimmerwald Konferansı» bu şartlar altında toplandı.

Zimmerwald Solu, Kienthal'de Zimmerwald'da olduğundan daha güçlüydü. 10 delegeleri vardı. Çeşitli konularda başka 12 delege tarafından destekleniyorlardı. Sol Zimmerwaldcılar gene azınlıkta olmakla birlikte, düşüncelerinin etkisi artmıştı. Lenin'in önderliğinde örgütlü ve birleşik bir cephe haline gelmişlerdi. Zimmerwald Sağ 8 ülkeden gelen 31 delegeden oluşuyordu. Bu grup Zimmerwald'ta olduğu gibi, açık merkezietçilerden tutarsız enternasyonalistlere kadar, son derecede karışık unsurlardan oluşan bir gruptu. Ama bu kez, Lenin'den alıntı yaparsak, «Zimmerwald Sağ kanadının kendi politikasını sürdürebilecek kadar büyük bir çoğunluğu yoktu.»⁽¹⁵⁾

Proletaryanın farklı barış programlarına yönelik tutumları sorununun tartışılması sırasında, Sol Zimmerwaldcılar, merkezci çoğunluğun muhalefetine kar-

sın, kitleleri devrimci sınıf mücadelesinden soğutmak için burjuva aldatmacasının bir türü olarak tanımlanan sosyal-pasifizmi lanetleyen bir dizi formülasyonla kaleme alınmış bir kararı geçirmeyi başardılar.

Zimmerwaldcıların Uluslararası Sosyalist Büro-
nun toplantısına ilişkin tavırlarının tartışılması, ideolo-
jik mücadelenin en keskin noktası oldu. Başlıca tartış-
ma konusu, işçilerin eski, iflas etmiş enternasyonalini
onarmaya mı, yoksa yeni, üçüncü bir enternasyonalin
kurulması için çalışmaya mı çağrılması gerektiği-
ydi. Kautsky'ci çoğunluk USB'den herhangi bir kopuşa
kesinlikle karşıydı. Sonunda USB'nin sosyal-şovenist
politikasını resmen lanetleyen, ancak, İkinci Enternas-
yonal önderlerinin proleter davasına ihaneti olgusun-
dan pratik hiç bir sonuç çıkarmayan uzlaştırıcı bir ka-
rar benimsendi. Konferans sosyal-şovenizmin keskin
bir eleştirisini içeren «Savaşın Yıkıp Öldürmekte Oldu-
ğu Halklara» başlıklı bir çağrıyı kabul etti.

Lenin Kienthal Konferansının sonuçlarını inceler-
ken şöyle yazdı:

«Sonuç

ileriye doğru küçük bir adım
genel olarak yerinde sayma
kararsızlık.»⁽¹⁶⁾

Sağ Zimmerwaldcılar kitlelerin devrimci ve savaş
aleyhtarını hareketin büyümesiyle Kienthal'de sola tes-
lim olmaya zorlanmışlardı. Ama sosyal-şovenizm ve pa-
sifizmi kenetleyen kararları imzalarken, uygulamada
kendi sosyal-pasifist görüşlerini değiştirmedikleri gibi,
sosyal-şovenistlerle uzlaşma kapısını kapamaya daha
da az çabaladılar. Sağ Zimmerwaldcılar kesin olarak
Üçüncü Enternasyonal düşüncesini reddetmelerine ve
USB toplanır toplanmaz USB'nin feshedilmesi gereği-

ni tekrarlamalarına karşın, sosyal-şovenistlerle bir ittifak halinde devrimci enternasyonalistlerle olan birleşmeyi reddetmeye hazır olduklarını belli ettiler. Kienthal'deki tartışmalar, merkezcilerin istemlerini konferansa kabul ettirmek için giderek daha sık olarak kaba kuvvete başvurdıklarını ve konferans İkinci Enternasyonal'den ayrılmakta direnirse Zimmerwald örgütlenmesini parçalamakla tehdit ettiklerini gösterdi.

Sol Zimmerwaldcılar, daha Kienthal'de, Zimmerwald örgütlenmesinde kalmaya değil değmeyeceği sorusuyla karşı karşıya kalmışlardı. O an için Kautsky'cilere karşı kavgayı sürdürmek ve kararsızların kendilerini merkezcilik batağından sıyırıp proleter politikası hattına gelmelerine yardım etmek için, kalmaya karar verdiler.

Lenin 1916 Eylülünde, Kautsky'cilerin zorlamasıyla Zimmerwald örgütlenmesinin içine itildiği büyüyen çıkmazın nedenlerini çözümlerken şöyle yazdı: «Oportünizme karşı mücadeleyle sıkı sıkıya bağlı olmayan emperyalizme karşı mücadele ya boş bir deyimdir ya da şahtekarlıktır. Zimmerwald ve Kienthal'ın başlıca kusurlarından biri, Üçüncü Enternasyonal'in bu ceninlerini bir fiyaskoyla sonuçlanabilme olasılığının başlıca nedenlerinden biri, oportünizmle savaşma meselesinin, oportünistlerden kopma gereğinin açıklanması anlamında çözülmesi bir yana, açık açık ortaya bile konmamış olmasıdır.»⁽¹⁷⁾

1916 sonu, dünya politikasında emperyalist savaştan, emperyalist barışa bir dönüşe tanık oldu. Nesnel koşullar ve devrim korkusu bazı ülkelerdeki belirli emperyalist çevreleri, uzayan savaş sona erdirmenin yollarını aramaya zorladı. Pasifist propaganda böylece

sosyal-şovenistlerle, Zimmerwaldcılarının sağ kanat arasında oluşturulan politik bir uzlaşmada adeta nesnel bir temel buldu.

Sağ Zimmerwaldcılar sosyal-pasifizmin ortak platformunda sosyal-şovenistlerle birleşerek Zimmerwald ve Kienthal'de o denli ciddiyetle açıklanmış olan emperyalist savaşa ve kapitalizme karşı devrimci mücadele düşüncesine ihanet ettiler. Zimmerwald çoğunluğu Zimmerwald bayrağını sosyal-şovenizm ve burjuva reformizmini örtmek için bir perde gibi kullanmakla, Zimmerwald örgütlenmesinin ideolojik ve politik çöküşünden sorumluydu.

Rusya'daki Şubat burjuva-demokratik devrimi Sol ve Sağ Zimmerwaldcılar arasında oluşan uçurumu daha da genişletti. Rusya'daki olaylar, emperyalist savaşın iç savaşa dönüşmeye başladığını gösterdi. Rusya işçi sınıfı dehşetli bir devrimci güç geliştirdi ve yasal şartlarda çalışma şansı bulan partisi, mücadeleyi barış ve devrim konularında billurlaşmış, dünyada açık bir programı olan tek parti, doğal olarak dünya proletaryasının devrimci güçleri için bir çekim merkezi haline geldi ve Üçüncü Enternasyonal için zemin hazırlama insiyatifini üstlenmek zorunda kaldı.

Lenin devrimci enternasyonalistlerin Zimmerwald örgütlenmesinde daha fazla kalamayacağını düşünüyordu. «Zimmerwald batağına daha hoşgörü gösterilemez» diye yazdı. «Zimmerwald 'Kautsky'cilerinin' hatırı için Plekhanov'ların, Scheidemann'ların şovenist enternasyonaliyle yarım ittifakı sürdürmemeliyiz. Bu enternasyonalden derhal ayrılmalıyız. Sadece bilgi amacıyla Zimmerwald içinde kalmalıyız.»⁽¹⁸⁾ Lenin yani devrimci, proleter bir enternasyonalin derhal kurulmasında ısrar etti.

Partinin Zimmerwald aldatmacalarından hâlâ etkilenen bazı üyeleri Lenin'in çağrısını hemen benimsediler. RSDIP(B)'nin Nisan 1917 Kongresi delegelerinin çoğunluğu Zimmerwald örgütlenmesinde Kautsky'cilerin baskın olduğunu henüz bilmiyordu. Kongre, Zimmerwald Solu'nun taktiklerini desteklemek amacıyla Zimmerwald birliği içinde kalma kararı aldı ve Merkez Komitesine Stokholm'de Uluslararası Sosyalist Komisyon'un çağrısıyla toplanacak olan Üçüncü Zimmerwald Konferansına Bolşeviklerin katılımını düzenlemelerini tavsiye etti. Lenin'in salt bilgi amacıyla Zimmerwald birliğinde kalma önerisi reddedilmişti.⁽¹⁹⁾

Partide Zimmerwald aldatmacalarını Zinoviev yayıyordu. Zinoviev merkezcilerden kopma konusunda kararsızlık gösteren sol sosyal-demokratları destekledi ve Zimmerwald'da kalıp, çoğunluğu Üçüncü Enternasyonal'e kazanmaya çalışmayı önerdi. Bu bakış açısını Nisan Kongresi'nde de ondan sonra da savundu. 1917 Haziranında «şimdi Zimmerwald Enternasyonalini ele geçirmek iyi olur» diye ısrar etmeyi sürdürdüğünde, Lenin şöyle yanıtladı: «Bence bu, aşırı oportünist ve zararlı bir taktiktir... Bu, tüm ilkelerimizi fırlatıp atmak, merkeze karşı yazdığımız ve söyledığımız her şeyi unutmak, kendimizi çamura atıp rezil etmek demektir.»⁽²⁰⁾

Lenin sürekli olarak, Zimmerwald örgütlenmesinin yaşamını tükettiğini ve Bolşeviklerin ondan ayrılmamakla Üçüncü Enternasyonal'in hızla kurulmasına yönelik pratik adımlar atmayı kendi kendilerine daha da güçleştirmekten başka bir şey yapmadıklarını vurguladı. Nisan Kongresi'nden sonra Lenin bu hatanın düzeltilmesi için baskı yaptı. 1917 yazında ve güzünde Merkez Komitesinden ve Merkez Komitesi Dış Temsilciliğinden «sadece sollara dayanan ve sadece

Kautsky'cilere karşı, gerçek bir Üçüncü Enternasyonal»⁽²¹⁾ kurmak için bir dünya enternasyonalistleri kongresinin toplanmasını hızlandırmalarını tekrar tekrar istedi.

Ancak MK'de Zinoviev, Yurtdışı Bürosunda Radek, Lenin'in direktiflerini sabote ettiler. Böyle bir kongrenin delege sayısının azlığı nedeniyle başarısız olduğuna inanıyorlardı. Lenin bu savlara karşı çıkarak: «'Çok' sayıda katılımcı 'beklemek' ve şu anda 'az' olmalarından 'şaşkınlığa kapılmak' ölçülemeyecek derecede ahmaklık olur. Çünkü şimdilik böyle bir kongre, katılanların sayısından bağımsız olarak manevi bir güç olacaktır, oysa daha sonra hasır altı edilebilir.»⁽²²⁾ Lenin Partinin Yedinci (Nisan) ve Altıncı Kongresi'nde alınan kararlarda ve aynı zamanda Bolşeviklerin yeni program taslağında «Bütün dünyaya, emperyalizmin ortaya attığı sorulara açık yanıtlar sunabilecek ve sosyal-şovenistleri ve Kautsky'cileri mahkûm edebilecek (Vorbote, Tribune, Arbeiterpolitik ve diğerlerine ek olarak) yeterli ideolojik temelin olduğunu»⁽²³⁾ vurguladı.

Lenin'in direktifleri, maalesef, o zaman yerine getirilmedi. Bolşeviklerin temsilcileri 5-12 Eylül 1917'de Stokholm'de yapılan Üçüncü Enternasyonal Konferansı'na katıldılar. Lenin'in önceden gördüğü gibi, belirleyici rolü Merkezçiler oynadığından dünya devrimci hareketi açısından konferans anlamsızdı.

KOMİTERN'İN KURULUŞU

*Dünya
Devrimci Bunalımı*

7 Kasım 1917'de (Eski Takvimle 25 Ekim'de) Rusya'da sosyalist devrim zafere ulaştı. Silahlı ayaklan-

manın bir sonucu olarak yerkürenin altında birinde burjuvazinin egemenliği yıkıldı ve proletarya diktatörlüğü kuruldu.

Emperyalist savaş sırasında kapitalizmin tüm çelişkilerinin son derecede şiddetlenmesinin bir sonucu olarak gelişen Ekim Devrimi, kapitalizmin genel bunalımını başlattı ve insanlık tarihinde yeni bir çağ -ulusların kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını - açtı. Bu, dünya sosyalist devriminin ilk eylemiydi. Lenin «Kapitalizmin ve kalıntılarının yok edilmesi ve komünist düzenin temellerinin atılması, dünya tarihinin başlamış olan yeni çağının içeriğini belirlemektedir.»⁽²⁴⁾ diye yazdı.

Sosyalist devrim, görülmemiş çeşitlilikteki toplumsal ilişkilerin bulunduğu bir ülkede yer aldı. Çarlık Rusyası hem kapitalist gelişmelerin hem de feodalizm kalıntılarının yarattığı çelişkilerin odak noktasıydı. Kapitalist dünya içinde en önemli konular olan köylü meselesi ve ulusal mesele aşırı derecede ağırlaşmıştı.

Ekim Devrimi dünyayı iki sisteme ayırdı: kapitalist sistem ve sosyalist sistem. Emperyalizmin tüm çelişkilerini keskinleştirdi ve dünya işçilerine şiddet ve baskı sistemine karşı mücadelelerinde esin verdi. Ekim Devrimi'nin zaferi hem gelişmiş kapitalist ülkelerde hem de geri kalmış ülkelerdeki devrimci mücadeleye güçlü bir ivme kazandırdı.

Kapitalist ülkelerin işçi sınıfı, devrimci hareketin öncülüğünde ilerledi. Barış, özgürlük ve sosyalizm için savaştı, tüm ezilen ve sömürülenlerin çıkarlarını ortaya koydu. Emekçi kitlenin nesnel hedefi sadece uza-yıp giden savaş sona erdirmek değil, tüm kapitalist sistemi yok etmektir.

1918 Ocağında Avusturya-Macaristan ve Almanya'da yaklaşık iki milyon işçi, emperyalist devletlerin

Brest Litovsk'ta Sovyet Rusya'ya sundukları yağmacı barış koşullarını protesto etmek için greve gitti. İşçiler, Sovyet hükümetinin önerdiği, sıkıyönetimin kaldırılması, yiyecek dağıtımının düzenlenmesi koşullarını içeren bir barış anlaşmasının hemen sonuçlandırılmasını talep ediyorlardı. Bir dizi sanayi merkezinde işçi temsilcileri sovyetleri (konseyleri) oluşturulmuştu. Avusturya-Macaristan ve Almanya'daki Ocak eylemi halk kitlelerinin büyük devrimci gücünü ortaya koydu. Ancak bu güç, grevi kırıncı oportünistler tarafından felce uğratıldı.

1918 Ocak ayının sonunda, Finlandiya'da bir proleter devrimi patladı. Finlandiya Sovyet Rusya'dan sonra Lenin'in sözleriyle: «Hiç bir sovyetin olmadığı ama... ne olursa olsun yeni tür bir iktidar, proletarya iktidarının olduğu»⁽²⁵⁾ işçi ve köylülerin cumhuriyetine sahip olan ilk ülkeydi.

Finlandiya'daki burjuva hükümeti, halkın gazabından kaçarak, ülkenin kuzeyine firar etti ve sanayileşmiş güney bölgelerinde iktidar işçilerin eline geçti. 28 Ocak'ta, sol sosyal-demokratlar Manner, Sirola, Kuusinen ve diğer sosyal-demokrat önderlerin yer aldığı devrimci bir hükümet kuruldu. Sosyal-Demokrat Partinin çoğunluğu arkalarındaydı. İşçi hükümetinin devrimci hedeflerine ulaşmak için yerel alanlarda işçi örgütleri «sejm»leri, işçi komiteleri, fabrika işçi heyetleri kurulmuştu.

Devrimci hükümet, işçilerin ve topraksız ortakçı çiftçilerin istemlerini açıklayan bir dizi kapsamlı demokratik reform yaptı. İşverenleri 8 saatlik işgününe kesinlikle uymaya zorunlu kıldı, topraksız çiftçilere işledikleri toprağı parasız olarak verdi, kapitalistlerin terkettiği sanayi kuruluşlarını ulusallaştırdı, fabrika-

larda işçi denetimini kurdu, hukuksal reformları gerçekleştirdi ve Finlandiya Bankası'nı denetim altına aldı. 1 Mart 1918'de hükümet Finlandiya Sosyalist Cumhuriyeti ile RSFSC arasında, ilk kez, iki sosyalist cumhuriyet arasındaki dostluk ilişkilerini belirleyen bir dostluk ve kardeşlik anlaşması imzaladı. Finlandiya'daki işçi hükümeti 1918 Mayısının başına dek iktidarda kaldı. Nisan'da Finli beyaz muhafızlara yardım için Kaiser Almanyasından asker geldi. Hep birlikte ülkedeki iç savaş ateşini tutuşturup sosyalist cumhuriyeti kan içinde boğdular.

İşçilerin ayrı ayrı yenilgileri Batıdaki devrimci hareketi durduramazdı. Devrimci coşkunun temelinde yatan nedenler ortadan kaldırılmamıştı. Uzayan savaş sürüp gidiyordu ve emperyalizmin zulmü ulusun horlanmış, ezilmiş kesimlerinin gözünü açarak ve kitleleri giderek daha fazla politikaya ve devrimci mücadeleye çekerek her zamankinden daha çarpıcı bir biçimde sürüyordu. Lenin «Dünya işçileri, yolumuzun üzerindeki engeller ne denli büyük olursa olsun, Rus devrimi davasının kendi öz davası olduğunu hissediyor... Her yanda iki grup emperyalist arasındaki savaşa paralel olarak bir başka savaş başlıyor: Rus Devrimi örneğinden esinlenen işçi sınıfının kendi burjuvazisine karşı ilan ettiği savaş.»⁽²⁶⁾ diye yazdı.

1910 Eylülünde Bulgar ordusunda silahlı bir ayaklanma patladı (Vladi Ayaklanması). Askerler monarşinin devrildiğini açıkladılar ve bir cumhuriyet ilan ettiler. Ancak hükümet asker kitlelerinin bu kendiliğinden hareketini yabancı askerlerin yardımıyla sert bir biçimde bastırdı.

1918 güzünde, cephedeki askeri yenilgilerin, ordu ve donanmadaki başkaldırmaların, işçiler arasındaki

devrimci demokratik hareketin, Çek, Slovak, Güney Slav, Leh, Batı Ukrayna ve Romen topraklarında giderek yükselen ulusal kurtuluş hareketinin bir sorunu olarak Avusturya-Macaristan monarşisi dağılmaya başladı. Ekim ve Kasım'da Avusturya-Macaristan'daki burjuva-demokratik devrim gerici Habsburg rejimini ortadan kaldırdı. Proletarya bu devrimin itici gücüydü ama sosyal reformistler tarafından yönetildiğinden mücadele sırasında bir çok kentte devrimci iktidarın işçi temsilcileri sovyetleri gibi henüz gelişmemiş organlarının ortaya çıkmış olmasına rağmen kendisini baskın güç haline getirip iktidarı ele geçiremedi. Sonuç olarak, Avrupa'nın bu bölümünde - Avusturya, Çekoslovakya, Polonya ve Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı (1929'dan itibaren Yugoslavya) - bir dizi yeni burjuva devleti oluştu.

3 Kasım 1918'de Kiel'deki donanma içindeki bir ayaklanmayla Almanya'da bir devrim başladı. Her yerde işçi ve asker sovyetleri oluştu. 9 Kasım'da, Spartakistlerin(*) ve devrimci önderlerin çağrısıyla silahlı işçi ve askerler Berlin'in - Alman emperyalizminin merkezinin - denetimini ele geçirdi ve Kaiser rejimini alaşağı etti.

Almanya'daki devrim, bir ölçüye kadar proleter araç ve yöntemlerle yürütülmekle birlikte, bir burjuva demokratik devrimden öteye gitmedi. Sadece II. Wilhelm'in monarşisini ortadan kaldırdı, burjuvazinin iktidarına dokunmadı. Sosyalist cumhuriyet adı konusunda son derece ikiyüzlü davranan yeni hükümet, sağ sosyal-demokratlar ve merkezilerden kurulmuştu. «Sosyalist» tabelası, kitlelerin daha geri kesimlerinin

(*) Alman sol sosyal-demokratlarının devrimci bir örgütü olan Spartaküs Birliği'nin üyeleri.

desteğiyle iktidarın burjuvazinin çıkarları doğrultusunda kullanmasını önlemiyordu.

Alman oportünistleri devrimci hareketi parçalama-yı ve devrimi burjuva demokratik sınırlar içinde tutarak denetlemeyi başardılar. Doğrusunu söylemek gerekirse, bir burjuva organı olan Ulusal Meclis'in ilk toplantısının öne alınması bayrağı altında sağ sosyal-demokrat önderler tüm gerici güçleri bir araya getirdiler ve orduyla birlik olup işçi sınıfına ağır bir darbe indirdiler. Bir sağ kanat önderi olan Noske, işçi sınıfının devrimci öncülüğünü sindirmek gibi kanlı bir görevi üstlenirken, «çaresi yok. Birinin razı olması gerek. Ben bu sorumluluktan korkmuyorum!»⁽²⁷⁾ diye açıklıyordu. Alman işçi sınıfının uğradığı yenilginin başlıca nedenleri sosyal-demokrat önderlerin ihaneti ve devrim başladığında yeni tip bir proleter partinin olmamasıydı.

Sınıf mücadelesinin galip ülkelerde de keskinleştiği gözleniyordu. Fransa, İngiltere, İtalya ve ABD'de güçlü bir grev hareketi oluşuyordu. Japonya'da on milyondan fazla insanı kapsayan «pirinç ayaklanmaları» patladı. Tüm dünyadaki işçiler, 8 saatlik işgünü, ücret artışı, sendika hakkı ve demokratik özgürlükler talep ediyordu. Bir çok durumda işçi sınıfının ekonomik ve politik hakları için verdiği mücadele, savaştan zarar görmüş köylülerin toprak için verdiği mücadeleyle içiçeydi. Birkaç ülkenin emekçi halkı ortak çabalarıyla daha kapsamlı oy hakkı, daha kısa bir işgünü ve daha yüksek ücret elde etmeyi başardılar.

1919 yılı, İngiltere'deki işçiler arasında «Sovyet Rusya'dan Ellerinizi Çekin!» sloganı altında birleşen yaygın bir harekete tanık oldu. Bu hareket emekçi halklar arasındaki uluslararası dayanışmanın çarpıcı

bir örneğiydi. Sovyet Rusya işçileriyle kardeşlik dayanışmasının saygın bir örneğini de Rus karşı-devrimcilerine yardım için Karadeniz'e gönderilen Fransız filosunun askerleri gösterdi. Fransız askerleri emekçi halka karşı sürdürülen savaşta taraf olmayı reddettiler ve Rus işçileriyle dostluk kurmaya başladılar. 1919 Nisanındaki bir gösteride savaş gemilerine kızıl bayraklar çektiler ve Sovyetleri destekleyen sloganlar söyleyen Sivastopol işçilerine katıldılar. Fransız denizcilerinin bu yiğit davranışı çeşitli ülkelerin emekçi halkları arasında büyük yankılar uyandırdı. Lenin bundan büyük bir coşkuyla sözetti: «Karadenizimizde hizmet eden denizcilerin adları bütün Fransa'da Rus devriminin anılarıyla birlikte söyleniyor; Fransız işçileri, şu anda Fransa'da ağır hapis cezası çekmekte olanların Karadeniz'de Rus işçi ve köylülerinin kasabı olmayı reddettikleri için ayaklandıklarını biliyor.»⁽²⁸⁾

Tüm dünyada yükselen devrimci hareketin önemli bir özelliği, sömürge ve bağımlı ülkelerin halkları içindeki ulusal kurtuluş mücadelesinin anti-emperyalist öncülüğüydü. Ekim Devrimi, sömürge emperyalizmine ağır bir darbe indirdi ve sömürge sisteminde bir bunalımı alevlendirdi.

Latin Amerika'nın bağımlı ülkelerinde yabancı boyunduruğu, adaletsizlik, yoksulluk ve yaşam pahalılığına karşı verilen savaşa salt emekçiler değil, köylüler, kentlerdeki küçük burjuvalar, aydınlar ve öğrenciler de katıldı. Arjantin, Brezilya, Meksika, Peru, Uruguay ve Şili'deki emekçi halk tarım reformu, 8 saatlik işgünü, daha yüksek ücret, yaşlılık güvencesi, kadın ve çocuklar için iş güvenliği, işçi sendikalarına girme özgürlüğü ve üniversite reformları talep ettiler.

Çin (4 Mayıs Hareketi), Hindistan (Amritsar Ola-

yı), Kore (1919 Ayaklanması) ve Endonezya'daki büyük kitleler güçlü anti-emperyalist, anti-feodal hareketin içine çekiliyordu. Suriye, Lübnan, Irak, Mısır, Libya, Sudan ve Somali köylüleri yabancı egemenliğine karşı ayaklandılar. Sömürgecilğe karşı mücadeledeki ilk adımları Tropikal Afrika'nın (Nijerya, Sierra Leone, Belçika Kargosu, Senegal) köleleştirilmiş halkları attı. Ezilen halkların ayaklanmaları çoğu durumda emperyalist güçler tarafından sert bir şekilde bastırılıyordu. Gene de Türkiye, İran, Afganistan ve Moğolistan halkları, Sovyet Rusya'nın yardımları sayesinde ulusal bağımsızlıklarını kazanmayı başardılar.

Böylece dünya devrimci süreci, emperyalizmin sadece metropoldeki dayanaklarını değil, sömürgelerdeki dayanaklarını da etkiledi. Milyonlardan oluşan kitleler tüm kıtalarda mücadeleye giriştiler. Sovyet iktidarının Rusya'da sağlamlaşması ve sınıf mücadelesinin kapitalist dünyadaki güçlü atılımı, dünya proleter devriminin hızla önem kazandığını gösterdi. Bundan ürken emperyalist burjuvazi, hem kendi ülkelerinde hem de Sovyet Rusya'daki proleter hareketi bastırmak için büyük çabalar harcadı. Bir iç savaşı kışkırttı ve Rusya'ya karşı silahlı bir mücadele örgütledi. Kapitalizme saldırı dönemi gelmişti, sınıf savaşları doruğuna ulaşacak biçimde ilerliyordu, devrimci güçlerin en hızlı biçimde birleşmesini ve uluslararası dayanışmayı güçlendirmesini gerektiren önemli sorunlar ortaya çıkıyordu.

*Lenin'in
Bilimsel Sosyalist Hareketin
İdeolojik Temellerini
Güçlendirme Çabaları*

Sovyet Rusya, sadece varolduğu için bile, uluslararası işçi sınıfı üzerinde güçlü bir devrimcileştirme

etkisine sahipti. Ancak diğer ülkelerde proletaryanın devrimci sınıf bilinci Rusya'da olduğundan daha yavaş geliyordu, çok daha sıkıntılı ve güç bir süreçti.

Bu durumda, Ekim Devrimi deneyinin marksist genellemesi ve bunun devrimci işçiler tarafından özüm-senmesi, uluslararası devrimci hareketin güçlenmesi için son derece önemli oldu. Egemen sınıfların ve sosyal-demokrat uşaklarının, kendi ülkelerindeki olayla-rın Rusya'dakine benzer bir biçim almasını engelle-mek üzere tüm önlemleri almış olmaları, bu görevi da-ha da acil kılıyordu. Şiddet ve yalan, tehdit ve vaatler kısaca kitleler arasında giderek artan hoşnutsuzluğu sindirmek için her araç kullanılıyordu. Propaganda mekanizması, Rus devrimine ilişkin bir yığın yanlış bilgi ve iftira dolu uydurmalarla işçileri aldatmak ve yanlış yöne sevk etmek için harekete geçti.

Sosyal-şovenistler ve merkezciler önce Rus prole-taryasını kutlayarak gösteriş yaptılar. Sosyal-demok-rat önderler açısından bu, geniş işçi kitlelerin ve sıradan sosyal-demokratların Sovyet Rusya'ya ilişkin iyi duygularına verilmiş bir ödündü, ama bunu her za-manki gibi Bolşevizmin kötülenmesi izledi. Her renk-ten reformistler Ekim Devrimi düşüncelerinin Batı Av-rupa işçileri üzerindeki etkisine karşı çıkmak için yı-kıcı savaşın dört yılı, yabancı müdahale ve beyaz mu-hafız ayaklanmalarının Sovyet Cumhuriyeti'nin önü-ne çıkardığı güçlüklerin ticaretini yaparak benzeri gö-rülmemiş çapta yöntemlerle dev bir kampanya başlat-tılar.

Bu aşağılık anti-sovyet ve anti-komünist kampan-yanın ideolojik esin kaynağı, merkezciliğin önde ge-len kuramcısı Karl Kautsky idi. Kautsky 1918 Ağusto-sunda yayınladığı bir kitapta proletarya diktatörlüğü-

ne ilişkin marksist öğretiyi çarpıttı ve Sovyet egemenliğini kapitalizmin ve savaşın neden olduklarından daha büyük felaketler ve sıkıntıların kaynağı olarak tanımlayarak, Rusya'daki sosyalist devrimi karaladı. Kautsky'nin kuramsal tartışmalarının asıl amacı, işçileri devrimden ürkütmek, mücadele istemlerini felce uğratmak, kafalarını afyonlamak ve kapitalizmin barış içinde adım adım sosyalizme evrimleşmesi olasılığı hakkındaki reformist aldatmacaları işçiler arasında güçlendirmektir.

Kautsky, Rusya'da başlamış olan dünya devrimine saldırırken, kendini en iyi biçimde, Bolşeviklerin çarpıttığını iddia ettiği ortodoks marksizmi «savunur» gibi görünerek, proleter devrimden kopuşunu içi boşaltılmış marksist sözlerle gizledi. Kautsky, sofistlerin yardımıyla, marksizmi devrimci canlılığından arıttı; mücadelenin devrimci yöntemlerini reddetti ve proleter devriminin ideolojik ve politik olarak hazırlanması ve kitlelerin bu yönde eğitilmesi gereğini inkar etti.

Merkezcilerin oportünist tutumları ve önderleri Kautsky'nin görüşleri, dünya devrimci hareketi için büyük bir tehlikeydi. Lenin, Kautskizmin ideolojik ve kurumsal yenilgisini, proletaryanın sınıf mücadelesinin gelecekteki gelişmeleri açısından son derece önemli buluyordu. Lenin 1918 Ekimi başında, ciddi yaraları henüz kapanmışken, uluslararası merkezciliğe karşı savaş vermek üzere kalemini eline aldı. **Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky** başlığıyla bir makale, sonra da bir kitap yazdı.

Lenin Kautsky'ye karşı sürdürdüğü tartışmada proleter devriminin, sadece Rusya ve Bolşevikler için değil, bütün olarak uluslararası işçi ve bilimsel sosyalist hareket için geçerli olan en önemli sorunlarını ay-

dınlattı. Lenin böylece uluslararası işçi sınıfını, emperyalizme ve oportünizme karşı verdiği mücadeleye silahlandırdı.

Lenin en büyük dikkatini proletarya diktatörlüğü meselesine verdi. Kautsky'nin, marksizmi yalanlama çabalarında üzerinde durduğu konu buydu. Marx'ın, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde proletaryanın devrimci diktatörlüğünün gerekliliği üzerindeki ünlü saptaması, Kautsky'nin kitabında, Marx'ın ağzından kaçırıpverdiği ve Bolşeviklerin tam zamanında kendi amaçları için kullandıkları bir sözcük gibi tanımlanmıştı.⁽²⁸⁾ Daha sonraları, bir zaman bir yanlış anlaşılma konusu olduğunu iddia ederek «proletarya diktatörlüğü» fikrini tümden reddetmeyi önerdi.

Lenin, Kautsky'nin safsatalarını ortaya sererken, «proletarya diktatörlüğü» formülünün, Marx ve Engels'in, 1848 devrimi ve özellikle 1871 Paris Komünü deneyimleri dolayısıyla söz ettikleri proletaryanın görevinin (burjuva devlet mekanizmasının yıkılması) tarihsel olarak daha somut ve bilimsel olarak kesin bir ifadesinden başka bir şey olmadığını yazdı. Lenin, proletarya diktatörlüğünün, burjuvaziye karşı zorla kazanılıp sürdürülen proletarya iktidarı, silahlı halkı düşmanlarına karşı ayakta tutmak ve burjuvazinin direnişini bastırmak için gereken iktidar olduğunu ortaya koydu. Lenin devrim nasıl bir yol izlerse izlesin - barışçıl ya da barışçıl olmayan - her ülkede, «sömürücülerin sınıf olarak zor kullanma yoluyla baskı altında tutulması ve sonuçta, 'arı demokrasinin', başka bir deyişle, eşitlik ve özgürlüğün bu sınıf açısından zedelenmesi⁽³⁰⁾ proletarya diktatörlüğünün temel bir özelliğidir» diye yazdı.

Lenin, Kautsky'nin salt burjuva demokrasisinin ta-

rihsel sınırlamalarını ve yerini proletarya diktatörlüğüne terketmesinin kaçınılmazlığını gizlemek için tasarlanmış olan «demokratik sosyalizm» ve «arı demokrasi» savlarını açığa çıkardı. Lenin «burjuva demokrasisi ortaçağın inanç ve adetleriyle karşılaştırıldığında büyük bir tarihsel adım olmakla birlikte daima, sınırlı, güdük, yanlış ve sahte, zenginler için bir cennet ve sömürülenler için bir kapan ve aldatmaca olarak kalır ve kapitalizm koşullarında öyle kalmaya mahkûmdur»⁽³¹⁾ diye belirtti.

Lenin proleter demokrasisini burjuva demokrasiyle karşılaştırdı. Proletarya diktatörlüğünün, sınıflı toplumlardaki en üst demokrasi türü olduğunu gösterdi. «Sovyet egemenliği en demokratik burjuva cumhuriyetlerinden milyon kez daha demokratiktir, çünkü devletin yönetilmesinde geniş kitleleri dışlamamış, onları sabit ve belirleyici bir etmen olarak kendisine çekmiştir» dedi. Bolşevizm, proletarya diktatörlüğü sözcüğünün tüm emekçi halkın en başında yürüyen işçi sınıfının iktidarını temsil ettiğini göstererek, bu düşünceyi tüm dünyaya anlatmakla tarihsel bir hizmeti yerine getirdi.

Lenin kitabında uluslararası proleter dayanışmasının devrimci kuram, uygulama ve ilkelerinin yaratıcı gelişiminde Bolşeviklerin oynadıkları önemli rolü ortaya koydu. Lenin, Bolşevik taktiklerinin dünya devrimi konusunda ikiyüzlü bir korkuyu değil, Avrupa devrimci durumunun doğru bir değerlendirmesini temel almaları nedeniyle tek doğru taktikler bütünü olduğuna işaret etti. «Bu taktikler enternasyonalist nitelikli tek taktikdir, çünkü bunlar, bir ülkede tüm ülkelerdeki devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve uyandırılması için olası her şeyi kapsamaktadır.»⁽³²⁾

Bolşevikler, emperyalist burjuvazinin devrimle yenilmesi için de tüm ülkelerin işçilerine öncülük ederler, sosyal-şovenistler bu burjuvaziden yana çıktılar, merkezçilerse emperyalizme uyum sağlama ve teslim olmayı ve emperyalizmin reformlarla «iyileştirmesini» savundular. Giderek artan sayıda işçi, Scheidemann'ların ve Kautsky'lerin politikasının onları savaş ve ücret köleliğinden kurtarmadığını anladı. Aynı zamanda işçiler, savaşın dehşetinden ve emperyalizmden kurtulmanın doğru yolunu Bolşeviklerin gösterdiğini, «Bolşevizmin herkes için bir taktikler modeli olabileceğini»⁽³³⁾ giderek daha açık bir şekilde gördüler.

Bu politik çizgi çok büyük başarılar elde etti ve uluslararası bir güç haline geldi, çünkü politikası tüm dünyadaki emekçi kitlelerin sevgisini kazandı. Böylece Bolşevizm Scheidemann'lar ve Kautsky'lerin, Renaudel'ler ve Longuet'lerin, Henderson'lar ve Mac Donald'ların Enternasyonaline yıkıcı bir darbe indirdi. «Bolşevizm, hem dingin çağın kazanımlarını hem de başlamış olan devrimler çağının deneylerini dikkate alacak bir Üçüncü Enternasyonal'in, gerçekten proleter ve bilimsel sosyalist nitelikte bir enternasyonalin ideolojik ve taktiksel temellerini yaratmıştır.»⁽³⁴⁾

Kapitalist ülkelerdeki devrimci dalgalanmaya, işçilerin kitle örgütlerinde hızlı bir büyüme eşlik etmiştir. Sosyal-demokrat partilerin, işçi sendikalarının ve kooperatif birliklerin üye sayısındaki hızlı artış, işçi sınıfı ve küçük burjuvazinin daha geri ve ezilmiş kesimlerinin yükselmekte olan geniş kitlesel politik etkinliklerini yansıtıyordu. Bu dalgalanma, devrimin daha da derinleşmesi için gereken bir önkoşuldu. Ancak, mücadeleye girişen kitlelere çoğunlukla reformist partiler önderlik ediyordu. Onlar için sosyal-şovenistlerin ve merkezçilerin zamanın modasına uygun re-

formist programını kavramak, eski toplumun köklü bir biçimde yeniden örgütlenmesini öngören bilimsel sosyalistlerin programını anlamaktan daha kolaydı. Kitlelerin reformist aldatmacalardan kurtulmayı, oportünistlerden kopmayı ve devrimci mücadele yolunu tutmayı deneyleriyle öğrenmeleri için zamana gereksinimleri vardı. Kendi yaşamsal çıkarlarının farkına varmaları ve güçlerini kapitalizmin altedilmesine kanalize etmeleri için ancak yeni tipte bir devrimci proleter parti kitlelere yardım edebilirdi.

Sosyalist devrimin zaferi için her ülkede böyle bir partinin yaratılması güç ve acil bir gereksinme, zorunlu bir koşuldı. Zimmerwald Solu'nun bir çok yan-daşı bile nedense böyle bir gereksinmenin varlığına tam anlamıyla inanmıyordu. Farklı ülkelerdeki enternasyonalist gruplar, kural olarak, eski sosyal-demokrat partilerin sınırları içinde hareket ediyor ve örgütsel olarak onlardan kopmakta kararsız davranıyorlardı. Lenin 1918 Ekiminde, bu konuda şöyle yazdı:

«Avrupa'nın en büyük talihsizliği ve tehlikesi hiç bir devrimci partisi olmamasıdır...»

«Kuşkusuz, güçlü bir devrimci halk hareketi bu sakıncayı ortadan kaldırabilir ama bu, gene de, ciddi bir talihsizlik ve elim bir tehlikedir.

«Kautsky gibi dönepleri açığa çıkarmak, böylelikle bütün ülkelerde bulunabilecek gerçekten enternasyonalist işçilerin devrimci **gruplarını** desteklemek için elimizden geleni yapmak zorunda oluşumuzun nedeni budur.»⁽³⁵⁾

Dünya devrimci bunalımı, enternasyonalist gruplar ve akımlardan bağımsız bilimsel sosyalist partilerin ve grupların ideolojik ve örgütsel oluşumuna güçlü bir ivme kazandırdı. 1918 Ocak ayında, 1920 yılı so-

nunda Arjantin Komünist Partisi adını alan, Arjantin Uluslararası Sosyalist Partisi kuruldu. 1918'in ikinci yarısında Finlandiya, Avusturya, Hollanda, Macaristan ve Almanya'da bilimsel sosyalist partiler kuruldu. Polonya'da Komünist Parti, iki devrimci işçi partisinin - Polonya ve Litvanya Krallığı Sosyal-Demokrat Partisi ve Leh Sosyalist Partisi'nin - birleşmesiyle oluşturuldu. O sıralarda devrimci-enternasyonalist bir tavır alan partiler arasında Bulgar Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Tesnyaklar), İsveç Sol Sosyal-Demokrat Partisi, Sırp-Hırvat-Sloven Krallığının Sosyal-Demokrat Partileri, Norveç İşçi Partisi, Yunan Sosyalist İşçi Partisi ve Meksika Sosyalist İşçi Partisi vardı. 1918-1919 arasında Çekoslovakya, Romanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Danimarka, İsviçre, ABD, Kanada, Brezilya, Çin, Kore, Avustralya, Güney Afrika Birliği ve diğer ülkelerde bilimsel sosyalist grup ve çevreler oluşturuldu.

Batı Avrupa'daki en büyük bilimsel sosyalist parti, Spartaküs Birliği'nin diğer sol akımlarla birleşmesi sonunda kurulan Alman Komünist Partisi'ydi. Alman Komünist Partisi 30 Aralık 1918 ve 1 Ocak 1919 arasında Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un katıldığı açılış kongresinde kuruldu.

İdeolojik, kuramsal ve örgütsel zayıflık, Spartakistlerin Kasım Devrimi sırasında kitlelere önderlik edebilecek militan bir proleter partiyi vaktiyle yaratmasını engelledi. Lenin bu konuya şu sözlerle değindi: «Bunalım başladığındaysa, ayrılmanın çok geç ortaya çıkmış olması ve sermayenin çürümüş (Scheidemann'lar, Legien'ler, David ve Ortakları) ve omurgasız dalkavuk çeteleri (Kautsky'ler, Hilferding'ler ve Ortakları) ile lanetli 'birlik', geleneği nedeniyle Alman işçileri gerçekten devrimci bir partiden yoksundu.»⁽³⁸⁾

Taslağını Rosa Luxemburg'un hazırladığı ve partinin açılış kongresinde kabul edilen Alman Komünist Partisi Programı, kapitalist emek köleliği sistemine sadece proletarya diktasının son verebileceği varsayımından yola çıkıyordu. Program, bütününde, Alman işçi sınıfının militan görevlerini doğru olarak tanımlıyor ve dünyanın ilk sosyalist devletinin - Sovyet Rusya - desteklenmesine ilişkin bir talebi içeriyordu. Ancak program, birkaç kuramsal konuda (tarım sorunu, ulusal kurtuluş savaşları ve diğer) işçi sınıfını ve köylülüğü Alman emperyalizmine karşı genel mücadeleye çekmenin yolları konusunda ciddi olarak belirsizdi.

Komünistlerin çalışmalarını farklı ülkelerde çok çeşitli koşullar altında yürütmeleri, farklı görüş ve düşüncelere yolaçtı. Ancak bu farklılıklar, tüm komünistlerin uygulamada birleştikleri temel ideolojik dayanağı, yani, bir sosyalist devrime ve sosyalizme geçiş için proletarya diktatörlüğüne ilişkin zorunluluğun farkedilmesini etkilemedi.

*Üçüncü Enternasyonal'in
Birinci (Açılış) Kongresi*

Ekim Devrimi bütün uluslararası durumu dehşetli değiştirmiş ve Üçüncü Enternasyonal'in kurulması için yeni, daha elverişli şartlar yaratmıştı. Bu, insanlık tarihinde toplumun sosyalist şekil değişimine ilişkin marksist-leninist düşünceleri uygulayan ve bu düşüncelerin doğruluğunu ve büyük değiştirme gücünü kesinlikle ortaya koyan ilk devrimdi. Bu, devrimci kuramın reformizme karşı zaferiydi, leninizmin sosyal demokrasiye karşı zaferiydi. Ekim Devrimi, dünya devrimci sürecinin başını çeken bilimsel sosyalistleri dünya tarihinde önplana çıkardı. Ekim Devriminin etkisiyle, işçi hareketi içinde giderek artan sayıdaki ilerici po-

litik örgüt, devrimci akıma katıldı ve leninizm temelinde ideolojik ve politik olarak birleşmeye başladı. Leninizm, işçi hareketi ve ulusal kurtuluş hareketi içinde ideolojik bir güç haline geldi.

Ekim Devrimi, Rusya'daki Bolşevik Partinin kuram ve uygulaması, uluslara barış, gerçek özgürlük ve sosyalizme giden tek doğru yolu gösterdi. Karl Liebknecht «Rus Sovyet Cumhuriyeti, mücadelenin bayrağı, enternasyonalin bayrağı haline gelmiştir, diğerlerini yüreklendirmekte, kararsız olanları cesaretle doldurmakta ve savaşçıların yiğitliğini ve kararlılığını on kat artırmaktadır.»⁽³⁷⁾ diye yazdı. Ekim Devriminin zaferi, dünya bilimsel sosyalist hareketine daha önce hiç sahip olmadığı bir kitle tabanı kazandırdı. Sovyet Cumhuriyeti, bir üçüncü enternasyonalin kurulması düşüncesini, emperyalizme saldırmak, ücret köleliğine ve sömürge baskısına karşı çıkmak için ayaklanmış olan kapitalist dünyanın emekçi milyonları açısından anlaşılır kıldı. Proletaryanın ve tüm emekçi halkın sınıf mücadelesinin çıkarları, emperyalizme öldürücü bir darbe indirmek için güçlerin olanaklar içinde en büyük ölçüde yoğunlaştırılmasını ve kurtuluş hareketinin tüm savaşçılarının harcadıkları çabaların eşgüdümlemesini gerektiriyordu. Bu görevi ancak, dünya ölçeğinde örgütlenmiş yeni tip bir proleter parti üstlenebilirdi.

1918 Ocağında Petrograt'ta Üçüncü Enternasyonal'in hazırlanması için ilk uluslararası toplantı yapıldı. Toplantıya Bolşeviklerin, sol sosyalist-devrimcilerin, İsveç, Norveç, İngiltere ve ABD sol sosyal-demokratlarının, Leh, Romen, Çek ve Hırvat enternasyonalistlerinin temsilcileri katıldı. Toplantı aşağıdaki şartlarla bir sol konferans çağrısı yapmaya karar verdi: «1 - Partilerin ve örgütlerin acil bir barış için kendi hükümetlerine karşı devrimci mücadeleye girmeyi kabul et-

mesi; 2 - Ekim Rus Devriminin ve Sovyet hükümetinin desteklenmesi.»³⁸⁾ Bu karar sol partilere ve gruplara dağıtıldı ve farklı ülkelerin enternasyonalist güçlerini birleştirmek için özenle yürütülen çalışmaların temelini oluşturdu.

RKP(B) Merkez Komitesine bağlı Yabancı Gruplar Federasyonu ve RKP(B) Müslüman Örgütleri Merkez Bürosu, Üçüncü Enternasyonal düşüncesinin yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynadı. Lenin yabancı grupların çalışmalarına çok değer verdi. Onlar sayesinde savaş esirleri, siyasi göçmenler ve daha önce mücadeleci birliklerde görevli olan askerler Rusya'da Bolşevizm hakkında eğitim gördüler ve inançlı enternasyonalistler durumuna geldiler. Ülkelerine döndüklerinde görüp deneyimledikleri şeyler arasında ilişki kurdular ve kendi yurttaşları arasında Ekim Devrimi hakkındaki gerçekleri yaymak ve işçileri Üçüncü Enternasyonal bayrağı altında toparlamak için çok çalıştılar.

Birkaç ülkede bilimsel sosyalist parti ve grupların kurulması, Üçüncü Enternasyonalin aslında var ve işlemekte olduğunu belirtiyordu. Yapılması gereken bilimsel sosyalist hareketin varolan müfrezelerini örgütsel olarak birleştirmek ve bu yolla kitleler arasındaki güç ve etkilerini artırmaktı. Bu görevin acil duruma gelmesinin bir başka nedeni de o sırada sosyalşovenistler ve merkezciilerin, bilimsel sosyalist hareketle mücadele amacıyla, görünüşte İkinci Enternasyonal'i yeniden kurmak için, reformist bir uluslararası örgüt oluşturmaya başlamış olmalarıydı. Bu durumda RKP(B) 24 Aralık 1918'de, farklı ülkelerin bilimsel sosyalistlerini Üçüncü Enternasyonal'de birleşmeye çağırdı.

Başka bir uluslararası toplantı, Ocak 1919'da Mos-

kova'da yapıldı. Bu toplantı Lenin'in, çok kısa bir gelecekte Üçüncü Enternasyonal'in açılış kongresinin toplanmasına ilişkin önerisini oybirliğiyle kabul etti. Sovyet Rusya, Polonya, Macaristan, Avusturya, Letonya Cumhuriyeti, Finlandiya Komünistleri ve de Devrimci Sosyalist Balkan Federasyonu ve Amerikan Sosyalist İşçi Partisi'nin temsilcileri bu konuda bir çağrı imzalandılar. Çağrı RKP(B) ve Spartaküs Birliği'nin programa ilişkin belgelerini temel olarak, önerilen enternasyonalin ideolojik ve politik programını kısaca belirledi ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin hedeflerini, taktiklerini ve örgütsel ilkelerini çizdi. Toplantı Üçüncü Enternasyonal'in kurulması konusunu tartışmak ve kuruluş kongresinin çalışmalarına katılmak üzere 39 kardeş parti, grup ve örgüte çağrı yaptı.

Moskova'daki toplantıya çağrılı olanlar, Lenin'in belirttiği biçimiyle, birinci olarak «şimdiden Üçüncü Enternasyonal programına katıldığını ve Üçüncü Enternasyonal'in resmen kurulması konusunda yeterince görüş birliği içinde olduğunu varsaymak için geçerli nedenler olan parti ve gruplar»; ikinci olarak «kendilerinden yakınlık ve kabul beklenen, buna yakın partiler»; üçüncü olarak «az çok Bolşevizme yakın sosyal-milliyetçi partiler içindeki gruplar ve akımlar»⁽³⁹⁾ idi.

Sosyal-şovenistler ve merkezçiler, 1919 Şubatında Bern'deki bir konferansta, proleter kitlelerin sosyalist devrim bayrağı altında toplanmalarını önleme çabası içinde, İkinci Enternasyonal'in cesedini dirilttiler. Lenin'in sözleriyle bu enternasyonal, kendisini «uluslararası emperyalizmin işçi hareketi içinde çalışan ve bu hareketi burjuva etkisiyle, burjuva düşünceleriyle, burjuva yalanlarıyla ve burjuva çürümüşlüğüyle dolduran bir ajanlar örgütü»⁽⁴⁰⁾ olarak açığa çıkarmıştı. Bern Enternasyonalinin gerçek amacını önderleri de

maklamıyordu. İngiliz oportünisti Mac Donald, «tüm İkinci Enternasyonal anti-Bolşevisttir. Askeri uygulamalardan başka Bolşevizme karşı tek gerçek siper kuşkusuz İkinci Enternasyonaldır.»⁽⁴¹⁾ diye açıkyüreklilikle kabul ediyordu.

İşçi sınıfı partilerinden delegeler 1919 Şubatının sonunda, büyük güçlükleri, ablukayı ve iç savaş cephehelerinin oluşturduğu zinciri aşarak Moskova'ya ulaşmaya başladılar. İtalyan Sosyalist Partisi'nin delegeleri ve Fransa, İngiltere ve Amerika sol-kanat sosyalist gruplarının temsilcileri geçemediler. Macar Komünist Partisi'nin delegeleri ve bir Alman delege, Sovyet Rusya'ya gelirken tutuklandı. Delegelerin bir kısmı geç geldi.

Yaklaşan kongrenin açılışını, tüzüğü ve gündemi-ne ilişkin sorunlarını tartışmak üzere 1 Mart'ta Lenin'in başkanlığında, birkaç delegenin katılımıyla bir ön toplantı yapıldı. Bu toplantıda Alman Komünist Partisi'ni temsil eden Hugo Eberlein, Partisinin Merkez Komitesince kendisine verilen talimata uygun olarak, Üçüncü Enternasyonal'in hemen kurulmasına karşı çıktı. AKP'nin tavrı ve diğer ülkelerden bazı delegelerin orada bulunmaması nedeniyle toplantı, Üçüncü Enternasyonal'in kuruluşu meselesine önceden karar vermeksizin, bir program hazırlayacak, bir büro seçecek ve kardeş partilere katılma çağrısı yapacak bir uluslararası bilimsel sosyalist konferans olarak toplanmayı kararlaştırdı.

2 Mart 1919 akşamı uluslararası konferans Kremlin'de açıldı. Lenin (Sovyet Rusya), Eberlein (Almanya) ve Platten (İsviçre) başkanlık kuruluna daimi üye seçildiler. Konferansa Avrupa, Amerika ve Asya'nın 21 ülkesinden 35 örgütün 52 delegesi katıldı. Ondokuz ör-

gütün oy hakkı vardı, onaltısının da söz hakkı var, oy hakkı yoktu. Delegeler Avusturya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İngiltere, Macaristan, Hollanda, Norveç, Polonya, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı, Sovyet Rusya, İsveç, İsviçre ve ABD'nin komünist ve sol sosyalist parti ve gruplarını temsil ediyordu. Ukrayna, Letonya, Litvanya, Belorusya, Estonya, Ermenistan, Volga Bölgesi Almanları, Türkistan, Gürcistan ve Azerbaycan komünist örgütlerinden de ayrı ayrı delegasyonlar vardı. İran, Çin, Kore ve Türkiye'nin ezilen halklarının temsilcileri de ilk kez böyle bir foruma katıldılar.

Konferansta gerçekten kitlesel bir üye sayısı ile temsil edilen tek parti RKP(B) idi. Finlandiya, Avusturya, Hollanda, Macaristan, Polonya ve Almanya Komünist partileri yeni oluşturulmuştu ve henüz sağlam olarak kurulmamıştı. Ama işçi hareketi böyle yükselirken, devrimci mücadele konusunda hızla deney kazanıyorlardı. Delegelerin çoğu bilimsel sosyalist grup ve partiler olarak gelişmenin hâlâ ilk evrelerinde olan sol sosyal-demokrat partileri temsil ediyordu. Zaten, o dönemde Üçüncü Enternasyonal'in başlıca görevlerinden biri sol sosyalistlerin ve dünya işçi sınıfı hareketinin ilk yabancı müfrezelerinin kendilerini ideolojik ve örgütsel olarak resmileştirmelerine ve leninist kuram ve uygulamanın zeminine sağlamca basmalarına yardım etmekte.

Lenin, Konferansı açarken, devrimci hareketin tüm ülkelerde yükseldiğine ve işçilerin, mücadeleyi geliştirmenin önemini giderek daha fazla kavramaya başladıklarına işaret etti. Emekçi kitleler, Rusya'daki Sovyet egemenliği sayesinde proletarya diktatörlüğünün uygulamadaki biçimini ortaya çıkarmışlardı.

Konferans çeşitli ülkelerdeki devrimci hareketin

büyümesine ilişkin raporları dinledikten sonra, 3 Mart'ta, gündemin ana konularının -uluslararası bilimsel sosyalist hareketin taslak programının - tartışılmasına geçti (taslağı sunanlar Eberlein ve Bukharin'di). Taslak, öz olarak, Lenin'in emperyalizm ve sosyalist devrim kuramı öğretisinin temel tezlerini öne sürüyordu. Belge «Yeni bir çağ doğmuştur: kapitalizmin çöküşü, kendi içinde çözülme çağı. Proletaryanın devrim çağı.»⁽⁴²⁾ biçiminde devam ediyordu. Çağın bu leninist tanımı, proletaryanın görevi ve mücadele yöntemlerine ilişkin ilerideki kararların tümü için kuramsal bir temel oldu.

Program, proletarya diktatörlüğünün kurulmasının bir çok kapitalist ülkede acil bir görev haline geldiğine işaret ediyordu. Program proletaryanın politik iktidarı kazanması, sadece hükümetteki bazı kişilerin değiştirilmesine indirgenemeyeceğini, proletaryanın politik iktidarı kazanması eski devlet mekanizmasının ordusuyla, polis gücüyle, bürokrasisiyle kırılmasını, burjuvazinin silahsızlandırılmasını, proletaryanın silahlanmasını ve yeni proleter yönetim örgütlerinin kurulmasını gerektirdiğini belirtiyordu.

Proletarya diktatörlüğünün kendisi bir amaç değil, tüm emekçi halkın çıkarları doğrultusundaki toplumsal ve ekonomik reformları yürütmenin bir aracıydı. Programın planladığı acil ekonomik görev, mülk sahiplerinin mülksüzleştirilmesi, özel mülkiyetin kaldırılması ve büyük sanayi ve taşınmaz malların proleter devletin mülkiyetine geçirilmesiydi. Program, «küçük mülkiyetin hiçbir biçimde kamulaştırılmayacağını ve kiralık emeği sömürmeyen mal sahiplerinin herhangi bir şiddet eylemiyle karşılaşmayacakları»⁽⁴³⁾ gerçeğini vurguluyordu.

Daha sonra program, sağ sosyal-demokratlar ve

merkezcilerden kesin olarak kopmanın proletaryanın başarılı mücadelesi açısından zorunlu bir önşart olduğunu söyleyerek, devam ediyordu. Aynı zamanda, sendikalistler ve daha önce sosyalist olmayan, şimdi Sovyetler biçimindeki proletarya diktatörlüğü düşüncesini kabul eden işçi hareketi içindeki diğer unsurlarla bir blok oluşturmanın gerekliliğine işaret ediyordu.

Üçüncü Enternasyonal'in programı, proleter enternasyonalizmi ilkesini ilan etti, devrimci proletarya açısından eylemlerin uluslararası bir ölçekte eşgüdüm- lenmesi ve ülkesel çerçevedeki sınıf mücadelesine ilişkin çıkarların dünya devrimine ilişkin görevlerle bağ- lanması gerekliliğini vurguladı. Komintern, emperyalist ülkelerdeki proletaryanın mücadelesiyle, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin ezilen halklarının ulusal kurtuluş hareketleri arasında yakın bir ilişki sağlamak ve yürütmek, ezilen halkların mücadelesini «em- peryalist dünya sisteminin kesinlikle yok edilmesini daha ileri götürmek için»⁽⁴⁴⁾ desteklemek görevini üst- lendi.

Komintern bu arada, proleter egemenliğinin zafe- re ulaştığı ülkeler arasında, kazanımlarının ortak ola- rak savunulması ve sosyalizmin kurulması amacıyla, yakın bir ittifak ve kardeşçe yardımlaşmayı savundu.

Program taslağının tartışılmasına bir çok delege katıldı. Bu delegeler bazı değişiklik ve eklemeler öner- diler. Ad okunarak yapılan oylamada çekimser kalan Norveç İşçi Partisi delegesi dışında herkes son metni kabul etti.

Konferans ertesi gün Lenin'in burjuva demokra- sisi ve proletarya diktatörlüğü üzerindeki tezlerini ve raporunu dinledi. Lenin, klasik yapıtları Devlet ve Dev-

rlm, Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky ve diğer yazarlarında açıkladığı en önemli kuramsal ve politik sonuçları bu tez ve raporlarda geliştirdi. Lenin, burjuva demokrasisinin tüm sınıfsal sınırlamalarını ortaya koydu ve proletarya diktatörlüğü tarafından devralınmasının tarihsel gerekliliğini inandırıcı bir biçimde gösterdi. Lenin bilimsel sosyalizmle reformizm arasına kesin bir ayrım koydu ve gerçeklikte proleter devrimcilerle oportünistleri ayıran uçurumu gösterdi.

Sosyal demokratlar, proleter devrimine karşı çıkmak için devam eden devrimci bunalımda «arı demokrasi» sloganını kullandılar. Lenin burjuvazi ve sosyal reformistlerin «arı demokrasi» denen şeyi savunmak için kullandıkları aldatıcı savları çürüttü ve dünya devrimci bunalımı ve burjuva yapısına doğrudan bir saldırı durumunda «burjuvazinin diktatörlüğü ya da proletarya diktatörlüğünden başka bir almaşık» olmayacağını vurguladı.

Lenin, «genel olarak demokrasi» ya da «arı demokrasi» konusundaki savların aslında burjuvazinin ve onun sömürme ayrıcalıklarının savunulması anlamına geldiğini açığa kavuşturdu. Toplanma ve basın özgürlüğü, eşitlik, burjuvazi ve onun sosyal-demokrat uşakları bu sloganların tümünü proletaryayı aldatmak, sermayenin egemenliğini gizlemek ve burjuvazinin diktatörlüğünü temize çıkarmak için kullanıyorlardı. Lenin proletarya diktatörlüğünün, diğer sınıfların, toprak sahipleri ve kapitalistlerin diktatörlüğünden temelli farklı olduğunu gösterdi. Lenin bu farkın «toprak sahipleri ve burjuvazinin diktatörlüğünün nüfusun büyük çoğunluğunun, yani emekçi halkın direnişini zor kullanarak bastırmak; buna karşılık, proletarya diktatörlüğünün, sömürücülerin, başka bir deyişle nüfusun önemsiz bir azınlığının, toprak sahipleri

ve kapitalistlerin direnişinin zor kullanarak bastırılması» olgusu olduğuna işaret etti.⁽⁴⁶⁾ Böylece proletaryaya diktatörlüğü, demokrasinin emekçi halk ve sömürülen kitleler açısından daha önce görülmemiş ölçüde genişletilmesi anlamına geliyordu.

Sovyet egemenliği, kitlelerin kendi kendilerine keşfettikleri somut bir devlet biçimiydi. İktidarın sömüren azınlıktan sömürülen çoğunluğa aktarılması burjuva parlamenter demokrasisinin eski çerçevesi içinde gerçekleşemezdi, proleter demokrasisinin yeni biçimlerini üretmezdi.

Sovyet devlet örgütünün ayırıcı bir özelliği kapitalizmin sınıf olarak en çok yoğunlaştırdığı ve eğittiği proletaryanın önderlik rolüne bağlı olmasıdır. Lenin, tarihin deneyiminin, «sadece proletaryanın, emekçi ve sömürülen nüfusun dağınık ve geri kesimlerini birleştirip yönetecek konumda olduğunu»⁽⁴⁷⁾ gösterdiğini söyledi. Rusya'daki devrimci uygulama, sadece, proletaryaya diktatörlüğünü kullanan Sovyet iktidarının burjuva yönetim aygıtını ortadan kaldıracak ve emekçi halka gerçek özgürlük ve demokrasi sunacak bir konumda olduğunu kanıtlamıştır.

Lenin raporunun sonuç kısmında, proletaryayı kapitalist sistemle doğrudan mücadele için hazırlayan partilerin ana görevlerinin aşağıda belirtilenler olduğuna işaret eden bir karar önerdi;

«(1) Geniş işçi kitlelere, burjuva demokrasisinin ve parlamenter sistemin yerini alması gereken yani, proleter demokrasinin tarihsel önemini, politik ve tarihsel gerekliliğini açıklamak;

«(2) Sovyetlerin örgütlenmesini, sanayinin bütün dallarındaki işçiler arasında, ordudaki askerler ve donanmadaki denizciler arasında ve çiftlik emekçileri ve yoksul köylüler arasında yaygınlaştırmak;

«(3) Sovyetler içinde sağlam bir bilimsel sosyalist çoğunluk oluşturmak.»⁽⁴⁸⁾

Lenin kapitalist ülkelerdeki devrimci hareketin büyümesinin güçlüklerini çözümlerken, Almanya'da bile burjuva parlamenter ve reformist önyargılar ruhuyla eğitilmiş olan politik bakımdan uyanık işçi kitleleri için Sovyetler sisteminin henüz pek açık olmadığına işaret etti. Lenin, bilimsel sosyalistlerin Sovyetler sistemini daha geniş alanlara yaymak için yeterince çalışmadıklarına da işaret etti. «Zafer ancak, salt kent işçileri değil, kırsal proleterler de örgütlendiği ve eskisi gibi değil, - işçi sendikaları ve kooperatif birlikleri içinde - Sovyetler içinde örgütlendikleri zaman kazanılmış sayılabilir.»⁽⁴⁹⁾ dedi. Ve «Zaferimiz o zaman kazanılmış olacaktır ve dünyadaki hiçbir güç devrime karşı herhangi bir şey yapamayacaktır. Bunu yapamazsak, zafer kolay kazanılmayacak ve kalıcı olmayacaktır.»⁽⁵⁰⁾ dedi.

Konferans, Lenin'in burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü üzerine raporunu ve tezini büyük bir dikkatle dinledi. Bilimsel sosyalist partilerin görevlerine ilişkin tez ve karar, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin temel program belgesi olarak oybirliğiyle kabul edildi.

Programın ve Lenin'in tezinin oybirliğiyle onaylanması, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin yeterli deneyimi biriktirdiğini ve programa ilişkin belgelerde öne sürülecek olan mücadelenin genel ilkelelerini ve hedeflerini yerine getirebilecek bir yetkinlik düzeyine şimdiden ulaşmış olduğunu gösterdi. Bu belgeler, farklı ülkelerin işçi sınıfı partizanları arasındaki görüş ve eylem birliğini kurdu ve leninizmin dünya işçi sınıfı politik hareketinin ayrılmaz kuramı olarak uluslararası niteliğini kanıtladı.

Programa ilişkin belgelerin kabul edilmesiyle, Üçüncü Enternasyonal'in resmen kuruluşunun daha da ertelenmesi için hiçbir dayanak kalmadığı apaçık ortaya çıktı. Yeni delegelerin gelmesiyle 4 Mart gecesi, Üçüncü Enternasyonal'i oluşturma konusu bir kez daha ortaya atıldı. Avusturya ve Macaristan Komünist Partileri, İsveç Sol Sosyal-Demokrat Partisi ve Balkan Devrimci Sosyal-Demokrat Federasyonu'nun temsilcileri, «Üçüncü Enternasyonal'in kurulması kayıtsız şartsız tarihsel bir zorunluluktur ve Moskova Uluslararası Konferansı tarafından gerçekleştirilmelidir.»⁽⁵¹⁾ anlamına gelen bir ortak demec yayınladılar. Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasının, proletarya diktatörlüğü için başarıyla mücadele etmek, işçileri bilimsel sosyalizm bayrağı altında toplamak ve oportünist Bern Enternasyonalini püskürtmek için zorunlu olduğunu belirttiler.

Konferansa sunulan bu demecin ışığı altında, konferans, Üçüncü Enternasyonal'in kurulması konusunu yeniden ele aldı. Alman Komünist Partisi delegesi Eberlein, enternasyonalin hemen kurulmasına ilişkin itirazlarını yineledi. Böyle bir kararın alınmasını taktiksel nedenlerle olgunlaşmamış buluyordu. Ancak delegeler, Üçüncü Enternasyonal'in kurulması için zamanın oldukça olgunlaştığını düşünüyorlardı. Finlandiya Komünist Partisi'nden delege olan O. Kuusinen, topluluğun küçük oluşunun Marx ve arkadaşlarını Birinci Enternasyonal'i kurmaktan alıkoymadığını konferansa hatırlattı. «Yeni Enternasyonal'in gücü, devrimci proletaryanın gücüne eşit olacaktır, bu küçük grubun gücüne değil»⁽⁵²⁾ dedi.

Avusturya Komünist Partisi'nin temsilcisi K. Steinhardt şöyle dedi: «Tüm ülkelerin burada temsil edilmemesi bizim hatamız değildir. Üçüncü Enternasyonal

İlk elde, henüz bilimsel sosyalist temelde hiç bir örgütü olmayan ülkelerde böylesi örgütlerin yaratılmasını sağlamalıdır.»⁽⁵³⁾ Eino Rahja (Finlandiya Komünist Partisi) Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasının, tutarlı bir karar vermekte ikircikli davrananların tümünü, getirdiği açıklıkla ikna edeceğini ve bu yolla devrimci harekete güçlü bir ivme kazandıracağını söyledi. Ch. Rakovski (Balkan Devrimci Sosyal-Demokrat Federasyonu) Üçüncü Enternasyonal'in kuruluşunu ertelemenin devrimci işçi hareketi açısından istenmeyen moral ve politik sonuçları olabileceğini söyledi. Üçüncü Enternasyonal'in hemen kurulmasına ilişkin talepler O. Grimlund (İsveç Sol Sosyal-Demokrat Partisi) J. Sadoul (Fransız Komünist Grubu), J. Fineberg (İngiliz Komünist Grubu), Lea Kasher (İsviçreli Komünist Grup) ve diğerlerinden de geldi.

Tartışmadan sonra ad okunarak tüm delegelerin katıldığı bir oylama yapıldı, Alman Komünist Partisi' nin delegesi karşı oy kullandı. Diğerlerinin tümü Üçüncü Enternasyonal'in hemen kurulması için oy kullandılar. Kabul edilen karar «sekiz aylık süre içinde tüm parti, örgüt ve grupların Üçüncü Enternasyonal'e katıldıklarını ilan etme haklarının saklı olduğunu»⁽⁵⁴⁾ açıklıyordu. Oylamadan sonra Eberlein, -Almanya'ya döndüğünde, partisinin Komintern'e üye olması için hiç bir çaba harcamayacağını bildirdi. Oysa, Alman Komünist Partisi Üçüncü Enternasyonal'e ilk katılanlar arasındaydı.

Uluslararası konferans toplantılarını 4 Mart 1919' dan başlayarak Enternasyonal Birinci (Açılış) Kongresi olarak sürdürdü. O gün, önde gelen birkaç Zimmerwaldcının önerileri üzerine, yaşamının sona erdiği gerekçesiyle Zimmerwald örgütlenmesini fesheden bir karar çıktı. Sonraki toplantılarda, birkaç önemli

karar alındı. Kuramsal olarak Komintern'in programı ve Lenin'in tezi içinde sunulan tüm öneriler «'Sosyalist' Partiler ve Bern Konferansına İlişkin Tavır», «Uluslararası Durum ve Uyuşma Politikası» ve «Sosyalizm Mücadelesinde Proleter Kadınların İşbirliğinin Zorunluluğu» başlıkları altındaki raporlar ve kararlar da somutlaştırıldı ve aydınlatıldı. Finli Komünist Y. Sirola'nın sunduğu rapor nedeniyle alınan «Beyaz Terör Üzerine» başlıklı karar, tüm ülkelerin işçilerini, kapitalizmin neden olduğu cinayet ve yağma sistemine bir son vermeye çağırıyordu. Birinci Kongre «Enternasyonalin Dünya İşçilerine Bildirgesi» ve «Tüm Ülkelerin İşçilerine ve Askerlerine Çağrı»yı da onayladı.

Komintern'in Birinci Kongresinde kabul edilen belgeler, uluslararası proletaryayı iktidar mücadelesinin militan bir programıyla donattı. Bu belgeler işçi sınıfı partilerinin taktiklerinin görevlerini ve ana yönünü açıkça tanımladı.

Kongre, Komintern'in önderliği için Sovyet Rusya, Almanya, Avusturya, Macaristan, Balkan Devrimci Sosyal-Demokrat Federasyonu, İsviçre ve İskandinavya Komünist partilerinin temsilcilerinden oluşan bir Yürütme Komitesi (KEYK) oluşturmayı kararlaştırdı. Sonuçta belirtildiği gibi enternasyonal, kesin olarak bir sonraki kongrede kurulacaktı, bu arada beş kişilik bir büro, örgütün çalışmalarıyla görevlendirilmişti. Bir süre sonra RKP(B)'ni temsil eden G. Zinoviev Komintern Yürütme Kurulunun Başkanı, Angelika Balabanova ve J. Berzin de seketerleri olarak onaylandı.

Lenin, kapanış konuşmasında, Birinci Kongrenin başarılı çalışmalarına değinerek şöyle dedi: «Polisin tüm eziyetlerine ve yarattığı güçlüklerle karşın, bir ara-

ya toplanabilmiş, hiç bir önemli farklılık olmaksızın ve kısa bir sürede, çağdaş devrimci çağın yaşamsal aciliyet taşıyan soruları üzerinde önemli kararlara varabilmiş olmamızı, tüm dünya proleter kitlelerinin eylemleriyle bu soruları pratikte ortaya çıkarmış ve onlarla uğraşmaya başlamış olmalarına borçluyuz.»⁽⁵⁵⁾

Komintern'in Birinci (Açılış) Kongresi uluslararası açıdan büyük önem taşıyordu. Bu kongre resmi olarak Üçüncü Enternasyonal'in kuruluşunu ilan etti, kuramsal olarak başlamakta olan dünya proleter devriminin ilk adımlarını özetledi ve tüm ülkeler işçilerinin leninizm bayrağı altındaki ideolojik ve örgütsel birliğinin temellerini attı. Kongre, sosyal-şovenistlerin hain politikasına karşı toptan bir savaş çağrısı yaptı, grev kırıcıların sarı örgütü olarak tanımladığı Bern Enternasyonalini rezil etti ve merkeziliğin önderlerini yıkıcı olarak eleştirme ve açığa çıkarmanın gerekliliğini ve bunlardan örgütsel olarak kopuşun tarihsel kaçınılmazlığını ortaya koydu. Dünya tarihinde ilk kez bu kongrede Avrupa ve Amerikalı işçiler sömürge ve bağımlı ülkelerin emekçi halkıyla birleşti.

Lenin «Üçüncü Enternasyonal'in kurulması... yalnız Rus işçilerinin değil, Alman, Avusturyalı, Macar, Finli, İsviçreli - kısaca, dünya işçilerinin - kazanımlarının bir belgesidir. Kesinlikle bundan dolayı, Üçüncü, Enternasyonal'in temeli gerçekten de sağlamdır.»⁽⁵⁶⁾ diye yazdı. Yani enternasyonalin ayırıcı bir özelliği, sağlam bir temele, yani uluslararası devrimci mücadelede proletarya diktatörlüğü ve onun kapitalizme karşı zaferi için direnen Sovyet Rusya'ya dayanmasıdır.

Lenin Üçüncü Enternasyonal'in tarihteki yerini şu sözlerle tanımladı:

«Birinci Enternasyonal, proleter enternasyonalist sosyalizm mücadelesinin temelini attı.

«İkinci Enternasyonal, birkaç ülkede hareketin geniş ve kitlesel yaygınlaşması için zeminin hazırlandığı bir dönemi belirledi.

«Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonal'in çalışmalarının meyvalarını toplamış, oportünist, sosyal-şovenist, burjuva ve küçük burjuva posalarını saf dışı etmiş ve proletarya diktatörlüğünü **uygulamaya başlamıştır.**» ⁽⁵⁷⁾

KOMİTERN'İN İKİNCİ KONGRESİ

*1919-1920 Yıllarında
Dünya Devrimci Hareketi*

Batı Avrupa'daki devrimci olaylar, çok geçmeden, Komintern'in kapitalist sistemin bütün olarak sosyalist devrime hazır olduğuna ilişkin kuramsal tezinin doğruluğunu kanıtlayacaktı. Macaristan, Bavyera ve Slovakya'da Sovyet Cumhuriyetlerinin ortaya çıkışı, proletarya diktatörlüğünün reformistlerin öne sürdüğü gibi Rusya'ya özgü bir olay değil, kapitalizmden sosyalizme geçisin ayrılmaz ve kaçınılmaz bir koşulu olduğunu gösterdi. Macaristan'daki sosyalist devrimin başlıca özelliği, buradaki proletaryanın barışçıl bir yolla, silahlı ayaklanmaya başvurmadan, iktidara gelmiş olmasıydı. Bu, proletarya diktatörlüğünün hep kan ve şiddeti de beraberinde getirdiğine ilişkin oportünist protestoları yalanladı.

Macar işçi sınıfı, keskin bir ulusal bunalım anında ülkeyi kargaşadan kurtarmak ve emperyalist saldırılara karşı savunulmasını örgütlemek için tüm ulusu ardında toparlayabilecek tek gücün kendisi olduğunu gösterdi. Macar bilimsel sosyalistleri, işçi sınıfını daha kavgacı kılma ve saflarındaki ayrılıkların üstesin-

den gelme çabaları içinde, sosyal-demokratlarla birleşerek, 21 Mart 1919'da, bir Sovyet cumhuriyetinin kurulmasında önemli rol oynayan Macar Sosyalist Partisi'ni kurdular. Devrim sırasında kurulan Halk Komiserleri Konseyi, Macar Sovyet Cumhuriyetini ilan etti. Sovyet iktidarı için mücadele sırasında kurulan işçi sınıfı birliği, proletaryaya hızlı ve kansasız bir zafer sağladı.

Lenin, birleşme sürecinin karmaşıklıkları ve çeşitli etkilerinden söz etti. Sosyalistlerle gerçek bir proletarya diktatörlüğü programında birlik sağlayabilen Macar devrimcilerinin başarılarına olumlu sözlerle değindi. Aynı zamanda, hızla bilimsel sosyalist oluveren dünün sosyal-demokratları arasında ihanetler ve kararsızlık olabileceği ve bunun proletarya diktatörlüğünü mahvedebileceği konusunda uyarıda bulundu. Mayıs 1919'da Macar işçilerine seslenirken şöyle dedi: «Şimdi sizler, Antant Devletlerine karşı şiddetli bir savaşta mevzi kaybetmemek gibi güzel ve güç bir görevle karşı karşıyasınız. Sağlam olun. Dün, size, proletarya diktatörlüğüne omuz veren sosyalistler arasında, ya da küçük burjuvazi arasında, kaypaklık başgöstererek olursa, bunu kararlılıkla karşılayın.»⁽⁵⁸⁾

Daha sonraki olayların akışı, bilimsel sosyalist bir program benimsemiş olan birleşik partinin safları arasında salt devrimci işçiler değil, proletarya diktatörlüğüne ancak sözde inanan merkezci ve sağ sosyal-demokratlar da olduğunu gösterdi. Ne yazık ki, Macaristan'da Sovyet egemenliğini sağlamlaştırmak için yititçe savaşılan bilimsel sosyalistler ve sol sosyalistler, birleşik parti saflarını, hükümet yapılarını ve Sovyet Cumhuriyetinin diğer kurumlarını hain ve kaypak unsurlardan temizleyemediler. Bu unsurlar devrimi en güç anda arkadan vurdular. Sağ-kanat sosyal-demok-

ratların ihaneti ve merkezçilerin yufka yürekliliği ve kararsızlığı, uluslararası karşı-devrimin Macaristan' daki proletarya diktatörlüğünü alaşağı etmesini kolaylaştırdı. Lenin «Hiç bir devrimci, Macar Sovyet Cumhuriyetinin derslerini unutmamalı. Macar devrimcilerinin reformistlerle birleşmiş olması, Macar proletaryasına pahalıya mal oldu.»⁽⁵⁹⁾ dedi.

Düşmanla çevrilmiş olan Macar Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti 21 Mart 1919'dan, 1 Ağustos 1919'a kadar, 133 gün yaşadı ve savaştı. Bu kısacık sürede Macar işçileri pek çok şey gerçekleştirmeyi başardılar. Sırtını Antant Devletlerine dayamış olan Romanya ve Çekoslovakya beyaz muhafız askerlerinin saldırılarını püskürten bir işçi ve köylü kırmızı ordusunu örgütlediler. Sovyet hükümeti, sanayi ve bankaları ulusallaştırdı, 8 saatlik işgününü getirdi, kilisenin devletle olan ilişkisini kesti, parasız okul sistemini getirdi ve sarayları, villaları ve sanatoryumları emekçi halkın kullanımına sundu.

Bu arada, Sovyet Macaristan hükümeti tarım ve köylü meselesini ele alırken bir hata yaptı. Kırsal alandaki büyük çiftlikleri ulusallaştırdı ve bunları devlet çiftlikleri ya da kooperatif çiftlikleri haline getirdi. Macar işçileri, toprağa susamış yoksul köylülerin gereksinimlerini tatmin etmemekle, burjuvaziye karşı verilen etkin mücadeledeki doğal müttefikini seferber etmekte başarısız oldu, böylece proletarya diktatörlüğünün kitle tabanını zayıflattı. Lenin bu hataya işaret ederken, yoksul köylünün taleplerini karşılamanın, Sovyet hükümetinin zorunlu görevi olduğunu söyledi. «Aksi olunca, küçük köylü eski düzenle Sovyetlerin diktatörlüğü arasında hiçbir fark göremeyecektir. Proleter devlet bu yolda hareket etmezse, iktidarı elinde tutamayacaktır.»⁽⁶⁰⁾ Nisan 1919'da, Macaristan tarihin-

de ilk kez, 18 yaşına gelmiş tüm yurttaşların yer aldığı genel seçimler yapıldı.

Sovyet Rusya ve Sovyet Macaristan'ın emekçi halkı iki sosyalist devlet arasında politik olduğu kadar askeri bir ittifak oluşturmak için ellerinden geleni yaptılar. Ancak bağlantı çabaları bir işe yaramadı. Macar işçileri ve onların öncüleri Sovyet Cumhuriyetini korumak için yiğit çabalar harcadılar. Yabancı müdahaleciler ve içteki karşı devrim güçlerinin üstünlüğü karşısında cumhuriyet devrildi. Cumhuriyetin durumunu zayıflatan bir etmen, Macar Kızıl Ordusu'nun, Clamenceau'nun ultimatomunda üstü kapalı olarak belirtilen, Romen Antant askerlerinin Macaristan'dan çekilmesi ve barış görüşmelerinin başlaması umuduyla, kurtardığı belgelerden çekilmesi olmuştur. Bilindiği gibi bu vaat, Antant Devletleri tarafından haince bozulmuştu.

Sovyet egemenliği Bavyera'da (13 Nisan 1919 - 1 Mayıs 1919) ve Slovakya'da (16 Haziran 1919 - 5 Temmuz 1919) daha da kısa sürdü. Macaristan'da olduğu gibi iç ve dış karşı devrim güçlerine yenik düştü. Gene de, Batıdaki ilk Sovyet Cumhuriyetlerinin deney ve dersleri Komintern açısından çok öğreticiydi. Bu deneyler işçi sınıfının, kitlelerle yakından ilişki içinde olan ve köylülere ve kentli küçük burjuvaziye yönelik doğru bir politika yürüten deneyimli, disiplinli bir partisi olmaksızın zaferini sağlama bağlayamayacağını gösterdi.

İşçi sınıfının bu eylemlerinin birkaç ülkedeki yenilgisi, hiç de azımsanmayacak ölçüde, savaşın sona ermesiyle emperyalist güçlerin devrim alanlarını baskı altına almak için buralara büyük askeri güçler yığmasına bağlıydı. Antant, birkaç ülkenin askerlerini Sov-

yet Macaristan'a sürdü. Müttefik kuvvetlerin de rızasıyla, Alman emperyalizmi Ukrayna, Belorusya ve Baltık bölgesinde işgal altında bulunan topraklardaki Sovyet egemenliğinin hunharca bastırılmasında görev aldı. Dünya haritasını galip devletlerin taleplerini karşılayacak biçimde yeniden çizen ve bir başka savaşın tohumlarını eken emperyalist Versay barışı, aynı zamanda güçlü bir anti-sovyet eğilim taşıyordu ve Avrupa ülkelerindeki devrimci hareketle mücadele için önlemler getiriyordu. Versay Antlaşması Alman emperyalizmine Almanya'daki devrimci proletaryayı ezme ve Sovyet Rusya'ya karşı vurucu bir güç gibi davranmaya yetecek kadar enerji sağladı.

Macaristan ve Bavyera'daki Sovyet egemenliğinin hunharca bastırılmasından sonra, proletaryanın devrimci etkinliklerinde belli belirsiz bir düşüş oldu ama hareketin özü zedelenmemiştir. Bu durum 1920'nin Almanya'daki Kapp Putsch'a karşı 12 milyon insanın katıldığı genel grev, İtalya işçilerinin fabrikaları ve imalathaneleri ele geçirmesi, Fransa, İngiltere, ABD ve Japonya'daki güçlü grev hareketleri gibi olaylar da ortaya çıktı. Kural olarak, grevler zorlu ve inatçıydı. Pek çok durumda polis ve askerlerle yapılan kanlı çarpışmaları da beraberinde getirdi ve açık silahlı mücadele biçimini aldı.

Bu keskin sınıf savaşları işçilerin düşünce yapısında değişiklikler yaptı, örgütlenme ve birliğe yönelik çabalarını artırdı. Savaş ertesindeki ilk yıllarda tüm ülkelerde sosyal-demokrat partilerin, işçi sendikalarının ve diğer geleneksel kitle örgütlerinin üye sayısı arttı. Aynı zamanda kitleler arasında sola kayış açık bir hale geldi. Bu, dünya bilimsel sosyalist hareketinin hızlı gelişiminde ifadesini buldu.

Komintern'in Birinci Kongresinden sonra, dünya

bilimsel sosyalist hareketi ileriye doğru büyük bir adım attı. 1919 Mayıs'ında Bulgar Tesnyak Partisi Komünist Parti olarak yeniden örgütlendi. Mart 1919 - Kasım 1920 arasında Yugoslavya, ABD, Meksika, Danimarka, İspanya, Endonezya, İran, İngiltere, Türkiye, Uruguay ve Avustralya'da komünist partiler kuruldu. Arjantin Uluslararası Sosyalist Partisi, Yunanistan Sosyalist İşçi Partisi, Romanya Sosyalist Partisi, İsveç Sol Sosyal-Demokrat Partisi, Norveç İşçi Partisi, İtalyan Sosyalist Partisi, İngiliz Sosyalist Partisi, İngiliz Bağımsız İşçi Partisi'nin İskoç Şubesi, Luxemburg Sosyalist Partisi ve çeşitli ülkelerdeki devrimci gruplar ve işçi sendikaları Komintern'e bağlılıklarını açıkladılar.

Devrimci işçilerin baskısıyla, aralarında Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi, Fransız Sosyalist Partisi, Amerika Sosyalist İşçi Partisi, İngiliz Bağımsız İşçi Partisi ve İsviçre Sosyal-Demokrat Partisi'nin de bulunduğu çeşitli partiler İkinci Enternasyonal'den ayrıldıklarını açıkladılar. Komintern sola kayan sosyal-demokrat kitleleri saflarına kabul ederken reformizmin ideoloji ve uygulamalarından kopmamış unsurların örgütlerine sızmasına izin veremezdi. Bu unsurlara izin verilmesi Üçüncü Enternasyonal'in devrimci temellerini tehlikeye sokardı.

En başından beri devrimci hareketin karargahı olarak davranan Komintern yürütmesi farklı ülkelerin bilimsel sosyalistlerine çok büyük yardımlar sağladı. Bilimsel sosyalistlerin katledilmesi, deneyli kadroların olmaması, Sovyet Rusya'nın kuşatılması, iç savaş - bütün bunlar Birinci Kongreyi izleyen uzun bir dönem boyunca kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin çoğunu Komintern Yürütme Komitesi'ne temsilci göndermekten alıkoydu. Bu nedenle yürütmenin güncel

işlevini o dönem için Komintern'deki RKP(B) temsilcileri yürütüyordu.

Yürütmenin bileşimi sonunda kesin şeklini aldı ve çalışmalar Sovyet Rusya, Macaristan, Finlandiya, Yugoslavya ve İsviçreli bilimsel sosyalistler tarafından yürütüldü. Olası her durumda, diğer ülkelerden yoldaşların işbirliği isteniyordu. Bunlar arasında Hollanda, İsveç, Norveç, Fransa, ABD, İtalya, İngiltere, Avusturya, Kore ve Çin'in komünist ve sol sosyalist partilerinin temsilcileri vardı. Komintern yürütmesinin tüm çalışmalarını, bütün önemli toplantılara katılan Lenin yönetiyordu.

Farklı ülkelerdeki işçi sınıfı partileriyle bağlantı kurmanın büyük zorluklarına rağmen, KEYK Birinci Kongreden sonra işçi hareketi içinde bilimsel sosyalist düşünceleri yaymaya yönelik çok şey yaptı. 1919 Mayısı Komünist Enternasyonal dergisinin ilk sayısının basımına tanık oldu. Dergi Rusça, Almanca, İngilizce ve Fransızca olarak basılmıştı, sonradan İspanyolca ve Çince baskılar da eklendi. Dergi tüm işçi sınıfı partileri için önemli bir ideolojik silah haline geldi.

KEYK ilk günden başlayarak, proleter enternasyonalizminin propagandası ve çeşitli ülkelerin işçilerinin devrimci eylemlerine etkili bir yardımın örgütlenmesine en büyük önemi verdi.

Yürütme Kurulu 1919 baharında Macaristan ve Rusya Sovyet Cumhuriyetlerini korumak için Avrupa işçilerini uluslararası bir grev yapmaya çağırdı. 21 Temmuz 1919'da İtalya, Avusturya, Norveç ve Almanya'da bu grev yapıldı. Ama İngiltere ve Fransa'da reformistler grevi torpilledi. Sosyal-demokrasinin aşırı sağ önderlerinin güçlü muhalefetine karşın, kapitalist ülkelerdeki dayanışma hareketi genişledi ve çekim gü-

cünü artırdı. 1920 sonunda Polonya'nın Sovyet Rusya'ya yaptığı saldırıdan sonra doruğuna ulaştı. Tüm kıtalardaki milyonlarca emekçi «Sovyet Rusya'dan Ellerinizi Çekin!» sloganıyla buna karşı çıktı. Almanya'dan Arjantin'e kadar bir çok ülkede, Sovyet Rusya'ya Yardım Komiteleri boy verdi. Lenin yabancı işçilerin Sovyet Rusya'ya sağladıkları kardeşçe yardıma şükranlarını sunarken «uluslararası burjuvazinin kendi işçileri tarafından alaşağı edilmesi için bize bir el kaldırması yeter.»⁽⁶¹⁾ dedi.

KEYK, uluslararası gençlik, kadın ve sendika hareketlerinin bilimsel sosyalizm bayrağı altında toplanmasında önemli bir rol oynadı. Mayıs 1919'da Yürütme Kurulu, devrimci gençlere bir Gençlik Enternasyonal örgütlemeleri için çağrı yaptı. Aynı yılın Kasımında Komünist Gençlik Enternasyonal birinci Uluslararası Kongresi Berlin'de illegal olarak toplandı. Kongreye 13 ülkeden 20 delege katıldı. Kongre, Komintern'in bir bölümü haline gelen Genç Komünist Enternasyonalini kurdu.

Temmuz 1920'de Moskova'da, KEYK inisiyatifinde bir uluslararası kadın işçiler konferansı yapıldı. Konferansa 16 ülkeden 21 delege katıldı. Konferans işçi kadınlara bir bildirge ve proleter kadınlar arasındaki bilimsel sosyalist çalışmanın ana hatlarını ortaya koyan bir tez kabul etti. Komintern yürütmesi 1920 Kasımında konferans kararına uygun olarak çeşitli dillerde propaganda yazını yayınlayan bir Uluslararası Kadın Sekreteryası kurdu.

KEYK çeşitli ülkelerdeki devrimci işçi sendikalarını birleştirmede önemli bir rol oynadı. 1920 yazında, KEYK inisiyatifinde, Sovyet Rusya, Bulgaristan, Yugoslavya, İtalya, Fransa ve İspanya devrimci işçi sen-

dikaları dokuz milyon işçilik üye sayısıyla bir Uluslararası İşçi Sendikaları Konseyi oluşturdular.

KEYK dünya bilimsel sosyalist hareketinin ideolojik ve örgütsel olarak sağlamlaştırılmasını en önemli görevlerinden biri olarak görüyordu. Bu amaçla, proleter devrimde politik partilerin rolü, legal ve illegal çalışmaları bağdaştırmak, parlamentarizm, işçi sendikaları ve İngiliz işçi hareketinin özel nitelikleri gibi önemli konularda izlenecek yolları gösteren mektuplar yazıldı.

İşçi sınıfı partilerinin oluşumu ve gelişimi karmaşık bir süreçti ve genç işçi sınıfı partileri mücadelelerinin başlarında büyük güçlüklerle karşılaştılar. Bu partiler işçi hareketi içinde, kapitalist ülkelerdeki işçilerin çoğunluğunun önderliğini izledikleri deneyli reformist örgütlerle karşılaştılar. Bilimsel sosyalistler ilerici işçileri kazanmayı başardılar, ama geniş kitleler arasındaki etkileri çok yavaş arttı ve oldukça zayıf kaldı. Kapitalist ülkelerde geniş işçi kitlelerini bilimsel sosyalizmin bayrağı altında toplama süreci solcu ve sekter hatalarla daha da güçleştiriliyordu. Örneğin İngiltere’de bir çok devrimci, burjuva parlamentosunda yer almaya karşı olumsuz bir tavır aldı ve İşçi Partisine kollektif üyelik esasıyla katılmayı reddeden İngiliz Komünist Partisi’nin kitleleri etkileme ve onları yanı sıra sürükleme şansını sınırladı.

Solcu sekter görüş ve hava, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya, ABD, Hollanda ve diğer ülkelerde de yaygınlaştı. Almanya’da aşırı-sol unsurlar, 1970 Nisanında Alman Komünist Partisi’nin sosyal-demokrat işçilere yaklaşma çabaları nedeniyle, şiddetle saldırıp ayrı bir Komünist İşçi Partisi oluşturdular. KİP’nin önderleri - Walffheim ve Leufenberg türü «sol» edebiyatçıları - AKP’ni oportünizm ve bağımsızlarla bir uzlaş-

ma aramakla suçladı. KEYK, AKP'nin taktiklerini savundu. Almanya Komünist İşçi Partisi'ne açık bir mektupla, Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi'nin merkezci önderleri ile, büyük çoğunluğu Üçüncü Enternasyonalin desteklenmesinde dürüst ve içten davranan bu partinin sıradan üyelerinin ayrı tutulması gerektiğine işaret etti. Mektup, «Bağımsızlar partisi saf-
larında örgütlenmiş olan, ama zaman içinde öğrendik-
leriyle her gün bize yaklaşacak olan yaklaşık bir mil-
yon işçiyle bir uzlaşma sağlamak, hiç de oportünizm
değil, Almanya'daki her ciddi bilimsel sosyalistin bi-
rinci görevidir.»⁽⁶²⁾ diyordu.

Lenin, sol sekte hataların işçi sınıfına çok zararlı olduğunu söyledi. Bu hatalar düzeltilmeden bilimsel sosyalistlerin emekçi halkın sıradan ve politik olmayan kesimleri içinde etkili olarak çalışmalarının söz konusu olamayacağını belirtti. Bilimsel sosyalist hareket içindeki «solculuğa» karşı savaş, bu nedenle, günün acil ve birinci görevi haline geldi. Birinci tarihsel hedefe (sınır bilinci olan proletaryayı Sovyet iktidarı ve işçi sınıfı diktatörlüğünden yana kazanmak), oportünizm ve sosyal-şovenizme karşı tam bir ideolojik ve politik zafer kazanılmaksızın ulaşılamayacağı gibi, sol doktrinerciliğin ortadan kaldırılması olmaksızın ve hataları tümünden ortadan silmeden, kitleleri, devrimde öncülüğün zaferini sağlayan yeni bir konuma yöneltmekten oluşan ikinci ve acil hedefe ulaşılamaz.»⁽⁶³⁾

*Lenin
Dünya İşçi Sınıfı
Hareketinin
Önemli Sorunları
Üzerine*

1920 baharına doğru dünyada süregelen durum güç ve olağanüstüydü. Proletarya diktatörlüğünün

Sovyet Rusya'da sağlamlaştırılması, ezilen halklar arasında hızlanan ulusal kurtuluş hareketi ve bu arada devrimci gelişimin kapitalist ülkelerdeki hızının yavaşlaması, dünya devrimci sürecinde düzensiz bir gelişmeyi gösteriyordu.

Lenin, Batı Avrupa proletaryasının karşılaştığı aksaklıkların nedenini açıklarken şöyle yazdı: «Devrimin ilk dönemlerinde birçokları emperyalist savaş biter bitmez Batı Avrupa'da sosyalist devrimin başlayacağı umudunu taşıyordu; kitlelerin silahlı olduğu sırada Batılı ülkelerin bazılarında başarılı bir devrim olabilirdi de. Batı Avrupa proletaryası içindeki ayrılık ve eski sosyalist önderlerin ihaneti düşündüklerinden daha derin ve daha büyük olmasaydı, bu olabilirdi»⁽⁶⁴⁾ Burjuvazi, sosyal-demokrasinin reformist önderleri ve işçi sendikalarının yardımıyla, Batıda proletaryanın ilk devrimci saldırısını püskürtmeyi başardı. Ama işçi sınıfının gücü kırılmamıştı. Bu sınıf, kapitalist köleliğe karşı yenileşmiş bir mücadeleye hazırlanıyordu.

Değişen durum ve 1919 - 1920 sınıf savaşlarının öğrettikleri, Komintern'den, dünya bilimsel sosyalist hareketinin işçi sınıfının çoğunluğunu bilimsel sosyalizme kazanmanın, kitlesel müttefikler bulmanın ve kitleleri devrime götürmenin yeni yollarını ve araçlarını bulmaya çabalaması için daha esnek strateji ve taktikler hazırlamasını talep etti. Lenin 1920 başlarında Komintern'in İkinci Kongresi dolayısıyla yazılmış olan «Sol-Kanat» Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı kitabında, bu acil sorunla uğraştı.

İşçi sınıfı partilerini ideolojik ve örgütsel olarak güçlendirme ve onları devrimci mücadelenin gerçek önderleri ve örgütleyicileri haline getirme görevi, bilimsel sosyalist hareket içindeki sol doktrinercilik, dogmatizm ve sekterliğe karşı esaslı bir panzehir ge-

rektiriyordu. Burjuva parlamentoları ve reformist işçi sendikaları içinde çalışmanın reddedilmesi, güçlerin gerçek düzeyini hesaba katmadaki yeteneksizlik ve isteksizlik, parti ilkelerine ve genel olarak parti disiplinine karşı inançsız bir tavır, politik uzlaşmanın reddi «solculuğun» bütün bu belirtileri-büyüyen bilimsel sosyalist hareketin kitlelerden soyutlanmasına yol açan ve işçi sınıfı partisini bir mezhebe dönüştüren zaaflarıydı.

Bilimsel sosyalist hareket içindeki «solculuk» genellikle devrimci işçilerin oportünist sosyal-demokrat önderlere duydukları köklü nefretten kaynaklanıyordu. Bu nefret, insanları körleştiriyor, onları yanlış yönlendirilmiş ve ilkel eylemlere sürüklüyor, serinkanlılıkla düşünmelerini, anlamlı ve esnek bir taktik ve strateji hazırlamalarını önlüyordu. Sol yanlışların pek çok durumdaki bir başka nedeni, bilimsel sosyalistlerin devrimci sabırsızlığı, politik deneysizlikleri, gerekli tüm şartların hazırlanması için yeterli tolerans tanımadan, herşeyin Rusya'da olduğu gibi mümkün olduğunca çabuk olması yönündeki istekleriydi.

Lenin aynı zamanda, «solculuğun» küçük burjuvazinin şiddetli saldırılarını ve bunların işçi sınıfı üzerindeki baskısını yansıtan küçük burjuva devrimciliğinin derinliklerinde kök saldıgını da gösterdi. Lenin şöyle yazdı: «Kapitalizmde her zaman ezilen ve yaşam koşullarında çok sık en keskin ve ani kötüleşmeler hatta iflaslar görülen küçük mülk sahibi, küçük üretici (bir çok Avrupa ülkesinde çok yaygın, hatta kitlesel ölçekte varolan bir toplumsal tip), kolaylıkla devrimci uçlara gider, ama kararlılık, örgütlülük, disiplin ve sebatan yoksundur.»⁽⁶⁵⁾

Proletaryanın saflarına katılan savaşın mahvetti-

ği küçük burjuva kitlesi, beraberinde bir küçük burjuva devrimciliği, anarşizm, sabırsızlık ve işçi hareketinin derlediği deneyleri yoksayma havasını da getirdi. Sonuçta işçi sınıfının bir bölümü de küçük burjuvazi arasında yeni ortaya çıkan bu küçük burjuva devrimciliği mikrobunu kaptı. İşçi sınıfının bu kesimlerinin talepleri, henüz sürekli mücadele içinde eğitilmemiş olan partililer üzerinde önemli etkiler yapıyordu.

Lenin, «sol» komünizmi sahte devrimci bir eğilim olarak gösterirken, sadece oportünistlere karşı değil, küçük burjuva, yarı - anarşik devrimciliğe karşı verilen sert mücadelede de çelikleşmiş olan Bolşeviklerin deneylerinden yola çıktı. Lenin'in bu kitapta güttüğü başlıca amaç, dünyadaki tüm komünistleri bu deneye ortak etmektir.

Lenin her şeyden önce, bilimsel sosyalist strateji ve taktiklerin bilimsel ilkelerini ele aldı. Politikanın, varolan bir durumdaki bütün sınıfsal güçlerin ve bu güçlerin dünya ölçeğindeki sıralamasının ölçülü ve son derece nesnel bir değerlendirmesini temel alması gerektiğini savundu ve bu konudaki öznelciliği lanetledi. Bilimsel sosyalist politika «sadece bir tek grup veya partinin istekleri ve görüşleriyle, sınıf bilinci düzeyiyle ve militanlığıyla belirlenmemelidir.»⁽⁶⁶⁾ dedi. Lenin kitabında bilimsel sosyalist politikanın temellerini ele alırken, devrimci durum kuramını ve bir bilim ve sanat olarak politika kuramını geliştirdi.

Lenin'in, bilimsel sosyalist politika alanında genel ve özel, uluslararası ve ulusal olanın ilişkileri üzerine oluşturduğu tezler çok önemliydi. Farklı ülkelerde, özgün yerel şartlar gözönüne alınmaksızın Bolşevik taktiklerin körü körüne taklid edilmesi, dünya proleter devrimini geliştirme amacına ilişkin ciddi tehlikelere

neden olma eğilimini taşıyordu. Lenin bu nedenle tüm ülkelerdeki bilimsel sosyalist işçi hareketinin uluslararası taktiğinin birliği, farklılıkların yok edilmesini, ulusal ayrılıkların silinmesini değil, temel bilimsel sosyalist ilkelerin «bu ilkeleri belirli ayrıntılarla doğru olarak değiştirebilecek, bunları ulusal ve ulusal - devlet farklılıklarına doğru olarak uyarlayıp uygulayabilecek»⁽⁶⁷⁾ bir uygulamasını gerektirir dedi. Bu sonuç, Lenin'in daha 1916'da şekillendirdiği ve «Tüm uluslar sosyalizme ulaşacaktır - bu kaçınılmazdır, ama bunu, hepsi, tıpatıp aynı yolla yapmayacaktır, her biri demokrasinin bir biçimine, proletarya diktatörlüğünün bir çeşidine ve toplumsal yaşamın farklı yanlarındaki sosyalist dönüşümlerin değişen hızlarına kendilerinden bir şeyler katacaklardır.»⁽⁶⁸⁾ anlamındaki tezinin geliştirilmiş bir biçimiydi.

Lenin, Ekim Devrimi'nin uluslararası önemine ilişkin çözümlemesinde Bolşevizmin tarihi ve taktikleri içinde genel bir uygulama ve anlamı olan gelişim ve konuları seçip çıkardı. Lenin, Rus devriminin, özgün ve çok ulusal nitelikler taşımayan bu genel özelliklerini, proletarya diktatörlüğü ve güçlü bir biçimde kaynaşmış ve disiplinli bir bilimsel sosyalist partinin varlığı olarak görüyordu.

Sovyet Rusya deneyi, tahtından indirilmiş olan burjuvazinin direnişini bastırmanın, işçi sınıfı ve küçük meta üreticisi arasındaki karmaşık sorunları çözmenin, ve işçilerin kendilerini küçük burjuva önyargıları ve alışkanlıklarından kurtarmalarının proletarya diktatörlüğü olmaksızın gerçekleşmeyeceğini göstermekteydi. Lenin, «proletarya diktatörlüğü eski toplumun güçleri ve geleneklerine karşı - kanlı ve kansız, şiddetli ve barışçıl askeri ve ekonomik, eğitimsel ve idari - kararlı bir mücadele demektir.»⁽⁶⁹⁾ diye yazdı.

Lenin, proletarya ve emekçi halkın proleter olmayan bir çok tabakası (küçük burjuvazi, köylülük ve aydınlar) arasındaki sınıf ittifakının özel bir biçimini, sermayeye karşı bir ittifakı, burjuvazinin altedilmesi ve direnişinin bastırılmasını hedefleyen bir ittifakı, sosyalizmin inşası amacını güden bir ittifakı temsil ettiğine işaret ettiği proletarya diktatörlüğünün sınıfsal içeriğinin dar, tek yanlı yorumlanmasına karşı öteki ülkelerin bilimsel sosyalistlerini uyardı. Bu sınıf ittifakının özel bir niteliği ittifakı yöneten gücün proletarya olmasıydı.

Lenin daha sonra, proletaryanın, işçi sınıfı partisi olmaksızın düşmanlarını altememiyeceğini gösterdi. Ekim Devrimi deneyinden örnekler vererek, proletarya diktatörlüğünü tanıyan, ama demir disiplinli, katı merkeziyetçi bir işçi partisinin gerekliliğini ve kitlelerle yakın bağları yadsıyan bazı solcuların savlarının geçersizliğini ortaya koydu. İşçi sınıfı partisinin, proletaryanın sınıf örgütünün en üst biçimi olduğunu vurguladı. Böyle bir parti olmaksızın proletarya diktatörlüğü olanaksızdı ve emekçi kitleler yenilgiye mahkûmdu. Lenin şöyle yazdı: «Partimizdeki çok sıkı ve gerçekten demir disiplin, ya da tüm işçi sınıfı kitlesinin, yani işçi sınıfı içindeki geri tabakaları yönetebilecek ve onları kendi yanlarına çekebilecek, düşünen, dürüst, adanmış ve etkili unsurların tümünün, tam ve şartsız desteği olmaksızın, Bolşeviklerin, bırakın iki buçuk yılı, iki buçuk ay bile iktidarda kalamayacakları, sanıyorum şimdi hemen hemen evrensel olarak anlaşılmıştır.»⁽⁷⁰⁾

Lenin, proletarya diktatörlüğü mekanizmasında Partinin rolünü ortaya koyarken, işçi sınıfı iktidarının emekçi halkın kitle örgütleri yoluyla - işçi sendikaları, Sovyetler, kooperatif birlikleri, gençlik, kültürel ve

egitsel diğer örgütler- ve partinin yardımıyla uygulan-
dığını yazdı. Sonuç, esnek, görelî olarak geniş, biçimsel
olarak bilimsel sosyalist ~~olmayan~~, parti önderliğinde
işçi sınıfının diktatörlüğünü uygulayan güçlü bir pro-
leter mekanizmadır.

Lenin işçi sınıfının devrimci mücadelesinde prole-
ter önderlerin önemli rolünü bir vurgu noktası hali-
ne getirdi. Bu, bazı ülkelerdeki «solcuların» önderle-
rin rolünü yadsıması ve onlarla parti, parti ile sınıf ve
sınıfla kitleler arasına bir ayırım koyması olgusu kar-
şısında, gerekliydi. Kitlelerin önderlerine duydukları
hoşnutsuzluk, sık sık takındıkları düşmanca tavır, ku-
ral olarak, burjuvaziye yaltaklanan oportünist önder-
lerin davranışlarından kaynaklanıyordu. Ama bu, prole-
taryanın mücadelesini önderleri olmaksızın yürüte-
bileceği anlamına gelmiyordu. Lenin proletarya bur-
juvaziyi yenmek istiyorsa, kendi politikacılarını, burju-
vazinkiler kadar iyi olması gereken politikacılarını,
yaratmak zorundadır diye yazdı.

Lenin kitleleri devrime hazırlama konusuna ol-
dukça büyük önem verdi. Bilimsel sosyalistlerin zalim-
lere karşı verilecek kesin savaşı özenle zamanlamayı
öğrenmek zorunda olduklarını belirtti. Öncüler tek
başlarına kazanamazdı. Tüm sınıf ve kitleler bu öncü-
leri doğrudan destekleyen bir tutum almamışken, ya
da en azından ona karşı yardımsever bir tarafsızlık
içine girmemişken ve düşmanını destekleme konusun-
da tamamen isteksizken, öncüleri savaşa sürüklemek
sadece sersemlik değil bir suç olurdu.

Bir çok «sol» komünist safça, işçi sınıfı ve emekçi
halkın, bu kitleleri sömürenlerin alt edilmesi için, ya-
pılacak bir çağrıya anında tepki göstermeleri için, böy-
le bir duyuruyu yapmanın yeterli olduğuna inanıyor-

lardı. Lenin, böylesi yöntemlerle, kitlelere devrimci mücadelelenin gerekliliğinin anlatılamayacağını, «tek başına propaganda ve ajitasyon, bütün bir sınıfın, geniş emekçi halk kitlelerinin, sermayenin baskısı altında olanların böyle bir tavır alması için yeterli değildir. Bunun için kitlelerin kendi politik deneyleri olmalıdır. Tüm büyük devrimlerin temel özelliği budur.»⁽⁷¹⁾ diyerek ikna edici bir biçimde gösterdi. Lenin'e göre kitlelerin böyle bir tavır almasına yardım etmek ve onları sosyalist devrime ve proletarya diktatörlüğüne doğru yönlendirmek için deney kazanmak, işçi sınıfı partilerinin ana göreviydi.

Bu sorunun çözümündeki başlıca engel «sol» komünistlerin burjuva parlamentolarında ve reformist işçi sendikalarında çalışmayı reddetmeleri ve her türlü anlaşmaya karşı çıkmaları biçiminde kendini ortaya koyan sol doktrinarizmdi. «Sollar» bilimsel sosyalizmin kuramsal katıksızlığın koruyucuları pozunda, ilke politik uzlaşmaları olarak kabul edilemez ilan ettiler, saçma «İşçi Sendikalarından Çıkın!» sloganını ortaya attılar ve parlamentarizmi tarihsel ve politik olarak eskimiş ilan ettiler. Lenin, işçilerin reformist politikacılara duydukları nefret ve kızgınlığa dayandığı durumlarda bile, sekteer bağnazlık ve dar görüşlülüğü şiddetle lanetledi. İnsanın proleter ve yarı proleter kitlelerin olduğu her yerde, ne denli gerici olursa olsun tüm organlarda, topluluklarda ve birliklerde sistemli, sebatlı, kararlı ve sabırlı bir biçimde propaganda ve ajitasyon yürütmek için, en aşılmaz engellerin üstesinden gelerek her türlü fedakarlığı yapabilecek durumda olması gerekir diye belirtti.

«Biz Bolşevikler en karşı - devrimci parlamento- lara katıldık, ve deneyler bu katılımın sadece yararlı değil, devrimci proletaryanın partisi için aynı zaman-

da vazgeçilmez olduğunu gösterdi...»⁽⁷²⁾ diye yazdı. Parlamenter etkinlikler, burjuva - demokrat ve parlamenter geleneklerin kitlelerin zihinlerinde çok derinlere kök saldığı Batı Avrupa'daki bilimsel sosyalistler açısından daha da önemliydi. Lenin, parlamentonun, tüm sınıfların katıldığı ve tüm sınıf çıkarları ve çelişkilerinin ortaya konduğu bir mücadele alanı olduğunu belirtti. Parlamento kürsüsü, geniş küçük burjuva tabakaların zihinlerini şekillendirmede büyük önem taşıyordu. Bu nedenle devrimci proleter partiler, kendi sınıflarının geri kesimlerini eğitmenin, gelişmemiş, ezilmiş ve cahil kitleleri geliştirme ve eğitmenin bir aracı olarak parlamenter seçimler ve parlamento kürsüsü için verilen mücadeleye katılmak zorundaydılar.

Lenin anti - parlamenterizmi, göreneklere uymayan, oportünist olmayan, kariyerist olmayan bir parlamenterizm türünün yaratılması gibi güç bir görevi yok sayma çabası olarak gördü. Aynı zamanda, parlamenter mücadele biçimlerini gereğinden fazla büyütmeğe karşı bilimsel sosyalistleri uyardı ve kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin temel meselelerinin burjuva parlamentolarında değil, sadece işçi sınıfının kitlesel devrimci mücadelesi içinde belirlendiğini vurguladı.

Lenin, genç işçi sınıfı partilerine istisnasız tüm ve her türlü - legal ve illegal, barışçıl ve barışçıl olmayan, parlamenter ve parlamento dışı - mücadele biçimini ustalıklı kullanmayı ve bir mücadele biçiminden diğerine ani ve çabuk değişikliklere hazır olmayı öğretti. Bu şartlar ancak bilimsel sosyalistlerin esnek taktikler ve politik uzlaşma sanatında kusursuzluğa ulaşmasıyla sağlanabilirdi. Lenin, daha güçlü hasmın, ancak, büyük bir güç harcayarak ve ne denli küçük olursa olsun düşman içindeki her çatlağı ve ne denli kü-

çük, hatta sadece geçici, kararsız, tutarsız, güvenilmez ve deneme niteliğinde olursa olsun, kitle müttefikini kazanma fırsatlarının tümünü en özenli, kapsamlı ve ustalıkla bir biçimde kullanarak yenilebileceğini belirtti.

Bir çok «sol» komünist her hangi bir uzlaşmaya karşı çıkmayı devrimciliğin temel bir belirtisi olarak gördüler. Bu tutumları, bilimsel sosyalistlerin ara evrelerde durmaksızın, uzlaşmalara girişmeden amaçlarına ulaşabileceklerini, bunların sadece zafer gününü ertelediğini ve kölelik dönemini uzattığını savunan Blankistlerin takındığı tavrı anımsatıyordu. Engels 1870'lerde bu görüşleri eleştirdi.⁽⁷³⁾ Ancak uzlaşma konusundaki olumsuz tavır, bir çok devrimci arasında gene de sürüp gitti. Bunun nedeni büyük ölçüde, uluslararası işçi hareketi içinde hain nitelikler taşıyan çok fazla uzlaşma olmasıydı.

Ama «uzlaşmalar vardır, uzlaşmalar vardır» diye öğretti Lenin. Uzlaşmalar bir kalemde, «ilke olarak», reddedilemezler. Bolşevik Parti gerektiğinde kıvraklığa ve uzlaşmalara başvurmak zorunda kalmıştı.

Böylesi bir zorla yapılmış bir uzlaşma, genç Sovyet Cumhuriyetine empoze edilen Brest Anlaşmasıydı. «Sol» komünistlerin bakış açısından bu, emperyalistlerle olan tüm alış verişler gibi, kabul edilmez bir şeydi. Ashında o sırada geçerli somut koşullarda böyle bir uzlaşma zorunluydu, çünkü bu, Rusya'daki Sovyet iktidarının korunması, Almanya ve diğer ülkelerdeki devrimci hareketin gelişmesi açısından belirleyici bir önem taşıyordu.

Lenin tekrar tekrar uzlaşmaları noktalayacak her hangi bir kural, her durum için geçerli kesin bir kural geliştirmenin olanaksız olduğunu vurguladı. Kişi bunu her ayrı durum için yeniden, kendi başına geliş-

tirmek zorundaydı. Lenin «uzlaşmalar üzerine» (1920 baharında yazılmış) makalesinde şuna işaret etti: «Uzlaşma fikri reddedilmemelidir. Mesele, koşulların zorlamasıyla en devrimci sınıfın en devrimci partisine bile bazen zorunlu olarak empoze edilen tüm uzlaşmalar yoluyla, devrimci taktik ve örgütlenmeyi, devrimci bilinci, işçi sınıfı ve onun örgütlü öncüsü partinin kararlılık ve hazırlığını koruyabilmek, güçlendirebilmek, çelikleştirip geliştirebilmektir.»⁽⁷⁴⁾

Lenin, burjuvaziye gerekli olan unsurlarla savaşırken, aynı zamanda proletaryaya gerekli olan bazı durumlarda, böyle gerekli unsurlarla uzlaşma yapmanın bilimsel sosyalistler açısından doğru taktik olduğunu öğretti. Lenin'in uzlaşma konusundaki önemli kuralı şuydu - pazarlık yap ama, ilkelerden fedakarlık etmeden.

Lenin'in çalışmaları, gördüğümüz gibi, Bolşeviklerin zengin deneyimini Batının genç işçi sınıfı partilerine aktaran gerçek bir bilimsel sosyalist strateji ve taktikler ansiklopedisidir.

Lenin'in «**Sol-Kanat**» Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı kitabı uluslararası işçi hareketinde elden ele dolaştı. Kitap Komintern'in İkinci Kongresi dolayısıyla 1920 yazında Moskova'da Rusça, İngilizce ve Fransızca olarak basıldı. Aynı yıl, kitabın Almanya, İngiltere, Fransa, Bulgaristan, Arjantin, Hollanda ve İsveç'te basılışı gerçekleşti. 1921'de İtalya, ABD ve Finlandiya'da satışa çıkarıldı. Kitap farklı ülkelerdeki sınıf bilinci-ne sahip işçilerin çoğunluğu ve bilimsel sosyalistler arasında yaygın bir biçimde beğenildi.

İngiltere Komünist Partisi'nin kurucularından William Gallacher, Lenin'in bu kitabının ilk anda üzerinde bıraktığı etkiyi yazarken, Almanya'ya ilişkin kısmı

oldukça kayıtsız bir biçimde okumaya başladığını söyledi, «ama İngiltere'ye değinen bölüme geldiğinde ve hakkında ne dediğini gördüğünde, yerimden doğruldum.»⁽⁷⁵⁾ Lenin'in kitabının özenli bir incelemesi ve dünya proletaryasının büyük önderiyle kişisel karşılaşmalar ve konuşmalar, Gallacher ve bir çok başka bilimsel sosyalistin hatalarını düzeltmelerine ve zorlu devrimci mücadeleye giden doğru yolu bulmalarına yardımcı oldu.

Lenin'in bilimsel sosyalist hareketin stratejisi taktikleri ve örgütsel ilkelerine ilişkin yaşamsal sorunlarını ele alan kitabı, marksizm - leninizmin hazinesine paha biçilmez bir katkıdır. Bugüne dek öneminden hiç bir şey yitirmemiştir ve bilimsel sosyalistlere politik mücadele sanatını, kazanmak için savaşıma sanatını öğretmeye devam etmektedir.

*Bilimsel Sosyalist Hareketin
Komintern'in İkinci Kongresinde
Geliştirilen Strateji ve Taktikler*

Komintern'in İkinci Kongresi dünya bilimsel sosyalist hareketinin oldukça güçlendiği ve tüm kıtalarda gelişme kaydettiği bir dönemde toplandı. Bilimsel sosyalist hareketin ulusal müfrezeleri başarılarını büyük ölçüde Komintern'in dev çabalarına ve dünya işçi hareketini yeniden yönlendirmede kişisel olarak Lenin'e borçluydular. Lenin daha sonraki bir tarihte «Eski tip Avrupa parlamenter partisini - ki aslında reformisttir ve sadece belli belirsiz bir biçimde devrimci renklerle tonlanmıştır- yeni tip partiye, gerçekten devrimci, yeni tip bir partiye dönüştürme süreci, son derece zorlu bir süreçtir.»⁽⁷⁶⁾ diye yazdı. Ne olursa olsun güçlüklerin üstesinden gelinmişti.

Bilimsel sosyalizmin hızla büyümesi, aynı zaman-

da hareketin daha sonraki gelişmelerini baltalayan iki hata ve zaafı ortaya koydu. Bunlardan biri, henüz merkezciliğin ideoloji ve uygulamasından kopmamış olan bir çok sosyalist partinin Üçüncü Enternasyonal'e bağlılığını açıklamasıydı. Bu durum güçlü bilimsel sosyalist partilerin oluşumu ve gelişmesi için bir engeldi ve sosyal - oportünizmin bilimsel sosyalist hareket içine sızması ve hareketin devrimci eğilimini yok etmesi tehlikesini taşıyordu. Diğer hata, solculuğa yönelik eğilim, bazı bilimsel sosyalistlerin geleneksel kitle örgütlerinde çalışmayı ve kapitalizmin yarattığı kitlelerden politik bir devrim ordusu kurmayı reddetmeleriydi.

1919 - 1920 sınıf savaşlarının öğrettikleri, bu hataların büyük tehlikesini ön plana çıkardı ve Komintern'i dünya devrimci hareketinin en karmaşık meseleleriyle, yani yeni tip proleter partilerin sosyalist devrimdeki rolü, bilimsel sosyalist partilerin kitleleri kazanma çabası ve iktidar mücadelesinde proletaryanın müttefikleri meseleleriyle karşı karşıya bıraktı. Komintern ve İkinci Kongresinin üstlendiği görev bu yaşamsal sorunların çözülmesiydi.

Kongreye 37 ülkedeki 67 örgütten 217 delege katıldı. Bilimsel sosyalist parti ve gruplar ve bazı sendika örgütleri temsil ediliyordu. İki merkezci partiden -Almanya Bağımsız Sosyal - Demokrat Partisi ve Fransız Sosyalist Partisi - oy kullanmayan delegeler vardı. Kongre 19 Temmuz 1920'de Petrográd'da açıldı. Sonraki oturumlar 23 Temmuz - 7 Ağustos arasında Moskova'da yapıldı. Kongre, Kızıl Ordu'nun Beyaz Polonyalılara yönelik kararlı karşı saldırının ve hızla Vaşova'ya ilerlemesinin yarattığı genel bir coşku havası içinde toplandı. Tüm ülkelerin işçileri Sovyet Rusya'nın emekçi halkıyla dayanışmalarını içtenlikle açıkla-

dılar. Genel coşku Kongre delegelerinde de kendisini gösterdi.

Tüm kongre işlemlerini, hazırlıklar için özenle büyük bir zaman ve güç harcayan Lenin yönetiyordu. **Sol - Kanat Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı** kitabı önceden üç dilde basılmış ve delegelere dağıtılmıştı. Lenin ana raporu ve gündemin önemli sayılan hemen hemen tüm noktalarındaki tezleri hazırladı ve Kongrenin on komitesinden üçüne katıldı.

Lenin, ilk toplantılarda sunulan uluslararası durum ve Enternasyonalin temel görevlerine ilişkin raporunda, bilimsel sosyalistlere bir rehber olmak üzere, dünya devrimci bunalımının kapsamlı bir çözümlemesini sundu. Bunalımın o sırada güncel olan iki hatalı değerlendirmesini eleştirdi. Bir yanda reformistler bunalımı kısa sürede ~~yol~~ gidecek basit bir «kaygı» meselesi olarak sunuyorlardı. Bu değerlendirmenin özünde, işçi aristokrasisinin bencil çıkarları, burjuvazinin iktidarını altetmek için devrimci bunalımdan yararlanmayı reddetmesi vardı. Lenin «Oportünizm baş düşmanımızdır. İşçi sınıfı hareketinin daha üst saflarındaki oportünizm, burjuva sosyalizmdir, proleter sosyalizmi değil. Oportünist çizgiyi izleyen işçi sınıfı eylemcilerinin burjuvaziyi bizzat burjuvaziden daha iyi savundukları pratikte ortaya konmuştur. Onlar işçilere önderlik etmese, burjuvazi iktidarda kalamazdı.»⁽⁷⁷⁾ dedi.

Öte yandan bazı «sol» komünistler, burjuvazinin bunalımdan kurtulmasının kesinlikle hiç bir yolu olmadığına inanıyorlardı. Bu görüş, kapitalizmin kendiliğinden çöküşüne ilişkin yanlış kuramdan ve deneyimsiz bilimsel sosyalistlerin devrimci sabırsızlığından kaynaklanıyordu. Lenin, «mutlak olarak umutsuz durum diye bir şey yoktur. Burjuvazi çılgına dönmüş arsız

yağmacılar gibi davranıyor; ahmaklık üstüne ahmaklık yapıyor ve böylelikle durumu şiddetlendiriyor ve çöküşünü hızlandırıyor. Bunların tümü doğru. Ama hiç kimse, burjuvazinin sömürülenlerin küçük bir azınlığını küçük ödünlerle pasifize ederek, ezilen ve sömürülenlerin her hangi bir kesiminin herhangi bir hareketi ya da ayaklanmasını bastırmasının kesinlikle olanaksız olduğunu kanıtlayamaz»⁽⁷⁸⁾ dedi.

Lenin olgunlaşmış bir devrimci durumda öznel etmenin belirleyici önemine işaret ederken şöyle dedi: «Tüm dünyada, burjuva sistemi devasa bir devrimci bunalım deneyi yaşıyor. Şimdi devrimci partiler yeterli anlayış ve örgütlülüğe ve sömürülen kitlelerle bağlara ve bu bunalımı başarılı ve muzaffer bir devrim için kullanma kararlılığı ve becerisine sahip olduklarını pratikte 'kanıtlamalıdır'.»⁽⁷⁹⁾

Lenin dünyadaki ekonomik ve politik durumu tanımlarken, alev almak için kolay tutuşan malzemeler ve güdülerle dolu olduğunu belirtti. Egemen sınıflar arasındaki bunalımın genel durumu bilinen bir olguydu. Ne var ki sorun, çoğu kapitalist ülkede proletaryanın diktatoryasını kurmaya hazır olmamasıydı. Hareketin o günkü görevi proletaryanın devrimci eylem hazırlığını hızlandırmaktı. Bu konudaki belirleyici rolü bilimsel sosyalist partiler oynayacaktı.

Tüm ülkelerde yeni tip proleter partilerin yaratılması ve güçlendirilmesi Komintern'in İkinci Kongresindeki esas konuydu. Taslağını Lenin'in hazırladığı ve Kongrede kabul edilen Enternasyonalin temel görevlerine ilişkin tez, başlıca görevin proletaryanın, proletarya diktatörlüğü biçimindeki politik iktidarı ele geçirme hazırlığı çalışmalarını on kat yoğunlaştırmak için dağınık bilimsel sosyalist güçleri birleştirmek, her

ülkede bir tek bilimsel sosyalist parti oluşturmak (ya da zaten var olanı güçlendirip yenilemek) olduğunu belirtti.

Oportünistler açığa çıkarılıp ihraç edilmeden, «sol» hatalar düzeltilmeden ve kitleler bilimsel sosyalistlerin yanına kazanılmadan işçi sınıfının burjuvaziye altetmek için hazırlanması olanaksızdı. Tez, «Üçüncü Enternasyonal'e katılan tüm partiler, her ne pahasına olursa olsun, 'kitleler' sözcüğünden kapitalizmin sömürdüğü tüm işçi kitlesini, özellikle daha az örgütlü ve aydınlanmamış, en fazla ezilen ve örgütlenmeye daha az yatkın olanları anlayarak şu özdeyişleri hayata geçirmelidir: 'Kitleler içinde daha derinlere', 'kitlelerle daha yakın ilişki içinde'»⁽⁸⁰⁾ diyordu.

Yeni tip partiyle emekçi kitleler arasındaki ilişki, Kongrenin «Proleter Devrimde Partinin Rolü» başlıklı başka bir kararında ele alınmıştı. Bu karar Parti kavramının, Sınıf kavramından kesinlikle ayırddilmesi gerektiğini belirtiyordu. Bilimsel sosyalist parti, işçi sınıfının bir parçasıydı, en ileri, sınıf bilinci en fazla ve en devrimci parçası. Bilimsel sosyalist parti, işçi kitlesinden, işçi sınıfının tarihsel yolunu bütün olarak incelemiş olmasıyla ve bu yoldaki her köşe başında işçi sınıfının ayrı ayrı grupları ve ayrı meslek gruplarının değil, bütününün çıkarlarını savunmuş olmasıyla ayrılır. Bilimsel sosyalist parti, işçi sınıfının en ileri kesiminin proleter ve yarı - proleter kitlesine doğru yolu bulmak için klavuzluk eden örgütsel ve politik bir kaldıraçtır.

Karar, eski sosyal - demokrat partilerin parçalanmasının proleter partilerin parçalanması gibi değerlendirilmemesi gerektiğini vurguladı. Bilimsel sosyalist parti işçi sınıfının kurtuluşunun başlıca aracıy-

dı. İktidarı ele geçirdikten sonra, partinin rolü azalmaz her zamankinden daha fazla önem kazanır. Parti, işçi sınıfının ekonomik, politik, kültürel ve eğitsel mücadelesini yönetmek zorundadır. Parti bu görevi ancak Sovyetler, işçi sendikaları, kooperatif birlikleri ve diğer kitle örgütleri içinde belirleyici bir etkisi varsa yerine getirebilir.

Karar, bilimsel sosyalist partilerin temel örgütsel ilkesinin demokratik merkezîyetçilik olduğunu vurguladı. Uygulamada bu, üst birimin asıl birim tarafından seçilmesi, üst birimin emirlerinin onun altındaki birim için kesinlikle bağlayıcı olma niteliği, kararları iki kongre arasında tüm partilileri bağlayan yetkili bir parti merkezinin varlığı demektir. Demokratik merkezîyetçilik ilkesi zamanın sınavından geçmiştir. Olaylar, ancak merkezileşmiş bir önderliğin tüm güçleri birleştirip tek bir amaca yöneltebileceğini ve farklı işçi gruplarının eşgüdümlemiş çabalarında birliğin sağlanabileceğini ortaya koymuştur. Aynı zamanda uygulamalar, partinin genel isteminin belirlenmesi için en iyi yolun, farklı görüş ve önerilerin herkesi bağlayıcı bir kararın kabul edilmesine yolaçan demokratik, kollektif bir biçimde tartışılması olduğunu göstermiştir.

Yeni tip bir proleter partinin ideolojik, taktiksel ve örgütsel ilkelerinin tümü Enternasyonale kabul edilmenin «21 şart»ı olarak bilinen belgede kısaca özetlenmişti. Böyle bir belge olmaksızın Komintern'i ideolojik olarak bütüncül bir örgüt haline getirmek olanaksızdı. Komintern, ideolojik olarak reformizmden ve anarko-sendikalizm mirasından kopmamış olan kararsız ve kendini belli etmeyen unsurlar tarafından karıştırılma tehlikesi içindeydi. Sağ ve «sol» dan gelen tehlike, Komintern'in kapılarını Enternasyonal teme-

linde sağlam bir tavrı olmayan partilere kapalı tutacak kesin kabul koşullarının hazırlanmasını zorunlu kıldı.

Enternasyonale üyeliğin temel koşulları: proleterya diktatörlüğünün ve onun sağlanması için tutarlı ve sistemli bir mücadelenin benimsenmesi; reformistlerden ve merkezcilerden tümüyle kopmak ve onların partiden ihracı; mücadelenin legal ve illegal biçimlerinin bağdaştırılması; kırdada, orduda, reformist işçi sendikalarında ve burjuva parlamentolarında sistemli olarak çalışmaydı. Komintern partilerine komünist parti adı verilecekti ve bu partiler demokratik merkezîyetçilik ilkesi üzerine kurulacaktı. Komintern kongrelerinin ve Yürütme Kurulunun tüm kararları, Enternasyonale bağlı tüm partiler açısından bağlayıcıydı. Kongre, Komintern ve Yürütme Kurulunun «farklı partilerin içinde çalışmak ve mücadele etmek zorunda oldukları koşulların çeşitliliğini» gözönüne almak ve «genel olarak bağlayıcı kararları ancak böylesi kararların olası olduğu konularda almak»⁽⁸¹⁾ yükümlü olduğunu vurguladı.

Kongre delegelerinin ezici bir çoğunluğu, uluslararası proletaryanın militan bütüncül bir örgütünün kurulması açısından «21 şart»ın önemini kabul etti ve bu temel belgeyi tümüyle onayladı. Ancak belgedeki bazı noktalara bazı delegeler karşı çıktı. Örneğin İtalyan Sosyalist Partisi delegasyonuna başkanlık eden Senati, Üçüncü Enternasyonal'in kapılarının katılmak isteyen tüm partilere ardına kadar açılması gerektiğine inanıyordu. Açık sözlü reformistlerin partisinden derhal atılmasına da karşıydı. Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi'nden Wilhelm Dittmann ve Arthur Crispian proletaryaya diktatörlüğünün benimsenmesi zorunluluğuna karşı çıktılar. Aynı zamanda İtalyan

Sosyalist Partisi, Hollanda Komünist Partisi, Genç Komünist Enternasyonal ve «sol»un diğer delegeleri, Fransız Sosyalist Partisi, Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi, Norveç İşçi Partisi ve İkinci Enternasyonal'den kopan bir kaç başka partinin temsilcileriyle her hangi bir görüşmeye kesinlikle karşıydılar. «Solcular» konuşmalarında yanlış bir biçimde, oportünist önderleri, bu partilerin şimdiden devrimci bir tavır almış olan sıradan üyelerinin çoğuyla bir tutuyorlardı.

Lenin, konuşmaları burjuva düşünce biçimini ortaya koyan Crispian ve Dittmann'la tartışırken, «21 şart»ı hararetle övdü. Aynı zamanda Almanya Bağımsız Sosyal - Demokrat Partisi'nin konuşmalar için çağrılmış olmasından hoşnutsuz olan «sol» komünistleri de eleştirdi. Lenin «Kautsky bize saldırıp, bize karşı kitaplar çıkarttığında onunla sınıf düşmanımız olarak tartışırız. Ama devrimci işçilerin akın etmesinin bir sonucu olarak genişlemiş olan Bağımsız Sosyal - Demokrat Parti görüşmeler için buraya gelirse, onların temsilcileriyle konuşmak zorundayız çünkü onlar devrimci işçilerin bir kesimidir.»⁽⁸²⁾ dedi.

Tartışmadan sonra, kabul edilmenin «21 şart»ı ikiye karşı kongrenin ezici çoğunluğu tarafından kabul edildi. Böylelikle dünya bilimsel sosyalist hareketinin ideolojik, politik ve örgütsel bütünlüğüne güvenilir bir korunma sağlayan bir şart yaratılmış oldu.

İkinci Kongre, Komintern'in yabancı unsurların akınına karşı korunması için, bilimsel sosyalist partilerin en önemli görevlerinden birinin sekter bağnazlıkla uğraşmak ve kitleleri kazanmak olduğunu vurguladı. Kongrenin bilimsel sosyalistlerin burjuva parlamentolarında ve reformist işçi sendikalarında çalışmaları ve İngiliz bilimsel sosyalistlerinin İngiliz İşçi

Partisi'ne katılmaları sorunlarını ele alması bu bakış açısından kaynaklanıyordu.

Bazı delegeler - Amadeo Bordigo (İtalya), William Gallacher (İngiltere), Jacob Herzog (İsviçre) ve diğerleri- bilimsel sosyalistlerin burjuva parlamentolarında yer almalarına tümünden karşı çıktılar ve bunların her durumda boykot edilmesinde direndiler.

Lenin parlamentarizm üzerine konuşmasında boykotçu taktiklerin büyük tehlikesini ortaya koydu. İşçi sınıfının geri unsurlarının, küçük burjuvazi ve köylülerin, parlamentonun onların çıkarlarını temsil ettiğine hâlâ büyük ölçüde inandıklarını söyledi. Bu nedenle bilimsel sosyalistler, bu devlet kurumunun, burjuvazinin diktatoryasının bir aracı olarak nasıl davrandığını pratikle göstermek için burjuva parlamentolarında yer almak zorundaydılar. Oportünistler kapitalist sistemi korumak, savunmak ve kitleleri devrimci mücadeleden uzaklaştırmak için parlamenter demokrasi sloganını kullanıyordu. Dolayısıyla, o dönemde Lenin'in konuya ilişkin yargısı, daha sonra proleter demokrasisi tarafından alt edilecek olan burjuva parlamentarizmini açığa çıkarmak amacıyla parlamento da yer alma zorunluluğu, sorunu ortaya koymanın tek doğru biçimiydi.

Delegelerin çoğunluğu «sol» komünistlerin sekte önerilerine karşı çıktılar ve Lenin'in «Sol - Kanat» Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı kitabında geliştirdiği tezlerin özünü içeren karar taslaklarını desteklediler. Kongre bilimsel sosyalist partilerden legal çalışmayı illegal çalışmayla bağdaştırmasını talep etti; sıradan üyeleri bilimsel sosyalizme kazanmak amacıyla bilimsel sosyalist partilerin reformist işçi sendikalarında çalışmalarını zorunlu kıldı; burjuva parlamentolarında

yer alan bilimsel sosyalistlerden yana olduğunu açıkladı. İngiliz bilimsel sosyalistlerinin, yapısı devrimci propagandanın yürütülmesine izin verdiği ölçüde İşçi Partisi'ne katılmalarını önerdi.

Kongre emperyalizme karşı mücadelelerde işçi sınıfının müttefikleri konusuna da hatırı sayılır ölçüde ilgi gösterdi. Bu anlamda tarım sorununa ulusal sorunu ve sömürge sorununu ele aldı. Lenin her iki konudaki tezleri hazırladı ve buna ilişkin kararları kaleme alan komitelerde etkin olarak çalıştı.

İşçi sınıfı ve köylülük arasındaki ittifak leninizmin temel düşüncelerinden biridir. Marx ve Engels, 1848 devrimci savaşlarında Batı Avrupa proletaryasının yenilgisinin sonuçları ve 1871 Paris Komünü'nün öğrettikleri gözönüne alınınca böyle bir ittifakın gerekliliğinden söz etmişlerdi. Bilimsel sosyalizmin kurucularının köylü sorununa ilişkin kapsamlı düşünceleri, İkinci Enternasyonal oportünistlerince unutulmaya terk edilmişti, ama Lenin için, Bolşevik Parti ve Komintern'in tarım programını belirlemede bir hareket noktası oluşturdular.

Lenin, tarım meselesi üzerindeki tezinin delegelerce tartışılan ilk taslağında, işçi sınıfı ve köylülük arasındaki yakın bir ittifakta, düşmanları ortak - kapitalizm - olan her iki sınıfın da yaşamsal çıkarı olduğunu göstererek başladı. Kırsal kesimin emekçi kitleleri için sömürüden kurtulmanın, proletarya ile bir ittifak kurmaktan, proletaryanın toprak sahipleri ve burjuvazinin boyunduruğunu fırlatıp atmak için verdiği devrimci mücadeleye tüm gücüyle destek olmaktan başka hiç bir yolu yoktu. Öte yandan sanayi işçileri de kendilerini dar zanaat ve meslek çıkarlarının kabuğuna hapsedecek olsalar insanlığı kapitalizmin baskısından ve fetih savaşlarından kurtarma görevlerini asla yerine

getiremezlerdi. Lenin «Proletarya, ancak tüm emekçi ve sömürülen halkın öncüsü olarak ortaya çıkıp, sömürücülerin altedilmesi mücadelesinde onlara önderlik ettiği zaman gerçekten devrimci bir sınıf olur ve gerçekten sosyalistçe davranır, ama bu, sınıf mücadelesi kırsal alana götürülmeden, kır emekçisi kitleler kent proletaryasının partisi ardında birleşmeden ve proletarya tarafından eğitilmeden gerçekleşemez.»⁽⁸³⁾ dedi.

Lenin, köylülük içindeki çeşitli toplumsal grupların durumunu ele alan kapsamlı bir çözümlemeye dayanarak, bilimsel sosyalist tarım politikasına ilişkin güçlü açıklamalar yaptı. Kapitalizme karşı mücadelede hangi köylü grupları işçilerin müttefiki olabilirdi? Lenin bu soruya, açık ve ayrıntılandırılmış bir yanıt verdi: Her şeyden önce, yaşamlarını kapitalist tarımsal işletmelerde ücretli işçi olarak kazanan tarım işçileri, ikinci olarak, geçimini kısmen kapitalist tarafından istihdam edilerek, kısmen de kendisine ait ya da kiralanmış toprak parçasında çalışarak sağlayan yarı - proleterler, üçüncü olarak kendisinin ve ailesinin gereksinmelerini kendisine ait yada kiraladığı küçük tarlalarda dışardan emek istihdam etmeden, çiftçilik yaparak karşılayan küçük köylüler.

Bu üç grup, birlikte ele alınınca, kapitalist ülkelerdeki kırsal nüfusun en büyük bölümünü oluşturur. Bunlar kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin altedilmesinden anında ve gerçekten yararlanırlar. Bu nedenle, sosyalist devrimin kırsal alandaki kesin başarısı garantilenmiştir. Ancak Lenin, bu köylü grupların desteğinin hemen beklenemeyeceğine işaret etti. Ekim Devrimi'nin deneyimi kırsal nüfusun horlanmış, dağınık, yılgın ve yarı - barbar yaşam koşullarına mahkûm edilmiş bu kesimlerinin, sosyalizmin ekonomik,

toplumsal ve kültürel zaferine ilgi duyduklarını ama bu ezilmiş köylülerin devrimci proletaryayı ancak büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin hızla, ortadan silinmesinden sonra, ancak onlara yardım ve önderlik edebilecek kadar güçlü ve sağlam, örgütlü bir önderleri ve koruyucuları olduğunu pratikte gördükten sonra, güçlü bir destek sağlayabileceklerini göstermiştir.

Lenin, orta köylüleri nitelerken bunların, ekonomik anlamda kapitalizmin bir kuralı olarak sadece aile ve çiftliğin yaşamasını sağlayacak ölçüde değil, ama en azından iyi yıllarda sermayeye dönüştürülebilecek belli bir artık-ürün verebilecek ölçüde toprak parçalarına sahip olan ya da kiralayan ve sık sık dışardan emek istihdam eden küçük çiftçiler olarak ele alınmaları gerektiğini yazdı. Lenin, kendi döneminin devrimci mücadele deneyimini genelleştirirken, orta köylüler söz konusu olduğunda, devrimci proletaryanın - en azından yakın gelecekte ve proletarya diktatörlüğünün ilk dönemlerinde - bu tabakayı kendi yanına kazanma görevini üstlenemeyeceğine, onu tarafsızlaştırma göreviyle yetinmesi gerektiğine işaret etti. Lenin orta köylülerin tarafsızlaştırılması ve burjuvaziden koparılmasından sonraki adımın onlarla güçlü bir ittifak oluşturmak olduğuna işaret etti.

İşçi sınıfının büyük çiftçilere karşı oldukça farklı bir politika benimsemesi gerekiyordu. Büyük çiftçilerden kasıt, tarımda genel bir kural olarak, bir kaç kiralık emekçinin yardımıyla kendi çiftliklerini işleten ve «köylülükle» tek bağları düşük kültür düzeyi, yaşam tarzı ve çiftliklerinde bizzat çalışmak olan kapitalist işverenlerdi. Büyük köylüler (kulaklar) devrimci işçi sınıfının en doğrudan ve kararlı düşmanı olarak davranan en kalabalık burjuva tabakasıydı. Proletaryanın kentteki zaferinden sonra, bu tabaka karşı dev-

rimci nitelikteki tüm sabotaj ve silahlı ayaklanmalara başvurmak zorundaydı. Bu nedenle proletarya, bu tabakayı tümüyle silahsızlandırmaya ve ondan gelecek tüm direnişleri kırmaya hazırlıklı olmalıydı.

Lenin, maddi, özellikle teknik ve toplumsal şartlar henüz yetersiz olduğundan büyük köylülerin mülksüzleştirilmesinin bile muzaffer proletaryanın acil görevi olamayacağına işaret etti. Genel bir kural olarak, muzaffer proletarya büyük köylülerin, ancak emekçi halkın iktidarına direnmeleri durumunda kamulaştıracak olan topraklarını ellerinde tutmalarına izin vermek zorundaydı. Ekim Devriminin deneyimi, «en küçük bir direnme girişimine sert bir ders verildiğinde bu tabakanın proleter devletin belirlediği görevleri bağlılıkla yerine getirebildiğini...»⁽⁸⁴⁾ gösterdi.

Devrimci proletarya toprak sahibi tabaka ve büyük toprak sahiplerinin, yani kapitalist ülkelerde doğrudan ya da çiftçiler yoluyla kiralık emeğin ve komşu küçük köylülerin (genellikle de orta köylülerin) sistemli olarak sömürülmesine başvuran; bedensel çalışmayla uğraşmayan ve büyük ölçüde feodal ağaların ya da, parababalarının soyundan gelen, ya da her iki sömürgeci ve aylak zenginler sınıfının melezleri olan bu insanların tüm toprakları derhal ve şartsız olarak kamulaştırılmalıydı.

Tarım sorunu, kongrenin hem komitelerinde hem de tüm üyelerin katıldığı toplantılarında keskin bir tartışma konusuydu. Bazı delegeler, taşınmaz malların küçük ve orta köylüler arasında paylaştırılmasına şiddetle karşı çıktılar. Lenin tezlerinde Komintern'in, gelişmiş kapitalist ülkeler söz konusu olduğunda taşınmaz mallara dokunmayıp onları Rusya'daki devlet çiftlikleri biçiminde işletmeyi doğru bulduğuna işaret ederek bu tür itirazları önceden yanıtlamıştı. «Ancak

bu, bu kuralı abartarak ya da klişeleştirerek, mülk-süzleştirilmiş mülk sahiplerine ait olan toprağın bir parçasının komşu olan küçük ve bazen orta köylülere parasız olarak verilmesine asla izin vermemek son derece hatalı olacaktır.»⁽⁸⁵⁾

Bazı delegeler sosyalist devrimin zaferi açısından proletarya ve küçük köylüler arasındaki güçlü ittifakın önemini hâlâ kavrayamıyorlardı. Bunlar Lenin'i küçük burjuva eğilimler taşımakla suçladılar. Örneğin, Crispian (Almanya) ve Serrati (İtalya), küçük köylülere yapılan vaadlerin proletaryayı oportünizm çizgisine çekeceğini iddia ettiler. Serrati devrime kadar «proleter sınıfın çıkarlarını zedelememek için köy küçük burjuvazisine vaadlerde bulunmamayı»⁽⁸⁶⁾ önerdi. Delegelerin çoğunluğu bu bakış açısını benimsemedi ve tezlerinde sadece Rus devriminin deneyini değil, Macar ve Bavyera Sovyet cumhuriyetlerinin öğrettiklerini de hesaba katan Lenin'i destekledi.

Kongrenin önündeki son derece önemli bir konu ulusal kurtuluş - sömürge sorunu idi. Bu, temel olarak, işçi sınıfı ve köylülük arasında uluslararası ölçekte bir ittifak sorunuydu. Çünkü sömürge ve bağımlı ülkelerdeki köylülük toplumun büyük çoğunluğunu oluşturuyordu. Herhangi bir ülkede, işçi sınıfı ve köylülük arasında ittifak kurulmaksızın burjuvaziye karşı zafer kazanmanın olanaksız olması gibi, devrimci proletarya ve ulusal kurtuluş hareketi arasında bir ittifak olmaksızın dünya emperyalizmine karşı zafer kazanılması olanaksızdı. Kongre tek bir anti-emperyalist akım oluşturmak için yeni tarihsel çağda ulusal kurtuluş hareketlerinin dünya sosyalist devriminin ayrılmaz bir bileşeni haline geldiğini gözönüne alarak, ezilen halkların ulusal kurtuluş mücadelesini gelişmiş kapitalist ül-

kelerdeki proletaryanın devrimci mücadelesiyle kaynaştırma görevini ön plana çıkardı.

Lenin, dünya bilimsel sosyalist hareketinin bu stratejik görevinin tanımlanmasında belirleyici bir rol oynadı. Ekim Devriminden sonraki yazılarında dünya devrimci hareketinin çeşitli müfrezeleri arasındaki karşılıklı ilişkilerin en karmaşık sorunlarını ele aldı ve kapitalist ülkelerdeki proleter devrimlerin, ezilen halkların kurtuluş mücadelesi üzerindeki etkilerini artırdılar.

Komintern'in İkinci Kongresinin açılışından önce Lenin, ulusal ve sömürgeler sorunlarına ilişkin tez taslaklarını tartışmaya sundu ve farklı ülkelerden gelen delegelerin görüş bildirmelerini istedi. Delegelerden bazıları eleştirilerini ve ellerindeki bilgileri gönderek bu dileği yanıtladılar. Lenin bunlardan yararlandı. Sonuçta, Kongrenin Lenin'in başkanlık ettiği özel bir komitesinde büyük bir kollektif çalışma yapılmış oldu. Lenin'in dileği üzerine Hint delege M. Roy, ulusal kurtuluş hareketinin «Hindistan'daki ve İngiltere'nin baskısı altında olan diğer büyük Asya ülkelerindeki durum açısından»⁽⁸⁷⁾ nitelendirildiği bir **tamamlayıcı tezi** kaleme aldı. Ayrıntılı bir tartışmadan sonra komite küçük değişikliklerle Lenin'in tezini ve Lenin'in değişiklikleriyle Roy'un tamamlayıcı tezini oybirliğiyle kabul etti.

Lenin, Kongrenin tüm üyelerinin katıldığı bir oturumunda komitenin çalışmalarına ilişkin raporuna, komitenin belli başlı tüm noktalarda tam bir görüşbirliğine ulaştığını söyleyerek başladı. Tezler, emperyalizm ve sosyalizm arasındaki karşıtlığı yeni çağın temel karşıtlığı olarak tanımlamakla başladı. Lenin artık tüm dünya gelişmesinin emperyalist ulusların Sovyet Rusya'ya karşı mücadelesiyle şartlandığını söyledi. «Bunu hesaba katmadan, isterse dünyanın en uç noktası-

nı ilgilendirsin, tek bir ulusal kurtuluş ya da sömürge sorununu doğru olarak ortaya koyamayız. Hem ileri ve hem de geri ülkelerdeki bilimsel sosyalist partiler ancak bu kabulden yola çıkarlarsa politik sorunları doğru olarak ortaya koyup çözebilirler.»⁽⁸⁸⁾ dedi. Sözü edilen yargıdan yola çıkarak Komintern'in en önemli görevi, tüm ulusal ve sömürge kurtuluş hareketleri ve Sovyet Rusya arasında, ortak düşmana - dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu sömüren ve ezen bir grup emperyalist gücün - temsil ettiği dünya emperyalizmine karşı yakın bir ittifakı gerçekleştirmektir.

Lenin bu varsayımdan yola çıkarak ezilen ülkelerdeki bilimsel sosyalistlerin ulusal kurtuluş mücadelesinde öncü bir güç olarak davranmak zorunda olduğunu ve belirli şartlar söz konusu olduğunda öyle davranabileceklerini söyledi. Lenin ezilen halkların uyanmış ulusal bilincinin ilerici rolüne işaret etti ve devrimci ve milliyetçi Doğu'nun büyüyen bir anti-emperyalist güç olduğunu vurguladı. Doğu'daki ulusal kurtuluş hareketi ve Batı'daki sosyalist devrimin amacı arasına bir ayrım koyma çabalarının tümüne şiddetle karşı çıktı. «Batının kaderinin tümüyle Doğu ülkelerindeki devrimci hareketin gelişme, düzey ve gücüne bağımlı olduğu»⁽⁸⁹⁾ savını temelsiz bularak reddetti.

Lenin aynı zamanda «geri ülkelerdeki burjuva-demokratik kurtuluş eğilimlerine bilimsel sosyalist görünüş verme çabalarına karşı kararlı bir mücadelenin gerekliliğini...»⁽⁹⁰⁾ vurguladı. Daha sonra Lenin, az gelişmiş ülkelerde oluşturulabilecek partileri nitelerken, örneğin Moğolistan gibi bir ülkede «çoban ögelerin proleter bir kitle haline gelmesinden önce devrimcilerin, devleti, kültürel ve ekonomik faaliyetleri geliştirmek için çok çalışmaları gerekecektir ki bu, sonunda Halkın Devrimci Partisinin Komünist Parti'ye 'dönüş-

mesine' yardımcı olsun. Sadece tabelaları değiştirmek zararlı ve tehlikelidir.»⁽⁸¹⁾ diye yazdı.

Komintern sınıfsal içerik olarak burjuva-demokratik bir hareket olan ulusal kurtuluş hareketini nasıl ve hangi şartlar altında destekleyecekti? Lenin'in tezi bu soruya da açık bir yanıt veriyordu. Bilimsel sosyalistler gerçekten devrimci olan ve emperyalizmi yok edecek bir araç olarak hizmet eden her türlü ulusal kurtuluş hareketini destekleyecekti. «Enternasyonal, sömürgeler ve geri ülkelerdeki devrimci hareketlerle, ama onlarla bütünleşmeden ve hâlâ cenin halinde olsa bile proleter hareketin bağımsız niteliğini koruyarak, geçici ilişkiler hatta birlikler kurmalıdır.»⁽⁸²⁾

Lenin'in görüşüne göre, ezilen ülkelerdeki bilimsel sosyalist unsurların görevleri: sadece adıyla bilimsel sosyalist olmakla kalmayan devrimci partiler yaratmak; bilimsel sosyalist doktrini her ulusun diline çevirmek; bu ülkelerin sömürülen kitleleriyle dünya proletaryası arasında bağlar kurmak; hangi düzeyde olurlarsa olsunlar kitleleri devrimci çalışmaya ve bağımsız eyleme sokmak; acil taleplerinin yerine getirilmesi için savaşıyordu. Lenin, Doğu ülkeleri bilimsel sosyalistlerinin, «Bu halklar arasında, uyanması gereken ve uyanan ve tarihsel kaynakları olan burjuva milliyetçiliğini» kendilerine destek yapmak zorunda⁽⁸³⁾ olduklarını vurguladı.

Lenin, sömürgelerdeki gerçekten devrimci burjuva demokratik güçlere - işçi sınıfı devrimcilerinin örgütsel ve ideolojik bağımsızlıklarını korumaları şartıyla - destek olmaları sloganını ortaya atarak aslında, birleşik bir anti-emperyalist cephe düşüncesine, tezinde güncellik kazandırdı.

Sorunu ortaya koyuştaki bu temelli farklı biçim,

bazı Kongre delegelerinde muhalefet yarattı. Örneğin Serrati (İtalyan) ve Sultan-Zade (İran) burjuvazinin yer aldığı ulusal hareketlerin devrimci hareketler olmadığını savundular. Serrati'nin görüşüne göre ulusal kurtuluş mücadelesinde ulusal burjuvazinin desteklenmesi «proletaryanın sınıf bilincini yalnızca yozlaştırırdı...»⁽⁹⁴⁾ Hint delegesi Roy'un tezinin özgün yazımında benzer bir düşünce ortaya konmuştu. Roy, sömürge ve bağımlı ülkelerde yerel burjuvazinin ulusal bağımsızlık hareketi ile işçi ve köylü kitlelerin sömürüye karşı hareketinin birbirlerinden çok ayrı olduğunu ve birlikte gelişemeyeceklerini düşünüyordu.

Bir tartışmadan sonra delegelerin çoğunluğu, ulusal kurtuluş hareketinin, proletaryanın emperyalizme karşı mücadelesi için bir müttefik olamayacağını öne süren savın dayanaksızlığını farkettiler. Kongre, sömürge ve bağımlı ülkelerde, bilimsel sosyalistlerin, nesnel olarak devrimci rolünü yitirmedikçe yerel burjuva-demokratik hareketi desteklemesi gerektiği sonucuna vardı. Ama, bilimsel sosyalistler ve ulusal-devrimci güçler arasındaki anlaşmalar ancak ikincisinin «köylülük ve sömürülen kitlelerin devrimci bir ruhla eğitilmesi ve örgütlenmesi çalışmalarımızı engellemesi»⁽⁹⁵⁾ şartıyla olasıydı.

Kongre, işçi sınıfı ve ezilen halkların anti-emperyalist çabalarının birleştirilmesi işini ciddi olarak zedeleyebilecek küçük burjuva milliyetçi alışkanlıkların tümünün, kafalardan kazınmasının acil gerekliliğini de vurguladı. Lenin'in tezleri şöyle diyordu: «Bu belaya karşı ve derine kök salmış küçük-burjuva milliyetçi önyargılara (ırk düşmanlığı, ulusal nefret ve yahudi aleyhtarlığı gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkarlar) karşı mücadele, proletarya diktatörlüğünün değiştirilmesi, ulusal temelden (başka bir deyişle bir ülkede var-

olan ve dünya politikası üzerinde etkili olamayan) uluslararası bir diktatörlüğe (başka bir deyişle dünya politikasına etki edebilecek, en azından birkaç gelişmiş ülke proletaryasının diktatörlüğüne) döndürülmesinin acil gerekliliğinden ötürü daha şiddetle ön plana çıkarılmalıdır.»⁽⁸⁶⁾

Lenin işçi hareketinin uluslararası eşitliğini vurgulayan genel proleter ve uluslararası hedef ve görevleri ihmal eden üyelerin milliyetçi bencilliğini ortaya koyarak, proleter enternasyonalizminin birinci olarak, belli bir ülkedeki proleter mücadelenin çıkarlarının dünya ölçeğindeki mücadelenin çıkarlarına tabi kılınmasını, ikinci olarak burjuvaziye karşı zafer kazanmış ulusların, uluslararası kapitalizmin altedilebilmesi için büyük ulusal fedakârlıklar yapmaya yetenekli ve hazırlıklı olmalarını gerektirdiğini yazdı.

Ulusal kurtuluş ve sömürge sorununun tartışılması sırasında, yeni ülkelerde kapitalist olmayan bir kalkınma yolu olasılığı meselesi de ele alındı. Kongre delegeleri Sovyet devlet örgütünün Sovyet Orta Asya'daki başarılarını övdüler ve Lenin'in «gelişmiş ülkeler proletaryasının yardımıyla, geri ülkelerin Sovyet sistemine ve belirli gelişme evreleriyle kapitalist evreden geçmek zorunda kalmadan komünizme geçebileceği»⁽⁸⁷⁾ görüşünü oybirliğiyle benimsediler. Orta Asya Sovyet Cumhuriyetleri ve Moğol Halk Cumhuriyeti'nin tarihsel gelişimi bu çok önemli kuramsal öneriyi uygulamada da doğruladı.

Lenin, bilimsel sosyalistlerin Doğu ülkelerindeki görevlerinden söz ederken şöyle dedi: «Kapitalizm öncesi ilişkilerin geçerli olduğu ülkelerde, emekçi halkın Sovyetleri vb. kuracak tüm çabalarını Sovyet sisteminin temel ilkelerini uygulamaya yöneltmek özellikle önemlidir.»⁽⁸⁸⁾ Burada Lenin'in düşündükleri köylü sovyet-

leri, başka bir deyişle sınıf yapısı olarak proleter olmayan iktidar organlarıydı. Lenin, geri ülkelerde bilimsel sosyalistlerin iktidara gelmesinin bu ülkelerin kapitalist olmayan yollarla gelişmesi için zorunlu bir koşul olmadığına da işaret etti.

Kongre birkaç başka önemli meseleyi ele aldı. Bir bildirge, Sovyetlerin oluşturulacağı şartlar üzerine bir karar, dünya emekçi erkek ve kadınlarına, tüm ülkelerin işçi sendikalarına, Fransız Sosyalist Partisi'nin tüm üyelerine ve Fransa'nın sınıf bilincine sahip işçilerine, Petrograd işçilerine, RSFSC'nin Kızıl Ordusu ve donanmasına çağrılar ve Macaristan'ın cellatları aleyhine bir çağrı onayladı.

Kongre, Komintern ve örgütlenmesinin, demokratik merkezîyetçiliği temel alan yapısını tam olarak tanımlayan Enternasyonal Tüzüğü'nü oybirliğiyle onayladı.

Kongrede tüzük üzerinde bir konuşma yapan Bulgar Komünist Partisi delegesi K. Kabakçiev, proleter güçlerin toparlanıp merkezileştirilmesinin, burjuva karşı devriminin birleşik cephesine karşı savaşta proleter devriminin başarısı için birinci koşul olduğunu söyledi. Komintern, dünya proletaryasının güçlerini birleştirmeye çağrıldı. Bunun gerçekleşmesi için, enternasyonal, tüm ülkelerdeki proletaryanın etkinliklerini denetleyen, yöneten ve eşgüdümleyen güçlü, iyi disiplinli ve sıkı sıkıya merkezi bir örgüt olmak zorundaydı.

Tüzük maddeleri Enternasyonal'in tüm dünya emekçi halklarını özgürleştirme görevini üstlendiğini belirliyordu. Bu nedenle her ırk ve renkten halklar, dünya çalışanları Komintern saflarında birleştirilmişti. Tüzük maddeleri «Enternasyonal, tüm amaçlar açısından, farklı ülkelerde çalışan partilerin tek tek bölümlerini oluşturduğu tek bir evrensel bilimsel sosya-

list partiyi temsil etmek»⁽⁹⁹⁾ zorundadır diye açıkça belirtiyordu.

Komintern'e bağlı tüm parti ve örgütlerin dünya kongresi enternasyonalin en üst organı olarak tanınmıştı. Dünya kongresi, kural olarak, her yıl toplanacaktı. Komintern'in programında değişiklik yapmak ve belli başlı strateji ve taktik sorunlarda karar verme hakkı sadece ona aitti.

Kongreler arasındaki yönetici organ kongreye karşı sorumlu olan Yürütme Kurulu idi. Tüzüğe göre Yürütme Kurulu'nun üyelikleri her defasında kongre tarafından belirlenirdi. Yürütme Kurulu'nun yerleştiği ülkenin komünist partisinin kurulda oy kullanan beş üyesi vardı; kongrede belirlenen en büyük 10 ya da 13 partinin yanı sıra Genç Komünist Enternasyonal'in ve Devrimci İşçi Sendikaları Örgütü'nün de kurulda oy kullanan birer üyesi vardı. Diğer parti ve örgütler yürütmeye oy hakkı olmayan temsilciler gönderebilirlerdi. İkinci Kongre'nin son toplantısında Yürütme Kurulu genişletildi ve kurula yeni üyeler atama hakkı tanındı.

Yürütmenin görevleri, kongreden kongreye Komintern'in çalışmalarını yönetmek, Komünist Enternasyonal dergisini çeşitli dillerde yayınlamak, gerekli çağrı ve emirleri enternasyonal adına yayınlamaktı. Tüzük, Komintern Yürütme Kurulu'na «uluslararası proleter disiplini ihlal etmekten suçlu olan üye gruplarının bağlı partilerden ve dünya kongresinin kuralarını ihlal etmekten suçlu partilerin enternasyonalden ihracını talep etme hakkını vermiştir.»⁽¹⁰⁰⁾ Çeşitli partiler arasındaki tüm önemli politik ilişkiler, genel bir kural olarak, Yürütme Kurulu tarafından yürütülürdü.

Komintern'in İkinci Kongresi, uluslararası proletarya delegeleri ve ezilen halkların temsilcileri için

hayranlık veren bir politik üniversiteydi. Tüm üyelerin katıldığı toplantılarda ve kongrenin alt komitelerinde yaygın olan ciddi, yapıcı hava, dostça toplantılar ve Lenin'le sohbetler, tüm bunlar delegelerin dünya bilimsel sosyalist hareketinin hedef ve görevlerini daha derinlemesine anlamalarına katkıda bulundu. Kongrede, Lenin'in kişiliğinin güçlü etkisi altında kalmayan tek delege yoktu. Fransız işçi sınıfının önde gelen bir önderi Marcel Cachin, o dönemde «Hem kuramcı, hem de eylem adamı, Lenin şimdi dünya işçi sınıfı hareketinin en büyük simasıdır.» diye yazdı.⁽¹⁰¹⁾

7 Ağustos 1920'de Komintern'in İkinci Kongresi sona erdi. Aynı gün Komintern'in yirmi bölümünden bir temsilciler yürütme komitesi oluşturuldu. Böylece güncel işleri yürütecek, yürütmenin tüm üyelerinin katıldığı toplantılar için gerekli malzemeleri hazırlayacak olan ve G. Zinoviev (Başkan), N. Bukharin (İkinci Başkan), M. Kobetsky (Sekreter), E. Meyer ve A. Rudnyanski'den oluşan beş kişilik bir yürütme kurulu Dar Bürosu (Presidium) onaylandı.

Komintern'in İkinci Kongresinden kısa bir süre sonra Doğu Halklarının Birinci Kongresi Bakû'de toplandı. Kongreye Orta Asya Sovyet Cumhuriyetleri, Hindistan, Çin, Afganistan, Türkiye, İran ve Doğu'nun diğer ülkelerinden gelen yaklaşık iki bin delege, Avrupa ve Amerika'dan konuklar katıldı. Kongre, Komintern'in İkinci Kongresinde alınan kararlarla aynı özde birkaç belgeyi kabul etti ve savaş sloganını ilan etti: «Tüm ülkelerin işçileri ve dünyanın ezilen halkları, birleşin!»

Lenin bu kararların büyük önemini vurgularken şöyle dedi: «Enternasyonalin Moskova'daki kongresi ve Doğu halkları temsilcilerinin Bakû kongresiyle elde edilenler, hemen değerlendirilemez ya da doğrudan he-

saplanamaz, ama bu bazı askeri zaferlerden daha büyük önem taşıyan bir kazanım olmuştur. Çünkü Bolşeviklerin deneyinin, çalışma ve programının, kapitalist ve emperyalistlere karşı devrimci mücadele çağrılarının dünya çapında kabul gördüğünü kanıtlamaktadır...»⁽¹⁰²⁾

Komintern'in İkinci Kongresi'nin dünya çapındaki önemi, dünya bilimsel sosyalist hareketinin emperyalizme karşı mücadeledeki politik çizgisini belirlemiş olmasıdır. İkinci Kongre, devrimci proletaryanın köylülük ve ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketiyle kalıcı bir ittifak kurması sorununun ana hatlarını ortaya koydu. Komintern'in kapılarını oportünistlere kapadı, bilimsel sosyalist hareket içindeki solcu hataları düzeltmenin yollarını çizdi ve partilerin ideolojik ve örgütsel olarak güçlendirilmesi, kitlelerle olan bağlarının sağlamlaştırılması görevini belirledi. İkinci Kongre'nin «21 şart»ı ve tüzüğü benimsemesiyle, Komintern uluslararası proletaryanın birleşik bir dünya partisi olarak kesin örgütsel şeklini aldı ve uluslararası proleter disiplini ilkelerini ortaya koydu. Lenin, Avusturya devrimcilerine yazdığı bir mektupta şöyle dedi: «Borçlarını bilgileri ve istemleriyle ödeyen ve böylece eylemleriyle (Rennerler, Fritz Alderler ve Otto Bauerlerin yaptığı gibi sözle değil) işçilerin tüm dünyada sınıfsız toplum için verdikleri mücadelenin birliğine başarı kazandıran ve çeşitli ülkelerdeki işçilerin deneylerine olan şükranlarımızı da belirterek, işçilerin kurtuluşları için verdikleri mücadelelerindeki büyük sorunları devrimci proletaryanın uluslararası disiplinine başvurarak çözümlenmiş olmaktan kıvançlıyız.»⁽¹⁰³⁾

Lenin Komintern'in 1919'da kurulmasından başlayarak dünya bilimsel sosyalist hareketinin elde ettiği başarılarla değinirken, İkinci Kongre'nin sadece prole-

ter devriminin ilerici öncülerini değil, kitlelerle bağları olan güçlü örgütlerin delegelerini de toparladığını yazdı. Komintern'in Birinci (Açılış) Kongresi uluslararası proletaryanın bilimsel sosyalizm bayrağı altındaki birliğinin ideolojik ve örgütsel temellerini atarken İkinci Kongre bir sonraki adımı attı. Kararlarında uluslararası bilimsel sosyalist hareketin kuram ve uygulamalarının temel sorunlarını geliştirdi.

**ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN
KİTLELERİ KAZANMA,
BİRLEŞİK İŞÇİ CEPHESİNİ SAĞLAMLAŞTIRMA
VE SOVYET CUMHURİYETİNİ GÜÇLENDİRME
MÜCADELESİ (1921 - 1923)**

**YENİ KOŞULLARDA BİLİMSEL SOSYALİST
PARTİLERİN GÖREVLERİ**

*İşçi Hareketi İçindeki
Durum*

Komintern'in İkinci ve Üçüncü Kongreleri arasındaki dönem, uluslararası durum ve dünya devrimci hareketi içindeki ciddi değişikliklerle belirlenmiştir.

1920'nin sonunda, Sovyet Rusya'daki yabancı askeri müdahale ve iç savaş hemen hemen sona ermişti. Bolşevik Parti'nin yönettiği ve uluslararası proletaryanın desteklediği Sovyet halkı, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin kazanımlarını, Sovyet egemenliğini ve ülkenin bağımsızlığını emniyete almıştı. Uluslararası emperyalizmin dünyanın ilk sosyalist devrimini boğma girişimleri başarısızlığa uğramıştı. Genç sosyalist dev-

letin müdahaleciler ve içteki karşı-devrimcilere karşı kazandığı zafer, yeni toplumsal sistemin yenilmezliğini, daha yeni başlamış olan kapitalizmin çöküşü sürecinin geri dönülmezliğini ortaya koydu; dünya sosyalist devriminin bu kalesinin, kapitalist ülkeler ve sömürgelerdeki savaşan kitlelerin bu devrimci meşalesinin sağlamlaşmasını gösterdi.

Yükselen ulusal kurtuluş hareketi, dünya politikası ve emperyalizme karşı devrimci mücadele içinde etkin ve büyüyen bir unsurdur. 1921'de anti-emperyalist, anti-feodal halk devriminin ertesinde Moğolistan, emperyalizmin sömürge sisteminden koptu ve özgür ve bağımsız demokratik bir ülke olarak gelişebildi. Devrimi 1 Mart 1921'de kurulan Moğol Halk Partisi yönetmişti.

Aynı zamanda kapitalist ülkelerdeki devrimci mücadele dalgasında gözle görülür bir düşüş vardı. Burjuvazi, sağ sosyal-demokratların desteğiyle, 1920'nin ikinci yarısı ve 1921'in başlarında kızışan devrimci savaşlarda proletaryayı yenmeyi başardı. Eylül 1920'de fabrikaları ele geçiren Kuzey İtalya işçilerinin kavgası başarısızlıkla sonuçlandı. Burjuvazi Aralık'ta Çekoslovakya'da işçilerin genel grevini bastırdı. Mart 1921'de Alman gericileri, orta Almanya'da ilerici işçilerin devrimci ayaklanmasını kışkırttı, sonra da onu boğdu.

Kapitalist ülkelerin çoğunda burjuvazi, proletaryaya karşı saldırıya geçti. İşçi sınıfı, 1920-1921 döneminde kapitalist ülkeleri avucunun içine alan uzun ekonomik bunalım şartlarında zorlu savunma savaşları yapmak zorunda bırakıldı. Milyonlarca insan sokağa atılmıştı, çalışanların da ücretleri düşürülüyordu. İşçilerin savaştan sonra ele geçirilen politik ve ekonomik kazanımlarının çoğu tehlikeyeydi ve bazı ülkelerde yitilmektedir. Kapitalizmin işçilerin yaşam standartla-

rına yönelik saldırısına politik gericiliğin yoğunlaşması eşlik ediyordu. Grev kırmanın, silahlı faşist grupları da içeren, vur-kaç yöntemleri işçilere karşı giderek daha sık kullanılıyordu. Çoğu durumda, grevler ve işçilerin diğer eylemleri yenilgiyle sonuçlandı.

Avrupa ve Amerika burjuvazisi, baskı ve terör politikasıyla saptırma ve ödün vermeyi ustalıkla birleştirdi. İşçi sınıfının çoğunluğu üzerinde etkilerini sürdüren reformist önderlerin desteği arkalarındaydı. Devrimci ayaklanma yıllarında, kapitalist ülkelerdeki milyonlarca emekçi halk kitleleri arasındaki politik faaliyet bakımından keskin bir artış vardı. Ancak, burjuvazinin iktidarı ve deneyimi, sosyal-reformist partilerin ideolojik ve örgütsel etkisi, kitlelerin yetersiz politik olgunluğu, emekçi halk içinde derinlere kök salmış önyargılar ve inançlar, bir burjuva demokrasisinde çıkarlarının tam anlamıyla gözetilebileceğine ilişkin safça inançlar ve ayrıca genç bilimsel sosyalist partilerin güçsüzlüğü ve deneysizliği, önemli sayıda işçinin ve emekçi halkın diğer tabakalarının doğru devrimci yolu bulmada başarısız kalmalarına ve reformistlerin önderliğini izlemelerine neden oldu.

1921'de sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin üye sayısı yaklaşık sekiz milyon ve reformistlerin başkanlığındaki İşçi Sendikaları Uluslararası Federasyonu'nun (Amsterdam Enternasyonalı) hemen hemen yirmi iki milyon üyesi vardı.⁽¹⁾

Bu arada sağ sosyalist önderler ve reformist işçi sendikalarının önderleri, «sınıf barışı» ve «kapitalizmin sosyalizme dönüşmesi» vaazları veriyor ve ekonominin «sosyalizasyonu» denen planlarının geniş çapta propagandasını yapıyorlardı. Bunlar dünya savaşından sonra, proletarya için, devrim olmaksızın, parlamenter demokrasi yoluyla sosyalizme giden yolun açıldığını ve

bu nedenle sosyalist partilerin görevinin programlarına parlamenter seçimlerde bir zafer kazanmayı koymak olduğunu ilan ettiler. Amsterdam Enternasyonalinin önderlerinden biri olan James Thomas, emekçi sınıflar «kendi iktidarlarının da oy-kutuları yoluyla yönetilmesinin gerektiğini anlamak zorundadır. Oy, kurşundan güçlüdür ve eninde sonunda zafer kazanacaktır»⁽²⁾ diyordu. Reformistler, demagoji yoluyla işçiler arasındaki demokratik havadan yararlanarak, «demokratik sosyalizme» giden yolu açtıkları iddiasıyla ve kitlelerin devrimci eylemlere yönelmelerini engellemek için güçlerinin yettiği her şeyi yaparak, sınıf mücadelesi davasında elde edilmiş tüm kazanımlardan pay çıkardılar. Sosyal-demokratlar, sınıf mücadelesinin en canalı anlarında, sık sık devrimin katili ve celladı rolüne girdiler. Bilimsel sosyalistlere karşı sert bir kavga verdiler, onları halktan ayırmaya ve bilimsel sosyalist partilerin işçi sınıfı üzerindeki etkisini felç etmeye çalıştılar. Reformistler bu amaçla bilimsel sosyalistleri işçi sendikalarından uzaklaştırdılar ve onların etkilerinin güçlü olduğu sendikaları işçi sendikaları birliklerinden ihraç ettiler.

Almanya, Çekoslovakya ve diğer ülkelerde, devrimci işçilerin reformist işçi sendikalarından ayrılıp ayrı işçi sendikası örgütleri kurmasını savunan «sol» komünistlerin hataları da reformistlerin bölücü taktiklerine yardım ediyordu. Görünüşte radikal olan bu eylem çizgisinin, reformistlerin işçi sendikalarını bölmelerini kolaylaştırmaktan başka bir etkisi yoktu. İşçi sendikalarından ihraç edilenler kendi sendikalarını kurmaya yöneliyor ve devrimci bir tavır almalarına karşın, kendilerini reformist işçi sendikalarında kalan geniş kitlelerden kopmuş bir halde buluyorlardı.

Uluslararası işçi hareketi içindeki zararlı politika,

merkezci partilerin önderleri tarafından da kışkırtılıyordu. Merkezci partilerin önderleri sağ sosyal-demokratlardan uzaklaşan ve devrimci eylemin gerekliliğini kavramaya başlayan işçilere bilimsel sosyalizmin yolunu kapamaya çalıştılar. Sözde, devrimci değişikliklerin doğruluğunu ve önemini hatta proletarya diktatörlüğünün kurulması gerektiğini kabul eden merkezci önderler, aslında işçi hareketinin kanını sömürmede sağ sosyal-demokratlara yardım ettiler. İkinci Enternasyonal'i reformist bir örgüt olmakla eleştirdiler, ama uygulamada aynı oportünist çizgiyi ve bölücü taktikleri izlediler. Merkezci partiler içindeki bu gelişmelerin tümü, sağa kayan önderlerle sola kayan sıradan üyeler arasında derinleşen bir uçuruma yol açtı.

Merkezci partiler 1921 Şubatında Viyana'da, İki-Buçukuncu Enternasyonal adı verilen, Sosyalist Partilerin Uluslararası Birliği'ni kurdular. Merkezçiler devrimci deyimlerin ve tekrar tekrar demagojik birlik çağrılarının yardımıyla İki-Buçukuncu Enternasyonal'i bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki artan etkisine **karşı çıkmak için kullandılar.**

Lenin, bu enternasyonalin sayın bayları «devrimciler gibi tavır alıyorlar; ama her ciddi durumda karşı-devrimci olduklarını kanıtlıyorlar, çünkü eski devlet aygıtının şiddet kullanarak ortadan kaldırılmasından ürküyorlar; işçi sınıfı güçlerine hiç inançları yok»⁽³⁾ diye yazıyordu.

Uluslararası işçi sınıfı içindeki sosyal-demokrat önderliğin ihanetinin ve sınıf mücadelesinin reformist önderler tarafından sabote edilmesinin neden olduğu bölünme, proletaryanın gücünü zayıflattı ve burjuvazinin işçi sınıfı üzerine tüm gücüyle yaptığı saldırıyı geliştirmesini kolaylaştırdı. Burjuvazi, kapitalist ülkeler işçi sınıfını geçici olarak yenilgiye uğratmayı ve

dünya devrimci sürecini yavaşlatmayı başardı, ama bu süreci durdurmaya gücü yetmedi. Kapitalizmin genel bunalımı daha da şiddetlendi.

Proletaryanın yenilgisinin bir sonucu olarak devrimci dalgalanmada bir düşüşün açık belirtilerine karşın, durum nesnel anlamda devrimci bir durum olarak kaldı ve kapitalist ve sömürge ülkelerde kurulmuş olan «tutuşturucu madde» yeni bir devrimci patlamayı olanaklı kıldı.

*Yeni
Bilimsel Sosyalist Partilerin
Oluşumu*

Bu dönemde sınıf mücadelesinin daha karmaşık koşullarına rağmen, işçi hareketi safları içindeki farklılaşma süreci yoğunlaşmıştı. Çatlamanın sonucu olarak sosyalist partilerin en iyi, en ilerici unsurları bilimsel sosyalizmin yanında yer aldılar.

İkinci Kongre kararları, özellikle «21 şart» temelinde merkezci partiler olarak kalıp Üçüncü Enternasyonal'e katılma isteklerini açıklamış olan partiler içinde ateşli tartışmalar yarattı. Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi, Fransız Sosyalist Partisi, İtalyan Sosyalist Partisi ve birkaç başka parti içinde devrimci kanadın, «21 şart»ı benimsemeyi reddeden oportünist, merkezci unsurlara karşı verdiği keskin bir mücadele gelişti. Oportünistler, Komintern ve özellikle RKB(B)'ni bir «dikta» eğilimi, işçi hareketini «Moskova'nın çıkarları» doğrultusunda yönetme isteği içinde bulunmakla suçladılar. Lenin Alman ve Fransız işçilerine yazdığı bir mektupta bu iftirayı şu sözlerle açığa çıkardı: «Moskova'nın 'emirleri' vesaire konusundaki tüm patırtı bir şaşırtmacadan ibarettir. Aslında, Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun yirmibeş üyesinden sadece beşi Rusya

Komünist Partisi'ndendir. 'Emirler' falan konusundaki bu sözlerin tümü ya kendi kendini aldatmaktır ya da işçilerin aldatılmasıdır.»⁽⁴⁾ Meselenin aslı, devrimci proleter unsurlarla, proleter parti içinde proletaryaya burjuvazinin etkilerini benimsetmeye ve proletaryayı burjuva reformizmine bağlamaya çalışan oportünist küçük-burjuva unsurlar arasındaki bir mücadelenin sürmekte oluşuydu. «Ancak, bu ve buna benzer insanlardan kopulması devrimci proletaryanın burjuvaziye karşı uluslararası birliğine ve burjuvazinin alt edilmesine yol açabilir.»⁽⁵⁾

Merkezcilerin açığa çıkarılması ve Üçüncü Enternasyonal partilerinden ihraç edilmesi bilimsel sosyalist partilerin oluşması sürecinin, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin birliğinin sağlamlaştırılması sürecinin, temel bölümünü oluşturunuyordu.

Almanya'da, Bağımsız Sosyal-Demokrat Parti, Alman Komünist Partisi'nin yardımıyla, sıradan üyeleri kendi yanına kazandı ve Halle'deki kongrede oyların çoğunluğunu elde etti ve Komintern'e katılma ve AKP'yle birleşme kararını aldı. Sağ unsurlar ayrıldılar ve partiyi böldüler. Aralık 1920'de Berlin'deki kongresinde ABSDP'nin sol kanadı Alman Komünist Partisi'yle birleşti ve Almanya Birleşik Komünist Partisi'ni (ABKP)⁽⁶⁾ oluşturdu. Alman proletaryasının devrimci öncülüğünün toparlanması ve Alman Komünist Partisi'nin kısa bir süre içinde bir kitle partisine dönüşürülmesi, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin diğer ülkeler üzerinde güçlü bir etki sağlayan önemli bir kazanımıydı. «Endüstrileşmiş bir ülkenin iki işçi partisinin ortak mücadelesi, bu partilerin devrimci bir temelde bir tek parti olarak kenetlenmesine yol açtı.»⁽⁷⁾

Fransız Sosyalist Partisi'nin Kongresi Aralık 1921 sonunda Tours'da açıldı. Toplantıdan önce parti için-

deki devrimci unsurlar marksist-leninist bir tavır alınması ve «21 şart»ın benimsenmesi konusunda yoğun bir mücadele verdiler. Kongre, Komintern'in etkisiyle ve yardımıyla partinin en sonunda devrimci bir tavır almasını ve gerçekten bilimsel sosyalist bir parti niteliği kazanmasını olanaklı kılan kararlar aldı. Sovyet Rusya'ya ilk ziyareti ve Lenin'le yaptığı konuşmalarından sonra özverili bir devrimci haline gelen Marcel Cachin, Komintern çizgisinin etkin bir savunucusu ve Fransa Komünist Partisi'nin yılmaz kurucusuydu. Tours Kongresi'ne gizlice gelen Clara Zetkin, Komintern Yürütme Kurulu adına kongreyi sınıf mücadelesinde devrimci bir tavır almaya ve bir bilimsel sosyalist parti kurmaya çağırdı. «Daha ileri gidebilmek için, güçlü, birleşik, merkezi ve iyi disiplinli bir parti yaratmak ve Üçüncü Enternasyonal'e bağlılığınızı açıkça ilan etmek zorundasınız»⁽⁸⁾ dedi.

Kongre dörtte üç oy çokluğuyla Enternasyonal'e katılma kararı aldı.

Bir bildirme kabul etti; Paul Vaillant-Couturie'nin okuduğu bildirme şöyle diyordu: «Tours'daki kongre sosyalizmin Fransa'daki uzun ve şanlı tarihinde hatırlanmaya değer bir gün olacaktır. Bu kongre, Marx ve Engels'in bir zamanlar bizim için kutsal olan, ama uygulamada çok sık unuttuğumuz, güvenilir kavramlarını ve öğretilerini bizim için yeniden onarıırken aynı zamanda, gelecekte yöntemlerimizi ve eylemlerimizi yeni dönemin gereklerine ve dünya devrimci bunalımının kaçınılmaz olarak önümüze koyduğu zorunluluklara uyarlamayı da öğretmektedir... Dileğimiz partimizin salt sıradan üyeleri için değil, önderleri için de güçlü, disiplinli ve otoriter olmasıdır!»⁽⁹⁾

Tours'daki kongre, Fransız işçi hareketini marksizm-leninizmle bağdaştırmanın şartlarını sağladı. FKP

sağ kanatçıların ve merkezçilerin reformist ve oportünist politikasından koptu ve Fransız proletaryasının devrimci geleneklerinin mirasçısı olarak tarih sahnesine çıktı. Parti, varlığının ilk gününden başlayarak işçi sınıfı arasında geniş etkisi olan ve bir kaç kırsal alanda sağlam bir temele sahip olan bir kitle örgütüydü. Yine de, hâlâ devrimci eylemin gerçek partisi olamazsa, partinin kendisini birkaç sosyal-demokrat kalıptan arındırması gerekiyordu.

Aynı dönemde İtalyan Komünist Partisi de kuruldu. İtalyan Sosyalist Partisi 1920'de Üçüncü Enternasyonal üyesiydi, ama ülkedeki devrimci harekete önderlik edecek durumda değildi. İçsel bir ideolojik ve örgütsel birlikten, sıkı bir politik disiplinden yoksundu. Hem devrimci dalganın yükselişi durumunda, hem de burjuva saldırısı ve faşist faaliyetler karşısında doğru eylem çizgisine girmekte başarısız kaldı. Parti içinde devrimci kanadının yanı sıra açık oportünistler vardı ve yönetimi bir merkezci grup elinde tutuyordu. Reformist sağ kanat, proletarya diktatörlüğü sloganının «21 şart»ın benimsenmesine karşı çıktılar, merkezci yönetim de reformistlerden kopmayı reddetti. Yönetimin, partinin kökten yenilenmesi ve gerçekten devrimci proleter bir partiye dönüştürülmesi (ki bu reformistler temizlenmeden olanaksızdı) gerekliliğini kavrayamamasının sonucu olarak, parti içinde derin bir bunalım başlamak üzereydi. Ocak 1921'de Livorno'daki kongrede mutlak çoğunluğa sahip olan merkezçiler reformistlerden ayrılmayı reddedince, bilimsel sosyalistler kopular ve İtalyan Komünist Partisi'ni kurdular. Komintern yürütmesi, yeni partiyi Üçüncü Enternasyonal'in İtalya'daki bölümü olarak tanıdığını açıkladı. İKP'nin kuruluşu İtalyan işçi hareketi tarihinin önde gelen olaylarından biridir. Ülke, böylece ideolojik olarak mark-

sizm-leninizmi temel alan, işçi sınıfının gerçek devrimci partisine kavuştu. Ne var ki, eski Sosyalist Parti'nin çok az sayıda üyesi İKP'ye katıldı. Bir çok devrimci işçi eski parti içinde kaldı. İKP'nin yönetimi Bordiga sektör grubunun eline geçti. Antonio Gramsci, Palmiro Togliatti ve Umberto Terracini'nin önderlik ettiği, marksist-leninist tavır alan Ordine Nuovo grubu sadece Turin örgütüne dayanıyordu ve sosyalist hareket içinde Bordiga'nın destekleyicilerinden daha az etkisi vardı. Bu nedenle, başlangıçta bu grup yeni örgütlenmiş olan partinin yönetimini ele geçiremedi. Daha en başlarda parti, ülke ölçeğinde boyutlara ulaşmaya başlayan faşist saldırılara karşı zorlu bir mücadele vermek zorunda kaldı.

8 Mayıs 1921'de, Romanya Sosyalist Partisi Kongresi ezici bir çoğunlukla partinin adının Komünist Parti olarak değiştirilmesine ve Üçüncü Enternasyonal'e katılmasına ilişkin bir karar aldı. Kongre öncesinde parti içindeki bilimsel sosyalist grup, örgütlerin çoğunluğunu yanına çekmeyi başaran etkin bir çalışma yürüttü. Gericiler partiyi ezmeye çalıştılar. Kongre delegelerinin çoğu tutuklandı ve hapse atıldı, ama tüm baskılara karşın RKP gene de varlığını sürdürdü.

Aynı ay içinde Çekoslovakya Komünist Partisi kuruluş kongresini yaptı. Sosyal-Demokrat Parti'nin, Bohumir Smeral önderliğindeki marksist, sol devrimci kanadının, partinin Üçüncü Enternasyonal'e katılması için verdiği zorlu bir mücadeleden sonra parti üyelerinin mutlak çoğunluğu marksist solun yanında yer aldı. Sağ liderler ayrılmaya karar verdiler, bundan sonra marksist sol Eylül 1920'de ilke olarak Komintern çizgisine bağlı olduğunu açıklayan ve merkez komitesine Üçüncü Enternasyonal'e katılmak üzere görüşmeler yapma yetkisi veren ayrı bir parti oluşturdu.

Çekoslovak Sosyal-Demokrat Parti (Sol) Kongresi, Mayıs 1921'de Komintern'e katılma ve partiyi Çekoslovakya Komünist Partisi olarak yeniden adlandırma kararı aldı. Bu parti daha başlangıcında Sovyet Rusya ve Almanya komünist partilerinden hemen sonra gelen bir üye sayısına sahip, bir kitle partisi olarak kuruldu.

1921 yılında Çin, Güney Afrika, Belçika, Kanada, Luxemburg, İsviçre, Filistin, Portekiz ve Yeni Zelanda'da; 1922'de Brezilya, Japonya ve Şili'de; 1923'te Norveç'te enternasyonale üye partiler kuruldu. Dünya bilimsel sosyalist hareketinin büyümesi, «Enternasyonal, geçen yaz Moskova'daki İkinci Kongresinden beri Avrupa'nın bellibaşlı gelişmiş tüm ülkelerindeki işçi sınıfı hareketinin ana konusu haline gelmiştir - dahası, uluslararası politikada başlıca etmen olmuştur.»⁽¹⁰⁾

Bilimsel sosyalist partilerin oluşumu, devrimci işçilerin büyük bir kazanımıydı. Bu kazanım, bu ülkelerdeki işçi hareketinin gelişiminde bir dönüm noktası belirledi. Bu partilerin şahsında artık kitlelerin tutarlı olarak devrimci, militan bir öncüsü vardı.

*Kitleleri Kazanmak:
Bilimsel Sosyalist Partilerin
Temel Görevi*

Komintern ve üye partiler stratejik ve taktik çizgilerini belirlerken, kapitalizmin genel bunalımının, uluslararası durumdaki değişikliklerin, bütün olarak dünyada ve tek tek ülkelerdeki sınıfsal güç dengesinin, geçmişin devrimci savaşlarının deneyiminin ve 1918-1920 sırasında kapitalist ülkelerde işçi sınıfının yenilgisinin nedenlerinin çözümlemesinden yola çıktılar.

İşçi sınıfını savunma konumuna iten burjuvazinin saldırısı, bilimsel sosyalist partilerin önüne yeni sorunlar çıkardı. Kitlelerin acil talepleri ve ekonomik çıkarlarını savunmak, işçilerin devrimci ayaklanma döneminde kazandıkları demokratik özgürlükleri, toplumsal ve politik kazanımları korumak ve genişletmek, yeni savaş tehlikesiyle mücadele etmek, Sovyetler Birliği'ni korumak ve gelecekteki devrimci çarpışmalar için daha kapsamlı hazırlıklar yapmak, proletarya ve onun devrimci örgütleri için acil bir görev haline geldi. Başarı, işçilerin saflarını ne denli sıklaştırabildiklerine bağlıydı. Bu nedenle, bilimsel sosyalist partilerin birincil görevi proletarya güçlerini örgütlemek için yapılacak zorlu ve günü gününe çalışmaları sürdürmektir. Burjuvazinin saldırısı emekçi halkın tüm kesimlerini etkiledi, ama bu saldırı herşeyden çok bir bütün olarak işçi sınıfına yöneltilmişti. Bu nedenle, politik görüşleri ve sendika üyelikleri ne olursa olsun tüm işçiler bu saldırının püskürtülmesiyle ilgileniyorlardı. Bu, işçi sınıfının farklı gruplarının eylem birliğini sağlama nesnel olanağını yarattı.

Bilimsel sosyalizmin kitleler arasındaki etkisinin yayılması açısından ciddi bir engel çoğu partilerin düşük üye sayısı ve deneyimsizlikleriydi. 1921'in başlarında ilk verilere göre komünist partilerin saflarında IRKP(B) hariç yaklaşık 760.000 üye vardı.⁽¹¹⁾

Yeni tip işçi sınıfı partilerinin oluşması ve üye sayılarının genel olarak artmasıyla uluslararası bilimsel sosyalist hareket 1921 yazına dek oldukça önemli bir nicel gelişme kaydetti. Komintern Üçüncü Kongresi Temsil Komisyonu'nun verdiği bilgilere göre, üye sayısı 722.000'i RKP(B)'nde ve 1.516.000'i de kapitalist ülkelerde olmak üzere 2.238.000'e yükseldi.⁽¹²⁾ Bilimsel

sosyalist partilerin proleter kitleler üzerindeki etkisi oldukça arttı. Ancak, proletaryanın en büyük bölümü gene de sosyal-demokrat partiler ve diğer reformist örgütlerin önderliğini izlemeye devam etti.

Genç komünist partiler kitlelerle çalışmada deney ve beceriden yoksundular. Kitleleri yeni şartlar altındaki sınıf savaşlarına hazırlama görevini her zaman doğru olarak kavrayamıyorlardı. Lenin 1921'de şöyle yazdı: «Dünyanın her yanında bir komünistler ordumuz var. Bu ordu hâlâ yeterli olarak eğitilmemiş ve yeterli olarak örgütlenmemiştir. Bu gerçeği unutmak ya da kabul etmekten korkmak son derece zararlı olacaktır. Kendimizi özenli ve şiddetli bir sınava sokarak ve kendi hareketimizin deneyimini inceleyerek, bu orduyu yeterince eğitmeliyiz; onu gerektiği gibi örgütlemeli ve her türlü manevrada, her türlü savaşta, saldırı ve geri çekilmede sinamalıyız. Bu uzun ve zorlu okul dönemi olmaksızın kazanamayız.»⁽¹³⁾

Komintern'in yardımıyla kardeş partiler emekçi kitleleri birleştirmenin yollarını ve araçlarını belirlediler, tüm hareketin kollektif deneyimini zenginleştirmek için deney biriktirdiler. İşçileri kapitalizmin saldırısına karşı koymak üzere örgütlemeye önemli bir inisiyatif ve yeni bir yaklaşım örneğini ABKP gösterdi. 1921'in başlarında ABKP kitleler arasında burun buruna daha geniş çalışma sorunuyla uğraştı. İşçi sınıfı arasındaki eylem birliğini sağlama çabası içinde demokratik hak ve özgürlüklerin savunulması ve genişletilmesini hedef alan taleplere olduğu kadar emekçi halkın günlük ekonomik taleplerine de ilgi gösterdi. Parti içi sendikaları ve diğer proleter kitle örgütleri içinde olağan çalışmaları başlattı ve hedeflerini açıklamak ve kitleleri toparlamak için parlamento kürsü-

sünden etkin olarak yararlandı. 8 Ocak 1921'de ABKP Merkez Komitesi ülkedeki tüm proleter örgütleri - Sosyal-Demokrat ve Bağımsız Sosyal-Demokrat partileri, Komünist İşçi Partisi ve işçi sendikası örgütlerini - işçilerin ve proleter olmayan kitlelerin acil talepleri için ve gericiliğin artan saldırılarına karşı ortak bir kavga vermeye çağıran bir açık mektup yayınladı. Mektup, daha yüksek ücretler, sigorta vb. için, artan hayat pahalılığına karşı, kiralık binaların resmen kiralanması ve işçilerin barınma şartlarını iyileştirmek için, yiyecek ve ham maddenin üretim ve dağıtımında işçilerin denetimini sağlamak üzere mücadelelerin başlatılmasını öneriyordu. Tüm karşı-devrimci örgütlerin derhal silahsızlandırılması ve dağıtılması, proleter özsavunma için örgütler kurulması, genel bir af ve siyasi tutukluların salıverilmesi ve Sovyet Rusya'yla derhal diplomatik ve ticari ilişkiler kurulması için çağrı yapan bir slogan da açıklandı. Bu belge Alman işçileri arasında geniş bir yankı uyandırdı. Bilimsel sosyalistlerin insiyatifini onaylayan ve bu önerilerin sosyal-demokratlarca kabul edilmesini talep eden toplantılar ülkedeki bir çok kentte ve sanayi merkezinde yapıldı. Ancak bu öneriler Sosyal-Demokrat Parti'nin, Bağımsızlar'ın ve reformist işçi sendikalarının önderleri tarafından reddedildi. Sosyal-demokrasi ve işçi sendikalarının sağ önderlerinin anti-komünizmi, işçi sınıfının birleşik eylemi için ciddi bir engeldi. Açık mektuba keskin bir olumsuz tavır da bunu reformizmin batığına saplanmak olarak değerlendiren aşırı-sol Almanya Komünist İşçi Partisi'nden geldi. KIP'nin sekterleri halkın kitlesel mücadelesini reddederek, aslında kitleler arasındaki ciddi herhangi bir devrimci çalışma düşüncesini reddediyorlardı.

ABKP'nin işçi sınıfının birliğine yönelik önemli bir adım olan açık mektubu, uluslararası işçi sınıfı hareketi içinde büyük ilgi topladı. Mektubun Komintern'de yarattığı tartışmalar, bilimsel sosyalistlerin kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin daha da geliştirilmesi olanaklarına ve Komintern üyesi partilerin kitleler arasındaki çalışmalarının görev ve yöntemlerine ilişkin duygu ve düşüncelerini yansıttı. Bilimsel sosyalist partiler içindeki oportünist unsurlar sosyal-reformizme ilkesel ödünler vermeye, kitleleri devrime hazırlama düşüncesini reddetmeye eğilimliydiler. Komintern üyesi partiler, sosyal-demokrasinin oportünist kalıntılarıyla, bazı partilerin çalışmalarında kendini göstermeye başlayan reformist ve merkezci sapmalarla savaşmak zorundaydı.

Aynı zamanda, bilimsel sosyalist partiler içinde işçilerin günlük gereksinimlerini savunma ve işçi sınıfını bu mücadele içinde birleştirmenin önemini kavrayamama; çoğu işçinin önderliğini izlediği sosyal-demokrat partiler ve reformist işçi sendikalarıyla bağlantı kurmanın gerekliliğini reddetme biçiminde ortaya konan hatalı sektör görüşler oldukça yaygınlık kazandı. Bazı partilerde küçük burjuva devrimciliğinin bir çeşidini temsil eden görüşler desteklendi. Genç delegeler, deneysizlikle sık sık «hemen ve doğrudan devrimci mücadele için pek elverişli olmayan durumu ciddiyetle tartmak yerine... heyecanla küçük kıvılcık bayraklar sallamaya koyuldular.»⁽¹⁴⁾

«Sollar» devrimci dalgalanmada bir düşüşün başladığını reddettiler, derhal devrimci eylem talep ettiler

ve etkin bir azınlığın yürüttüğü eylemin belirleyici rolü oynadığı inancıyla, emekçi kitleleri bilimsel sosyalist partilerin yanına kazanmanın gerekliliğini reddettiler. Bu görüşler, bilimsel sosyalist partilerin işçi sınıfının sadece bir azınlığının desteğine sahip olduğu sıradaki devrimci bir düşünüş döneminde her zamankinden daha tehlikeliydi. «Solların» yeni şartlar altındaki politikası, hareket içindeki başlıca tehlike haline geldi; bu durum, olgunlaşmamış eylemde devrimci proleterya için yenilgi anlamına geliyordu ve partilerin yalnız kalmasına yol açtı.

«Solların» açık mektuba karşı olan bazı görüşlerinin Komintern Yürütme Kurulu Başkanı G. Zinoviev ve Yürütme Kurulu üyesi N. Bukharin tarafından paylaşılmasıyla durum daha da karmaşıklaşmıştı. 22 Şubat 1921 tarihli Yürütme Kurulu toplantısında ABKP taktiklerinin tartışılması sırasında Zinoviev, açık mektubu yapay bir araç olarak adlandırdı ve açık mektubun önerdiği taktikleri tümüyle uygulanamaz olmakla suçladı. Bilimsel sosyalistlerin diğer işçi partileriyle hiç bir anlaşma aramamaları gerektiğini belirtti, dedi. Bukharin, açık mektubu «devrimci davranış» olarak değerlendirdi. Bukharin, işçilerin günlük çıkarlarının savunulması kavgasıyla partinin devrimci politikası arasına bir çizgi çekerek, ABKP'nin gerçek mücadeleden kaçtığını ve yapay planlar kurduğunu söyledi.

Zinoviev ve Bukharin'in takındığı bu tavır, üye partilerin yeni politik çizgisini yok olma tehdidiyle karşı karşıya bıraktı ve sekte solcu görüşlerin Komintern üyesi partiler içinde yayılmasına katkıda bulundu. Lenin bu tehlikeyi açıklarken, içtenlikle desteklediği açık mektubun tartışılmasına heyecanla müdahale etti. Clara Zetkin ve Paul Levi'ye gönderdiği bir mektupta şöyle yazdı: «Tam anlamıyla doğru taktikler

olarak, düşündüklerimi gördüğüm tek şey açık mektuptur. (Bu mektuba karşı çıkan 'Sollar'ımızın karşıt görüşlerini kınadım).»⁽¹⁵⁾ Lenin, ABKP'nin mektubunu, bir birleşik proleter cephe kurmak için doğru bir girişim olarak değerlendirdi. «Örnek bir politik adım... Bu bir örnektir, çünkü işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmanın pratik bir yöntemine ilişkin ilk eylemdir.»⁽¹⁶⁾ diye nitelendirdiği açık mektupta önerilen taktikleri diğer partilerin benimsemelerinin önemini tekrar tekrar ortaya koydu.

Lenin'in açık mektubu şiddetle savunması ve «sol» sekterciliğe karşı çıkmasına, «solların» temsilcileri tarafından sekter maceracı görüşlerin yayılması gibi çok büyük bir tehlikeye neden oldu. Kitlelerin devrim için hazır oluşunun abartılması ve «solların» sınıf mücadelesinin nesnel şanslarını ciddiyetle tartmayı, devrimci yükselişin düştüğü ve burjuvazinin proletaryaya yönelttiği saldırının arttığı koşullarda gerekli görevler ve çalışma yöntemlerini doğru olarak tanımlamayı reddetmeleri - tüm bunlar öncülerin kitlelerden tehlikeli bir biçimde soyutlanmasına yol açmakla kalmadılar, partilerinin varlığını bile tehlikeye düşürdüler.

«Sollar» işçi sınıfını birleştirme mücadelesinin taktiklerine alması olarak «saldırı kuramı» denen bir tutumu önerdiler. Bu kuram bilimsel sosyalist partilerin her zaman saldırgan taktikler uygulaması gerektiğini, nesnel şartlar ne olursa olsun, her durumda silahlı saldırıya başvuracaklarını ve «öncü savaşlar» vereceklerini söylüyordu. Alman, Macar, Çekoslovak, İtalyan, Avusturyalı ve Fransız parti üyeleri arasında bu kuramın yandaşları vardı.

Bu «saldırı kuramı» tartışmaları, Almanya'da 1921 Mart olayları ertesinde en keskin noktasına ulaştı. Hatırlanacağı gibi Sosyal-Demokrat Parti'nin sağ önderle-

rinin yardımıyla karşı-devrim, bilimsel sosyalist etkinin güçlü olduğu Orta Almanya işçilerini silahlı bir ayaklanmaya kışkırttı. 19 Mart'ta Saksonya Bölgesinin «Oberpräsident»ti Otto Hörsing'in emri üzerine fabrikalara polis sokulmuş ve işçiler buna dehşetli içerlemişlerdi. Polisle çatışmalar ve protesto grevleri silahlı mücadeleye dönüştü. Parti ve Alman işçi sınıfı tüm ülkede silahlı bir ayaklanmaya hazır değildi; savaş Orta Almanya bölgesiyle (özellikle Mansfeld bölgesiyle) sınırlanmıştı. Partililerin yönettiği devrimci işçiler gösterdikleri yiğitliğe rağmen ağır bir yenilgiye uğradılar. O sırada ABKP'si yönetimi Mart olaylarını partinin kitleler arasından ortaya çıkaracağı genel bir devrimci ayaklanmanın başlangıcı olarak gören sektör unsurların denetimindeydi. «Saldırı kuramı'ndan kaynaklanan maceracı, öznelci politika, sınıf düşmanına fırsat verecek biçimde davranıyordu.»⁽¹⁷⁾

Bu sırada ABKP Merkez Komitesi'nden istifa etmiş olan P. Levi partisini arkadan vurdu. Mart olaylarından sonra partiyi ve Komintern'i komploculukla suçlayarak, böylece de burjuvazi ve sosyal-demokratlara bir provokasyon malzemesi sunarak, basında boy gösterdi. ABKP Merkez Komitesi Levi'yi parti disiplini kesin olarak ihlal etmekten ve iftira dolu kitapçığının basımı yoluyla neden olduğu tahribattan dolayı, partiden ihraç etti. Levi'nin demagojik etkisi yönetimin sol-sektör görüşleriyle mücadele edilmesini daha da güçleştirdi.

«Saldırı kuramı» partinin işçi sınıfı arasındaki etkisini zayıflattı ve onu kitlelerden kopma tehlikesiyle karşı karşıya bıraktı. Bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki etkili çalışmalarının başlıca engeli haline gelmiş olan sol oportünizmin o'ası en hızlı bir biçimde üstesinden gelmek gerekiyordu. Zinoviev, Bukharin,

Radek ve bazı Komintern üyesi partilerin anlayamadıkları buydu. Onlar hâlâ, sadece sağ oportünizmi tehlikeli görüyorlardı ve Komintern taktiklerinde herhangi bir değişikliğe karşıydılar. Bu durum, Enternasyonal Üçüncü Kongresi'nin zorlu bir kavga vermekle karşı karşıya kaldığı, Komintern üyesi partiler içindeki sekter havayı güçlendirmeye bahane oldu.

*Komintern'in
Üçüncü Kongresi
İçin Hazırlıklar*

Uluslararası bilimsel sosyalist hareket, taktiklerini dünya gelişmesindeki yeni evrenin gereklerine göre yeniden düzenleme zorunluluğuyla karşı karşıya kaldı. Bir çok partinin temsilcileri, Üçüncü Kongre'nin hazırlıklarında etkin bir şekilde yer aldılar. Daha bu evrede bile, kongre kararlarına «saldırı kuramı» düşüncesi-ni sokmak isteyenlerle keskin bir tartışma başlamıştı.

İzlenecek taktikler konusunda her ikisi de bu «kuram»ın etkin destekleyicileri olan Béla Kun ve ABKP Merkez Komitesi üyesi August Thalheimer, Komintern'in güç toplamayı amaçlayan propagandacı dönemini tamamladığını ve artık yeni bir - eylem dönemi-ne - geçmesi gerektiğini savunan tezlerin taslaklarını hazırladılar. «Sollara» ödün vererek, daha sonra birkaç düzeltme yapan Radek de bazı tez taslakları hazırladı. Bu taslaklar eline ulaştığında Lenin'in yorumu, Kun - Thalheimer tezlerinin politik olarak doğru olmadığı ve «solculuk» oynadıklarıydı. Lenin Radek'in taslağının eksikliklerini, özellikle «'solcu' sersemliğe ödünler» olarak adlandırdığı eksiklikleri, ayrıntılı olarak inceledi. Lenin, kendi taslağında «işçi sınıfının çoğunluğunu kazanma»nın gerekliliğini bir yana bırakıp, onun yerine «işçi sınıfının toplumsal olarak kararlı kesimle-

rini kazanmak» deyimini kullandığı için Radek'i sert bir biçimde eleştirdi. Lenin şöyle yazdı: «Burada, böyle bir dille, işçi sınıfının tam anlamıyla **çoğunluğunu** 'bilimsel sosyalizmin ilkelerine' kazanmanın gerekliliğini zayıflatmak, maskaralığın en üst noktasıdır. İktidarı kazanmak için, **belirli koşullarda** (işçi sınıfının **çoğunluğu bilimsel sosyalizmin ilkelerine** kazanıldığında bile) işçi sınıfının toplumsal olarak kararlı kesimlerinin **çoğunluğu** tarafından, belirleyici noktaya **bir darbe** vurmaya gereksinmeniz vardır.⁽¹⁸⁾ «Herhangi bir yerdeki bilimsel sosyalist partilerin hiç biri, henüz sadece örgütsel önderlik açısından değil, bilimsel sosyalizmin ilkelerine de işçi sınıfının **çoğunluğunu** kazanmamıştır. Bu, her şeyin temelidir. Tek mantıklı taktiğin bu özünü 'zayıflatmak' **müthiş bir sorumsuzluktur.**»⁽¹⁹⁾

Lenin, tezlerin ana düşüncesini formüle etti: «Enternasyonalin taktikleri, ilk olarak **eski işçi sendikaları içinde, işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak** için sağlam ve sistemli bir çabayı temel almalıdır. Ondan sonra, olayların akışı ne olursa olsun kesin olarak **kazanırız**. Olayların olağanüstü mutlu akışı içinde kısa bir süre için 'kazanmaya' gelince - her hangi bir ahmak bunu yapabilir... Bu nedenle: Açık mektubun taktiği kesinlikle her yerde uygulanmalıdır.»⁽²⁰⁾ Lenin'in bu çok kesin tutumu, sonunda enternasyonalin kongre tarafından benimsenen stratejik çizgisinin temelini oluşturdu. Lenin tekrar tekrar, tezlerin, burjuvazinin öne sürdüğü genel savaşı vaktinden önce kabul eden partilere ve «solculuk» oynamaya karşı bir uyarı taşımak zorunda olduğunu vurguladı. Bu tezlerin ABKP'nin 1921 Mart olayları sırasındaki somut hatalarını tamamiyle ortaya koyulmasında ve bu hataların yinelenmesine karşı şiddetle uyarmasında ısrar etti. Taktik üze-

rine taslak tezler Lenin'in eleştirilerine uygun olarak düzeltildi ve birkaç parti delegasyonu ile birlikte ön toplantılarda tartışıldı ve RKP(B) adına kongreye sunuldu. Lenin kongrede «Tezlerimizin bir uzlaşma olduğu kuşkusuz sır değildir. Hem neden olmasın? Üçüncü kongrelerini toplamış ve kesin temel ilkeler oluşturmuş olan bilimsel sosyalistler arasında uzlaşmalar, belirli koşullar altında, gereklidir. Rus delegelerinin sunduğu tezlerimiz en özenli biçimde incelenmiş ve hazırlanmıştır ve çeşitli delegasyonlarla yapılan uzun tartışmalar ve toplantıların sonucudur.»⁽²¹⁾ dedi.

İşçi hareketinin önündeki yeni görevler, genç partilerin örgütsel olarak güçlendirilmesini, parti kurmanın olgunlaştırılmış ilkelerini, parti çalışmasının gelişkin yöntemlerini gerektiriyordu. Bu konudaki tez taslaklarını O. Kuusinen hazırladı. Kuusinen, tezlerle birlikte örgütsel mesele üzerinde bu taslakları temel alarak yazdığı bir makalenin bir kısmını Lenin'e gönderdi. Lenin bunları onayladı ve kendisine, kongreye Alman Komünist Partisi'nin bir delegesi tarafından sunulmasını uygun gördüğü, bir rapor hazırlamasını önerdi.⁽²²⁾

Lenin bu tezlerde, Batı'daki yasal partilerin çoğunda «Partinin her üyesi tarafından yapılan hiç bir günlük çalışma (devrimci çalışma) yoktur. Bu başlıca aksaklıktır. Bunu değiştirmek hepsinden güç iştir. Ama en önemli olan, budur.»⁽²³⁾ diye önemle uyarıda bulundu.

Lenin, bilimsel sosyalistlerin «örgütsüz proletarya ve sarı sendikalarda (İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonaller dahil) örgütlenmiş olan proletarya kitlesi ve emekçi halkın proleter olmayan kesimleri arasındaki»⁽²⁴⁾ görevlerinin daha ayrıntılı olarak ifade edilmesini de tavsiye etti. Lenin'in tavsiyeleri ve uyarıları

sürekli olarak bilimsel sosyalistlerin kitlelerin tam ortasında çalışmalarını ve onları en yaşamsal çıkarlarının savaşıcısı olan partilerinin ardında toparlamalarını teşvik etti. Bilimsel sosyalist partiler, kendilerini proletaryanın politik olarak en uyanık kesiminin dar çemberi içine sıkıştıramazlardı; işçi sınıfının devrimci partileri reformist parti ve örgütler içinde yer alan işçilere özel bir dikkat göstererek, kitlelerin en geniş kesimleri arasında çalışma yapmak zorundaydılar. Lenin'in uyarıları, bilimsel sosyalist partilerin birleşik bir proleter cephesinin taktiklerine olan gereksinmeyi anlamalarına yardım etti. Kuusinen, kongrede bu konuda bir konuşma yapan Alman delege Wilhelm Koenen'in yardımıyla tezi düzeltti.

Yeni kararlar hazırlama meselesinde Komintern'in her bölümünün uygulama ve çalışma deneylerini derleyip toparlamak görevinin büyük önemi vardı. Parti temsilcileri, kardeş partilere çıkardıkları sonuçlar ve görüşler hakkında bilgilendirmeye çalıştılar ve böylece uluslararası hareketin strateji ve taktiklerinin kollektif olarak hazırlanmasına katkıda bulundular. Genç partiler, kendi çalışmaları için örnek aldıkları RKP (B)'nin deneylerini özel bir dikkatle incelediler.

Rusya Komünist Partisi, uluslararası proletaryanın kollektif organına - Komintern Kongresi - çalışmalarının bir hesabını vermeyi uluslararası bir görev bildi. RKP (B) Merkez Komitesi adına Lenin, RKP (B)'nin taktikleri üzerine bir rapor hazırladı. RKP (B)'nin politikasının daha iyi anlaşılması için delegelere Komünist Enternasyonal dergisinde yayınlanmış olan Lenin'in «Aynı Vergi» makalesinin Almanca, İngilizce ve Fransızca çevirileri sunuldu.

KEYK toplantıları, çeşitli partilerin durumlarının çözümlendiği kongrenin hemen arefesinde yapıldı. Le-

nin'in delegelerle yaptığı toplantılar ve sohbetler büyük önem taşıyordu. Buralarda bilimsel sosyalist hareketin en acil sorunları tartışıldı ve bazı temsilciler açısından bu sorunlara ilişkin yaklaşımlar, varolan durumun gerektirdiği, kitleler arasındaki günlük yorucu çalışmalardan kaçma ve onun yerine «devrimci» sloganlar ve eylem çağrılarını koyma eğilimi taşıdığından bu tartışmalar sık sık keskinleşiyordu.

Alman delepe Fritz Heckert, Lenin'in ABKP delegelerine şu soruyu sorduğu bir toplantıyı anlatmaktadır: «İşçileri savaşa sokup da Mansfeld'de olduğu gibi bir bozguna uğramaları halinde ne düşüneceklerini umdunuz?» Koenen yanıtladı: «İşçiler yedikleri darbelerden ders alırlar.»

«Lenin'in 'şimdi, işsiz kaldıklarında da mı?' diye karşı çıkışını Koenen şöyle yanıtladı: 'O zaman mide, beyinlerini devrimci enerjiyle heyecanlandırır.'

«Lenin bu deyimde bu konulardaki tüm tavrımızı alaya almaya yarayacak bir şey buldu. Her hangi bir konuda, durumumuzun hata ve tehlikesini bize kanıtlarken, her defasında mutlaka ekledi: 'Evet, tabii, çünkü sizin beyninizi mideniz heyecanlandırıyor...'⁽²⁵⁾

Lenin «saldırı kuramı»nı ve ABKP önderliğinin Mart olayları sırasındaki hatalarını sert bir biçimde eleştiren Clara Zetkin'i destekledi.

Kongreye hazırlık olmak üzere, Fransız Komünist Partisi'nin çalışmaları 16-18 Haziran 1921'deki KEYK toplantılarında tartışıldı. «Solcular», gençlik içindeki yetersiz çalışmaları ve özellikle «Humanité'de partilileri «soğukkanlı olup, disiplini sürdürmeye» çağıran makeden ötürü Fransız Komünist Partisi yönetimine saldırdılar. Lenin bunları kesin olarak püskürttü. Sadece sağ oportünist hataların varolduğunu düşünenler yanıtlıyorlar, dedi. «Sol» hatalar da vardı. «Solların»

öğütlerini tutarsanız «devrimci hareketi öldürürsünüz...»⁽²⁶⁾ Fransız Partisi eleştirilecektir, ama bu eleştiri partinin belirli, yanlış, oportünist eylemlerine yöneltilmelidir; partiye gelişigüzel saldırılmamalıdır, bölünmemeli ve oportünist eylemleri önlemek için «sol» saçmalıklar çıkartılmamalıdır. Lenin «Marksizm, belli koşullarda izlenecek olan politikayı belirleyebilmeyi içerir»⁽²⁷⁾ diye açıkladı. «Fransa, İngiltere ve Almanya'da komünizmin zaferini önlemenin bir tek yolu vardır - bu da solcu saçmalıklar yapmaktır. Oportünizme karşı savaşımızı uçlara gitmeden sürdürürsek, kazanacağımız kesindir.»⁽²⁸⁾ Lenin, kitlelerin bize yaklaşmasıyla işçi sendikalarını kazanmalıyız diyordu. Onları kazanırsak, diye devam ediyordu, bu bizim en büyük zafirimiz olacaktır. Mesele her şeyden önce çoğunluğu kazanmaktır. Ancak ondan sonra devrimi yapmaya, oportünizm ve sol saçmalıklara karşı bir kavga verme-ye başlayabiliriz.

Bulgar delege V. Kolarov anılarında «Lenin'in konuşması delegelerin gözünde durumu açıklığa kavuşturdu» diye yazar. «Bu konuşma delegelere konuşan kişinin dünya devriminin büyük önderi olduğunu, zaferden kesinlikle emin olduğunu ve enternasyonalin dümenini sıkı sıkı ellerinde tuttuğunu hissettirdi.»⁽²⁹⁾

Çekoslovakya'daki mücadeleye ilişkin meseleler yürütme kurulunun kongreden kısa bir süre önceki toplantılarında tartışıldı. Çekoslovakya Komünist Partisi'nin oluşum sürecinin birkaç evreden (önce sol kanadın, daha önce Sosyal-Demokrat Parti'ye üye olanların çoğunluğunun kabul edildiği ayrı bir parti kurmaları, sonra bu sol partinin komünist parti olarak yeniden kurulması) geçmiş olması gözönüne alınarak yönetimin, özellikle B. Smeral'in politikası, Komintern'deki «sol» unsurlar ve Mart 1921'de kurulan ÇKP'nin Al-

man bölümü üyelerinin keskin eleştirilerine hedef oldu. «Solcular» Smeral'e ÇKP'nin oluşumuna açıkça karşı koymak anlamına gelen bir suçlamada bulundular. Onu merkezci ilan ettiler ve ÇKP'nin yönetiminden alınmasını talep ettiler. Çekoslovakya Komünist Partisi'nin kitlesel niteliğini korumadaki başarısını Smeral başkanlığındaki marksist sol yönetimin esnek politikasına borçlu olduğunu anlamadılar. Aynı zamanda Smeral de çalışmalarında bazı hatalar işlemişti, özellikle ÇKP'nin, Alman bölümüyle bütünleşmesinin zamanlanması konusunda bu hatalar açıktı. Lenin, Smeral'i savundu ve Üçüncü Kongre'nin taktikler hakkındaki tez metninden, Smeral'in merkezçilerin destekleyicisi olduğu yolundaki yanlış tanımlamayı çıkarttırdı. Ama, ÇKP ve Alman bölümünün bütünleşmesinin gereksiz yere uzatıldığına işaret etti.^(*) Çek yoldaşların konumlarını daha açık olarak tanımlamaları konusundaki dileği belirtti. Lenin daha sonra, Smeral'in açılış kongresindeki raporunu daha dikkatli inceledi. Raporun temel önerilerinin altını çizdi ve partinin kitlesel niteliğinin önemi, işçi sınıfının yanına müttefikler kazanmaya ve esnek bir politikaya olan gereksinime ilişkin meselelerde Smeral'in görüşlerini benimsediğini ortaya koydu. Lenin bu raporun metninde aşağıdaki pasajların altını çizdi:

«Orta Avrupa burjuvazisi askeri yenilgilerinden sonraki ilk kritik anlarını geçirmiş ve eski sömürü aygıtını yeniden kurmaya başlamıştır... sosyal-milliyetçiler, can alıcı anda, kapitalizmin doğrudan savunucuları olarak ortaya çıkarlar... Bu partiler kitle partilerinde örgütlenmiştir ve biz, onlara karşı ve kapitalistlere karşı, ancak büyük bir parti, kitlelerin partisi

(*) ÇKP ve Alman bölümünün Birlik Kongresi 30 Ekim - 4 Kasım 1921'de yapıldı.

haline gelebilirsek kazanabiliriz...» Smeral'in kitleleri kazanmak için «serinkanlı açıklama, hoşgörü ve sabır taktığının gerekli olduğu» anlamındaki sözleri, işçilerin ulusal duygularına ve Slovakya'daki yoksulların dinsel inançlarına yönelik saygılı tavrın önemini vurgulayan sözleri Lenin'in dikkatini çekmişti. Lenin raporda, partinin «kitlelerin etkin hareketlerini, grevleri, protesto gösterilerini, hatta yiyecek kıtlığından kaynaklanan ayaklanmaları, somut şiddet eylemlerine karşı, gericiliğe karşı protesto gösterilerini» desteklemesi gerektiğini, partinin her zaman kitlelerle birlikte olması ve kitlelerin gereksinmelerine uygun olan somut taleplerin desteklenmesi için kitlelerin eylemlerini bizzat örgütlemesi gerektiğini belirten pasajın altını çizdi. Lenin «koşulları gözönüne almaksızın yapay olarak bir savaş durumu yaratma isteğine» karşı çıkan ve «en güçlü protestonun ilk olarak böylesi taktiklere karşı yapılması gerektiğini» söyleyen Smeral'le tamamen anlaştığını açıkladı. Lenin, Smeral'in raporundaki bazı hatalı tezleri, önemli olarak ÇKP'nin Alman bölümüyle hemen bütünleşmesine olan itirazları ve bazı birkaç hatalı öneriyi de işaretledi.⁽³⁰⁾ Lenin'in, Smeral'in raporunun metnine ilişkin değerlendirmesi, bilimsel sosyalist partilerin deneylerini ne denli derinlemesine incelediğini ve Komintern'in doğru politik çizgisi, strateji ve taktiklerinin hazırlanmasında bu deneylerin kullanılmasına nasıl özen gösterdiğini ortaya koymaktadır.

ENTERNASYONAL'IN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ

*Kongre
ve Parti
Taktikleri*

Enternasyonalin Üçüncü Kongresi 22 Haziran 1921' de Moskova'da açıldı. 48 ülke partilerinden, 28 gençlik

birliğinden ve diğer birkaç proleter örgütten (kongreye toplam 52 ülkedeki 103 örgütten 605 delege katıldı) delegeler, değişen koşullarda Komintern ve bölümlerinin politikasını kollektif çabalarıyla belirlemek ve uluslararası bilimsel sosyalist hareketin gelişmesine ilişkin diğer acil sorunları ele almak üzere toplandılar. Kongrenin gündeminde şu maddeler vardı: dünya ekonomik bunalımı ve Komintern'in yeni görevleri; yürütme kurulunun raporu, Komintern'in taktikleri ve RKP'nin taktiklerinin tartışılması; Komintern ve bölümlerinin örgütlenmesi; işçi sendikası, kooperatif, gençlik ve kadın hareketlerinin sorunları; bazı partiler içindeki durum ve çeşitli maddeler. Uluslararası durum ve partilerin, strateji ve taktikleri meseleleri kongre tartışmalarının en heyecanlı noktasıydı. Lenin kongrede üç kez söz aldı: RKP'nin taktiklerine ilişkin bir raporun görüşülmesinde, İtalyan meselesi üzerine konuşmalarında ve Üçüncü Enternasyonal taktiklerini savunmak için.

Kongre, devrimci hareketin kitlelerin kendiliğinden baskısı, yöntemler ve hedeflerdeki bütünlüğün oldukça eksik olması ve egemen sınıfın paniği ile nitelenen savaştan sonraki döneminin büyük ölçüde tamamlandığını kaydetti. Tüm ülkelerdeki burjuvazi hem ekonomik hem politik cephelerden emekçi kitlelere karşı saldırıya geçmişti. Proletaryanın iktidar için devrimci mücadelesinde dünya ölçeğinde bir aksama ve yavaşlama gözleniyordu. Ancak kapitalist savaş ertesi denge yeniden kurulmamıştı.

Kapitalizmin sağlamlığı artan sömürüye bağımlı olduğundan, işçiler sürekli olarak grevler ve sınıf mücadelesinin diğer biçimlerine başvurmaya itiliyordu. Kapitalist ülkelerdeki durum nesnel olarak hâlâ devrimciydi ama devrimci hareket bir duraklama evresi

içindeydi. «Güncel bunalımda partinin temel görevi, proletaryanın bugünkü savunma savaşını yönetmek, yaymak, genişletmek, birleştirmek ve bu savaş evrimin akışına uygun olarak nihai politik mücadeleye doğru bilemektir.»⁽³¹⁾ Temel devrimci ilkeleri farklı ülkelerdeki özgül koşullara uygulayabilmek için kapitalizmin devrimci bir biçimde altedilmesi hazırlıklarında uzun bir mesafe katetmeyi kabul etmek, devrim için daha kapsamlı hazırlanmak ve kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin somut gelişmesinin derinlemesine bir incelemesini yapmak gerektiği, durumun ve devrimci hareketin sonraki gelişim olanaklarının bu değerlendirmesinden hareketle ortaya konuldu. Lenin kongrede «Kapitalist anlamda gelişmiş bir ülkedeki proletarya ne denli örgütlü olursa, tarih devrim için hazırlanma konusunda bizden o kadar büyük bir özen talep eder ve bizim işçi sınıfının çoğunluğunu o kadar büyük ölçüde kazanmamız gerekir.»⁽³²⁾ Bundan dolayı, dünya devriminin baştaki büyük hızıyla kesintisiz olarak ilerlediğini, «ikinci devrimci dalganın doruğunda olduğumuzu» ve devrimin zaferinin tümüyle partilerin ve çalışmalarının istemine bağımlı olduğunu savunan «sol» hayallerin yok edilmesi gerekliydi.⁽³³⁾

Lenin ve çeşitli partilerin Zetkin, Kuusinen, Kolarov, Smeral, Jacquemotte, Minor (Ballister) gibi önde gelen yöneticileri ve onu destekleyen birçokları, kongreyi uluslararası bilimsel sosyalist hareketin durumuna ve görevlerine uygun kararlar almaya yönelttiler. Delegelerin büyük bir bölümü «saldırı kuramının» onaylanmasını sağlamak ve bu kuramı Komintern üyesi partilerin sonraki etkinlikleri için bir temel haline getirmek havası içinde kongreye geldiklerinden bu çizgiyi başarıya ulaştırmak hiç de kolay olmadı. Yukarıda belirtilen görüşleri savunan gençler genel

olarak, varolan durumda partilerinin ana hedefinin ne olması gerektiğini yanlış anlayan ve «sol» yanlışları devrimci heyecan ve deneysizlikten kaynaklanan dürüst ve özverili insanlardı. Bu, kolkola girmiş yoldaşlar arasındaki, ana meselede yani proleter devrim için çalışmanın gerekliliği konusunda kendi aralarında anlaşmış ama mücadelenin yöntemleri ve yolları konusunda uyuşamayan benzer politik görüşlere sahip insanlar arasındaki, bir tartışmaydı. Uç noktada ise sekter ve maceracı bir tavır alan küçük bir «aşırı-solcu» grup oy hakkı olmayan danışman sıfatıyla kongreye katılan bir grup vardı. Bunlar Almanya Komünist İşçi Partisi ve güçlü bir anarko-sendikalist eğilim taşıyan Hollanda «sol» delegeleri idi.

Zinoviev'in KEYK'in çalışmalarına ilişkin raporunda da solcu eğilimler görüldü. Lenin'in dikkatlerin partilerin kitlelerle olan bağlarının güçlendirilmesi, işçi sınıfının çoğunluğunun kazanılması ve partilerin çalışmalarındaki «sol saçmalıkların» düzeltilmesi üzerinde yoğunlaştırılmasına ilişkin tavsiyelerine rağmen, Zinoviev, delegeleri daha çok partiler içindeki sağ ve merkezci unsurlara karşı verilen kavganın hızlandırılmasına yöneltti. Bu kavganın «başlıca görev» olduğunu savundu.⁽³⁴⁾ Çeşitli partilerden bazı delegeler (Edigio Gennari ve Umberto Terracini, İtalya; Fritz Heckert ve Wilhelm Koenen, Almanya; ve Mathias Rakosi, Macaristan), bilimsel sosyalist partilerin daha esnek bir politika uygulaması gerektiğini savunanları da hatalı olarak bu unsurların arasına katarak, merkezci ve yarı-merkezci unsurlara karşı verilen kavganın son hızla yürütülmesini ve bunların komünist partilerden ihraç edilmesini talep ettiler. «Solcular» aslında, sosyal-demokratların oportünist ve merkezci önderlerine karşı takınılacak tavrı, bilimsel sosyalist partilere ka-

tılmış ama henüz daha önceki kavram ve önyargıların yükünden kurtulamamış eski sosyal-demokratlara karşı takınılacak tavırla bir tutuyorlardı. Bu nedenle sorun yeni parti üyelerinin yeniden eğitilmesi değil, partilerin «arılığı için» mekanik olarak savaşmak ve hatalı görüşlerinden henüz kurtulmamış herkesi ihraç etmek meselesiydi. Aslında «sol»un tutumu bilimsel sosyalist partilere kitlesel bir nitelik vermek için çalışmanın gerekliliğini reddediyordu. Onlar kitleleri kazanmak için partilerin çalışmalarının yeniden örgütlenmesinin önemini kavrayamadılar, kitleleri devrimin yanına kazanmanın belirleyici önemini anlayamadılar. Lenin'in görüşüne göre, uluslararası bilimsel sosyalist hareket açısından meselenin özü buydu. «...Enternasyonal'in en iyi ve en etkili bazı bölümleri bu görevi tam olarak anlamadılar; 'merkezciliğe karşı mücadeleyi' çok sık utanmazca abarttılar; bu mücadelenin bir eğlenceye dönüştüğü ve devrimci marksizmin onurunun tehlikeye atıldığı sınırı çok sık utanmazca aştılar...

«Abartma küçüktü; ama yarattığı tehlike çok büyüktü.»⁽³⁵⁾ Ve «düzeltilmezse, abartmanın enternasyonalî öldüreceği kesindi.»⁽³⁶⁾ «Merkezciliğe karşı mücadelenin abartılması, merkezciliğin korunması demektir, merkezciliğin durumunun ve işçiler üzerindeki etkisinin güçlendirilmesi demektir.»⁽³⁷⁾

Lenin komünist partinin sağ oportünizm ve «sol» sekterlerle savaşırken, şimdiye dek edinilmiş devrimci deneyden, ilk olarak Bolşeviklerin deneyinden, mümkün olduğunca yararlanması gerektiğini söyledi. Lenin Bolşevik Parti ve Ekim Devrimi deneyinin dünya çapında bir önemi bulduğuna ve Bolşeviklerin taktiklerinin tüm uluslararası bilimsel sosyalist hareket için bir örnek olduğuna tekrar tekrar işaret etti. Aynı zamanda bu deneyin körü körüne kopya edilmesine ya

da aynen çoğaltılmasına karşı da ilgilileri uyardı. Kongrede «Biz İtalya'da Serrati'nin Rus devrimini kop-ya etmesini hiç bir zaman istemedik. Bu saçma olurdu. Biz böylesi saçmalıklardan kaçabilecek kadar akıllı ve esneğiz.»⁽³⁸⁾

Lenin bilimsel sosyalist partinin gelişmesindeki ilk evrenin reformizmden ciddi, tam, açık ve kesin bir kop-ya olduğunu söyledi. «İkinci evre asla, devrimci sloganların yinelenmesi değildir. Bu evre akıllı ve ustaca kararlarımızın benimsenmesi olacaktır. Bu kararlar her zaman şöyle olacak ve her zaman şunu söyleyecektir: temel devrimci ilkeler çeşitli ülkelerin özgül koşullarına uyarlanmalıdır.»⁽³⁹⁾

Lenin komünistlerin dikkatini esnek ve uyanık taktiklerin kullanılması gereğine çekerken, onları bunun asla devrimci mücadelenin reddedilmesi anlamına gelmediği konusunda da şiddetle uyardı. «Herhangi bir kimse, yüz binlerin katıldığı bir mücadeleden sonra Levi gibi davranır ve bu mücadeleye karşı çıkarsa, o zaman o kimse ihraç edilmelidir.»⁽⁴⁰⁾ Lenin farklı ülkelerin işçilerinin mücadelesinin eşgüdümlemesine olan gereksinim, nüfusu daha küçük olan bir ülkenin daha varlıklı ve kalabalık bir başka ülke eyleme geçene dek beklemek durumunda olduğu biçiminde yorumlanırsa, bunun büyük bir aldatmaca olacağını söyledi. «Başka ülkelerden, hangi anların önemli olduğunu tam olarak bilen yoldaşlarla eşgüdüm sağlanmalıdır. Eşgüdümün gerçekten önemli bir yorumu şudur: iyi bir örneğin en iyi ve en hızlı biçimde taklid edilmesi.»⁽⁴¹⁾

Kongre üye partilerin, Çekoslovakya'nınki de dahil, «tüm merkezci gelenekler ve havadan kurtulması»⁽⁴²⁾ gerektiğini bildirdi. Lenin, Alman, Leh, Çekoslovak, Macar ve İtalyan komünist partilerinin delegele-riyle yaptığı bir toplantıda şöyle dedi: «Şimdi bizi en-

dişelendiren şudur: Çekoslovakya'da işler saldırı için gerçekten hazırlanma evresine gelecek mi, yoksa salt güçlüklerden söz edilmekle mi kalınacak.»⁽⁴³⁾

Eğer hata «eyleme geçme kararıyla ilgili ise, o halde bu hiç de küçük bir hata değil, bir ihanettir... Bir devrim yapacağız ama ancak ilk önce başkaları harekete geçtikten sonra kuramı, son derece yanlıştır.»⁽⁴⁴⁾

1 Temmuzda Üçüncü Kongre'nin yayın organı **Moskau** gazetesi, Alman, Avusturya ve İtalyan delegasyonlarının imzasıyla taktiklere ilişkin tez taslağında değişiklikler yayınladı. Bu değişiklikler Mart olayları sırasında Almanya Birleşik Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin yaptığı hatalara ilişkin hiç bir eleştiri taşımıyordu ve «saldırı kuramı»nın benimsenmesini ve «sabırsız ve politik anlamda deneyimsiz devrimci unsurlar»ın gösterdiği eğilimlere yönelik her türlü sert sözün yazıdan çıkarılmasını öneriyordu. Değişiklikler, partilerin işçi sınıfının çoğunluğunu bilimsel sosyalizmin ilkelerine kazanmaları ile ilgili cümlesinde yer alan «çoğunluk» sözcüğünün çıkarılmasını ve açık mektuba değinilen bölümün silinmesini öneriyordu. Üç delegasyonun önerdiği ve Çekoslovak Komünist Partisi'nin Alman bölümü, Macar delegasyonunun çoğunluğu ve Genç Komünist Enternasyonal delegelerince desteklenen değişiklikler kongredeki tartışmayı büyük ölçüde keskinleştirdi.

Lenin kongrede 1 Temmuz'da yaptığı konuşmasında, Komintern taktiklerinin dayandığı ilkeleri formüle etti ve bilimsel sosyalist hareket açısından «sol» oportünizm tehlikesini açıkladı. Lenin «Kongre böylesi yanlışların böyle 'solcu' saçmalıkların üzerine etkinlikle yürümeyecek olursa, bütün hareket yok olur. Benim içtenlikle inandığım budur.»⁽⁴⁵⁾ dedi. Taktiklere ilişkin tezler Komintern'in temel çizgisini oluşturmayı hedef-

liyordu ve şimdi, bilimsel sosyalistlerin gerçek merkez-
cileri salt biçimsel olarak lanetlemekle kalmayıp on-
ları partiden ihraç ettiği bir dönemde, her zamankin-
den daha fazla gerekliydi. Lenin kongreye, Birinci ve
İkinci Kongrelerdeki sloganın «kahrolsun merkezçiler»
olduğunu hatırlattı. Merkezci önderlere karşı verilen
zorlu savaş Komintern'e, Almanya, Fransa ve diğer ül-
kelerdeki merkezci partilerin devrimci-kafalı üyelerini
kazandırmıştı. Lenin daha da ileri gitmeliyiz dedi.
«Şimdi, gene tehlikeli olarak değerlendirdiğimiz başka
bir konuyu ele almalıyız.»⁽⁴⁶⁾ «Şimdi başka, merkezci-
lere yapılan saldırılardan daha önemli sorunlarla kar-
şı karşıyayız.»⁽⁴⁷⁾ «Yoldaşlar artık gerçek bir devrimci
mücadele vermeyi öğrenmelidirler.»⁽⁴⁸⁾ «Boş sözlerle
zaman kaybetmemeliyiz, aksine yapılan yanlışları te-
mel alarak, hemen, mücadeleyi nasıl daha iyi örgütle-
yeceğimizi öğrenmeye başlamalıyız.»⁽⁴⁹⁾

Lenin tezler üzerindeki değişikliklerde bu denli
çarpıcı biçimde ortaya konan «solcu» eğilimlerin çok
zararlı ve tehlikeli bir hale geldiğini «bu eğilime karşı
acımasız bir savaş verilmesi zorunludur, yoksa ne ko-
münizm kalır ne de enternasyonal»⁽⁵⁰⁾ sözleriyle vurgu-
ladı. Lenin, «solcular»ın işçi sınıfının çoğunluğunu ka-
zanma görevi konusunda takındıkları olumsuz tavrı ve
oportünist bir nitelik taşıdığını iddia ettikleri açık mek-
tuba karşı çıkmalarını onursuz bir tavır olarak tanımla-
dı. «Hemen hemen tüm proleterlerin örgütlü olduğu
Avrupa'da işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak zo-
rundayız ve bunu anlayamayan biri hareket açısından
kaybedilmiştir....»⁽⁵¹⁾ Lenin işçi sınıfının, genel olarak
emekçi halkın, çoğunluğunu kazanma tezini ortaya ko-
yup savunurken şöyle söyledi: «Rusya'da biz küçük bir
partiydik, ama tüm ülkelerdeki işçi ve köylü temsilcile-
ri sovyetlerinin çoğunluğu bizimle birlikteydi... Sizin

böyle bir şeyiniz var mı? Bizim yanımızda o sırada en azından on milyon insan demek olan ordunun hemen hemen yarısı vardı. Siz gerçekten ordunun çoğunluğunu ardınızda topladınız mı? Bana böyle bir ülke gösterin!»⁽⁵²⁾ «Eğer büyük bir partimiz olmamasına karşın Rusya'da zafer kazandığımız söylenirse, bu sadece, bunu söyleyenlerin Rus devrimini anlamamış olduklarını ve bunların bir devrim hazırlığının nasıl olacağını kesinlikle kavrayamamış olduklarını kanıtlar.»⁽⁵³⁾

Lenin kongre delegelerine geniş kitlelerin kazanılmasının gerekliliği konusunda baskı yaparken, bizzat «kitleler» kavramının da mücadelenin doğasındaki değişikliklerden etkilenen değişken bir kavram olduğuna işaret etti. Mücadelenin ilk evrelerinde birkaç bin devrimci kitle sözcüğünün kullanılmasını haklı çıkarmaya yeterdi. Parti sadece kendi üyelerini değil, partili olmayanları da harekete geçirip mücadeleye çekmeyi başarırca, bu, kitleleri kazanma hareketinin başlangıcıdır. Devrim sırasında «kitleler» kavramı çoğunluğu kapsar ve bu çoğunluk yalnız işçilerin değil, tüm sömürülenlerin çoğunluğudur. Lenin tekrar tekrar «iktidarı kazanmak ve sürdürmek için gerekli olan sadece işçi sınıfının çoğunluğu değildir... Emekçi ve sömürülen kırsal nüfusun da çoğunluğudur»⁽⁵⁴⁾ sözlerini yineledi. Devrimci bir parti içinde devrimci saldırının gerekliliği konusunda hiç bir tartışma olamaz; sorun bu saldırının hazırlanmasının yani kent ve kır emekçi kitlelerinin çoğunluğunun kazanılmasının başarının birinci koşulu olduğunu doğru olarak anlamaktır.

Lenin «sol» komünistlerin hatalarını ortaya koydu ve bu hataların cesaretle kabul edilip düzeltilmesini istedi. Hararetli konuşmasını bitirirken «Hatalarımızı düşmandan saklamamalıyız» dedi. «Bundan korkan,

devrimci değildir. Aksine işçilere açıkça 'Evet, hatalar yaptık' diye ilan edersek, bu, o hataların yinelenmeyeceği ve zamanı daha iyi seçmeyi başarabileceğimiz anlamına gelir. Ve mücadele sırasında, emekçi halkın çoğunluğu - sadece işçilerin değil, tüm sömürülen ve ezilenlerin çoğunluğu - bizim yanımızda olduğunu kanıtlarsa, o zaman gerçekten zafer kazanırız.»⁽⁵⁵⁾

Lenin'in konuşması delegeler üzerinde çok etkili oldu. W. Koenen, anılarında: «Kongrenin, gergin, sinirli havası yok oldu»⁽⁵⁶⁾ diyor. O sıralar «sol» görüşleri etkinlikle savunan Terracini, Lenin'in konuşması sırasında «birkaç dakika önce işittiğim sert suçlamanın, üzerine düşen en büyük görev adına onun ağzından döküldüğünü anlatmak için gözlerinin beni araştırdığını» farkettiğini yazdı. «O görev beni, hepimizi, sadece bizim açımızdan değil, en büyük ve en yüce dava olan, ortak davamız, toplumsal kurtuluş açısından da düzeltilmesi olanaksız ve ölümcül olabilecek bir hata-
dan kurtarmaktı... Ve bu dersin, gelecekte sürdüreceğim 40 mücadele yılında çok yararlı olacağını biliyordum.»⁽⁵⁷⁾

Amerikan Komünist Partisi delegasyonu adına Robert Minor (Ballister) «Rus delegasyonunun öne sürdüğü, taktiklere; ilişkin tüm tezlere» tümüyle katıldıklarını ilan etti.⁽⁵⁸⁾ Lenin'in konuşması, «Dünya devriminin etkisi altında eski dünyanın çözülmekte olduğu bir dönemde bize yöntemleri ve mücadele biçimlerini sunan Rusyalı kardeşlerimize teşekkür ederiz, Rusya proletaryasına daha da çok teşekkür ederiz. Onlara her şeyden önce, kendi örnekleriyle, devrimci mücadele istemi içinde nasıl sonsuz bir güç ve irade bulunduğunu gösterdikleri için teşekkür ederiz.»⁽⁵⁹⁾ diyen Clara Zetkin tarafından da içtenlikle desteklendi.

Vaillant-Couturier, «Fransız delegasyonu, RKP'nin

sunduğu tezleri tümüyle onaylamaktadır»⁽⁶⁰⁾ diye açıkladı. Thomas Bell, İngiltere Komünist Partisi delegasyonunun önerilen tezleri esas olarak onaylamakta olduğunu söyledi. Çekoslovakya ve diğer ülkelerin delegasyonları da tezleri destekledi.⁽⁶¹⁾ Tartışmaların zaman zaman kızışmasına karşılık, kongre çalışmaları kardeşçe bir işbirliği ve proleter enternasyonalizmi ruhuyla yürütüldü. Parti temsilcileri, bilimsel sosyalistlerin nasıl çalışmaları gerektiği, gelecekteki saldırı ve savunma savaşlarına nasıl hazırlanmak gerektiği sorunlarına doğru bir yanıt bulmak için kollektif olarak çalıştılar. Dolayısıyla, tartışmanın doğal bir sonucu «solların» hatalı görüşlerinin delegelerin mutlak çoğunluğunca reddedilmesi idi. Lenin'in sorunlara ve parti çalışma yöntemlerine olan yaklaşımının, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin farklılaştırılmış deneylerinin genellemesini temel aldığını ve proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarını artırdığını ve kitleleri bilimsel sosyalizme kazanma yollarını açtığını anladılar.

Kuusinen anılarında «Kongre Lenin'in yanında yer aldı»⁽⁶²⁾ dedi. «Sol» değişikliklerin savunucuları başkanlık kuruluna, yalnızca ve kesinlikle Lenin'in ve RKP (B)'nin diğer konuşmacılarının ortaya koyduğu görüşler anlamında, Rus delegasyonunun önerdiği taktiklere ilişkin tezleri temel ilkelere onayladıklarını belirten yazılı bir rapor sundular.⁽⁶³⁾ Kongre, bilimsel sosyalist partilerin en önemli görevlerinin her şeyden önce işçi sınıfının çoğunluğu üzerinde büyük bir etki kazanmak, işçi sınıfının en kararlı bölümünü mücadeleye çekmek, emekçi kitlelerin mücadelesinde doğrudan yer almak, bu mücadelenin devrimci önderliğini başarmak ve mücadele süreci içinde büyük, devrimci, bilimsel sosyalist kitle partileri yaratmak olduğunu belirten

taktiklere ilişkin tezleri oybirliğiyle kabul etti.⁽⁶⁴⁾ Tezler bilimsel sosyalistlerin, proletaryanın günlük pratik taleplerini karşılamak için verilen savaşta yer almalarının önemini vurguluyordu. Kongre, işçilerin taleplerinin savunulması hareketinin, kitlelerin sosyalist devrimin görevlerini daha iyi kavrama olanakları üzerindeki doğrudan etkisine işaret etti. Bilimsel sosyalistler «ancak proletaryanın günlük mücadelesine önderlik edebileceklerini kanıtlamaları halinde, ancak bu çelişkileri ilerletebilmeleri halinde, proletaryanın büyük kitlelerini proletarya iktidarı mücadelesini kazanmayı başaracaklardır.»⁽⁶⁵⁾

Kongre, sınırlı talepleri savunma düşüncesini küçük gören ve tüm çabaların silahlı ayaklanmanın örgütlenmesinde yoğunlaştırılmasını isteyen «solcular»a karşılık olarak «yaşamın gerçek ve acil gerekleri için verilen proleter mücadelenin proletaryanın kendi diktatörlüğü yoluyla elde edebileceği bir zamana dek bir yana bırakılması»nın söz konusu olamayacağına işaret etti.⁽⁶⁶⁾ Tezler, kapitalizmin çerçevesi içinde destek bulup anarşik yapısını geliştirme eğilimindeki sosyal-demokrat model üzerinde bilimsel sosyalist partilerin hiç bir asgari program öne sürmeyeceğini söylüyordu. Kongre proletaryanın somut talepleri için mücadele etmeyi öne sürerken, bu taleplerin gerçekleşmesinin sonuçta burjuvazinin gücünü azalttığı, proletaryayı örgütlediği ve işçi sınıfının iktidar mücadelesinde bir aşama haline geldiği varsayımından yola çıktı. Somut taleplere yönelik hareketin büyümesiyle, partinin yeni sloganlar ortaya atarak işçilerin mücadelesini daha üst bir düzeye çıkarması gerektiğini belirtti. Kongre «Böyle kısmi taleplerin oluşturulmasına her karşı çıkış, bu kısmi mücadelelere ilişkin her reformizm suçlaması, bazı bilimsel sosyalist grupların işçi sendikalarının

etkinliklerinde ve parlamenter eylemde yer almaya karşı çıkması biçiminde kendisini gösteren, devrimci eylemin yaşamsal meselelerini kavrama konusundaki beceriksizliğin bir sonucudur. Komünistler proletaryaya nihai hedeflerini öğretmekle yetinmemeli, proletaryayı nihai hedefler için mücadeleye yöneltecek bütün pratik hareketlere ivme kazandırmalıdır.»⁽⁶⁷⁾ diye uyardı.

Kongre işçilerin somut, sınırlı talepleri için verilen mücadeleyle, onlara kapitalist sistemin altedilmesi gereğinin anlatılması arasındaki önemli bağlantının kapsamlı bir çözümlemesini ve anlatımını sundu. Lenin'in sosyalizm mücadelesinin yolları kavramına somutluk kazandırdı.

Kongre «saldırı kuramı»na şiddetle karşı çıktı ve devrimci anlamda sabırsız ve politik anlamda deneysiz unsurların bazı konularda aslında kesin devrimci ayaklanma yöntemleri olan en uçtaki yöntemlere başvurma çabalarının en tehlikeli türden maceracılıkla dolu olduğunu ve gerçekten uygulanacak olursa proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için yapılan gerçek devrimci hazırlık çalışmalarının tümünü mahvedebileceğini vurguladı.

Kongre değişik ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelesinin deneyimlerinden ve ABKP'nin açık mektup örneğinden yola çıkarak, işçi sınıfının tüm müfrezelerinin ve örgütlerinin günlük yaşamsal gereksinimleri için verilen mücadeleye çekilmesinin zorunlu olduğu sonucuna vardı. «Batı Avrupa ve Amerika'daki işçilerin işçi sendikaları ve siyasi partiler içinde örgütlenmiş oldukları ve bu nedenle kendiliğinden hareketin bu dönemde söz konusu olmadığı gözönüne alınırsa, bilimsel sosyalist partilerin görevi, işçi sendikaları içindeki etkilerini kullanarak, diğer partiler üzerindeki baskı-

larını artırarak, emekçi kitlelerle birlikte, proletaryanın acil gereksinimlerini elde etme mücadelesini öne çıkarmaya çalışmaktır.»⁽⁸⁸⁾

Böylece işçi hareketi pratiğinin genelleştirilmesi ve kollektif olarak tartışılması yoluyla ve Lenin'in pa-ha biçilmez yardımıyla Komintern'in Üçüncü Kongre-sinde üye partiler, uluslararası bilimsel sosyalist hare-ketin tarihinde yeni bir evreyi - bir birleşik proleter cephe oluşturmak için mücadele evresini - başlattılar.

Kongre aynı zamanda üye partilere, kapitalizmin saldırısına karşı geniş bir demokratik cephe oluştur-mak için halkın yarı-proleter ve küçük burjuva taba-kalarını, her şeyden önce küçük köylülüğü ve küçük burjuvazinin bir bölümünü ve maaşlı işçileri ve aydın-ları, proletaryanın yanına kazanma görevini verdi.

Lenin Birleşik Alman Komünist Partisi Kongresi' ne yazdığı bir mektupta kongre kararlarının önemi üzerinde dururken şöyle yazdı: «Alman proletaryası-nın yapmak zorunda olduğu ve yapacağı - ve bu, zafe-rin garantisidir - soğukkanlılığını korumak; geçmişin hatalarını sistemli olarak düzeltmek; işçi sendikaları içindeki ve dışındaki işçi kitlelerini sürekli olarak ka-zanmak; olayların her biçiminde kitlelere gerçek bir önderlik sunabilecek güçlü ve akıllı bir bilimsel sosya-list partiyi sabırla oluşturmak; ve genelde uzun yıllar-ın, özelde de 'Rusya deneyinin' tecrübeleriyle 'aydınla-tılmış' ve en ileri burjuvazinin en iyi uluslararası stra-tejisiyle aynı düzeyde bir strateji hazırlamaktır.»⁽⁸⁹⁾

Lenin mektubunda Üçüncü Kongre'de kabul edilen tez-ler ve taktikler içinden İtalyan Komünist Partisi'ne iş-çi sınıfının tüm örgütlerini faşizme karşı verilen mü-cadele için birleştirme görevinin verildiği bölümü özel-likle aktardı. Lenin bir birleşik cephe için verilen mü-cadelede, reformist partilerin sıradan üyelerinin bu

partilerin yönetiminden kopmalarını şart koşmuyordu. Önemli olan, sıradan üyeleri birleşik cephe mücadelesine çekmekti; bu süreç içinde, birleşme zorunluluğu ve bilimsel sosyalistlerin politikasının doğruluğu onlara anlatılacak ve bilimsel sosyalizmin önderliğini izlemeleri konusunda ikna edileceklerdi. «Bu kazanma konusu, tüm dünyada her anlamda sürekli olarak artan bir önem taşımaktadır. Bu konuda daha kapsamlı ve özenli hazırlıklar yapalım; burjuvazi proletaryayı bir mücadeleye zorladığında ciddi hiç bir olanağın elimizden kaçmasına izin vermeyelim; proleter kitlelerin bizimle birlikte ayaklanmaktan başka yolu olmadığı anı doğru olarak belirlemeyi öğrenelim.

«O zaman, büyük mücadelemizdeki bazı yenilgiler ve geçişler ne denli ağır olursa olsun, zafer kesinleşmiş olacaktır.»⁽⁷⁰⁾

*Lenin'in
RKP (B)'nin Taktikleri
Üzerine Raporu*

5 Temmuz'da Lenin RKP(B)'nin taktikleri konusunda kongrede bir konuşma yaparak uluslararası durum ve devrimci mücadelenin ufukları ve görevlerine ilişkin kapsamlı bir çözümleme sundu. Dünya devrimci hareketini, üç ana gücün yani, muzaffer proletaryanın ülkesi, kapitalist ülkelerdeki devrimci hareket ve ezilen halkların kurtuluş hareketi, varolduğu bütünsel bir süreç olarak niteledi. «Dünya devrimindeki yaklaşan belirleyici savaşlarda nüfusunun çoğunluğunun başlangıcında ulusal kurtuluşa yönelik olan hareketi, kapitalizm ve emperyalizme karşı çıkacaktır»⁽⁷¹⁾ diyerek ulusal kurtuluş hareketini etkin bir devrimci unsur olarak değerlendirdi.

Lenin, RKP'nin uluslararası görevi, dünya devrimci hareketinin gelişimine en önemli katkısı olarak sos-

yalizmin inşasını gördüğü Sovyet Rusya'daki sosyalist dönemlerin önemini ortaya koydu. «Şimdi uluslararası devrim üzerindeki başlıca etkimizi ekonomik politikamız yoluyla kullanıyoruz. İstisnasız ve abartmasız, tüm ülkelerin emekçi halklarının gözü Sovyet Rusya Cumhuriyeti'nin üzerindedir... Bu alandaki mücadele artık bütün dünyayı kapsamaktadır. Bir kez bu sorunu çözünce uluslararası ölçekte kesinlikle ve nihai olarak kazanacağız.»⁽⁷²⁾

Lenin Üçüncü Kongre'ye sunduğu raporunda sosyalizm yolunu seçmiş tüm ülkelere uygulanabilir olan Yeni Ekonomik Politikanın (YEP) genel ilkelerini niteledi. YEP'in yerel bir sorun olmadığını, dünya devriminin gelişimine ilişkin önemli bir konu olduğunu gösterdi. YEP, muzaffer proletaryanın geçiş dönemindeki ekonomik politikasını ortaya koyuyordu. Amacı, tarımı da yeniden örgütleyebilecek çok yönlü bir sanayi gelişmesi yoluyla sosyalizm için bir ekonomik temel kurmaktı. Amacı, işçiler ve köylüler arasında, sanayi ve tarım arasında ekonomik işbirliğini ve sömürücü sınıfların kesin olarak saf dışı edilmesini temel alan, paramal ilişkileri mekanizmasını kullanıp özel kapitalist çıkarlarına bir ölçüde özgürlük tanıyarak sosyalizmin kapitalizm karşısındaki zaferini tamamlamaktı. Lenin, proletarya diktatörlüğünün en yüce ilkesi olarak tanımladığı işçi sınıfı ve köylülük arasındaki ittifakın gerekliliğini ve bu sınıflar arasındaki ekonomik bağların doğal gelişmesi ve güçlenmesini ortaya koydu. Sovyet Rusya'da artık-ürüne el koyma sistemi yerine aynı verginin getirilmesi, bu ittifakın ekonomik temelini oluşturdu, köylülüğün sosyalizmin inşasına yavaş yavaş katılmasının biçimini belirledi ve dünyanın ilk sosyalist devletinin içteki ekonomik ve politik sağlamlaşmasının yaşamsal bir etmeni oldu.

Lenin, bu «sosyalist insanın tüm kapitalist ülkelerde karşısına çıkacak en güç görevlerinden biridir...»⁽⁷³⁾ diye vurguladı.

RKP(B) sosyalist inşanın pratik yollarını YEP'i temel alarak belirlerken, Sovyet Rusya ekonomisinin özgül geçiş özelliklerini çeşitli biçimleriyle birlikte ele aldı, bunların başlıcaları: sosyalizm, küçük ölçekli köylü ekonomisi ve kapitalizmdi. Parti, kapitalizmden sosyalizme geçişin somut biçimlerinin, sosyalizmin kurulmasının hangi koşullar altında başladığına, özellikle belli bir ülkede büyük ölçekli makina üretiminin mi yoksa küçük ölçekli ekonominin mi baskın olduğuna bağlı olduğunu gözönüne aldı.

Yeni Ekonomik Politika çok biçimli bir ekonominin yavaş yavaş sosyalist bir ekonomiye dönüşmesini sağlayan böylesi biçimleri ve yöntemleri kullanacak biçimde tasarlanmıştı. Kentle kır arasında alışveriş ve ticaret bağları yoluyla, köylü kitlelerin sosyalist biçime geçmelerini hazırlamak düşüncesiyle proleter devletin küçük ölçekli ekonomi üzerindeki etkisini sağlamlaştırmayı hedefliyordu. Bu, ancak işçi sınıfının politik önderliği, ülkenin sosyalist sanayileşmesi ve devletin köylülüğe ekonomik yardım sağlaması koşuluyla olasıydı. RKP(B)'nin Yeni Ekonomik Politikası, Lenin'in ülkenin sanayileşmesi ve elektrifikasyonu ve köylü ekonomisinin kooperatif biçiminde yeniden örgütlenmesi arasındaki organik ilişkiler hakkındaki düşüncelerine dayanıyordu.

«Aşırı-sol» grupların konuşmacıları - Almanya Komünist İşçi Partisi, Hollanda «Solu», RKP(B) içindeki «İşçi Muhalefeti» hizibi - kongrede Yeni Ekonomik Politikayı eleştirdiler. YEP'in dünya devriminin gelişmesinde güçlükler yarattığını ve tüm dünyada kapitalizmi güçlendirmeye yaradığını savundular. «Aşırı-sol»

kapitalist ülkelerdeki devrimci proletaryanın çıkarlarıyla Sovyet Cumhuriyeti'nin çıkarları arasında çelişkiler olduğunu kanıtlamaya çalıştı. Bu «aşırı-sol» sekteler dünya devrimci sürecinin gerçek akışını, Sovyet Rusya'daki sosyalist inşanın dünya çapındaki tarihsel önemini görmüyorlardı; devrimi mümkün olduğunca çabuk ilerletmesi sloganınının çığırkanlığını yapıyorlar ve evrensel «sabotaj»ın örgütlenmesi gibi çeşitli maceracı talepler öne sürüyorlardı. «Aşırı-sol», üye partilerden gelen ciddi bir tepkiyle karşılaşınca, partiler ve enternasyonal içinde bir muhalefet oluşturma denemesine erişti, uluslararası bilimsel sosyalist hareket saflarında bir parçalanma yaratmaya çalıştı. Kongrede «aşırı-sol» adına konuşan Henriette Roland-Holst, Komintern'in normal ve sağlıklı gelişimi için, Komintern disiplinine uymayı reddetseler de «sol» ve «aşırı-sol» partilerin varlığına gereksinmesi olduğunu açıkladı. Komintern içinde böylesi bir muhalefetin varlığının, devlet kaygılarıyla devrimin gelişimini engelleyen RKP(B)'nin etkisine karşı çıkmak için gerekli olduğunu savundu. «Aşırı-sol»un kongredeki davranışları ve konuşmaları uluslararası bilimsel sosyalist hareketin safları içindeki tüm muhaliflere özgü politik mücadele yöntemlerini olduğu gibi ortaya koydu, yani: dogmalarını partilere empoze etmeye ve bu amaçla hareketi bölmeye ve bir çatlağa neden olmaya ve kapitalist ülkelerdeki partilerle dünya devrimini reddetmekle suçladıkları Bolşevik Parti arasına bir ayırım koymaya çalıştıkları açığa çıktı.

Üçüncü Kongre'den sonra «aşırı-sol» uluslararası bilimsel sosyalist hareketten koptu ve hızla işçi sınıfı üzerinde hiç bir etkisi olmayan önemsiz bir mezhep biçimini alarak yozlaştı.

Üye partilerin temsilcileri «aşırı-sol»un saldırılarına

karşı koydular ve RKP(B)'nin politikasını bütün güçleriyle desteklediklerini açıkladılar. Kongre «en baştan beri her durumdaki tehlikeleri doğru olarak gören ve devrimci marksizmin temel kurallarına sadık olan Rusya Komünist Partisi, her zaman bunları uygulama yollarını ve araçlarını bulmuştur.» ve «Sovyet Rusya'nın dünya devriminin ilk ve en önemli kalesi olarak görülmesinin nedeni sadece Rusya Komünist Partisi'nin bu tutarlı ve sağduyulu politikasıdır.»⁽⁷⁴⁾ diye vurgulayarak, parti çalışmalarını oybirliğiyle onayladı. Kongre tüm ülkelerin işçilerini Sovyet Rusya emekçi halkını desteklemeye ve proletaryanın zaferi için çarpışmaya çağırdı.

*Bilimsel
Sosyalist Partilerin
Örgütlenmesi*

İşçi sınıfının çoğunluğunu kazanma görevi bilimsel sosyalist partileri örgütsel olarak güçlendirmeyi gerektiriyordu. Bilimsel sosyalist partiler sosyal-demokratların örgütlenme modelini izleyemezlerdi. Parti kurmanın yeni ilkeleri ve bunlara paralel örgütsel yapının hazırlanması gerekiyordu. Bu anlamda kongre örgütlenme meselelerini ve parti çalışmasının yöntemleri ve kapsamını tartıştı. Kabul edilen tez, «parti örgütleri, büyük ve orta sanayide çalıştırılan proleter kitleler arasında en yakın bağlar olmaksızın, parti hiç bir büyük kitle eylemini ve gerçekten devrimci hareketi yürütemeyeceği»⁽⁷⁵⁾ partililerin kitleler arasında günlük çalışma sürdürmeleri gerektiğini belirtiyordu. Partililerin, fabrika birimleri oluşturarak ve kitle örgütlerinde çalışan bilimsel sosyalistleri birleştirerek, mahalle-işyeri örgütlenmesi ilkesine göre yeniden örgütlenmesi soru-

nu ortaya atıldı. Demokratik merkezîyetçilik partinin iç yaşamının temeli olarak onaylandı.

BAKP temsilcisi Koenen üye partiler içinde merkezîyetçiliği proleter demokrasisiyle bağdaştırma gereğini belirten tezler hakkındaki önerilerini açıklamak üzere kongreye yaptığı konuşmasında şöyle dedi: «Partiler çalışmalarında gerçek bir merkezîleşme olması-na, ama bürokratik bir merkezîyetçilik olmamasına büyük özen göstermelidir ve bu amaçla işçi kitlelerinin önderliğinde gerçek bir yoğunlaşmayı sağlayacak mekanizmalarını sürekli olarak geliştirmeli ve incelemelidir. Mekanizmaların bürokratlaşmasına karşı en kesin önlem parti yönetimi ve tüm parti organları arasında canlı bir bağdır.»⁽⁷⁶⁾

Komintern Kongresi, parti birliği sorununa büyük önem verdi. Kardeş partiler, Komintern'i, her biri Üçüncü Enternasyonal'in tüm çalışmalarından sorumlu uluslararası birleşik bir örgütün eşit bir üyesi olan ulusal bölümlerin ortak çabasıyla yaratılmış bir dünya partisi olarak görüyordu. BAKP delegasyonunun önerisi üzerine kongre, üye partiler «yürütme kuruluyla en yakın ilişkiler içinde olmak için ellerinden geleni yapmalıdır, ama yürütme kurulunu da en iyi bilgiyle sürekli beslemelidirler. Ancak bu yolla yürütme kurulu ortaya çıkabilecek herhangi bir politik sorunda gerçek belgeleri ve ayrıntılı malzemeyi temel alarak bir tavır alacak durumda olabilir»⁽⁷⁷⁾ hükmünü getiren bir karar aldı. Karar, önemli toplantılarda karşılıklı temsil ve yönetici kadro değiş tokuşu yoluyla örgütsel ve bilgi anlamındaki ilişkiler olması gereğini de belirtti. «Temsilcilerin bu değiş tokuşu, amaca önemli yararlar sağlayabilecek tüm bölümler açısından mutlak olarak zorunlu bir koşul haline getirilmelidir.»⁽⁷⁸⁾ Yürütme kurulunun tüm partilerin temsilcilerini içerecek biçim-

de genişletilmesine karar verildi ve bu, uygulamaya kondu.

Eylül 1921'de Yürütme Kurulu Dar Bürosu, Yürütme Komitesi Presidiumu olarak yeniden adlandırıldı. Aralık 1921'de O. Kuusinen'in seçildiği Yürütme Genel Sekreterliği makamı kuruldu. Aralık 1922'de ise V. Kolarov Genel Sekreter oldu.

Üçüncü Kongre delegeleri partililer arasında yakın birlik, tümü için tek bir disiplin ve parti ve Komintern'in kararlarını yürütmek için katı bir zorunluluğun gerekli olduğunu vurguladılar. 9 Temmuz 1922'de BAKP delegasyonu ve RKP(B) Merkez Komitesi'nin temsilcileri arasında yapılan bir toplantıda Lenin, partinin disiplini gözetmesi ve aksaklıklarını ortaya çıkarmaktan kaçmaması gerektiğini söyledi. Bu aksaklıkları sessizce geçiştirmek daha büyük bir tehlikeydi. Aynı zamanda her türlü hizipçi girişimleri şiddetle suçladı ve üyeleri, partiler ve Komintern'in birliğini güçlendirmeye çağırdı. Lenin «Burada enternasyonal üyeleri sıfatıyla bulunuyoruz ve enternasyonal içindeki herkesin disiplini gözetmesini talep ediyoruz»⁽⁷⁹⁾ dedi. Partilerin marksist-leninist bir temelde birliği, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin bütününün birliği, işçi sınıfının kurtuluş mücadelesi için bir başarı yemi-niydi.

Üçüncü Kongre, partilerin birliğinin ve parti disiplininin, kollektif olarak alınmış ve Komintern tarafından onaylanmış kararların Komintern'e bağlı tüm partileri bağlayıcı olmasının, parti ve parti örgütlerinin aldığı kararların tüm partilileri bağlayıcı olması gerekliliğini vurguladı. Kongre, parti disiplinine uymayı reddetmenin ve partinin uluslararası hareketi içindeki çizgisine karşı çıkmanın parti üyeliğiyle bağdaşmadığını açıkladı. Kongre «Ortak birleşik cephenin

herhangi bir biçimde zayıflatılması ya da parçalanması, disiplinin en kötü bir biçimde bozulmasıdır ve devrimci mücadeledeki en kötü hatadır,» diye kaydetti. «Bütün parti üyelerinin en yüce görevi, parti ve her şeyden çok enternasyonal anti-komünistlere karşı savunmaktır. Bunu unutan, daha da ötesi partiye ya da Komintern'e açıkça saldıran, partinin düşmanı olarak görülmelidir.»⁽⁸⁰⁾

Örgütsel meselede Komintern'in kabul ettiği tezin, temelde doğru olmakla birlikte, ciddi bir aksaklığı vardı. Komintern'in Dördüncü Kongre'sinde Lenin bu kararın «çok Rus» olduğuna işaret etti. Bu sadece RKP(B)'nin deneylerini temel alıyordu ve çeşitli ülkelerde sürdürülen mücadelenin özgül koşullarını ve hedeflerini gözönüne almıyordu. Lenin her ülkede ve her durumdaki özgül ulusal farklılıkların gözönüne alınmasının önemine ve gereğine dikkat çekti; bu anlamda RKP(B)'nin deneyimi mekanik olarak kopya edilmemeli, yorumlanarak belli bir ülkenin yerel koşullarına yaratıcı olarak uygulanmalıydı. «Bunun farkına varmazsak, daha ileri gidemeyiz. Bence... hepimiz için, Rus ve yabancı yoldaşlar için aynı şekilde, en önemli olan, oturup çalışmaktır.»⁽⁸¹⁾ Lenin, yabancı yoldaşlar «Rus deneyiminin bir kısmını özümsemelidir... Biz Ruslar da bu kararın ilkelerini yabancılara açıklamamızın yollarını ve araçlarını aramalıyız. Biz bunu yapmadan, onların bunu yürütmesi mutlak olarak olanaksız olacaktır»⁽⁸²⁾ dedi.

Daha sonraki bir tarihte Üçüncü Kongre'nin örgütsel mesele üzerindeki tezinin yetersizlikleri hakkında yazarken Kuusinen, bu tezin partilerin önüne koyduğu görevlerin temelde doğru ve gerekli olduğunu, ama her kapitalist ülkenin koşullarına ve her partinin görevlerine eşit ve dolayısıyla tam olmayan bir biçim-

de uygulanmak üzere ortaya konduğunu söyledi. Hangi görevlere öncelik verileceği ve hangi görevlerin ikinci sırada olduğu konusunda hiç bir şey belirtilmemiştir. Tezler RKP(B)'nin deneyinin ışığı altında, üye partilerin örgütsel çalışma alanında genel olarak hangi görevlerle karşı karşıya kalabileceğini sadece kuramsal olarak ortaya koyuyordu. Kuusinen «Karar, sonuç olarak, gerçekte örgütsel bolşevikleşmenin kuramsal bir programıydı. Ama gene de karar, pratik bir emir olma iddiasını taşıyordu. Ve hatası da buydu.»⁽⁸³⁾ diye yazdı.

*Üçüncü Kongre
ve Partililerin Kitle
Örgütlerindeki Çalışmaları*

Üçüncü Kongre bilimsel sosyalist partilerin işçi sendikaları, kooperatif birlikleri, kadın ve gençlik örgütleri içindeki çalışmalarına ilişkin sorunları tartıştı. «Aşırı-sol» sekterler kongre konuşmalarında eski işçi sendikalarının parçalanıp yeni «devrimci» sendikaların kurulmasını talep ettiler. Almanya Komünist İşçi Partisi adına konuşan L. Meyer (Bergmann) reformist işçi sendikalarının, «kapitalist devletin bir parçası, çok da önemli bir parçası» haline geldiğini ve bu nedenle «Komünistlerin sloganının işçi sendikalarını kazanmak değil, onları yok etmek ve hemen ardından yeni örgütler kurmak olması gerektiğini»⁽⁸⁴⁾ öne sürdü. Kongre sekterlerin savlarına karşı çıktı ve partilileri «proleterlere yenilerini kurmadan eski sendikaları terketmekte kurtuluş aramamaya, bunun sadece, proletaryayı bağlantıları olmayan bir sürüye döndüreceğini anlatmaya; işçi sendikalarının devrimcileştirilmesinin, reformist önderlerle birlikte reformizm ruhunun atılmasının ve böylelikle işçi sendikalarını devrimci proletaryanın gerçek bir desteği haline getirmenin gerekliliğini açık-

lamaya»⁽⁶⁵⁾ çağırdı. Bir bilimsel sosyalist partinin gücünün en iyi göstergesi işçi sendikaları üyelerinin çoğunluğu üzerindeki gerçek etkisiydi. Parti, işçi sendikaları üzerinde, onların «küçük gardiyanları» gibi davranma isteği göstermeksizin etkili olabilmeliydi.

Kongre, reformistlerin çığırtkanlığını yaptığı, politik mücadelede işçi sendikalarının tarafsızlığı düşüncesine ve bu yolla işçi sendikalarını devrimci mücadelelenin dışında tutma çabalarına şiddetle karşı çıktı. Kongre tezleri, uluslararası sermayenin işçi sınıfı içindeki başlıca dayanağı olan Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalî'yle mücadele etme ve reformistlerin işçi sendikası örgütlenmelerini parçalama girişimleriyle savaşıma görevlerini belirledi.

Komintern'in Üçüncü Kongresinde partililerin işçi sendikaları içindeki görevlerinin tartışılması, 3-19 Temmuz'da Moskova'da yapılan Devrimci İşçi ve Sanayi Sendikaları Birinci Uluslararası Kongresi'nin açılışına rastladı. Lenin İS kongresine gönderdiği kutlama mesajında şöyle yazdı: «İşçi sendikacılarının komünizme kazanılması her yerde, tüm ülkelerde, dünyanın her yanında karşı konulmaz bir ilerleme kaydediyor. Süreç dağınık binlerce engeli aşıyor, ama karşı konulmaz bir ilerleme kaydediyor. İşçi Sendikalarının Uluslararası Kongresi bu hareketi hızlandıracak. Hareketimiz işçi sendikaları içinde zafer kazanacak. Dünyada hiç bir güç kapitalizmin çöküşünü ve işçi sınıfının burjuvazi karşısındaki zaferini önleyemez.»⁽⁶⁶⁾ Bu sırada birkaç ülkede artık bağımsız devrimci işçi sendikaları vardı ve bunları birleştirme gereği ortadaydı. Kongre hazırlıkları Temmuz 1920'de Moskova'da kurulmuş olan ve işçi sendikalarında devrimci sınıf mücadelesi düşüncelerinin yayılmasıyla uğraşan İşçi Sendikaları Uluslararası Konseyi tarafından yapıldı.

İS Kongresi, bir birleşik militan örgütü, tek bir uluslararası karargahı - Uluslararası Kızıl İşçi Sendikası (Profintern) - kurmak ve dünya devrimci işçilerinin hareketinin öncüsü Üçüncü Enternasyonal ile yakın işbirliği kurmak kararını aldı. Devrimci işçilerin eski reformist işçi sendikalarına ilişkin tavırları konusunda kongre, bu sendikaların yok edilmeden ve ayrı, dağınık işçi sendika grupları oluşturulmadan kazanılmaları gereğine işaret etti. Kongre kararı «Devrimci mücadele, sendikaları, başka bir deyişle eski sendikalarda birleşmiş milyonluk kitleleri, mahvederek değil, kazanma esası çevresinde verilmeli ve oluşturulmalıdır»⁽⁸⁷⁾ diyordu.

Kongre, Uluslararası Kızıl İşçi Sendikası'na (Profintern) bir Merkez Konseyi seçti. S.A. Lozovsky Genel Sekreter seçildi. Profintern, Amsterdam Enternasyonalinde içinde olmayan işçi sendikası merkezleri ve işçi sendikalarını birleştirdi, bunlar: İşçi Sendikaları Tüm-Rusya Merkez Konseyi, Avustralya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Şili, Çin, Kolombiya, Çekoslovakya, Estonya, Fransa, Hollanda, Endonezya, İrlanda, Kore, Litvanya, Moğolistan, İran, Peru, Uruguay ulusal devrimci işçi merkezleri ve birkaç kapitalist ülkedeki reformist işçi sendikaları içindeki muhalefet grupları ve akımlarıydı. Sermayenin ve faşizmin saldırılarına karşı, emperyalist savaş tehlikesine karşı, işçi sınıfının taleplerinin korunmasında devrimci bir mücadele temelinde ve Sovyet Rusya işçi sınıfıyla daha yakın ilişkiler için, işçi sendikası hareketinin birliğini sağlama düşüncesini etkinlikle destekledi.

Komintern'in Üçüncü Kongresi'nin partililerin kooperatif birlikleri içinde, kadınlar ve gençlik arasındaki çalışmasına ilişkin kararları işçilerin çeşitli kitle örgütlerinin işçi sınıfı mücadelesinde daha etkin bir

yer almasının sağlanması gerekliliğini vurguladı. Genç Komünist Enternasyonal ve çeşitli ülkelerdeki genç komünist birliklerinin en önemli görevlerinden biri genç kuşağı devrimci bir ruh içinde eğitmek, bu gençlik örgütlerini partilerin yedek gücü ve yardımcıları haline getirmektir.

Üçüncü Kongre çalışmalarının başlamasından kısa bir süre önce, 9-15 Temmuz arasında Moskova'da Kadın Komünistlerin İkinci Uluslararası Konferansı toplanmıştı. Kongreye 28 ülkeden 82 delege katıldı. Konferans kadınlar arasındaki çalışmanın biçim ve yöntemlerini ve Uluslararası Kadın Sekretaryası'nın görevlerini tartıştı. Üçüncü Komintern Kongresi, konferansın kararlarını onayladı ve üye partileri kadın işçiler arasındaki çalışmalarını hızlandırmaya çağırdı, çünkü «proletaryanın iktidarı ele geçirmesi ve kapitalist devletin altedildiği ülkelerde başarı, ancak geniş proleter ve yarı-proleter kadın kitlelerin etkin katılımıyla gerçekleşebilir.»⁽⁸⁸⁾

. Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi uluslararası bilimsel sosyalist hareketin tarihinde önemli bir aşamaydı. Kongre devrimci mücadelenin deneyimlerini ve yeni, değişmiş koşulları gözönüne alarak bilimsel sosyalistlerin devrimci dalgalanmanın azaldığı bir durumda izleyecekleri yolu tanımladı; işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin çoğunluğunu kazanma ve gelecekte devrimci savaşlar için daha kapsamlı hazırlık yapma mücadelesine ilişkin sorunlara dikkatlerini çekti.

Lenin'in önderliğinde kongre «sol» sekterlerin partileri proletarya açısından ağır yenilgilerle sonuçlanabilecek tehlikeli «devrimci» maceracılık ve zamansız, hazırlıksız ayaklanmalar yoluna iteleyerek dünya bilimsel sosyalist hareketine empoze etmeye çalıştıkları son derece zararlı politikayı şiddetle reddetti. Lenin

daha yetkin ve deneyli parti önderlerinin desteğiyle kongrede doğru bir taktiksel çizgi izledi - kitleler için savaşıma çizgisi.

Üçüncü Kongre'de yapılan çalışmalar genç partiler için gerçek bir okuldu. Kongre, deney toplayarak ve partilerin görevlerini ve çalışma yöntemlerini kolektif olarak tartışarak dünya bilimsel sosyalist hareketinin strateji ve taktiklerine önemli bir katkıda bulundu. Kongrenin vardığı sonuç partilerin tüm müfrezelerini işçi sınıfının günlük yaşamsal çıkarları için verilen ortak mücadeleye çekmek zorunda olmalarıydı; emekçi halkın günlük ekonomik çıkarlarını korumak ve onların demokratik haklarını savunmak, bunu yaparken de kitleleri yeni devrimci savaşımlara hazırlamak zorundaydılar. Kongre kapandıktan sonra yayınlanan KEYK çağırısı «Ancak işçilerin sıradan gereksinimleri ve çıkarları için mücadele etme yoluyla, burjuvaziye karşı proletaryanın bir birleşik cephesini oluşturabiliriz ve burjuvazinin varlığının sürmesi için temel olan proletaryanın parçalanmasına bir son verebiliriz»,⁽⁸⁹⁾ diyordu.

Lenin, parti ve Sovyet devleti önderliğinin tüm yörucu sorunları içine gömülü olmasına karşın, sürekli olarak yurt dışından gelen parti temsilcileriyle buluştu, onlarla konuştu ve emekçi kitleler arasındaki çalışma, yaşam koşulları ve kitlelerdeki gelişmeler konusunda sorular sordu. Bu sohbetler, kitlelerin yaşam ve mücadelesiyle sürekli yakın ilişki içinde kalmasına yardım ediyordu. Onun işçiler arasındaki duyguları daha iyi anlamasına ve partilerin taktiklerini doğru olarak belirlemesine yardım ediyordu.

Lenin, Ağustos 1921'in başlarında Komintern Yürütme Kurulunda, İngiltere Komünist Partisi'nin temsilcisi olan Thomas Bell'le karşılaştı. Thomas Bell anı-

larında «İşçi Sendikaları ve İşçi Partisiyle bunların İngiliz işçi sınıfı hareketi içindeki göreceli gücü ve etkisi hakkında Komünist Partimiz hakkında, kim kimdir ve işçiler arasındaki etkisi nedir diye konuştuk.»⁽⁸⁰⁾ diyor. Nisan-Haziran 1921'de İngiltere'de madenciler ücretlerinde kesinti yapılacağını ilan eden maden sahiplerine karşı zorlu bir mücadele veriyordu. On milyondan fazla insanı kapsayan madenciler grevi, madencilerle genel dayanışma grevine sekte vuran reformist işçi sendikası önderlerinin ihanetinin bir sonucu olarak yenik düştü. Lenin madenciler arasındaki hareket, ruh halleri ve bilimsel sosyalistlerin onlar arasındaki çalışmaları hakkında Bell'i iyice sorguya çekti.

Birkaç gün sonra Thomas Bell Lenin'e, Güney Galler madencilerinin son kongresi ve Üçüncü Enternasyonal'e katılma kararları, grevi kırmak için kömür-madenleri bölgelerine gönderilen deniz askerlerinin oynadığı rol ve işçilerle askerler arasındaki kardeşleşme olayları hakkında bilgi veren bir mektup gönderdi.

Lenin bu mektubu yanıtlarken Güney Galler madencilerinin verdiği savaş üzerine olumlu yorumlar yaptı ve «belki de bu İngiltere'de **komünist anlamda** gerçek proleter kitle hareketinin **başlangıcıdır**» umudunu açıkladı, çünkü o güne dek orada «gerçekten kitlesel komünist hareket hiç» olmamıştı.⁽⁸¹⁾

Lenin İngiliz kapitalistlerinin kurnaz ve akıllı olduğunu ve işçilerin dikkatini politik hedeflerden uzaklaştıracak herhangi bir ekonomik önlemi (komün mutfaqları gibi) destekleyeceklerini vurguladı. Aşağıdaki, en önemli görevleri önerdi:

«1) İngiltere'nin bu kesiminde çok iyi, gerçekten proleter, gerçekten kitlesel bir Komünist Parti yani ülkenin bu kesimindeki tüm işçi hareketi içinde gerçekten önder güç olabilecek bir parti yaratmak. (Üçüncü

Kongre tarafından kabul edilen parti örgütlenmesi ve çalışması üzerine kararı ülkenizin bu kesiminde uygulayın.)

«2) Ülkenizin bu kesimindeki işçi sınıfı için, günlük bir işçi sınıfı gazetesi çıkarmaya başlayın.»⁽⁸²⁾ Lenin İngiliz yoldaşlara uzun uzun işçilerin desteği ve katkılarıyla bir gazetenin nasıl örgütleneceğini ve bunun «kitlelerin mücadelesinde ekonomik ve politik bir araç» haline nasıl getirileceğini anlattı.⁽⁸³⁾

Lenin İngiliz işçileri arasında Sovyet Rusya'ya karşı güçlü bir sempatinin olmasına karşın işçi kitleleri arasında henüz devrimci bir ruh halinin yaygınlaşmamış olduğunu anlamıştı. Bu nedenle kitleleri çevresinde toparlayabilecek bir gazete yayınlamaya başlanmasını önerdi. Ancak o dönemde İngiliz devrimcileri onun öğütlerine uygun olarak davranacak bir kolumda değillerdi. Daily Worker gazetesini düzenli olarak çıkarmaları ancak 1930'da oldu.

Lenin İKP'nin çalışmalarını yakından izledi ve Bolşeviklerin deneylerinden yararlanmalarına yardımcı olunması gerektiğini yazdı. Berzin'e yazdığı 8 Eylül 1921 tarihli bir mektupta şöyle dedi: «İngiliz yoldaşlara öğretilmelidir, Bolşeviklerin çalıştığı gibi çalışmaları öğretilmelidir: makalelerle öğretilmelidir, yayınlarla öğretilmelidir, basınla, Komintern'in Üçüncü Kongresinin partilerin çalışmasına ilişkin kararıyla da öğretilmelidir.»⁽⁸⁴⁾

Aynı gün Lenin V. Voravski'ye, İtalyan yoldaşlara da «Bolşeviklerin çalıştığı gibi çalışmalarını öğreterek, öğreterek ve öğreterek, makalelerle öğreterek, basında yazılar yazıp öğreterek»⁽⁸⁵⁾ yardım edilmesi gerektiğini yazdı. Lenin bu ülkede çıkan önemli sayılabilecek makalelerin, broşürlerin ve kitapların kendisine gönderilmesini ısrarla istedi.

Lenin kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi hakkında daha geniş bilgi gereksinimini gözönüne alarak, Almanya'da bu konuda malzeme toplayacak bir büro kurulmasını önerdi. Bu büronun görevlerini ve çalışma yöntemlerini ayrıntılı olarak belirledi. «Tam ve doğru bilgiye gereksinmemiz var. Ve gerçek, hizmet edeceği kişiye bağımlı olmamalıdır.»⁽⁹⁶⁾ diye yazdı. Lenin'in öğütleri KEYK Presidiumunun 6 Eylül 1921 tarihli, Berlin'de E. Varga'nın başkan seçildiği bir istatistik ve Enformasyon Enstitüsünün kurulmasını sağlayan kararın temelini oluşturdu.

Lenin bilimsel sosyalistlerin ilkeli devrimci nitelikli çalışmalarını, manevra yapma sanatıyla bağdaştırmalarının önemini ısrarla vurguladı; «esneklik, nesnel koşullardaki değişiklikler talep ederse hızlı ve ani taktik değişiklikleri başarma yeteneği, daha önce seçilen yol o an için aykırı ya da olanaksız olduğunu ortaya koyarsa, amacımıza erişmek için başka bir yol seçme yeteneği»nin önemini öğretti.⁽⁹⁷⁾ Parti üyelerini, tam olarak gelişmesi için izin verilmesi gereken yükselen devrim dalgasını değerlendirmek için pratik çalışmalarda aceleciliğe karşı, ani atılımlara karşı uyardı. Bilimsel sosyalistler, devrimi boğmak için olgunlaşmamış ayaklanmaları körüklemeye çalışacak olan burjuvazinin kışkırtmalarına geçit vermemeliydi. «Burjuvazi 100-300 insanı öldürürse, bu amacı mahvetmez. Ama 10-30 bin işçiye öldürmek üzere bir katliamı kışkırtmayı başarırsa bu devrimi birkaç yıl için dahi erteleyebilir.»⁽⁹⁸⁾ Lenin bu nedenle bilimsel sosyalistlere kendi kendini kontrolü ve sabrı, esnekliği ve ayırdedebilmeyi, devrimci kabarma doruğuna ulaşana dek bekleyebilmeyi ve bunun için günlük sınıf savaşlarında proleter öncülüğü hazırlayabilmeyi öğretti.

KEYK isteği üzerine Lenin Fransız Komünist Par-

tisi Merkez Komitesi'nin yayınladığı tarımsal mesele-ye ilişkin tezleri okudu ve 11 Aralık 1921'de özel bir makalede, bu tezleri genel olarak oldukça doğru bulduğunu açıklayan ana önerilerinin kapsamlı bir çözümlemesini sundu. Lenin Fransız komünistlerinin tarımsal meselede açık bir program oluşturmalarına yardımcı oldu ve köylülerin devrimin zaferinden sonra kollektif bir tarım biçimine gönüllü olarak geçişlerine elverişli bir «geçiş önlemleri programı»nın hazırlanmasını, aynı zamanda kırsal nüfusun büyük çoğunluğunun, tarım emekçilerinin ve küçük çiftçilerin koşullarında hızlı bir iyileştirilme sağlanmasına özel bir ilgi gösterilmesini salık verdi. Kendi topraklarını işleyen küçük mülk sahiplerine sürekli (miras yoluyla geçen) işleme hakkının sağlanmasının önemini vurguladı. «Küçük köylü tarımına (sadece Fransa'da değil tabii, küçük köylü ziraatının olduğu tüm ülkelerde) genel mülksüzleştirmenin hemen uygulanması, büyük bir hata olur.»⁽⁹⁹⁾

Lenin Fransız emperyalizminin izlediği politikanın, köylülük arasındaki safsataların ve pasifizm ideolojisinin, daha güçlü olarak ortaya çıkarılmasını gerekli görüyordu. Partiyi, kendisini 1789 burjuva-demokratik devriminin gelenekleri, Fransız halkının kurtuluş mücadelesinin gelenekleriyle yönlendirmeye çağırdı.

Lenin bu makalede yeni çağdaki savaşların doğasını ele aldı. «Sadece proleter devriminin tüm savaşlara bir son verebileceği ve vereceği konusunda hiç bir kuşku yoktur. Ama bir ülkedeki, diyelim Fransa'da, muzaffer bir proleter devrimin tüm savaşa anında ve kesinlikle son verebileceğini düşünmek pasifist bir aldatmaca olur.»⁽¹⁰⁰⁾ Emperyalist savaşların devrimci savaşlar ve kurtuluş savaşlarından ayırılması zorun-

ludur dedi. «Gerici savaşlar, özellikle de emperyalist savaşlar nasıl suçlu ve ölümcül ise... devrimci savaşlar da öyle haklı ve adildir, başka bir deyişle, ezilen sınıfların savunulması için kapitalistlere karşı verilen savaşlar, bir avuç ülkenin emperyalistleri tarafından ezilen ulusların savunulması için ezenlere karşı verilen savaşlar, yabancı istilacılara karşı sosyalist devrimin savunulması için verilen savaşlar haklı ve adildir.»⁽¹⁰¹⁾

Lenin komünist partilerin strateji ve taktikleri ile uğraşırken, proleter olmayan kitlelerle ittifak kurulması, emperyalizmle mücadelede ilgili tüm toplumsal güçlerin birleşik bir cephesinin kurulması politikasını da şiddetle zorladı.

BİR BİRLEşİK İşÇİ CEPHESİ İÇİN MÜCADELE

*Bir Birleşik
İşÇi Cephesi Taktiklerinin
Çerçevesi*

Üçüncü Kongrenin çizdiği birleşik cephe taktiklerinin uygulanması bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfının çoğunluğunu, emekçi kitlelerin en büyük kesimini kazanma olanaklarını sağladı. Bu anlamda emekçi halkın günlük gereksinimleri ve talepleri için mücadele etmek çok büyük önem taşıyordu, çünkü bilimsel sosyalistler ancak bu mücadelede başı çekerek halk kitlelerini yanlarına kazanabilirlerdi. 1 Ağustos 1921'de KEYK özel bir çağrı yayınladı, çağrıda şöyle deniyordu: «Tüm ülkelerin emekçi kitlelerini, kapitalizmin saldırılarına karşı birleştirme mücadelesinin, emekçi kitlelerin ortak kurtuluşu için verilen savaşın en önünde mücadele etmek: kitleleri enternasyonalin (proletaryayı burjuvazinin etkisinden kurtarabilecek, onu birleş-

tirebilecek ve burjuvaziye karşı bir güç olarak çıkarılabilecek tek canlı enternasyonalin) ardında toparlayacağımız görevi budur.»⁽¹⁰²⁾

Birleşik cephe sloganı kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı arasında geniş bir yankı uyandırdı. Bu slogan işçi kitlelerinin savaşı izleyen yıllarda kazandıkları demokratik özgürlükleri, ekonomik ve politik kazanımları koruma ve genişletmede başarı kazanmak için verdikleri mücadeleyle uyuyuyordu. Ancak, işçi sınıfı içindeki bölünme işçi sınıfının gerçek bir birleşik cephesinin yaratılmasını önlemek için ellerinden gelen her şeyi yapan uluslararası reformist örgütlerin varlığı, gene bilimsel sosyalist partilerin güçsüzlüğü ve üye sayısının azlığı, proletaryanın devrimci öncülüğüne karşı doğrudan şiddet ve kaba kuvvetin yanı sıra kısmi ödün yöntemleri uygulayan burjuvazinin esnek politikası - tüm bunlar bir birleşik proleter cephe kurmayı son derece güçleştirdi. Sağ sosyal-demokratlar, birleşik cephe sloganının bilimsel sosyalistler için bir manevra olduğunu iddia ederek işçilerin eylem birliğini sabote ettiler. Bu savlarını desteklemek üzere, birleşik cephe hedefini tek yönlü sektör bir tavırla yorumlayan Komintern'in Zinoviev ve Bukharin gibi bazı önderlerinden alıntılar yaptılar.

Enternasyonal Lenin'in önderliğinde, birleşik cephe taktiklerinin hedeflerini ve önemini, işçi sınıfının eylem birliğini sağlamanın yöntemlerini tanımladı. Lenin «birleşik cephe taktiklerinin amacı ve anlamı daha daha büyük işçi kitlelerini sermayeye karşı verilen mücadeleye çekmektir, bu İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin önderlerine birlikte mücadele etmek için tekrar tekrar öneri yapmak anlamına gelse bile»⁽¹⁰³⁾ diye yazdı. Bilimsel sosyalistler birleşik cephe sloganını öne sürmekle, kitleleri kapitalizme karşı, işçilerin or-

tak düşmanına karşı toparlamayı hedefliyorlardı. Bu, işçileri doğrudan ilgilendiren en acil pratik meselelerde birleşik eylemi sağlayarak ve kitlelerin kendi mücadeleleri yoluyla yapılmalıydı. Lenin aynı zamanda birleşik eylemi gerçekleştirme yolunu açmak amacıyla sosyal-demokrasinin önderleriyle konuşmaya çalışmanın gerekliliğinden söz etti. Aslında Lenin'in birleşik işçi cephesi taktikleri, kitlelerin acil gereksinmelerinin karşılanması için verilen mücadele boyunca işçilerin eylem birliğinin sağlanmasında odaklanıyor; işçi sınıfının, reformistlerin etkisi altında olanlar da dahil, en geniş kesimlerini hareketin içine çekmeyi, proletaryayı bu mücadele sürecinde devrimci ruhla eğitmeyi ve onu ana göreviyle - burjuva düzeninin altedilmesi, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve sosyalizmin inşası göreviyle - uğraşmaya hazırlamayı hedefliyordu. Birleşik işçi cephesi taktikleri bilimsel sosyalistler açısından bir manevra değil, çalışmalarının temelinde yatan bir ilke, tüm emekçi halkın yaşamsal çıkarlarına uygun bir politik çizgiydi.

Enternasyonal 1921'de tüm işçi partileri ve örgütlerini içeren dünya ölçeğinde bir birleşik cephe kurmak için tekrar tekrar çağrı yaptı. 30 Temmuz 1921'de Komintern Yürütme Kurulu, tüm ülkelerin emekçi erkek ve kadınlarına Sovyet Rusya'nın kıtlık çeken bölgelerindeki aç halka yardım etmeleri için çağrı yaptı. Komintern tüm bilimsel sosyalist partilerden, tahıl ve tıbbi malzeme satınalabilmek için para toplamak amacıyla halk kitleleri arasında ajitasyon yapacak yardım komiteleri oluşturmak için tüm işçi örgütleriyle ilişkiye geçmelerini istedi. 12 Ağustos'ta Berlin'de KEYK'nin yönetimi altında bulunan ve daha sonra Uluslararası İşçi Yardımı olarak yeniden örgütlenecek olan Rusya'daki Açlara İşçi Yardımı Örgütü'nün bir Dış Ko-

mitesi kuruldu. Clara Zetkin komitenin başkanı, Willi Münzenberg sekreteri seçildi. Komite üyeleri arasında Albert Einstein, Martin-Andersen Nexö, Bernard Shaw, Anatole France ve Henri Barbusse de yer alıyordu. Komite kıtlık çeken bölgeler için büyük bir yardım kampanyası başlattı. 15 Ağustos'ta Komite Amsterdam Enternasyonalı, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonalere ortak eylem önerdi, ama bu örgütlerin önderleri komiteyle işbirliği yapmayı reddettiler. Bilimsel sosyalist partiler her yerde yardım komiteleri kurdular ve tanınmış kişilerin, yazarlar ve bilim adamlarının işbirliğini sağladılar. Komintern ve üye partiler yardım komiteleri kurmak için sosyal-demokratların işbirliğini sağlamaya yönelik adımlar attılar, ama reformistlerin bölücü politikaları yüzünden bu tür komiteler sadece Çekoslovakya ve İtalya'da, o da çok kısa bir süre için, kurulabildi.

Öte yandan, kıtlık çeken Volga bölgesi için yardım kampanyası bütün dünyada geniş kitleleri içine aldı. Bu kampanya proleter enternasyonalizminin gerçek bir göstergesiydi. Kitlelerin baskısıyla İşçi Sendikaları Amsterdam Enternasyonalı kampanyaya katıldı. Ekonomik bunalım, ücret kesintileri ve işsizliğe karşın kapitalist ülkelerin işçileri Sovyet Rusya'nın yardımına koşular.

1923'ün yazına gelindiğinde yardım komitesi yiyecek malzemesi, mal ve toplam beş milyon doların üstünde para bağışı toplamış ve Sovyet Rusya'ya göndermişti. Bu paranın yaklaşık bir milyon dolarını İşçi Sendikaları Amsterdam Enternasyonalı toplamıştı. Uluslararası proletaryanın dayanışması, kıtlık çeken bölgelerdeki çoğu çocuk binlerce insanın hayatını kurtardı. Lenin, uluslararası proletaryanın kardeşçe yardımının Sovyet Rusya'nın ekonomik onarımı ve em-

peryalizm dünyasına karşı genel mücadelesi için taşıdığı önemi tekrar tekrar vurguladı. «Uluslararası mali sermayenin boyunduruğuna, uluslararası gericiliğe karşı mücadelenin barışçı araçları arasında, Sovyet Rusya ekonomisinin onarılmasına yardım etmek kadar hızlı ve kesin zafer vaadeden hiç bir araç yoktur.» diye yazdı. Yardım kampanyası kapitalist ülkelerin işçilerini birleştirmeye yardım etti ve sınıf bilinci ve proleter enternasyonalizmini ilerletti.

Enternasyonal, gericiliğin en azgın olduğu ülkelerdeki emekçi halka yardımın etkin bir savunucusuydu. KEYK, 9 Ekim 1921'de, Balkanlar ve İspanya'daki beyaz (faşist) teröre karşı ortak eylem için İşçi Sendikaları Amsterdam Enternasyonaline bir öneri yapmaya karar verdi. Toplantı ve ortak eylem önerisi Komintern Yürütmesi ve Profintern Yürütme Bürosu'nun 19 Ekim 1921 tarihli bir çağrısı içinde yer alıyordu. 17 Kasım'da KEYK Presidiumu Amsterdam Enternasyonal Yürütmesi'ne yazılmış, İspanya ve Yugoslavya emekçi halklarını desteklemek için Komintern ve Profintern temsilcileriyle «mücadelenin biçimlerini, yöntemlerini ve araçlarını tartışmak üzere özel bir toplantı»⁽¹⁰⁴⁾ düzenleme önerisini yineleyen özel bir mektubu onayladı. Amsterdam Enternasyonalinin reformist önderleri öneriyi savsakladılar.

Bilimsel sosyalist partiler, işçilerin ortak eylemi için çalıştı. Ekim 1921'in sonlarında Almanya Komünist Partisi diğer işçi partileri ve işçi sendikaları önderliklerine, işçi haklarının savunulması, vergi yüklerinin mülk sahibi sınıfların omuzuna aktarılması, tüm karşı-devrimci örgütlenmelerin silahsızlandırılması ve dağıtılması, işçilerin öz savunma organlarının kurulması, devlet aygıtı ve ordunun işçi sınıfının denetimi

altına alınması ve monarşist unsurlardan temizlenmesi vb. için ortak eylem önerdi. AKP, işçi sendikası önderliğinin tekellerin saldırısına karşı öne sürdüğü 10 talebi etkinlikle destekledi. Parti, emekçi halkın demokratik özgürlüklerinin ancak kitlelerin gericiliğe karşı vereceği mücadeleyle korunabileceğini vurguladı. Almanya Komünist Partisi KEYK desteğiyle birleşik işçi cephesinin oluşturulmasını sağlamak için bir temel olarak önerdiği demokratik talepler programı hazırladı. Parti çalışmaları, işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda bir politika izleyecek bir işçi hükümeti için mücadele çevresinde toplanıyordu ve parti belirli koşullarda böyle bir hükümete katılmaya hazır olduğunu açıkladı.⁽¹⁰⁵⁾ Sosyal-demokrasinin sağ-kanat önderleri bunu AKP'yi bir komplo planlamakla suçlayıp sistemli bir iftira kampanyası başlatarak ve AKP'nin birleşik cephe için yaptığı öneriyi reddederek yanıtladılar.

Genç bilimsel sosyalist partilerin birleşik cephe taktiklerini doğru olarak kavramaları için KEYK, 18 Aralık 1921'de, RKP(B) Merkez Komitesi Polit Bürosu'nun insiyatifinde, birleşik işçi cephesi, İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal ve Amsterdam Enternasyonalindeki işçilere ve anarko-sendikalist örgütleri destekleyen işçilere karşı tutum üzerine tezleri hazırlayarak ve benimseyerek Üçüncü Enternasyonal programını geliştirdi. Bu belge, birleşik cephe taktikleri meselesini kapsamlı bir anlayış ve açıklıkla ortaya koydu ve partilerin bunları uygulamadaki görevlerini belirledi. Tezler «işçilerin birleşik cephesinden anladığımız, kapitalizme karşı savaşmak isteyen tüm işçilerin birliğidir»...⁽¹⁰⁶⁾ diyordu. «Tüm ülkelerin partileri, proleter kitleler üzerinde tam bir ideolojik etki olanağını sağladıktan sonra, şimdi de bu kitlelerin pratik eylem-

ler için daha kapsamlı ve daha tam bir birliğini sağlamayı hedefliyorlar.»⁽¹⁰⁷⁾

Komintern'in İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal partileriyle anlaşmaya giren ve partiler için koyduğu temel koşul, her birinin görüşlerini açıklama ve bilimsel sosyalistlerin muhaliflerini eleştirme konusunda mutlak politik bağımsızlıklarını korumalarıydı. Birleşik cephe tezine Lenin'in önerisi üzerine, reformizme karşı aralıksız bir mücadele yürütürken, sık sık Menşeviklerle anlaşmalar yapan ve onlarla ittifaklara ya da yarı ittifaklara giren Rus Bolşeviklerinin deneyini ele alan bir ekleme yapıldı. Esnek bir taktik izleyen ve kapitalistlere karşı işçilerin devrimci talepleri için verilen pratik mücadelede kitlelerin birliği için çalışan Bolşeviklerin politikası, Bolşevik Partinin işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmasıyla sonuçlanmıştı. Komintern, sağ unsurların birleşik cepheyi İkinci Enternasyonal'le ideolojik bir uzlaşma olarak yorumlamaya çalışmaları ve bilimsel sosyalist partilerin reformistlerle ilkesiz bir blok içine girmelerinde ısrar etmeleri konusunda üye partileri uyardı. Bu oportünist yorumun birleşik cephenin gerçekleşmesinde esneklikle devrimci politika ilkelerini sıkı sıkıya savunmayı birleştirmeyi gerektiren taktiklerle ortak hiç bir yanı yoktu. Tezler bilimsel sosyalistlerin diğer örgütlerle yaptığı görüşmelerin, gerekli politik deneyi edinebilmeleri için geniş işçi kitlelerine duyurulması gerektiğini belirtiyordu.

Üçüncü Enternasyonal, işçi sınıfının yaşamsal çıkarlarını savunmak bir başka emperyalist savaş tehlikesine karşı mücadele etmek amacıyla, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonaller ve Amsterdam Enternasyonali'yle bir uzlaşmaya varma önerisini tekrarladı ve bu örgütlerin Komintern'in pratik önerilerinden bir ya da bir başkasını benimsemeye yanaşmamalarının, kit-

leler arasında derin kökleri olan ve sistemli, sapmaz bir biçimde geliştirilmesi gereken taktiklerin bir yana bırakılmasına neden olmayacağını açıkladı. 1 Ocak 1922'de Komintern Yürütmesi ve Profintern Yürütme Bürosu tüm bilimsel sosyalist işçilere, «her yerdeki, tüm dünyadaki, fabrikalardaki ve toplantı salonundaki tüm içtenlikli işçilere... günün bütün sorunlarında sermayeye karşı birlikte direnecek tek bir işçi ailesi içinde birleşme»⁽¹⁰⁸⁾ çağrısını yaptı.

Çağrı «Ancak siz, atölye ve fabrikadaki proleterler böyle birleştiğiniz zaman, proletaryaya dayanan ve onun ilgisini bekleyen tüm partiler, kapitalizme karşı ortak bir savunma savaşı için birleşmeye yönelecektir.» diye sürüyordu. «Ancak o zaman kapitalist partilerle olan ittifaklarını bozmaya zorlanacaklardır.»⁽¹⁰⁹⁾ Çağrı, işsizlik ve ücret kesintileri, işçilerin üretim üzerindeki denetimi için ve silahlanma yarışına ve bir başka emperyalist savaşa karşı, Almanya'nın emperyalist Antant tarafından talan edilmesine karşı ve Sovyet Rusya'nın tanınması için mücadelenin somut bir programını içeriyordu. Üçüncü Enternasyonal, geniş kitlelerin çıkarlarını genişleten bu programı temel alarak işçi sınıfı ve örgütleri arasındaki eylem birliğini yaratmaya çalışıyordu.

Bilimsel sosyalist partilerin bazı liderlerinin birleşik cephe sloganını kavraması için biraz zaman gerekti. «Sol» unsurlar, örneğin İtalya'da Bordiga, bu taktikleri işçi sendikalarında ekonomik mücadele yoluyla işbirliği gibi yorumladılar. Fransa'da Ludovic Frossard birleşik cephe taktiklerinin FKP'nin Sosyalist Partiyi örgütsel anlamda kaynaşmasına yol açabileceğini savundu ve bunun kendisini devrimci sendikalistlerle işbirliği göreviyle sınırladığını öne sürdü. Bordiga ve Valecki, Alman Komünist Partisi Merkez Kom-
i-

tesis'inin İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallere, ortak eylem önermenin olumluluğuna ilişkin olarak Aralık 1921'in sonunda Komintern Yürütmesine yaptığı önerileri işitince KEYK'ne tel çekerek «bu eylemin Fransa ve diğer ülkelerde neden olacağı hoşnutsuzluk ve keskin iç çekişmeler» konusundaki kaygılarını belirttiler.⁽¹¹⁰⁾ «Sol»un sekte görüşleri bilimsel sosyalist partilerin doğru taktikler geliştirmelerini ve geniş lirttiler.⁽¹¹⁰⁾ «Sol»un sekte görüşleri bilimsel sosyalistlerin safları içindeki sağ oportünistler, bilimsel sosyalist partileri reformizm çizgisine itmek için birleşik cephe taktiklerini kullanmaya çalıştılar.

Lenin ve Komintern, birleşik cephe taktiklerinin partilerce uygulanmasını dikkatle izlediler ve onlara yardım ederek hatalarını düzeltmelerini sağladılar. İngiltere'de yaklaşan parlamenter seçimler dolayısıyla, Lenin, 12 Ocak'ta KEYK'nin «İngiltere Komünist Partisi'nden tüm komünistlerin, bir komüniste oy vermenin burjuva adayına zafer kazandırmayacağının kesinlikle emin olarak söylenebildiği birkaç çok ender durum dışında İngiliz İşçi Partisi üyeleri için kampanya yapmaları ve oy kullanmalarını talep eden etrafıca tartışılmış bir karar» geçirmesini isteyen bir tasarıyı tartışmaya sundu.⁽¹¹¹⁾ 13 Ocak'ta KEYK Presidiumu, «İngiliz komünistlerine seçimlerde İşçi Partisi'ni desteklemelerini salık vermeyi kesinlikle gerekli gören» bir karar aldı.⁽¹¹²⁾ Mart 1922'de İngiltere Komünist Partisi, KEYK'nin tavsiyelerini izleyerek, seçimlerde bir işçi hükümetinin zaferi için savaşma sloganını öne sürdü. Bu karara uygun olarak İKP güz seçimlerinde İngiliz İşçi Partisi adayları yararına adaylıklarını geri çekti ve bu kararın nedenlerini işçilere açıkladı.

Lenin bilimsel sosyalist partilerin çalışmalarını de-

ğerlendirirken, esnek taktiklerin gerekliliğini tekrar tekrar öne sürdü ve büyük «sol» oportünizm ve maceracılık tehlikesine karşı uyarıda bulundu. «Bir yanda aşırı tedbir hatalara yol açar. Öte yanda unutulmaması gerekir ki durumu serinkanlılıkla tartmak yerine sadece 'duygulara' kapılırsak ya da küçük kırmızı bayraklar sallamaya koyulursak; güçlüklerin büyük olmasına rağmen hiç gereksiz yere yok olabiliriz.»⁽¹¹³⁾ diye yazdı.

Lenin aynı zamanda, henüz eski alışkanlıklarını, partinin rolü hakkındaki eski düşüncelerini atamamış pek çok eski sosyal-demokratın bulunduğu partilerin, partilerinin bütün yapısını ve tüm çalışmalarını yeniden şekillendirmek ve partiyi kitlesel ölçekte üyesi olan gerçekten devrimci, militan, bilimsel sosyalist partilere dönüştürmek gibi uzun bir süreçle karşı karşıya olduğunu vurguladı. «Günlük yaşamdaki Parti çalışmasının tümünü değiştirme, onu yavan mecra-sından çıkarma süreci; Partinin kitlelerden ayrılmasına izin vermeden, aksine onları giderek daha yakın bağlarla bağlayarak ve onları devrimci bilinçle doldurarak ve devrimci mücadele için harekete geçirerek devrimci proletaryanın öncüsü durumuna getirme süreci çok güç, ama en önemli görevdir.»⁽¹¹⁴⁾

Lenin bilimsel sosyalist partilerin gerçekten devrimci partiler haline gelmelerinde önemli yardımlarda bulundu; onlara yüce marksist ilkeleri temel almayı öğretirken büyük özen gösterdi ve onların yeni tip partiler olarak sağlamlaşmasına yardım etti. Onları politik etkinliklerini geliştirmek için teşvik etti ve partililerin dünya proleter devriminin amacına, sosyalizmin zaferine karşı bir sorumluluk duygusuna sahip olmalarına katkıda bulundu. Lenin partilere doğru bir politika saptamayı ve onu yürütme hünerini, sınıf mü-

cadelesinin gereklerine uygun olarak kitlelerle ilişki kurmanın yapısını ve örgütsel biçimlerini yeniden düzenlemeyi öğretti. Lenin Şubat 1922'de «gerçekten komünist, proletaryanın gerçekten devrimci öncüsü olan partiler yaratmanın sessiz, kararlı, sakın, çok hızlı olmayan ama büyük çalışması Avrupa ve Amerika'da başlamıştır ve ilerlemektedir.»⁽¹¹⁵⁾ diye yazdı.

*Uluslararası Bir İşçi
Konferansı İçin Hazırlıklar
KEYK'nin Birinci
Birleşik Oturumu*

Bir cephe oluşturmak ve bu amaçla işçi partileri ve örgütlerinin bir dünya kongresini toplama düşüncesi geniş destek buldu ve işçi basınında ve Almanya, Çekoslovakya, Fransa, İngiltere ve diğer ülkelerin işçi toplantılarında geniş ölçüde tartışıldı. İkibuçukuncu Enternasyonal'e üye olan Fransız Sosyalist Partisi Kongresi, bu Enternasyonal Bürosundan İkinci ve Üçüncü Enternasyonal temsilcilerini ortak bir konferansa davet etmesini istedi. İkibuçukuncu Enternasyonal yönetimi İngiliz İşçi Partisi'nin sadece İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcilerinden oluşan bir konferans toplama önerisini bile reddetti. Böylece reformistlerin bilimsel sosyalistler katılımı olmadan ve onlara karşı bir birleşik cephe oluşturma girişimleri, emekçi kitlelerin eylem birliğine yönelik istekleriyle desteklenen Üçüncü Enternasyonal'in etkin mücadelesinin bir sonucu olarak engellenmiş oldu. 13 Ocak 1922'de KEYK Presidiumu Yürütme Kurulu'nun, Şubat'ta yapılacak genişletilmiş toplantı gündemine uluslararası politikanın Cenova Konferansı'nda tartışılacak temel sorunlarını (Almanya sorunu, Versay Anlaşması'nın gözden geçirilmesi ve Sovyet Rusya'ya

yardım meseleleri de bunlar arasındaydı) görüşmek üzere Komintern ve tüm diğer uluslararası işçi örgütlerinin ortak bir konferansını toplama meselesini de aldığını, üye partilere bildirmeye karar verdi. 14-15 Ocak arasında Berlin'deki toplantısında İkibuçukuncu Enternasyonal Bürosu tüm işçi partilerini genel bir konferansa davet etme konusundaki görüşmeleri başlatmaya karar verdi ve 19 Ocak 1922'de Komintern Yürütmesine Avrupa'nın ekonomik durumunun sorunlarını ve gericiliğin saldırılarına karşı işçi sınıfının yapacağı eylemleri incelemek üzere üç enternasyonalin bir dünya konferansı öneren bir yazı yazdı. 21 Ocak'ta KEYK Presidiumu bu davetin kabul edilmesinden yana olduğunu açıkladı ve yürütmenin genişletilmiş tüm üyelerinin katılacağı toplantısının gündemine bu meseleyi de kattı.

Lenin, Komintern Yürütmesinin bu konferans için yaptığı hazırlıklarda etkin bir rol aldı. Komintern delegasyonunun temel davranış çizgisini belirledi. «Toplantıda ele alınacak sorunlar dizisi önceden incelenmeli ve toplantıya katılan her partiyle anlaşma sağlanarak seçilmelidir. Biz kendi adımıza, bu listeye sadece emekçi kitlelerin pratik ortak eylemine doğrudan etkisi olan ve katılacak her üç örgütün resmi basın bildirisinde vazgeçilmez bulunan meselelere değişen sorunları katmalıyız.»⁽¹¹⁶⁾ Lenin bir kez daha bilimsel sosyalistlerin dikkatini sıradan emekçilerin eylem birliği, devrimci ve reformist örgütler arasında varolan köklü politik farklılıklara karşın elde edilebilecek olan birlik için çalışmanın önemine çekti. Lenin, reformistlerin Menşeviklere ve diğerlerine yönelik tavırlara ilişkin meseleleri öne sürerek birleşik cepheyi bozmaya çabalamaları halinde, buna İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal'in 1912 Basel Mani-

festosuna karşı takındığı dönek tavrı, reformist partilerin, destekledikleri burjuva hükümeti yoluyla Almanya'daki komünistlerin katledilmesindeki suç ortaklığını ve bu partilerin sömürgelerdeki devrimcilerin katledilmesine ilişkin benzer tutumlarını vb. meseleleri tartışmayı talep ederek yanıt vermeyi önerdi. Lenin «İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonalleri karşı devrimci dünya burjuvazisiyle bir blok içinde tutarsız ve kararsız unsurlar olarak gördüğümüzü ve birleşik cephe üzerine bir toplantıya katılmayı kitleler açısından doğrudan eylemin olası pratik birliğini sağlama adına ve İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin tüm konumlarının politik yanlışını ortaya koymak için katıldığımızı açıklama fırsatı bulmalıyız» diye yazdı.⁽¹¹⁷⁾ Lenin, birleşik cephe için esnek taktiklerin gereğini savunurken, Parti ve Sovyet hükümetini, dünya bilimsel sosyalist hareketini zayıflatabilecek politik ilke ödünleri verilmesine şiddetle karşı çıktı.

Birleşik işçi cephesi taktikleri meselesi 21 Şubat - 4 Mart arasında yapılan Komintern Yürütme Kurulu'nun tüm üyelerinin katıldığı birinci toplantıda ayrıntılı olarak tartışıldı. Toplantıya 36 parti katıldı. Lenin üç enternasyonalin konferansına katılmaya ilişkin karar taslağını inceledikten sonra birleşik oturumun bu taslağı kabul etmesini son derece önemli gördü. Konferans düşüncesini reddetmeleri için bir gerekçe sağlamamış olmak için İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal yöneticileri için sert sözler kullanılmaması gerektiğine işaret eden birkaç düzeltme yaptı. «Başlıca düzeltmem İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal yöneticilerini dünya burjuvazisinin suç ortakları olarak adlandıran pasajın çıkartılmasını hedefliyor... Başka bir zaman ve başka bir yerde bin kez azarlayacak olduğumuz alçakları azarlamamanın olağanüstü zevkine

varabilmek uğruna, politik önemi çok büyük olan bir meseleyi mahvetmeyi göze almak kesinlikle anlamsızdır.» diye yazdı.⁽¹¹⁸⁾

KEYK Birleşik Oturumu'ndaki keskin tartışmaların ardından çoğunluk (İtalyan, İspanyol ve Fransız delegasyonunun çoğunluğunun oylarına karşın) birleşik cephe üzerine Aralık Tezlerini onayladı ve konferansta dünyanın tüm işçi örgütlerinin tam anlamıyla temsil edilmesini sağlamak için tüm işçi sendikalarının ve bunların ulusal ve uluslararası organlarının davet edilmesini salık vererek yapılacak Dünya İşçi Örgütleri Konferansı'na katılma kararı aldı. «İşçi Örgütlerinin Dünya Konferansı kendisine büyük bir görev vermelidir: uluslararası sermayeye karşı işçi sınıfının savunma mücadelesinin örgütlenmesi.»⁽¹¹⁹⁾

KEYK Birleşik Oturumu yeni bir emperyalist savaş tehlikesine ilişkin meseleyi tartıştı. Clara Zetkin konuşmasında «savaşa ve emperyalizme karşı koymak için güçlü bir proletarya cephesi kurmak zorundayız.»⁽¹²⁰⁾ dedi. Toplantı, üye partileri savaşları önlemek için sınıf savaşının ideolojik ve örgütsel hazırlıklarını yapmakla yükümlendirdi ve kitleleri haksız savaş sonrası anlaşmaların tümünü bozma, silahlanmayı sınırlandırma, savaş ve tazminat yüklerini burjuvazinin omuzlarına aktarma ve Sovyet Rusya'nın savunulması sloganı altında toparlamaya teşvik etti. Üçüncü Enternasyonal, kitlelerin en derin umutlarını dile getirerek, emekçi halkları yeni emperyalist savaş tehlikeleriyle savaşmaya, barış için savaşmaya çağırdı.

*Üç Enternasyonalin
Konferansı*

Dünya işçi kongresinin hazırlıklarını tartışmak üzere üç enternasyonalin yürütme temsilcileri konfe-

ransı 2-5 Nisan arasında Berlin'de yapıldı. Birinci toplantıda Komintern Yürütmesi adına konuşan Clara Zetkin, «yapılacak olan dünya konferansının sadece kitlelerin pratik, ortak eylemini doğrudan ilgilendiren ve kitleleri bölmeyen, birleştiren meseleleri tartışmasını» önerdi.⁽¹²¹⁾ Komintern Yürütme Kurulu delegasyonu dünya konferansının gündemine sermayenin, gericiliğin ve yeni bir emperyalist savaş hazırlığının saldırılarına karşı savunma, Sovyet Rusya'ya yardım, Versay Anlaşması ve harabolmuş bölgelerin yeniden canlandırılması meselelerinin alınmasını önerdi. Ancak, İkinci Enternasyonal adına konuşan Vandervelde, kongrenin ancak bilimsel sosyalistlerin işçi sendikaları içinde hücreler kurmaktan vazgeçmeleri, Kızıl Ordu'nun Gürcistan'dan çekilmesi ve Menşevik Hükümetin kurulması, Sovyet yetkililerince tutuklanan sosyalist-devrimci teröristlerin savunmasının İkinci Enternasyonal temsilcilerine devrine izin verilmesi koşuluyla toplanabileceğini açıkladı. Bu, kabul edemeyeceği talepler karşısında Komintern delegasyonunu uzlaşmayı reddetmeye kışkırtmak ve konferansın yapılamamasının suçunu onların üzerine yıkmak için girişilmiş açık bir çabaydı. İkibuçukuncu Enternasyonal'den Paul Faure İkinci Enternasyonal'in taleplerini destekledi.

İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal delegelerinin tavırları nedeniyle, konferans tartışmalarında bir bunalım çıktı. 3 Nisan'da Komintern Yürütme Kurulu delegasyonu, Başkanlık Komitesine ve İkibuçukuncu Enternasyonal delegasyonuna polemikğin sona erdirilmesini ve tüm delegasyonların «dünya kongresine katılmaya hazırlıklı olup olmadıkları» sorusunun sorulmasını öneren bir yazı yazdı.⁽¹²²⁾ Buna rağmen, 4 Nisan'daki konferans toplantısında, Ramsay Mac Donald

ve Otto Bauer önceki taleplerini yinelediler. Bir uzlaşmaya varılabilmesi için Komintern delegasyonu, Sovyet yetkililerinin sosyalist devrimci teröristlere ölüm cezası vermeyeceğini ve İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcilerinin duruşmalara katılmasına izin vereceğini kabul ederek önemli ödünler verdi. Bu tek yanlı ödünlerle Komintern Yürütme Kurulu'nun emirleri çiğnenmişti. «İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcilerinin baskılarının bir sonucu olarak, Komünist Enternasyonal, uluslararası burjuvaziye politik bir ödün vermiş ve karşılığında hiç bir ödün almamıştır.»⁽¹²³⁾ Lenin «Çok Fazla Verdik» başlıklı bir makalede şöyle yazdı: «Burjuvazi, diplomatlarının kişiliğinde, bir kez daha Komünist Enternasyonal'in temsilcilerini altetmiştir. Berlin Konferansı'nın öğrettikleri budur.»⁽¹²⁴⁾ Lenin uzlaşmanın onaylanması gerektiğini düşünmekle birlikte, Sovyet Rusya ya da uluslararası proletaryanın kapitalizme karşı savaşı diğer müfrezelerine az çok eşit sayılabilecek ödünler verilmeden, uluslararası burjuvaziye hiç bir politik ödün vermemenin bir ilke haline getirilmesinde ısrar ediyordu.

Konferansta, 20 Nisan ve 1 Mayıs'ta sekiz saatlik işgünü için işsizliğe karşı, sermayenin saldırılarına karşı, Rus devriminin savunulması için, Rusya'nın kıtlık çeken bölgelerine yardım için, tüm ülkelerin Sovyet Rusya'yla politik ve ekonomik ilişkileri başlatması için ve birleşik proleter cephesinin kurulması için sloganı altında ortak toplantılar yapma ve ortak eylem koyma olasılığından söz eden bir açıklama kabul edildi. Konferans, işçi örgütlerinin dünya kongresinin hızla toplanması gerekliliğini tesbit etti ve gelecekteki konferansları ve kongreleri örgütlemek için dokuz kişilik bir yönetim kurulu oluşturdu (Her enternasyonal-

den üçer temsilci). Ancak, kongrenin toplanma tarihi ya da birleşimi konusunda belirgin hiç bir hazırlık yapılmadı.

Berlin Konferansının sonuçları, kesin olmamakla birlikte, köklü politik farklılıkların varlığına rağmen, çalışanların pratik çıkarlarına ilişkin en acil sorunlar üzerinde işçi sınıfının çeşitli müfrezeleri arasında bir uzlaşmanın olanaklı olduğunu gösterdi. Bu, Komintern'in politik çizgisinin ve birleşik işçi cephesi taktiklerinin doğruluğunu açıkça ortaya koydu. Konferansta Komintern delegasyonunun İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcilerine tek yanlı ödümler vermekle kötü bir hata yapmış olmasına karşın, Berlin'de varılan anlaşma bir birleşik cephenin yaratılması için ufuklar açtı ve bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki çalışmalarını kolaylaştırdı. Lenin bu konuda «Komünistler kendi yağlarında kavrulmamalı, burjuva temsilcilerinin işçi sınıfını etkilemekte olduğu yasak tartışmaların içine sızmayı öğrenmelidir; bunu yaparken de bazı özverilerde bulunmaktan kaçınmamalı ve başlangıçta her yeni ve güç girişimde kaçınılmaz olan yanlış yapmaktan korkmamalıdır.»⁽¹²⁵⁾ diye yazdı. Lenin, bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfının hâlâ İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin etkisi altında olan geniş katmanları arasında çalışmaları gerektiğini vurgulayarak, Berlin'de varılan anlaşmadan sonra, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin politikalarının eleştirisinin bir ölçüde hafifletilmesi, daha açıklayıcı, sabırlı ve kapsamlı bir nitelik kazanması gerektiğini belirtti; bu eleştiri sert sözlerle işçileri ürkütüp kaçırmamalı, temsilcilerinin Berlin'de benimsediği sloganlarla, reformist politika arasındaki uzlaşmaz çelişkileri bütün olarak ortaya koymalıydı. «Birleşik cephe taktiklerinin, bu kitlelerin kapitalizmle sa-

vaşmalarına yardım etmek, onların uluslararası ekonomi ve uluslararası politikadaki iki cephenin 'kurnaz işleyişini' anlamalarına yardım etmek için kabul ettik ve bu taktikleri sonuna dek izleyeceğiz.»⁽¹²⁶⁾

Üçüncü Enternasyonal Berlin Konferansı'nın sonuçlarını her şeyden çok Sovyet delegasyonunun Uluslararası Cenova Konferansı'nda öne sürdüğü silahlanmanın genel olarak kısıtlanması programını desteklemek üzere barış için mücadele konusunda, işçi sınıfının birleşik eylemini örgütlemek için olumlu bir fırsat olarak değerlendirdi. 17 Nisan'da Lenin ve RKP(B) Politbürosunun diğer üyelerinin imzalarıyla Berlin'deki Komintern delegasyonuna, delegasyonun çalışmalarını değerlendiren ve yeni görevleri belirten bir telgraf gönderildi. Telgraf şöyle diyordu: «Cenova'daki görüşmeler konusunun dokuz kişilik komitede derhal ele alınmasını öneririz. Silahsızlanma meselesi ve yabancı büyük sermayedarların özel borçlarının tanınmasına ilişkin Antant Devletleri talepleri konusunda her an bir bölünmenin ortaya çıkabileceği kanıtlanmıştır. Silahsızlanma talebinin İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin taleplerinden biri olduğuna işaret edin. Yirmi dört saat içinde, ağırdan alacak olurlarsa, kendiniz, tüm işçileri protesto etmeye çağıran bir bildirge çıkarın.»⁽¹²⁷⁾

18 Nisan'da KEYK Presidiumu Berlin Konferansı'nda varılan anlaşmayı onayladı ve dokuz kişilik komitenin, Profintern ve Amsterdam Enternasyonalinin temsilcileri arasında aşağıdaki gündemde bir toplantı yapması konusunu tartışmaya açmasını salık verdi: (1) Savaş tehlikesine karşı mücadele; (2) Sermayenin saldırısına karşı mücadele. KEYK Presidiumu dokuz kişilik komitedeki temsilcilerini de (Clara Zetkin, Frossard ve Radek) Cenova Konferansı'nın başarısız kal-

ma tehlikesine ilişkin olarak üç enternasyonalin ortak eyleminin örgütlenmesine yönelik adımlar atmak üzere görevlendirdi.

20 Nisan'da KEYK'nin dokuz kişilik komitedeki temsilcileri, İkibuçukuncu Enternasyonal önderi F. Adler'e ve Almanya Sosyal-Demokrat Partisi Başkanı Otto Wels'e Dokuzlar Komitesi'nin KEYK Presidiumunun kararında içerilen sorunları tartışmak üzere kırksekiz saat içinde toplantıya çağrılmasını öneren bir telgraf gönderdiler.⁽¹²⁸⁾ O. Wels'in böyle bir çağrı için gerekli yetkilerinin olmadığını bildirmesi üzerine Komite toplanmadı.⁽¹²⁹⁾

Kapitalist ülkelerdeki emekçi kitleler, Berlin Konferansı'nın ortak eylem çağrısı yapan kararını içtenlikle selamladılar. 20 Nisan ve 1 Mayıs'ta birleşik cephe sloganları altında, Avusturya, Almanya, İsveç ve Norveç'te büyük işçi gösterileri yapıldı. Ancak bu, Dokuzlar Komitesi'nin toplantısını ertelemek için ellerinden gelen her şeyi yapan ve bir dünya işçi kongresi'nin hazırlıklarını sabote eden reformistlerin planlarına ters düştü.

16 Mayıs 1922'de Lenin'in katıldığı RKP(B) Merkez Komitesi Birleşik Oturumu, RKP(B) temsilcisine Dünya İşçi Kongresi'nin daha erken bir tarihte toplanmasını şiddetle talep eden (Dokuzlar Komitesi'nin toplanmasıyla ilgili olarak) bir talimat taslağını Komintern Yürütmesinin onayına sunma emrini verdi. «Bu konunun İkinci Enternasyonal tarafından sabote edilmesi sürdürüldüğü takdirde, Komintern derhal temsilcilerini Dokuzlar Komitesi'nden çekecek ve duruma göre biçim alacak olan birleşik cephe ajitasyonlarını sürdürecektir.»

«Dokuzlar Komitesi'ndeki Rus temsilcisi, RKP(B) adına, Sovyet Rusya'nın savunulmasına ilişkin taahhü-

tüm ortak programdan çıkarılmasına ve tüm mücadelelerin 8 saatlik işgününün savunulması ve işsizlik vb.ne karşı savaşmada odaklanmasına hazır olduğumuzu uygun bir biçimde açıklayacaktır.»

«Aynı zamanda İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonaller, görüşlerini değiştirir ve sadece sözde değil, eylemde de kongreyi toplamaya hazır temsilciler gönderirlerse, delegelerimizi Dokuzlar Kongresi'ne geri göndermeye hazır olduğumuz belirtilmelidir.»⁽¹³⁰⁾

17 Mayıs'ta KEYK Presidiumu RKP(B) Merkez Komitesi'nin önerisini kabul etti ve Dokuzlar Komitesi'ndeki temsilcilerine şu açıklamayı yapma emrini verdi: «İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin yöneticileri, Komintern açısından birleşik cephe taktiklerinin salt Sovyet Rusya'nın devlet kaygılarıyla belirlendiğini sık sık açıklamışlardır. Rus komünistlerinin kararları aksini kanıtlıyor. Komintern, bir bütün olarak İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin temsilcilerinden Rus komünistlerinin açıklamasına ilişkin resmi bir karar talep etmektedir. İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcileri Sovyet Rusya'yı destekleyen sloganın şu veya bir başka biçimde kaldırılmasında gerçekten ısrar edecek olurlarsa, Komintern delegasyonu İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal temsilcilerinin bu kararını gözönüne almaya ve gerektiği gibi tartışmaya hazırdır.»⁽¹³¹⁾ RKP(B) Merkez Komitesi'nin Komintern Yürütmesi Presidiumu tarafından desteklenen girişimi, Komintern açısından birleşik cephe taktiklerinin amacının, işçilerin acil talepleri için burjuvaziye karşı mücadelelerinde tüm ülkelerin emekçi kitlelerini birleştirmek olduğu ve bu taktiklerin İkinci Enternasyonal yöneticilerinin iddia ettiği gibi Sovyet Rusya'nın dış politika hedeflerinden

biriyle değil, bizzat kitlelerin çıkarları tarafından belirlenmiş olduğunu gösterdi.

İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal'in yöneticileri farklı bir politika izledi. 21 Mayıs'ta, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal'in birkaç partisinin temsilcileri Dokuzlar Komitesi'ne haber vermeksizin bilimsel sosyalistlerin katılımı olmadan bir uluslararası işçi konferansı toplama hazırlığı yaptılar. Bu durum, Dokuzlar Komitesi'nin, Komintern delegasyonunun Komiteden çekildiğini açıkladığı 23 Mayıs'taki toplantısının sonucunu belirledi. Reformist önderlerin bölücü taktikleri, 1922 baharında bir birleşik proleter cephesi kurma çabalarını yok etti. Bunun İkinci Enternasyonal önderleri açısından maksatlı bir tasarı olduğu Alman sosyal-demokrat gazete Vorwärts'ın «işçi hareketinin birliğinin ancak komünistlere karşı en keskin mücadele içinde kurulup sağlamlaştırılabileceği»⁽¹³²⁾ni iddia eden yorumuyla dokunaklı bir biçimde ortaya kondu.

İkinci Enternasyona'lin 18-19 Haziran 1922'de Londra'da yapılan konferansı, İkinci Enternasyonal'in «Üçüncü Enternasyonal'le uluslararası bir uzlaşmaya varmak üzere girişilecek hiçbir çabaya katılmayacağı»na karar verdi.⁽¹³³⁾

Komintern Yürütmesinin Dokuzlar Komitesi'ndeki delegasyonu 24 Mayıs'ta, tüm ülkelerin işçilerine, İkinci Enternasyonal önderlerinin bölücü çalışmalarını ortaya seren ve «Dünya İşçi Konferansı'nı toplama girişiminin bu ilk deneyleri, bu amacın gerçekleşmesi için, Almanya ve İngiltere'deki sosyal-demokrat parti yöneticilerinin direnişlerindeki ilk hattın kırılmasının zorunlu olduğunu; bu ülkelerde, günlük pratik mücadele içinde hangi partide olduklarına bakmaksızın, emekçi kitleleri daha sonra bütün dünya üzerine yayılacak

tek bir birleşik cephe içinde birleştirmenin zorunlu olduğunu kanıtlamıştır.» diyen bir çağrı yayınladı.⁽¹³⁴⁾ İkinci Enternasyonal'e yanıt olarak 7-11 Haziran 1922'de toplanan KEYK Genişletilmiş Birleşik Oturumu, Berlin'deki Yürütme Kurulu delegasyonunun çalışmalarını onayladı ve birleşik cephe taktiklerini sürdürme kararını aldı. Birleşik Oturum, Fransa ve İtalya'daki Komünist Partileri tarafından ve Çekoslovakya Komünist Partisi içindeki «sol» muhalefet arasında birleşik cephe taktiklerine karşı savunulan sektör görüşleri eleştirdi.

Dokuzlar Komitesi çalışmaları sona erdikten sonra, işçilerin birleşik eylemi için verilen mücadeleyi bilimsel sosyalist partiler sürdürdü. Almanya'da 1922 yılında AKP gerici monarşist örgütlerin artan etkinliklerine karşı emekçi halkın birleşik eylemini destekledi. Ancak Almanya Sosyal-Demokrat Partisi ve işçi sendikalarının kitlelerin baskısıyla bu hareketin içinde yer alan sağ-kanat önderleri sonuçta, kurulmakta olan birleşik cepheyi böldüler ve işçi sınıfının gericiliğe karşı mücadelesinde gerçek bir başarı elde etmesini engellediler.

Birleşik cephe soru u, özellikle anti-faşist bir birleşik cephe yaratma sorunu, Mussolini'nin faşist çetelerinin burjuvazi, toprak sahipleri ve devlet aygıtının da desteğiyle iktidar için çılgın bir girişim yaptığı, işçi örgütlerini parçaladığı, işçi hareketi eylemcilerini öldürüp, dehşete saldığı İtalya'da hassas bir noktaya gelmişti. Faşizm demagoji ve aşırı şovenizm ve milliyetçilik propagandasının yardımıyla, proletaryanın sınıf mücadelesini içinde bulunduğu sıkıntıların nedeni olarak gören küçük burjuvazi ve nüfusun daha geri katmanlarını kendi yanına çekmişti.

Bu noktada, İtalya proleter örgütleri, tümü demok-

ratik hakları korumak kaygısında olan işçi sınıfı, köylülük ve kentli küçük burjuvaziyi faşizme karşı savaşta biraraya toparlayamadığını kanıtladı. İşçi sınıfı üzerinde büyük bir etkisi olan Sosyalist Parti bir «pasif direniş» politikası izledi, hatta Ağustos 1921'de faşistlerle, her iki tarafın birbirlerine karşı düşmanca eylemlerden vazgeçmesini öngören utanç verici bir «yatıştırma paktı»nı kurdu. Sosyalist Parti'nin bu adımı, işçi sınıfının faşizme karşı verdiği mücadeleye büyük zarar verdi. Bu adım, İtalyan Sosyalist Partisi'nin anti-faşist hareketi yönetmek konusundaki yeteneksizliğini ortaya koydu.

Henüz genç olan İtalyan Komünist Partisi, faşizme karşı etkinlikle savaştı. Ancak Bordiga başkanlığındaki parti yönetimi, sekte görüşleri savunuyordu. Faşizmin iktidara gelişini, hatalı olarak, önceki burjuva rejiminin çerçevesi içinde hükümet düzeyindeki insanların ya da grupların basit bir değişmesiyle özdeş tutuyordu. Bu yorum devrimci öncülüğün yalnız kalmasına yol açtı, «işçi sınıfını, daha gerici güçleri yalnız bırakmak ve demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde gerekli olan bütünleşmeyi sağlamak için, farklı toplumsal gruplar ve onların politik partileri konusunda olumlu bir çalışmayı geliştirme olasılığından yoksun bıraktı.»⁽¹³⁵⁾ Komintern Yürütmesi, sekte yanlışlarını düzeltmesinde, İtalyan Komünist Partisi'ne yardım etmek konusunda hiçbir çabayı esirgemedi ve İtalyan komünist ve sosyalistlerine «saflarını sıklaştırmalarını ve milyonlarca kent ve kır proletaryasını, proletaryanın giderek güçsüzleştirilmesine ve faşist gericiğin artan saldırısına karşı ortak mücadele için işçi hükümeti sloganı altında birleşmeye» çağırdı.⁽¹³⁶⁾ Bordiga yönetiminin sekte tavrına rağmen İtalyan komünistleri anti-faşist savaşçıların ön saflarında yer aldılar ve

faşizmle sonuna dek savaşıma konusunda işçilere bir cesaret, özveri ve gönüllülük örneği oldular.

Faşizmin saldırısı durdurulamadı. Ekim 1922'de, İtalya'da terörist, faşist diktatörlük kuruldu. Bu, işçi sınıfı ve İtalyan halkının tüm demokratik güçleri için acı bir yenilgi demektir.

İtalya'daki olaylar, kapitalist dünyadaki politik sahnede yeni ve son derece etkin bir gerici gücün yani tekelci sermayenin devrimci ve demokratik hareketi bastırmak ve kendisinin açık terörist diktatoryasını kurmak için kullandığı faşizmin ortaya çıkışını açıkça gösterdi. Mussolini darbesi Almanya, Polonya ve diğer ülkelerdeki faşist örgütlere bir ivme kazandırdı. Faşist tehlikeye karşı savaşmak, uluslararası işçi sınıfı açısından giderek artan bir önem kazandı. Bu mücadelenin yöntemlerini ve araçlarını belirlemek ve faşizme karşı biraraya getirilebilecek politik güçleri tanımlamak ve proletaryanın devrimci hedeflerine ulaşmak açısından, anti-faşist mücadelenin yeri ve önemini belirlemek gerekiyordu. Dünya bilimsel sosyalist hareketi, bu mücadelenin önemini anladı ve yaşamın bizzat ortaya koyduğu bu sorunlara bir yanıt aradı.

ENTERNASYONAL'IN DÖRDÜNCÜ KONGRESİ

*Dördüncü Kongre
ve Birleşik Cephe
Taktikleri*

Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi 5 Kasım 1922'de Petrograd'da açıldı, sonraki toplantıları ise Moskova'da yapıldı. Kongreye 58 parti ve birkaç işçi örgütü ile toplam 58 ülkeden 66 parti ve örgütün 408 delegesi katıldı. Kayıt Komitesi'nin verdiği bilgiye göre, o dönemde bilimsel sosyalist partilerin 825.000'i kapitalist ülkelerdeki partilerin saflarında olmak üzere toplam

1.253.000 üyesi vardı. (*) Onyedî parti ise üye sayıları hakkında hiçbir bilgi vermemişti. (137)

Kongrenin ilk toplantısında Lenin'den gelen bir kutlama mesajı okundu, mesaj şöyleydi: «Komünist partilerin önündeki dev engellere rağmen, Üçüncü Enternasyonal büyüyor ve güçleniyor. Ana amaç hâlâ, işçilerin çoğunluğunu kazanmaktır. Bu amaca her şeye rağmen ulaşmalıyız... Sovyet Rusya, kapitalizmi altetmek için verdikleri zorlu mücadelede tüm dünya işçilerine yardım etmeyi en büyük onur olarak görmektedir.

Yaşasın Üçüncü Enternasyonal!» (138)

Kongre, Komintern Yürütme Kurulu'nun raporunu; Lenin'in söylevi «Rus Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Ufukları»nı; sermaye ve faşizmin saldırısı, enternasyonalin programı, bilimsel sosyalistlerin işçi sendikaları içindeki çalışmalarının görevleri, işçilerin açlık çekenlere yardımı, Doğu meselesi, tarım meselesi, gençlik hareketi, kooperatif hareketi, kadınlar arasında çalışma, bilimsel sosyalistlerin eğitsel çalışmaları, Versay Barış Anlaşması ve bazı üye partilerin durumuna ilişkin sorunları tartıştı.

Komintern Yürütme Kurulu, kurul başkanı Zinoviev tarafından sunulan raporu ve Radek'in sermayenin saldırıları konusundaki söylevi, uluslararası durumu değerlendirdi, işçi sınıfının savunma mücadelesinin hedeflerini ortaya koydu ve birleşik cephe taktiklerinin sürekli olarak uygulanmasını savundu. Zino-

(*) Kapitalist ülkelerdeki partililerin sayısındaki eksilme devrimci dalgalanmada sürmekte olan düşüşe ve gericiliğin saldırılarına, bir de kararsız unsurların istifalarına bağlanabilir. Ayrıca 1921-1922 arasında RKP(B) içinde bir eleme yapılmıştır.

viev'in raporu, devrimci gelişme olasılıklarına ilişkin değerlendirmelerde ciddi yanlışlar içeriyordu. Bir yanda, kapitalizmin varolan durumdan bir çıkış yolu bulamadığını ilan ediyordu. Öte yanda sözlerinden, bütün Orta Avrupa'da faşizmin iktidara gelmesinin beklenilebileceği anlamı çıkıyordu. Zinoviev, geniş bir bakış açısından, bunun «İtalya'da devrimcileştirici bir etmen,» ancak tekil bir olayın yoğunlaşması «proleter devrimin olgunlaşmasında bir aşama» olacağını söyledi.⁽¹³⁹⁾

Kongre bu görüşü benimsedi. RKP(B) delegeleri de dahil, delegelerin çoğunluğu Zinoviev'in anti-faşist mücadelenin geleceğine ilişkin sorunlar üzerindeki solcu ve teslimiyetçi değerlendirmelerini derhal reddetti. Kongre tarafından onaylanan taktikler üzerine tezler, işçilerin devrimci mücadelesini bastırmak için kullanılan «yasal» yöntemlerin burjuvazi için artık yeterli olmadığını söylüyordu. «Bu, burjuvazinin her yerde proletaryanın tüm devrimci mücadelesine karşı özel beyaz muhafızlar yaratmasına, işçilerin konumlarını düzeltmek için gösterecekleri her çabayı en kaba biçimde ezmesine neden oluyor.»⁽¹⁴⁰⁾ Kongrenin, faşizmin egemenliğinin «bütün olarak burjuva demokrasisinin de temellerine yönelik»⁽¹⁴¹⁾ olduğu, burjuvazinin demokrasi rejimi yerine acımasız bir beyaz muhafız ve terörist gericiliğini koymaya kalkıştığı anlamındaki yargısı anti-faşist hareketin oluşturulması açısından büyük önem taşıyordu. Kongre, faşistlerin silahlı terörist örgütler kurmakla kalmayıp, toplumsal ve milliyetçi demagogiler yoluyla kitlelerin - köylülük, küçük burjuvazi, hatta proletaryanın geri kesimleri - desteğini de kazanmaya çalıştığını kaydetti. Kongre, faşizmin özelliklerini ve kökenini, rolünü ve toplumsal tabanını çözümleyerek, faşizm tehlikesinin birçok kapitalist ül-

ke için varolduğunu vurguladı. Dördüncü Kongre, bilimsel sosyalist partilerin en önemli görevlerinden birinin faşizme karşı direnişin örgütlenmesi olduğunu belirtti. Bilimsel sosyalist partiler «tüm işçilerin faşist çetelere karşı verdiği mücadelede başı çekmek ve illegal örgütlenme yöntemlerinin kesinlikle gerekli olduğu bu çalışma alanında da birleşik cephe taktiklerini coşkuyla yürütmek» zorundaydılar.⁽¹⁴²⁾ Komintern, birleşik cephe politikasını işçilerin genel demokratik talepleri ve günlük gereksinimlerinin savunulması görevleriyle daha da yakından birleştirdi.

İtalyan Komünist Partisi'nin Dördüncü Kongre delegelerinden Camilla Ravera, Lenin'in İtalyan komünistleriyle yaptığı bir konuşma sırasında «İşçi sınıfı her zaman, burjuva egemenliği tarafından sınırlandırıldığına bile, demokratik haklarını kazanmak ve korumak için savaşıyor. Ve onları yitirdiği zaman, yeniden ele geçirmek için savaşıyor ve bu arada kendisine müttefikler arar...»⁽¹⁴³⁾ dediğini belirtmektedir.

Komintern, kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin daha da gelişmesinin ya doğrudan bir proleter devrime yol açabileceğini ya da böyle bir devrime yolaçan geçiş evrelerine sahip olabileceğini düşünüyordu. Kongrenin tezi açık burjuva gericiliğinin egemen olduğu dönemle devrimci proletaryanın burjuvaziye karşı tam bir zafer kazanması arasında çeşitli iç içe evreler ve geçiş dönemleri olasılığı vardır.» diye sürüyordu. «Enternasyonal ve bölümleri böyle olasılıkları akılda tutmalı ve tüm koşullarda devrimci konumları savunmaya hazırlanmalıdır.»⁽¹⁴⁴⁾ Kongre, sosyalist devrimin zaferine giden geçiş evresinin görevlerini hesaba katarak ve bilimsel sosyalist partilerin deneylerini genelleştirerek, «hareketin yeni bir evresi için başlama nok-

tası olabileceğini» vurguladığı birleşik cephe taktiklerine ilişkin sorunları ayrıntılı olarak ele aldı.⁽¹⁴⁵⁾

*İşçi Hükümeti
Sloganı*

Dördüncü Kongre, birleşik proleter cephesi taktiklerini geliştirirken, bir işçi hükümeti oluşturma planasını da inceledi. Bu slogan çevresinde Kongrede keskin bir tartışma gelişti. Dogmacı solcu unsurlar bunu proletarya diktatörlüğüne terminolojik anlamda eş değerli olarak yorumlamaya çalıştılar. («İşçi hükümeti düsturuna gelince... Proletarya diktatörlüğünün yerini alabilir.»)⁽¹⁴⁶⁾ Benzer görüşleri, 1922 yazında, KEYK Birleşik Oturumu'nda, bir işçi hükümetinin proletarya diktatörlüğüyle aynı şey olduğunu, bunun Sovyet hükümeti için takma bir ad olduğunu iddia eden Zinoviev savunmuştu.⁽¹⁴⁷⁾ Bu görüşleri eleştirirken, RKP(B) delegasyonu da dahil Dördüncü Kongre'nin bir çok delegesi, işçi hükümeti sloganının doğrudan doğruya birleşik cephe taktiklerinden kaynaklandığını, kitleleri mücadelenin içine çekmeyi kolaylaştırdığını ve proletarya diktatörlüğüne geçişin olası bir biçimi olarak görülmesi gerektiğini söylediler.

Enternasyonal, işçi hükümeti meselesini ortaya koyarken, kendi ülkelerinin somut koşullarında proleter devrime yönelişin ya da geçişin biçimini belirlemeye çalışan bilimsel sosyalist partilerin deneylerini rehber edindi. Bu yolla tüm dünya bilimsel sosyalist hareketinin ortak deneyimini zenginleştirmeye yardımcı oldu. Almanya Komünist Partisi delegasyonu AKP'nin politik iktidarın ele geçirilmesinden önceki geçişin ölçütleri, bu arada işçi hükümeti sloganını, meselesine büyük önem verilen bir taslak programı tartışmak için

Kongreye sundu. Program taslağı, proletaryanın bağımsız kitle hareketinin belirli bir düzeye ulaştığı, proletarya, burjuvazi ve bunlarla ilişki içindeki işçi önderleri arasındaki uçurumun genişlediği, ama proletaryanın çoğunluğunun burjuva demokrasisinin çerçevesini kırmaya henüz hazır olmadığı bir dönemde, bir işçi hükümeti talebinin proleter kitlelerin burjuvazi iktidarından kurtuluşunu ilerletmenin uygun bir aracı olduğuna işaret ediyordu. Bu durumda, bir işçi hükümetinin kurulmasını talep etmek proleter diktatörlüğü için verilen mücadelede daha geniş bir başlama noktası olabilirdi. İşçi hükümeti, silahlanmış işçilere dayanarak, biçimsel olarak burjuva sistemi çerçevesi içinde kalmakla birlikte, aslında sermaye sahiplerinin mülkünü ve kapitalist kârlarını kullanma haklarını kısıtlayacak bazı politik, ekonomik ve mali önlemler alacaktı. Burjuvazinin direnişi, işçi hükümetini bu kısmi önlemlerin ötesine gitmeye doğal olarak çekecekti ve kitlelere üretim araçlarının burjuva mülkiyetini tamamen ortadan kaldırma gerekliliğini, eski burjuva devlet mekanizmasının ortadan kaldırılıp, proleter diktatörlüğünün kurulması gerektiğini gösterecekti. AKP delegasyonu adına Ernst Meyer, Edwin Hoernle ve Walter Ulbricht, Tasarılar Komitesi'ne taktikler üzerindeki tez taslaklarında işçi hükümeti sloganının daha açık ve kesin bir tanımını içeren ve böyle hükümetlerin değişik türlerini nitelendiren bazı değişiklikler önerdiler. Değişiklikler Komite tarafından kabul edildi ve Kongre tarafından onaylandı.

İşçi hükümeti sloganı, reformistlerin burjuva çıkarları doğrultusunda burjuva partileriyle koalisyon hükümetleri oluşturma çabalarına karşı çıkmak için tasarlanmıştı. Dördüncü Kongre bu sloganı, tüm emekçi halkın birleşik cephesi ve ekonomik, politik alanlar-

da burjuva egemenliğiyle m¼cadele etmek ve onun kesin olarak altiltilmesini sağlamak için t¼m işçi partilerinin bir koalisyonu olarak değerlendirdi. Bir işçi h¼k¼meti parlamenter temelde de ortaya çıkabilirdi ama bu ancak, burjuvaziye karşı verilen devrimci m¼cadeleyle yakın ilişki içinde, ancak kitlesel m¼cadele s¼recinde, kitlelerin ve yoğunlaştırılmış bir devrimci hareketin desteğini alarak kurulabilirdi. Kongre işçi h¼k¼meti sloganının, genel bir ajitasyon hedefi olarak, hemen her yerde kullanılabileceğini vurguladı. Ama bu slogan, gerçekleri politik bir slogan olarak, işçilere ve burjuvazi arasındaki g¼ler dengesinin h¼k¼met meselesini acil bir öz¼m gerektiren pratik bir zorunluluk olarak gündeme getirdiği ¼lkeler için ¼nem taşı-maktaydı. Hen¼z bir proleter diktat¼rl¼đ¼ h¼k¼meti haline gelmemiş bir işçi h¼k¼metinin hedefleri, işçi sınıfını silahlandırmak ve burjuva, karşı-devrimci ¼rg¼tleri silaısızlandırmak, ¼retimi denetlemek, vergi y¼klerini m¼lk saııbi sınıflara y¼klemek ve karşı devrimin direnişini bastırmaktı. Bu ¼nlemlerin tutarlı olarak uygulanması, emekçi halkın devrimci eğitiminin hızlandırılması ve bilimsel sosyalist partiler ardında toparlanmasıyla birlikte, sosyalist devrimin yolunu açabilirdi.

Bilimsel sosyalistler, bilimsel sosyalist olmayan işçi partileri ve işçi ¼rg¼tleriyle, bu h¼k¼metin burjuvaziye karşı gerçekten m¼cadele etmesi koşuluyla, bir işçi h¼k¼meti oluştırmaya hazır olduğunu aıkılamalıydı. B¼yle bir h¼k¼metin bilimsel sosyalist ¼yeleri partilerinin en sıkı denetimi altında ve kitlelerin devrimci ¼rg¼tleriyle yakın ilişki içinde olmalıydılar. Bilimsel sosyalist parti kendi çehresini korumalı ve ajitasyonlarında t¼m¼yle bağımsız olmalıydı. T¼m ¼lkelere işçi h¼k¼metinin kurulması ve yaşaması burju-

vaziye karşı verilen sınıf mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıydı.

İşçi hükümeti sloganı, kitlelere sosyalist devrim düşüncesini benimsetme yollarının araştırılmasında önemli bir adımdı. Emekçi halkın günlük ekonomik ve politik çıkarlarını savunma mücadelesi düşüncesiyle, kitleleri sosyalizm mücadelesi içine sokan genel demokratik talepler için mücadeleyi kendi içinde birleştiriyordu. Marksist-leninist proleter devrim öğretisinin yaratıcı olarak geliştirilmesi.

*Lenin'in
«Rus Devriminin Beş Yılı Ve
Dünya Devriminin
Ufuklar» Raporu*

Lenin, marksist kuramı ve uluslararası bilimsel sosyalist hareketin deney birikimini bilimsel sosyalistlerin kendi ülkelerinde geçerli olan somut duruma yaratıcı olarak uygulamalarını teşvik etti. Lenin, bilimsel sosyalist partileri, burjuvaziye karşı bir saldırıya geçişin olanaklarını hazırlamakla kalmayıp, bir geri çekilme olasılığı ve böyle bir geri çekilişi emniyet altına alma zorunluluğuna da hazırlıklı olmalar gerektiğini sayıyordu. Devrim saldırı durumundayken ve kazanırken ne yapılacağını bilmek, bilimsel sosyalistler için yeterli değildir. «Bir devrimde hasmımızın aklını yitirdiği zamanlar hep olur ve böyle bir durumda saldırırsak kolay bir zafer kazanabiliriz. Ama bu önemli değildir, çünkü düşmanımız, eğer yeterince dayanıklıysa, güçlerini önceden toparlayabilir falan. Bizi kolayca kendisine saldırmaya kışkırtıp sonra da yıllarca geriye fırlatabilir.»⁽¹⁴⁸⁾ Bilimsel sosyalistler, faşizmin İtalya'daki zaferinden ders almalıdır. Lenin, faşizm tehlikesinin gericilikle savaşma görevlerini öne çıkardığı

ve bilimsel sosyalist partilerin bu kavgada edinecekleri deneyimin RKP(B)'nin devrimci deneyini özümsemelerine ve uygulamaların yardımcı olacağı konusunda uyarıda bulundu. Lenin, diğer ülkelerin devrimcilerinin RKP(B)'nin deneylerini dogmatik bir biçimde değil, yaratıcı olarak özümsemelerini ve devrimci kuramı uygulamaya koymayı öğrenmelerini teşvik etti. Kardeş partiler açısından, «devrimci çalışmanın örgütlenmesini, yapısını, yöntem ve kapsamını» anlamının çok önemli olduğunu söyledi.⁽¹⁴⁹⁾

Lenin, içsavaşın bitimini izleyen Sovyet gelişmesinin en büyük sorunlarını, sosyalist inşanın görevlerini ve Yeni Ekonomik Politikanın başarılarını değerlendirdi.

Bolşevik Partinin önderi, RKP(B)'nin sosyalizmin zaferini sağlayan olanaklı tek politikayı belirleyip yürüttüğünü ve böylece diğer ülkelerin izlemek zorunda olduğu bir yol çizdiğini gösterdi. Lenin «Biz iktidarı işçiler için ele geçirdik ve... hedefimiz bu iktidarı sosyalist sistemi kurmak için kullanmaktır. Bu nedenle, bizim için en önemli olan, sosyalist ekonomi için ekonomik temel oluşturmaktır.»⁽¹⁵⁰⁾ dedi. RKP(B)'nin izlediği Yeni Ekonomik Politika sosyalist ekonominin kurulması için doğru olan tek yoldu, çünkü devrimin zaferinden hemen sonra katıksız sosyalist ekonomi ve dağıtım biçimlerinin uygulanmasının olanaksız olduğu ortaya çıkmıştı. Lenin, ulusal ekonomiye kabul edemeyeceği bir gelişme hızı yüklemeye çalışmanın büyük tehlikelere neden olacağını; ekonomiyi güçsüzleştirip işçi sınıfıyla köylülük arasındaki ittifakı bozacağını söyleyerek, ekonomik gelişmenin genel eğilimini gerçekçi olarak hesaba katmanın gerekliliğinden söz etti.

Lenin raporunda Sovyet Rusya'nın sanayileşmesine ilişkin olarak geliştirdiği çok önemli tezini ayrın-

tılandırdı. Lenin «Ağır sanayi*yi* korumazsak, onu yeni-
den kurmazsak, hiçbir sanayi kurmayı başaramayız;
ve sanayi olmadan bağımsız bir ülke olarak batarız.
Bunun çok iyi farkındayız.»⁽¹⁵¹⁾ dedi. Ağır sanayinin
canlandırılması için kaynakların biriktirilmesinin özel
bir önemi üzerinde durdu ve ticaretin önemini ve bu
kaynakları artırmanın bir aracı olarak en güçlü bir
ekonomiye olan gereksinmeyi vurguladı. Lenin RKP
(B)'nin birinci görevinin, devleti yönetmek, ulusal eko-
nomiyi gerektiği gibi idare etmek için bilgi edinmek,
durmadan çalışmak olduğuna işaret etti.

Lenin'in raporu RKP(B)'nin Sovyet Rusya'da sos-
yalizmin zaferine giden yolu politik ve ekonomik an-
lamda açarken edindiği deneyimi genelleştirdi ve dün-
ya bilimsel sosyalist hareketini bu deneyle silahlan-
dırdı.

Kongre delegeleri, dünya işçi sınıfı hareketinin ön-
cüsü olarak tanımladıkları Bolşevik Partinin çalışma-
ları konusunda çok olumlu görüşler belirttiler. Clara
Zetkin, 12 Kasım 1922'de Lenin'e «Yeni Politika Rus-
ya'da varolan koşullarda sadece kaçınılmaz değil, ko-
münizme geçiş için zorunludur. Başka ülkelerdeki pro-
letarya da, politik iktidarı ele geçirdikten sonra, mu-
tatis mutandis,^(*) Yeni Ekonomik Politika'nın zorlu
ama kuşkusuz sizin karşılaştığınızdan çok daha olum-
lu koşullarda, yolundan yürümek zorunda kalacaklar-
dır.» diye yazdı.⁽¹⁵²⁾ Dördüncü Kongre'nin Rus devrimi
meselesine ilişkin kararı, Sovyet Rusya'nın, dünya pro-
letaryası için en zengin tarihsel devrimci deneyim ha-
zinesi olduğunu belirtti. Kongre Rusya'daki proleter
devrimin, emperyalist güçlerin saldırısına ve burjuva
yapısının yeniden kurulmasına karşı ancak dünya pro-

(*) Lat ince. Gerekli değişiklikler yapılmış olarak (ç.n.)

letaryasının ortak çabalarıyla güvence altına alınabileceğine işaret etti. Dünya işçilerini Sovyet Rusya'ya desteklemeye çağırdı. Kongre Sovyet Rusya'ya proleter yardımı meselesini tartışırken, ekonomisini canlandırma çabalarında, sadece kendi ülkelerinde devrimci bir politik mücadele vererek değil, geniş kitlelerin yürüteceği ekonomik yardımı da örgütleyerek Sovyet Rusya'ya acil ve etkili bir destek sağlamanın tüm işçi partilerinin ve örgütlerinin, her şeyden önce de bilimsel sosyalistlerin görevi olduğunu vurguladı, çünkü «Rusya'nın, dünyadaki ilk işçi sınıfı devletin içinde bulunduğu koşullarda ortaya çıkacak her gelişme, uluslararası proletaryayı, sınıf düşmanına, burjuvaziye karşı verdiği mücadelede güçlendirir.»⁽¹⁵³⁾

*Komintern
Taslak Programının
Tartışılması*

Kongrede Komintern'in taslak programının tartışılması yapıcı bir biçimde yürütüldü. Komintern Yürütmesinin İkinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu program taslağını hazırlamak üzere Lenin, Zetkin, Cachin, Smeral, Kuusinen, Bela Kun, Kabakçiev, Sen Katayama ve diğer bilimsel sosyalist parti önderlerinden oluşan bir Program Komitesi kurmuştu. Program Komitesi'nde ve parti basını sütunlarında Komintern Programı'nın ne olması gerektiği konusunda canlı bir tartışma gelişti. Programın, çağdaş dönemin ve emperyalizmin bir tanımını içermesi, sosyalist devrimin kaçınılmazlığı ve proletarya diktatörlüğü, sosyalizm ve komünizm için kanıtlı bir açıklama getirmesi gerektiği konusunda görüş birliği vardı. Ancak programın kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin somut sorunlarına hangi yanıtları vereceği, partilerin politik iktidarı

ele geçirmeden önceki dönemde, ülkelerindeki özgül koşulları ele alarak daha genel sloganları ve talepleri nasıl sunacağı konusunda görüş ayrılıkları vardı.

Kimileri programın, partilerin, kitlelere proleter devrim hedeflerini sunduğu evrenin içeriğini oluşturan daha genel geçiş taleplerine (işçi hükümeti sloganı, işçilerin üretim üzerindeki denetimi ve diğerleri) ilişkin tezleri kapsamaması gerektiğine inanıyordu. Bu sorunların, partilerin pratik çalışmaları alanına girdiğini düşünüyorlardı ve bu nedenle bunların Komintern Programı'nda genelleştirilmesine karşıydılar.

Tartışmaya katılanların başka bir bölümü ki, Zetkin, Smeral ve Varga da aralarındaydı. Programın, partilere sadece işçi hareketi mücadelesinin açık ilkelerini değil, farklı ülkelerde proletaryanın politik egemenliğini kurma mücadelesinin somut pratik yöntemlerini, emekçi kitleleri sermayeye karşı mücadele için harekete geçirmeye yarayacak daha genel geçiş taleplerini içeren bir stratejik plan sunması gerektiğini düşünüyorlardı. Geçiş taleplerini sosyalist devrimin nihai hedefleriyle ilişki içine sokma sorunu çevresinde yoğunlaşan bu tartışma, Kongre'de de sürdürüldü.

Bukharin'in taslak olarak hazırladığı Program, kapitalizm ve emperyalizmin tanımlanması, komünist topluma ilişkin genel tezler ve proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğünün önündeki görevlere ilişkin bir kararla sınırlı idi.⁽¹⁵⁴⁾ Bilimsel sosyalist partilerin hazırlanmak ve proleter devrimin zaferini kesinleştirmek için ne yapması gerektiğine ilişkin hiç bir çözümleme içermiyordu. Bukharin, daha genel geçişe ilişkin ve yerel talepler için Komintern Programı'nda kuramsal kanıtlama gerekliliğini genel olarak yadsıyordu. Bukharin'in bakış açısı, Kongre delegelerince özellikle bu geçiş taleplerinin Program kapsamına alınmasının gerek-

liliğini savunan Alman ve Bulgar Komünist Partilerinin konuşmacıları tarafından sertçe eleştirildi. Bulgar delegesi Kabakçiev «Komünist partinin programı anlık geçiş talepleri içeren bir program değil, tarihsel dünya görüşümüzün, devrimci proletaryanın iktidarı ele geçirmesinden önceki geçiş döneminde ve proleter diktatörlüğü döneminde ulaşmak için mücadele verdiği temel talepleri de içine alan, kuramsal ve ilkeli bir metin olmalıdır.»⁽¹⁵⁵⁾ dedi.

RKP(B) delegasyonu Bukharin'in taslağını önceden tartışmamıştı. Lenin Kongre'ye sunduğu raporda Kongrenin kabul edilmesi daha sonraki bir tarihe ertelenmesi gereken taslak programı genel olarak tartışmakla yetinmesini önerdi. Lenin programda, özellikle strateji ve taktiklere ilişkin sorunların; geçiş sloganlarına, «olası bir geri çekilme ve bunun hazırlıkları»na ki, «bu sorun kapitalizmin altedilmesi ve sosyalizmin kurulması gibi dünyadaki temel değişiklikler ve bunların büyük güçlükleri göze alındığında, mutlak özen göstermemiz gereken bir sorundur,»⁽¹⁵⁶⁾ ilişkin sorunları daha kapsamlı ve çok yanlı olarak geliştirmesinin gerekli olduğunu düşünüyordu. RKP(B) delegasyonu, Başkanlık Komitesi'nden, delegasyonuna bir toplantı yapıp geçiş taleplerinin Komintern Programı'ndaki yeri meselesini tartışma fırsatı tanınmasını istedi. Başkanlık Komitesi bu isteği yerine getirdi.

20 Kasım'da Lenin'in başkanlığındaki RKP(B) delegasyonu taslak program meselesini tartıştı ve geçiş taleplerinin parti programlarına alınması ve Komintern Programı'nın önsözünde kuramsal olarak formüle edilmesi gerektiğini saptadı.⁽¹⁵⁷⁾ Kongrede kabul edilen karar, geçişe ilişkin ve kısmi tüm taleplerin kuramsal bir kanıtlamayı mutlak içermesi ve farklı ülkelerin, örneğin bir yanda İngiltere, öte yanda Hindistan ve diğer-

lerinin ekonomik ve politik yapılarındaki temel farklılıklar bulunmasının sonucu olarak farklı ulusal kesimlerin geçiş taleplerine ilişkin temel tarihsel tiplerin açıkça ortaya koyulması mutlak olarak zorunlu olduğu için, Program taslak çalışmalarının bir süre daha sürdürülmesini gerektiriyordu. Kongre «geçiş taleplerinin programa alınmasını oportünizm olarak göstermek isteyen tüm çabaları ve temel devrimci görevi kısmi taleplerle gizlemek ya da onların yerine koyma çabalarını» şiddetle kınadı.⁽¹⁵⁸⁾ Kongrenin tüm kararları partilileri, kitleleri devrimle tanıştırma görevlerini kolaylaştıracak somut yollar aramaya zorladı.

Dördüncü Kongre'nin tarım meselesine ilişkin kararları, partilerin proleter devrimin zafere ulaşmasından önceki dönemde kırsal emekçi nüfusun günlük çıkarlarının savunulması için öne sürdüğü sloganlara somut bir anlam kazandırdı (tarım proletaryasının çıkarlarını savunmak, sermayenin yoksul ve orta köylüler üzerindeki her türlü sömürüsüne karşı çıkmak, yoksul köylüler için vergi bağışıklığının sağlanması, ortakçı köylülerin durumlarını iyileştirmek ve kirayı azaltmak, toprak sahibi ama yoksul köylüye toprak, hayvan üretim araçları vb. sağlamak). Her ülkedeki bilimsel sosyalist partilerin, köyde yaşayan emekçi halktan yana durmaksızın çalışarak, gerçekten tüm emekçi halkın ve ezilenlerin partisi olduğunu kanıtlanması gerektiğini belirtti.

*Birleşik Bir
Anti-Emperyalist
Cephe İçin Mücadele*

Dördüncü Kongre sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerinin durumunu ayrıntılı olarak değerlendirdi. Bu dönemde artık Türk halkının

bağımsızlık savaşı zaferle sonuçlanmıştı. Hindistan, Mısır, Fas, Çin ve Kore'de kurtuluş hareketlerinin büyümesi, Doğu ülkelerinde işçi hareketinin başlaması ve bilimsel sosyalist partilerin ortaya çıkışı Komintern'in ulusal sorun ve sömürge sorunundaki leninist politikasının, ulusal kurtuluş hareketlerinin dünya proleter devriminin ayrılmaz bir parçası olduğunu gösteren leninist öğretinin doğruluğunu çarpıcı bir biçimde ortaya koydu. Enternasyonal, bilimsel sosyalist partilerin çekirdeğini yaratmayı, anti-emperyalist ulusal-devrimci hareketi olası her biçimde desteklenmeyi ve bilimsel sosyalist partileri bu hareketin öncüsü haline getirerek ulusal kurtuluş mücadelesinin çerçevesi içinde toplumsal hareketi başlatmak ve güçlendirmeyi sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki bilimsel sosyalistlerin birinci görevi olarak görüyordu.

Uzak Doğu Devrimci Örgütleri Kongresi Ocak ve Şubat 1922 arasında Moskova ve Petrograd'da yapıldı. Kongreye Çin, Kore, Japonya, Moğolistan, Hindistan, Endonezya ve Sibirya halklarının delegeleri katıldı. Kongre Komintern kongrelerinin ulusal sorun ve sömürge sorununa ilişkin kararlarıyla tam bir dayanışma içinde olduğunu açıkladı ve «ulusal devrimci hareketlerle, işçilerin toplumsal kurtuluşları için verdikleri mücadele arasındaki ilişkilerin doğru olarak kavranması gereği vardır, çünkü emperyalizmin köleleştirdiği Uzak Doğu'nun emekçi kitleleri ancak uluslararası proletaryayla ittifak içinde olurlarsa ulusal ve toplumsal kurtuluşlarını kazanabilirler.»⁽¹⁵⁸⁾ sözlerine özellikle de değindi.

Japon işçi hareketinin deneyimli önderi ve Japonya Komünist Partisi'nin kurucusu Sen Katayoma Dördüncü Kongre'de konuşurken, bu Kongrede «bir birlik cephe kurduk. Başlangıç noktası Japon, Çin ve

Kore komünistlerinin Japon emperyalizmine karşı birleşik bir cephe yaratmalarıydı.»⁽¹⁶⁰⁾ dedi.

Dördüncü Kongre Komintern'in ulusal-sömürgesel soruna ilişkin politikasını geliştirerek, birleşik bir anti-emperyalist cephe sloganını öne sürdü. Programı bağımsız bir cumhuriyet kurmak, tüm feodal hak ve ayrıcalıkları ortadan kaldırmak, bir tarım reformu ve ilerici bir iş yasası getirmek, politik sistemi demokratikleştirmek ve benzeri önlemlerle anti-emperyalist, anti-feodal ve demokratik bir devrimi yürütmeyi savunuyordu. Böyle bir devrim için başarı koşulu, uluslararası proletarya ve Sovyet cumhuriyetleri arasındaki ittifaktı. Dördüncü Kongre ulusal burjuvazinin tutarsızlığına işaret etti ve ulusal-devrimci hareketi destekleme ve anti-emperyalist mücadelenin temel hedeflerine ulaşmada ulusal burjuvazinin kazanılmış haklarından yararlanma zorunluluğunu vurguladı. «Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki işçi hareketi kendisini her şeyden önce ortak anti-emperyalist cephe içinde bağımsız bir güç durumuna getirmek zorundadır. Burjuva demokrasisiyle geçici bir uzlaşma ancak bu bağımsızlığın tanınması ve tam bağımsızlığın korunmasını temel alırsa kabul edilebilir ve gerekli bir uzlaşma olur.»⁽¹⁶¹⁾ İşçi sınıfı bu ülkelerin köylü ve yarı proleter kitleleriyle bir ittifak için usanmadan çaba göstermelidir.

Kongre sömürgelerdeki devrimci hareketin, geniş köylü kitlelerin eylemini temel almaksızın başarıya ulaşamayacağını vurguladı. Doğu ülkelerindeki bilimsel sosyalistlerin öne sürdüğü tarım programı feodalizm ve kalıntılarının tamamiyle yokedilmesini talep ediyor ve köylü kitlelerin ulusal kurtuluş için verilen mücadeleye etkin olarak katılmalarını sağlamayı hedefliyordu. Komintern, geri kalmış ülkelerin ulusal

burjuvazisi arasındaki ilerici eğilimlerden emperyalizm ve feodalizmle mücadele için yararlanmanın bu ülkelerdeki Komintern üyesi partilerin önemli bir görevi olduğunu açıkça ortaya koydu. Dördüncü Kongre feodal beyleri ve feodal bürokrasiyi sömürgelerdeki yabancı emperyalizmin başlıca dayanağı olarak tanımlarken aynı zamanda, feodal-ataerkil yaşam biçiminin henüz yerli aristokrasiyi halk kitlelerinden bütünüyle ayırabilecek ölçüde çözülmediği yerlerde, «bu üst sınıfların, emperyalizm saldırısına karşı verilen mücadelenin etkin önderliğini üstlene» bileceklerine işaret etti.⁽¹⁶²⁾ Bu açıklama Asya ve Afrika'nın bazı ülkelerindeki devrimcilerin bu ülkelerdeki mücadelenin olası yollarına ilişkin sorusuna bir yanıt sağladı.

«Komintern, değişen tarihsel koşullarda bir ulusun politik bağımsızlık isteğinin en farklı sınıflar tarafından ortaya konabileceğinin tamamıyla bilincinde olarak, emperyalizme karşı verilen tüm ulusal-devrimci hareketleri destekler. Bu arada ezilen kitleleri ancak, kitlelerin etkin desteğini temel alan tutarlı bir devrimci politika çizgisinin ve sınıfı korumak için emperyalizmle uzlaşmanın savunmasını yapanlar tümünden kayıtsız olarak kopmanın zafere götürebileceğini de gözden kaçırmaz.»⁽¹⁶³⁾ Kongre Doğu proletaryasının kendisini politik önderlik rolüne hazırlamak için «kendisinin ve kendisiyle yakın ittifak içindeki toplumsal sınıfların eğitilmesi üzerinde» uzun uzun çalışma göreviyle yüzyüze olduğunu vurguladı. Sömürgelerdeki bilimsel sosyalistlerin «bağımsız sınıf çıkarlarının 'korunması' adı altında emperyalist egemenliğe karşı verilen mücadelede yer almayı reddetmeleri salt Doğu'daki proleter devrimi gözden düşürmek için planlanmış en alçak türden bir oportünizmdir. 'Ulusal birlik' ya da burjuva demokrasisiyle 'iç barış' adına işçi sı-

nıfının acil ve günlük çıkarlarından soyutlanma çabası da daha az tehlikeli bulunmamalıdır.»⁽¹⁸⁴⁾ Kongre, «hâlâ az çok cenin evresinde» olan Doğu'nun bilimsel sosyalist partilerinin «kendilerini kitlelere ulaştıracak her harekette yer alması gerektiği,»⁽¹⁸⁵⁾ sömürge ve yarı sömürge ülkelerin işçi sınıflarının devrimci önder rolünü ancak emperyalizme karşı mücadele ederek üstlenebilecekleri ve işçi sınıfının ekonomik ve politik örgütlenmesinin mücadelenin devrimci etkinlik alanını artırdığı kararına vardı.

Gördüğümüz gibi Dördüncü Kongre'nin Tezleri, ezilen ülkelerdeki proletaryanın sınıfsal ve ulusal hedefleri arasındaki yakın ilişkiyi açıkça tanımlıyordu. Almaşıklar olarak değerlendirilemeyecek bu hedefler birbirlerini tamamlıyorlardı. Doğudaki birleşik anti-emperyalist cephe taktiği, Batıdaki birleşik işçi cephesi sloganıyla yakından ilişkiliydi. Bunlar, proletarya ve partisinin devrim sürecindeki önderlik rolünü, bir birleşik cephe çerçevesi içinde, aralıksız günlük mücadele yoluyla elde ettiği aynı taktiğin uygulanmasındaki farklı yönleridir. Bu önderlik rolünün elde edilmesi, bir ya da bir başka politik gücün bu cepheye «kabul edilmesi» için bir koşul olarak asla görülemez. Kongre birleşik bir anti-emperyalist cephe için verilen mücadelenin «Doğu'daki tutarsız ve kararsız bazı burjuva milliyetçi gruplarının açığa çıkmasını kolaylaştıracasına»⁽¹⁸⁶⁾ işaret etti.

Ulusal kurtuluş hareketinde kaydedilen önemli gelişme, yeni koşulların halk kitlelerini devrimci mücadeleye çekmenin yeni yollarına ve biçimlerine yol açabildiğini gösterdi.

Komintern, sömürgelerde yaşayan Avrupalı işçi sınıfı ve yerli halk arasında daha yakın bağların kurulmasını önleyen milliyetçi ve ırkçı önyargılara şiddetle

karşı çıktı. «Sömürgelerdeki çalışmanın, kapitalist ve milliyetçi önyargılar konusunda aşırılaşan bu unsurları değil, her şeyden önce yerli işçi sınıfı gençliğini temel alacağını» vurguladı.⁽¹⁸⁷⁾ Dördüncü Kongre'de kabul edilen Doğu meselesine ilişkin tez, Lenin'in sosyalist proleter devlet, kapitalist ülkelerin devrimci proletaryası ve ulusal kurtuluş hareketi arasındaki yakın ittifakın gerekliliğini ele alan öğretisiyle doluydu. Dördüncü Kongre'nin öne sürdüğü birleşik anti-emperyalist cephe sloganı ezilen halkların özgürlük ve bağımsızlık mücadelelerine önemli bir katkı oldu.

*Dördüncü Kongre
Ve Partilerin
Kitleler Arasındaki
Çalışmaları
Kongrenin Önerisi*

Partililerin kitleler arasında daha etkin çalışmalarını her partinin kitleler için bir örgütçü, propaganda-
cı, ajitatör ve eğitimci olmasını gerektiriyordu. Kongre partilerin kitleleri eğitme ve yetiştirme alanındaki çalışmaları meselesini özel olarak ele aldı. Bu meseleye ilişkin raporları Alman delegesi Hoernle ve Nodezhda Krupskaya sundu. Bu delegeler eğitim çalışmalarının hem partilerin kendi içlerinde hem de geniş emekçi halk kitleleri arasında yürütülmesi gerektiğini söylediler. Eğitim ve propaganda çalışması kitlelerin günlük deneyleri ve hergünkü mücadeleleriyle yakından ilişkili olmalı ve onların politik eğitimleri ve devrimci sınıf savaşçılarının yetiştirilmesi hedeflerine hizmet etmeliydi; partinin savaşma yeterliliğinin ve örgütlenme ve propaganda güçlerinin artırılmasına yaramalıydı. Krupskaya, ideolojik çalışmanın önemini anlatmak için Bolşevik Partinin deneyimini aktardı.

«Komünist Parti ajitasyon ve propaganda meselelerini ana çalışmalarından hiç ayırmamıştır. Ajitasyon ve propaganda Partinin temel çalışmasını oluşturmuştur.» dedi. ⁽¹⁶⁸⁾

Dördüncü Kongre partililerin kitle örgütleri - işçi sendikaları, kooperatifler, kadın ve gençlik örgütleri - içindeki çalışmalarını değerlendirdi. Kararları, Komintern üyesi partileri, farklı proleter örgütlerini emekçi halkın çıkarlarını savunmanın ve devrimci eğitimin bir aracı haline getirmeye yöneltti. Kongre Lozovsky'nin raporu üzerine kabul edilen partililerin işçi sendika hareketi içindeki görevlere ilişkin tezde, işçi sendikalarında bir bölünmeyi önlemek, işçi sendika hareketinin birliğini korumak ve reformistlerin bu birliği bozduğu yerlerde yeniden kurmak için çalışmanın gerekliliğini vurguladı. İşçi sendika hareketinin birliği sloganı 19 Kasım - 2 Aralık 1922'de Moskova'da toplanan Kızıl İşçi Sendikaları Enternasyonalı'nın İkinci Kongresince kabul edilen kararların temelini oluşturdu.

30 Kasım'da, Eski Bolşevikler Derneği'nin bir üyesi olan Felix Kon'un önerisi üzerine amacı «tutuklu yoldaşlarımıza sadece maddi anlamda değil, moral olarak da yardım etmek» olan Uluslararası Kızıl Yardım'ın kurulması için bir karar benimsendi ⁽¹⁶⁹⁾ Bu uluslararası örgüt işçiler arasındaki uluslararası dayanışmayı geliştirme, sağlamlaştırmada ve beyaz terörün kurbanlarına, faşizm ve savaşa karşı mücadele verenlere yardım sağlamada önemli bir rol oynadı. UKY, Julian Marçlevski, Clara Zetkin, Yelena Stasova ve Wilhelm Pieck gibi uluslararası işçi hareketinin önemli önderleri tarafından yürütülüyordu.

Dördüncü Kongre, Komintern'in çeşitli bölümleri içindeki duruma da büyük ilgi gösterdi. Fransa, İspan-

ya, İtalya, Çekoslovakya, ABD, Yugoslavya, Polonya, Danimarka ve diğer ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin çalışmaları, Kongre'nin ve komitelerinin tüm üyelerin katıldığı oturumlarında tartışıldı. Kongre ve komitelerin kararları, sosyal-demokrat kalıntıların ve sekte dogmatik hataların üstesinden gelmek ve Komintern bölümlerini yeni tip marksist-leninist partilere çevirme konusunda partilere çok yardımcı oldu. Kongre 5 Aralık 1922'deki kapanış oturumunda Yürütme Kurulu'nu seçti. Yürütmenin Kongrenin bir toplantısında seçilmesi (daha önce parti temsilciliği temel alınarak oluşuyordu) Komintern'in birleşik bir dünya partisi olarak başarılı sağlama sürecinin ve dünya bilimsel sosyalist hareketi içindeki birliğin gelişmesinin kanıtıydı.

Dördüncü Kongre, işçi sınıfının birleşik cephesini kurmaya yönelik yeni bir adım attı. Komintern, Amsterdam Enternasyonalı'nın yeni bir dünya savaşı tehlikesine karşı çıkan emekçi kitlelerin baskısıyla, Aralık 1922'de Haguc'de bir Uluslararası Barış Kongresi için çağrı yapmış olmasından yararlandı. Bu Kongreye İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonal partileri, burjuva pasifist örgütleri Sovyet işçi sendikaları ve kooperatif birlikleri de dahil işçi sendikaları ve kooperatif birlikleri çağrılıydı. Komintern'in Dördüncü Kongresi, Haguc Kongresi, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonaller ve tüm ülkelerin işçi sendikaları, sermayenin saldırıları ve savaş tehlikesine karşı, üretimin denetlenmesi için, proletarya için sekiz saatlik işgünü ve geçim için yeterli ücret ve işçi sınıfının acil çıkarları için verilen mücadelenin bir aracı olarak ortak hedeflerde birleşmiş bir işçi partileri hükümeti için açık bir mektupla ortak eyleme çağırdı.⁽¹⁷⁰⁾ Sovyet işçi sendikaları delegasyonu, Haguc Kongresi'nin kürsüsü-

nü savaş tehlikesine karşı m¼cadele etmek ve bir birleşik işçi cephesinin yaratılması için kullandılar, ama kongredeki oport¼nist oğunluk Sovyet delegasyonunun ¼nerilerini reddetti.

Enternasyonal'in D¼rd¼nc¼ Kongresi uluslararası işçi ve bilimsel sosyalist hareketi tarihinde ¼nemli bir yer tutar. Kongre, genel demokratik taleplerin savunulması her şeyden ¼nce gericilik ve faşizmlle savaşma g¼revleriyle bağladığı birleşik proleter cephesi taktiğini geliştirdi. Kongre, işçi h¼k¼metini işçi sınıfının iktidara gelmesi ve proletarya diktat¼rl¼ė¼ne geçişin olası bir biçimi olarak g¼stererek partileri kitleleri proleter devrime hazırlamanın yeni yollarını yaratıcı bir biçimde araştırmaya y¼neltti. D¼rd¼nc¼ Kongre ezilen ve bağımlı ¼lkelerdeki ulusal kurtuluş m¼cadelesinin deneyimini genelleştirirken, anti-emperyalist cephe sloganını ¼ne s¼rd¼ ve bu ¼lkelerdeki anti-emperyalist, anti-feodal ve demokratik devrimlerin programını çizdi.

Komintern d¼nya bilimsel sosyalist hareketinin kuram ve taktiklerini geliştirirken Lenin'in yapıtlarının içerdiği d¼nya devrimci s¼reci ¼z¼mlemesini izledi. Bu yapıtlarda, Sovyetler Birliği Kom¼nrist Partisi'nin etkinliklerinin temelini oluşturan SSCB'de sosyalizmin kurulması planı açıklanıyordu. Lenin d¼nya devrimci hareketinin olanaklarını değerlendirirken, emperyalizme karşı m¼cadelede proleter devrimin galip geldiği ¼lkenin, kapitalist ¼lkelerdeki işçi hareketinin, ezilen halkların ulusal kurtuluş m¼cadelelerinin d¼nya n¼fusunun mutlak, ezici çoğunluğunu oluşturan g¼lerinin birleşmiş olduğuna dikkat çekti. Lenin bilimsel sosyalistlere, devrimci yaratıcılığı, sınıf m¼cadelesinin ve kendi ¼lkelerindeki somut koşullarda devrimin gelişme ¼zelliklerini kavrayabilmeyi, duruma uy-

gun doğru bir politika izleme gereğini, kendi ülkelerindeki güçler arasındaki ittifak ve devrimci mücadele hedeflerini, dünya devrimci hareketinin hedeflerini öğretti. Uluslararası bilimsel sosyalist harekete çalışmalarında her zaman Üçüncü Enternasyonal'in kurucusu ve önderi Vladimir İlyiç Lenin'in direktifleri yol göstermiştir.

1923 GÜZÜNDEKİ DEVRİMCİ OLAYLAR SIRASINDA KOMİNTERN'İN STRATEJİ VE TAKTİKLERİ

*Uluslararası Durumun
Bunalımlı Olduğu
Koşullarda
Birleşik Cephe
Mücadelesi*

Komintern'in Dördüncü Kongresi uluslararası durumun değerlendirilmesinde, burjuvazinin sürekli saldırılarına rağmen, durumun nesnel olarak en ufak bir nedenle büyük devrimci savaşların başlama noktası haline gelebilecek devrimci bir durum olarak kaldığına işaret etti. Bu önkestirim 1923'ün devrimci olayları sırasında doğrulandı.

Ruhr'un Fransız emperyalistleri tarafından askeri olarak işgal edilmesi uluslararası durumu birden şiddetlendirdi. Ocak 1923'te Essen'de İngiltere, Belçika, Almanya, İtalya, Hollanda, Fransa ve Çekoslovakya bilimsel sosyalist parti temsilcileri ve Almanya, Fransa devrimci işçi sendikaları delegeleri, Profintern ve Genç Komünist Enternasyonal'den delegasyonların katıldığı bir konferans toplandı. Konferans Avrupa emekçi halkını Ruhr'un işgalinin bir sonucu olan barışa yönelik ciddi tehdite karşı uyardı ve sermayenin saldırıları ve savaş tendidine karşı ortak mücadeleye çağırdı.

Komintern Yürütme Komitesi, Profintern Yürütme Bürosu'yla birlikte İkinci ve Amsterdam Enternasyonallerine yeni bir savaşı önlemek için ortak eyleme girişmek üzere görüşmelere başlamayı önerdi.⁽¹⁷¹⁾ 15 Ocak'ta reformist sendikaların yönetimlerine faşizmle savaşmak ve İtalyan proletaryasını desteklemek için ortak pratik önlemler kararlaştırmak için öneri yapıldı.⁽¹⁷²⁾ Komintern'in tüm önerileri, reformist önderler tarafından reddedildi. Üçüncü Enternasyonal tüm işçi, köylü ve askerlere, Ruhr'daki Fransız-Belçika saldırı-ganlığına karşı uluslararası bir kampanya başlatmak ve yükselen faşist tehlikeye karşı etkin bir mücadeleye girişmek için doğrudan çağrı yaptı.

Ruhr'un işgal edilmesi, bunun Almanya ekonomisi bakımından olumsuz etkileri, Alman işçileri üzerindeki sömürünün artması, ülkedeki sınıf mücadelesine yeni bir ivme kazandırdı. Alman işçi sınıfının toplumsal özgürlük ve ulusal kurtuluş mücadelesinin önünde, Komintern'in tam desteğine sahip olan Almanya Komünist Partisi vardı. AKP, yabancı askeri müdahaleye karşı şovenizm ve hükümetin ulus düşmanı, gerici politikasına karşı, emekçi halkın mahvedilmesine ve yoksullaştırılmasına karşı, faşizm ve bölücülüğe karşı yapılan grevler ve eylemlerde başı çekti. 28 Ocak - 1 Şubat 1923'te Leipzig'de yapılan Alman Komünist Partisi Kongresi Partiyi, işçilerin toplumsal ve demokratik haklarının ve bütünüyle ulusun çıkarlarının korunması için bir kitlesel mücadeleye, saldırı eylemlerine ve bir işçi hükümetinin kurulmasına dönüşen bir savunma mücadelesine yöneltti. Kongredeki solcu unsurlar (Ruth, Fischer, Arkadi, Maslow ve diğerleri) aslında bir kez daha, birleşik cephe taktiğinin reddedilmesi için çabaladılar. İşçi hükümeti sloganını proletarya diktatörlüğü gibi yorumladılar. Kongre bun-

ların görüşlerini reddetti ve işçi hükümetini proletaryaya diktatörlüğüne yönelik bir geçiş evresi olarak tanımlandı.

Böylece, Almanya Komünist Partisi Komintern'in yardımıyla, proletaryaya diktatörlüğünün «bir sıçrama»yla kurulamayacağına ilişkin doğru sonuca vardı ve proletaryaya diktatörlüğüne giden bir geçiş evresi olarak işçi hükümetinin kurulması yolunu seçti. Bu, Komintern'in Dördüncü Kongresi'nin kararlarına somut bir biçim vermektir ve Alman bilimsel sosyalistlerinin, Almanya gibi bir ülkede kitleleri devrime hazırlama yollarının pratik kararlılığına doğru attıkları önemli bir adımdır. Bu arada Alman Komünist Parti Kongresi'nin birleşik cephe ve bir işçi hükümetine ilişkin tezler ve taktikleri ve bazı diğer kararları, Enternasyonal'in, işçi hükümetini burjuvazinin nihai olarak alt edilmesi için bir mücadele aracı olarak yani proletaryaya diktatörlüğüne bir geçiş evresi olarak değerlendirmesine karşın, işçi hükümetinin burjuva demokrasisi çerçevesinde uzun süre varlığını sürdürme olasılığı konusundaki sağ-oportünist aldatmacaların yayılmasına olanak veren eksik ve hatalı formülasyonlar içeriyordu. Komintern Yürütme Kurulu, AKP içindeki farklılıklara ilişkin kararında Leipzig Kongresi kararlarında içerilen hatalı formülasyonlara işaret etti. Komintern Yürütmesinin kararı, «İşçi Hükümeti, varolan demokratik kurumları temel alarak kurulabilir, ancak, bu kurumlar burjuvazinin proletaryaya üzerine yaptığı saldırılar, sosyal-demokrasiyi izleyen işçiler de dahil olmak üzere geniş işçi kitlelerini demokrasinin, proleter çıkarları için savaşmada yeterince güçlü bir silah olmadığını anlattığı zaman ortadan kaldırılacaktır.» diyordu. «İşçi hükümeti programını yürütmeye başlar başlamaz ve varlığını sürdürmek için burjuva tehilkesiyle sa-

vaşmak zorunda kalır kalmaz, burjuva yönetim aygıtını ortadan kaldırmalı ve bir proleter yönetim aygıtı kurmalıdır.»⁽¹⁷³⁾

Komintern AKP'yi, işçi hükümeti sorununun Almanya'nın ayrı ayrı eyaletleri çerçevesinde başarıyla çözülemeyeceği ve tüm Almanya işçi hükümetinin hedeflenmesinin gerekli olduğu konusunda uyardı. Komintern Yürütmesi AKP'nin görevinin «Saksonya'daki Sosyal-Demokrat Hükümeti tehdit eden İmparatorluk Hükümeti tehlikesini ve tüm ülkedeki faşizm tehditini kullanarak, ulusal bir işçi hükümetinin kurulması için canlı bir kampanyaya girişmek» olduğuna işaret etti.⁽¹⁷⁴⁾ Komintern Yürütmesinin bu tavsiyesi Alman partisinin çalışmaları için açık bir bakış açısı oluşturdu.

17-20 Mart arasında Frankfurt A.M. Main'da, Rheinisch-Westphalian İşçi Temsilcileri Komitesi'nin, Ruhr'un işgaline karşı bir kampanya örgütlemek ve faşist gericilik ve yeni bir savaş tehdidine karşı savaşma amacıyla çağırdığı uluslararası bir konferans toplandı. İkinci, İkibuçukuncu ve Amsterdam Enternasyonalleri konferansa katılmayı reddettiler. Konferansa Komintern, Genç Komünist Enternasyonal, Profintern, Avrupa ülkelerinin bilimsel sosyalist partileri ve devrimci işçi sendikaları, bazı Alman sosyal-demokrat örgütleri ve İşçi Temsilcileri Komiteleri katıldı. Konferans «Tüm Ülkelerin İşçilerine!» başlıklı bir bildirme yayınladı ve Fransız emperyalizminin Ruhr'a yaptığı yağmacı saldırıya, yeni bir savaş tehdidine, faşizme karşı mücadeleye ve birleşik proleter cephesinin kurulmasına ilişkin bir kararı kabul etti. Konferans, Clara Zetkin, Fritz Heckert ve Henri Barbusse başkanlığında, proletaryanın uluslararası ölçekte bir birleşik cephesinin yaratılması için kampanya açmak göreviy-

le yükümlendirilen, Savaş Tehlikesi ve Faşizme Karşı Uluslararası Eylem Komitesi'ni seçti.⁽¹⁷⁵⁾ Frankfurt Konferansı reformist sendikalara birleşik bir anti-faşist cephenin örgütlenmesini öneren bir delegasyon gönderme kararını aldı, ama bu çaba da sağ-merkezci bölücüler tarafından sabote edildi.⁽¹⁷⁶⁾

Komintern Yürütmesi, işçileri, tüm demokratik hak ve özgürlüklerin yokedilmesinin, faşistlerin İtalya'da kurdukları terör ve şiddet rejiminin diğer kapitalist ülke halkları için de bir tehlike olduğu konusunda uyardı. «Faşizm, işçi sınıfı içindeki salt şu veya bu eğilime karşı değil, bütün olarak sınıfa karşı savaşıyor, çünkü burjuvazi kapitalist yeniden kuruluşun tek olacağını sömürünün yoğunlaştırılmasında ve tüm işçilerin mutlak anlamda politik olarak boyun eğdirilmesinde görmektedir.»⁽¹⁷⁷⁾ Faşizm yönetimi, toplumsal savaşlarda ortaya koyduğu vahşiliğin aynısını göstereceği emperyalist savaşlara yol açmaya mahkûmdu. Komintern Yürütmesi Fransa, Almanya, İngiltere, Amerika ve diğer ülkelerin işçilerini faşizme karşı verdikleri savaşta İtalya işçilerine sağladıkları politik yardımı genişletmeye çağırdı. Komintern Yürütmesinin 18 Ocak 1923 tarihli çağrısı. «İtalyan faşizmine karşı savaşıyor, kendi kurtuluşunuz için savaşmakta ve şimdi İtalya'da kol gezen despotluk ve cinayet egemenliğinin diğer ülkelere sıçramasına asla izin vermeyeceğinizi egemen sınıflara göstermektedirsiniz.»⁽¹⁷⁸⁾ diyordu. Ve faşizmin bu yayılma tehlikesi giderek daha da belirginleşiyordu.

Ekonomik durumdaki önemli bozulma nedeniyle, Almanya'daki faşist örgütler hızla milliyetçi ve şovenist dalgaının en ucuna yükseldiler. Hitler'in, tekelci sermaye tarafından desteklenen sözümona Nasyonal-Sosyalist İşçi Partisi büyük burjuvazinin en gerici çev-

relerinden parasal yardım alıyordu. Faşistler sınıflarından kopmuş unsurlar arasında, kent ve kırsal, küçük burjuva ve orta tabakaları arasında destek kazanma çabası içinde yaygın bir sosyal demagojiye başvuruyor, şovenist ve tekelci sloganlar öne sürüyorlardı. Naziler askerileşmiş takımlar kuruyor, işçi toplantılarına saldırıyor, bilimsel sosyalistleri öldürüyor ve iktidarı ele geçirmeye hazırlanıyorlardı.

Komintern Yürütmesi büyüyen faşizm tehlikesi, savaş tehdidi ve işçilerin birliği konusunda Frankfurt Konferansı'nda belirtilen özlemi gözönüne alarak üye partilere 1 Mayıs'ta bir gösteriye hazırlanmaları için bir mektup gönderdi. Komintern Sekreteryası'nın bu mektubu şöyle diyordu: «Bizim görüşümüze göre 1 Mayıs gösterilerimiz doğrudan doğruya faşizme karşı yönlendirilmelidir. Faşizme karşı etkili bir mücadele için ilk ve en önemli koşul birleşik proleter cephesinin geliştirilmesidir... 1 Mayıs gösterilerimiz savaş tehdidine karşı yönlendirilmelidir.»⁽¹⁷⁹⁾ Komintern Yürütmesinin 1 Mayıs çağrısı «İşçiler, 1 Mayıs'ta faşizme karşı, savaş tehlikesine karşı - proletaryanın birleşik cephesi için, Sovyet Rusya için gösteri yapın!»⁽¹⁸⁰⁾ diyordu. Komintern üyesi partiler sosyal-demokrat partilere 1 Mayıs'ta ortak eylem önerdiler ama reddedildiler. O gün Berlin'de 500.000 kişilik bir gösteri oldu. Göstericiler Cuno ve Poincare hükümetlerinin devrilmesini, faşistlere karşı silahlı özsavunma müfrezelerinin oluşturulmasını talep eden pankartlar ve Hitler'in bir tasvirinin sallandığı yalancı bir darağacı taşıdılar.⁽¹⁸¹⁾

İtalya, İspanya, Polonya, Letonya Cumhuriyeti ve Japonya'da 1 Mayıs'ı kutlamaya çıkan işçilere polis ve faşistler vahşice saldırdı.

İşçi sınıfının tüm grupları arasında birleşmeye yönelik çabalar sürekli olarak mevzi kazanırken, refor-

mist önderler Mayıs 1923'te Hamburg'da yapılan bir kongrede İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin bir sağ-kanat sosyal-demokrasi programı etrafında Sosyalist İşçi Enternasyonalı olarak birleşmelerini kararlaştırdılar. İkibuçukuncu Enternasyonal'den merkeziler bir sosyal devrimin ve proletarya diktatörlüğünü sözle de olsa kabul etmeyi reddederek sağ önderlere teslim oldular. İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin kenetlenmesi sosyal-demokrasinin sağ önderlerinin durumunu güçlendirdi ve uluslararası işçi hareketindeki bölünmeyi derinleştirdi. Sosyalist İşçi Enternasyonalı'ne bağlı partilerin 1923'te 6.700.000'in üzerinde üyesi vardı.⁽¹⁸²⁾

Hamburg Kongresi, oturumlardan birinde, parti ve işçi sendikası üyeliği ne olursa olsun tüm ülkelerin işçilerinin, ortak tehdit olan faşizm ve savaşa karşı birlikte mücadeleleri meselesinin tartışılmasını öneren Savaş Tehlikesi ve Faşizme Karşı Uluslararası Eylem Komitesi'nden gelen delegasyonu dinlemeyi bile reddetti.

*KEYK'in
Üçüncü*

Birleşik Oturumu

Reformistlerin bölücü politikasının aksine, Komintern Yürütme Kurulu'nun 12-23 Haziran 1923'te, yirmi altı komünist partinin temsilcisinin katıldığı, Moskova'da yapılan Üçüncü Genişletilmiş Birleşik Oturumu, faşist tehlikeye karşı işçi sınıfının birleşik cephesi için mücadeleye ilişkin meselelere büyük önem verdi. Yürütme, İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin Hamburg'daki birleşmesini merkezicilerin reformistlere teslimiyeti olarak tanımladı ve Komintern üyesi partileri işçi hareketi içindeki reformizme karşı verdikleri

savaşı hızlandırmaya çağırıldı. «Ancak, bu sadece proletaryanın ulusal ve uluslararası ölçekteki birleşik cephesi için mücadele programı uyarınca yürütülebilir ve böylece yürütülmelidir. Birleşik cephe mücadelesi, tüm ülkelerde daha da sistemli ve kararlı olarak ve en somut ve anlaşılır biçimde verilmelidir. Sosyal-yurtseverler ve burjuvazinin birleşik cephesine, tüm ezilenlerin burjuvaziye karşı birleşik cephe mücadelesiyle karşı konmalıdır; işçi partilerinin kapitalistlerle koalisyonuna, tüm işçi partilerinin kapitalistlere karşı bir işçi ve köylü hükümeti için ortak mücadeleleriyle karşı konmalıdır.»⁽¹⁸³⁾

İşçi sınıfı ve köylülük arasındaki ilişki uluslararası proleter devriminin en önemli konularından biridir. Yürütmenin Birleşik Oturumu, Komintern'in İkinci Kongresi'nde çerçevelendirilen ve Dördüncü Kongresi'nde somutlaştırılan tarım meselesine ilişkin programı temel alarak, bu iki kongrenin kararlarını içeren ve genişleten yoğun bir politik formül olarak işçi ve köylü hükümeti sloganını öne sürdü. Birleşik Oturumun kararı, «Komünist Parti hemen yarın bile burjuvaziyi yenilgiye uğratmaya hazır olmalıdır, bu nedenle de görevi, daha bugünden kendisine ulus çapında hedefler koymak ve nüfusun, toplumsal konumları en önemli anda proleter devrimini desteklemelerine olanak tanıyan tüm kesimlerini, proletaryayı desteklemek üzere kazanmaya çalışmaktır.» diyordu.⁽¹⁸⁴⁾ Yirmilerde, kapitalist ülkelerdeki devrimci işçilerle köylü kitlelerin bağlarını güçlendirmede önemli bir rolü, Komintern'e bağlı, parti olmayan bir köylü örgütü, Uluslararası Köylü Konseyi (Köylü Enternasyonalı) oynadı. Bu örgüt Ekim 1923'te Uluslararası Köylü Konferansı'nda kuruldu. Uluslararası Köylü Konseyi köylüleri birleştirmeye ve onları toprak sahipleri ve kapi-

talistlerin etkisinden kurtarmaya çabalıyordu. Başlıca sloganları «Tüm ülkelerin işçileri ve köylüleri, birleşin!» ve işçi, köylü hükümeti sloganıydı.

Bilimsel sosyalist parti - işçi sınıfının partisi - köylülük ve proleter olmayan diğer emekçi kitlelerin ekonomik çıkarlarının savunulmasında kendisiyle birlikte emekçi halkın bütün kesimlerini sürükler ve onları kapitalizme karşı eyleme sokar. İşçi ve köylü hükümeti sloganı sermayenin saldırılarına, gericiliğe ve faşizme karşı mücadelenin ulusal ölçekteki hedeflerini, her şeyden önce işçi sınıfı ve köylülük arasındaki ittifakı ortaya koymanın önemini açıklar. İşçi ve köylü hükümeti sloganı Dördüncü Kongre'de ortaya atılan işçi hükümeti sloganına somut bir anlatım kazandırdı ve KEYK Birleşik Oturumu'nun Kararında belirtildiği gibi birleşik cephe taktiklerinin uygulanacağı temeli genişletti ve «proletarya diktatörlüğüne giden yolu açtı.»⁽¹⁸⁵⁾ Birleşik Oturum, Komintern'in strateji ve taktiklerini daha da geliştirdi.

Birleşik Oturum'da, birleşik cephe meselesi üzerine Zinoviev'in raporu, bu taktikleri kendince birleşik bir cepheyi kabul etmeyecekleri açık olan sosyal-demokrat partileri teşhir etmek için tasarlanmış «stratejik bir manevra» olarak sekterce yorumluyordu.⁽¹⁸⁶⁾ Böylesi bir yorum aslında Lenin'in birleşik cephe taktiklerine ilişkin öğretisinin çarpıtılmasıydı ve pratikte birleşik cephe sloganına gölge düşürüyordu. Zinoviev'in bakış açısı Birleşik Oturum kararlarında yer almadı.

Birleşik Oturum'da faşizme karşı mücadele üzerine raporu Clara Zetkin sundu. Bu sorunun tartışılması 9 Haziran 1923'te Bulgaristan'da meydana gelen faşist askeri darbe, Stambulski demokratik hükümetinin devrilmesi ve askeri faşist bir diktatörlüğün kurulması gözönüne alındığında çok önemliydi. Bu olaylar sı-

rasında Bulgar Komünist Partisi yönetimi, mücadele-
nin burjuvazinin iki kampı - kırsal ve kentsel - ara-
sında olduğunu ve Komünist Parti'nin bu mücadelede
yer almayacağını açıklayarak yanlış bir tavır almıştı.
BKP yönetimi bunun bir burjuva hükümetinin yerini
bir başkasının almasından oluşan basit bir mesele ol-
mayıp, gerici terörist bir rejimin kurulması ve demok-
ratik özgürlüklerin yok edilmesi olduğunu anlayama-
mıştı. KEYK Birleşik Oturumu Bulgar Partisi yönetimi-
ni, faşist askeri darbe sırasında Partinin oportünist
eylemsizliğine yol açan sekter ve doktriner tavrını eni-
ne boyuna eleştirdi.

Clara Zetkin raporunda faşizmin «olağanüstü teh-
likeli ve korkunç bir düşman...» gibi görülmesi gerek-
tiğini, «Faşizme karşı savaşın bütün proletaryanın işi»
olduğunu söyledi.⁽¹⁸⁷⁾ Zetkin, faşizmi burjuva terörü-
nün basit bir aracı olarak gören kaba faşizm kavramı-
nı reddetti. Faşizmin, nüfusun önemli bir kısmını - kü-
çük burjuvaziyi, sınıfından kopmuş unsurları, hatta
proletaryanın geri kesimlerini - arkasına almasıyla ge-
rici burjuva diktatörlüğünün diğer biçimlerinden ay-
rıldığını söyledi. Gericilik, genelde burjuva demokrasi-
sini bile zalimce ezmek için bu desteği ustalıkla kullandı.
«Faşizm çeşitli ülkelerde, orada geçerli somut koşul-
lara uygun farklı özellikler taşır. Ama iki özelliği
tüm ülkeler için ortaktır: birincisi, geniş toplumsal kit-
lelerin ruh haline, çıkarlarına ve taleplerine çok bü-
yük bir ustalıkla uyarlanmış uydurma bir devrimci
program, ikincisi de, en zalim şiddet kullanımıdır.»⁽¹⁸⁸⁾
Faşizme karşı mücadele için, faşizmi tek başına bırak-
manızı ve nüfusun en geniş kesimlerini ona karşı to-
parlamanızı ve orta tabaka, köylülük ve aydınları,
«ekonomik ve toplumsal koşulları onları büyük sermaye-
nin karşısına koyan tüm kesimleri» kazanmanızı

sağlayacak esnek bir politika gerekir.⁽¹⁸⁹⁾ Birleşik oturma kararını işçilerin sınıf bilinci daha az olan unsurlarının faşizme akın etmesini önlemek için egemen sınıfa karşı canlı bir devrimci eyleme girişmedikleri durumda İtalyan işçi sınıfının kaderini paylaşacakları anlatılmalıdır, diyordu. Bu nedenle işçi örgütleri bütün güçleriyle geniş kitleleri sömürden, baskıdan ve vurgunculuktan korumak için kapitalizme saldırmalı, ciddi ve örgütlü bir kitle mücadelesiyle faşizmin sahte devrimci ve demagojik sloganlarına meydan okunmalıdır. «Partiler kendi ülkelerindeki faşizmin ilk örgütlenme çabalarını önlemek için ellerinden gelen her şeyi yapmalı ve İtalya'daki, dünyanın geri kalan kısmındaki faşizmle savaşmanın en iyi yolunun kendi ülkelerinde vargücüyle savaşmak olduğunu akıldan hiç çıkarmamalıdır.»⁽¹⁹⁰⁾

Komintern, işçilere faşizme karşı saflarını sıklaştırmaları için yılmadan çağrı yaptı. KEYK'in, Profintern Yürütme Bürosu, Sosyalist İşçi ve Amsterdam Enternasyonallerine hitap eden 25 Ağustos 1923 tarihli açık mektubunda «Faşizm Almanya'da güçleniyor. Proletaryanın uluslararası örgütleri faşizmi püskürtmek için Alman devrimci işçilerine yardım etmelidir.» çağrısını yaptı.⁽¹⁹¹⁾ Komintern Yürütmesi Alman işçi sınıfıyla bir uluslararası dayanışma konferansı toplamayı ve orada barış için mücadele meselelerini tartışmayı önerdi. Reformist önderler Komintern'in önerilerini yine gözardı ettiler.

*Endonezya ve Çin'de
Birleşik Anti-Emperyalist
Cephe Sorunları*

Komintern Yürütmesi, Komintern'in İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Kongrelerinin ulusal-sömürgeci me-

seleye ilişkin kararlarının tutarlı olarak yürütülmesi için somut adımlar attı. Yürütmenin bu anlamdaki en tipik tavrı, Endonezya ve Çin'deki kurtuluş mücadelesine ilişkin ulusal politika sorunlarındaki tavrıydı.

Komintern Yürütmesi, Endonezya'daki partililerin devrimci-milliyetçi örgütler, özellikle o sırada kitlesel niteliği olan Sarekat İslam^(*) içinde çalışmalarının uygunluğu ve gerekliliğine tekrar tekrar işaret etti. Endonezya Komünist Partisi'nin bazı önderleri bu taktiklere karşı çıktılar.

Komintern Yürütme Kurulu 1923'ün başında Endonezya Komünist Partisi'ne yazdığı bir mektupta Doğu ülkelerindeki ulusal-devrimci hareketin anti-emperyalist niteliğine dikkati çekti. Mektup «Sarekat İslam hareketinin bizim için ne denli önemli olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Bunun önemini yazmaya gerek yok, çünkü partimiz en başından beri Sarekat İslam'la bir işbirliği sağlamaya çalışmaktadır. Üçüncü Enternasyonal de bu hareketle doğrudan ilgilenmektedir... Sarekat İslam'ın iki üç önderinin yaratabileceği güçlükler, Sarekat İslam kitlesinin bize sağlayacağı yararlar yanında hiç kalır.» Komintern Yürütmesi, Endonezya Komünist Partisi yönetimi eliyle Sarekat İslam'ın güçlü önderlerinden biri olan Omar Said Tjokroaminoto'ya gönderdiği bir mektupta Sarekat İslam örgütünün geniş kitlelerin çıkarlarına uygun talepler öne sürdüğüne ve bu taleplerin 1921 Martında örgütün kongresinin «tüm toprakları köylülüğe devretme, fabrikalar ve madenlerde ortak mülkiyet ve işçi denetimi uygulama» sloganlarını ifade etmesinden başlayarak, en çarpıcı bir biçimde ortaya konduğuna işaret etti. Mektup, Sarekat İslam'ın KEYK gözünde «sıradan bir

(*) İslam Birliği - çn.

milliyetçi hareketten» daha fazla bir şey olduğunu belirtiyordu. «Amacımızın her zaman Sarekat İslam'ın-kiyle uyuşmadığını biliyoruz»... «ama bu ortak anti-emperyalist mücadele için bir engel olamaz.» Mektup, Komintern Yürütmesinin hedefinin «Sarekat İslam ve Üçüncü Enternasyonal arasında bir eylem birliği» oluşturmak olduğunu belirterek sürüyordu.⁽¹⁹²⁾

Endonezya Komünist Partisi'nin o sıradaki yönetimi bu taktiği kabul edilemez olarak değerlendirdi. Sarekat İslam'dan kopmayı ve bu örgütün, Kızıl Sarekat İslam ve esas olarak bir köylü örgütlenmesi olan Sarekat Rakjat (Halkın Birliği) kesimlerini oluşturan büyük bir bölümünü yanına çekmeyi hedefleyen bir yol benimsedi. Endonezya Komünist Partisi önderlerinin demokratik politik güçler ve kitle örgütleri bütününde bilimsel sosyalist partinin yeri ve rolüne ilişkin net düşünceleri yoktu ve bu durum, bilimsel sosyalistlerin demokratik hareket içinde yokolup gitme tehlikesini doğuruyordu. Özel olarak Sarekat Rakjat örgütlenmesiyle olan ilişkilerinde de açık ve kesin ayrımlar yoktu. Komintern Endonezyalı partililere kendi rollerini güçlendirme ve Sarekat Rakjat'ı, partinin bu örgüt üzerindeki etkisini çok fazla güçlendirerek Komünist Partiyle yakın bir ittifak içinde hareket edecek ayrı bir ulusal-devrimci partiye dönüştürmeleri yoluna gitmelerini salık verdi.

Komintern Yürütmesinin Doğudaki ulusal-devrimci ve işçi köylü partilerinin kurulmasını savunurken, bilimsel sosyalist partilerin çalışmalarını safdışı etmek gibi bir amacı yoktu. Aynı zamanda çoğunlukla işçi ve köylü üyelere sahip ulusal-devrimci partiler, kendi önderliğini işçi-köylü politikaşı için bir güvence olarak da görmüyordu. Bu konuda sorun, bilimsel

sosyalistlerin burjuva unsurlarla denetleyici bir etki ve üstünlük için yarışacağı kitle örgütleriydi.

Komintern Yürütmesi Çin'deki ulusal-devrimci güçlerle birleşik bir cephe sorununa çok ciddi bir dikkat gösterdi. Çin Komünist Partisi'nin Temmuz 1921'de toplanan Birinci Kongresi başka partilerle işbirliği yapma taktiğini reddetti. Kararlarından biri «Biz... proletaryanın çıkarlarını sonuna dek korumalıyız ve başka partilerle hiçbir ilişkiye girmemeliyiz.»⁽¹⁹³⁾ diyordu. O sırada Çin bilimsel sosyalistlerinin bir çoğu sosyalist devrimi acil görevleri olarak görüyordu. Komintern'in Çin'deki temsilcileri raporlarında Çin bilimsel sosyalistlerinin işçi sınıfı ve ulusal-devrimci hareketten soyutlandıklarına değiniyordu. Bu «'Sol-kanat' çocukluk hastalığı»nın Doğudaki partilerin çoğuna özgü özel bir biçimiydi. Çin bilimsel sosyalistlerinin Komintern'in salık verdiği çizginin doğru çizgi olduğunu anlamaları için, mücadele deneyi gerekiyordu.

Doğru bir politika oluşturmaya yönelik ileri bir adım, milliyetçilerle (yani Kuomintang'la) birleşik bir cephe çağrısı yapan bir kararı kabul eden Çin Komünist Partisi İkinci Kongresi'nin kararıydı. Karar diğer şeylerin yanı sıra «ortak çabalarımızla militarist ve emperyalistlerin partisini devirmek ve gerçekten demokratik ve bağımsız bir ulusun temelini atmak için tüm devrimci partilerle birleşmeli ve bir birleşik cephe örgütlemeliyiz.»⁽¹⁹⁴⁾ diyordu.

12 Ocak 1923'te KEYK «Çin Komünist Partisi'nin Kuomintang Partisi'ne İlişkin Tavrı Üzerine» bir karar kabul etti. Yürütme «Çin için odak noktası oluşturan sorunun emperyalistler ve onların içteki feodal temsilcilerine karşı bir ulusal devrim»⁽¹⁹⁵⁾ olduğunu, «Çin'deki en ciddi ulusal-devrimci topluluğun liberal-demokratik burjuvazinin ve küçük burjuvazinin bir kıs-

mı ve aydınlarla işçilerin bir kısmının desteğine sahip olan Kuomintang Partisi»⁽¹⁸⁶⁾ olduğunu ve işçi sınıfının ulusal devrimin zaferiyle doğrudan ilişkili olduğunu söylüyor ve Çin Komünist Partisi üyelerine Kuomintang içinde çalışmalarını salık veriyordu. Bu, hiç bir anlamda, Komünist Parti'nin bağımsızlığı açısından bir kayıp ya da zayıflamayı gerektirmezdi. Çin Komünist Partisi, mücadelenin acı deneylerinden (Şubat 1923'te demiryolcuların Pekin-Hankow grevinin yenilgisi) ders alarak kitlesel müttefiklerin gereğini duydu ve parti yönetimi, Komintern'in salık verdiği taktiklerin doğru olduğu sonucuna vardı. Çin Komünist Partisi'nin Üçüncü Kongresi (Haziran 1923) sekte ve sağ çöçörtünist unsurların direnişinin üstüne giderek KEYK' in 12 Ocak 1923 tarihli kararındaki düşünceleri temel alan bir karar kabul etti.

Komintern ezilen ülkeler proletaryasının ulusal anti-emperyalist hedefleriyle kendi sınıfsal hedeflerinin birbirlerine hiçbir biçimde ters düşmediklerini düşünüyordu. Bu açıdan, üye partilerin Doğu'daki ulusal-devrimci örgütler içindeki konumunun güçlendirilmesi, proletaryanın doğrudan sınıfsal çıkarlarına uygundu ve ulusal-devrimci hareketi geliştirmeye ve partileri Lenin'in yaklaşmakta olduğundan söz ettiği Doğu'daki o «büyük savaşlara ve devrimlere hazırlamaya eğilimliydi.»

Komintern ulusal-sömürgeci meseleye ilişkin politikasında, Lenin'in uluslararası işçi hareketiyle Doğu'daki devrimci hareket arasındaki ittifakı vurgulayan tezini izliyordu. M. Borodin Komintern temsilcisi sıfatıyla 1923'te Çin'e gittiğinde, emperyalizme karşı savaşta her şeyden çok o ülkedeki ulusal kurtuluş hareketinin çıkarlarını gütmek emrini almıştı.

KEYK Çin'in devrimci güçlerine sistemli olarak

yardım sağladı. Kasım 1923'te Yürütme Kurulu «Ulusal Kurtuluş Hareketi Meselesi Üzerine ve Kuomintang Partisi Üzerine Karar»ı kabul etti.⁽¹⁹⁷⁾ Karar köylülük ve kentsel nüfusun geniş kitlelerinin desteği olmaksızın sürdürülen yönetim içi politik mücadelenin etkisizliği konusunda Kuomintang'ın dikkatini çekti. Kararın kilit noktası Kuomintang'ın «topluma mal olmuş üç ilke»sinin (milliyetçilik, demokrasi ve kamu refahı) içeriğine ilişkin Komintern'in bakış açısını belirten cümleydi.

Milliyetçilik ilkesi, köylülük, işçiler, aydınlar ve ticaret, sanayi çevrelerinin desteklediği, Çin'in bağımsızlığı için dünya emperyalizmi ve onun uşaklarına karşı Kuomintang'ın yürüteceği mücadele, başka bir deyişle, anti-emperyalist bir milliyetçilik olarak yorumlanıyordu. Emekçi nüfus için milliyetçilik feodal-despot boyunduruğun ve yabancı sermayenin olduğu kadar yerli sermayenin de sınırsız sömürüsüne son verilmesi anlamına geliyordu. Bu ilkenin bir başka yanı da Çin'deki ulusal hareketle, Çin'li egemen çevrelerce ezilen milliyetler arasındaki kurtuluş mücadelesinin birleşmesi ve bu milliyetlere kendi kaderini tayin hakkının tanınmasıydı.

Demokrasi, emperyalizme karşı mücadele programını paylaştan nüfus ve örgütler için tüm hak ve özgürlüklerin sağlanması ilkesi olarak yorumlanıyordu.

Komintern'in görüşüne göre «kamu refahı» ilkesi de ancak yabancı firmaların, işletmelerin, bankaların, demiryollarının, denizyollarının ulusallaştırılması, toprağın onu işleyenlere devredilmesi ve vergi yükünün hafifletilmesi biçiminde yorumlanırsa, kitleler için devrimci bir önem taşıyabilirdi.

Karar Çin'deki kurtuluş hareketi ve işçi köylü devleti - Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği - arasında

birleşik bir anti-emperyalist cephe kurmanın gerekliliğine işaret etti. Kuomintang'ın Birinci Kongresi (Ocak 1924) örgütün Sun Yat-Sen başkanlığındaki yönetiminin Komintern'in bir ulusal-devrimci hareket oluşturmaya ilişkin tavsiyesini kabul ettiğini gösterdi.

Komintern'in Çin konusundaki kararları, Kuomintang'ı kitlesel bir milliyetçi parti olarak yeniden örgütlemeye sağladığı pratik yardım ve Sovyetler Birliği'nin Çin'in ulusal hükümetine sağladığı destek - bunların tümü Lenin'in birleşik anti-emperyalist cephe hakkındaki düşüncelerini gerçekleştirdi. Kuomintang, devrimci öncüsü olan komünistlerle birlikte Çin'in anti-emperyalist güçlerinin tümüne dayanan bir parti haline geldi. Kuomintang'ın ulusal bir partiye dönüşmesi - bu süreç Komintern'in etkinlikle katkıda bulunduğu bir süreçtir - Çinli halk kitlelerini bu örgüte kattı ve Çin devriminin hazırlanmasında önemli bir unsur oldu. Bu özel «çok-sınıflı» parti çerçevesi içinde, devrimci unsurlarla burjuva-toprak sahibi çevreler arasında yönetim için mücadele gelişmeye başladı.

*Bulgaristan'daki Eylül
Ayaklanması Ve
Polonya'daki Genel Grevin
Öğrettikleri*

KEYK bu dönemde Bulgar bilimsel sosyalistlerine önemli yardımlarda bulunmuştu. Komintern'in yardımını sayesinde Bulgaristan Komünist Partisi hatalı sektör politikasını terkedebilmiş ve tüm anti-faşist güçleri, kent ve kır emekçilerinden oluşan tek bir blok içinde toplamaya yönelik sağlam bir yol seçmişti. Ülke içinde bir ayaklanma için hazırlıklar başlatılmıştı. Ayaklanmanın hedefi genel demokratik bir hedef: mo-

narşist-faşist diktatörlüğün devrilmesi, bir işçi ve köylü hükümetinin kurulması olarak tanımlanmıştı. Ayaklanma tüm demokratik güçleri içeren yaygın bir hareket olarak hazırlanmaktaydı. V. Kolarov ve G. Dimitrov Parti'nin yeni çizgisinin belirlenmesinde önemli bir rol oynadılar. Dimitrov'un Parti'nin merkez yayın organı Rabotnichesky Vestnik'te yayınlanan makaleleri birleşik cephe sorunlarını ele alıyor, faşist diktatörlüğe karşı toptan bir mücadele için tüm emekçi halkla ülkenin demokratik güçleri arasındaki işbirliğinin yaşamsal zorunluluğunu ortaya koyuyor; anti-faşist mücadelenin genel demokratik içeriğini açıklıyordu. Dimitrov «Faşizm hiç de sadece komünizme karşı değil, aynı zamanda halka karşıdır» diye yazıyordu. «Kitlelerin ve aydınların olduğu kadar politik partilerin ve ekonomik örgütlerin yaşamsal çıkarları şimdi, özgürlüklerinin, haklarının, onurlarının ve hayatlarının ortak çabalarıyla savunulmasını ve burjuva gericiliğinin ve onun en tipik belirişinin -faşizm - daha başlarken bastırılmasını talep ediyor.»⁽¹⁹⁸⁾ Dimitrov, kitlelerin ve onların politik partileri ve ekonomik örgütlerinin ortak cephesinin ülkeye, ülkenin ekonomik, kültürel ve politik yaşamını ve tüm toplumsal gelişmeyi emekçi halkın gereksinimlerini karşılama ve haklarını, özgürlüklerini, hayatlarını, refahlarını ve barışı sağlama yönüne kanallı etmek anlamına gelecek bir işçi ve köylü hükümeti yoluyla gerçekten halka ait bir egemenlik için güvence sağlayacağını yazıyordu. Böylece uluslararası bilimsel sosyalist hareket içinde, anti-faşist mücadelenin hedef ve görevlerinin somut bir çözümlemesi temelinde, gericilik ve faşizme karşı daha geniş demokratik haklar için verilen genel demokratik mücadele görevlerinin, sosyalizm için verilen mücadelenin görevleriyle giderek daha yakından bağlantılı olmaya

başladığı kurtuluş hareketinin yeni gelişme yolları kavramı ortaya çıktı.

Komintern Bulgaristan'da işçi sınıfı ve köylülük arasında bir ittifakın yaratılmasına çalıştı. Komintern Yürütmesinin Eylül 1923 tarihli bir çağrısı «Bulgaristan işçileri ve köylüleri saflarını sıkılaştırarak, tüm ülkede illegal gruplar örgütleyerek, yüzbinlerce, milyonlarca emekçi arasında kitlesel ajitasyon yoluyla ve vakti geldiğinde bir işçi ve köylü hükümeti kurarak Zankoff'un kışkırtıcı politikasını yanıtlamalıdır.» diyordu. «Beyaz cellatların hükümetine karşı oluşan nefret dalgası giderek yükselmektedir; Bulgar işçi ve köylülerinin çektikleri zalimliğin karşılığını adil bir biçimde verecekleri an gelecektir.»⁽¹⁹⁹⁾

Bulgar Komünist Partisi, Bulgaristan Çiftçi Partisi, Sosyal-Demokrat Parti ve diğer demokratik partilere bir birleşik cephe oluşturmayı önerdi. Öneriyi sadece Çiftçi Partisi'nin sol kanadı kabul etti. Bulgar Komünist Partisi, bunlarla işbirliği içinde Eylül 1923'teki silahlı halk ayaklanmasının başına geçti. Bu, tarihte bilimsel sosyalistlerin yönettiği ilk anti-faşist ayaklanmaydı. Yenilgiye uğradığı halde, BKP ve kitleler için, dünya bilimsel sosyalist hareketinin tümü için, büyük bir ders oldu. BKP'nin anti-faşist bir cephe için verdiği yürekli mücadele, partililerin gösterdiği kahramanlık ve proleter sınıf mücadelesinin görevlerini gericilik ve faşizme karşı mücadelenin genel demokratik hedefleriyle doğru olarak bağlanması, partiye kitleleri yaklaştırdı ve «Partiyi demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde kent ve kır emekçi halklarının gerçek önderi haline getirmenin önşartlarını» yarattı.⁽²⁰⁰⁾

1923 güzünde işçi sınıfının büyük yankılar uyandıran gösterileri Polonya'nın burjuva-toprak sahibi rejiminin temellerini sarstı. Grev hareketi benzeri görül-

memiş bir güçle gelişti. Grevler sık sık politik bir nitelik taşıyor ve sokak gösterileri ve polisle girişilen çatışmalarla birlikte yürüyordu. Polonya Komünist Emek Partisi işçilerin mücadelesinin başında yürüyordu. Ağustos 1923'te Leh Sosyalist Partisi ve «Wyzwolenie» Köylü Partisi'ne, kitlelerin çıkarlarını savunabilecek, toprakları topraksız ve az topraklı köylüye karşılıksız devredebilecek, ulusal azınlıkların kendi kaderlerini tayin hakkını tanıyabilecek ve Polonya'nın emperyalist güçlerden bağımsızlığını sağlayabilecek ve SSCB ile daha yakın ilişkiler kurabilecek bir işçi ve köylü hükümetinin kurulması için ortak bir cephe oluşturmayı önerdi. PKİP'nin 19 Eylül - 2 Ekim 1923'te toplanan İkinci Kongresi Polonya işçilerini bir birleşik cephe kurmaya, işçi sınıfı, köylülük ve ezilen milliyetler arasında işçi sınıfı önderliğinde bir ittifak oluşturmaya ve burjuva-toprak sahibi sistemini altederek bir işçi ve köylü egemenliği kurmak için güçlerini birleştirmeye çağırdı. Taslağını Adolf Warski, Maria Koszutska, G. Walecki, E. Pruçniak ve partinin diğer önde gelen yöneticilerinin hazırladığı Kongre kararları, Lenin'in öğretilerinin Leh koşullarına yaratıcı olarak uygulanmasını örnekliyordu.

1923 güzündeki yoğun grev hareketinin merkezlerinden birinde, Yukarı Silezya'da, sendika temsilcileri komiteleri kongresi, komünistler, sosyalistler ve işçi sendikacılarından oluşan bir birleşik cephe organı - «21'ler Komitesi» - adlı bir organ seçti. Komiteye bilimsel sosyalist J. Weczorek başkanlık ediyordu. 15 Ekim'de Yukarı Silezya'da «21'ler Komitesi'nin» önderlik ettiği, madenciler, metal işçileri, demiryolcular, posta işçileri, belediye işçileri ve diğerlerinin katıldığı bir genel grev patladı. Hükümet yükselen grev dalgasına ülkede olağanüstü durum ilan ederek tepki gösterdi.

Leh Sosyalist Partisi önderliği ve reformist işçi sendikaları, işçilerin baskısına boyun eğerek, 5 Kasım'da demiryollarının askeri kontrol altına alınmasına ve askeri mahkemelerin kurulmasına karşı genel bir protesto grevi ilan etmeye mecbur kaldılar. Oportünist partilerin önderleri grevlerle eş zamanlı olarak bazı ödünler alma ve grevi bitirme umuduyla hükümetle görüşmelere girdiler. Komünist Parti, emekçi halkı, mücadeleyi birleşik bir cephe içinde burjuva hükümetini devirmek için sürdürmeye çağırdı.

5 Kasım grevi tüm ülkede bir çok bölgeyi etkiledi. Krakov'da silahlı çatışmaya dönüştü. Ancak, isyancıların bir yönetim merkezi yoktu. Krakov bilimsel sosyalistlerinin çoğu hapisteydi ve orada olanların çoğu da ayaklanmanın önderliğini üstlenememişti. Leh Sosyalist Partisi'nin önderleri yetkililerle bir pazarlık yaptılar ve işçileri silahsızlandırmanın yolunu aradılar. Bunu genel grevi sona erdirmeye kararı izledi. Sert baskılarla güçsüzleşmiş olan ve hâlâ işçi sınıfının çoğunluğu üzerindeki etkisi yeterli olmayan Polonya Komünist Emek Partisi, genel grevin sürdürülmesini sağlamadı.

KEYK Krakov'daki olayları değerlendirirken «Krakov'da kanla damgalanan işçi ve köylü ittifakı, Leh devriminin zaferi için başlıca koşuldu. Krakov olaylarından alınacak başlıca ders, komünistlerin başlıca görevi buydu.»⁽²⁰¹⁾ diye işaret etti. KEYK Krakov isyanlarına ihanet eden Leh Sosyalist Partisi yöneticilerini teşhir etti ve Leh işçi ve köylülerini, Leh kapitalist ve toprak sahiplerinin baskısı altındaki ulusal azınlıkların emekçi halklarını Komintern bayrağı altında toplanmaya, kapitalist ve toprak sahiplerinin hükümetini devirip bir işçi ve köylü hükümeti kurmaya çağırdı.

1923'te uluslararası proletaryanın dikkati Almanya'daki olaylara çevrildi. Ülkede AKP önderliğinde, Cuno Hükümetinin, gerici politikasına karşı bir kitle hareketi başladı. Grev hareketi 1923 baharında ve yazında yaygınlaştı. Alman Komünist Partisi'nin saygınlığı arttı. Sosyal-demokrasi ve işçi sendikalarının sağ önderlerinin etkisi, hâlâ işçi sınıfının çoğunluğu bunların arkalarında olmakla birlikte, azaldı. İşçilerin birleşik eyleme yönelik istekleri birleşik cephe organlarının kuruluşunda - sendika temsilcileri komiteleri ve işsizler komiteleri- faşizm ve savaş tehdidine karşı proleter özsavunma müfrezelerinin oluşturulmasında ifadesini buldu. Mayıs 1923'te AKP Merkez Komitesi Cuno Hükümetinin devrilmesi ve bir işçi hükümetinin kurulması için mücadele çağrısı yaptı. AKP ülkedeki büyüyen faşist tehlikeye büyük bir dikkat gösterdi. 29 Temmuz'da Parti bütün ülkede, yüzbinlerce işçinin katıldığı bir Anti-Faşist Gün örgütledi. Cuno Hükümetinin devrilmesi sloganı, kendi önderlerine baskı yapan sosyal-demokrat işçiler arasında da giderek artan bir yaygınlık kazandı. 11 Ağustos'ta Devrimci Sendika Temsilcileri Berlin Komitesi Cuno Hükümetinin devrilmesi için bir genel grev çağrısı yayınladı. Aynı gün Berlin işçilerinin grevi başladı. 12 Ağustos'ta AKP MK ve Sendika Temsilcileri Ulusal Komitesi tüm ülkede bir genel grev çağrısı yaptılar. Sağ sosyal-demokrat önderler hükümetten desteklerini çekmek zorunda kaldılar. Cuno Hükümeti düştü. Stresemann sağ-kanat sosyal-demokratların temsil edildiği bir koalisyon hükümeti oluşturdu.

Olayların aldığı biçimden ürken Alman burjuvazisi tüm güçlerini devrimci hareketi bastırmak için bir

araya getirdi. 27 Eylöl'de ölkede olağanüstü durum ilan edildi. Burjuva-demokratik özgürlüklerin ortadan kaldırılması, egemen sınıfın artık eski yollarla iktidarı elinde tutamayacağını kanıtladı. Bu arada işçilerin yaşam koşullarındaki kötüleşmenin sürmesi sınıf çelişkilerinin keskinleşmesine ve sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasına yol açtı.

AKP'nin 1923 başında Leipzig Kongresinde sapta-
nan stratejik eylem çizgisi, demokratik özgürlüklerin genişletilmesi, ekonomik koşulların iyileştirilmesi, işçi sınıfı ve emekçi halkın diğeri tabakaları arasındaki ittifak ve işçi-köylü hükümeti için verilen mücade-
lenin geliştirilmesi için bir savunma savaşı yoluyla bir-
leşik proleter cephesinin kurulmasından oluşuyordu. Al-
manya'da geçerli olan somut koşullarda, burjuva hükümetinin oldukça büyük bir askeri güce sahip ol-
ması ve faşist çetelerin giderek daha etkin hale gel-
mesi karşısında, komünist parti kitle mücadelesinin önderliğini silahlı bir ayaklanmanın hazırlıklarıyla bağdaştırmak zorundaydı.⁽²⁰²⁾

Genel grev ve Cuno Hükümetinin düşüşünden son-
ra AKP ve Komintern Yürütmesi, Al-
manya'da dev-
rimci bir bunalımın hızla doruğa yaklaştığı varsayı-
mından yola çıktılar. 28 Ağustos'ta AKP MK Politbü-
rosu altı MK üyesini ayaklanmayı örgütlemek üzere
hazırlık çalışmalarını yürütmekle görevlendirdi. Ayak-
lanmanın askeri örgütlenmesi için bir plan hazırlayan
ve proleter savaşçı birimleri oluşturmaya, eğitmeye ve
silahlandırmaya başlayan bir Askeri Konsey kurul-
du.⁽²⁰³⁾ Parti örgütleri dikkatlerinin büyük bölümünü
planlanan ayaklanmanın askeri ayrıntılarına verdiler.
Ancak Partinin Heinrich Brandler başkanlığındaki yö-
netimi işçi sınıfının toplumsal ve demokratik hakları-
nın savunulması için kitle hareketi oluşturmayı sür-

dürmenin önemini küçümsediler. KEYK Ocak 1974'te «Cuno grevinden sonra kesin mücadeleye dek kendiliğinden hareketleri durdurmak isteme hatası yapılmıştı» diye kaydetti. «Belirleyici hafta içindeki teknik hazırlıkların ateşliliği, mücadelenin salt Parti mücadelesi olduğu görüşü, öncül ve toparlayıcı kısmi mücadeleler ve kitle hareketleri olmaksızın 'son darbe' üzerinde yoğunlaşma, güç ilişkilerini doğru değerlendirmeyi ve uygun tarihler saptamayı olanaksız kıldı.»⁽²⁰⁴⁾ Parti yönetimi kitlelerin belirleyici savaşlar için hazırolma derecesi ve devrimci bunalımın gelişme hızı için aşırı, emperyalist ve militarist güçlerin manevra yeteneği için düşük tahminlerde bulundu.²⁰⁵

KEYK Almanya Komünist Partisi'ne yardım sağlamak düşüncesiyle, Almanya, Fransa, Çekoslovakya Komünist Partileri ve RKP(B) temsilcilerinden oluşan bir konferans için çağrı yaptı. Konferans 21 Eylül 1923'te açıldı. Lenin o sırada ağır hastaydı ve konferansa katılmadı.^(*)

Heinrich Brandler, Almanya'nın durumuna ilişkin bir rapor sundu. Komünist Partinin iktidarı ele geçirmek için kesin savaşa hazır olma derecesini abarttı ve Sosyal Demokrat Parti içindeki durumu yanlış aktardı. Geniş işçi kitlelerinin Cuno Hükümetine karşı girişilen genel greve katılmalarını Alman işçi sınıfının Ko-

(*) *Pravda*, 22 Eylül 1923. Bu konferansa katılan O. Kuusinen daha sonra şöyle yazdı: «Bu noktada Brandler, devrimci hayal gücünü başıboş bırakmıştı. İktidarın ele geçirilmesi şimdi ona kolay ve kesin bir iş gibi geliyordu. Partinin mücadeleye hazır oluşunu ve askeri hazırlıklarını çok fazla abartarak Yürütme Kurulu'nun Alman hareketinin acil güçlükleri ve gereksinimleri hakkında doğru bir fikir edinebilmesini çok güçleştirdi.» (O. Kuusinen, *Neudavsheysya İzobrazheniye 'nemetskogo oktabrya'* (Alman Ekimi'nin Aldatıcı Bir Portresi)], Moskova, Leningrad, 1924, s. 11.

münist Parti önderliğinde ülke çapında mücadeleye katılmaya hazır olması biçiminde yorumladı. İktidarın AKP tarafından ele geçirilmesinin ciddi bir direnişle karşılanmayacağını savundu. «Biz üst düzeydeki görevliler, iktidarın ele geçirilmesinin oldukça uygun ve güç olmayan bir görev olacağını düşünüyoruz.» dedi.

Brandler Alman Komünist Partisi'nin devrimci savaşlara hazırlığını açıklarken, Partinin 250.000(*) kişiyi bulan savaşçı birliklere sahip olduğunu ve bunları onbeş tümen içinde örgütlemeye başladığını açıkladı. Dahası silah sorununun da büyük ölçüde çözüldüğünü ve tek teknik güçlüğü, polis, müfrezeleri silahlandırma çalışmalarını engellemeden bu silahların dağıtılması sorunu olduğunu savundu.(**)

Brandler'in ortaya koyduğu abartılmış iyimser tabloya Ernst Thälmann ve Hugo Eberlein karşı çıktılar. Thälmann, Brandler'in raporunun tüm ülkedeki durumun ve güçler dengesinin bir çözümlemesine değil, salt birleşik işçi cephesi hareketinin en yaygın olduğu Saksonya ve Thuringia'daki durumun bir değerlendirmesine dayandığını söyledi. Thälmann genel grevin, kitlelerin bir silahlı ayaklanmanın gereğini görmeye başladıklarını ortaya koyduğuna işaret ederek, Brandler'in gene de güçlerin durumunu abarttığını açıkladı. Proleter birimlerin askeri eylem için tümüyle hazırlıksız olduğunu ve hiç silahları olmadığını söyledi. Brandler'in hızla silahlandırılacaklarını savunan iyimser

(*) Gerçekte bunların sayısı 1923 Ekimi ortalarında 133.000'di. MPA, MLE, 495/19/70/29.

(**) KEYK AKP MK yazdığı 5 Kasım 1923 tarihli mektupta şöyle diyordu: «Örgütlenme ve teknik hazırlık konusunda, özellikle silahlanma için, Moskova'da sunduğunuz raporlar çok abartılmıştı.» MPA, MLE, 495/19/70/85.

yargısını reddetti. Thälmann AKP ve MK'nın 3 Kasım 1923'teki toplantısında «Moskova'da hem politik hem askeri hazırlıklar gerektiği gibi yapılmadıysa proleter devrime oynayamayacağınızdan çok ciddi olarak söz ettik.» diye vurguladı. Thälmann «Brandler tümenlerden söz etti, oysa gerçekte durum öyle ki savaşımlarımızı silahlandırma olanağımız hiç yok.»⁽²⁰⁶⁾ diyerek Partinin ideolojik ve politik olarak iç savaşa hazırlıksız olduğu konusunda uyarıda bulundu.

Eberlein Partinin durum ve mücadele olanaklarının değerlendirilmesi konusunda uyum içinde bulunduğunu, Brandler'in ise savaşçı örgütler ve silahlardan söz ederken aşırı bir iyimserlik gösterdiğini, oysa hâlâ oluşum süreci içindeki müfrezelerde silah sıkıntısı çekildiğini söyledi. Ancak toplantı Thälmann ve Eberlein'in bu ciddi tartışmalarını gözönüne almadı.

AKP içindeki «sol» muhalefeti temsil eden Fischer ve Maslow, bir işçi ve köylü hükümeti yerine, Partinin proletarya diktatörlüğü ve Sovyet iktidarı için savaşmayı ve iktidarın doğrudan ele geçirilmesine yönelik bir politika oluşturmayı acil bir görev edinmesi gerektiğini savundu. Zinoviev onların bu önerilerini aktif bir biçimde savundu. 4 Ekim'de tartışmayı kapatırken Almanya'nın varolan gelişme aşamasında işçi ve köylü hükümeti sloganının yetersiz olduğunu söyledi ve kitlelere işçi ve köylü hükümetinin Sovyetler biçiminde bir proletarya diktatörlüğünden başka bir şey olmadığını anlatılması gerektiğini savundu.

Zinoviev konferansa taslağının büyük bölümünü kendisinin hazırladığı ve RKP Merkez Komitesi Birleşik Oturumu'nun 23 Eylül'de kabul ettiği «Yaklaşan Alman Devrimi ve RKP'nin Görevleri» tezi hakkında bilgi verdi. Tez Almanya'daki koşulların proleter devriminin zaferi için olgunlaştığını belirtiyordu. «Alman-

ya'da proleter devrimin sadece kaçınılmaz olduğu değil, oldukça yakın ve el altında olduğu da şimdi bayağı açıktır. Alman Komünist Partisi proletaryanın etkin kesimlerinin çoğunluğunu kazanmıştır. Çok yakın bir gelecekte Alman Komünist Partisi bütün proletaryanın çoğunluğunu ardında toparlayacak bir konumda olacaktır.»⁽²⁰⁷⁾ Tez Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin keskin bir bunalımın eşiğinde olduğunu ve kitleler arasındaki saygınlığını yitirdiğini belirtiyordu. Tez, sosyal-demokrat işçilerin çoğunluğunun «sol» muhalefeti yanında olduğunu ve «Sosyal-Demokrat Parti'nin 'yeni' önderlerinin eski politikayı izlediklerini görür görmez Komünist Parti'nin gösterdiği yolu izleyeceklerini» belirtiyordu. Tezde Stresemann Hükümeti gerçek bir iktidara sahip olmayan bir hükümet olarak tanımlanıyordu.

KEYK Ekim'de AKP temsilcileriyle yaptığı bir toplantıda, AKP temsilcilerinin, Saksonya ve Thuringia'daki eyalet hükümetlerinin başındaki sol sosyal-demokratların Saksonya'yı, faşistlerin etkin hale geldiği Bavyera'ya karşı korumaya, 50-60 bin işçinin silahlandırılarak Alman Hükümetinin devrimci mücadeleyi bastırmak için Saksonya'ya gönderdiği General Müller'e karşı direnmeye hazır olduklarını bildirmeleri koşuluyla bu hükümetlere katılmalarının uygun olacağına ilişkin bir karar kabul etti. Aynı şey Thuringia için de geçerliydi. Karar ülkede 4-6 hafta içinde silahlı bir ayaklanma olacağı, Saksonya ve Thuringia hükümetlerinin birleştirilmesinin devrimin başlaması için AKP'ye yardımcı olacağı inancını temel alıyordu.⁽²⁰⁸⁾

Partinin toplantıda taslağı hazırlanan eylem planı aşağıdaki noktaları temel alıyordu: proletarya Saksonya'da eyleme girişecek ve işçi hükümetinin savunma-

sını yaparak ortaya çıkacaktı. Saksonya proletaryası silahlanmak için devlet gücünü kullanacaktı ve Orta Almanya'nın güneydeki karşı-devrimci Bavyera ve kuzeydeki faşizm arasında kalan yoğun nüfuslu proleter bölgelerde bir set oluşturunca. Eş zamanlı olarak Parti kitleleri toparlayacak ve ülke ölçeğinde eyleme girişecekti. ⁽²⁰⁹⁾

Almanya'daki durumun çözömlenmesinde durumun olgunluğu fazla, hasmın gücü de az tahmin edilmişti. (*) 1923'ün güzüne gelindiğinde, Alman işçi sınıfı arasında devrimci ruh halinin güçlü olmasına ve Partinin en önemli işçi sendikaları, en büyük işletmelerdeki sendika temsilcileri komitelerinde daha güçlü bir konumda olmasına karşın, AKP hâlâ işçi sınıfının çoğunluğunun önderliğini ele geçirememişti. İşçi sendikalarının desteğine sahip olan sosyal-demokrasi, Alman proletaryasının en büyük bölümü üzerindeki etkisini hâlâ sürdürüyordu.

Toplantı kararları Almanya'daki durumun gereğinden fazla iyimser bir değerlendirmesine dayanıyordu. Partiyi o anın gerektirdiği üzere Almanya'da bir işçi ve köylü hükümeti için kitleleri toparlamaya yönelmek yerine mücadele evrelerini atlamak anlamına gelen görevler belirliyorlardı; Komintern'in Dördüncü Kongresi'nin kararlarında değinildiği üzere kitleleri devrime hazırlamanın yollarını araştırma önemsenmemişti. 8 Ekim'de AKP yönetimi «Alman proletaryasına» yaptığı bir çağrıda beyaz diktatörlüğün kızıl bir diktatörlükle ezilmesini ve Reichstag yerine ikti-

(*) RKP(B) MK Leh Komünist Partisi MK'ne 4 Şubat 1924'te yazdığı mektupta şöyle diyordu: «Komintern Yürütmesi Ekim'de hepimizin durumun olgunluk düzeyini fazla, hasmın gücünü de az tahmin ettiğimizi itiraf ediyor.» *Nowy Przegląd*, Gliwice, 1924, No. 3, s. 666.

darın bir Sovyetler kongresine devredilmesini talep eden bir slogan öne sürdü. Walter Ulbricht bu konuda «Tüm ülke için bir Sovyet hükümeti talep etmek yanlış zamanlanmıştı ve doğal olarak bu açıklama Saksonya ve Thuringia'da Alman Sosyal-Demokrat Partisi'yle bir koalisyon hükümetine katılmaya ilişkin eşzamanlı açıklamayla uzlaşamazdı.»⁽²¹⁰⁾ diye eleştiri yaptı.

Almanya'daki gerçek durum Brandler'in Moskova'daki toplantıda çizdiği «pırıltılı tablo»^(*)ya pek benzemiyordu. Brandler durumu doğru olarak değerlendirmede böyle başarısız kalınca, Partiyi parlamenter çalışmalara doğru yöneltti. Burjuva yasaları çerçevesi içinde hükümet çalışmalarının oportünist bir yorumu ve birleşik bir cephe içinde kitlesele mücadelele küçümsemele AKP'nin ülkede devrimci bir hareket oluşturmak için Saksonya ve Thuringia işçi hükümetlerinden yararlanamaması sonucunu doğurdu. Sağ Brandler'ci oportünistlerin hatası nedeniyle proletaryayı silahlandırmak için yeterli çaba gösterilmedi.^(**) AKP yönetiminin 1923 Ekim'indeki sağ oportünist politikası, Parti çalışmalarına olumsuz etki yaptı. Ulbricht «Devlet meselesindeki kararsızlık ve sağ-oportünist ve aşırı-sol yorumlar Partinin işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmasını engelledi.»⁽²¹¹⁾ diye eleştirdi.

Saksonya'da Reichswehr birimlerinin gönderildiğinin öğrenilmesi üzerine AKP 20 Ekim'de sendika temsilcileri komiteleri, işçi sendikaları ve Saksonya denetim komitelerinin bir toplantısında 21 Ekim'de bir genel grev yapılması kararını almaya karar verdi. Grev

(*) Daha sonra 13 Kasım 1923 tarihli bir mektupla Clara Zetkin'e itiraf ettiği gibi, MPA, MLE, 495/19/70/136.

(**) 21 Ekim'de proleter savaşçı birimlerinde ancak onbin kadar tüfek vardı. MPA, MLE, 495/19/70/29.

Hamburg'da silahlı bir ayaklanmaya dönüştürülecekti. Ancak sol-kanat sosyal-demokratlarının grev konusundaki tavırları araştırılmamıştı⁽²¹²⁾ ve bunlar Chemnitz Konferansı'nda AKP'ye karşı çıkınca, AKP önderliği plandan vazgeçti.

ASDP içindeki sol unsurların can alıcı anda genel grev önerisini desteklemeyi reddetmeleri ve sol sosyal-demokratların Almanya'da 1923 güzündeki olaylar sırasındaki kararsız ve tutarsız politikaları devrimci harekete büyük zararlar verdi. AKP sol sosyal-demokratların kararsızlığıyla başa çıkamadı ve sağ önderlere rağmen onları AKP ile birleştirmeyi başaramadı. Saksonya ve Thuringia'daki işçi hükümetleri azledildi. Sosyal-demokrasinin sağ önderleri devrimci hareketin bastırılmasında etkin bir rol oynadılar.

Gericici güçlerin saldırısı karşısında AKP MK'nin Brandler yönetimi, hiçbir geniş protesto hareketi örgütledi. Aslında gericilere teslim oldu. Tek istisna Hamburg'daki devrimci işçilerin Thälmann yönetimindeki yiğit ayaklanmalarıydı. Ancak ayaklanma yalnız bırakıldı ve altmış saatlik zorlu bir mücadeleden sonra durduruldu. Alman işçi sınıfının 1923 güzündeki devrimci mücadelesi yenilgiyle sonuçlandı. Bunun nedeni büyük ölçüde sosyal-demokrasinin sağ önderlerinin karşı devrimci güçlere sağladıkları etkin desteğin ve sol sosyal-demokratların kararsızlık ve tutarsızlığının ortaya çıkardığı elverişsiz güçler dengesi idi. AKP can alıcı anda işçi sınıfının çoğunluğunu ve geniş köylü kitlelerini kazanmayı başaramadı. Partinin Brandler-Thalheimer grubu başkanlığındaki yönetimi, Partinin ülkedeki devrimci hareketi geliştirmesini ve yoğunlaştırmasını önleyen hem sağ-oportunist hem de «sol»cu nitelikte bazı büyük hatalar işledi.

1923 güzündeki Alman olayları, Bulgaristan ve Po-

lonya'da olanlar gibi, uluslararası bilimsel sosyalist harekette yakından incelenmesi gereken bir konu haline geldi.

İşçi ve köylü hükümeti sloganı, proletarya diktatörlüğüne giden bir yol, gericilik ve faşizmin saldırılarına karşı mücadeleyi bir işçi ve köylü hükümeti kavgasıyla birleştirme girişimi ve bu temelde işçi sınıfının eylem birliğine ulaşma ve emekçi halkın geniş kitlelerinin desteğini işçi sınıfına kazanma çabası olarak büyük önem taşıyordu. Ama 1923 güzünde belirleyici olayların meydana geldiği sırada, Komintern üyesi partiler bu stratejik çizgiyi henüz tam ve derinlemesine belirlememişti. Devrimin zaferine tek bir «belirleyici darbe» ile, mücadelenin ara evreleri atlanarak, ulaşılabileceği düşüncesi kimilerinin kafasında hâlâ güçlüydü. Partiler işçi sınıfının çoğunluğunu, proleter olmayan emekçi kitlelerin çoğunluğunu kazanamamış, işçi sınıfı ve köylülük arasında sağlam bir ittifak kuramamıştı. Hem sosyal-demokrasi mirasının oportünist kalıntıları, hem de sekte dogmatik hatalar bilimsel sosyalist partilerin çalışmalarını baltaladı.

Kardeş partilerin ideolojik ve örgütsel sağlamlığı, kitleler arasında çalışmanın her biçimi ve yöntemi konusundaki ustalıkları, strateji ve taktiklerin geliştirilmesi dünya bilimsel sosyalist hareketi için belirleyici bir önem taşıyordu. Birleşik cephe taktiklerinin sağ oportünist tahriplerine karşı mücadelede sol-sekte nitelikte hatalar işlenmişti.

Bunun önemli bir nedeni burjuvazinin devrimci harekete yönelik mücadelesine yardım etmekte ısrar eden ve bu amaçla uluslararası işçi hareketinde yıkıcı çalışmalar yürüten sağ sosyal-demokratların anti-komünist politikasına gösterilen tepkiydi. Aynı zamanda sosyal-demokrasinin sol kanadı 1923 güzünde Alman-

ya'daki keskin sınıf mücadelesi sırasında kararlı bir eyleme girişmeyi reddetti. Bu durum, emekçi kitleler arasındaki bölünmeyi derinleştirdi.

AKP'nin Brandler yönetiminin oportünist uygulaması, sosyal-demokratların kararsızlığı, Saksonya ve Thuringia işçi hükümetlerinin yenilgisi ve ASDP sağkanat önderlerinin karşı devrimci çalışmaları, Alman Komünist Partisi ve Komintern Yürütmesi içindeki solcu unsurların geçiş iktidarı biçimleri düşüncesini reddetmeleri için bir zemin hazırladı. Solcu unsurlar buna dayanarak, işçi hükümetinin proletarya diktatörlüğü için bir takma ad olarak yorumlanması gerektiğini savundular, öte yandan birleşik cephe taktiğini de dar anlamda sosyal-demokratları teşhir etmenin bir yöntemi olarak değerlendirdiler.

Bilimsel sosyalist hareketin bazı önderleri (Clara Zetkin, W. Pieck, Leh Komünist Partisi yönetimi ve diğerleri) bu değerlendirmelerin sol-sekter doğasını eleştirdiler. Leh Komünist Partisi yönetimi Komintern'e gönderdiği bir mektupta birleşik cephe taktiğinin suçlanması biçiminde yorumlanacak herhangi bir formülasyonun yanıltıcı olduğunu belirtti. Ancak bu savlar, gözönüne alınmadı. Sosyal-demokrasinin «faşizmin bir kanadı» olduğu açıklandı. Bu anlamda bir cümleyi Zinoviev KEYK Presidiumu'nun Ocak 1924'te Alman sorununun tartışıldığı bir toplantısında söyledi.⁽²¹³⁾ Sol sosyal-demokrasinin başlıca düşman olduğu ve savaşın salt onlarsız değil, onlara karşı verilmesi gerektiği ve birleşik cephenin sadece aşağıdan, sosyal-demokrat yöneticilerle hiçbir görüşmeye girişilmeksizin yürütülmesi gerektiği tezini öne sürdü. Bu tezler KEYK Presidiumu'nun kararına yansıtıldı.⁽²¹⁴⁾ Sol-sekter-dogmatik hatalar uluslararası bilimsel sosyalist harekete ve işçi sınıfının birliği için verilen mücadeleye ciddi zararlar

verecekti. Daha sonraki yıllarda biriktirilen yeni tarihsel deneyler temel alınarak bu hataların üstesinden gelindi ve bunlar düzeltildi.

Komintern üyesi partilerin 1923 güzünden aldığı ders, her şeyden önce marksist-leninist kuramı yaratıcı olarak uygulama, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin strateji ve taktiklerini geliştirme ve partileri işçi sınıfı ve tüm emekçi halkın en geniş kesimleriyle yakın ilişki içinde olan militan kitle partileri haline getirme zorunluluğuydu.

III

KAPİTALİZMİN KİSMİ SAĞLAMLAŞMA YILLARINDA VE SSCB'DE SOSYALİST İNŞANIN GELİŞMESİ SİRASINDA KOMİTERN KOMİTERN ÜYESİ PARTİLERİN İDEOLOJİK VE ÖRGÜTSEL SAĞLAMLAŞMASINA GİDEN YOL (1924-1928)

*Kapitalizmin
İstikrar Kazanması*

1924'ün başına gelindiğinde savaştan sonraki ilk yılların devrimci dalgalanması sona erdi. Daha 1921-1923'te birkaç kapitalist ülkedeki burjuva rejimlerinde yavaş yavaş bir sağlama gözleniyordu ama o sırada yeni başlamış olan kapitalizmin istikrar kazanması henüz dünya ölçeğinde bir önem kazanmamıştı. Almanya, Bulgaristan ve Polonya'da 1923'teki proleter ayaklanmaların yenilgisinden sonra kapitalist dünya geçici, kısmi bir istikrar dönemine girdi.

Burjuva rejimlerine yönelik doğrudan saldırıların başarısızlığa uğraması kapitalist ülkelerdeki devrimci

sürecin bir yavaşlama dönemine geçişini belirleyen temel etmendi. Ama burada etkin olan başka unsurlar da vardı.

Kapitalist ekonomi savaş sonrası bunalım halinden çıkmış ve bir canlanma aşamasına girmişti. Bu, sanayinin teknik ve örgütsel anlamda yenilenmesini, emek üretkenliği ve üretim hacminin artışı da beraberinde getirmişti. Üretimin yoğunlaşması ve sermayenin toplulaşması daha önce görülmemiş boyutlara ulaşarak, dev tekelci şirketlerin ortaya çıkmasına yol açmıştı.

Yirmilerdeki iş faaliyetinin hızlı gelişmesine, burjuva rejimlerinin yerleşmesi eşlik etmişti. Burjuva partileri yitirdikleri tabanlarının bir kısmını yeniden kazanmaya başladılar.

Kapitalizmin geçici bir istikrar kazanması uluslararası ilişkiler alanına da yayıldı. Dünyanın Versay ve Washington anlaşmalarında saptandığı biçimde yeniden bölünmesi, önde gelen kapitalist güçler arasındaki etki alanları konusunda geçici bir anlaşmanın temelini oluşturdu. Galip ülkeler Washington Konferansı'nda (Kasım 1921 - Şubat 1922) Çin'in yarı-sömürge konumunu koruma ve güçlendirme ilkesine dayalı olarak Çin halkının ortaklaşa sömürülmesi konusunda bir anlaşmaya varabilmişlerdi. Washington Konferansı Pasifik'teki emperyalist devletler arasında geçici bir güç dengesinin kurulmasına yol açmış, ama aralarındaki uzlaşmaz çelişkileri ortadan kaldırmamıştı.

Avrupa'nın merkezinde anti-sovyet bir güç yaratmaya çalışan ABD ve İngiltere egemen çevrelerinin ısrarları üzerine 1924'te, Almanya'nın yaptığı tazminat ödemelerini oldukça azaltan, askeri ve ekonomik potansiyelini yeniden kurması için Almanya'ya Anglo-Amerikan yardımları sağlayan Dawes Planı kabul edil-

di. Almanya ve galip ülkeler arasındaki uzlaşmaz çelişkileri geçici olarak yumuşatan Dawes Planı aynı zamanda Sovyetler Birliği'ni Almanya'nın sanayi malları için bir pazar haline getirmek ve Sovyetler Birliği'nin sanayileşme planlarını bozmak için tasarlanmıştı. Locarno Anlaşması (Ekim 1925) uyarınca Antant emperyalistleri Almanya ve Fransa, Almanya ve Belçika arasındaki sınır bölgelerinin Versay Anlaşması'yla yasallaştırılacağını garanti ediyordu. Bunun yanı sıra Almanya ve Polonya, Almanya ve Çekoslovakya arasındaki sınır bölgeleri için güvence vermeyi reddediyor ve böylece Almanya'nın gelecekteki saldırıları için bir «Doğu çıkışı» belirliyorlardı.

Kapitalizmin kısmi istikrarı burjuvazinin emekçi halk üzerindeki ideolojik ve politik etkisinin güçlenmesiyle birlikte gelişti. Ekonomideki canlanma, işsizlik oranındaki düşüş ve işçilerin bazı kesimleri arasındaki yaşam düzeyinin belli belirsiz yükselmesi, nüfusun büyük bir bölümü arasında, varolan ilişkilerin kalıcılığına olan inancı güçlendirdi. Burjuva-parlamentarist, pasifist düşünceler ve kapitalizmin kötü yanlarından arındığı inancı yaygınlaşmıştı. Sağ sosyal-demokratlar yığınsal reformist işçi örgütlerini burjuvaziyle birleşmeye çekmeyi başardı. Burjuva ve sağ sosyal-demokrat ideologlar ve politikacılar kapitalizmin uzun bir başarı döneminin geldiğini ilan ettiler.

Komintern ve üye partiler kapitalizmin çöküş döneminden çıktığı ve uzlaşmaz çelişkilerinin üstesinden geldiğine ilişkin burjuva reformist savları kesinlikle çürüttüler.

Kapitalizmin istikrarı kalıcı olamazdı, çünkü Rusya'daki Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferine başlıca kanıt olan kapitalizmin genel bunalımı, dünyanın iki sisteme ayrılması ve emperyalizmin alanlarının daralma-

sı koşullarında oluşuyordu. Sovyetler Birliği'nin varlığı, gücünün ve saygınlığının artması kapitalizmin sağlamlaşmasını zayıflatan güçlü etmenlerdi. Sovyetler Birliği'nde proleter devletin ve sosyalist insanın ilerlemesi tüm dünya üzerinde büyük bir devrimcileştirme etkisi taşıyordu.

İstikrar kapitalizm yasalarının nesnel işleyişini «ortadan kaldıramaz»dı. İşçilerin ve nüfusun başka kesimlerinin sömürülmesi yoğunlaştırılmıştı; kapitalist rasyonalleşme emeğin yoğunlaşmasında keskin bir artışa yol açtı; işsizlik müzminleşti. Kapitalizmin gelişmesi, kendi içindeki bütün uzlaşmaz çelişkilerin daha da keskinleşmesine yol açmak zorunda olan unsurlar taşıyordu.

Kapitalist istikrar koşullarında proletarya sık sık keskin özellikler taşıyan sınıf mücadelesini sürdürdü. Temmuz 1924'de yaklaşık yarım milyon insanın katıldığı İtalya'daki anti-faşist grev; Ekim 1924'de Fransız emperyalizminin sömürge savaşlarına karşı Fransa'daki kitle gösterileri ve grevler, Mayıs 1926'da ülkenin ekonomik yaşamını felce uğratan İngiltere'deki genel grev; Temmuz 1927'de Viyana sokaklarındaki barikatlar, işçi sınıfının Almanya, Çekoslovakya ve başka ülkelerdeki mücadelesi - bu eylemlerin tümü kapitalist istikrarın köklerine darbe indirdi. Kapitalizmi zayıflatan bir başka etmen de emperyalist sömürge sisteminin derinleşen bunalımıydı. 1917 Ekim Devrimi'yle uyanan Doğu halkları ulusal kurtuluş için kararlı bir mücadele başlattılar. Anti-emperyalist ayaklanmaların kıvılcımları bu yıllarda Suriye, Fas ve Endonezya'ya yayıldı; 1925-1927 arasındaki yıllarda Çin ulusal devrimi başladı. Asya ve Afrika halklarının giderek daha büyük bir bölümü politik mücadeleye giriştiler. Birleşik Devletler ve İngiliz emperyalizmine yönelik hareket

Latin Amerika emekçi halk kitleleri arasında güç kazandı.

İstikrarın yayılma özelliği, farklı ülkelerin gelişmelerinde emperyalistlerarası uzlaşmaz çelişkilerin kaçınılmaz olarak daha da keskinleşmesine yol açan eşitsizliğin artmasına da bağlıydı. Birleşik Devletler, Japonya ve Almanya'nın ekonomik gücü hızla artarken, İngiltere'nin dünya ekonomisindeki payı azaldı, Fransa ise olduğu yerde saydı. Emperyalistlerarası çelişkilerin yeni, karmaşık düğümleri oluştu.

Bilimsel sosyalistlerin önceden tahmin ettiği gibi tüm bu etmenler, kapitalist sağlamlaşmanın parçalanmasına yol açmaya ve devrimci mücadelede bir kabarmaya yaratmaya mahkûmdu. Bu olayların olası akışının bilimsel bir kestirimiydi. Ama kapitalist ilişkiler geçici olarak güçlendirildikçe, dünya devrimci süreci «dünya devriminin az çok uzatmalı bir gelişme» evresine girerek yavaşlamak zorundaydı.⁽¹⁾

Uluslararası bilimsel sosyalist ve işçi hareketi, tarihsel olarak mahkûm edilmiş ama maddi, politik, askeri ve ideolojik kaynaklarının tümüne sahip olan hâlâ güçlü bir düşman, dünya sermayesi ile karşı karşıyaydı. Ufukta uzun, zorlu bir kavga vardı. Bu mücadelede devrimci güçlerin başlıca dayanağı Sovyetler Birliği'ydi.

Sağ sosyal-demokratlar kapitalist sistemin en etkili «istikrar sağlayıcıları» olarak davrandılar. Önderleri işçiler arasında, kapitalist sistemin temellerini ortadan kaldırmadan, kitlelerin koşullarının oldukça iyileştirilebileceği ve toplumsal kurtuluşa ulaşılacağına ilişkin oportünist düşünceleri savundular. İşçi sınıfının geniş kesimlerinin reel ücretlerde belirli bir artış sağlamak için verdikleri mücadelenin sonucunda bazı başa-

rılara ulaşmış olmalarını sosyal-demokratlar ustalıklı kullandılar.

Kapitalist istikrar yılları sırasında Sosyalist İşçi Enternasyonalı'ne bağı reformist işçi partilerinin yaklaşık 6.5-7 milyon üyesi vardı. İşçi Sendikaları Amsterdam Enternasyonalı, ABD, Kanada, Japonya ve Hindistan reformist işçi sendikaları merkezlerinin ise 17.5 milyon işçi üyesi vardı. Yaklaşık 25 milyon insan bu dönemde reformistlere oy veriyordu.

Sosyalist İşçi Enternasyonalı'nin 1925'teki Marsilya Kongresi'nin kapitalizmin sosyalizme evrimleşmesinden söz eden kararları işçileri yanlış yöne sevketti. Almanya Sosyal-Demokrat Partisi'nin 1925'te Heidelberg'de kabul edilen programı sermayenin yoğunlaşmasını üretim araçlarının yavaş yavaş kamu mülkiyetine geçtiğı bir süreç olarak tanımladı. Alman sosyal-demokrasisinin kuramcısı R. Hilferding bunalım ve üretim anarşisiyle başedebilecek «örgütlü kapitalizm» çağının geldiğini iddia etti. Hilferding tröstler ve kartellerin sağlamlaşmasını, uluslararası bağlarının güçlenip yaygınlaşmasını ve ekonominin tekelci-devlet düzenlemelerini «kapitalist özgür rekabet ilkesinin yerine sosyalist planlı üretim ilişkisinin, ilkeli olarak konması» biçiminde görüyordu.⁽²⁾ Bu düşünceler Sosyalist Enternasyonal partilerinin tüm sağ-kanat önderlerinde savunuluyordu.

Reformist önderler küçük burjuva tabakaların ve Avrupa işçi aristokrasisinin ruh halini belli ederek altında sömürgelerdeki baskı politikasını haklı çıkarıyordu. Bu, Sosyalist Enternasyonal'in Brüksel Kongresi (1928) kararlarına da yansımıştı. Kitleler arasında kapitalizmin artık emperyalist olmadığı, artık sömürgeler ve pazarlar ele geçirmekle ilgilenmediğı ve kapitalist

lkeler arasında sürekli barışın artık olası olduğu görüşleri yayılmıştı.

Tüm bu iddialar burjuvaziyle en geniş ölçüde bir sınıf işbirliği politikasının ideolojik temelini oluşturdu. Sağ sosyal-demokrasi daha önce o yıllarda olduğu gibi bu denli büyük bir emekçi kitlesini burjuvaziyle işbirliği uygulamasına çekmeyi hiç başaramamıştı.

Kapitalizmin kısmi istikrarı devrimci mücadelenin gelişmesi için güçlükler yarattı. Yeni durum Komintern ve bölümlerinden luslararası işçi ve bilimsel sosyalist hareketlerinin ve bütün olarak dünya devrimci sürecinin asıl görevlerini ve olanaklarını yeniden tanımlanmasını talep ediyordu. İşçi sınıfı partilerini sağlamlaştırma ve kitlelerle olan bağlarını genişletme ve güçlendirme sorunları olunca büyüklükleriyle Komintern'in karşısında duruyordu.

KOMİNER'İN BEşİNCİ KONGRESİ ÜYE PARTİLERİN İDEOLOJİK VE ÖRGÜTSEL SAğLAMLAşMASINA YöNELİş

*Beşinci Kongrenin
Açılışı*

Komintern'in Beşinci Kongresi 17 Haziran 1924'te Moskova'da açıldı. Bu, nc Enternasyonal'in kurucusu ve nderi - Lenin - olmadan toplanan ilk kongreydi. Devrimci proletaryanın önderinin ölümü dünyanın her köşesindeki milyonlarca emekçi halk için, büyük bir çoktu. Dünya bilimsel sosyalist hareketinin bu yeri doldurulmaz kaybı safları daha da sıklaştırdı.

Beşinci Kongre'ye 49 komünist ve işçi partisi, bir devrimci halk partisi ile 10 uluslararası rgt (Profintern, Komünist Gençlik Enternasyonalisi, Uluslararası İşçi Yardımı ve diğerleri) temsil eden 504 delege katıldı. Beşinci Kongre'nin yapıldığı sırada ye parti-

lerin yaklaşık yarısı RKP(B) içinde olmak üzere 1.319.000 üyesi vardı. Toplam üye sayısı 1922'dekinin biraz daha altındaydı. Bunun nedeni işçi sınıfının 1923 sınıf savaşlarındaki yenilgisi, kapitalist ülkelerdeki birkaç partinin çalışmalarını yürütmek zorunda kaldığı yeraltı koşullarının güçlüğü ve reformistlere katılan tutarsız unsurların ayrılmasıydı.

Beşinci Kongre delegeleri son kongreden itibaren onsekiz ay boyunca dünya bilimsel sosyalist hareketinin önünde boy gösteren birkaç kuramsal, programa ilişkin ve taktiksel sorunu ele alacaklardı.

Kongredeki en önemli konu, işçi sınıfı ve tüm dünya devrimci hareketinin saflarını, sermayenin saldırılarına karşı toparlamak ve özellikle Komintern üyesi partileri güçlendirmek göreviydi. Bu, ancak marksizmlenin kuramsal, programa ilişkin ve taktiksel sonuçlarının daha da değiştirilmesi ve RKP(B)'nin tarihsel deneyinden yaratıcı olarak yararlanılması ve şu ya da bu ülkenin somut koşullarına uygulanması temel alınırса başarıyla çözülebilirdi.

Kongre, Komintern üyesi partilerin yeni koşullardaki politika ve taktikleri meselesini de ele almak zorundaydı. Komintern içindeki «sol» unsurlar 1923 güzünde Almanya, Bulgaristan ve Polonya'daki olayların yeni bir devrimler çağı açtığında ısrar ettiler. Bu değerlendirmeden kapitalist ülkelerde proletarya diktatörlüğünün doğrudan kurulmasının ve emekçi kitleleri mücadeleye kazanmanın temel bir ilkesi değil de sadece bir manevra olarak gördükleri ve dolayısıyla geçici olduğunu düşündükleri birleşik cephe taktiklerinden vazgeçilmesinin hedeflenmesi gerektiği sonucuna vardılar. Kongredeki tartışma noktalarından bir başkası olan ulusal-sömürgeşel meselede «sol», saldı-

rılarının ağırlık noktasını birleşik anti-emperyalist cephe sloganında yoğunlaştırdı.

Kongrenin karşı karşıya olduğu karmaşık kuram ve uygulama sorunlarının çözümü, tüm dünya bilimsel sosyalistlerinin kongrelerini bu kez Lenin'siz toplamış olmalarıyla son derece güçleşmişti. Uluslararası bilimsel sosyalist hareketin önderinin ölümü Komintern için gerçekten onarılmaz bir kayıptı.

Komintern Yürütmesi ve Profintern Yürütme Bürosu 23 Ocak 1924'te yayınladıkları çağrıda dünyadaki milyonlarca emekçinin duygularını dile getirerek, Lenin'in ölümünün neden olduğu derin üzüntünün bilimsel sosyalistlerin cesaretini sarsmadığını; önderlerinin büyük örneğinden güç alarak onun tarihsel emrini yerine getirmek için çalışacaklarını açıkladılar. Çağrı «Marx gibi, Lenin de ölümüne karşın, sonsuza dek önderimiz olarak kalacaktır,» diyor ve şu sözlerle sona eriyordu: «Tüm dünyada bize omuz veren milyonlara yoldaşımıza sesleniyoruz: 'Lenin'in partisinde ve emeğiyle yarattığı her şeyde yaşayan emirlerini izleyin.' Lenin'in savaştığı gibi savaşın, Lenin gibi kazanırsınız.»⁽³⁾

Komintern'in Beşinci Kongresi'nin açılışında KEYK'nin Genel Sekreteri V. Kolarov şöyle söyledi: «Son kongremiz daha onsekiz ay önce yapıldı. Bu çok kısa bir dönemdir, ama bu kısa dönem içinde hem uluslararası ilişkilerde, hem de tek tek partilerimizin yaşamı ve gelişiminde bir çok önemli olaylar, büyük değişiklikler olmuştur... Bu mücadelede kısmi yenilgilerle karşılaştık, ama önemli zaferlerimiz de oldu. Ve işimiz oldukça ağırdı. Bu kongreyi başlatırken sözünü etmemiz gereken ilk şey dev kayıplarımızdır. Ve ilk sözümüz dünya devriminin en büyük önderinin - Lenin Yoldaş'ın - kaybı üzerine olmalıdır.»⁽⁴⁾

18 Haziran'da Kongre delegeleri Lenin'in Mozolesinde biraraya geldiler. SSCB Merkez Yürütme Komitesi Başkanı M.I. Kalinin burada «Leninizm ve Komintern» konusunda bir konuşma yaptı. Kalinin şöyle dedi: «Yoldaşlar, Kongrede söylenecek ilk sözcüğün Lenin hakkında olacağını her birinizin Kongreden çok önce bildiğinizi sanıyorum. Bunu söylemeye gerek yok. Rus devriminin, Bolşevizmin önderi, Komintern'in de önderiydi. Bu tarihsel bir rastlantı değildir. 'Leninizm' diye adlandırdığımız her şey, kendi içinde en tutarlı en eksiksiz ve en etkili enternasyonalizmi taşımaktadır.»⁽⁵⁾

*Komintern Üyesi Partilerin
İdeolojik ve Örgütsel
Olarak Güçlenmesi
Bolşevikleşme Sloganı*

Beşinci Kongre bilimsel sosyalist hareketin temel hedeflerini belirlerken, «proleter safların ve onların komünist öncülerinin (partiler) örgütlenme aşamasının, bütün tarihsel çağın en önemli sorunu haline geldiğine» işaret etti.⁽⁶⁾ Kongre, Komintern'in Üçüncü Kongresi'nin kabul ettiği «kitlelere!» sloganının bütün önemini koruduğunu vurguladı. Emekçi kitlelerinin sayısal çoğunluğunu kazanmış olmayı savunan ve bilimsel sosyalistler tüm işçilerin %99'unu kazanmadan ciddi devrimci savaşların söz konusu olamayacağına inanan sağ-kanatçılar arasındaki eğilimi lanetledi.⁽⁷⁾ Öte yandan, Beşinci Kongre «kitlelere!» sloganının önemini kavrayamayan «aşırı-sol»un görüşlerini de kesinlikle reddetti. Kongrede işaret edildiği gibi sekterler, bilimsel sosyalist partilerin, kitle partileri haline gelmemiş olsalar bile, işçileri her an savaşa yöneltecek bir durumda olduklarını savunuyorlardı.⁽⁸⁾

Üçüncü ve Dördüncü Kongrelerin çizgisini izleyen Beşinci Kongre'nin talimatları doğru zamanlanmıştı, çünkü birkaç parti içinde sağ tehlikenin varlığına işaret ederken bir «aşırı-sol» sapma içine giren etkili unsurlar vardı. Uluslararası sınıf mücadelesinin en hassas kesimlerinden birinde çalışmakta olan Alman Komünist Partisi içinde olan, buydu. Brandler-Thälheimer grubu 1924'ün başında Almanya'da, daha sonra Beşinci Kongre'de Moskova'da, Ekim 1923 olaylarına ilişkin son çözümlemede, hasımın gücünü azımsamaktan kaynaklanan teslimiyetçi hatalarını temize çıkarmaya çalıştılar. Öte yandan Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi içindeki «aşırı-sol» grup (Fischer, Maslow ve Scholem) Saksonya ve Thuringia'daki olayların birleşik cephe düşüncesinin yanlış olduğunu gösterdiğini savundular. Bu grup sosyal-demokrasıyla tüm bağları kopartmaktan yana tavır aldı ve sol kanat (sosyal-demokratlara) yönelik saldırılarını yoğunlaştırdı. «Aşırı-sol», işçi sendikası birliği için verilen mücadelenin hem Almanya'da hem de uluslararası ölçekte terkedilmesini talep ediyordu. «Aşırı-sol» grup Brandler'in Thälheimer'in sağ oportünist hatalarının eleştirisi ve sosyal-demokrat önderlerin davranışlarının devrimci düşünceye sahip işçiler arasında uyardığı güçlü duygulardan yararlanarak, AKP önderliğinin denetimini ele geçirdiler. AKP'nin Frankfurt Kongresi (7-10 Nisan 1924) bu grubun baskısıyla, yeni bir devrimci dalganın hızla yaklaşmakta olduğu sonucuna vardı. «Aşırı-sol» KEYK temsilcilerinin - Kuusinen, Manuilsky ve Lozovski - karşı çıkmalarına rağmen, aslında birleşik cephe taktiğini reddeden bir kararı geçirmeyi başardılar.

O dönemde «aşırı-sol» eğilimler İtalyan Komünist Partisi içinde de güçlüydü. Bordiga grubunun hatalı gö-

rüşleri, Bordiga'nın Beşinci Kongre'deki konuşmasında yoğun bir anlatım buldu. Bordiga politik gerçekleri ve reformizmin işçi hareketi üzerindeki etkisini tümüyle görmezden gelerek şöyle dedi: «Proletaryanın devrimci ve politik eğitimi için yaptıklarımızın tümünü değersiz kılmak istemiyorsak, komünist partiden başka herhangi bir işçi partisinin varolacağı düşüncesini aklımızdan çıkarmalıyız...»⁽⁹⁾ Bu, birleşik işçi cephesi gibi herhangi bir politikanın olumsuzlanması anlamını taşıyordu.

Bu koşullar altında, Beşinci Kongre'nin bilimsel sosyalist partileri emekçi kitlelerden koparma tehdidi taşıyan «aşırı-sol» sapmayı lanetlemesi özellikle önemliydi. Kongre «Taktikler Meselesi» tezinde şunu belirtti: «Bolşevizm, bir hareket olarak devrimci Rus proletaryasının salt menşevizm ve merkezciğe karşı değil, 'aşırı-sol' eğilimlere karşı da verdiği mücadele içinde şekillendi. Uluslararası Bolşevik bir örgüt olarak Komintern sağ oportünizm ve çoğunlukla oportünizmin öbür yüzünden başka bir şey olmayan 'aşırı-sol' sapmalara karşı amansız bir mücadele yürüttü.»⁽¹⁰⁾

Beşinci Kongre, işçi sınıfı partilerinin ideolojik ve örgütsel güçlendirilmesinin önemini vurguladı ve Komintern bölümlerinin Bolşevikleşmesi sloganını öne sürdü. Beşinci Kongre ideolojik anlamda çelikleşmiş kitle örgütleri haline getirilecek olan partilerin Bolşevikleşmesini Komintern çalışmalarının ana görevi olarak görüyordu. Burjuva rejimlerinin doğrudan saldırısının, işçi sınıfının sermayeye karşı uzatmalı bir «siperler savaşı»na yol açtığı bir durumda, proleter örgütlerini, her şeyden önce de devrimci proletaryanın öncüsü ve yol gösterici gücünü - partisini - güçlendirmek için her olanaktan yararlanmak gerekiyordu.

1918-1923 devrimci savaşları sırasında Komintern

üyeleri partilerin örgütlenme yetersizliği, geniş kitlelerle sağlam bağların yeterince kurulamaması, gerekli deneyim ve dayanıklılığın eksikliği sık sık hissedilmişti. Komintern bunu gözönüne alarak bu zayıflıkları ortadan kaldırma görevini öne sürdü. O sırada devrimci bir dalgalanma için nesnel koşulların bir kez daha olgunlaştığını ve bu nedenle tüm öznel önkoşulların da hazırolması gerektiğini düşünüyordu. İşçi sınıfı bu yeni dalgalanmayı, emekçi halkı zafere götürebilecek dayanıklı, iyice çelikleşmiş bilimsel sosyalist partilere sahip olarak karşılamalıydı. Bu nedenle partilerin Bolşevikleşmesi partileri ve işçi hareketlerini yaklaştıran sa-vaşlara hazırlamada önemli bir öğeydi.

Lenin, Komintern çalışmalarının ilk adımlarından beri bu soruna çok büyük özen göstermişti. Komintern kongrelerindeki raporları ve konuşmaları, **«Sol-kanat-Komünizmi, Bir Çocukluk Hastalığı** kitabı, tüm kuramsal ve uygulama çalışmaları, genç partileri güçlendirmeye, onları daha savaşçı yapmaya yönelik olmuştu. Lenin kardeş partiler açısından herkes için geçerli bir taktikler örneği olan Bolşevizm deneyini yaratıcı olarak kullanmanın ne denli önemli olduğundan sık sık ederdi, çünkü Bolşevizmin ardında üç devrimin deneyimleri vardı, proletaryanın dünya devrimci hareketi içinde değerli olan her şeyi özümsemiş ve geliştirmişti, işçi sınıfının çıkarlarına sonuna kadar bağlı olduğunu göstermişti. Bu çıkarların savunulması için ilkeli yüce bir tavır ortaya koymuş, Lenin'in işitilmiş sıkıntılar ve özveriler, benzersiz devrimci yiğitlik, inanılmaz enerji ve adanmış bir araştırma, eğitim, deney ve çeşitlendirme ve Avrupa'nın deneyimiyle karşılaştırma yılları olarak tanımladığı dönemlerden geçmişti. Lenin, sürekli olarak Rusya örneğinin mekanik olarak çoğaltılmasına izin verilemeyeceğini vurguladı;

Bolşevik deneyinin, özellikle dogmatizmi örtme çabası ya da Bolşevizm bilimini kendi ülkesinin somut koşullarına uygulayamama nedeniyle kullanıldığı durumlarda, kabaca mutlaklaştırılması ve mekanik olarak uygulanmasını sertçe eleştirdi. Lenin, kardeş partileri Bolşeviklerden ders almaya çağırırken, Rus deneyinin özümсенmesini ve uygulanmasını sağlamak üzere elinden gelen her şeyi yapmasını, RKP(B) 'nin uluslararası görevi olarak görüyordu.

Lenin'in Bolşevik deneyinin ustalıkla kullanılmasına ilişkin düşünceleri, Komintern bölümlerinin ideolojik, kuramsal ve örgütsel olarak güçlenmesine ilişkin Kongre kararlarının temelini oluşturdu. Komintern'in Beşinci Kongresi buna dayanarak, Bolşevikleşmenin somut görevlerini tanımladı. Bolşevikleşme, partiyi gerçekten bilimsel sosyalist bir parti haline getirmeye, Marx ve Lenin'in düşüncelerinin bayrağı altında kitlel bir devrimci hareket oluşturmaya giden uzun ve zorlu bir süreçti; marksizm-leninizm ilkelerini uygulama yeteneği ve somut durumun çözümlenmesini gerektiriyordu.

Bilimsel sosyalist partileri kitle örgütlerine dönüştürmenin temel koşulları ve ön gerekleri Kongre tarafından şöylece ortaya kondu: fabrikalardaki hücreleri partinin temeli haline getirecek yeni bir örgütlenme; işçi sendikaları içinde doğru bilimsel sosyalist çalışma; köylülüğe karşı doğru bir politika; ulusal meselede marksist-leninist bir politika.

Kongre gerçek bir Bolşevik partinin temel özelliklerini şöyle tanımladı:

Parti hem legal hem de illegal koşullarda işçi kitleleriyle en yakın ve ayrılmaz bağlarını sürdüren gerçek bir kitle partisi olmalı ve kitlelerin gereksinmelerini ve özlemlerini ortaya koymaya hizmet etmelidir.

Parti dogmatizm ve sekterlikten arınmış esnek bir taktik izlemelidir, sınıf düşmanıya mücadele etmek için tüm stratejik yedekleri yanına çekebilmelidir.

Kaçınılmaz olarak şaşmaz ve her koşulda proleteryanın burjuvaziye karşı zaferini daha da yaklaştırmak olan ana amacına ulaşmak için çalışan devrimci, marksist bir parti olmalıdır.

Sadece mekanik olmayıp, parti istemi ve parti eyleminin birliğini ortaya koyan katı disiplinli merkezileşmiş bir parti olmalıdır.

Partinin Bolşevikleştirilmesi sloganı bütün dünya bilimsel sosyalist hareketi deneyiminin yaratıcı olarak incelenmesi ve uygulanması için bir çağrıydı. Beşinci Kongre, «Partiyi Bolşevikleştirmek, Rus Bolşevizminde uluslararası olanı ve genel olarak uygulanabilecek olanı bölümlerimize uygulamaktır.»⁽¹¹⁾ Kongre bu sloganın Rusya'daki Bolşevik Parti deneyinin mekanik olarak tüm diğer partilere uygulanması anlamını taşımadığına işaret etti. «Komünist Parti'nin Bolşevikleşmesi, Lenin'in emirlerine tam anlamıyla uygun olarak yürütülmelidir ama her ülkenin somut koşullarına da özen gösterilmelidir.»⁽¹²⁾

Kongre «bu sürecin başlangıcı zaten vardır» diye işaret etti. Çoğu bölümlerde parti önderliği, örgütler ve tek tek üyeler artan, yavaş da olsa artan çalışmalar göstermeye başlamıştır. En iyi partiler her olayın ertesinde devrimci insiyatif, kararlı bir enerji ve çarpıcı bir sığa, akıllı bir manevra yeteneği ve gerçekten devrimci bir mücadele örgütünün bilinçli demir disiplinini ortaya koymaya başlamışlardır.»⁽¹³⁾

Kongre, Bolşevikleşmenin ana hedeflerinden birinin marksist-leninist kuramın saptırılmasına karşı mücadele etmek olduğuna işaret etti. «Sağ ve sol sapmalar, marksizm-leninizmden sapmalar, proletaryanın sı-

nıf ideolojisinden sapmalardan kaynaklanır.»⁽¹⁴⁾ Kongrede kabul edilen «Komintern ve Bölümlerinin Propaganda Çalışmalarına İlişkin Tezler», «komünist partiler kendilerini kitleler arasında marksizm-leninizmin belli başlı ilkelerinin propagandasını yapmakla sınırlamamalı, yöntemli ve sistemli propagandayla parti üyelerini bir bütün olarak marksizm-leninizmle tanıştırmalıdır... Bu nedenle Komintern'in en önemli ve acil görevlerinden biri enerjiyi bu öğretilerin en geniş propagandasında yoğunlaştırmak ve bu propaganda-nın sistemli gelişmesi için örgütsel güvenceler oluşturmaktır.» diyordu.⁽¹⁵⁾ Kongre RKP(B) Onüçüncü Kongresi'nin, Marx ve Engels'in tüm yapıtları ve yazışmalarının eksiksiz bir derlemesini yayınlama kararını onayladığını açıkladı.⁽¹⁶⁾

RKP(B)'nin deneyiminin yaratıcı olarak uygulanması, bilimsel sosyalist partilerin sistemli ve kararlı ideolojik ve örgütsel sağlamlaşması, kitlelerle olan bağlarının genişletilmesi, gelecek dönemin, işçi sınıfı ve bilimsel sosyalist öncüsünü ilerideki belirleyici savaşlara hazırlamak üzere kullanılması, marksist-leninist kadroların özenle seçilip eğitilmesine giden yolu gösteren Bolşevikleşme sloganı, kapitalizmin kısmi sağlamlaşma dönemindeki politik gerçeklerin yarattığı talepleri tam olarak yanıtladı. Dünya bilimsel sosyalist hareketinin desteklediği Komintern Beşinci Kongresi, bu slogana gereken önemi kazandırdı.

Bolşevikleşmenin kaçınılmaz bir koşulu marksist-leninist partinin birliğinin güçlendirilmesiydi. Birlik için mücadele her şeyden çok gerekliydi, çünkü birlik ilkesi, hizipçi grupların saldırı hedefi olmuştu.

1923 güzünde RKP(B) içinde Troçki'nin başını çektiği anti-leninist muhalefet örgütsel anlamda oluşmaya başladı. Muhalifler sıradan üyeleri parti mekaniz-

masına karşı çıkartmaya çalıştılar; hizipçi çalışmaların özgür bırakılmasını Yeni Ekonomik Politika'nın tümüyle terkedilmesini talep ettiler ve işçi sınıfıyla köylülük arasındaki ittifaka karşı çıktılar. Parti üzerine bir anlaşmazlık yaratmayı zorladılar. RKP(B) içinde sert bir tepkiyle karşılaşılan muhalefet, kapitalist ülkelerdeki genç partiler, özellikle «aşırı-sol» unsurlar arasında destek aradı. Sovyet bilimsel sosyalistlerinin troçkizme karşı verdikleri mücadelenin deneyimi partilerin ideolojik ve örgütsel olarak sağlamlaşması için bu nedenle büyük önem taşıyordu.

27 Haziran'da RKP(B) MK Beşinci Kongre'ye «SSCB'nin Ekonomik Durumu ve RKP İçindeki Tartışmaya İlişkin» bir rapor sundu. Sovyetler Birliği bilimsel sosyalistleri, uluslararası bilimsel sosyalist harekete sosyalist insanın ilerlemesi, başarıları ve güçlükleri hakkında rapor verdiler. Rapor parti içindeki gruplar ve hiziplerle mücadele etmenin önemini vurguluyordu; muhalefetin partiye karşı güçler için bir çekim merkezi haline geldiğine işaret ediyor ve genç üyeleri yaşlı parti görevlilerinin üzerine sürmek gibi tipik troçkist yöntemi lanetliyordu.

26 Haziran 1924'te Alman, Fransız, Amerikan ve İngiliz delegasyonları «Rus Meselesi Üzerine Öneri»yi tartışmaya sundular, öneri şöyle diyordu: «Aşağıda imzası bulunan delegasyonlar Rus partisi tartışmasını en başından beri yakın bir ilgi ve derin bir üzüntüyle izlemekte olan ve RKP Merkez Komitesi'nden yana çıkan partiler adına konuşmaktadırlar. Bunu yapıyorlar çünkü muhalefetin önerilerinde proletarya diktatörlüğü ve partinin birliği için bir tehlike görmektedirler... Komintern'in Beşinci Kongresi RKP Onüçüncü Kongresi'nin kararını onaylamalı ve muhalefetin görüşlerinin küçük burjuva oportünist bir sapmayı be-

lırledigini vurgulamalıdır. Burada Rus meselesinin ulusal bir sorun olmayıp, uluslararası önem taşıdığını vurgulamaktayız.»⁽¹⁷⁾

Kongre bu delegasyonların verdiği önerinin havasına uygun bir karar aldı. Onüçüncü Parti Konferansı ve RKP(B) Onüçüncü Kongresi'nin muhalefetin programını «ve eylemlerini partinin birliği ve giderek SSCB'ndeki proletarya diktatörlüğü için bir tehlike olarak» suçlayan kararını onayladı.⁽¹⁸⁾ Troçkist muhalefeti suçlayarak uluslararası bilimsel sosyalist hareket RKP(B)'ye büyük yardımda bulundu.

*Beşinci Kongre
Ve Parti Taktikleri*

Komintern'in Beşinci Kongresi, taktikler meselesini işçi hareketinin iki devrimci dalga arasında bulunduğu varsayımıyla ele aldı. KEYK'in uluslararası durum üzerine raporu devrimci kabarmada aslında bir düşüş olduğunu kaydetti, ama aynı zamanda devrimci bunalımın hızla güç kazanacağı umudunu da belirtti. Beşinci Kongre kararları, henüz kapitalizmin sağlamlaşmasının başladığına ilişkin tezi içermiyordu. Delegelerin bazıları, aslında artçı nitelikte olan 1923 sınıf savaşlarını yeni bir devrimci kabarmanın başlangıcı gibi değerlendirdiler. Sol-eğilimli devrimcilerin, durumu doğrudan eylem için uygun görmeleri gibi varolan gerçekleri pek yansıtmayan değerlendirme Beşinci Kongre'nin taktiklerine ilişkin bazı sorunları, özellikle birleşik işçi cephesi, işçi ve köylü hükümeti, işçilerin acil talepleri için mücadele üzerindeki kararlarında etkisini kesin olarak gösterdi. Zinoviev ve yandaşları 1923 sınıf mücadelelerinin özellikle Almanya'daki yenilgisinin öğrettiklerinden söz ederken, Üçüncü ve Dördün-

cü Kongrede formüle edilen birleşik cephe taktiklerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna vardılar. Zinoviev raporunda birleşik cephe taktiklerinin Komintern açısından sadece bir ajitasyon ve kitleleri toparlama yöntemi, bir manevra olduğunu belirtti. Dördüncü Kongre'nin bu konudaki kararlarının kaldırılmasını önerdi.

Zinoviev işçi ve köylü hükümeti sloganından söz ederken bunu proletarya diktatörlüğünün bir «takma adı» olarak nitelendirdi ve böylelikle Komintern Dördüncü Kongresi'nin kararlarını yeniden gözden geçirilmeye, sloganı, bir geçiş süresi olarak taşıdığı politik anlamdan sıyrılmaya mahkûm etti. Onun görüşüne göre Dördüncü Kongre'nin bilimsel sosyalist ve sosyal-demokrat partilerin eylem birliğine, tüm emekçi halkın birleşik cephesine yönelik rehberliği, «oportünizmin kutsal bir kitabı»ndan başka bir şey değildi. Zinoviev birleşik cephe taktiklerinin bu sekte yorumuna uygun olarak, saldırı hedefinin sosyal-demokrasiye, özellikle de onun sol kanadına yöneltilmesini önerdi.

Zinoviev'in tavrı, birleşik cephe düşüncesinin partilerin gerçek politikası içine alınması gerektiğini haklı olarak düşünen bazı delegelerin tepkisiyle karşılaştı. Bulgar temsilcisi ve Komintern Yürütmesinin Genel Sekreteri Kolarov, Bulgar Komünist Partisi'nin 1923'teki çalışmalarına ilişkin çözümlemesinde şunu vurguladı: «Partimizin hatalarının asıl kaynağında birleşik cephe taktiklerini yeterince geniş çapta uygulayamamasının yattığını söylemeliyim. Birleşik cephe bizde ancak aşağıdan uygulandı. Tıpkı Bulgar menşeviklerini ve sosyal-demokratları olduğu gibi köylü örgütlerini de gözardı ettik... Haziran yenilgisinden sonra durum tümüyle değişti ve partimiz hem aşağıdan hem de yukarıdan birleşik cephe taktiklerini be-

nimsedi... Sorun şimdi hangi durumdadır? Aşağıdan ve yukarıdan, her yönde ve her türlü birleşik cephe taktikleri uygulanmaktadır.»⁽¹⁹⁾

Clara Zetkin iyi hazırlanmış bir konuşmayla Zinoviev'in tavrını şiddetle eleştirdi. Birleşik proleter cephesinin doğru yorumlanması ve uygulanmasının salt Almanya için değil, Komintern'in bütün bölümleri için son derece büyük, belirleyici bir önem taşıdığını söyledi. «İtiraf etmeliyim ki, yoldaşlar ne Zinoviev Yoldaş'ın raporu ne de tartışmalar birleşik cephenin somut olarak nasıl başarılabileceği sorusunu yeterli bir açıklıkla ele almamıştır.»⁽²⁰⁾ Zetkin konuşmasını birleşik cephe taktiklerini doğru olarak uygulamak için «kitlelerle olan ilişkilerimizi gün gün geliştirebilmeli, kitlelerin gereksinmelerini, isteklerini ve ruh durumlarını özenle inceleyebilmeli, kendi eylemlerimizi özenle planlayabilmeli ve proletaryanın çıkarlarını kuvvetle savunabilmeliyiz,» diye sürdürdü.⁽²¹⁾ Zetkin işçi ve köylü hükümeti konusunda şöyle dedi: «Zinoviev yoldaşın işçi ve köylü hükümetinin proletarya diktatörlüğü için bir takma ad, benzer ad ya da herhangi bir 'ad'dan başka bir şey olmadığı anlamındaki sözlerini kabul edemem.»⁽²²⁾

Tim Buck «Kanada ve Birleşik Devletlerde işçi ve köylü hükümeti sorunu için acil bir çözüm gerekiyordu.» dedi. «Bu sloganın proletarya diktatörlüğü için benzer bir ad olduğu cümlesi Kanada ve Birleşik Devletler için geçerli değildi. Kanada'daki bir Çiftçi-İşçi Hükümeti... Bir Liberal-İşçi Hükümeti olacaktır.»⁽²³⁾

Zinoviev'i Kongre'nin sekter unsurları destekledi. Fischer, Zinoviev'in birleşik cephe taktiklerine ilişkin yorumuyla uyuşmayan delegelere saldırdı. Kongrenin, Dördüncü Kongre'nin birleşik cephe konusundaki kararlarını ve «bir ajitasyon aracı» olarak da olsa işçi

ve köylü hükümeti sloganını açıkça geri almasını talep eden Bordiga da benzer bir tavır almıştı.

Kongre kararları birleşik cephe taktikleri konusunda bu taktiklerin daha önce ve şimdi proletaryanın kararlı kesimlerinin çoğunluğunu mücadeleye çekmenin ve böylelikle burjuvaziye karşı bir saldırı başlatmanın zeminini hazırlamanın bir aracı olarak da vazgeçilmez olduğunu belirtti.⁽²⁴⁾

Kongre birleşik cephe taktiğini aşağıdan yürütmenin ve bunu sadece yukarıdan olmasını önlemenin önemini vurguladı. Kongre aynı zamanda şunu da belirtti: «Sıradan üyeler içinde aşağıdan birlik ve aynı zamanda yöneticilerle yapılacak görüşmeler - bu sosyal-demokratların hâlâ güçlü olduğu ülkelerde çok sık uygulanması gerekecek bir yöntemdir.»⁽²⁵⁾

Kongre'nin Teknik Sorunlar Alt-Komite'si, «sol»un baskısıyla, işçi ve köylü hükümeti sloganının iktidar için mücadelede bir geçiş sloganı olarak değil de sektir bir tavrıyla, burjuva diktatörlüğüne doğrudan bir saldırı sloganı olarak ele aldığı taktiklere ilişkin tezlerin taslağını hazırladı. Kararlar, fırsat düştükçe sosyal-demokrasinin faşizmin bir kanadı haline geldiğini belirten solcu tezleri yansıttı.⁽²⁶⁾

Taktiksel kararlardaki bazı yanlış hesaplamalar Komintern üyelerinin birleşik bir cephe, bilimsel sosyalist ve sosyal-demokrat partiler, işçi sendikalarının birleşik eylemi için verdikleri mücadele açısından bir engeldi. Bu sonuçlar, bir çok yönden, genç hareketin savaş sonrası devrimci kabarma yıllarında proletaryanın sınıf düşmanlarına doğrudan destek sağlayan ve sık sık onlarla uyum içinde saldırgan bir anti-komünizm tavrıyla emekçi halkın devrimci eylemlerini bastıran sağ sosyal-demokrat önderlerin davranışlarına tepkisini yansıtıyordu.

Komintern'in Beşinci Kongresi işçi sendikaları hareketinin birliğini sağlamayı hedefleyen önemli kararları da kabul etti. Bu konudaki raporu «işçi sendikalarını kazanmadan kitleleri kazanmak olanaksızdır» diyen Lozovski sundu.⁽²⁷⁾ Rapor reformist işçi sendikaları içinde çalışmanın önemini küçümseyen ve kendi yandaşlarını onlardan ayrılmaya zorlayan bazı bilimsel sosyalist partileri şiddetle eleştirdi. İşçi sendikalarından ayrılmak bilimsel sosyalistler açısından bir etkinlik belirtisi değil, bir umutsuzluk eylemiydi. Fransa ve Çekoslovakya gibi paralel işçi sendikası merkezlerinin olduğu ülkelerde başlıca slogan «genel bir kongre yoluyla birlik» olmalıydı. «Asla birliğin tekeli ni, ayrılmadan yana reformistlere bırakamayız.»⁽²⁸⁾

RKP(B) delegasyonu uluslararası işçi sendika hareketinin birliğini güçlendirmeyi hedefleyen önemli bir öneriyi tartışmaya sundu. Öneri Kızıl Profintern ve Amsterdam Enternasyonalî'ni tek bir İşçi Sendikaları Uluslararası Birliği içinde birleşme amacıyla Profintern'in, Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalî'ne üye sayısına oranlı temsilcilik temelinde tüm işçi sendikalarının uluslararası bir kongresini toplamayı önerilmesini uygun görüyordu. RKP(B) Merkez Komitesi delegasyonunun önerisi «Biz komünistler, ilke olarak işçi sendikası hareketinin birliğini savunuyoruz, Rusya'da da tüm parti bölünmeleri sırasında işçi sendikalarının birliği bozulmadan sürdü.»⁽²⁹⁾

Beşinci Kongre birleşik bir cephe için çalışma görevlerine uygun olarak Lozovski'nin raporu üzerine bir karar aldı. «Dünya işçi sendikası hareketinin birliği için mücadele Komintern'in tüm çalışmaları içinde çok önemli bir yer tutmuştur. Durum böyledir, Komintern örgütü fetiş haline getirdiğinden değil, komünistlerin işçi sendikaları içinde birlik için mücadele ederek, üye

partilerin ve Komintern'in etki alanını genişlettiklerine, bu arada kitlelerle sürekli ilişki içinde olduklarına inandığından bu böyledir. İşçi sendikası hareketinin birliği için mücadele etmek, kitleleri kazanmanın en iyi aracı ve yöntemidir. Komintern ve ona bağlı partilerin bu konuda benimsedikleri çizgiyi hiç bir şeyin engellemesine izin vermemeleri bunun için zorunludur. Komintern'in sloganları - İşçi Sendikalarını Kazanmak, Yok Etmek Değil; İşçi Sendikalarının Terkedilmesine Karşı Çıkmak; Sendikaları Terkedenleri Geri Getirmeye Çabalamak; Birlik İçin Mücadele Etmek - hâlâ geçerlidir ve en kararlı, güçlü bir biçimde uygulamaya konmalıdır.»⁽³⁰⁾

Profintern'in Dördüncü Kongresi Temmuz 1924'te Moskova'da toplandı. Kongre, birleşik bir İşçi Sendikaları Enternasyonalı sloganını öne sürdü ve Amsterdam Enternasyonalı ve sol kanadı işçi sendikası hareketinin birliğinden yana olan İngiliz İşçi Sendikaları Genel Konseyi'yle görüşmelere başlamaya karar verdi.

Komintern'in Beşinci Kongresi işçi sendika hareketinin birliği sloganını önermekle, aslında birleşik işçi cephesi taktiklerine ilişkin meselelerde öne sürülen bazı sekte tutumlara karşı çıkıyordu.

Kongre faşizmin devrimci hareket açısından taşıdığı özel tehlike ve İtalya'daki anti-faşist hareketin hedeflerini gözönüne alarak, faşizme karşı mücadele yöntemleri meselesini inceledi. Kongre, faşizme karşı verilen mücadelenin sonucunun geniş kitlelerin, özellikle tüm işçi sınıfının ve bilimsel sosyalist partinin etkinlik derecesine bağlı olduğuna işaret etti. Hem muvaffak bir proleter devrimin sonucu olarak faşizmin doğrudan altilmesi hem de bunun yerini burjuva demokrasisinin bir ya da bir başka türünün alması olanaklı görülüyordu. Faşizmin her koşulda ancak prole-

tarya diktatörlüğüyle altedilebileceğini savunan Bordiga sekte grubuyla yapılan tartışmalar sırasında İtalya'nın politik sorunlarına esnek bir yaklaşım geliştirildi. Kongrenin kapanış oturumunda Komintern Yürütme Kurulu seçildi.

Partilerin uygulamadaki deneyimleriyle sürekli olarak zenginleşen ve bu deneyimi kuramsal olarak genelleştiren ve bunu sanki binlerce iplikle bölümlerinin somut çalışmalarına bağlayan Komintern'in parmağı bu büyük hareketin nabzındaydı. Kominter'in taktikleri, kural olarak ve uzun dönemde, bölümleri içinde ve sermayeye karşı verilen mücadelenin genel dünya cephesindeki durumunu yansıtırdı. Tarih-sel görev, her birinin ezilen ve sömürülen kitlelerin hareketine bir ivme kazandırması için dünya bilimsel sosyalist hareketinin tüm müfrezelerini sağlam bir marksist-leninist ideolojik ve örgütsel temelde birleştirmekti. Mücadelenin yaşama uygulanması, gerçekliğin taleplerini karşılamayan tüm şemaları yok etti. Üye partiler içinde Komintern'in Beşinci Kongresi'nin kararlarındaki ruhla gelişen Bolşevikleşme sürecinin bunda büyük rolü vardı.

**KOMİTERN'İN İŞÇİ SINIFINI
SERMAYEYE KARŞI BİR BİRLEŞİK
ANTİ-EMPERYALİST CEPHEDE BİRLEŞTİRME ÇABALARI**

*Komintern Üyesi Partilerin
Farklı Ülkelerde
Bir Birleşik Cephe İçin
Verdikleri Mücadele*

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği - proleter diktatörlüğünün ilk devleti ve dünya devrimci sürecinin dayanağı - yirmilerin ortasına gelindiğinde sosyalist inşada önemli ilerlemeler kaydetmişti. Yeniden

canlandırma dönemi sonuna yaklaşıyordu. Ülke, sanayileşmenin ve ileri bir sosyalist ekonomi kurmanın yoğun görevleriyle karşı karşıyaydı.

Troçkistler leninizmin sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşması olanağına ilişkin temel ilkesine bir saldırı başlatmak için bu anı seçtiler. RKP(B) Öndördüncü Konferansı (27-29 Nisan, 1925) Troçki'nin Avrupa proletaryasından gelecek siyasi yardım olmadan sosyalizmin kurulamayacağı tezini şiddetle lanetledi ve partinin görevinin «hemen şimdi dosdoğru ve kararlı bir biçimde sosyalizmin kuruluşuna doğru ilerlemek» olduğuna işaret etti.⁽³¹⁾

RKP(B) Öndördüncü Konferansından az sonra «Yeni Muhalefet» oluştu. Zinoviev ve Kamenev yavaş yavaş, önce üstü kapalı olarak, sonra açıkça Troçki'yi desteklemeye başladılar. Muhalefetin saldırıları sosyalist inşa hedefini zedeleyecek etkiler taşıyordu.

Aralık 1925'te toplanan SBKP(B) Öndördüncü Kongresi, Zinoviev ve Kamenev'in başkanlığındaki, troçkizmle ortak düşünceler taşıyan «Yeni Muhalefet»i yenilgiye uğrattı. Sosyalist insanın muhalifi ve bozguncusu oldukları ortaya çıkan muhalefetçilerin mahkûm edilmesi, kapitalist ülkeler partileri arasında destek arayan Troçki ve Zinoviev'cilerin önünde bir engel yükseltti.

SBKP(B)'nin ülkenin sanayileşmesine yönelik çizgisi SSCB'nin kısa sürede dünya devrimci süreci üzerinde artan bir etkiye sahip olacak büyük bir ekonomik, politik ve askeri güç haline gelmesi anlamını taşıyordu.

Sovyet halkının partisinin önderliğinde ülkenin sanayileşmesini başlattıkları dönemde, kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist partiler emekçi halkın günlük ve acil gereksinmelerini sağlamak için güçlü bir mü-

cadele veriyorlardı. Almanya'da bu savaş, tekellerin saldırılarına, gerici monarşist gruplara, kapitalizmin sekiz saatlik işgününe karşı giriştiği saldırılara, Dawes Planı'nın kötü sonuçlarına karşı yürütülüyordu. FKP 1925'te Fransa'da Riff Cumhuriyetiyle hemen bir barış anlaşması yapılması ve tüm sömürge halklarına bağımsızlık sloganıyla Fas'taki sömürge savaşına karşı geniş bir kampanya başlattılar. Parti fabrikalarda komünist, sosyalist ve partisiz işçileri savaş aleyhtarı mücadeleye çeken birlik komiteleri oluşturma kampanyasına rehberlik etti. ÇKP Çekoslovakya'da hayat pahalılığına karşı bir kampanya başlattı.

İngiltere'de İKP, örgütlenmesine yardım ettikleri işçi sendikaları arasındaki Ulusal Azınlık Hareketinin (National Minority Movemend) öncüsüydü. İlk Ulusal Azınlık Hareketi Konferansı Ağustos 1924'te toplandı ve Tom Mann Başkan, Harry Pollitt de Genel Sekreter seçildiler. İngiliz işçi sendikalarının, azınlık hareketinin temsil ettiği sol kanadı işçilerin üretim üzerinde, denetiminin kurulmasını ve savaş tehdidine karşı ve işçi sendikaları birliğinin elde edilmesi için mücadele edilmesini istedi.

1925 yazında ocak sahiplerinin madencilerin ücretini kesme girişimi, işçilerin haklarını almak için mücadeleye olan kararlılıklarıyla karşılaştı. Bu durumda egemen çevreler boyun eğmek zorunda kaldılar. İşçiler 31 Temmuz 1925'e, İngiliz işçi sınıfına zafer getiren güne «Kızıl Cuma» adını verdiler. İKP, işçileri yeni sınıf çatışmalarına hazırlıklı olmaları için uyardı.

Bazı sömürge ve bağımlı ülkelerde genç bilimsel sosyalist partiler hevesle ulusal bağımsızlık mücadelesine katıldılar. Endonezya'da Komünist Parti, kitleleri Flaman emperyalist egemenliğine karşı toparladı ve yetkili bir politik güç haline geldi.

Komintern önderliğinde, her yerdeki üye partiler emekçi kitlelerin çıkarlarının etkin savaşçıları oldular. İşçilerin demokratik hak ve özgürlüklerini kararlılıkla korudular, yeni bir emperyalist savaş tehlikesine karşı mücadele ettiler, Sovyetler Birliği'ni savundular ve kitleler arasında proleter enternasyonalizmi ilkelerini ve bilimsel sosyalist ideallerini yaydılar.

Bilimsel sosyalist partilerin devrimci güçleri birleştirmeyi ve sağlamlaştırmayı hedefleyen çalışmaları büyük engellerle karşılaştı, burjuvazi ve sağ sosyal-demokratlardan inatçı bir direniş gördü. Savaş sonrasının fırtınalı yıllarının deneyiminden çok şeyler öğrenmiş olan egemen burjuvazi kitleleri aldatmak için her türlü savaş hilesini, önemli ve önemsiz ödünleri, burjuva parlamentarizminin yöntemlerini ustalıkla kullanırken, işlerin kontrolünden çıktığı her durumda işçiler üzerinde acımasız bir katliam ve sert sindirme yöntemlerini alabildiğine uyguladı. Örneğin İngiliz muhafazakârları Ekim 1924'deki parlamenter seçimlerden birkaç gün önce, «Zinoviev Mektubu» olarak bilinen ve Komintern'in İngiltere'de, burjuva egemenliğini altetmek amacıyla silahlı bir ayaklanmanın örgütlenmesi için emirler taşıdığı bildirilen sahte belgeyi yayınladı. Bu kışkırtma, seçimlerin ilk işçi hükümetinin düşmesine yol açan sonucunu hiç de az olmayan bir ölçüde etkiledi.

«Örgütlü kapitalizm» düşüncesi üzerine vaaz veren sağ sosyal-demokratlar bir çok ülkede uygulamada tekелci devlet önlemlerine destek sağlayan ve adına «ekonomik demokrasi» denen bir politika izlediler. Kapitalist devletin ülkenin ekonomik yaşamına müdahale etmesi kitlelere, kapitalizmin temellerini sarsan ve sermayenin mutlak egemenliğini ortadan kaldıran çok büyük bir gelişme olarak sunuluyordu.

İşçi hareketi içindeki en büyük tehlike olan reformizm, bilimsel sosyalistlerin çeşitli gruplarını etkiledi ve partiler içinde sağ sapmalara yol açtı. Komintern, sürekli olarak bu sapmalara karşı bitmek bilmez bir mücadele vermelerinin gerekliliği konusuna bölümlerinin dikkatini çekti. Nisan 1925'te Komintern Yürütme Kurulu, Çekoslovakya Komünist Partisi içinde ortaya çıkan ve işçilerin kitle eylemlerini örgütsüzleştiren sağ-kanat Bubnik grubunu şiddetle lanetledi. Bu grubun çalışmalarını «politik ihanet» olarak nitelendirdi ve «sosyal-demokrat mirasın yüküne» karşı kararlı ve etkili bir mücadele talep etti ve o sırada Çekoslovakya'da geçerli olan koşullarda dikkatleri sağ tehlikede yoğunlaştırmanın gerekli olduğuna işaret etti.⁽³²⁾

Komintern Mart 1926'da Fransız Komünist Partisi'nin durumunu değerlendirirken, en büyük tehlike «Parti içindeki sağ tehlikenin küçümsenmesidir. Ancak, bu sağ tehlike şimdiden partinin kapılarını gürültüyle çalmaktadır» sözleriyle en büyük tehlikenin bu olduğuna işaret etti.⁽³³⁾ KEYK, Rosmer - Monatte grubu ve Souvarine'nin grubunu FKP içindeki sağ kanat etkisinin araçları olarak tanımladı (sonunda bu gruplar troçkizmle ittifak kurdular ve açıkça parti aleyhtarı bir tavır aldılar).

En ilgi çekici bölümü bilimsel sosyalist hareketin kuramsal ve pratik kilit konularına ayrılan görüşmeler olan KEYK Beşinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu (21 Mart - 6 Nisan, 1925) partileri ideolojik ve politik anlamda güçlendirme çalışmasına önemli bir katkı yaptı.

Beşinci Birleşik Oturum, başlangıç olarak Komintern Beşinci Kongresi'nin Bolşevikleşmeye ilişkin kararlarını geliştirdi ve somutlaştırdı. Birleşik oturumun kabul ettiği «Partiler ve Komintern'in Bolşevikleşmesi-

ne İlişkin Tez» şöyle diyordu: «Daha Komintern'in Üçüncü Dünya Kongresinde dünya devriminin az çok uzatmalı bir gelişmesinin arifesinde olduğumuz açıkça belli oldu. Bu durum, Beşinci Kongre'de daha da belirginleşti. Bolşevikleşme sloganı devrimin yavaşlayan ve uzayan gelişme hızıyla önemini yitirmemekte, önem kazanmaktadır.»⁽³⁴⁾ Birleşik oturumun kararı bilimsel sosyalistlerin «her hal ve şart altında proleter devrim için hazırlık yapmaya ve onu örgütlemeye uygun bir proleter çekirdek oluşturmak için» daha fazla çalışması gerektiğini savunuyordu.⁽³⁵⁾

Birleşik oturum, devrimci partinin gerektiği gibi gelişmesi ve sağlamlaşmasının ancak iki cephede, yani hem sağ tehlikeye karşı hem de «aşırı-sol» sapmaya karşı bir mücadeleyle güvence altına alınabileceğini, çünkü iki sapmanın da nesnel olarak düşman güçlere yardım ettiğini belirtti.

Beşinci Birleşik Oturum, partilerin savaşıma yeterliliğini güçlendirme ve geliştirmenin belirleyici bir aracı olarak, kuramsal ve politik düzeylerinin yükseltilmesi gerekliliğine özel olarak dikkat çekti. Her partiyi marksizmin gelişmesindeki yeni bir aşamayı temsil eden ve onu üç Rus devriminin deneyimi ve dünya devrimci hareketinin deneyimiyle zenginleştiren leninizmi ustaca kullanmakla görevlendirdi. Birleşik oturum, marksizm olmadan leninizmin olamayacağını, leninizm olmadan da devrimci marksizmin olamayacağını vurgulayarak marksizm ve leninizm arasında varolan organik bağa işaret etti. Birleşik oturum, leninizmin zamanın koşullarına uyarlanmasındaki özünü tanımladı ve leninizmi tekelci sermaye (emperyalizm), emperyalist savaşlar ve proleter devrimler çağının marksizmi olarak tarif etti. Birleşik oturum kararı Komintern' in çalışmalarında leninizm kuram ve uygulamasını

kapsayan bir uluslararası örgüt haline gelmeyi görev edindiğini söylüyordu. Birleşik oturum, leninizm kuramını ustalıkla kullanmayı partilerin ideolojik ve örgütsel sağlamlaşması için önemli bir önkoşul olarak değerlendirdi.

Komintern Beşinci Kongresinde ve Yürütme Kurulu'nun Beşinci Birleşik Oturumunda şekillendirilen Bolşevikleşme politikası, partilerin ideolojik, politik ve örgütsel düzeylerinin yükselmesinde önemli bir rol oynadı ve marksizm-leninizm ilkelerini ustalıkla kullanmalarına, savaşma yeterliliklerini geliştirmelerine yardım etti. Palmiro Togliatti yabancı yoldaşların «Rus deneyinin bir kısmını» özümsemelerine yardımcı olmak için tasarlanan Bolşevikleşme kampanyası daha da öteye gitti diye yazdı. «Her ülkede, marksist-leninist ilkeleri özümsemeyi ciddi olarak reddeden ve devrimci bir partinin disiplini ve çalışma yöntemlerine şiddetle direnen bireyleri ve grupları safdışı ederek partilerin ve önder kadroların oluşumunu ilerletmeye hizmet etti.»⁽³⁶⁾

Bolşevikleşme süreci içinde partilerin yapısı bir değişim geçirdi; çalışmalar yerel hücrelerle yoğunlaştı; bu, örgütsel olduğu kadar politik bir önem taşıyordu: böylece kolektif bir önderlik oluşturuldu.

Bu arada Bolşevikleşme politikasının uygulanması sırasında farklı ülkelerin partilerinin içinde çalıştıkları özgül somut koşullara yeterince önem verilmediği de oldu.

KEYK Beşinci Birleşik Oturumu, birleşik oturum kararının «Avrupa oportünizmi ve 'sol-radikal' laf kalabalığının» bir karışımı olduğunu belirttiği troçkizm özel tehlikesine karşı uyarıda bulundu. «Troçkizm,... leninizmle savaşmanın oldukça eski bir sistemidir.

Troçkizm salt Rusya'ya özgü bir olay da değil, uluslararası bir olaydır.»⁽³⁷⁾

Devrimde proletaryanın müttefikleri meselesi leninist ruhla belirlenmişti. Bu anlayış, «somut bir görev için somut bir müttefiki saptama yeteneğinden oluşuyor»du.⁽³⁸⁾ Bazı partilerin geçmişte işlemiş olmaktan suçlu oldukları ve «Komintern'in bazı bölümlerinin şimdi istediği», köylülüğe ilişkin yanlış sekte tavrılar gibi hatalara karşı eleştiri yöneltildi.⁽³⁹⁾ Birleşik cephe taktikleri kitleleri devrimci mücadeleye çekmenin leninist yöntemleri olarak tanımlanıyordu. Batı Avrupa'daki bazı ülkelere ilişkin olarak kentlerdeki beyaz yakalı işçiler tabakasının - memurlar, teknik elemanlar, vb. - burjuvazi ve proletarya arasında varolan güçler dengesi içinde bir ölçüye kadar savaşçı proletaryanın müttefiki haline gelebilecekleri ve belirli koşullar altında köylülerin Rusya'daki proleter devrimin belirli evrelerinde oynadığı role benzer bir rol oynayabilecekleri belirtiliyordu.

Beşinci Genişletilmiş Birleşik Oturumun aldığı kararları belirleyen bir özellik, acil, sınırlı politik taleplere, her şeyden önce toplumsal ve politik yaşamın demokratikleştirilmesi kampanyasına verilen öneme değinilmesi idi.

Ulusal mesele, birleşik oturumda ayrıntılı olarak ele alındı. Bu meselenin Beşinci Kongre'de tartışılması sırasında ana hatları belirlenen öneriler somutlaştırıldı. Beşinci Kongre'de RKP(B) delegasyonunun bir üyesi Manuiski'nin sunduğu rapor, olayların Komintern'in proletarya ve ezilen ülkeler ve sömürgeler arasındaki birleşik devrimci cepheye ilişkin düşüncelerinin doğruluğunu kanıtladığını söylüyordu. Konuşmacı, proletarya ve çeşitli ülkelerdeki ezilen milliyetler arasındaki birleşik devrimci cephenin uygulanması meselesine

ilişkin olaylara dayanan zengin malzemenin genelleştirilmesini; bazı ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin bu meseledeki hatalarının incelenmesini ve «Sovyet Rusya'da, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kurulmasını, bir çok milliyeti barındıran bir köylü ülkesinde ulusal meselenin proleter diktatörlüğü altında çözümlenmiş deneyi olarak» önemine yeterli dikkatin verilmesini talep etti.⁽⁴⁰⁾

Emperyalizme karşı oldukça köktenci bir mücadele programına sahip işçi ve köylü partileri kurma eğilimi gözönüne alındığında Doğu'nun Komintern üyesi partilerinin bu örgütlere ilişkin tavırlarını tanımlamaları gerekiyordu. Komintern, Java komünistlerine «oradaki yerel işçi ve köylü partilerinin çalışmalarında etkin bir yer almalarını»,⁽⁴¹⁾ Çin komünistlerine de emperyalizme karşı daha kararlı bir tavır almasına yardım etmenin bir aracı olarak Kuomintang'la birleşmelerini salık verdi. Manuilski konuşmasında «Doğu'yu devrimcileştiren olayları» inançsız bir tutumla «yok sayma» ve bu arada «küçük burjuvaziyle işbirliğine giderek proleter özelliklerini kaybetme» tehlikesinden söz etti.⁽⁴²⁾

Birleşik oturum bilimsel sosyalistlerin ulusal kuruluş hareketine katılma deneyimini tartıştı ve 6 Nisan'da Hindistan, Endonezya ve Mısır'daki politik durumu değerlendiren ve bu ülkelerin bilimsel sosyalistlerine programa ilişkin ve taktiksel meselelerde bazı tavsiyelerde bulunan bir karar kabul etti.

Birleşik oturum İngiliz emperyalizminin komünist unsurlara karşı yürüttüğü sindirme politikasının ağırlaşması, bir yanda işçi hareketi ve kararlı milliyetçilerle öte yanda ulusal hareket içindeki çelişkilerin, Hintli kitlelerin İngiliz emperyalizmine karşı örgütlü direnişini geçici olarak zayıflattığını» belirtti.⁽⁴³⁾ Birleşik otu-

rum, işlerin bu durumunun ülkedeki ulusal kurtuluş hareketinin yenilgisi ya da çözülmesini değil, sadece varolan ulusal partiler içindeki geçici bir bunalımı gösterdiği düşüncesiyle «Hindistan'daki yoldaşların şu sıradaki en önemli görevlerinin Hindistan'ın bağımsızlığı için ulusal kurtuluş hareketini kararlı bir mücadeleyi temel alarak şekillendirme yolunda etkin olarak çalışmak» olduğunu belirtti.⁽⁴⁴⁾ Hindistan komünistlerinin «kitlesel bir ulusal-devrimci parti ve tüm-Hindistan anti-emperyalist blokunu yaratmak» için Ulusal Kongre Partisi - ülkedeki en büyük kitlesel milliyetçi örgüt - içinde çalışmayı sürdürmeleri⁽⁴⁵⁾ ve «Hint burjuvazisinin daha ateşli bir politik mücadele vermesinin sağlanması ve birleşik anti-emperyalist cephe temelinde emperyalizme karşı bütün direniş eylemlerinin desteklenmesi» için bir yol bulması tavsiye ediliyordu.⁽⁴⁶⁾ Birleşik oturum «komünist grupları ve unsurları işçi sınıfının güçlü bir partisi içinde - Komünist Parti - birleştirmek için çalışmayı» Hint komünistlerinin en büyük görevi olarak görüyordu.⁽⁴⁷⁾

Birleşik oturum Endonezya'daki duruma ilişkin değerlendirmesinde Endonezya Komünist Partisi'nin «Java'daki tüm ulusal-devrimci partilerin anti-emperyalist cephesi sloganını öne sürmesi gerektiği»ni belirtti. Ancak Endonezya Komünist Partisi'nin bazı önderleri anti-emperyalist demokratik devrim evresini zamanından önce atlayarak «Java için Sovyet egemenliği sloganlarını, köylülüğün ve kentsel burjuvazinin geniş kitlelerini ulusal-devrimci Sarekat Rakjat Partisi altında toparlayamayacak sloganları kullanmayı» sürdürdü.⁽⁴⁸⁾

Birleşik oturum Mısırlı komünistlere «ulusal kurtuluş hareketinin her biçimini ve tabanını genişletip,

mücadelesini derinleştirecek olası her yardımı etkinlik-
le destekleme»yi tavsiye etti.⁽⁴⁰⁾

Birleşik oturum ABD komünistlerinin Birleşik Dev-
letler emperyalizmi tarafından ezilen ülkelerdeki kur-
tuluş hareketleri konusundaki taktiklerine ilişkin me-
sele üzerinde bir kararı da kabul etti. Amerikan komü-
nistlerine «Şu anda Birleşik Devletlerin sömürgesi ya
da yarı-sömürgesi konumunda olan ülkelerdeki ulusal-
devrimci hareketlere en etkin biçimde yardım etmele-
ri»⁽⁵⁰⁾ (Bu ülkeler arasında özellikle Porto Riko, Filipin-
ler ve Küba vardı); Filipin Komünist Partisi'nin kurul-
masına ve bu ülkedeki devrimci işçi sendikası hareke-
tinin sağlamlaşmasına yardım etmesi; Amerika kıta-
sındaki diğer bilimsel sosyalist partilerin tümüyle bir-
likte Orta ve Güney Amerika'daki Amerikan emperya-
lizmine karşı propagandayı hedefleyen bir Tüm-Ame-
rika Anti-Emperyalist Birliği oluşturmak için çalışma-
yı tavsiye etti.

Komintern yürütmesi tarihsel açıdan ulusal kurtu-
luş hareketlerinin hızlanmakta olduğunu ve üye parti-
leri kendi içlerinde öncü bir katılımla yönelttiklerini sa-
vunuyordu. Aynı zamanda ezilen ülkelerin bilimsel
sosyalistlerini, kitlelerin desteklemediği aceleci eylem-
lere karşı uyardı.

Komintern, partilileri proletaryanın ortasında kur-
tuluş hareketinin tüm emekçi halkı ve sömürülenleri
ve tüm anti-emperyalist güçleri altında toparlayabile-
cek önderi olarak etkin mücadeleye yöneltti. KEYK
aynı zamanda sömürge ve yarı-sömürgelerdeki işçi sı-
nıfının henüz oluşmakta olduğunu ve oradaki bilim-
sel sosyalist partilerin ancak ilk adımlarını attıklarını
düşünerek, proleter egemenliğinin kurulması sloganı-
nı ve kurtuluş hareketinin bilimsel sosyalist önderlik
altında yürütülmesini şart koşmayı zamansız buldu.

Bu, sözü edilen ülkelerin en gelişmiş olanında bile acil bir görev olarak ele alınamazdı.

Komintern, ulusal kurtuluş mücadelesinde daha etkin bir yer aldıklarında ezilen ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin önünde açılacak büyük olanaklara işaret etti. Daha kararlı anti-emperyalist güçlerin hareketin önderliğini bilimsel sosyalist partilerin üstlenmesine yardım ederek devrimcileştirecekleri mücadelelere katılmaları ulusal kurtuluş hareketine daha geniş bir bakış açısı ve güç kazandırdı.

KEYK «halkçı-devrimci», halkın, «işçi ve köylü» partileri oluşturma sloganını öne sürdü ve Doğu komünistlerini bu partileri anti-emperyalist cephenin politik örgütleri haline getirmek için - her zaman kendi politik bağımsızlıklarını koruyarak - bu partiler içinde yoğun ve kararlı bir biçimde çalışmaya teşvik etti.

Bu kararlar İkinci ve Dördüncü Kongre'nin düşüncelerini geliştirdi ve Komintern ve sömürge ülkeler partilerinin pratik eylem deneyimlerinin yaratıcı bir biçimde genelleştirilmesiydi. Bilimsel sosyalist hareket emperyalizmin ezdiği ve bağımlı kıldığı daha bir çok ülkede ortaya çıktı ve örgütsel olarak şekillendi. 1925 Ağustosunda Küba'da, daha sonra Komintern'in bir bölümü haline gelen, bir bilimsel sosyalist partinin kurulması gerçekleştirildi. 1925'te Latin Amerika'da 1.500 bilimsel sosyalist vardı. Genç partiler ve Komintern arasında daha yakın ilişkiler ve Lenin'in ideolojik mirasının özümсенmesi, Latin Amerika Komintern üyesi partilerinin anarşizm geleneklerinin üstesinden gelmesine ve marksist-leninist kuramın ulusal gerçeklere yaratıcı olarak uygulamasına yardım etti.

KEYK Beşinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu kararları hem Batı'daki kapitalist ülkeler hem de Doğu'

nun ezilen ülkelerindeki partilerin kitle çalışması politikasını geliştirmede azımsanmayacak bir rol oynadı.

1925-1926'da kapitalist ülkelerdeki partiler bir birleşik işçi cephesi oluşturma konusunda oldukça ilerleme kaydettiler.

Komintern üye partilere diğer işçi ya da anti-faşist partilerin yönetimlerine, işçi sınıfının eylem birliğini sağlama düşüncesini gözönüne alarak somut önerilerde bulunmayı salık verdi. 26 Kasım 1925 KEYK Presidiumu İtalyan Komünist Partisi yönetimine anti-faşistleri toparlamak üzere birleşik cephe taktiklerinin uygulanması hakkında bir yazı yazdı. «Parti özellikle fabrikalardaki emekçi kitleler arasında birleşik cephe çalışmalarını geliştirmenin gereğini savunarak birleşik cepheyi aşağıdan uyguladı. Bu geniş ölçüde doğrudur, ama diğer partilerin yönetim organlarına sürekli olarak öneri yapmanın yararlığını dışlamaz...»⁽⁵¹⁾

9 Ocak 1926'da Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi Fransız Sosyalist Partisi'nin bir olağanüstü kongre çağrısına ilişkin olarak bir çağrı yayınladı. Komintern Yürütmesi Fransız Komünist Partisi MK'ne bu çağrıdaki hatalara dikkat çeken bir yazı yazdı. Yürütme Kurulu partinin doğrudan kongre delegelerine seslenmiş olması gerektiğini düşünüyordu. «Ancak, sizin çağrınız, Fransız işçilerine ve sosyalist işçilere sesleniyor. Böyle yaparak kongrenin birleşik cephe önerinize yanıt verme olasılığını ortadan kaldırmış oldunuz.»⁽⁵²⁾ KEYK, Sosyalist Parti içindeki farklı eğilimleri «bir araya getirme»nin de bir hata olduğunu düşünüyordu. Mektup «sosyalist işçilerin önderlerine yaklaşımlarını kolaylaştırıyorsunuz, oysa bizim politikamız onları ayıran uçurumu genişletmektir.»⁽⁵³⁾ «Bu öneride Sosyalist Parti'ye seslenirken kullandığınız üslup bile bir birleşik

şik cephe oluşturmanın her türlü şansını dışlıyor... Önce önderlere, üstelik bu üslupla değil ve ancak daha sonra, onların reddetmesi halinde, şimdi yaptığınızı yapıp onların kavrayışı dışındaki sıradan üyelere yaklaşmış olmanız gerekliliğini unutuyorsunuz. Ancak önerilerinizi reddetmeleri halinde onları hakkıyla açığa çıkarmalısınız.»⁽⁵⁴⁾

Birleşik işçi cephesi için verilen mücadele içinde bilimsel sosyalist partiler güç kazandı ve sağ ve «sol» sapmaların üstesinden geldi. Birleşik cephe mücadelesi bilimsel sosyalistlerin, partilerin politikalarını etkileyen sol-sekter grupların neden olduğu zararı farketmelerine yardımcı oldu. Küçük-burjuva maceracı eğilimleri temsil eden aşırı-sol grupların birkaç partinin yönetiminden uzaklaştırılmaları bu dönemde oldu. Almanya'da AKP yönetiminin başındaki Fischer-Maslow grubunun «aşırı-sol» politikası parti ve işçi hareketinde ciddi zararlara neden oldu, AKP'nin işçi sendikalarında edindiği mevzileri oldukça zayıflattı. Aralık 1924'teki Reichstag seçimlerinde Fischer-Maslow grubu «Proletarya Diktatörlüğü ve Sosyalizm İçin» sloganıyla ortaya çıktı. (İşçi ve köylü hükümeti sloganı bir seçim sloganı olarak saf dışı bırakılmıştı). Bu seçimlerde parti 1924 baharındaki seçimlere göre yaklaşık bir milyon oy yitirdi. 1925'te Alman «aşırı-sol»ları SSCB'deki «yeni muhalefetle» dayanışmalarını ilan ettiler. «Aşırı-sol»un politik çizgisi devrimci mücadele ve parti gelişmesinin taleplerinden o denli sapmıştı ki bu sapma kitlelerin desteğini yitirmelerine neden oldu. «Aşırı-sol» Kasım 1925'te parti yönetiminden uzaklaştırıldı ve yönetim işçi sınıfının Thälmann başkanlığındaki denenmiş ve güvenilir önderleri tarafından devralındı. AKP'nin «aşırı-sol» önderliği uzaklaştırmasında, Fischer-Maslow grubunu sert bir dille eleştiren ve Thälmann işçi gru-

bunu destekleyen Komintern yürütmesinin büyük yardımları oldu.⁽⁵⁵⁾

KEYK «Almanya'daki aşırı-sol kanat, kitlelerin kazanılmasındaki başlıca engeldir» diye işaret etti.⁽⁵⁶⁾

İtalyan Komünist Partisi içindeki Bordiga «aşırı-sol» sapmasına karşı verilen mücadele de sonuca ulaştı. Parti Lyon'da yapılan Üçüncü Kongresinde Gramsci ve Togliatti'nin önderliğinde marksist-leninist özüne döndü.

O dönemde Japonya Komünist Partisi solcu Fukumoto sapmasıyla uğraşıyordu; bu eğilim proleter kitle örgütlerinin ve işçi sınıfının sınırlı talepleri için mücadele etmenin önemini azımsıyordu.

«Aşırı-sol» unsurlara indirilen darbe bilimsel sosyalist partilerin kitle çalışmalarını geliştirmelerini önleyen ciddi engelleri ortadan kaldırdı.

Komintern ve üye partilerin sağ ve «sol» sapmalara karşı verdiği kararlı mücadele partileri ideolojik ve örgütsel anlamda güçlendirmeye yardım etti ve Bolşevikleşmeye yol açtı.

Komintern üyesi partiler birleşik cephe taktiklerini yaratıcı olarak nerede uyguladıysa orada, kitle hareketlerinin gelişmesinde kaydadeğer başarılar elde ettiler. Bu taktiklerin etkisinin saygın bir örneği Almanya'da (1925'in sonu ve 1926'nın ilk yarısında) bağımsız prenslerin mülklerine el konması için yürütülen kampanyalardı. Bilimsel sosyalist ve sosyal demokrat işçiler ve işçi sendikaları, birleşik bir cephe içinde birlikte hareket ederek, köylü, zanaatkar kitleleri ve birkaç aydının desteğini kazandılar. Almanya Sosyal Demokrat Partisi yönetimi kitlelerin baskısıyla, prenslerin mül-

küne tazminat ödemedен elkonması için Almanya Komünist Partisi MK'yle ortak bir kampanya yürütme konusunda anlaşmaya varmak zorunda kaldı. Referandum sırasında ondört buçuk milyon seçmen prenslerin mülkünün kamulaştırılması için oy verdi. Bu AKP ve ASDP'nin daha önceki Reichstag seçimlerinde kazandıkları toplam oylardan oldukça fazlaydı.

Thälmann'ın proletaryanın sınıf mücadelesini güçlendirdiğini, Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin burjuva partileriyle olan bağlarını zayıflattığını ve onları AKP'nin insiyatifini desteklemeye yönelttiğini ve fabrikalarda birlik komiteleri kurarak sosyal-demokrat ve bilimsel sosyalist işçiler arasında uzun yıllardır duran kalın duvarı kırdığını söylediği bu kampanya üzerine olumlu değerlendirmeler yaptı.⁽⁵⁷⁾ Ancak sosyal-demokrasinin sağ önderleri çizgilerini sürdürdüler ve işçi hareketini bölmeyi hedeflediler.

İtalya Komünist Partisi tüm demokratik güçleri ülkedeki faşist diktatörlüğe karşı toparlamak için etkin bir mücadele verdi. Parti Üçüncü Kongresinde (1926) İtalyan toplumundaki sınıf çelişkilerini derinlemesine çözümledi ve işçi sınıfının burjuva demokratik devrim içinde çözülmemiş olan ulusal sorunlarla uğraşması gerektiğini açıkça ortaya koydu. Kongre partinin proletarya ve müttefiklerini ekonomik amaçlı olması zorunlu olmayan, «bir dizi somut eylem yoluyla»⁽⁵⁸⁾ proleter devrime yöneltmesi gerektiğine ve partinin etkinliklerini kolaylaştırmak üzere «genel politik sorunlara ara çözümler önerip, kitleler içinde bunlar için ajitasyon» yapabileceğine işaret etti.⁽⁵⁹⁾ Bu amaçla, anti-faşist yasalara karşı, monarşiye karşı, emekçi halka tanınacak demokratik özgürlükler için, tarımsal reform vb. için bir mücadeleye çağıran sloganlara özel önem verildi.

Komintern ve Profintern'in işçi sınıfının uluslararası ölçekteki eylem birliğine yönelik politikaları farklı eğilimlerdeki işçi sendika merkezleri, özellikle SSCB işçi sendikaları ve kapitalist ülkelerin sendikalar arasındaki bağların güçlenmesinde kendini belli etti. 1925 baharında İşçi Sendikaları Birliği Anglo-Rus Komitesi'nin (ARK) örgütlenmesi gerçekleştirildi. Bunun gerçekleşmesinde önemli bir rolü, baskılarıyla İngiliz İşçi Sendikası önderleri bu adımı atmaya razı eden «Azınlık Hareketi» oynadı. ARK Sovyet ve İngiliz işçi sendikaları arasındaki ilişkileri geliştirmeyi ve sermayenin saldırısı ve anti-sovyet bir savaş tehlikesine karşı uluslararası işçi sendikası hareketinin birliği için ortak eylem örgütlemeyi görev edindi.

Birleşik cepfe taktiklerinin önemi, üye partilere sosyal-demokrat işçilerle işbirliğine olan gereğe bir kez daha işaret eden KEYK Altıncı Genişletilmiş Birleşik Oturumu (17 Şubat - 15 Mart, 1926) tarafından kanıtlandı. Birleşik oturum sosyal-demokrasinin burjuvaziyle uzlaşmaya ve koalisyon hükümetlerine katılmayı sürdürmeye karşı çıkan sol-kanat üyelerinin, sıradan sosyal-demokrat işçilerin uzlaşma politikasından hoşnutsuz olduklarını - güçlü bir biçimde olmamakla birlikte - açıkladıklarını belirtti. «Komintern ve bölümleri sosyal-demokrat işçilerin birlik için bu dürüst çabalarını kararlılık ve içtenlikle karşılamalıdır.»⁽⁸⁰⁾

Komintern sol sosyal-demokratlarla eylem birliği oluşturmayı işçi hareketinin farklı müfrezelerini birleştirmeye yönelik önemli bir adım olarak görüyordu. Çünkü bu, işçi sınıfının geniş katmanlarını ve tüm emekçi halkı kapitalizme karşı mücadeleye çekecekti ve sınıf savaşları içinde kitlelere reformist ödevlerin kararsızlık, tutarsızlık ve yalpalamalarını gösterecekti.

KEYK birleşik cephe taktiklerinin uygulanmasındaki başlıca etmenler olarak şunları görüyordu: işçi sendikaları içindeki sol unsurların yardımlaşması, işçi sınıfının birliğine yönelik eğilimleri desteklemeleri, her ülkedeki işçi sendikalarının birliğini onarma ve bir Birleşik Uluslararası İşçi Sendikası kurma çabaları. KEYK devrimci düşüncelere sahip işçilerce asla kabul edilemeyecek taleplerin ortak eylem için bir koşul olarak öne sürülmemesine işaret etti; KEYK aynı zamanda bilimsel sosyalist ajitasyon özgürlüğünden vazgeçilmesi gerektiğini düşünüyordu. KEYK «Birleşik cephe taktikleri her şeyden önce işçilerin ortak çalışmaları temeli üzerinde oluşturulur» diye işaret etti. «Ama birleşik cephe taktikleri bununla sınırlı değildir. Olumlu koşullar varsa, komünistler, yarı-proleter ve burjuva sınıfları çekebilecek kısmi talepler de öne sürmelidir.»⁽⁶¹⁾

Komintern «birleşik cephe taktiklerini her zaman-
kinden daha büyük bir güçle sürdüreceğini, yani sosyal-demokrat işçilere ve (partisiz işçilere) politika ve ekonominin sosyal-demokrat işçilerle bilimsel sosyalistler arasında bir uyum sağlanabilecek bütün önemli sorunları üzerinde burjuvaziye karşı ortak mücadele, ortak çalışmalar önereceğini» açıkladı.⁽⁶²⁾

FKP'nin önerileri «birleşik cephe taktikleri salt önderlerin ihanetini açığa çıkarmayı hedef almamalıdır, örgütsüz kitlelere sıradan ve acil taleplerinin gerçekleşmesi için onlarla çalışmaya hazır olduğumuzu da göstermelidir» diyordu.⁽⁶³⁾ Birleşik oturum kararında «Komintern'in gelecek yıllardaki en önemli görevi üye partilerin politik eğitime, çelikleşmesine, örgütsel oturmuşluğuna, ideolojik sağlamlığına, devrimci enerjisine ve kitlelere yaklaşma yeteneğine daha fazla özen göstermek»⁽⁶⁴⁾ olduğunu belirtiyordu. Yürütme Kurulu

«Tüm ülkelerin işçileri ve dünyanın ezilen halkları, birleşin!» sloganının büyük önemini bir kez daha vurguladı.

*Komintern'in Kadro Yetiştirme
Ve Marksizm-Leninizmi
Yayma Çalışmaları*

Komintern'in üye partileri güçlendirmeyi hedefleyen çalışma alanlarının en önemlilerinden biri kuramsal ve politik anlamda eğitilmiş parti işçilerinin yetiştirilmesi idi. Binlerce partili Uluslararası Leninist Okul, (*) Doğu İşçilerinin Komünist Üniversitesi ve Komintern Yürütmesi'nin himaye ettiği Sun Yat-Sen Üniversitesi gibi eğitim kurumlarında yetiştirildiler. Yirmilerde Doğu Halklarının Komünist Üniversitesi'ne Çin, Hindistan, Arap ülkeleri, Endonezya, Çin Hindi, Moğolistan, Japonya, Filipinler, Latin Amerika ve dünyanın diğer ülkeleri ve bölgelerinden devrimciler devam etti. Bunlar marksist-leninist kuramı, parti kurmanın ilkelerini ve kitleler arasında ajitasyon ve propaganda yöntemlerini öğrendiler ve deneyim biriktirdiler. Komintern üyesi partilerin pratik mücadele okulunu bitiren ve marksist-leninist kuram ve proleter enternasyonalizmi konusunda ustalaşan bir çok eylemcisi emekçi kitlelerin has önderleri oldular.

Komünist partilerin marksist-leninist olarak çelikleşmesinde, Komintern ve bölümlerinin bilimsel sosyalizmin kurucularının yapıtlarını yayınlaması ve geniş ölçekte dağıtması büyük önem taşıyordu. Marx, Engels ve Lenin'in yapıtları partililerin olanak bulduğu her yerde legal olarak çevrildi ve yayımlandı. Partilerin illegal olarak çalıştığı ülkelerde bu yapıtlar yeraltı mat-

(*) 1926'da kurulmuş olan bu Okula 1928'e dek Uluslararası leninist Dersler deniyordu.

baalarında basılıp, takma adlarla yayınlandı ya da yurt dışında yayınlanıp ülkeye kaçak olarak sokuldu. Üye partiler Komintern'in Marx, Engels ve Lenin'in yapıtlarını, KEYK kararlarını, mektuplarını ve çağrılarını, toplantı raporlarının tam metinlerini ve Komintern önderlerinin söylev ve makalelerini içeren kitaplarını ve broşürlerini dağıttılar. KEYK'nin Enformasyon Bülteni (Inprecorr) bir çok dilde basılıyordu. Komintern'in yayınları 1929'a kadar toplam 38 ülkede ve 40 dilde çıktı.⁽⁶⁵⁾

KEYK Presidiumu 22 Ocak 1924'te Lenin'in Seçme Eserleri'nin bir cildini yabancı dillerde yayınlamaya karar verdi.⁽⁶⁶⁾ Lenin'in yapıtlarının derlemeleri kısa süre sonra Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Norveççe, Japonca, Lehçe, Fince ve diğer dillerde basıldı. 1929'a gelindiğinde Lenin'in yapıtlarının Avusturya'da 15, İngiltere'de 29, Macaristan'da 16, Almanyada 82, İtalya'da 13, ABD'de 18, Çekoslovakya'da 22 ayrı baskısı yayınlanmıştı. Komintern 1927'den başlayarak Lenin Enstitüsü'nün de işbirliğiyle Almanca, İngilizce ve Fransızca olarak Lenin'in Toplu Eserleri nin yayınlanmasına başladı. Bu dönemde en sık yayınlanan eserler Lenin'in Emperyalizm Kapitalizmin En Üst Aşaması, Devlet ve Devrim, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky, «Sol» Komünizmi: Bir Çocukluk Hastalığı, Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri, Lenin'in Komintern kongrelerinde ve daha bir çok kongredeki tezleri ve kararlarıydı. Lenin'in ideolojik mirası bilimsel sosyalist partilerin temel eylem rehberi oldu. Leninizm propagandaşı ve Lenin'in yapıtlarının işçiler, köylüler ve ilerici aydınlar arasında yaygınlaştırılması Komintern'in yerine getirdiği en önemli tarihsel görevlerden biriydi.

**KOMİTERN VE YENİ KOŞULLARDA
DÜNYA DEVRİMCİ HAREKETİNİN GELİŞME SORUNLARI
TROÇKİZMİN YENİLGİSİ**

*Sosyalizm
SSCB'de İlerliyor
Bunun Tarihsel Önemi
KEYK'in Yedinci
Genişletilmiş
Birleşik Oturumu*

Komintern ve bölümleri sınıf mücadelesi içinde her günkü işlere ait bir çok karmaşık sorunla uğraşmak zorunda kaldılar. Aynı zamanda yirmilerin ikinci yarısında, strateji ve taktiklerin değişen koşullar göz-önüne alınarak somutlaştırılması gereği doğdu. Sosyalizmi kapitalist dünyayla çevrili tek bir ülkede kurma olanakları ve bu ülkenin dünya devrimci hareketi içindeki rolü önemli bir odak noktası haline gelmişti.

Bu mesele salt Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin politikası açısından değil, tüm Komintern için son derecede önemliydi. Proletaryanın sınıf mücadelesinin karşı karşıya olduğu somut görevlerin gerektiği gibi ele alınması için bu kilit konuların tümüne açıklık getirilmesi yaşamsal bir zorunluluktu.

SBKP Lenin'in, kapitalist kuşatmanın en güç koşulları altında bile, SSCB'de sosyalizmin başarıyla kurulmasının bütünüyle sağlanabileceğini söyleyen görüşüne sıkı sıkıya bağlıydı. Sosyalizmin kurulması, beraberinde getirdiği dev sosyo-ekonomik sorunlarla birlikte «ulusal sınırlar» içine çekilmek ya da Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci gelişmesindeki rolünün azalması anlamına gelmiyordu. Aksine bu dünya devriminin en güçlü unsurlarından biriydi. İşçi sınıfının Sovyetler Birliği'nde sosyalizmi kurma çabaları sadece ülkenin bir iç meselesi değildi, bu büyük bir uluslara-

rası görevin yerine getirilmesi, tüm dünyada devrimci savaşların verildiği genel cephenin önemli bir kesimiydi.

Komintern ve SBKP(B) önünde duran programa ilişkin ve taktiksel meseleleri somutlaştırmanın yaşamsal derecede önemli ve acil olmasının bir başka nedeni, troçkistlerin ve «Yeni Muhalefet»in 1926 yazında oluşturduğu ve SBKP(B)'nin genel çizgisine bir saldırı başlatan, birleşik anti-leninist, parti aleyhtarı bloktu. Troçkizm programını hem bilimsel sosyalist hareketin programa ilişkin ilkeleri hem de özellikle İngiltere ve Çin'i ilgilendiren somut politik meseleler üzerinde geliştirdi.

İngiltere'de Mayıs 1926'da patlayan genel grev kapitalizmin geçici sağlamlık yıllarında Avrupa proletaryasının ortaya koyduğu en büyük ve en kararlı kitle eylemiydi. Bu grevin hazırlanmasında etkin bir rolü İngiltere Komünist Partisi ve işçi sendikaları içindeki «Azınlık Hareketi» oynamıştı. (*)

Komintern Yürütmesi İngiltere'de artan çelişkiyi değerlendirirken, uluslararası proletaryayı İngiliz işçileriyle genel bir dayanışma hareketini örgütlemeye çağırdı. 23 Nisan'da KEYK Presidiumu birkaç ülkedeki madencilerin ortak cephesi ve Amsterdam Enternas-

(*) Greve, yoğun olduğu sırada yaklaşık dört milyon işçi katıldı. Grevi kömür madencileri başlattı. Grev sırasında işçiler tarafından kurulan grev kümeleri ve «Eylem Konseyleri» yerel bölgelerde hükümet organlarının işlevlerini üstlendiler. Ancak işçi Sendikaları Genel Konseyi'nin uyguladığı uzlaşma politikası nedeniyle hareket genel bir grev olma niteliğini yitirdi. Madenciler, kendileri de grevi bitirmek zorunda kaldıkları Kasım sonuna dek mücadele ettiler. Sovyetler Birliği işçileri İngiliz işçilerine büyük bir moral ve maddi destek sağladı.

yonali ve Kızıl Enternasyonal'in birleşik eylemi için çağrı yapan bir karar yayınladı. Komintern «her ne pahasına ve hangi koşullar altında olursa olsun oluşturmaya kararlı olduğumuz dünya proletaryasının uluslararası eylemindeki dayanışmasının çıkarları adına» devrimci ve reformist örgütler arasındaki tüm farklılıkları azaltmanın gerekli olduğunu bir kez daha açıkladı.⁽⁶⁷⁾ Ancak reformist örgütlerin önderleri, KEYK önerilerini göz ardı ettiler. İşçi Sendikaları Genel Konseyi sağ-reformist yönetiminin İngiliz burjuvazisine sağladığı doğrudan yardım, genel grevin yenilgisindeki başlıca nedenlerden biriydi. Genel Konsey Anglo-Rus Komitesi'nin grev meselesini ve Sovyet işçi sendikalarının belirttiği madencilere yardım konusunu tartışmak üzere toplantıya çağrılmasını önlemek için olası her türlü engelden yararlandı.

İngiltere'de daha sonra madencilerin mücadeleyi tek başlarına yığıtçe sürdürdükleri genel grevin yenilgisi, troçkist muhalefetin birleşik cephe taktikleriyle mücadele etmeyi ve SBKP (B) ve onun politikasını gözden düşürmeyi hedefleyen kendi hizipçi çıkarlarını yoğunlaştırmak için bir gerekçe oldu. Muhalefet Komintern ve SBKP (B)'nin Anglo-Rus Komitesi'ne ilişkin politikalarını şiddetle eleştirirken bütünüyle acımasızdı.

Temmuz 1926'da Anglo-Rus Komitesi içindeki Sovyet İşçi Sendikası Merkez Konseyi «mümkünse kopmayı önlemek ve grevdeki madencilere olası en fazla yardım sağlamada Anglo-Rus Komitesi'nin İngiliz tarafının işbirliğini sağlamak için elinizden geleni yapın...» şeklinde bir talimat aldı.⁽⁶⁸⁾ Öte yandan muhalefet SBKP(B) ve Komintern'e aslında İngiliz İşçi Sendikası bürokratlarının çıkarları doğrultusunda bir politikayı kabul ettirmeye çalışıyordu. Zinoviev SBKP(B)

Merkez Komitesi Politbürosu'nda Sovyet işçi sendikalarının Anglo-Rus Komitesi'nden derhal çekilmesi talebini içeren bir tez sundu. Zinoviev kapitalizmin istikrarının sona erdiğini ya da sona yaklaştığını, kapitalist sistemin bir devrimci patlamalar dönemine girmekte olduğunu ve bu gözönüne alınınca güç tolama taktığının geri plana düştüğünü düşünüyordu. Zinoviev'i, Anglo-Rus Komitesi'nden çekilmeyi talep eden ve büyük darbenin Genel Konseyin sol kanadına indirilmesini öneren Troçki ve Kamenev izledi. SBKP(B) Merkez Komitesi Politbürosu Zinoviev'in tezlerini ve Kamenev-Troçki'nin önerisini reddetti.

8 Haziran'da KEYK Presidiumu «İngiltere Genel Grevinin Öğrettikleri Üzerine Tezler»i onayladı. Tez grevin Komintern'in kapitalizmin görelî ve geçici bir istikrar dönemi olarak tanımladığı dünya durumuna ilişkin değerlendirmesinin doğruluğunu ortaya koyduğunu vurguluyordu. Tezler İngiliz işçi sendikalarının reformist önderlerinin hain rolünü açıkladı ve «İşçi hareketi içindeki oportünizmi ezmeden kapitalist rejimi ezmek olanaksızdır» diye işaret etti. Tezler şöyle sürüyordu: «SSCB işçi sendikaları açısından ayrılma insiyatifi... çok 'kahramanca', ama politik anlamda çocukca ve uygunsuz bir davranış olurdu.»⁽⁶⁹⁾

Zinoviev'in reformistlerin sol kanadının şimdi İngiltere'deki «en büyük düşman» olduğu yargısı daha 1 Mayıs'ta KEYK Presidiumu'nun, T. Bell'in İngiltere grevine ilişkin raporunun tartışıldığı özel bir toplantısında reddedilmişti.

KEYK Presidiumu'nun işçilerin sendikal birliği politikasına yönelik tavrı, SBKP(B) Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komitesi'nin Temmuz Ortak Birleşik Oturumu'ndan önce bir konuşmasında Togliatti tarafından ortaya konulmuştu (Bu toplantıya KEYK Pre-

sidiomu üyeleri katıldı). Togliatti şöyle dedi: «Nedir ARK? Birleşik cephe taktiklerimiz için bir usuldür, kitleler arasında ilişki kurmak için bulup çıkardığımız bir yöntemdir... ARK önderlerle bir blok mu olmuştur? ARK içinde kuşkusuz bu öge de vardır. Birleşik cephe taktiklerimizde bir ya da bir başka ölçüde bu türden ögeler hep olmuştur. Bu, kitlelerle daha sıkı bağlar kurmak için kullandığımız ve onlarla ilişkiyi sürdürmemizi sağlayan bir yöntemdir... Birleşik cephe taktiklerinden sadece aşağıda değil, yukarıda da yararlanmak zorundayız, kitlelerin bizim önderliğimizi izlemelerini sağlamak için onların önderleriyle yan yana durmak zorundayız.» ARK'ni sona erdirmek, Fransa'daki işçi sendikası birliği taktiklerinin ve İtalyan Komünist Partisi'nin uyguladığı birleşik cephe taktiklerinin yok olmasına neden olacaktı. «Kısacası, bu bütün Enternasyonal'de birleşik cephe taktiklerinin likidasyonu olacaktır.»⁽⁷⁰⁾

Mayıs 1926'da Zinoviev bir başka sektör tezle ortaya çıktı. KEYK'nin Çin Komünist Partisi'ne Kuomintang'dan ayrılmasını tavsiye etmesini önerdi. SBKP(B) MK Politbürosu'nda bu öneri haklı olarak «Çin'deki devrimci hareketin likidasyonunu» hedefleyen bir çizgi olarak değerlendirildi.⁽⁷¹⁾ KEYK'nin ulusal-sömürgeci meseledeki pratik çizgisi, Altıncı Genişletilmiş Birleşik Oturumun kararlarının genel ve evresel bir önem taşıyan, Doğuda sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için özel bir biçim olarak tüm anti-empyrist güçleri toparlama politikası olan taktiksel çizgisiyle - bir birleşik cephenin kurulması - tutarlılık içindeydi.

Troçki-Zinoviev muhalefeti Komintern çizgisine karşı çıktı ve Komintern'in dünya devrimci sürecinin ufuklarına ilişkin temel değerlendirmelerinin ve sonuçlarının gözden geçirilmesini talep etti. Muhalefete

karşı verilen mücadelenin ana konusu sosyalizmin tek bir ülkede kurulma olanağı üzerindeydi.

SBKP(B)'nin Onbeşinci Konferansı'nda (26 Ekim - 3 Kasım 1926) Troçki ve Zinoviev demagojik bir biçimde SSCB'de sosyalizmin kurulmasının güçlüklerine işaret ettiler ve Lenin'in sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşabileceğini savunan tezlerine açıkça karşı çıktılar; proletarya diktatörlüğü ve köylülük arasındaki çelişkinin «kaçınılmazlığı»nı kanıtlamaya çalıştılar ve diktatörlüğün çöküşü için kehanette bulundular. Parti Konferansı onları sertçe geri püskürttü. Troçkist muhalefet, gene de, yıkıcı hizip çalışmalarını sürdürdü ve uluslararası ölçekte anti-leninist bir blok oluşturmaya çalıştı.

O sıralar Dimitrov çok haklı olarak «içinde bulunduğumuz dönemde Komintern içinde uluslararası bir hizip oluşuyor» dedi. O nedenle ona karşı verilecek mücadele uluslararası bir mücadele olmalıydı. Bu «Komintern'in varolması için» verilen bir mücadeleydi.⁽⁷²⁾

Troçkizm, Batı'daki proletarya «doğrudan siyasi destek» sağlamadan, SSCB'de sosyalizmin kurulma olanağını reddediyordu. Muhalefet SSCB'de sosyalist bir toplum kurulmasının dünya devriminin ufuklarını reddetmek, proleter enternasyonalizmini bir kenara itmek olduğunu iddia etti. Sovyetler Birliği'nde sosyalizmi kurma görevi, dünya devrimci sürecini geliştirme görevinden yapay olarak ayrılıyor ve onun karşısına konuluyordu. Muhalefetin amentüsü devrimin burjuva-demokratik aşamasını «atlama» düşüncesini savunan, bütün ülkeler için genel bir kural olmaya çalışan ve işçi sınıfıyla köylülük arasındaki ittifakı güçlendirme görevinde - Lenin'in en önemli kuralı - vazgeçen troçkist sürekli devrim kuramıydı.

Troçki devrimin ancak dünya ölçeğindeki zaferi-

nin Sovyetler Birliği'ndeki proleter egemenliğini «yozlaşma ve çürümeden» kurtarabileceğini sosyalist ekonominin; emperyalizmin ekonomik ve politik baskısı altında yıkılmaya ve SSCB'de kapitalist ilişkilerin yeniden kurulmasına yol açmaya mahkûm olduğunu; güçlüklerden kurtulma yolunun savaş dahil tüm ve her türlü araç kullanılarak dünya devriminin yapay olarak «kışkırtılması»nda aranması gerektiğini savundu. Troçki bu anlamda Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin başarıyla kurulması ve dünya devrimci sürecinin gelişmesinin ilerletilmesini sağlamanın bir aracı olarak barışı korumayı hedefleyen dış politikayı «ilkelerden ayrılma» olarak adlandırdı.

Bildiğimiz gibi bu tartışmalar daha 1918'lerde Lenin'den şu eleştiriyi almıştı: «Yazarlar herhalde dünya devriminin çıkarlarının kendisine bir dürtü sağlanmasını gerektirdiğine ve böylesi bir dürtünün ancak savaşla, asla barışla değil, sağlanabileceğine inanıyorlar, hangisi halka emperyalizmin 'yasallaştırıldığı' kanısını verir? Böyle bir 'kuram' marksizmden tam anlamıyla sapmaktır, çünkü marksizm onları yaratan sınıf zıtlıklarının giderek keskinleşmesiyle gelişen devrimleri 'itelemeye' her zaman karşı çıkmıştır. Böyle bir kuram silahlı ayaklanmanın her zaman ve bütün koşullar altında zorunlu bir mücadele biçimi olduğu görüşü ile özdeştir. Gerçekte ise dünya devriminin çıkarları, kendi ülkemizde burjuvaziyi alt etmiş olarak Sovyet iktidarının bu devrime yardım etmesini ama kendi gücüyle orantılı bir yardım biçimi seçmesini talep etmektedir»⁽⁷³⁾

Troçkistler Komintern üyesi partileri Lenin'in bu yargılarını reddetmeye zorladılar.

Hizipçilerin en fazla tepki gösterdikleri ilke, SBKP (B) nin izlediği ve bu yolla muhalefetin yıkıcı çalış-

malarına karşı amansız bir mücadele verdiği Leninist Parti saflarındaki birliğe ilişkin leninist ilke idi.

Dünya devrimci sürecinin yolunu çizmede ve Troçki-Zinoviev blokunun uluslararası plandaki ideolojik bir yenilgiye uğratılmasında önemli bir rolü, dünya bilimsel sosyalist hareketinin tartışmasız istemini ortaya koyan KEYK Yedinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu (22 Kasım - 16 Aralık, 1926) oynadı.

SBKP (B) içindeki duruma ilişkin raporu, parti güçlerinin muhalefetle mücadele etmek üzere toparlanmasında önemli bir rol oynayan Stalin sundu. Stalin raporunda «Partimizde bugün en acil sorun, ülkemizde sosyalizmin kurulmasıdır. Lenin tüm dünyanın gözleri bizim üzerimizde, ekonomik inşamızın üzerinde, yapıcı çalışma cephemizin kazanımları üzerinde derken haklıydı. Ama bu cephede başarı kazanmak için partimiz, proletarya diktatörlüğünün başlıca aracı, bu çalışmaya hazır olmalı, bu görevin önemini kavramalı ve ülkemizdeki sosyalist insanın zaferi için bir kaldıraç görevi görebilmelidir.»⁽⁷⁴⁾ Konuşmacı «SSCB proletaryasının ulusal ve uluslararası görevlerinin, tüm ülkelerin işçilerini kapitalizmden kurtarmak gibi tek bir ortak görevde toplandığı»nı vurguladı. Çeşitli parti temsilcilerinin - Semard, Smeral, Togliatti, Thälmann, Kolarov, Zetkin, Katayama ve diğerleri - raporları ve konuşmaları, muhalefetin anti-leninist görüşlerini ve yıkıcı çalışmalarını eleştirdi.

Muhalefet KEYK Yedinci Birleşik Oturumunda, kapitalist ülkelerdeki partilerin desteğini sağlama planlarında başarısız kaldıklarını anladılar. Birleşik Oturumda Rus meselesine ilişkin tartışma troçkistlerin tamamen yalnız kaldıklarını ortaya koydu. Delegeler tek bir vücut gibi muhalefetin kuramsal, örgütsel ve

taktiksel programını ve proletarya diktatörlüğüne düşman olanların ekmeğine yağ süren çalışmalarını lanetlediler. Birleşik Oturum Troçki'nin sosyalist devrimin bir tek ülkede zafer kazanmasının olanaksızlığına ilişkin tezlerini şiddetle reddetti ve «SBKP (B)'nin SSCB'nin ülkede sosyalist toplumun tamamıyla kurulması için 'gerekli ve yeterli herşeye' sahip olduğu inancıyla sosyalist insanın mutlak anlamda doğru bir politika yürüttüğü»ne işaret etti.⁽⁷⁵⁾ Muhalefetin leninist partiye yönelttiği «dar milliyetçilik» suçlaması partileri adına konuşan delegeler tarafından geri püskürtüldü. Birleşik Oturumdaki tüm konuşmaların ana noktası, SBKP (B)'nin SSCB'nde sosyalist toplumun inşasını gerçekleştirirken uluslararası devrimci işçi hareketine halkların ulusal kurtuluş mücadelesine, uluslararası partililer ordusuna büyük bir destek sağlamakta olduğuydu.

KEYK'nin kabul ettiği karar «KEYK Yedinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu, Sovyetler Birliği'nin uluslararası devrimin başlıca örgütlenme merkezi olduğuna inanmaktadır. Genişletilmiş Birleşik Oturum SBKP (B)'nin geçmişinde olduğu gibi bugünkü çalışmalarında da, enternasyonalizmini, sözde değil, işte, kanıtlamış olduğunu ve göz kamaştırıcı bir enternasyonalizm örneği verdiğini kaydetmektedir. Genişletilmiş Birleşik Oturum, SBKP (B)'ne yöneltilen dar milliyetçilik suçlamalarını iftira olarak değerlendirmektedir.»⁽⁷⁶⁾ diyordu.

Birleşik Oturum Komintern'in tüm bölümlerine troçkizm ve muhalefetin Komintern'in ideolojik ve örgütsel birliğini bozma çabalarına karşı kararlı bir mücadele yürütme emri verdi. Karar, bu mücadelenin emperyalist güçlerin Sovyetler Birliği'ni kuşatmaya çalıştığı bir durumda daha da önemli olduğunu vurgu-

ladı ve SBKP (B) Onbeşinci Konferansının muhalefet blokuna ilişkin kararını onayladı.

Zetkin, Togliatti, Geschke, Smeral, Kuusinen, Valetski, Dimitrov, Katayama, Manner, Codovilla ve uluslararası komünist hareketin diğer önemli önderleri 23 Ekim'de partileri adına Zinoviev'in Komintern içindeki çalışmalarına ilişkin bir öneriyi tartışmaya sundular. Bu belge KEYK Presidiumu'nun Zinoviev'in Komintern içinde daha fazla çalışmasını istenmeyen bir şey olarak gördüğünü belirtiyordu.⁽⁷⁷⁾

Presidium bu öneriyi benimsedi ve Yedinci Birleşik Oturumun görüşüne sundu. Zinoviev Komintern Yürütme Kurulu'nun Başkanlık görevlerinden azledildi.

Muhalefetin ideolojik ve politik yenilgisi uluslararası bilimsel sosyalist hareketin tarihinde bir işaret taşıydı. Komintern'in genel çizgisi üzerinden ciddi bir engel kaldırılmıştı. Komintern dünya devriminin gelişme yollarına bilimsel sosyalist hareketin strateji ve taktiklerini ve marksizm-leninizmi temel alarak saf-ları içinde birliğin sağlanma yollarını açık ve anlaşılır bir biçimde ortaya koydu.

Yedinci Genişletilmiş Birleşik Oturum, uluslararası durum ve Komintern'in görevleri meselesini inceledi ve içinde bulunulan dönemin kapitalizmin bir istikrar dönemi olduğunu vurguladı. Kapitalist istikrara geçici ve kararsız niteliklerini veren önemli etmenler arasında özellikle, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin gelişmesi, İngiliz kapitalizminin çöküşü, İngiltere'deki sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve Çin'deki ulusal devrim sıralanıyordu.

Birleşik Oturum İngiltere'deki grev mücadelesinin öğrettiklerini inceledi ve İngiliz işçi sendikalarının reformist önderlerinin teslimiyetçi tavırlarını lanetledi.

ARK içinde kalan ve Genel Konseyin d6neklđđđđđđ eleş-tiren Sovyet iřđđ sendikaları temsilcilerinin çalışma-larının ve Bağımsız İřđđ Partisi'yle uyum içinde grevci madencilere yardım 6rg6tlemeye alışan, İngiliz kom6-nistlerinin izlediđđ politikanın «iřđđleri sermayedarlara karřđ m6cadeleye toparlamanın ve reformist 6nderle-rin ne olduklarını ortaya koymanın bir aracı olarak birleřđk cephe taktiklerinin 6nemini ortaya koydu»đu-na işaret etti.⁽⁷⁸⁾

KEYK'nin Çin Meselesindeki Taktikleri

Komintern Çin'deki kurtuluş hareketinin yükselmesini gözönüne alarak, bölümlerini bu ülkedeki ulusal kurtuluş güçlerine pratik yardım sağlamaya teşvik etti.

Çin'deki 30 Mayıs 1925 olaylarından (Şangay işçileri ve öğrencilerinin Çin'deki ulusal devrimi başlatan anti-emperyalist eylemi) hemen sonra, KEYK Presidiumu Çin meselesini tartıştı ve 17 Haziran'da kapitalist ülkelerdeki üye partilere şu telgrafı çekti:

«Çin'deki gelişmeler ve emperyalistlerin, öncelikle İngiliz ve Japon emperyalistlerinin açık silahlı müdahale biçimini alan saldırılarını gözönüne alarak, Komintern Presidiumu ve Profintern savaşı Çin halkına yardım etmek üzere atılacak bir dizi adım arasında, İkinci Enternasyonal ve Amsterdam'a, emperyalistleri açığa çıkarmayı ve Çin'e yönelik başka saldırıları önlemeyi hedefleyen ortak eylemler önermeye karar vermiştir. Presidium protesto toplantıları, sosyalistler ve partisiz işçilerle ortak bağış toplama kampanyaları yapılmasını örgütleyerek sosyal-demokratlar ve Amsterdam Enternasyonal yandaşlarına ortak eylem önererek emekçi kitlelerin kamuoyunu Çin halkının bağımsızlığı için verdiği mücadeleye çekmek için gerekli tüm adımları atmanızı talep eder. Sloganlar: 1. Emperyalistler Çin'den çıksın!; 2. Onur Kırıcı Anlaşmalar Feshedilsin!; 3. Nüfuz Bölgeleri Hakları Kaldırılsın; 4. Grevci İşçilerin Talepleri Karşılansın; 5. Şangay, Hankow, Tsingtao ve diğer yerlerde işçiler ve öğrencilerin vurulmasından sorumlu olanlar hakkında derhal kanuni işlemlere başlansın.»⁽⁷⁹⁾

Çin halkını desteklemeye yönelik bu gösteriler ezen ve ezilen ülkelerin anti-emperyalist güçlerini toparlamaya yardım etti; Batı'daki işçi partilerinin somut temel meselelere ilişkin eylem birliği için bir zemin yarattı ve birleşik cephe taktiklerinin çarpıcı bir göstergesi oldu. KEYK Presidiumu'nun eylemi Komintern'in uluslararası yaşamdaki önemli olaylara gösterdiği tepkinin ne denli iyi zamanlandığını, Komintern'-

in düşman kampında bir gedik açmada nedenli usta olduğunu ve devrimci hareketin önüne çıkan olanaklardan yararlanmak için ne büyük bir güç topladığını gösterdi. KEYK Presidiumu'nun kararı yüzbinlerce insanı Çin halkına yardım sağlama hareketine çekmeye yardımcı oldu; dünyanın bir ucundaki Çin devrimini kapitalist ülkelere «yakınlaştı» ve bu ülkelerin proletaryası için yaşamsal bir sorun haline geldi. SSCB'nde başlatılan «Ellerinizi Çin'den Çekin» kampanyası tüm dünyaya yayıldı. Fransa, Almanya, ABD, İngiltere, Avusturya, Japonya, Çekoslovakya, Kore, İtalya, Mısır, Türkiye ve başka ülkelerdeki halk toplantılarında emperyalist güçlerin Çin'in içişlerine müdahalesine karşı protestolar yükseltildi.⁽⁸⁰⁾

KEYK'nin Altıncı Genişletilmiş Birleşik Oturumu (Şubat - Mart 1926) Çin'de «Ulusal bağımsızlık ve halk hükümeti sloganları altında dev boyutlu genel-ulusal bir hareketin»⁽⁸¹⁾ oluşmakta olduğunu kaydetti. Çin işçi sınıfını hareketin «vurucu gücü ve baş savaşçısı» olarak tanımladı. Birleşik Oturumun Kararı Komintern ve üye partilerin Kuomintang'ı «ülkenin bağımsızlığı ve tek bir devrimci-demokratik hükümet için emperyalistlere ve tüm militarist-feodal düzene karşı» savaştığı sürece desteklediğini ortaya koydu.⁽⁸²⁾ Yürütme Kurulu Çin Komünist Partisi safları içindeki, Çin proletaryasının bağımsız sınıf hedeflerini gözardı eden sağ likidatörleri de, «hareketin devrimci-demokratik evresini atlayarak, doğrudan proletarya diktatörlüğü ve Sovyet iktidarının görevlerine geçmeye çalışan» solcuları da şiddetle eleştirdi.⁽⁸³⁾ KEYK milyonlarca Çin köylüsünün Çin devrimini şekillendirmek üzere üstlenmeye çağrıldıkları rolün olağanüstü önemine işaret etti.

KEYK Yedinci Genişletilmiş Birleşik Oturumu Çin

deki devrimi Çin halkını yabancı boyunduruğundan kurtaracak, ülkeyi birleştirecek, işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci-demokratik bir diktatörlüğünü kuracak ve toprağın ulusallaştırılması ve yabancı sermayeye ait mülkün kamulaştırılması meselelerini ele alacak bir anti-emperyalist, burjuva-demokratik devrim olarak tanımladı. KEYK Çin devriminin genel ulusal bir evreden geçmekte olduğunu, Çin'deki burjuva-demokratik devrimin henüz gelişmesinin ilk evresinde olduğunu ve itici gücünün geniş tabanlı bir anti-emperyalist blok oluşturan proletarya, köylülük, küçük ve orta burjuvazi ve büyük burjuvazinin bir bölümü olduğunu düşünüyordu. (*)

Komintern Çin devrimine ilişkin meselelerdeki tak-

(*) Yedinci Birleşik Oturumun Çin meslesine ilişkin tezlerinin özgün örneğini çok daha gerçekçi bir hale getiren önemli değişiklikler Stalin tarafından ortaya kondu. Tefecilik üzerindeki yasağın o sırada geçerli olan Çin koşullarında uygulanamayacağını gözönüne alarak, Tezlerin bunun yerine «tefecilikle şiddetle mücadeleyi» talep etmesini önerdi. Stalin Komünistlerin Kuomintang'ın sol kanadının önderliğini mekanik olarak ele geçirmemeleri gerektiği talebi yerine şu değişti önerdi: «Komünistlerin sol kanat üzerindeki etkileri mekanik yoldan gerçekleşmemelidir.» Çin devriminin hedeflerine ilişkin bölümdeki «büyük işletmelerin, madenlerin ve bankaların ulusallaştırılması» sözlerinin önüne «emperyalist ayrıcalıklar taşıyan» deyiminin getirilmesini de önerdi. (MPA, MLE, 495/165/278/1-2.) Stalin'in ulusal-burjuva çevrelerin ilerici olanaklarına ilişkin bakış açısını yansıtan düzeltmeler Birleşik Oturum tarafından dikkate alındı.

Ancak Çiang Kay-şek ve Wang-Çin-Wey karşı-devrimci hükümet darbelerinden sonra, Stalin'in sözleri Çin, Hindistan, Çin Hindi, Endonezya ve birkaç ezilen ülkedeki ulusal burjuvazinin ilerici olanakları konusunda giderek artan bir kuşku ortaya koydu ve bu daha sonra ulusal kurtuluş hareketine ilişkin birkaç meseledeki tavrında yansıdı.

tiksel çizgisini belirlerken, bilimsel sosyalist hareketin önünde duran ve olduğundan da büyük gözükken bazı önemli kuramsal ve pratik sorunlar için doğru bir yaklaşım buldu. Komintern o sıralarda Koumintang'ı sıradan bir burjuva partisi ya da genel olarak alışılmış tipte bir politik parti olarak değerlendirmiyor, onu içinde değişik sınıflar ve politik güçler arasında bir mücadelenin sürmekte olduğu geniş tabanlı bir örgüt, bir politik blok olarak görüyordu. Komintern 1925-1927 Çin devriminin ilk evresindeki genel ulusal niteliğini vurgulayarak marksist düşünceye önemli bir katkıda bulundu. Bu devrimdeki askeri unsurun daha büyük, bir anlamda özerk ve çoğu kez belirleyici rolüne değinen sözler de bir başka yenilikti. Yedinci Genişletilmiş Birleşik Oturumdaki Çin Meselesi Komitesinin sunduğu kapsamlı ve keskin Çin militarizmi tanımı da aynı nitelikte idi. O sırada, Çin Komünist Partisi yönetiminin işaret ettiği biçimiyle «SSCB ile ilişki içinde olacağımız ve ondan yardım alabileceğimiz, müdahale tehlikesinin daha az olduğu» Kuzey-Batı Çin'de kuvvetli noktalar kurma düşüncesi öne sürülmüştü.⁽⁸⁴⁾

Yedinci Birleşik Oturum Çin devriminin genel olanaklarını değerlendirirken «Çin devriminin sonucunun ülkenin kapitalist gelişmesine neden olacak politik ve toplumsal koşulların yaratılması olmak zorunda olmadığına» işaret etti.⁽⁸⁵⁾ Devrimin zaferinin bir sonucu olarak yaratılan devlet, arı bir burjuva-demokratik devlet olmayacaktı. O «proletarya, köylülük ve diğer sömürülen sınıfların demokratik diktatörlüğünü temsil edecekti».⁽⁸⁶⁾

Yedinci Birleşik Oturum ulusal-devrimci orduların militaristlerin orduları - Çin'deki emperyalist etkinin başlıca dayanağı - karşısında zafer üstüne zafer kazanmakta oldukları bir sırada toplandı. Birleşik otu-

rum Çin'deki emperyalist müdahalenin artmakta olduğunu, «Çin'deki ulusal devrimin kendisini geçen yüz-yılda Avrupa'daki klasik burjuva devrimleri ve Rusya'daki 1905 devriminden temelde ayıran özgün koşullarda gelişmekte» olduğunu gördü⁽⁸⁷⁾

Birleşik Oturum Çin'deki ulusal-devrimci hareket içinde yer alan toplumsal güçlerin yeniden gruplaşma sürecinin hızına ve büyük burjuvazinin çoğunun karşı-devrim tarafına geçmelerinin kaçınılmazlığına işaret etti: tarımsal meseleyi «varolan durumun odak noktası» olarak tanımladı; «işçi sınıfının büyük bölümünü harekete çekme ve ulusal devrimdeki konumunu güçlendirme ve köylülüğü devrime kazanma»yı⁽⁸⁸⁾ hedefleyen somut bir talepler programının ana hatlarını çizdi; Çin devriminin en önemli genel demokratik görevlerini sıraladı ve bilimsel sosyalistlerin Kuomintang'ı burjuvazi ve toprak sahiplerinin partisi haline getirmeye koyulan Kuomintang'ın sağ yöneticilerine karşı hem sistematik ve kararlı bir mücadele yürütmelerinin, hem de Kuomintang'ın sol kanadıyla işbirliğine girmelerinin önemini özellikle vurguladı.

Ulusal-devrimci orduların baş kumandanının gerçek anti-komünist rengini ortaya koyan 20 Mart 1926 olaylarından (Kwangchow'daki karşı devrimci hükümet darbesi girişimi) sonra, KEYK Çiang Kay-şek'in er ya da geç Çin'in devrimci güçlerine saldıracağını anladı. (*)

(*) Kuomintang önderliği, Komünist Partiyle birlikte hareket ettiği sırada «Kuomintang'ın dünya devriminin genel kadrosuyla en yakın ilişkilerini sürdürmesi gerektiği» «Komintern'in rehberliğine gerek duyduğu»; ve «Kuomintang'ın en büyük isteğinin Komintern'le daha da yakın, ilişkiler içine girmek olduğu» olgusunu vurgulamaktaydı. Kuomintang yürütmesi bu örgütün Komintern'e katılmasını önerdi. (Komin-

Yedinci Birleşik Oturum büyük burjuvazinin, Çin devrimi genişlemesine ve derinlemesine geliştikçe, anti-emperyalist mücadelenin kendi çıkarları açısından bir tehlike olduğu sonucuna varacağına ve devrimden sıyrılarak onu ezmeye çalışacağına işaret etti. Bilimsel sosyalistlerin görevi devrimin gelişmesi, Çin Komünist Partisi'nin güçlenmesi ve karşı-devrimin yaklaşan saldırılarına hazırlanması için gereken zamanı kazanmaktı.

Ama o sıralarda olumluluklar açıkça Kuomintang'dan yanaydı. Bunun bir çok nedenleri vardı. Geniş kitleler daha dün devrimci bir örgüt olan Kuomintang'a hâlâ inanıyorlardı. Komünist Partinin bir çok yandaşı, Parti Kuomintang'ın devrimci ilkeleri altında yer almasaydı onun önderliğini izlemezdi. Ordu kumandanlarının bir çoğu Kuomintang yönetiminin etkisi altındaydı. Çin Komünist Partisi karşı-devrimci hükümet darbesi ve askerî diktatörlüğün destekleyicileriyle etkili olarak uğraşabilecek kadar güçlü değildi. Bu açıdan hiç de küçümsenmeyecek bir rolü daha 1921-1924 sıralarında Komintern çizgisine karşı çıkmaya çalışan Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri Çeng-Tu - Siu'nun 1927 baharı ve yazındaki çalışmaları oynadı: Şimdi de güçlü sağ oportünist eğilimler gösteriyor ve bu eğilimler Kuomintang yönetiminin sağ kanadını rahatlatmaya yarıyordu. Dahası, Çin Ko-

tern bu öneriyi reddetti). Başka bir deyişle, Kuomintang yönetimi kendisini komünist renklerle boyamak için çok uğraşıyordu. Komintern'in Kuomintang'ın ulusal-devrimci bir örgüt olduğu, komünist bir örgüt olmadığı konusunda en ufak bir kuşkusu olmadığı kesinlikle söylenebilir. Muhalefetin bu noktadaki eleştirileri bir temelden kesinlikle yok-sundu. (MPA., MLE., 495/165/66/31-33; 514/1/236/2-3, 141-144)

münist Partisi'nin o sıralar hâlâ kitlelerin desteğini elinde tutan Çiang Kay-şek kligi gibi deneyli ve acımasız bir düşmanla uğraşması gerekiyordu. (*)

KEYK Sekizinci Birleşik Oturumu (Mayıs 1927)
Çiang Kay-şek Şangay'daki karşı-devrimci hükümet darbesini başardıktan sonra Çin'de ortaya çıkan yeni durumu incelerken, devrimin yeni aşamasındaki itici güçleri - köylüler, işçiler, zanaatkârlar ve burjuvazinin bir bölümü - temsil eden Wuhan'daki Sol Kuomintang hükümetinin eğer «kitlelere yönelik» sağlam bir yol çizebilirse devrimci bir rol oynayabilecek durumda olduğunu gördü. Bu, Çin Komünist Partisi'nin izleyeceği taktiksel yolu belirleyecekti. Parti sol Kuomintang hükümetinin çalışmalarına katılarak bu hükümeti devrimci bir çizgiye çekecek güçlü bir kitle baskısı örgütleyecekti. Wuhan'ın devrimci güçlerin çekim merkezi haline geleceği ve Wuhan hükümeti üyelerinin Şangay'da askeri bir diktatörlük kurmuş olan zorba Çiang Kay-şek'i reddedecek bir konumda olacakları varsayılıyordu. Ama öyle olmadı. Temmuz 1927'de kısa süre önce Çiang Kay-şek'i hainlikle suçlayan Wang-Çin-Wey başkanlığındaki Wuhan hükümeti bilimsel sosyalistlerden ayrıldı, onlara baskı uyguladı ve Çin'deki anti-emperyalist cepheyi parçaladı.

Daha önce ulusal-devrimci bir parti olan Kuo-

(*) Çiang Kay-şek'in. Nisan 1927'deki hükümet darbesinden sonra bile Komintern'in, tek doğru çizginin hâlâ Çin'deki tüm anti-emperyalist güçleri toparlama politikası olduğu ve Çiang Kay-şek hükümet darbesinin yapılabilmiş olmasının başlıca nedeninin karşı devrimin bir güç üstünlüğüne sahip olduğu görüşünü savunmak için her türlü gerekçesi vardı. Çin Komünist Partisi'nin o sırada yaptığı hataların büyük ölçüde gençlik ve deneyimsizliğinden kaynaklandığına işaret ediyordu. (MPA, MLE., 495/166/186/8 - 9.)

mintang'ın burjuva-militarist, halk düşmanı bir kast tarafından denetlenen bir organ haline getirilmesi artık tamamlanmıştı. Başta ÇKP'liler olmak üzere emekçi halka yöneltilen azgın bir şiddet dalgasını da beraberinde getiren bu dönüşüm, Komintern'in ezilen ülkelerdeki ulusal burjuvazinin emperyalizme karşı etkin bir muhalefet gücü sayılmadığı yargısına varmasına yol açan etmenlerden biriydi.

1927 baharı ve yazında Komintern içinde Çin Komünist Partisi'nin gücünün abartılması, 1921'de 30 üyesi olan Partinin Mart 1927'ye gelindiğinde bir kitle örgütü ve etkili bir politik güç haline gelmiş olması gözönüne alındığında anlaşılabilir bir olgudur. Partinin %58.8'i işçi, %18.7'si köylü, %19.1'i aydın ve %3.1'i ordu görevlilerinden oluşan 58.000 üyesi vardı.⁽⁸⁹⁾ Oldukça yüksek olan üye sayılarıyla birlikte işçi sendikaları ve çeşitli köylü birlikleri Partinin etkisi altındaydı. Parti ülkedeki devrimci mücadelenin en etkin gücüydü.

Ama muhalefet bunu Komünist Partinin iktidarı ele geçirmek amacıyla girişimde bulunması için yeterli bir dayanak olarak görürken Komintern bu maceracı tavrı reddetti ve Çin Komünist Partisi'nin geniş kitleleri anti-emperyalist, anti-feodal bir devrime ayaklandırması, ama iktidar mücadelesini birleşik cephe çerçevesi içinde yönetmesi gerektiğini savundu. Başka bir deyişle Komintern ve muhalefet Çin devrimine ilişkin meselelerde taban tabana zıt görüşler taşıyorlardı.

KEYK'nin Çin meselesinde Çin'in bütün anti-emperyalist güçlerini ÇKP öncülüğünde biraraya toplama politikası olan çizgisi, Troçki-Zinoviev muhalefetinin sistemli ve şiddetli saldırılarıyla karşılaştı. Çin devrimi sorunu muhalefete Komintern ve SBKP

(B)'nin genel çizgisi üzerine saldırmak için bir zemin oluşturdı. Muhalefet daha sonra da Çin devriminin yenilgisini aynı amaçla kullandı.

Muhalefetin Çin meselesi üzerindeki görüşleri aşağıda olduğu gibi toparlanabilirdi. Komintern'in ezilen ülkelerde devrimci nitelik taşıyan ulusal hareketlerin desteklenmesi gerektiğine ilişkin görüşü, hatalı olarak komünist olmayan anti-emperyalist güçlerle olan bağları koparmak için bir gerekçe biçiminde yorumlanmıştı. Çin devrimi güçler arasındaki ittifaklar ve bu ittifakların nitelikleri açısından temel olarak Rusya'daki 1905 devriminin benzeri olarak görülüyordu. Devrimin sosyalist bir devrime evrimleşmesinin yakın olduğu ilan ediliyordu. Sun Yat-Sen'cilik ileri atılmış bir adım, geniş kitlelerin ideolojinin daha üst biçimlerine hazırlanması - Komintern'in bakış açısı buydu - olarak değil, temelde gerici bir ideoloji olarak değerlendiriliyordu. Birkaç sınıftan oluşan bir blokun çıkarlarını temsil elden bir hükümet kurma düşüncesi «anlamsız», «marksizmin olumsuzlanması» olarak ilan edilmişti. Kuomintang hiç bir zaman devrimci bir tavır almamış, sadece devrimci bir parti kılıfına bürünmüş, sıradan bir burjuva partisi olarak tanımlanıyordu. Troçki-Zinoviev muhalefeti devrimin gelişmesinin geçiş evrelerini bir yana bırakarak Çin'de derhal Sovyetler'in, herşeyden önce iktidar organları olarak işçi temsilcileri Sovyetleri'nin kurulmasını talep ediyordu. Muhalefet bu görüşlerini desteklemek üzere, kitlesel politik örgütler - Emekçi Halk Sovyetleri, Sömürülenler Sovyetleri - kurma meselesini ortaya atan İkinci Kongre kararlarından riyakârca alıntılar yapıyorlardı. Başka bir deyişle muhalefet burjuva-demokratik devrim aşamasını bir yana bırakarak; Çin'de proletarya diktatörlüğü için hemen bir mücadele veril-

mesini talep ediyordu. Kuomintang'ın, uğrunda verilecek mücadele sırasında kitlelerin bu programı sabotage eden Kuomintang yönetiminin değil ÇKP'nin ardında toparlanmasına yardımcı olabilecek, tarımsal programı Komintern'e, toprak reformunu tüm Çin ölçeğinde hızlandırmayı hedefleyen bir politikayı dayatmaya çalışan muhalefet tarafından bir yana itildi.

Nisan 1927'deki Çiang Kay-şek karşı-devrimci hükümet darbesinden sonra muhalefet, sağ Kuomintang önderlerinin yakın gelecekte dışarı atılacaklarını ve Çin'de «proletarya, köylülük ve kentli yoksulların bir diktatörlüğünün» kurulacağını savundu. Bu anlamda Sovyetler sloganına karşı çıkan herkesin Wuhan sol Kuomintang Hükümetinden ihraç edilmesi yolundaki gerçekçi olmayan taleple birlikte «olası her yerde, öncelikle işçi belgelerinde Sovyetler»⁽⁹⁰⁾ sloganı bir kez daha öne sürüldü.

Bu programın uygulanması için girişilecek çaba Çin Komünist Partisi'nin devrimin daha ilk evrelerinde yenilgisine yol açmakla kalmayıp, partinin birleşik ulusal cephe içindeki yıllar süren öncü katılımıyla elde edilmiş olan devrimci ağırlığın ölçeği ve kapsamında da kesin bir eksilmeye neden olurdu. Çin devrimi kitlesel aşamasından geçmemiş olurdu.

Komintern Komünist Parti politikasının doğruluğunu bu mücadele içinde kitlelere anlatmak üzere daha büyük yığınları genel demokratik sloganlar altında devrimci mücadeleye çekmeye çalışırken, Troçki kitlelerin kendi politik deneyimlerini edinmelerine büyük bir önem veren görüşle alay ediyordu. Troçki, Komintern'in bakış açısını «Kuomintang'ın tutucu ulusal-burjuva hükümeti, Çiang Kay-şek'in askeri diktatörlüğü... kısacası mülk sahibi ve egemen sınıfların kurduğu, devrimci kitle hareketi için bir engel olan bü-

tün kurumlar, bu kurama, 'kitlelerin bizzat' bu engeli kaldıracığı bir zamana dek politikamızı belirleyecek büyük bir tarihsel aşama haline gelmektedir»⁽⁹¹⁾ diye sunuyordu. Tarih de, Troçki'ye gülecekti: Çiang Kay-şek diktatörlüğünün altedilmesi için uzun yıllar süren bir mücadele ve uzlaşmalar gerekti bu hedefe «kitleler» olmaksızın ulaşma çabaları sadece yenilgilere yol açtı.

Komintern muhalefetin dayatmaya çalıştığı taktiksel çizgiye şiddetle karşı koydu. Muhalefetin Çin devriminin sorunlarına ilişkin yenilgisinde önemli bir çaba, Komintern Yürütmesinde Çin sorununun tartışılmasında, buna ilişkin belgelerin taslaklarının hazırlanmasında ve Komintern'in Çin'deki politikasının temel çizgilerinin belirlenmesinde etkin bir rol alan Stalin'e aittir.

Devrimci güçlerin 1927'deki yenilgisinden sonra Çin'de ortaya çıkan durum KEYK Dokuzuncu Birleşik Oturumu'nda (9-25 Şubat 1928) incelendi. Komintern «işçilerin ve köylülerin geniş devrimci hareketinin ilk dalgasının» ezici yenilgilerle sonuçlandığı; «içinde bulunan dönemde devrimci kitle hareketinin ulusal ölçekte güçlü bir yükselmesinin söz konusu olmadığı» burjuva demokratik devrimin ekonomik, sınıfsal ve ulusal hedeflerine varılmadığı; Çin devrimini şimdiden sosyalist devrime doğru evrimleşmiş ya da «kalıcı bir devrim» olarak görmenin yanlış olacağı sonucuna vardı. «Devrimin burjuva-demokratik evresinin atlanması eğiliminin yanı sıra devrimin sürekli olarak 'kalıcı' bir devrim gibi değerlendirilmesi, 1905'te Troçki'nin yaptığı hataya benzer bir hatadır. Bu hata özellikle zararlıdır çünkü sorunun böylesi bir formülasyonu yarı-sömürgeci bir devrim olarak Çin devriminin ta-

şıdığı kapsamlı ulusal özellikler tarafından da dışlanmaktadır.»⁽⁹²⁾

Birleşik Oturum Çin'deki devrimci hareketin eşitsiz bir biçimde gelişmekte olduğunu da kaydetti. «Bu arada, şu andaki durum, bazı bölgelerde köylü hareketinin daha da gelişmesine karşılık, bazı sanayi merkezlerinde işçi hareketinin beyaz kan akıttığı ve benzeri görülmemiş bir beyaz şiddetle karşı karşıya kalarak belli bir ölçüde bir ölüşü göstermekte olduğunu nitelemektedir.»⁽⁹³⁾ Komintern böylece daha 1928'in başlarında, Çin devriminin gelecekteki yıllardaki yönünü büyük ölçüde belirleyecek olan o çok önemli ve kendine özgü eğilimi ortaya çıkardı.

Komintern'in görüşüne göre o dönemde Çin Komünist Partisi'nin başlıca görevi, sayıları milyonları bulan işçi ve köylü kitlelerini mücadeleye çekmek, onları politik olarak eğitmek için çalışmak, Parti ve sloganları çevresinde örgütlemek ve günlük mücadelelerini yönetmektir. KEYK Komünist Parti'nin Kuomintang işçi sendikalarında çalışmasının gerekliliğini belirtti; Komünist Parti'nin «sovyetleşmiş köylü bölgeleri»ndeki başlıca görevinin tarımsal devrimi yürütmek ve sonunda hepsini bir tek tüm Çin Kızıl Ordusu içinde birleştirmek üzere Kızıl Ordu birimleri örgütlemek olduğunu düşünüyordu ve Çin Komünist Partisi'ni kent ve kırdaki eşgüdümlü genel eylemler için hazırlık yapmaya yöneltti.

KEYK Kanton ayaklanmasını «proletaryanın Çin'de bir Sovyet hükümeti örgütlemek için gösterdiği yiğit bir çaba» olarak tanımladı. Ayaklanmanın ciddi etkisizlikler taşıdığına da işaret etti, bunlar: işçiler, köylüler ve askerler arasındaki yetersiz hazırlık çalışmaları, Kuomintang işçi sendikaları içindeki işçilere yönelik yanlış bir yaklaşım ve parti ulusal merkezinin

Kanton'daki olaylara ilişkin bilgi eksikliği idi. «Tüm bu gaflara karşın, Kanton ayaklanması, artık büyük Çin devriminin önderleri olarak tarihsel görevlerine sahip çıkma hakkını elde eden Çin işçilerinin en büyük yığıtliklerinin bir örneği olarak değerlendirilmelidir.»⁽⁸⁴⁾ Komintern Çin Komünistlerini puçizme, «ayaklanmayla oyun oynama»ya karşı uyardı.

Komünist Partiye tavsiye edilen sloganlar büyük çiftliklere el konması, sekiz saatlik işgücünün uygulanmaya konması, Çin'in ulusal olarak bütünleştirilmesi ve emperyalizmin boyunduruğundan kurtarılması, varolan hükümetin devrilmesi, işçi ve köylü diktatörlüğünün kurulması ve Sovyetler'in örgütlenmesiydi. Komintern'in politik çizgisinde proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün organları olarak Sovyetler'in örgütlenmesi için çağrı yapan sloganın desteklenmesi biçiminde ortaya çıkan değişiklik, Kuomintang önderliğinin ihaneti, 1925-1927 devriminin yenilgisi ve o sırada geniş bir anti-emperyalist ulusal cephenin oluşturulması için elverişli koşulların olmamasının bir sonucu olarak yaratılan yeni durumda ortaya çıktı.

*Komintern ve
Endonezya Komünist Partisi*

Komintern'in ulusal-sömürgeşel meseledeki taktiksel çizgisinin doğruluğu, Endonezya'daki kurtuluş ve komünist hareketlere yönelik politikasında çarpıcı bir biçimde örneklendi.

Beşinci Birleşik Oturum'un kapanmasından hemen sonra KEYK, Endonezya Komünistlerine Birleşik Oturumun benimsediği kararı, karar kapsamını açıklayan bir mektupla birlikte sundu. KEYK «Sarekat İslâm birleşimi ve ideolojisi açısından bir küçük burjuva örgü-

tüdür, böyle olunca da komünistlere benzer bir programa değil, bir ulusal kurtuluş programına sahip olmalıdır» diye vurguladı.⁽⁹⁵⁾

KEYK Endonezya Komünist Partisi'nin Aralık (1924) Konferansı'nın, geniş köylü kitlelerini birleştiren Sarekat Rakjat örgütünü dağıtmaya çağıran kararlarına karşı olduğunu kaydetti. KEYK «Uluslararası Komünist hareketin deneyimi köylü çoğunluğunun etkin desteğini elde etmeksizin proletaryanın mücadelede başarısından söz edebileceği bir tek ülke olmadığını göstermiştir.» diye yazdı. «Bu, Endonezya köylülüğünün Hollanda emperyalistlerine karşı savaşlarında onlara önderlik etmeyi ihmal ederseniz, devrimi yıllarca ertelemiş olacağınızı açıkça ortaya koymaktadır.»⁽⁹⁶⁾

KEYK kararıyla biçimsel olarak uyuşmasına karşın, o sırada içindeki sol sektör eğilimlerin en üst noktasında olduğu Endonezya Komünist Partisi yönetimi Komintern'in tavsiyelerini dinlemedi ve önceki politikasını izledi.

KEYK Endonezya Komünist Partisi'ne sektör hatalarından, köylülüğün rolünü değerlendirememesinden, işçilerin günlük çıkarları için verilen mücadeleyi politik mücadeleyle birleştirmekteki isteksizliğinden ötürü parti politikasının ciddi olarak eleştirildiği bir mektup daha gönderdi.

EKP önderliği Komintern'in tavsiyelerini «gereksiz talimatlar» olarak değerlendiriyordu. Sarekat Rakjat ulusal-devrimci örgütlenmenin likidasyonunu hedefleyen bir politika izlenmesinin getireceği elim sonuçları hesaba katamadı. Parti yönetimi Hollanda sömürgecilerinin 1926'da aldığı sert bastırma önlemlerinin yarattığı umutsuzluğu sonunda parti için ciddi sonuçlara yol açan, aşırı devrimci bir tavır almaya zor-

layarak kitlelerin eyleme gerçekten hazır olduğu biçiminde yorumladı.

1926 yazında Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden bir delegasyon Komintern'e geldi. Delegasyon KEYK'ne 1925 sonunda Solo'da (Orta Java) partinin en büyük şubelerini temsil eden MK, Sarekat Rakjat örgütü üyeleri ve bir kaç işçi sendikasının katıldığı bir toplantının yapıldığını bildirdi. Toplantı «Partinin kendisini nesnel olarak güçlü bir direniş ve bir ayaklanmayla gericiliğe karşı koyabilecek denli güçlü hissettiği» sonucuna vardı.⁽⁹⁷⁾ Delegasyon Yürütmeye Endonezya'da, Komünist Parti'nin sekiz bin, Sarekat Rakjat'ın yüzbir bin üyesi olduğunu ve de EKP yirmiüç bin ücretli ve maaşlı işçi üyesi olan dokuz işçi sendika merkezinin denetimi altında olduğunu söyledi.

KEYK 22 Temmuz'da EKP Delegasyonu'nu kabul etti. Yürütme adına söz alanlar delegelerin rapor ettiği devrimci durumun Endonezya'da gerçekten var olup olmadığı ve yaklaşan ayaklanmanın politik bir programı olup olmadığı konusunda çok endişeliydiler. İkinci meseleden delegasyonun kendisi de pek emin değildi. «Tüm halk, önderliğimizi izleyecek ve bundan sonra bir politik program çizeceğiz. Tabii zamanı gelir gelmez ve biz hazır olunca iktidarı ele geçireceğiz» diyorlardı. Delegasyon ayaklanmanın başarıya ulaşacağından emindi.⁽⁹⁸⁾

EKP MK temsilcileri Ağustos'ta Komintern Yürütmesinin bir üyesi olan Stalin'le tanıştılar. Delegasyon ülke içindeki durumun kitlesel bir devrimci ayaklanmadan yana olduğunu rapor etti. Stalin ayaklanmanın gerektiği gibi hazırlanıp hazırlanmadığı konusundaki kaygılarını belirtti ve aynı zamanda devrimin ulusal-demokratik evresinin atlanmasına ilişkin çabaların başarı şansının küçük olduğunu vurguladı. Dele-

gasyon Eylül 1926'da KEYK'nin Endonezya sorunu üzerindeki, ana noktaları Stalin'in görüşleriyle çakışan karar taslağını okudu. Onlarda, taslak oldukça keskin, olumsuz bir tavır uyandırdı.

KEYK'nin benimsediği Endonezya meselesine ilişkin karar, Endonezya Komünist Partisi'nin en önemli görevlerinden birinin EKP'nin örgütsel ve politik tam bağımsızlığını koruyarak ülkedeki tüm ulusal-devrimci unsurları toparlamak ve bir ulusal birleşik cephe kurmak olduğunu belirtiyordu. Tavsiye edilen eylem programının ana noktası ülkenin bağımsızlığı talebiydi.

Kasım 1926'da Hollanda sömürgecilerine karşı ayaklanma gerçekleştiğinde, Komintern emekçi kitlelerin yiğit isyancılarıyla dayanışma hareketi için bir kampanya başlattı. Tüm dünyanın önünde Endonezya halkının cellatlarını açıkladı ve ülkedeki sömürge baskısına karşı verilen mücadelede Endonezya Komünist Partisi'nin oynadığı öncü role işaret etti. Komintern daha sonra Endonezyalı partililere, ayaklanmanın yenilgiye uğramasının bir sonucu olarak parçalanmış olan partilerini yeniden kurmak için yardım sağlamak üzere çok çalıştı. Devrimci-demokratik kanadın artan etkisiyle bilimsel sosyalistlerle birleşik bir cephe kurmaya giderek daha fazla eğilim gösteren, Endonezya'nın proleter olmayan anti-emperyalist güçlerini de bir çok kez destekledi.

*Anti-Emperyalist
Birliğin Kurulması*

O sıralarda kendini duyurmaya başlayan ulusal kurtuluş hareketi dalgasının yükselmesi anti-emperyalist güçleri daha büyük çaplı çalışmalara yönetti.

Daha 1926 Şubatında, bazı anti-emperyalist örgütlerin temsilcileri Berlin'deki bir Konferansta Sömürge Baskılarına Karşı Birlik'i oluşturmuşlardı. Konferans ezilen halkların temsili bir uluslararası kongresini toplamaya da karar verdi. Konferansın oluşturduğu yönetim kurulu kongrenin Brüksel'de toplanmasına karar verdi ve aşağıdaki meselelerin gündeme alınmasını önerdi: Emperyalizmin sömürge politikası ve bunun sömürge ve yarı-sömürge ülkeler üzerindeki etkisi; ezilen halkların kurtuluş mücadelesi ve bunun emperyalist ülkelerin işçi hareketi ve ilerici örgütlerince desteklenmesi; sömürge ve emperyalist ülkelerdeki ulusal kurtuluş ve işçi hareketlerinin ortak eylemi; tüm ülkelerin ulusal kurtuluş ve işçi hareketlerinin birleştirilmesi amacıyla sömürge baskısı ve emperyalizme karşı kalıcı bir uluslararası örgütün kurulması.

Sömürge Baskısı ve Emperyalizme Karşı Dünya Kongresi 10 Şubat 1927'de Brüksel'de açıldı. Kongreye 37 ülkeden 137 ilerici örgütü temsil eden 152 delege katıldı. Bunlar ezilen halkların, kapitalist ülkelerin işçi sınıfı ve aydınlarının temsilcileriydi.

Kongrenin kabul ettiği belgelerin en önemlilerinden biri İngiliz, Hintli ve Çin delegasyonlarının ortak olarak önerdiği karardı.

Karar emperyalist ülkelerin işçi sınıfının ulusal kurtuluş hareketine ilişkin görevlerini şöyle formüle ediyordu: ezilen halkların tam kurtuluşları için onlarla omuz omuza savaşmak, sömürge halklarının baskı altında tutulması ve sömürge sisteminin korunması için tasarlanan borçlanmalara karşı oy vermek; emperyalizmin politikasını açığa çıkarmak ve «sınıf mücadelesi öğretisine uygun olarak kurtuluşa ulaşmak.»⁽⁹⁹⁾ Kongrede tüm yabancı silahlı kuvvetlerin derhal Çin'den çekilmesi talebi de öne sürülmüştü. Kongre Hin-

distan'a ilişkin kararda ülkenin yabancı baskıdan tüm-
den kurtuluşu için sürdürülen hareketi kuvvetle des-
tekledi ve diğer ülkelerin işçi sınıfı ve halklarının Hin-
distan'a ordular gönderilmesini engellemek için gerek-
li eylemlere girişeceklerine olan inancını açıkladı.
Kongre sömürgecilerin Suriye'deki eylemlerini lanet-
ledi.

Uluslararası İşçi Yardımı Genel Sekreteri Willi Mü-
zernberg'in raporunda, Ulusal Bağımsızlık İçin Em-
peryalizm ve Sömürge Baskısına Karşı Birlik adı veri-
len uluslararası bir örgüt kurulması kararlaştırılmıştı.
Tüm ulusların kendi kaderini kendisinin belirlemesi,
tüm halkların ulusal bağımsızlığı, tüm ırklar ve tüm
insanlara eşit haklar için kapitalist ve emperyalist ege-
menliğe karşı savaşı ve Brüksel Kongresi'nin karar-
larını benimseyen tüm örgütler, partiler, işçi sendika-
ları ve tek tek bireyler bu birliğe üye olabilirlerdi.

Kongre «Tüm Ezilen Halklar ve Sınıflar» başlıklı
bir bildirme yayınladı. Bildirgede şöyle deniyordu: «Ezi-
len halkların ve dünyanın her yanından gelen işçi sı-
nıfı temsilcileri Kongrede toplanarak temel haklarını
ve gelişimlerini güvence altına alma konusundaki çı-
karlarında kardeşçe bir ittifaka girdiler... Ezilen halk-
lar ve ezilen sınıflar, birleşin!»⁽¹⁰⁰⁾ Pravda Brüksel
Kongresi'ne ilişkin olarak şöyle yazdı: «Hiç bir çılglık
yükselen bu sloganı boğamaz: 'Bütün ülkelerin işçileri
ve ezilen halkları birleşin!'»

Komintern farklı anti-emperyalist güçlerin bir bir-
leşik cephe örgütü olarak değerlendirdiği birliğin ça-
lışmalarına her türlü yardımı sağladı.

Bu birlik uluslararası işçi sınıfı, kapitalist ülkele-
rin ilerici aydınları, Asya, Afrika ve Latin Amerika'
nın sömürge ve bağımlı ülke halklarının temsilcilerinin
geniş tabanlı, anti-emperyalist ilk birleşik cephe örgü-

tüydü. Örgüte tüm kıtalardan çok sayıda politik, sendikal, kültürel ve toplumsal örgütler katıldı.

G. Dimitrov, Temmuz 1929'da şöyle yazdı: «Dünya Anti-Emperyalist Birliği, çoğunlukla büyük, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki emperyalizme karşı çalışan bir örgüt olarak kurulmuştu... Balkanlar'ı da kapsıyordu... Bu örgüt ortak cepheyi Balkan Yarımadası'ndan Çin, Hindistan, Latin Amerika, Suriye, Fas, Mısır, Afganistan, İran ve anti-emperyalist cephedeki diğer ülkelerin halklarına dek uzatmıştı.»⁽¹⁰¹⁾

*Giderek Artan Anti-Sovyet
Savaş Tehlikesi Karşısında
Komintern Çalışmaları*

Komintern'in savaşa, savaş tehlikesine ve Çin devriminin sorunlarına karşı mücadeledeki görevleri KEYK'nin Sekizinci Birleşik Oturumu'nun en önemli noktalarıydı.

1927 baharında emperyalist devletlerin egemen çevreleri Sovyetler Birliği'ne karşı bir dizi kışkırtmayı sahneye koydular. İngiltere o sıralarda uluslararası anti-sovyet kampanyada en etkin rolü oynuyordu. 6 Nisan 1927'de Pekin askeri yetkililerinin birkaç yüz jandarması ve askeri, Sovyet Elçiliği'ni bastılar ve elçilik kadrosunu aradılar. Bu kışkırtmayı İngiliz Haberalma Servisi örgütlemişti. Baskın sırasında ele geçirildiği iddia edilen sahte belgelerin yardımıyla İngiliz Hükümeti SSCB'ni Çin'in içişlerine karışmakla suçlamaya karar verdi ve Sovyetler Birliği ile Kuzey Çinli militaristler arasında silahlı bir çatışmayı kışkırttı. Hemen ardından Şanghay'daki Sovyet Konsoloslugu kuşatıldı. Birkaç gün sonra Çiang Kay-şek askeri bir hükümet darbesi yaparak Çin'in devrimci güçlerine ağır bir darbe indirdi.

Pekin'deki provokasyonu haber alır almaz KEYK

Politik Sekreteryası üye partilere şu telgrafi gönderdi: «Pekin'deki Sovyet Elçiliğinin basılması, tutuklamalar, küçük düşürmeler, Şangay'daki Konsolosluga İngilizlerce kuşatılması diplomatik kadrolar tarafından gerçekleştirilmiştir. Mizansenin SSCB'ne karşı bir savaş kışkırtmakta olan İngiltere tarafından hazırlandığı konusunda en ufak bir kuşku yoktur. Çin li-manları emperyalistlerce işgal edilmektedir. Durum son derece gergindir. Çin devrimine karşı savaş bir gerçekliktir ve savaş SSCB'ni tehdit etmektedir. Geniş kitleleri ayaklandırmak, yan örgütlerin tümü ve gençlikten yararlanmak tüm bilimsel sosyalist partilerin görevidir. Olanaklı en kısa zamanda ve mümkünse İngiliz elçilikleri ve konsolosluklarının önünde İngiliz aleyhtarı kitle gösterileri örgütlemek mutlaka zorunludur. Mümkün olan her yerde parlamentolarda sorular sorulmalı ve hükümetlerin tavırlarında açıklık talep edilmelidir.»⁽¹⁰²⁾ Savaş tehdidi karşısında Komintern tüm dünyadaki üyelerini harekete geçirdi. Bilimsel sosyalistler emekçi halkın savaş aleyhtarı kitle gösterilerine ve eylemlerine rehberlik ettiler.

Ancak gericiler kışkırtmalarını azaltmadılar. 12 Mayıs'ta İngiliz polisi Londra'daki Sovyet Ticaret Delegasyonu ve Anglo-Rus Kooperatif Birliği (ARKOB Ltd.) binalarını bastı. Baskıncılar dört gün çılgınca suç unsuru bulmaya çalıştılar. Kısa bir süre sonra İngiliz Hükümeti SSCB ile diplomatik ilişkilerini kesti. On gün sonra Varşova'daki Sovyet Elçisi P.L. Voikov bir suikast sonucunda öldürüldü. Suçu beyaz muhafızlar işlemiştii, ama ucu Londra'ya uzanıyordu. Uluslararası durum her zamankinden daha gergin bir hale gelmişti.

İşçi sınıfı çok yakın bir emperyalist savaş tehlikesiyle yüz yüze gelmek durumundaydı. KEYK Sekizinci

Birleşik Oturumu'nun kararı «tüm ülkelerin işçi kitlelerinin şimdi her zamankinden daha uyanık olmaları gerekmektedir» diye belirtiyordu. «Tüm ülkelerin bilimsel sosyalistleri saflarını sıklaştırmalı, Çin'de zaten başlamış olan savaş ve Sovyetler Birliği'ne karşı hazırlanmakta olan savaş karşısında tüm güçlerini harekete geçirmelidir.»⁽¹⁰³⁾

Sekizinci Birleşik Oturum emperyalist savaş kışkırtma politikalarının işçi sınıfını bastırmanın faşist, terörist yöntemlerini ve bu yöntemlerin «uluslararası bir hale getirilmesini» içerdiğine işaret etti. «Savaşı sürdürebilmek için kapitalizmin geri planda 'barış'a gereksinmesi vardır. Çağdaş savaşın niteliği cephedeki insan kitlelerine ek olarak dev savaş makinasını besleyecek dev bir sanayi ordusunu gerektirir. Bu insanlar o makinenin dişlileri haline gelmeli, savaşma isteklerinden tümünden sıyrılmalıdır...»⁽¹⁰⁴⁾

Dünya emperyalizminin Sovyetler Birliği'ne karşı bir haçlı seferi hazırlamakta olduğu bir sırada sözde emperyalist politikanın «aşırılarını» lanetleyen ama ona karşı hiçbir etkili önlem almayan sağ sosyal-demokratların tavrı devrimci işçiler arasında öfkeli duygular uyandırdı. Birleşik Oturum'un kararı sosyal-demokrasi ve Sosyalist İşçi Enternasyonalî'nin Marsilya Kongrelerinde «Bolşevizm dünyasının» barışın en büyük tehdidi olduğunu açıklayarak savaşın ideolojik olarak hazırlanmasını üstlendiklerini belirtiyordu.⁽¹⁰⁵⁾ Komintern bölümlerini savaş tehlikesini herhangi bir biçimde küçümsemekten kaçınmaya çağırırdı.

Emekçi halkın ulusal duygularına demagojik bir dille dokunan burjuva basını Sovyetler Birliği'ni tehdit eden savaş tehlikesine karşı verdiği mücadelede Komintern'in «SSCB'nin çıkarları doğrultusunda davran-
dığı»nı haykırıyordu. Ancak politik anlamda uyanık iş-

çiler Sovyetler Birliği'ndeki devrimin kazanımlarını savunarak dünya devriminin siperini, uluslararası bilimsel sosyalist hareketin başlıca dayanağını, yaşamsal olarak en önemli anti-emperyalist gücü savunduklarını ve böylece kendi halklarının gerçek ulusal çıkarlarına hizmet ettiklerini anladılar.

Sekizinci Birleşik Oturum bir kez daha troçkistlerin süregelen hizipçi çalışmaları meselesine dönmek zorunda kaldı. Troçki Birleşik Oturum'da Komintern ve SBKP (B)'ne karşı iftira dolu saldırılarda bulunmak üzere tekrar tekrar söz aldı. Birleşik cephe taktiklerinden vazgeçilmesini talep etti. Muhalefet önderi kapitalist istikrarın sona erdiği konusundaki «bulgularını» yeniden ortaya koydu. Birleşik Oturum'da bu inancın temelsiz, bilimsel sosyalist ve işçi sınıfı için yanlış bir yön gösterdiği ortaya kondu. Troçki ve onu izleyenlerin Komintern ve SBKP(B)'ne yaptığı saldırılar burjuva propagandası için cephane sağladığı ve anti-sovyet karalama kampanyasında geniş ölçüde kullanıldı. Troçki'nin Birleşik Oturum'daki konuşmaları açıkça hizipçi hedefler gözetiyordu. Birleşik Oturum'un kararında Troçki ve yandaşlarının konuşmaları «bi-reysel politik kaçkınların dünya komünistler cephesine karşı sonuçsuz mücadelesi» olarak nitelendirildi.⁽¹⁰⁶⁾

Birleşik Oturum Troçki'nin hizipçi çalışmalarını sürdürmesini kesinlikle yasakladı ve Birleşik Oturum'un talebine uymadığı takdirde KEYK'ne Troçki'yi Yürütme Komitesi'nden ihraç etme yetkisi verdi. Birleşik Oturum'da Komintern ve SBKP(B) çizgisine karşı «sonuna kadar» mücadele edeceğini açıklayan Troçki teslim olmadı ve hizipçi çalışmalarını sürdürdü. 27 Eylül'de, KEYK Presidiumu Birleşik Oturum'un kararına uyarak Troçki'yi Komintern Yürütme Komitesi'nden ihraç etti. Troçkist muhalefet Komintern'den atıldı.

Uluslararası bilimsel sosyalist hareket tarafından lanetlenen muhalefet Komintern ve SBKP(B)'ne karşı verdikleri mücadelede bir müttefik bulan uluslararası komünist hareketin düşmanları arasında giderek artan bir destek buldu. Menşevik Sotsialisticheslay Vestnik Haziran 1927'de şöyle yazdı: «Muhalefetin stalinist çoğunluğa yönelik saldırıları muhalefetin programı açısından değil, eleştirileri açısından, Bolşevizmin çözümlmesi açısından, diktatörlüğün 'bütüncül' yapısının temellerini sarsması, Komintern'in ideolojik ve örgütsel temellerini altetmesi açısından önemlidir.»⁽¹⁰⁷⁾

Bu dönemde SSCB dış politika alanında önemli başarılar elde etmişti. Savaş kıskırtıcıları Sovyetler Birliği'ne karşı birleşik bir kapitalist devletler bloku derleyememişlerdi. Savaşı önleyen belirleyici bir etmen, Bolşevik Parti ve onun Merkez Komitesi'nin kararlılıkla sürdürdüğü leninist barış politikasıydı. SBKP(B) MK ve MDK'nin Temmuz-Ağustos 1927'deki Ortak Birleşik Oturumu kararlarında barışı korumanın gerekliliğini ortaya koydu ve «barış geçen her yıl, geçen her ayla birlikte proleter devletin konumunu güçlendirmektedir» diye vurguladı.⁽¹⁰⁸⁾

SSCB'ne yeniden müdahale etme planları da başarısız kaldı, çünkü emperyalist hükümetler SSCB'nin dünya işçilerinin gözünde kazandığı saygınlığı hesaba katmamışlardı. Uluslararası proletarya, ezilen ülkelerdeki ulusal-devrimci güçler kendileri için başlıca dayanağı ve umudu Sovyetler Birliği'nde görüyorlardı.

Sovyetler Birliği'ne yönelik olumlu duygular en çarpıcı bir biçimde Ekim Devrimi'nin onuncu yıldönümünde ortaya kondu. Tüm dünyadaki yüzbinlerce ezilen ve sömürülen insan dünyanın ilk işçi ve köylü devletin yıldönümünü kendi bayramlarını kutlar gibi kutladılar. Sovyetler Birliği'ne karşı bir iftira seli yağ-

dıran burjuva propagandasının çabalarına SBKP(B) ve Sovyet Hükümetinin kapitalist ülkeler emekçi halkının delegasyonları, sömürge ve yarı-sömürge halklarının temsilcileri için «açık kapılar politikası» yoluyla karşı koydu. Düzinelerle delegasyon SSCB'ni ziyaret etti ve Sovyet halkının yaşam biçimiyle tartışmalarının bir sonucu olarak hep birlikte yakın geçmişte ezilen ve yoksun bırakılan Rusya emekçi halkının büyük bir ülkenin efendileri haline geldikleri sonucuna vardılar. Kendi gözleriyle oluşmakta olan sosyalizmin engin tablosunu gördüler ve işçilerin - ancak yeni sosyalist ilişkiler sistemi içinde mümkün olan - çalışma şevklerinden etkilendiler. Sovyetler Birliği'ni ziyaret eden delegasyonların büyük bir kısmının, çoğu ziyaretlerini yasaklayan liderlerine meydan okuyarak SSCB'ye giden sosyal-demokrat işçilerden oluşması özel bir önem taşıyordu.

43 ülkeden 947 delegenin katıldığı Sovyetler Birliği'nin Dostları Kongresi Kasım 1927'de Moskova'da toplandı. Delegeler Doğu ülkeleri de dahil çeşitli ülkelerin işçi, köylü ve aydınlarını temsil ediyordu. Delegelerin çoğu (yaklaşık %22) sosyal-demokrat işçilerdi. Kongre kararı «sosyalizmin gerçek uygulamada, yer-kürenin altında birindeki en büyük deneyde canlılığını şimdiden gösterdiği»ni belirtiyordu.⁽¹⁰⁹⁾ Kongre «SSCB ve Çin Devrimi'nin Korunması İçin Emperyalist Savaş Karşı Tüm Dünya Emekçi Halklarına Çağrı»yı yayınladı. Bu Çağrı'da delegeler SSCB'ne karşı savaşın insanlığa karşı işlenmiş en büyük suç olarak değerlendirileceğini açıkladılar.

Sermayenin saldırılarına karşı verdikleri mücadelede işçiler arasındaki uluslararası dayanışmanın büyümesi, tüm dünyaya yayılan Sacco ve Vanzetti'nin sa-

vunulması hareketinde çarpıcı boyutlara ulaştı. Bu iki İtalyan işçisi Amerikan mahkemesine düzmece bir cinayet suçlamasıyla 1921'de ölüme mahkûm edilmişti. Bu, Amerikan adliyesi açısından adamların grev hareketine katılmalarına karşı bir sınıfsal öc eylemi idi ve «Kızılar»a karşı başlatılan yeni kampanyanın sinyali ve ABD'deki tüm ilericilere bir uyarı olarak tasarlanmıştı. Mesele birkaç yıl sürüklendi, bu arada Sacco ve Vanzetti ölüm cezasına çarptırılmıştı. Protesto hareketi bütün bu yıllar boyunca sürdürüldü ve 1927 yazında, cezanın değiştirilmeyeceği sonunda açıkça ortaya çıktığında, protesto özellikle yaygınlaştı. ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Fransa, İsveç, Çin ve Latin Amerika ülkelerinde kurulan Sacco ve Vanzetti Savunma Komiteleri'nin örgütlediği kitlesel protesto hareketi dünyaya yayıldı.

Örneğin İngiltere'de sadece 1927 Ağustosunda 158 gösteri ve protesto toplantısı yapıldı. 10 Ağustos'ta New York'ta işçilerin 50.000 kişilik bir gösterisi oldu. Uluslararası protesto hareketi farklı politik görüşler, eğilimler ve inançlar taşıyan insanları birleşik bir cepheye çekti: İlerici aydınlar, sosyal-demokratlar, bilimsel sosyalistler, katolikler aynı safta birleşti. Mücadelenin başını, insanlara Sacco ve Vanzetti'ye yapılanların tüm ülkelerdeki ilerici güçlere bir saldırı olduğunu gösteren Uluslararası Kızıl Yardım Örgütü çekiyordu.

Sacco ve Vanzetti idam edildi. Bu öç alma eylemiyle kapitalist «demokrasi» tüm dünyaya gerçek yüzünü gösterdi. Komünist Enternasyonal dergisi Eylül 1927 de «Sacco ve Vanzetti'yi kurtarma mücadelesi emekçi halkın dev bir gösterisine dönüştü. Amerikan cellatlarına karşı gelişen öfke öyle bir doruğa ulaştı ki nüfusun en geniş kesimlerine yayıldı ve bir kaç ülkede ülke çapında bir nitelik kazandı.» diye yazdı.

1926 - 1927 sıralarında bir kaç kapitalist ülkedeki sınıf mücadelesinin keskinleşme belirtileri açıkça ortaya çıktı. Haziran 1927'de Viyana, polisin silah gücüyle bastırdığı güçlü, kendiliğinden işçi gösterilerine sahne oldu. Sosyal-demokrat önderlik gösterilerin denetimini elinden kaçırdı, Komünist Parti ise önderliği üstlenemeyecek kadar güçsüzdü. Gene de Avusturya'daki olaylar ilerici işçiler arasında militan bir duygunun geliştiğini gösterdi. Sosyal-demokrasi ve Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalî'nin önderleri, Komintern'in sermayenin saldırılarına, savaş tehlikesine, emperyalistlerin yağmacı sömürge politikalarına karşı bir birleşik cephe kurmayı hedef alan politikasına sistemli ve inatçı bir biçimde karşı çıkmayı sürdürdü. İşçi sınıfının kitlesel eylemleri sosyal-demokrat önderliğin savunmaya kararlı olduğu «sınıf barışını» tehdit ettiği anda da bunları parçaladı. Reformist önderler bir çok ülkede giderek büyümekte olan faşizm tehlikesine gözlerini kapadılar. Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalî Profintern'in uluslararası işçi sendikası hareketi içindeki ayrılığa bir son verme önerisini geri çevirdi. Bunun işçi kitleleri arasındaki bilimsel sosyalist etkinin artmasına yol açacağından korktu. Sol-kanat sosyal-demokratların önderleri kendi sağ-kanat önderleriyle birlikte Komintern ve Sovyetler Birliği'ne karşı bir iftira kampanyası başlattılar.

Aynı zamanda SSCB'deki sosyalist inşanın hızla ilerlemesi, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin giderek militanlaşması ve gelişen örgütlenmesi, sömürge ve yarı-sömürge halklarının politik anlamda giderek uyanmaları, emperyalistlerarası uzlaşmaz çelişki-

lerin yükselmesi bazı komünistler arasında kapitalizmin geçici istikrarının kendi kendini tükettiğini düşünme eğilimi taşıyan bir görüş ortamı yarattı; bu dönemin her an sona ereceğine, bunun bütün kapitalist sistemin tümüyle çöküşünü belirleyeceğine ve devrimci sürecin büyük ölçüde hızlandırılması için gereken koşulların şimdiden olgunlaşmış olduğuna inanıyorlardı. Bu koşullarda çoğu devrimci, emperyalizme karşı mücadelede esas darbenin kapitalist ülkelerde sosyal-demokrasiye, sömürge ve yarı-sömürgelerde ulusal buruvaziye indirilmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu eğilim Komintern'in sosyal-demokrasiye yönelik politikasında bazı değişiklikler de kendini belli etti.

Ekim 1927'de KEYK Politik Sekreteryası İngiltere ve Fransa'daki Komünist Partilerin seçim taktikleri meselesini tartıştı. 1 Ekim'de Sekreteryaya İngiltere Komünist Partisi Kongresine «İşçi Partisinin burjuva önderliğine karşı, hertürlü ve her biçimdeki parlamenter kretinizme karşı verilen mücadeleyi hızlandırmak ve gelecek seçimlerde, İşçi Partisi'nin resmi adaylarının KP'ne muhalefet ettiği durumlarda bile, kendi programı ve adayları olan bağımsız bir parti olarak mücadele etmeye hazırlanmaları...»nı tavsiye eden bir telgraf gönderdi.⁽¹¹⁰⁾ Sekreteryanın bu öneri için öne sürdüğü neden İşçi Partisinin seçimlerdeki başarısının işçi sınıfının koşullarını yeterli ölçüde etkilemeyeceğiydi. Benzer bir telgraf Fransız Komünist Partisine gönderildi. Bunu KEYK'nin komünist partiler merkez komitelerine gönderdiği ve İngiltere ve Fransa Komünist Partilerinin seçimler sırasında bir yanda Komünist Parti ve öte yanda burjuva partileri ve sosyal-demokratlar olmak üzere aralarına açık bir ayırım çizgisi çekmeye çalışmaları gerektiğini bildiren bir mektup izledi.⁽¹¹¹⁾

Böylece Komintern içinde, sonradan resmi olarak «sınıfa-karşı-sınıf» taktiği olarak bilinen yeni bir taktik ortaya çıkmaya başladı.

Keskinleşen sınıf mücadelesinin yarattığı yeni taktik, sosyal-demokrasi ve burjuva partileri blokuna karşı çıkmayı hedefleyen ve işçi sınıfının birleşik cephesini yaratarak sosyal-demokratların teslimiyetçi politikasına karşı verilen mücadeleyi hızlandırmayı amaçlıyordu. Bilimsel sosyalistlerin inancına göre «sınıfa-karşı-sınıf» taktiği proletaryanın sınıf bilinci ni güçlendirmek, onu burjuvaziden daha bağımsız ve daha dövüşken kılmak için tasarlanmıştı. Birkaç partinin sağ oportünizme karşı verdiği mücadeleyi hızlandırmalarına, reformist aldatmacaların etkisinden kurtulmalarına ve ideolojik ve politik konumlarını güçlendirmelerine olanak tanıyan yeni taktiğin özü burada yatıyordu.

Aynı zamanda «sınıfa-karşı-sınıf» taktiği reformist örgütlerin bütünüyle ve tam anlamda burjuva sınıfının yanına geçtiği varsayımını temel alıyordu. Sağkanat önderleri ve sıradan sosyal-demokratlar arasında uygun bir ayırım yapılmamıştı. «Sınıfa-karşı-sınıf» taktiğinin hayata geçirilmesi sırasında ortaya konan sekterlik, bilimsel sosyalistler ve sosyal-demokratlar arasında birleşik eyleme değil, sosyal-demokrat örgütlerin üyeleriyle daha gergin ilişkilere yol açtı. Sosyal-demokrat partiler «burjuva işçi partileri» ya da «burjuvazinin üçüncü partileri» olarak görülüyordu. Aslında bu taktik emekçi halkın proleter olmayan kesimleriyle, nüfusun, nesnel olarak, tekelci sermayenin egemenliğine karşı mücadele devrimci işçi sınıfının müttefiki olan bütün ara gruplarıyla bir işbirliği kurmalarına da yaramadı. Bilimsel sosyalistlerin sosyal-demokrat ve radikal partilerin adaylarına oy

vermelerini ya da onlarla seçim blokları oluşturmalarını olanaksız kıldı, onların kitleler arasında kapitalizmin saldırılarına, giderek artan faşizm ve savaş tehlikesine karşı işçi sınıfının birleşik cephesi için çalışmalarını güçleştirdi, reformist önderlerin bilimsel sosyalist partileri kitlelerden ayırma çabalarındaki manevralarını kolaylaştırdı.

Birçok ülkede potansiyel olarak anti-emperyalist harekete katılabilecek olan toplumsal güçlerin işçi sınıfıyla bir ittifak içine çekilmesini engelledi.

1927'yi izleyen dönemde, Maurice Thorez'in daha sonra yazdığı gibi, Fransız Komünist Partisi içinde birleşik cephe taktikleri yadsındı ve uygulamada bir yana bırakıldı. «Bu dönemde sadece parti içinde değil bütün yönetiminde de, kitlelere aldırılmaz bir tavır takınan ve onlarla çalışma konusundaki beceriksizliğini ortaya koyan sekter hatalar yapıldı. İşçi sınıfının acil talepleri bir kayıtsızlığa terkedilmişti. Sekterler «bir dilim biftek için mücadele etme zamanının geçtiği»ni açıkladılar; sosyal-demokrat işçiler liderleriyle aynı kefeye kondu.⁽¹¹²⁾

KEYK'nin 9-25 Şubat 1928'de toplanan Dokuzuncu Birleşik Oturumu İngiliz ve Fransız meselelerine ilişkin kararlarında «sınıfa-karşı-sınıf» taktiklerini onayladı.

İşçi sendikası hareketinin sorunları da aynı açıdan ele alındı.

1928'in başlarında Komintern S. Lozovski'den işçi sendika hareketindeki taktiklerin temel sorunlarına ilişkin bir öneri aldı. S. Lozovski «ülkede devrimci bir merkezin varolduğu bir durumda reformist sendikalarda çalışmak, kazanılmış olan örgütlerin devrimci merkeze kabul edilmesi gibi mantıksal bir hedef gözetmelidir» diye belirtiyordu⁽¹¹³⁾ Reformist işçi sendika-

ları içinde çalışmanın ancak ayrı ayrı grupları aradan çekip çıkarmaya yarıyorsa anlamlı olacağı tezi, nesnel olarak bilimsel sosyalistlerin işçi sendikası hareketi içinde etkili olmalarını engelledi.

KOMİTERN'İN ALTINCI KONGRESİ

*Kongre Öncesi
Durum*

Kapitalizmin geçici sağlamlaşma döneminde bilimsel sosyalist hareket, tüm güçlülere ve gericiliğin indirdiği darbelere karşın, sürekli olarak gelişmeye devam etti. Komintern'e bağlı partiler işçi kitleleri üzerindeki politik ve ideolojik etkilerini yaygınlaştırdılar. Bilimsel sosyalizm düşünceleri Latin Amerika ülkeleri ve birçok Asya ve Afrika ülkesinde geniş bir destek sağladı. Komintern'in Beşinci Kongresinden sonra kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri saflarını, bolşevikleştirme çalışmalarını hızlandırdılar.

Bazı partilerde üye sayısında bir artış oldu. Ancak kapitalist ülkelerdeki partiler arasındaki genel eğilim üye sayısında bir düşüş biçimindeydi. Bunun başlıca nedenleri reformizmin işçi hareketi içindeki etkisinin geçici olarak artması, sağlam olmayan unsurların girilemesi ve partilerin kitle çalışmalarındaki yetersizliklerdi. İşçi sendikaları içinde, köylülük, gençlik ve kadınlar arasındaki çalışmalar çoğu partilerin çalışmalarının zayıf noktasıydı.

Sosyal-demokrasinin işçi sınıfının geniş kesimleri üzerindeki hatırı sayılır etkisi Komintern'in bazı bölümleri içine sızan sağ-oportünist eğilimlerin nedeniydi. Sağ sapmalar kendilerini kapitalist istikrarın abartılması partilerin yerel hücreler temelinde yeni-

den örgütlenmesine muhalefet biçiminde gösteriyordu. Komintern'in Beşinci ve Altıncı Kongreleri arasındaki dönemde çeşitli sağ-oportünist gruplar Komintern saflarından ve bölümlerinden ihraç edildi.

Komintern safları içinde kapitalist istikrarın reddedilmesi, bilimsel sosyalistlerin reformist işçi sendikaları içinde çalışmalarına karşı çıkılması ve birleşik cephe taktiklerinin bir yana bırakılması biçiminde ortaya konan «aşırı-sol» sapmalara karşı da kararlı bir mücadele yürüttü.

Komintern troçkizme karşı mücadeleye özel bir önem verdi. Çünkü troçkist gruplar Komintern ve SBKP (B) ne karşı sert mücadelelerini sürdürüyorlardı. Troçkizme karşı mücadelede William Foster «sadece Rusya'daki Devrimin değil, dünya bilimsel sosyalist hareketinin kaderi de tehlikedeydi» diye yazdı.⁽¹¹⁴⁾ Komintern, bilimsel sosyalist hareketi içindeki troçkizm, sağ-oportünizme ve «aşırı-sol» sapmalara karşı verdiği mücadelede, marksist-leninist öğretinin arılgını ve safları içindeki ideolojik ve örgütsel birliği savundu.

*Altıncı Kongrede
Uluslararası Durum Ve
Komintern'in Görevleri*

Komintern'in Altıncı Kongresi 17 Temmuz ile 1 Eylül 1928 arasında Moskova'da toplandı. Kongreye 57 parti ile aralarında Komünist Gençlik Enternasyonalı, Profintern, Uluslararası Kızıl Yardım ve Uluslararası İşçi Yardımı'nın da olduğu 9 örgütten 532 delege katıldı. Kayıt Komitesinin verdiği bilgilere göre dünyada 1 milyon 211 bini SBKP (B) üyesi ya da aday üyesi olan 1 milyon 799 bin partili vardı.⁽¹¹⁵⁾ Dünyanın her ya-

nından bilimsel sosyalist ve işçi partileri kongrede temsil edildi.

Altıncı Kongre aşağıdaki temel sorunları tartıştı: KEYK'nin raporu, Komintern'in programı; emperyalist savaş tehlikesiyle mücadele etmenin araçları; sömürge ve yarı-sömürgelerdeki devrimci hareket, SSCB'ndeki ekonomik durum ve SBKP (B) içindeki durum. Gündemdeki konular uluslararası bilimsel sosyalist hareketin karşısındaki acil sorunları tam anlamıyla yansıtıyordu.

Yürütme Kurulu'nun çalışmalarına ilişkin raporun tartışılmasında yaklaşık yüz delege söz aldı. Raporu Bukharin'in taslağını hazırladığı bazı öneriler ve uluslararası durum ve Komintern'in görevlerine ilişkin tezler ayrıntılı bir eleştiriye uğradı. Delegelerin bazıları taslak tezlerin kapitalist istikrarın dayanıklılığını abarttığına işaret ettiler. Kapitalizmin çöküşünün ancak kapitalist ülkeler arasında, dışsal zıtlıkların daha da keskinleşmesini izleyen askeri çatışmaların bir sonucu olarak gerçekleşebileceği tezine şiddetle karşı konuldu. Kongre, kapitalizmin çöküşünün kapitalist sistemin içsel olduğu kadar dışsal, tüm çelişkilerinin keskinleşmesinin bir sonucu, emekçi halkın devrimci mücadelesinin bir sonucu olarak gerçekleşeceği anlamındaki leninist tutumu onayladı.

Komintern Yürütmesinin raporu yapıcı bir ruhla tartışıldı.

Kongre emperyalistlerin karşı-devrimci blokunun SSCB'ne karşı savaş hazırlıklarını dünya burjuvazisinin politikasındaki baskın eğilim olarak değerlendirdi. Kongre bilimsel sosyalist hareketin o andaki temel uluslararası görevlerini şöyle tanımladı: Emperyalist savaş tehlikesine karşı mücadele, SSCB'nin savunulması; Çin'e yapılacak müdahaleye ve buna yö-

elik eğilimlere karşı mücadele ve Çin devriminin ve sömürge ihtilallerinin savunulması.

Kongre tüm partileri işçi sendikaları içindeki çalışmalarını son hızına çıkarmaya, ulusal ve uluslararası ölçekte işçi sendikası hareketinin birliğini sağlamak için çaba göstermeye çağırdı. Köylülük, gençlik ve kadın işçiler arasındaki çalışmayı geliştirme gereğine özel olarak dikkati çekti.

Altıncı Kongre uygulamaya konan ve sadece burjuva partilerine karşı değil, sosyal-demokrasiye karşı verilen mücadeleyi de hızlandırmayı hedefleyen yeni politikayı onayladı.

Bazı delegeler basitleştirilmiş sosyal-demokrasi tanımına ve bunun giderek faşizmle özdeşleştirilmesine karşı çıktılar. Örneğin İsviçreli delege Bodemann, «Şimdi sosyal-demokrasiye karşı daha keskin bir tavır alacak olursak... birleşik cephe konusunda, yetersiz de olsa, önceki çalışmalarımız daha da zayıflatılacaktır» diye açıkladı.⁽¹¹⁶⁾ Togliatti sosyal-demokrasinin bazı durumlarda açıkça faşist yöntemler kullandığını söyledi, ama «bu konuda, aşırı genellemelerden sakınmalıyız, çünkü ciddi farklılıklar vardır. Faşizm, bir kitle hareketi olarak, büyük burjuvazi ve büyük çiftlik sahiplerinin egemenliği altındaki küçük ve orta burjuvazinin bir hareketidir, dahası işçi sınıfının geleneksel örgütlenmesi içinde hiçbir temeli yoktur. Öte yandan sosyal-demokrasi işçi ve küçük-burjuva kökenli bir harekettir: gücünün en büyük bölümünü büyük işçi kesimlerince sınıflarının geleneksel örgütü olarak kabul edilen bir örgütten alır»⁽¹¹⁷⁾ diye vurguladı.

Kongre bilimsel sosyalist partilerin birleşik cephe konusundaki çalışmalarını tabanda yoğunlaştırmalarını talep etti. Bilimsel sosyalistlerin sosyal-de-

mokrat işçilerle, sosyal-demokrat yönetim arasında bir ayırım yapmaları görevleri dolayısıyla zorunluydu.

Kongre Komintern safları içindeki oportünist sapmalara karşı verilen mücadeleyi hızlandırmanın gerekliliğine işaret etti. «Kapitalizmin kısmi istikrarına dayanarak ve doğrudan sosyal- demokrasinin etkisiyle, partiler içinde doğru politik tavırdan sapmanın temel çizgisi, içinde bulunulan dönemde, sağa yöneliktir» sonucuna vardı⁽¹¹⁸⁾ Kongre, görelî olarak güçlü sosyal-demokrat partilerin varlığı gözönüne alındığında sağ sapmaların özellikle tehlikeli olduğuna ve onlara karşı mücadelenin öncelikli bir görev haline getirilmesi gerektiğine işaret etti. Bilimsel sosyalist partilerin başka bir önemli görevi, birleşik cephe taktiklerinin olumsuzlanması, işçi sendikası çalışmasının önemini kavrayamama, devrimci gevezelik politikası, komplocu eğilimler (Çin'de) biçiminde ortaya konan «sol» sapmalarla mücadele etmektir. Oportünizme karşı mücadelede, partilerin kuramsal çalışmalarının geliştirilmesinin gerekliliğine özel bir önem verilmişti.

Kongre KEYK'ni Komintern ve bölümlerinin birliğini güvence altına almak için bütün adımları atmaya yöneltti. Komintern üyesi partilerin etkinliklerindeki hatalar ve eksikliklerin üstesinden ancak partiler içinde parti içi demokrasiyi güçlendirerek daha üst düzeyde bir politik yaşam sağlanarak gelinebileceğini vurguladı.

*Komintern
Programının
Benimsenmesi*

Altıncı Kongrenin en ilgi çekici yanı Komintern Programının tartışılması ve kabul edilmesiydi. Program meselesi ilk kez KEYK'nin Haziran 1922'deki İkinci

Genişletilmiş Birleşik Oturumunda tartişılmıştı. Beşinci Komintern Kongresi, bölümlerin tartişması için temel olmak üzere taslak programı benimsemiş ve kesin onayı bir sonraki kongreye bırakmıştı. Yürütme Kurulu'nun program komitesi, 1928'in başında Komintern bölümlerinde enine boyuna tartişılan yeni bir taslak hazırladı. Bu taslak programın hazırlanmasında SBKP (B) Merkez Komitesi etkin bir rol oynadı. Komintern yesi tüm partiler program taslağının hazırlanmasında etkin bir rol aldılar. Altıncı Kongre'de programın kesin olarak kaleme alınması için, kırk değişik parti-den temsilcileri kapsayan bir komite kuruldu.

Program Komitesi'nde ve Kongre oturumlarındaki tartişmalar sırasında yaklaşık altıyüz ekleme ve değişiklik nerisi yapıldı.⁽¹¹⁹⁾ Hiç bir ilke farklılığı yoktu. Tartışma birkaç önemli mesele çevresinde yoğunlaşmıştı, rneğin: Yeni Ekonomik Politika'nın kaçınılmazlığı, gerekliliği ve savaş komünizmi dönemi; faşizm ve toplumsal köklerinin tanımı; «mali sermaye» teriminin anlamı ve diğer meseleler.

Bazı delegeler savaş komünizminin bütün lkelr için genel bir kural olduğu anlamındaki bir cümlenin programa alınmasını önerdiler. Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin her zaman bir savaş komünizmi olacağını ve savaş komünizminin dosdoğru sosyalizme giden bir yol olduğunu savundular. Büyük ölçüde, geçiş dönemine hükmeden nesnel yasalarını anlayamamaktan kaynaklanan bu bakış açısı delegeler arasında hiçbir destek bulmadı.

Bazı delegeler herhangi bir gerici politikayı tanımlamak için «faşizm» teriminin kullanılmasına karşı ıktılar. Faşizm diyorlardı, kapitalist gericiliğin tek biçimi olarak değerlendirilemez. Farklı ülkelerde büyük burjuvazinin, İtalyan faşizmi türünden ayrı, fark-

lı diktatörlük biçimleri vardır. Fransız Komünist Partisini temsil eden Semard, «gerçek politik durumun doğru çözümlemesini bir yana bırakma ve mekanik sınıflamalarla: sosyal-faşizm, faşist sol blok, faşist hükümet vb. ile yetinme»⁽¹²⁰⁾ eğilimine karşı çıktı. Komintern programı açık faşizmle, burjuvazinin istikrarlı olmayan konumundan kaynaklanan faşist eğilimler arasına bir ayırım koydu.

Kongre «Üçüncü Enternasyonal Programının uluslararası devrimci proleter hareketin tüm tarihsel deneyiminin en üst eleştirisel genellemesi olarak, dünya da proletarya diktatörlüğü için verilen mücadelenin programı, dünya komünizmi için verilen mücadelenin programı haline gelmekte» olduğunu belirtti.⁽¹²¹⁾ Programın önsözünde Üçüncü Enternasyonal'in kuramsal ve pratik çalışmaları «tümüyle ve kayıtsız şartsız devrimci marksizm ve onun daha sonraki gelişmiş biçimi leninizmi temel almaktadır.»⁽¹²²⁾ deniyordu;

Üçüncü Enternasyonal Programı emperyalizmin ve devrimin gücünü değerlendirdi ve kapitalizmin genel bunalımının kapsamlı bir çözümlemesini sunarak, kapitalizmin çöküşü ve dünya sosyalist devriminin zaferinin kaçınılmaz olduğu sonucuna vardı.

Üçüncü Enternasyonal dünya devrimci hareketinin nihai hedefi -sınıfsız toplum- için verilen mücadelenin yollarını somutladı. Program «tüm tarihsel gelişim boyunca temeli hazırlanan sınıfsız toplum, insanlığın tek çıkış yoludur, çünkü insan ırkını aşağılanmak ve yokolmakla tehdit eden kapitalist sistemin çelişkilerini ancak o ortadan kaldırabilir.» diye belirtiyordu.⁽¹²³⁾

Programdaki önemli noktalar kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemini ele alan konulardı.

Program dünya devriminin tüm dünyada eş za-

manlı olarak ortaya çıkan tek bir olay gibi görülemeyeceğini; sosyalizmin önce az sayıda, hatta tek bir kapitalist ülkede bile zafer kazanabileceğini belirliyordu. Lenin'in, emperyalizm çağında farklı ülkelerin eşitsiz ekonomik ve politik gelişmesine ilişkin öğretisini temel alan bu sonuç, dünya bilimsel sosyalist hareketinin politikası açısından birinci derecede önem taşıyordu.

Troçki sosyalizmin belirli bir tek ülkede zafer kazanabileceği görüşüne karşı çıkan kendi program taslağını kongreye gönderdi. KEYK tarafından hazırlanan taslak programı «revizyonist bir belge» olarak nitelendirdi ve «belirli bir tek ülkedeki proleter devrimin zaferi, dünya devriminin desteği olmaksızın olanaksızdır» diyen bir cümlenin programa alınmasını önerdi. Troçki'nin anti-leninist görüşlerini üstü kapalı bir biçimde programa katma çabaları yenilgiye uğratıldı.

Kongre farklı kapitalist ülkelerdeki sosyo-ekonomik gelişmenin farklı düzeyleri ve onlar için geçerli olan somut özgül koşulları ele alarak şunu belirtti: «Bu koşullar proletaryanın çeşitli yollarla ve çeşitli hızlarla iktidara geleceğini; bazı ülkelerin proletarya diktatörlüğüne giden bazı geçiş aşamalarından geçmek ve çeşitli sosyalist inşa biçimlerini benimsemek zorunda olduğunu tarihsel olarak kaçınılmaz kılmaktadır.»⁽¹²⁴⁾

Programda tüm ülkeler, koşullar ve proletarya diktatörlüğüne geçiş yolları açısından şöyle üç ana tipe toplanmıştı:

(1) Temel politik gereksinimleri proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiş olan üst düzeyde gelişmiş bir kapitalizme sahip ülkeler;

(2) Ortalama gelişmiş bir kapitalizme sahip ve

burjuva-demokratik reformlarını tamamlamamış ülkeler. Program ülkelerin bazıları için burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime doğru daha hızlıca bir evrimleşme; diğerleri için ise çok sayıda burjuva-demokratik görevleri gerçekleştirecek olan farklı tipte proleter devrimlere geçiş olanağı belirtiyordu.

(3) Proletarya diktatörlüğüne geçişin ancak, burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşme döneminin tümünün bir sonucu olarak elde edilebileceği, bu arada sosyalist inşanın çoğu durumda ancak proletarya diktatörlüğünün kurulduğu ülkelere elde edilecek doğrudan destekle olanaklı olduğu sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkeler.

Birkaç gerikalı sömürge ülkede, proletarya diktatörlüğünün kurulmuş olduğu ülkelere doğrudan yardım ve destek sağlama koşuluyla, kapitalizm evresinden geçmeksizin sosyalizme doğru gelişmenin olanaklı olduğu anlamındaki program cümlesi özel bir önem taşıyordu.

Programda SSCB'deki sosyalist inşaa meselelerine, proletarya diktatörlüğünün vatanı olarak SSCB'nin tüm ülkelerdeki devrimci hareketin gelişmesi açısından taşıdığı öneme ilişkin meselelere büyük ağırlık verilmişti. Program «Bu nedenle SSCB'nde proleter devrimin içsel sağlamlaşması, sosyalist inşaa çalışmasında elde edilen başarı, SSCB'nin proletarya kitleleri ve ezilen sömürge halkları arasındaki etki ve otoritesinin artması, uluslararası sosyalist devrimin sürmekte, yoğunlaşmakta ve yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir.» diye belirtiyordu.⁽¹²⁵⁾

Program iki ekonomik sistemin-SSCB'ndeki sosyalist sistem ve diğer ülkelerdeki kapitalist sistem- eş zamanlı olarak birarada varoluşunun, proleter devlete

kapitalist dünyanın kendisine yönelttiği darbeleri savuşturma görevini yüklediğini ve proleter devleti ekonomik kıvraklığa başvurmak ve kapitalist ülkelerle yapılacak ekonomik anlaşmalardan yararlanmak zorunda bıraktığını söylüyordu. «Bu konuda izlenecek ilk ve temel çizgi, dış ülkelerle - SSCB açısından yararlı olduğu belirlenen sınırlar içinde, başka bir deyişle başta SSCB'ndeki sanayinin güçlendirilmesi için - mümkün olan en geniş anlaşmaları oluşturmak olmalıdır.»⁽¹²⁶⁾

Program «Üçüncü Enternasyonal'in bir bölümü ve SSCB'ndeki proleter diktatörlüğünün önderi»⁽¹²⁷⁾ olarak SBKP (B) nin uluslararası ödevlerini kapitalist ülkelerdeki işçi hareketine, emperyalizme karşı sömürge hareketlerine ve her biçimdeki ulusal baskıya karşı verilen mücadeleye destek; uluslararası proletaryanın SSCB'ne karşı ödevlerini ise SSCB'ndeki sosyalist inşanın ilerlemesini hızlandırmak ve SSCB'ni gücünün yettiği bütün araçlarla kapitalist güçlerin saldırılarına karşı korumak biçiminde formüle ediyordu.

Program Komintern üyesi partilerin önüne, bu amaçla bilimsel sosyalistlerin kitle örgütleri, her şeyden önce işçi sendikaları içinde etkin bir rol alması, işçi sınıfının çoğunluğu üzerinde etki kazanması görevini koydu. Bilimsel sosyalist partiler köylülük, aydınlar ve küçük burjuvazinin daha alt tabakaları arasındaki çalışmaları hızlandıracaklar ve sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerde dverimci bir mücadele yürüteceklerdi.

Her bilimsel sosyalist parti taktikler çizgisini belirlerken somut iç ve dış durumu, sınıf güçlerinin dengesini, burjuvazinin sağlamlık ve güçlülük derecesini, proletaryanın hazırlıklı olma derecesini ve çeşitli ara tabakaların tavırlarını hesaba katacaktı.

Komintern bilimsel sosyalist partileri emperyalist savaş tehlikesine karşı verilen m¼cadeleyi hızlandırmaya çağırđı ve şu temel sloganları öne sürdü: emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürme; herkesin «kendi» emperyalist hükümetini yenilgiye uğratması; mümkün olan her yolla SSCB ve ulusal kurtuluş devrimlerinin savunulması.

Program uluslararası bilimsel sosyalist hareketin birliğini güçlendirme ve uluslararası sınıf disipliniini gözetmeye büyük önem verdi. «Bu uluslararası komünist disiplin, hareketin kısmi ve yerel çıkarlarının, genel ve sürekli çıkarlarına bağımlı kılınması ve tüm üyelerin Üçüncü Enternasyonal'in yönetici kurullarınca alınan kararlara kesinlikle uyması biçiminde anlam kazanmalıdır.»⁽¹²⁸⁾

Komintern programı bilimsel sosyalist hareketin temel hedeflerini form¼le etti ve bunlara ulaşılmak için kullanılacak yolları çizdi. Ancak program, bazı gereksiz form¼lasyonlar ve değerlendirmeleri de içeri-yordu. Program, sosyal demokrasinin, belirli bir politik konumda bir muhalefet partisi niteliğinde, burjuva hükümetine saldırabileceğini belirtirken, aynı zamanda sosyal-demokrazi ve faşizm arasına yeterince açık bir ayırım koymuyordu. Sol-kanat sosyal-demokrazi «sosyal-demokrat partiler içindeki en tehlikeli hizip» olarak tanımlanıyordu.⁽¹²⁹⁾ Sosyal-demokrasinin böylesi bir değerlendirmesi, yani en büyük darbenin her şeyden önce (sosyal-demokrasinin ç.n) sol kanadına indirilmesi gerektiği yargısı, birleşik cephe taktiklerinin uygulanmasında ve bilimsel sosyalistlerle sosyal-demokrat işçiler arasındaki işbirliğini sağlamada önemli güçlükler yarattı ve gelecekteki yıllarda bilimsel sosyalist hareket içinde sekte görüşlerin yaygınlaşmasını hızlandırdı.

Genel olarak Komintern Programı tarihsel önemi büyük bir belgeydi. Dünya bilimsel sosyalist hareketinin marksizm-leninizm öğretisini temel alan bilimsel bir programıydı. Komintern programı proleter enternasyonalizmi ilkelerini içeriyordu. Üçüncü Enternasyonal partilerinin kollektif yaratıcı çabalarının bir ürünüydü.

Komintern'in Altıncı Kongresi Programla birlikte yeni Komintern Tüzüğü'nü de kabul etti. Tüzük ilk kez İkinci Kongrede kabul edilmiş, daha sonra Beşinci Kongrede, bazı değişikliklere uğramış ve gözden geçirilmişti.

Altıncı Kongrede kabul edilen tüzük Komintern-Uluslararası İşçi Birliği - çeşitli ülkelerdeki komünist partilerin bir birliğidir; bir dünya partisidir.»⁽¹³⁰⁾ diye belirtiyordu. Her ülkede Üçüncü Enternasyonal'in bir bölümü ve bu kurumun üyesi olan bir tek bilimsel sosyalist parti olabilirdi. Tüzüğe göre bilimsel sosyalist parti örgütlenmesinin ana birikimi işyerindeki (fabrika, imalathane, maden vb.) çekirdek ya da hücreydi. Tüzük, Üçüncü Enternasyonal ve bölümlerinin demokratik merkezîyetçilik ilkesini temel alarak kurulduğunu belirtiyordu.

*Emperyalist Savaşlar
Tehlikesine Karşı
Mücadele*

Altıncı Kongre Üçüncü Enternasyonal'in savaş meselesi ve farklı savaş tiplerine ilişkin kuramsal ve politik konumunu formüle etti ve bölümlerine savaş tehlikesiyle mücadeleyi hayata geçirme görevini verdi.

Savaş tehdidine karşı verilecek bu mücadele, sosyal-demokrasi önderlerinin yeni bir emperyalist savaşın hazırlıklarına karşı bilimsel sosyalistleri ortak

bir eyleme girişmeyi engellemek için çaba harcamaları karşısında, çok güçleşmişti. Avrupa sosyal-demokrasisinin sağ önderlerinin ulusal çıkarların savunulması görünümünde burjuva hükümetlerinin savaş planlarını ve programlarını destekleyen tavrı, Komintern'in Altıncı Kongresiyle aynı sırada Brüksel'de toplanmakta olan Sosyalist İşçi Enternasyonalı Kongresinde açıkça ortaya konmuştu. Bu kongrenin gündeminde de savaş tehlikesi meselesi vardı. Ama sosyal-demokrat partiler emperyalist bir savaş tehlikesinin varlığını görmelerine karşın, bütün umutlarını Cemiyyet-i Akvam'a bağlamışlar ve savaş maceracılarına karşı bağımsız eyleme geçileceğini açıklamışlardı. Brüksel Kongresi İngiliz Bağımsız İşçi Partisinin, Sovyet hükümetinin toptan silahsızlanma önerisini destekleyen savaş ödentilerinin reddi için bir oylama talep eden ve Komintern ve sosyalist işçi enternasyonalinin katılımlarıyla savaş-akeyhtarı bir dünya kongresinin toplanması için çağrı yapan önerisini reddetti.⁽¹³¹⁾

Brüksel Kongresi sadece silahlanmanın «sınırlandırılması», «ordunun demokratikleştirilmesi» gereği üzerine genel cümleler içeren ve uluslararası çelişkileri «zorunlu hakemlik» gibi araçlar yoluyla halletmeye çalışan bir kararı kabul etti.

Emperyalist savaş tehdidi ve bu konuya ilişkin kararlar Altıncı Komintern Kongresindekinden oldukça farklı bir havada tartışıldı ve kabul edildi.

Kongrede emperyalist savaşlar tehlikesine karşı mücadele yöntemlerine ilişkin raporu İngiltere delegesi T. Bell sundu. Rapor kapitalist ülkelerin savaş hazırlıkları konusunda somut bilgiler içeriyordu ve SSCB'ne karşı bir savaş tehlikesinin büyüdüğüne işaret ediyordu.

Tartışmada bilimsel sosyalist partilerin savaş-

aleyhtarı çalışmalarının çeşitli yönleri ele alındı. G. Dimitrov «kapitalist devletler arasında bazı savaşların olanaklı olduğu, hatta oldukça yüksek bir olasılık taşıdığı konusunda hiç kuşku olmamakla birlikte... gene de, Sovyetler Birliği'ne karşı, uluslararası proletaryanın anavatanına karşı bir savaş tehlikesi... hepsinden büyük bir tehlikedir» dedi.⁽¹³²⁾

Komintern'in bütün bölümlerinin savaş konusunda tek bir politik çizgi izlemelerinin ve kitlelerin dünya savaşı sırasındaki devrimci mücadele deneylerini ve Bolşevik Partinin eski ordu ve donanma içindeki çalışma deneyimlerini incelemenin Komintern'in bütün bölümleri için gerekli olduğunu öne sürdü.

Diğer delegeler Lenin'in savaş konusundaki öğretilerinin yaygınlaştırılmasının gerekliliği, partinin savaşa karşı verilecek mücadelede örgütleyici güç olarak önemi, tanınmış savaş aleyhtarı edebiyatın yaygınlaşması, savaş aleyhtarı çalışmaların kadınlar ve gençlik arasında hızlandırılması ve başka sorunlar üzerine konuştular. Savaş tehlikesine karşı mücadelenin, soyut bir düzeyde kalmayıp, işçi sınıfının günlük ekonomik mücadelesi, hakları ve kazanımlarının savunulmasıyla özdeşleştirilmesi gerektiğine işaret edildi.

Komintern'in Altıncı Kongresince kabul edilen emperyalist savaş tehlikesine karşı mücadelenin araçlarına ilişkin tezler proletaryanın bu konudaki tavrını ve taktiklerini belirledi. Tezler «Tarihsel bir olay olarak savaşın nedeni, insanoğlunun 'kötü doğası' değil, hükümetlerin 'kötü' politikası da değil, toplumun sınıflara, sömürenlere ve sömürülenlere bölünmesidir. Modern tarihte savaşların nedeni kapitalizmdir» diye belirtiyordu.⁽¹³³⁾

Tezler, devrimci proletaryanın, sosyalizm ve savaşların kaldırılması için mücadele verirken adil savaş-

lar düşüncesini asla reddetmediğini belirtiyordu. Proletarya her savaşın tarihsel ve politik açıdan sınıf anlamını ve egemen sınıfların savaşta rolünü dikkatle çözümlemek zorundaydı.

Kongre, içinde bulunulan dönemde aşağıda adı geçen tipte savaşlara rastlanabileceğine işaret etti: emperyalist devletler arasındaki savaşlar; emperyalist karşı-devrimin proleter devrime ya da sosyalizmin kurulmakta olduğu ülkelere karşı güttüğü savaşlar ve özellikle sömürge ülkelerinin emperyalizme karşı verdiği ulusal-devrimci savaşlar. «Ezilen bir ülkenin emperyalizme karşı verdiği savaş, aslında, sadece adil değil, devrimcidir, şimdilerde ise proleter dünya devriminin bir parçasıdır.»⁽¹³⁴⁾ proletarya, ulusal-devrimci savaşları destekler ve proleter devrimi ve proletarya diktatörlüğü ülkelerinin savunulmasını örgütler.

Kongre, emperyalist bir savaşın patlaması halinde bilimsel sosyalistleri, Bolşevik Partinin Birinci Dünya Savaşı sırasında izlediği programı rehber edinmeye çağırdı. Programın başlıca hedefi emperyalist savaş, proletaryanın burjuvaziye karşı verdiği bir iç savaş çevirmektir.

Kongre Sovyet Hükümetinin toptan silahsızlanma için yaptığı önerilerin taşıdığı önemin altını çizdi. Kongre Sovyet devletinin leninist barış politikasının Sovyet iktidarının «kapitalizmle uzlaştığı» anlamını asla taşımadığına işaret etti. Bu politika «kapitalizmle mücadele etmenin - varolan koşullar altında - daha yararlı bir biçiminden başka birşey değildir; SSCB'in Ekim Devriminden beri sürekli olarak uyguladığı bir biçimdir.»⁽¹³⁵⁾

Artan savaş tehlikesi ve emperyalist güçlerin Sovyetler Birliği'ne yönelik doğrudan saldırı tehdidi göz-önüne alındığında, Kongrenin Sovyetler Birliği'nin sa-

vunulmasının savaş aleyhtarı m¼cadelenin kilit noktası olması gerektiği anlamındaki açıklaması özel bir önem kazanmaktadır.

Altıncı Kongre t¼m bilimsel sosyalistlere Lenin'in savaşa karşı m¼cadele etmenin hiç de kolay bir iş olmadığı hakkındaki sözlerini anımsattı. T¼m böl¼mlerini savaşa karşı verilen m¼cadeleye daha uluslararası bir nitelik kazandırmaya ve devrimci eylemi uluslararası ölçeğe eřg¼d¼mlmeye çağırđı.

*Söm¼rge ve Yarı-Söm¼rge
¼lkelerdeki
Devrimci Hareket*

Altıncı Kongrenin gündemindeki önemli bir başka konu söm¼rge ve yarı-söm¼rge ¼lkelerdeki devrimci hareket meselesiydi. Bu döneme gelindiğinde biręok ezilen ¼lkenin halkları anti-emperyalist m¼cadelede uzun bir eğitim döneminden geğmişlerdi.

Kapitalizmin geçici ve kısmi istikrar döneminde Doğudaki bilimsel sosyalist hareketin gelişmeye yönelik süreci, işçi hareketinin politik olgunluğu ve örg¼tlenmesindeki artışın doğrudan bir sonucu olarak sürdü. Yasal Hindistan Kom¼nist Partisinin Açılış Kongresi Aralık 1925; Kore Kom¼nist Partisinininki Nisan 1925'te yapıldı; aynı yıl Çin Hindi'nde ilk marksist örg¼tlerin kurulması başarıldı. Söm¼rge sorunu üzerine raporu Kongrede O. Kuusinen sundu.

Altıncı Kongre «Lenin'in çizdiği ve İkinci Kongrede kabul edilen, Ulusal ve Söm¼rge Sorununa İlişkin Tezler hâlâ t¼m¼yle geçerlidir ve bilimsel sosyalist partilerin daha ilerideki çalışmalarını için bir rehber olarak hizmet etmelidir» diye açıkladı.⁽¹³⁶⁾

SSCB'nde sosyalizmin inşası ve kapitalist ¼lkeler-

deki bilimsel sosyalist hareketin giderek artan gücü sömürge dünyası üzerinde devrimcileştirici bir etki yapıyordu.

Kongre sömürge halklarının emperyalizmin bo-yunduruğundan kurtulmak için verdikleri mücadele-nin Sovyetler Birliği proletaryası ve kapitalist ülkeler-deki işçi hareketi tarafından desteklenmesine olağan-üstü önem verdi. Kongrenin kabul ettiği tezler «SSCB ve emperyalist ülkelerin devrimci proletaryasıyla ku-rulacak ittifaklar, Çin, Hindistan ve diğer sömürge ve yarı-sömürge ülke halklarının emekçi kitlelerine kapi-talist sistemin egemenliği evresinden hatta genel ola-rak kapitalist ilişkilerin gelişmesinden kaçınarak ba-ğımsız özgür bir ekonomik ve kültürel gelişme olanağı yaratmaktadır» diye vurguladı.⁽¹³⁷⁾

Kuusinen'in raporunu izleyen tartışmada, emper-yalizmin sömürgelerdeki rolü üzerinde bir anlaşmaz-lık çıktı. Bazı delegeler emperyalist sömürge politika-sının sömürgelerde sanayileşmeyi öngördüğünü ve örneğin Hindistan'da İngiltere denetiminde bir sana-yileşme sürecinin sürmekte olduğunu savundular. Bu bakış açısı nesnel olarak, emperyalizmin sömürgeler-de kapitalist gelişmenin hızını zorlayarak ve sömür-geleri kapitalist ülkeler haline getirerek ilerici bir rol oynadığını söyleyen sosyal-demokrat «sömürgelikten çıkma» kuramının savunulmasıydı. Sömürgelikten çıkma kuramı sömürgelerdeki emperyalist politikayı haklı çıkarmak ve halkların emperyalist baskılara kar-şı mücadelesini zayıflatmak için tasarlanmıştı.

Kongre bazı delegelerin emperyalizmin sömürge-lerdeki rolüne ilişkin görüşlerinin yanlışlığına işaret etti ve sömürgelikten çıkma politikasının gerici özü-nü ortaya koydu. Emperyalizmin sömürgelerin sanayi-leşmesini geciktirdiğini ve üretici güçlerinin tam an-

lamıyla gelişmesini engellediğini vurguladı. Emperyalist politikanın sömürgelere yönelik ana eğilimi sömürgelerin bağımlılığını korumak ve artırmaktı. Tezler «emperyalistler ve onların uşaklarının emperyalist güçlerce yürütülmekte olan sömürgecilikten çıkma politikası hakkında, 'kolonilerin özgür gelişmeleri'nin öngörüldüğü konusundaki tüm lafazanlıklarının emperyalist yalandan başka birşey olmadığı ortadadır. Hem emperyalist, hem de sömürge ülkelerdeki bilimsel sosyalistlerin bu yalanı tümüyle açığa çıkarmaları son derece önemlidir.»⁽¹³⁸⁾—diyordu.

Kongre Çin, Hindistan ve diğer ezilen ülkelerdeki devrimci hareketin olanaklarını gözönüne alarak bu ülkelerdeki devrimci hareketin burjuva-demokratik evrede olduğunu belirtti. Sömürgelerdeki burjuva-demokratik devrimle, emperyalist kölelikten kurtulma mücadelesi birbirlerine ayrılmaz bir biçimde bağlıydı.

Burjuvazinin ulusal kurtuluş hareketi içindeki rolü meselesi Kongre tezlerinin tartışılması sırasındaki en canlı noktalardan biriydi. Tezler sömürge ülkelerdeki ulusal burjuvazinin emperyalizme karşı benzer bir tavır almadığını belirtiyordu. Bu burjuvazinin bir bölümü doğrudan emperyalizmin çıkarlarına hizmet ediyor ve ulus düşmanı, emperyalist yanlısı bir görüş taşıyordu. «Yerli burjuvazinin geri kalan bölümleri, özellikle yerli sanayinin çıkarlarını yansıtan bölüm, ulusal hareketi destekliyor ve ulusal reformizm (ya da, Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi tezlerinin kullandığı terminolojiyle bir «burjuva-demokrat» eğilim) diye adlandırılabilir, özel, kararsız bir uzlaşmacı eğilimi temsil ediyordu.»⁽¹³⁹⁾ Kongre feodal-emperyalist kamptan farklı olarak, küçük-burjuva kitleler, köylülük ve işçi sınıfının bir kısmı üzerinde etki sahibi olan burjuva ulusal reformizminin önemini a-

zımsanmasının bilimsel sosyalistlerin emekçi kitlelerden uzaklaşmasına yol açabileceğine vb. ne işaret etti.

Kongre kararları «hiç bir sağlam temele dayanmasa da burjuva muhalefetinin egemen emperyalist-feodal bloka karşı gösterilen, geniş emekçi kitlelerin politik uyanış süreci üzerinde bazı hızlandırıcı etkiler yapabilir, ulusal-reformist burjuvaziyle emperyalizm arasındaki somut açık çelişkiler, kendi içlerinde önemsiz de olsalar, belirli koşullarda, dolaylı olarak daha da büyük devrimci kitle eylemlerinin ortaya çıkmasının nedeni olmaya yarayabilirler.»⁽¹⁴⁰⁾ diyordu.

Altıncı Kongrenin sömürge meselesine ilişkin tezleri aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketinin strateji ve taktikleri ve ulusal burjuvazinin rolü üzerine bazı hatalı ve çelişkili önermeleri de içeriyordu. Kongre kararlarında burjuva ulusal-reformizmi ve feodal-emperyalist kamp arasına bir ayırım koymakla birlikte, ulusal burjuvazinin rolüne ilişkin genel değerlendirmeler de bir nitelik taşıyordu. Örneğin «ulusal burjuvazi emperyalizme karşı mücadelede önemli bir güçte sahip değildir» diye iddia ediliyordu.⁽¹⁴¹⁾ Tezler «Komünist Parti ve ulusal-reformist muhalefet arasında herhangi bir blokun oluşmasına karşı çıkmak gerekir.» diyordu.⁽¹⁴²⁾

Daha sonra, SBKP'nin Yirminci Kongresinde Kuusinen, Altıncı Komintern Kongresinin sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki ulusal burjuvazinin rolüne ilişkin değerlendirmesinin «kesin olarak sekte bir hava taşıdığı»nı söyledi.⁽¹⁴³⁾

Kongre, Doğu ülkelerindeki bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki çalışmalarında elde etmek için uğraşmaları gereken hedefleri tanımlarken Çin Komünist Partisi'nin dikkatini parti içindeki solcu hataların (puçizm, savaş maceracılığı, bireysel şiddet vb.)

düzeltilmesinin gerekliliğine çaktı. «Parti, varolan acımasız sınıf şiddeti koşullarında partinin emekçi kitlelerden uzaklaşma tehlikesini artırmaya yarayan zorlama ve emretme yöntemleri yerine kitleleri ikna etme ve eğitme yöntemlerini koyma konusundaki bütün eğilimlerden yararlanmalıdır»⁽¹⁴⁴⁾

Bilimsel sosyalist grupların birliği ve bağımsız merkezi bir partinin oluşması kongre tarafından Hint Komünistlerinin başlıca görevi olarak değerlendirilmişti.

Kongre emperyalist ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin, harekete etkin bir destek ve pratik yardım sağlamak üzere sömürgelerdeki devrimci hareketle yakın, düzenli ve sürekli ilişkiler kurmasını istedi.

Sömürge meselesi Sosyalist İşçi Enternasyonalı'nın Ağustos 1928, Brüksel Kongresi'nde de tartışıldı ve bu konuda bir «program» kabul edildi. Kongre sömürge halklarının tam bağımsızlık taleplerine karşı çıktı. Resmen bağımsız olma hakkı, ulusal kurtuluş mücadelesinde zaten önemli başarılar kazanmış olan Çin, Mısır, Suriye ve Irak gibi ülkelere tanınıyordu. Sosyalist İşçi Enternasyonalı Hindistan gibi bir ülke için sadece yerel öz yönetimini kurma hakkı tanıyor ve bu ülkenin tam bir politik bağımsızlık hakkını reddediyordu. Kongrenin kararı gelişmenin hâlâ ilkel bir evresinde olan sömürge halkları için, yabancı egemenliğin derhal ortadan kaldırılmasının ulusal kültüre yönelik ileri bir adım değil, barbarlığa bir geri dönüş anlamına geleceğini belirtiyordu.⁽¹⁴⁵⁾

Kongreye katılan sömürge ülkelerin temsilcileri, sosyal-demokrasi sağ önderlerinin burjuvazinin sömürge politikasını desteklediklerini görünce Kongreyi terk ettiler. Brüksel Kongresi'nin sömürge meselesinde al-

dığı tavır sağ önderlerin ezilen sömürge halklarının çıkarlarını umursamadığını açıkça ortaya koydu ve bu önderlerin emperyalist devletlerin sömürge politikalarına sağladıkları desteğin bir anlatımı oldu.

*SSCB'nin Başarıları
ve SBKP(B) İçindeki
Durum*

Komintern'in Altıncı Kongresi SSCB ve SBKP (B) içindeki durumu inceledi. Bu mesele önemliydi, çünkü SBKP (B) büyük bir ülkede sosyalizmin kurulmasını yöneten tek, Komintern bölümüydü ve SSCB'ndeki proletarya diktatörlüğünün deneyimleri bilimsel sosyalist partilerin günlük mücadeleleri açısından büyük önem taşıyordu.

E. Varga'nın SSCB'deki ekonomik duruma ilişkin raporu Sovyetler Birliği'nde kaydedilen ekonomik ilerlemeden ve Sovyet toplumundaki sosyalist öğelerin büyümesinden söz ediyordu. Planlamanın Sovyet ekonomisi içindeki rolünü vurguluyor ve sosyalist inşanın karşılaştığı güçlükleri ve gelişme olanaklarını ortaya koyuyordu.

Manuilski SBKP (B) içindeki duruma ilişkin raporunda troçkist muhalefetin salt ulusal düzeyde bir olay olmadığını belirtti. Buna karşı verilen mücadele uluslararası ölçekte yürütülmüştü ve tüm bilimsel sosyalist partilerin Bolşevikleştirilmesinin ayrılmaz bir parçasıydı.

Kardeş partilerin delegasyonları SBKP (B)'nin ve Merkez Komitesinin politik ve taktiksel çizgisini bütünüyle onayladılar. SBKP (B) MK'nin doğru politikasının, emperyalist kuşatmanın en zorlu koşulları altında bile, sosyalist inşada önemli bir ilerlemeye, işçi

ve köylü kitlelerin maddî ve kültürel düzeylerinde bir yükselmeye yol açtığına; işçi sınıfı ve köylülük arasındaki ittifakı güçlendirdiğine ve SSCB'nin uluslararası saygınlığını artırdığına işaret ettiler.

Kongre SSCB'deki sosyalist insanın kazandığı başarıların uluslararası işçi sınıfının konumunu güçlendirdiğini ve kitlelerin daha hızlı devrimcileşmesine yol açtığını ortaya koydu.

Komintern'in Altıncı Kongresi SBKP (B) Onbeşinci Kongresi ve KEYK Dokuzuncu Birleşik Oturumu'nun troçkist muhalefet içinde yer alma ve onun görüşlerinin propagandasını yapmanın Bolşevik Parti üyeliğiyle bağdaşamayacağını belirten kararlarını onayladı. Troçki'nin eski konumuna dönmek için yaptığı başvuruyu reddetti ve şu açıklamayı yaptı: «Troçkist grup program, politika ve örgüte ilişkin konulardaki görüşleriyle Menşevizmin durumuna düşmüştür ve nesnel olarak Sovyet İktidarına karşı mücadelenin bir organı haline gelmiştir. Bu nedenle, SBKP (B)'den ihraç edilmeleri uygun ve kaçınılmazdır.»⁽¹⁴⁶⁾

Kongre Maslow ve Fischer'in Alman Komünist Partisi'ndeki görevlerine dönme isteklerini reddetti ve aynı zamanda AKP MK'nin yayınladığı «Troçkist grup içinde yer almaları nedeniyle partiden ihraç edilen tüm işçilerin, Maslow, Ruth Fischer ve diğer komünizm döneklerinden kopmaları ve Üçüncü Enternasyonal'in tüm kararlarına kayıtsız şartsız uymaları koşuluyla, Alman Komünist Partisi'ne dönme yolları açık tutulacaktır.» anlamındaki kararını onayladı.⁽¹⁴⁷⁾

Komintern'in artan etkisi, yeni bilimsel sosyalist partilerin ortaya çıkışı ve bunların Enternasyonale olan bağılıklarında anlatım buldu. Altıncı Kongre Kore, Küba, Yeni Zelanda, Paraguay Komünist Partilerini, İrlanda İşçi Birliği, Ekvator Sosyalist Partisi ve

Kolombiya Sosyalist Devrimci Partisi'ni yeni bölümleri olarak kabul etti.

Kongre işçi ve köylü kitleleri ve ezilen halkların Üçüncü Enternasyonal'e duydukları güvenin yeni bir kanıtı olarak yedi yeni bölümün kuruluşunu ve Komintern'e katılışını müjdeledi.

Altıncı Kongreden sonraki gelişmeler dünyadaki ekonomik ve politik duruma ilişkin genel değerlendirmelerin doğruluğunu kanıtladı.

Kapitalizmin sağlamlaşması, sosyal-demokrasi sağ önderlerinin kehanetlerinin aksine her zamankinden daha sarsak bir hale geldi.

Devrimci işçi hareketindeki ilk canlanma belirtileri 1928'in sonları ve 1929'un başlarında ortaya çıktı. Bunun kanıtlarını işçi sınıfının Lods'daki genel grevi, Ruhr'daki madenciler grevi, Fransa'daki kömür madencileri ve tekstil işçileri grevleri gibi eylemler sağladı.

Komintern Programı bilimsel sosyalist partilerin ideolojik ve politik anlamda güçlenmeleri, strateji ve taktiklerini belirlemeleri için bir temel oluşturdu. Bu dönemde Latin Amerika'daki birkaç komünist parti ülkelerindeki devrimin anti-emperyalist, tarımcı, demokratik bir nitelik taşıyacağı sonucuna vardılar. Devrimin niteliğine ilişkin meseleler 1-12 Haziran 1929'da Buenos Aires'de toplanan Latin Amerika Ülkeleri Komünist Partileri Birinci Konferansı'nda tartışıldı.

Konferansa Arjantin, Brezilya, Bolivya, Kolombiya, Küba, Ekvator, Salvador, Guatemala, Meksika, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay ve Venezuela Komünist Partilerinden 38 delege katıldı. Şili Komünist Partisi delegasyonunun Konferansa katılması ülkedeki polis baskısı yoluyla engellendi.

Konferans 1928'de ilk Latin Amerika işçi sendika-

ların genel merkezini - Latin Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonu - kuran işçi sınıfının birliğini güçlendirmeye özel bir önem verdi. İşçi ve köylüler arasındaki ittifakın devrimin amaçlarını biçimlendirmedeki belirleyici önemi vurgulandı. Latin Amerika Komünist Partilerinin Konferansı, troçkistlerin Latin Amerika'daki devrimin hemen sosyalist bir nitelik taşımasına ilişkin tezini kabul ettirme çabalarına karşı çıktı.

Konferansta taktikler meselesi üzerine keskin bir tartışma alevlendi. Bazı delegeler, kişisel görüşlerini açıklama anlamında, proleter devrimi bekleyerek zaman yitirilmemesini ve her bölgede ayaklanma merkezleri yaratılmasını önerdiler. Latin Amerika'da koşulların devrim için olgunlaştığını savundular ve derhal silahlı bir ayaklanmanın başlatılmasını önerdiler.

Konferans bu delegelerin bakış açısını, uygulamada proleter partilerin likidasyonuna ve küçük-burjuva unsurların kargaşası içinde boğulmaya yol açan bir öznellik bildirgesi olarak tanımladı. Konferans, küçük-burjuva kararsızlıklarına karşı bir mücadele vermek, işçi sınıfının belli başlı müfrezeleriyle daha yakın ilişkiler kurmak ve işçi sınıfının militan eylemlerine önderlik etmek için, genç Latin Amerika Komünist Partilerine yardım etti.

Temmuz 1929'da toplanan KEYK Onuncu Birleşik Oturumu, Komintern etkisinin ve bölümlerinin örgütsel ve ideolojik sağlamlaşmasının artmakta olduğunu kaydetti.

Birleşik Oturumun kararları sağ-oportünist sapmaya karşı mücadelenin, parti-içi politika alanında Komintern ve bilimsel sosyalist partilerin görevlerinin odak noktası olmayı sürdürdüğünü belirtiyordu. Bilimsel sosyalist parti saflarındaki sağ sapmanın en belirgin özellikleri, kapitalist sağlamlaşmanın abartılması,

savaş tehlikesinin azımsanması ve demir bir disipline olan gereğin reddedilmesi idi. ABD Komünist Partisi içindeki sağ oportünist Lovestone grubu, Amerikan kapitalizminin sadece bir tek kesime açık olma halini ortaya koyan ve sosyal-demokrat bir disiplin yorumu yapan kendi programıyla Komintern çizgisine karşı çıktı. Bu grup komünistlerin kitleler arasındaki devrimci çalışmalarını geliştirmelerini engelledi. Çekoslovakya Komünist Partisi'nin Jilek-Bolen oportünist grubu sosyal-demokrasiye saptı. İtalya Komünist Partisi içinde (Tasca grubu), Almanya Komünist Partisi içinde (Brandler, Thalheimer). İsveç Komünist Partisi içinde (Kilbom grubu) ve birkaç başka parti içindeki sağ oportünist unsurlar işçi sınıfı saflarına küçük burjuva pesimizmi (karamsarlık) sokmaya çalıştılar.

Birleşik Oturum birkaç komünist partinin aldığı, oportünist unsurları saflarından ihraç etme kararlarını onayladı ve sağ-oportünist görüşler taşımanın bilimsel sosyalist parti üyeliğiyle bağdaşamayacağına işaret etti.

KEYK Onuncu Birleşik Oturumu, SBKP (B) MK ve MDK'nin 23 Nisan 1929'daki Ortak Birleşik Oturumunda aldığı, Bukharin'i Komintern içindeki görevinden çekme kararını onayladı. KEYK Birleşik Oturumunun kararı şöyleydi: «Bukharin Yoldaş Altıncı Komintern Kongresi'nden de önce SBKP (B)'nin genel politik çizgisiyle uyumsuzluk belirtileri gösteriyordu. Bukharin ve Partinin politikasına karşı taşıdığı görüşleri paylaşılanların yürüttüğü mücadele sırasında bu anlaşmazlık ayrı bir oportünist program, aslında bir sağ sapma programı, biçimini aldı.»⁽¹⁴⁸⁾

Komintern Yürütmesi bilimsel sosyalist partileri, dikkatlerini sağ oportünist sapmaya karşı mücadelede yoğunlaştırmaya çağırırken aynı zamanda parti

saflarındaki «sol» sektör sapmalarla mücadele edilmesi gerektiğini azımsadı. Birkaç durumda, reformist örgütlerle birleşik eyleme yönelik çabaları bir sağ sapma akımı olarak değerlendirme eğilimleri oldu. KEYK'nin Onuncu Birleşik Oturumu bu sektör akımları artırıcı eğilimler, öneriler ve formülasyonlar taşıyordu. Birleşik Oturumun temel belgesi olan «Uluslararası Durum ve Üçüncü Enternasyonal'in Acil Görevleri Üzerine Tezler», «güçlü sosyal-demokrat partilerin olduğu ülkelerde, faşizm, sosyal-faşizm özel biçimini alır...»⁽¹⁴⁹⁾ diyordu. Bilimsel sosyalist partilere «işçi hareketi içinde, bilimsel sosyalizmin en tehlikeli düşmanı ve işçi kitleleri arasındaki militan etkinliklerin gelişmesinin başlıca engeli olan sosyal-demokrasi, özellikle de onun 'sol' kanadına karşı verilen mücadelenin kararlı olarak yoğunlaştırılması görevi» verilmişti.⁽¹⁵⁰⁾ Bu değerlendirme doğrudan doğruya sağ sosyal-demokrasinin emek düşmanı uzlaşma politikasına gösterilen bir tepkiydi. Ancak sosyal-demokrasiyi faşizmle bir tutmak ve asıl darbenin gericilik ve faşizme karşı bilimsel sosyalistlerin müttefikî haline gelebilecek sol unsurlarına indirilmesi sloganını öne sürmek, Birleşik Oturumun belirlediği, işçi sınıfının çoğunluğunu kazanma, görevinin yerine getirilmesini aksatan bir hataydı.

KEYK Onuncu Birleşik Oturumu, Altıncı Komintern Kongresi'nin Emperyalist Savaş Tehlikesine Karşı Uluslararası Bir Mücadele Günü belirlenmesine ilişkin kararı uyarınca, Mayıs 1929'da Brüksel'de toplanan, ve bugünü 1 Ağustos olarak belirleyen onüç bilimsel sosyalist partinin konferansının kararını onayladı. Birleşik Oturumun kararı işçi sınıfının 1 Ağustosta emperyalist savaş ve gericiliğe karşı girişeceği uluslararası eylemin işçi sınıfının sıradan savaş aleyhtarı gösteri-

lerinin sınırlarını aşan bir olay özelliği taşıması gerektiğini vurguladı. İşçi sınıfının tüm ekonomik ve politik mücadelesiyle yakından bağlantılı olacak ve proletaryanın kapitalizme karşı yürüttüğü devrimci eylemleri dünya ölçeğinde birleştiren güçlü bir araç haline gelecekti.

İşçi sınıfının emperyalist savaşa karşı SSCB'nin savunulması için giriştiği 1 Ağustos gösterileri birçok ülkede, proletaryanın devrimci güçlerinin militanca bir yorumu niteliğine büründü.

1924-1927 arasında Üçüncü Enternasyonal'in etkinlikleri daha güç koşullar altında gerçekleşti. Dünya bilimsel sosyalist hareketinin önderi Lenin'in yokluğu Komintern etkinliklerinin belli alanlarında kendini hissettirdi. Bu dönemde uluslararası işçi ve bilimsel sosyalist hareketin çeşitli sorunları tutarlı bir marksist-leninist yöntemle ele alınmadı. Aynı zamanda bilimsel sosyalist hareket, saflarının ideolojik ve örgütsel sağlamlaşması açısından ileri bir adım attı. Komintern ve bölümleri sağ oportünizm ve «aşırı-sol» sapmalara karşı yılmaz bir mücadele verdiler. Komintern ve SBKP (B)'nin sağladığı önemli bir hizmet de, bilimsel sosyalist hareketin genel çizgisini yeniden gözden geçirmek için ortaya çıkan troçkizmin ideolojik ve politik olarak yenilgiye uğratılmasıydı. Programa ilişkin önemli belgeler ortak çabalarla taslaklandı.

IV

KAPİTALİST DÜNYADA EKONOMİK BUNALIM YILLARI VE SSCB'DE SOSYALİZMİN TEMELLERİNİN ATILMASI SIRASINDA KOMİTERN

(1929 - 1933)

KAPİTALİST DÜNYANIN DERİNLEŞEN EKONOMİK BUNALIMI SIRAŞINDA KOMİTERN'İN STRATEJİ VE TAKTİKLERİ

*Dünya Ekonomik
Bunalımı
Ve İşçilerin Yükselen
Devrimci Mücadelesi*

Üçüncü Enternasyonal yeni, keskin bir dünya ekonomik bunalımının kaçınılmaz olduğunu kapitalist sağlamlaşma yıllarında haber vermişti. Bu yargı, kapitalist gelişmenin uzlaşmaz çelişkilerinin kapsamlı bir marksist-leninist çözümlemesine dayanıyordu. Komintern'in Altıncı Kongresi kapitalist ülkelerdeki hızlı ekonomik büyümenin kapitalist antagonizmaların daha da büyük bir ölçekte yeniden üretilmesine yol aç-

cağını, temelden yoksun kapitalist sağlamaşma döneminin sonuna yaklaşmakta olduğunu ve bunalımın acımasız gölgesinin belirlediğini işaret etti.

KEYK Onuncu Birleşik Oturumu'ndaki raporlar ve konuşmalarda işaret edildiği gibi, önde gelen kapitalist ülkelerdeki ekonomik durum bir yükselme eğilimi göstermekle birlikte, «yeni bir bunalımın olumlu belirtileri şimdiden ortadaydı.»⁽¹⁾ Komintern'in bu tahminlerini olayların bütünüyle doğrulaması için uzun bir zaman gerekmedi.

1929 güzünde ABD daha önce görülmemiş boyutlarda bir sermaye piyasası paniğiyle karşılaştı. Diğer ülkelere sıçrayan maliye ve banka iflasları dünya ekonomik bunalımının ilk belirtisiydi.

1929-1933 bunalımı salt en uzun değil, aynı zamanda kapitalizmin o güne dek tanıdığı ekonomik bunalımların en derin ve yıkıcı olanıydı. Kapitalizmin genel bunalımı içinde yer aldığı biçimiyle bunalım kapitalist dünyanın tüm ülkelerini kavradı ve burjuvazinin ekonomisi, politik temelleri ve ideolojisine parçalayıcı darbeler indirdi. Kapitalizmin genel bunalımı daha da keskinleşmişti.

Bu bunalım kapitalist ekonominin tüm yönlerini etkiledi: sanayi, tarım, para ve banka sistemi, ticaret, uluslararası iş ilişkileri. Yüksek bir düzeye erişmiş olan kapitalist üretim daralan bir pazarla karşı karşıya kaldı ve hızla düşmeye başladı. 1929'un sonundan 1930'un sonlarına kadar geçen bir tek yıl içinde önde gelen kapitalist ülkelerdeki sanayi çıktısı % 10 - 17 oranında düştü. Kapitalist ekonomi 1932'de en düşük düzeyine erişti. Sanayi çıktıları, ABD'de bunalım öncesi düzeyinin % 46; Almanya'da % 47; İngiltere'de % 16.5; Fransa'da % 31 ve İtalya'da % 33; Çekoslovakya, Belçika ve Hollanda'da % 37 oranında düştü.⁽²⁾ Ge-

nel olarak 1930-1933 arasında kapitalist dünyadaki sanayi çıktısı %38 oranında azaldı.⁽³⁾ Geniş üretim kapasiteleri boş duruyordu. İşletilmeyen madenler, sönmüş maden eritme ocakları, terkedilmiş fabrika binaları, makina mezarlıklarına dönmüş işletmeler kapitalizmin kendi üretken güçlerini mahvetmekte olduğunu kanıtlıyordu. Tekeller, satılmamış ürün stoklarını azaltma, fiyatlar ve kârlardaki sürekli düşüşü denetleme çabası içinde büyük miktarlarda mal stoklarını yok ettiler ve yeni makinaları parçaladılar.

Sanayideki bunalım tarımsal bunalımla kaynaştı ve onu kötüleştirdi. Ham madde ve yiyecek fiyatlarındaki düşüş, tarımsal üretimde bir azalmaya yol açtı. 1929-1933 arasında tarımsal üretim hacmi üçte birden fazla düştü. Maliye ve bankacılık sistemi tümüyle örgütsüzdü. Binlerce banka iflas etti. 56 ülkede paranın satınalma gücü azaldı. Dış ticaret, değerinin üçte birine düştü.

Bunalım emperyalist ülkeler arasındaki pazar mücadelesini yoğunlaştırdı. Dünyayı etki alanlarına ayırmak üzere daha önce varılan bütün anlaşmalar uygulamada altüst edilmiş ve bir yana bırakılmıştı. Versay-Washington anlaşma sistemleri parçalanmaya başladı. Bunalım, burjuva kuramı «sürekli refah» ve kapitalizmi temel hastalıklarından kurtarmış olması gereken sağ oportünist «örgütlü kapitalizm» kuramlarına yıkıcı bir darbe indirdi. Bilimsel olmayan kavramlara dayanan burjuva ve sağ oportünist aldatmacalar bütününü yok edildi. Bunalım kapitalist sağlaşmanın kalıcı olduğuna ilişkin sağ-oportünist, iddiayı da geçersiz kıldı.

Bunalımın tüm kapitalist dünyadaki bu yıkıcı etkisinin arka planındaki en ezici etki Sovyetler Birliği ekonomisinin yüksek gelişme hızıydı. Bu yıllarda, Ko-

münist Parti önderliğinde Sovyet Halkı Birinci Beş Yıllık Plan'ın dev görevlerini başarıyla yerine getirdi ve kazanımlarıyla dünyayı hayrete düşürdü. Olaylar iki sosyo-ekonomik sistemin -sosyalizm ve kapitalizmin- farklı gelişme yollarını çarpıcı bir biçimde ortaya koydu. Kapitalizmin sanayi çıktıları düşüş gösterirken, Sovyetler Birliği 1929 - 1932 arasındaki çıktılarını iki katına yükseltti. 1932'de, programlanandan önce tamamlanan Birinci Beş Yıllık Plan döneminde Sovyetler Birliği sanayileşme yolunda dev bir ilerleme kaydetmişti: Aralarında Kharkov Traktör Fabrikası, Kuznetsk Demir ve Çelik Kompleksi, Dnieper Hidroelektrik Enerji İstasyonu ve Berezniki Kimya Fabrikası gibi dev projelerin de olduğu 1500 yeni işletme kurulmuştu.

Tarımda kooperatifleşme hızlı bir ilerleme kaydetti: küçük, yetersiz köylü çiftliklerinin yerini kolektif çiftlikler aldı; ülkedeki en son sömürücü sınıf olan kulaklar saf dışı bırakılıyordu.

Sovyet toplumunun önemli bir toplumsal kazanımı işsizliğin tümüyle ortadan kaldırılmasıydı. Kültürel devrim yol alıyordu.

Sovyet halkının başarılarının taşıdığı büyük önem insanlık tarihinde sosyalizmin temellerini kurma amacını güden ilk çaba olmasında yatıyordu. Sovyet halkı yaptığı işlerle yeteneklerinin eski sömürü sistemini yok etmekle sınırlı olmadığını, bilimsel sosyalizmin soylu ideallerini taşıyan yeni bir toplumu başarıyla kurabileceğini de dünyaya kanıtladı. Sovyetler Birliği'nin gelişimi kapitalizmle karşılaştırılınca sosyalizmin büyük yararlarını, planlı sosyalist ekonominin kapitalist ekonomi ve onun üretim anarşisine olan üstünlüğünü ortaya koydu. Kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri, SSCB'deki kazanımları bütün ulus-

lararası işçi hareketinin zaferi, sosyalizm düşüncelerini dünyada etkili kılacak bir etmen ilan ettiler. Modern tekniklerle donanmış sosyalizmin emperyalizme karşı çıkan büyük bir maddi güç haline gelmekte olması dev bir önem taşıyordu. SSCB'nin gelişimi işlerin kapitalist dünyadaki durumuyla çarpıcı bir zıtlık oluşturuyordu.

Dünya ekonomik bunalımı kapitalist ülkelerdeki kitlelere ağır bir darbe indirmişti. Burjuvazi bunalımın tüm yükünü onların omuzlarına yıkmaya çalışıyordu. Bunalımdan en fazla zarar gören, ücretlerin sürekli düşmesi ve işsizliğin dehşetli büyümesiyle iki kat sıkıntı içine giren proletaryaydı. Çoğu kapitalist ülkede işçilerin ve diğer ücretlilerin ücret fonları %30-50 kadar düştü. İşsizlik görülmedik boyutlara ulaştı. Otuzbeş milyondan fazla insan sokağa atıldı ve tümüyle işsiz kaldı. Bunların 16 milyonu ABD'de, 5.5 milyonu Almanya'da, 3 milyonu İngiltere'de, 2.8 milyonu Japonya'da, 2.3 milyonu Fransa'da; 900.000'i Çekoslovakya'da ve 800.000'i Macaristan'daydı. İşçilerin daha da büyük bir bölümü kendilerini kısmi bir işsizlik içinde buldular. Burjuva hükümetleri «tasarruf planları»na dayanarak işsizlik ödemelerini ve diğer tüm toplumsal yararları sistemli olarak kestiler. Birçok ülkede devlet işsizlik sigortası sistemi hiç yoktu. Birleşik Devletler, Almanya, İngiltere ve diğer ülkelerde milyonlarca insan iş bulmak ve yaşamlarını kazanmak için sokaklara döküldüler.

Bunalım milyonlarca çiftçiyi mahvetti. 1929-1933 döneminde iflas etmiş olan yaklaşık bir milyon çiftlik satışa çıkarıldı. Çoğu kapitalist ülkede açık artırma ile satışa çıkarılan çiftlik sayısı üç kattan fazla arttı. Kural olarak bunlar küçük çiftliklerdi. Kentlerdeki işsizler ordusu yoksullaşan kır sakinleriyle güç kazandı.

Bunalımdan etkilenen yüzbinlerce zanaatkâr, küçük işletmeci, tüccar ve kamu hizmetlisi yaşamlarını kazanma olanağını yitirdi.

Halk arasındaki yoksulluğun en keskin olduğu yerlere sömürgeler ve yarı-sömürgelerdi. Bu ülkelerin hammadde üretimi -tarımsal hammaddeler ve yiyecek- dünya pazarında önemli bir değer kaybına uğradı. Aynı zamanda sömürgelerin emperyalist talanı yoğunlaştırılmıştı. Sömürgelerdeki milyonlarca köylünün toprağına tefeciler ve toprak sahipleri el koymuş ve on milyonlarca insan açlıktan ölmenin eşiğine gelmişti. Tüm bunlar kitleler arasında emperyalist sömürgecilere duyulan nefreti artırdı.

Kapitalist ülkelerde işçilerin ve orta sınıfların maddi ve yasal konumlarında son sınırına varan bozulma, sınıf mücadelesini keskin bir noktaya getirecek biçimde yoğunlaştırdı. Devrimci güçler etkili olmaya başladı. Grev hareketi büyüdü. 1929 - 1932'de Dünyanın en büyük 15 ülkesinde 8.500.000 ücretliyi kapsayan yaklaşık 19.000 grev yapıldı.⁽⁴⁾

İşçi sınıfı ücret kesintilerine, işten çıkarmalara, sosyal güvenlik ödentilerindeki kesintilere ve hükümetlerin emekçi halkın demokratik kazanımlarını hedef alan ivedilik önlemlerine karşı yürüttüğü mücadeleyi hızlandırdı. ABD, Almanya, Fransa, Polonya, Macaristan, Romanya ve Çekoslovakya'da birçok grev, daha bunalımın ilk yıllarında, yetkililer ve polislerle sert çatışmalara yol açtı. Ekim 1930'da 130.000 Berlin'li metal işçisi greve gitti. Ruhr, Dombrowa ve Krakow'daki Polonya kömür yataklarındaki madencilerin büyük grevi 1931 başında yapıldı.

1 Eylül 1930'da Macaristan'da, bilimsel sosyalistler ve sosyal-demokratların militan devrimci bir eyleme dönüştürdükleri yüzbin kişilik bir işçi gösterisi

yapıldı. Polis ateş açarak işçileri vurdu. Bir yıl sonra ülke, işçilerin büyük politik gösterileriyle bir kez daha sarsıldı. Hükümet işçilere karşı polisi olduğu kadar askerleri ve toplu silahları da kullandı.

1931'in ortalarında ABD'de madencilerin daha iyi yaşam koşulları için başlattıkları bir grev patladı. İşçiler ateşli silahlar ve gözyaşartıcı gaz kullanan polislerle çatışmaya zorlandı. Çoğu kapitalist ülkede grev hareketi yükseliyordu.

İşsizlik oranındaki artışla birlikte, toplumsal güvence, aileleri açlıktan kurtarmak için bir kamu mekanizması programının benimsenmesini talep eden işsizler arasındaki hareket hızla önem kazandı. ABD, Almanya, Polonya, Çekoslovakya, İngiltere, Fransa, Avusturya, Kanada ve diğer ülkelerde açlık yürüyüşleri yapıldı, her yerde işsiz komiteleri boy verdi.

O sırada Üçüncü Enternasyonal işi olanlarla işsizler arasında bir birleşik cephe yaratmak ve burjuvazinin bu iki kesimin arasına uyumsuzluk tohumları ekmesini önlemek amacıyla işsizlerin hareketini geliştirmeye önem verdi. Ocak 1930'da, KEYK Politik Sekretaryası bölümlerine verdiği emirlerde bu amaçla, işi olanlar arasında seçilecek temsilcilerin işsizler konseyleri içinde yer almasının gerekli olduğuna işaret etti. «İşsizlerin talepleri için verdikleri mücadeleyi, işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadelesiyle bağlamak gereklidir. Burjuvaziye karşı mücadelenin genel sloganlarına ek olarak halka mal edilebilir, kendi ülkenizdeki koşullara uygulanabilir somut sloganlar öne sürmek gereklidir.»⁽⁵⁾

Bilimsel sosyalist partiler ve Komintern'in desteklediği ve işsizlerin kitle gösterileri, halk toplantılarıyla gerçekleşen İşsizliğe Karşı Uluslararası Mücadele Günü 6 Mart 1930 ve 25 Şubat 1931'de yapıldı. İşçi sınıfı-

nın eylemleri milyonlarca emekçiye yoksulluk ve çile çekmeye mahkûm eden burjuva kurumuna yönelik nefretin giderek arttığını ortaya koydu.

Sınıf mücadelesi kırdı da soluk kazandı. Çiftçiler, çiftliklerinin zorunlu olarak satışa çıkarılmasına bir son verilmesini, vergilerin azaltılmasını ve borçların iptalini talep ediyorlardı. Birkaç ülkede kitlesel köylü ayaklanmaları güç kazanıyordu.

Bunalım derinleştikçe huzursuzluk ve hoşnutsuzluk kentli orta sınıflara da sıçradı. Bu tabakalardan bir çokları işçilerle yanyana mücadeleye katıldı. Ama orta tabakaların umutsuzluk ve kötümserlikle dolu olan önemli bir bölümü hâlâ gerici partilerin demagogisine hayranlık duyuyor ya da kararsızlık gösteriyordu. Burjuvazi bu kalabalık «rahatsız edici unsur»un işçi sınıfının yanında yer almasından korkuyordu.

Kapitalist dünya keskin bir sınıf mücadelesi döneminden geçiyordu. Devrimci güçlerin faaliyetleri 1931'de İspanya'da monarşinin yıkılması ve burjuva-demokratik bir devrimin gelişmesi, Almanya, Polonya, Çekoslovakya ve diğer birkaç ülkedeki işçi hareketinin yükselmesi gibi önemli olaylarla ortaya kondu.

Sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ekonomik bunalımın derinleşmesi, emperyalistlerin bunlar üzerindeki baskılarının yoğunlaşması, işçiler üzerindeki sömürünün artması ve çiftçilerle zanaatkârların kitle halinde yıkıma uğramasıyla birlikte tüm ezilen halklar arasında giderek artan bir hoşnutsuzluk, anti-emperyalist mücadelenin boyutlarında bir gelişme ortaya çıktı. Sömürge ülkelerde bir işçi grevleri, kitle gösterileri, kentli isyanları ve köylü ayaklanmaları rüzgârı esti. Ulusal burjuvaziyle bunları ulusal kurtuluş hareketi içinde daha etkin bir yer almaya zorlayan emperyalizm arasındaki çelişkiler keskinleşti. Bir çok ülkede

türdeş olmayan sınıfsal güçleri emperyalizme karşı birleşik bir ulusal cephede toparlamak için gerçek bir olanak sağlanmıştı.

Hindistan, sömürge yetkililerine yönelik bir sivil itaatsizlik kampanyası başlatmıştı. İşçiler, köylüler ve kentli yoksulların kitlesel katılımı bu kampanyaya miltan bir nitelik kazandırdı. 1930'da Chittagong ve Pes-hawar'da anti-emperyalist bir ihtilal başgösterdi; büyük sanayi merkezi Sholapur işçileri mücadeleye girdiler: İngiliz yetkililerin temsilcilerini ve yerel polisi kent dışına sürdüler, devrimci öz-hükümet organları oluşturdular ve askerlerle birkaç gün süren kanlı savaşlarda dövüştüler; sömürgecilere karşı halk ayaklanması Kuzey-Batı Sınır Bölgesi'ne sıçradı. Hint halkının kurtuluş mücadelesi sömürgecilerin girdiği kitlesel tutuklamalarla karşılandı. 1930'da içlerinde Gandhi başkanlığındaki ulusal-reformist partinin -Hint Ulusal Kongresi- önderleri de olan altmış binden fazla yurtsever tutuklandı. UK önderliğinin kitle hareketinin boyutları ve niteliğinden ürken ve İngiliz yetkililerinden bazı ödünler sağlamaya çalışan çoğunluğu sömürgecilerle bir anlaşma yaptı. Hindistan'ın bağımsızlığının daha tutarlı savaşçıları -bilimsel sosyalistler -reformistlerin sömürge yetkilileriyle yaptıkları anlaşmaya şiddetle karşı çıktılar.

Bu dönemde Çin'de köylülerin birkaç bölgedeki anti-feodal mücadelesi yayılıyor ve büyük bölgelerde devrimci üsler oluşturuluyordu. Burada bilimsel sosyalistlerin önderliğinde, işçi ve köylü egemenliğinin organları olarak çalışan Sovyetler kurulmuştu. Bu üslerin bulunduğu alanlarda gerilla müfrezelerinden devrimin silahlı gücü -Çin Kızıl Ordusu- oluşturuluyordu. Bu ordu 1931'de yüzbin kişilik bir güce sahipti

ve Kuomintang askerlerinin Çin Sovyet bölgelerine karşı ilan ettiği seferberliği başarıyla püskürttü.

Anti-emperyalist hareket Endonezya'da da etkinleşti. 1930'da Fort Ienbai (Kuzey Vietnam) Vietnam garnizonu ve bazı başka yerel askeri birimler Fransız sömürgecilerine karşı ayaklandı. Ama Fransız sömürgecileri bu dağınık parlamaları yatıştırmayı başardılar. İçinde bulunulan dönemde Orta Vietnam'daki birkaç bölgede köylüler bilimsel sosyalistlerin önderliğinde iktidarı ellerine geçirdiler, Sovyetler kurdular ve taşınmaz mallara el koydular. Buradaki halk egemenliği üç ay sürdü. Sömürgeciler ayaklanan köylülere karşı, isyancı köyleri bombalamayı da içeren en acımasız baskı yöntemlerini kullandılar. Yetkililer Çin Hindi Komünist Partisi önderliğini tutuklamayı başardılar.

1930-1931 dönemi de Burma, anti-feodal, anti-emperyalist köylü savaşıyla sarsıldı. Bu dönemde Mısır emekçi halkının İngiliz sömürgecilerine karşı giriştikleri gösteriler iki kez silahlı ayaklanmaya dönüştü. Filipinler köylüsü ülkelerini Amerikan emperyalizminden kurtarmak için silahlı ayaklanmaya başvurdu. 1933'te Hollanda Donanması'ndaki Endonezyalı bahriyeliler arasında huzursuzluk başgösterdi.

Anti-emperyalist mücadele Latin Amerika'daki birkaç ülkede alevlendi. 1931'de Şili'de bahriyeliler ayaklandı, kırmızı bayrak çekip devrimci komiteler kurdular. Hükümet, gemileri bombaladı. Ertesi yıl ayaklanan işçiler Şili'de Sovyet iktidarını ilan etme girişiminde bulundu. Sömürge ve bağımlı ülkelerde durmadan yeni mücadele merkezleri boy veriyor ve ezilen kitlelerin milyonlarcası daha emperyalizme karşı ayaklanıyordu.

Böylece dünya, kapitalizmin görece sağlamlaşma döneminden sonra, yükselen bir devrimci işçi ve ulusal kurtuluş hareketine sahne oldu. Ekonomik bunalımın derinleşmesi ve sınıf mücadelesinin yoğunlaşması kapitalist rejimlerin sağlamlığını tüketti ve burjuvazide bu rejimlerin kaderine ilişkin bir kuşku uyardı. Burjuva ekonomistleri ve politikacıları bunalımın ilk yılında ekonomik gönence hızla dönülebileceği konusunda umutlar taşıırken, derinleşen bunalım varolan düzene yönelik tehlikelerden söz etme ve bunalımla mücadele için türlü türlü programlar önermelerini zorunlu kıldı. Aslında hepsi de kapitalist sömürü sistemini korumak ve desteklemenin yollarını arıyordu. Önde gelen burjuva ekonomistleri, İngiliz ekonomisti J.M. Keynes de dahil, kapitalist pazar mekanizması ve serbest rekabetin artık kapitalist ekonominin tek düzenleyicisi olarak kalamayacağı ve onu bunalımın korkunç darbelerinden koruyamayacağı sonucuna vardılar. Keynes serbest piyasa yasaları ve devletin ekonomiye müdahalesini temel alan, yani tekelci-devlet düzenlemesine dayanan kapitalist yeniden üretim mekanizmasını geliştirecek bir ekonomik politika önerdi.

Bir çok kapitalist ülkedeki egemen çevrelerin daha sık başvurmaya başladıkları tekelci-devlet düzenlemesi önlemleri salt ekonomik nedenlerle değil, sosyalist ve kapitalist ekonomiler arasında başlamış olan yarışma, kapitalist ülkeler içindeki sosyo-politik çelişkilerin ve emperyalistlerarası antagonizmaların keskinleşmesi nedeniyle oluşturulmuştu. Kapitalizm tekelci-devlet biçiminde yeniden örgütlenmenin yardımıyla, zayıflamakta olan temellerini desteklemeye çalışıyordu. Bu yeniden örgütlenme çoğu ülkede emekçi halkın ekonomik ve politik anlamda daha yoğun olarak köle-

leştirilmesi ve daha da gerici yapıların oluşması gibi bir çizgi izledi.

Burjuva gericiliği ve toprak sahibi kesimlerin önderleri ve askeri klikler, manevra yöntemleri ve burjuva demokrasisi sınıf mücadelesi dalgasını artık önleyemez olunca, kaba kuvvet kullanımı ve politik maceracılığa doğru giderek artan bir eğilim ortaya koydular. Açık terörist bir diktatörlük kurmak ve işçilerin, köylülerin devrimci hareketini ezmek için her türlü canavarlığı ve suçu işlemeye hazırlıklıydılar. Emperyalist gericilik bir çok ülkede faşizmi, devrim güçlerinin oluşmasını, her biçimdeki işçi protestosunu acımasızca ezerek önlemenin tek aracı olarak değerlendirmiyordu. Tekeller faşizmde işçi sınıfını bunalımın yüküne katlanmak zorunda bırakacak ve sermayeye yüksek kârlar sağlayacak bir zor kullanma yeteneği görüyordu. Tekelci-devlet kapitalizminin faşist türleri ve bunların totaliter rejimleri emperyalist burjuvazinin gerici çevrelerine çok çekici geliyordu. Emperyalist çevreler, başarılarıyla sosyalizmi tüm dünya işçileri açısından özellikle çekici kılan Sovyetler Birliği'ne karşı yıkıcı bir güç olarak da faşizme umut bağlamışlardı. Faşizmi bir emniyet supabı gibi görme eğilimi, bir çok ülkedeki burjuva rejimlerinin giderek faşistleştirilmesi ve faşist partilerin hızla büyümesiyle anlatım buldu.

Lenin, emperyalizmin hem dış hem de iç politika-da demokrasiden politik gericiliğe doğru bir değişiklik ile nitelendirildiğine işaret etti. Emperyalizm demokrasinin çiğnenmesine, gericiliğe yöneliyordu.⁽⁶⁾ Dünya ekonomik bunalımı ve sınıf mücadelesinin keskinleşme yıllarında faşist eğilimlerin artışı, kendini giderek daha halk düşmanı, insanlık düşmanı bir güç olarak or-

taya koyan emperyalist burjuvazinin artan gerici doğasını açıkça ortaya koydu.

Burjuvaziyle sınıfsal bir uzlaşma politikasına teslim olan sağ-kanat sosyal-demokrasi kitlelere bunalımın neden olduğu felaketlerden kurtulma yoluna işaret etmede tümüyle başarısız kaldı. Bunalım yıllarında yoldan çıkıp kapitalizmi çökmekten, devrimden kurtarmaya çalıştı; devrimci harekete etkin bir biçimde karşı çıktı. Sosyal-demokrasinin önderleri işçileri bunalım atlatılınca kadar yardımcı olmaya ve iç savaşı önlemek için özveride bulunmaya ve bazı kazanımların yitirilmesine boyun eğmeye zorladı. Alman sosyal-demokrasisinin 1931'deki Leipzig Kongresi'nde, önderlerinden biri olan Fritz Tornew açık açık ilan etti: «Biz kapitalizmin hasta yatağının başında sadece teşhis koyucu olarak durmuyoruz... Biz vasiyet edilenler olduğumuz duygusunu korurken ciddi olarak iyileştirmeyi dileyen hekimler gibi davranmaya kararlıyız.»⁽⁷⁾ Sosyal-demokrat parlamento grubunun başkanı Ernst Thälmann «Sosyal-demokrasinin tümüyle, kapitalizmin çöküşünü önlemek için çalışmakta olduğunu söylemeye gerek yoktur.»⁽⁸⁾ diye yazdı.

Sosyal-demokrat önderler en büyük saldırılarını devrimci işçilere, kargaşa yaratmakla suçladıkları bilimsel sosyalistlere yönelttiler, oysa ekonomik kargaşa, yoksulluk ve kıtlık yaratan sosyal-demokratların savunduğu kapitalizmdi. Sağ sosyal-demokratlar bir devrimin, bunalımların en derininden çok daha büyük sayısız güçlüklerle neden olacağını iddia ederek kitleleri ürkütmeye çalıştılar. Devrimin iç savaşa, kitleler için acılara ve üretken güçlerin yıkımına yol açacağını söylüyorlardı. Sağ sosyal-demokratlar bu ve buna benzer savlarla, reformist işçileri etkin gösterilerden uzak tutmaya çalışıyorlardı. Sosyal-demokrasi, proleter ik-

tidarı için mücadele, devrim ve iç savaş düşüncesinden bile ürüyorlardı.⁽⁹⁾

Sağ-kanat sosyal-demokrasi kendisini işçilerin yararına bazı önemsiz sınırlı taleplerle kısıtladı. Sosyalist İşçi Enternasyonalı ve İşçi Sendikaları Amsterdam Enternasyonalı Ortak Komisyonu'nun Ocak 1931'de Zürih'teki toplantısında kabul ettiği özel bir açıklama sosyal-demokrasinin «ekonomik bunalım döneminde devlet önlemleriyle çelişmeyi değil, üretken kamu hizmetleri için olası en büyük uyarlamaları» desteklediğini belirtiyordu... Böylece sosyal-demokrasi, bunalımı hafifletmek amacıyla tekelci-devlet düzenlemelerinin peşine takıldı. Ücret kesintilerine karşı mücadele etme sloganını öne sürdü ve «bu yolla işsizlere iş olanağı sağlamak üzere» beş günlük bir iş haftası için kampanya başlatmayı da önerdi.⁽¹⁰⁾ Sağ sosyalist önderler ücretlerin daha da kesilmesinin ve işsizliğin artmasının sadece bunalımı kızıştıracak ve varolan düzene daha büyük bir tehlike oluşturacak endişesini açıkladılar.

Sosyalist İşçi Enternasyonalı Dördüncü Kongresi'nin (Temmuz-Ağustos 1931) en coşkulu tartışmaları sermayenin saldırılarıyla mücadele etme ve Almanya'yı ekonomik çöküşten kurtarma sorununa ilişkin olanlardı. Reformist önderlerin görüşüne göre bu, ülkeyi faşizmden kurtaracaktı.

Sosyal-demokrasinin önderleri işçileri greve gitmekten alıkoyma ve hatta bunalım sırasında bir grev mücadelesinin, üretimi daha da kısma eğiliminden ötürü, suç olduğu anlamında bir sloganı bile öne sürdü. «Kötünün iyisi», başka bir deyişle faşizmi ya da «Soldan gelecek bir radikalizmi» önlemenin bir aracı olarak, zorunlu buldukları burjuva hükümetlerinin gerici, emek düşmanı önlemlerini desteklediler. Aslında bu-

yük burjuvazinin ılımlı çevreleriyle uzlaşma politikası, gericiliğe verilen bir ödünden bir başkasına, faşizmin saldırısına karşı kararlı bir mücadelenin reddedilmesine yol açtı. Sağ sosyal-demokrasi, bunalım yıllarında giderek daha gerici bir hale gelmelerine ve birkaç ülkede faşistleşmeye katkıda bulunmalarına rağmen, parlamenter-burjuva rejimlerini reformist bir politika işlemenin olanaklı olduğu tek temel olarak değerlendiriyordu.

Sağ sosyal-demokratlar faşizmin saldırısını karşılıksız bırakırken, etkin bir anti-sovyet, anti-komünist kampanyaya giriştiler. Sosyal-demokrasinin önderleri sosyalizmin kurulmakta olduğu SSCB'nin canlı örneğine ilişkin gerçeği bir yalanlar ve karalamalar denizinde boğmaya çalıştılar. Sovyetler Birliği'nin «sosyalizm değil, devlet kapitalizmi» kurmakta olduğu ve Beş Yıllık Plan'ın diğer kapitalist ülkelerde çoktan yapılmış olanı güç kullanarak yapma çabasından başka bir şey olmadığı tezini satmaya kalktılar.

SSCB ve bilimsel sosyalist harekete yönelik en talihsiz saldırıları K. Kautsky yaptı. **Bolşevizm Çıkmaz Sokakta** kitabında, tüm dünyadaki sınıf mücadelesi gereklerine meydan okuyarak bir beyaz muhafız karşıdevriminin Bolşevizmden daha az tehlikeli olduğunu iddia etti: Kautsky; dünyadaki bunalımın en önde gelen nedenlerinden birini Rusya'da Bolşevizmin egemen olması ve pazarının sanayileşmiş Avrupa'dan ayrılması olarak belirten sözleriyle ne olduğunu gösterdi. Açıkça «Bolşevizmin ayak altından temizlenmesi gerektiği... bunun sadece Rusya için değil, Avrupa'nın tümü için refaha giden yolun açılması anlamına geleceği»⁽¹¹⁾ ni söyledi. Dönek Kautsky anti-komünizme dayanarak kendisini anti-sovyet bir emperyalist savaşın açık sözlü savunucularıyla özdeşleştirdi.

Sosyal-demokrasinin sağ önderlerinin izlediği gericiliğe göz yumma politikası ve anti-komünist karalama kampanyaları işçi sınıfı içindeki ayrılığı derinleştirdi ve onu saldırgan gericilik karşısında güçsüzleştirdi.

*Dünya Ekonomik Bunalımı
Sırasında Komintern
Strateji ve Taktiklerinin
Sorunları
KEYK'in Onbirinci
Birleşik Oturumu*

Bunalım sırasında emperyalist gericiliğe kararlı ve uzlaşmaz bir biçimde karşı çıkan tek örgütlü politik güç bilimsel sosyalist hareketti. Dünya ekonomik bunalımını önceden haber veren Üçüncü Enternasyonal ekonomik bunalımın gelişmesiyle emperyalizmin temel iç ve dış çelişkilerinde, hem kapitalist ülkeler hem de sömürgelerdeki devrimci harekette yeni bir atılıma hız kazandıracak keskin bir artış olacağı konusunda bilimsel sosyalist partileri yönlendirdi. Daha Şubat 1930'da KEYK Presidiumu genişletilmiş toplantısı dünya ekonomik bunalımının daha da yıkıcı bir hale gelmekte ve toplumsal çelişkileri derinleştirmekte olduğuna işaret etti. Bu, giderek bir yanda sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasına, kitleleri bastırmak için kullanılan şiddete dayalı yöntemlerin artırılmasına ve faşizme, öte yanda «yükselen bir devrimci dalgaya, devrimci mücadele cephesinin genişlemesine, sömürgeler ve birkaç kapitalist ülkenin köylü kaynaklarının da genel devrimci cepheye katılmasına»⁽¹²⁾ yol açtı.

Mart-Nisan 1931'de yapılan KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu dünyadaki durumu çözümlerken, iki sistem arasında giderek artmakta olan karşıtlığı - ileriye yönelen sosyalizm ve yıkıcı bir bunalımın pençesinde-

ki kapitalizm - vurguladı. Birleşik Oturum bunalım nedeniyle toplumsal çelişkilerin daha da şiddetlendiğine, burjuvazinin bunalımın tüm etkilerini emekçi halkın omuzlarına yıkmaya çalıştığına ve «sadece... işçi sınıfına karşı değil, kent ve kırdaki diğer geniş çalışan kesimlere karşı» bir saldırı da örgütlemekte olduğuna işaret etti.⁽¹³⁾ Burjuvazi kendisini bunalımdan kurtarmak ve iktidarını sağlamlaştırmak için politik gericiliğini yoğunlaştırdı ve faşizme giden yolu izledi. «Burjuvazi terörist faşist gruplar örgütlemekte, işçi ve diğer tüm devrimci örgütleri parçalamakta, işçileri ve emekçi köylüleri toplantı yapma hakkından ve özgür basından yoksun bırakmakta, zorunlu hakemlik ve şiddet yöntemleriyle grevleri bastırmakta, işsizlerin gösterilerine ve grevci işçilere ateş açmakta ve devrimci köylü hareketlerini acımasızca bastırmaktadır.»⁽¹⁴⁾

Birleşik Oturum bunalımın derinleşmesi ve emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesi nedeniyle kapitalist iktidarlar açısından savaşa doğru giderek artan bir istegin, bu çelişkileri Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşta çözümleme çabasının varlığına işaret etti. Yöneticileri dünya arenasında anti-sovyet emperyalist dolapların her türlüşünde etkin rol alan bir ülkenin, Fransa'nın, Komünist Parti temsilcisi Marcel Cachin'in sunduğu SSCB'ye karşı askeri müdahale tehlikesine ilişkin raporun ardından Birleşik Oturum, bilimsel sosyalist partilerin SSCB ve Çin devrimine karşı geliştirilen emperyalist planları ve entrikaları olduğu gibi ortaya koyan ve halk kitlelerine ordularda, savaş sanayiinde, parlamento komiteleri vb.nde bir savaş düzeni oluşturmaya yönelik somut adımları anlatan anti-militarist çalışmaları hızlandırmanın büyük önemini vurguladı.

KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu bilimsel sosya-

list partilerin başlıca görevinin «burjuvaziye karşı zafer kazanmanın ve işçi sınıfını proletarya diktatörlüğü için verilecek belirleyici savaşlara hazırlamanın temel bir koşulu olarak işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak» olduğunu belirtti.⁽¹⁵⁾ SBKP temsilcisi Manuilski'nin raporunda belirttiği gibi bilimsel sosyalist partiler kitleleri kazanmak için, emekçi halkın günlük talepleri uğruna verilen mücadelenin önemini küçümsememeli ve «günlük gereksinmelerini temel alarak kitleleri harekete geçirme» konusundaki yeteneksizliklerinin üstesinden gelmelidir.⁽¹⁶⁾ Polonya Komünist Partisi temsilcisi Julian Lenski, ortak raporunda «Açlık, yoksulluk ve işsizliğin yarattığı acil talepler için verilen mücadelenin sistemli bir biçimde örgütlenmesi proletaryanın kesin çoğunluğunu kazanmanın başlıca aracı haline gelmelidir.»⁽¹⁷⁾ Alman Komünist Partisi'ni temsil eden E. Thälmann ve Çekoslovakya Komünist Partisi'ni temsil eden Klement Guttwaldin ortak raporlarının olduğu kadar SBKP(B)'ni temsil eden I. Pyatnitski'nin konuşmasının da kilit noktası bilimsel sosyalist partilerin işçi sınıfı ve proleter olmayan geniş kentsel ve kırsal kitlelerin günlük çıkarlarını, kendilerini ilgilendiren bir tek sorunu dahi atlamadan savunmak üzere gerçek bir kavgaya girişmeliydi. Konuşmacılar grev mücadelesinde ekonomik başarılardan duyulan sekte korkuya karşı çıktılar ve kavgayı daha geniş bir temelde geliştirmeyi olanaklı kılan şeyin grevler sırasında bazı maddi kazanımların elde edilmesi olduğunu gösterdiler.⁽¹⁸⁾

Birleşik Oturum, kararlarında bilimsel sosyalist partilerin kitleleri aşağıdaki ana hatları izleyerek yürütecekleri mücadele yoluyla kazanmaları gerektiğini belirtti.

(1) Kapitalist saldırıya karşı, ücret kesintilerine,

toplu işten çıkarılmalara karşı, daha yüksek ücretler için, işverenlerin ödeyeceği sosyal güvence için ve işsizlere acil yardım için;

(2) Burjuva diktatörlüğünün bütün biçimlerine karşı, işverenler ve polisin terörüne karşı, devrimci işçi örgütlerinin özgürlüğü için, faşist örgütlerin dağıtılması ve silahsızlandırılması için, faşistlere karşı kitlesel özsavunmasının yaratılması için, burjuva diktatörlüğünün politik gericiliğine karşı kitlesel politik grevlerin örgütlenmesi için;

(3) Emperyalist savaş ve anti-sovyet askeri müdahale hazırlıklarına karşı, Çin'deki Sovyet alanlarına müdahaleye karşı.⁽¹⁹⁾

Birleşik Oturum konularının önemli bir özelliği faşizm üzerine, başta faşizmin, kapitalizmin çözülmesi ve güçsüzleşmesinin bir belirtisinden başka bir şey olmadığı tezi olmak üzere, bazı hatalı görüşlerin eleştirisiydi. Manuilski tartışmayı toparlarken, faşizmin, kapitalizmin çözülmesi içinde kaçınılmaz bir tarihsel evre olduğu ve hızla kapitalizmin çöküşüne yol açtığı biçimindeki görüşü eleştirdi. Manuilski «Böylece, bunu faşizmin gelişinin neredeyse istenen bir şey olduğu sonucu izleyecektir: ne kadar kötü olursa o kadar iyi. Faşizmin gelişmesinin komünizmin zaferini hazırladığını söylecekler.» dedi.⁽²⁰⁾

Komintern bu tür görüşleri reddetti. İtalyan Komünist Partisi'ni temsil eden R. Greika (Garlandi) konuşmasında faşizmin kaçınılmaz bir tarihsel evre olarak değerlendirilemeyeceğini ve faşizmin işçi sınıfının mücadelesini güçleştirdiğini ortaya koydu.⁽²¹⁾ Manuilski faşizmin sadece kapitalizmin çözülmesi ve bunalımının bir belirtisi olmayıp, «kapitalizmin bunalımın atlatılmasına yarayan öğeler taşıyan saldırı biçimlerinden biri... kapitalizm açısından faşizmin hem saldırı

hem de bir savunma» olduğunu söyledi.⁽²²⁾ Bir faşist diktatörlüğün kurulması proletaryanın geçici olarak yenilmesi demek olacaktı. Bu nedenle bilimsel sosyalist partiler sadece varolan faşist diktatörlüğe karşı değil, faşizmin girişeceği tüm saldırgan eylemlere karşı, faşistleşmeye karşı, gerici hükümetlerin faşizmin yolunu açan tüm önlemlerine karşı, bütün güçleriyle mücadele etmek göreviyle karşı karşıyadır.

Birleşik Oturum bilimsel sosyalistlerin dikkatini Almanya'daki Hitler hareketinin özel tehlikesine çekti.

KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu'nun kararları bilimsel sosyalist partilerin militan, devrimci ruhunu, kitleleri cesaretle kapitalizme karşı savaşa yöneltme çabalarını ortaya koydu. Ancak bu kararlar devrimci bunalımın doruğuna yükselmekte olduğu hızı kesinlikle abartıyor ve sınıf düşmanının gücünü küçümsüyordu.

Çoğu bilimsel sosyalist uzun süreden beri «burjuvazinin atlatamayacağı ve proleter devrimin zafiriyle sonuçlanmak zorunda olan son bunalım»⁽²³⁾ olarak değerlendirdikleri ekonomik bunalımın yıkıcı doğasını abarttılar. Bu tavır sık sık belli bir ülkedeki sınıf çelişkilerinin gelişmesine dayanarak devrimci durumun ne denli olgunlaştığını belirleyen ciddi bir çözümlemenin yerini aldı. Sosyalist bir devrimin nesnel ve öznel önkoşulları bilimsel sosyalist basında sık sık abartılıyordu.

Ancak bunalım yıllarında sosyo-ekonomik koşullar ve tümüyle sınıf mücadelesi karmaşık ve çelişen biçimlerde gelişti.

Bilimsel sosyalistler sınıf güçlerinin hızlı bir biçimde kutuplaşmakta olduğunu, burjuvazinin faşistleşme yolunda daha büyük adımlar atmakta olduğunu, bu arada burjuva-demokratik özgürlüklerin savunucusu

olma konusunda iddialı olan partilerin gericilik ve faşizmin saldırılarına karşı koyamadıklarını gördüler. Bilimsel sosyalistler geniş işçi kesimleri arasında emekçi halkı yoksulluğa, mahrumiyete ve haksızlığa mahkûm eden gerici burjuva yapısına duyulan hoşnutsuzluğun giderek artmakta olduğunu; işçi sınıfının ileri kesimleri arasında kapitalizmi ortadan kaldırma ve bir proletarya diktatörlüğü kurma sloganının giderek daha yaygınlaştığını da gördüler. O dönemde bazı burjuva ideologları bile kapitalist sistemin kaderinin belirlendiğini düşünüyordu.

Komintern ve bilimsel sosyalist partiler geniş anlamda kitlelerin değil de sadece ileri işçiler arasındaki duyguları hesaba katarak, bu nedenle de yeterli nedenlere dayandırmanın, emekçi halkın burjuva-demokratik özgürlükleri savunma konusundaki isteklerini yitirmekte olduğuna ve kısa sürede proletarya diktatörlüğünden yana bir tavır alacaklarına inanıyorlardı. Bilimsel sosyalistlerin burjuvaziye karşı çıkmak üzere yaptığı yiğit dürtülerle binlerce işçinin harekete geçirildiği durumlar sosyalist devrim yandaşlarının saflarının hızla güçlendiği biçiminde yorumlanıyordu. Bu abartılmış değerlendirmeler bilimsel sosyalistlerin, bir yandan kapitalist ülkelerdeki bunalım ve faşistleşmenin, öte yandan sosyalizmin Sovyetler Birliği ve diğer ülkelerdeki başarılarının işçi sınıfını, burjuva demokrasisi de dahil, her türlü kapitalist diktatörlüğe karşı kararlı bir mücadeleye yönelttiğine inanmalarına yol açtı. Onbirinci Birleşik Oturum devrimci işçilerin ekonomik talepleri ve haklarının gericilik ve faşizme karşı savunulması mücadelesini, sosyalist devrimi doğrudan hazırlama görevleriyle bağladı.

Sosyalist bir devrim ve proletarya diktatörlüğüne ilişkin zorunluluğun kavranması bir bilimsel sosyalis-

ti ve gerçek devrimciyi reformistlerden ve uzlaşmacılardan ayırıyordu. Ancak işçi sınıfının nihai hedefi olarak doğruluğunu koruyan proletarya diktatörlüğü sloganı, o yıllarda kapitalist dünyada ortaya çıkan karmaşık ve çelişkili duruma tam bir yanıt değildi. Her şeyden önce bu slogan henüz hiç bir biçimde işçi sınıfı ve diğer emekçilerin çoğunluğunun desteğini kazanmamıştı.

Bildiğimiz gibi Lenin herhangi bir devrimci eylem açısından işçi sınıfının örgütlölüğü ve zihinsel olarak hazırlıklı oluşunun taşıdığı rolün ne denli önemli olduğunu tekrar tekrar vurgulamıştı. Böyle bir devrimin sadece nesnel önköşullarının olgunlaştığı bir zamanda devrimci sınıfların bir devrimi başarmaya yetecek güce sahip olduğuna ilişkin ve tümüyle saçma bulduğu görüşü reddetmişti. «Hayır, insan toplumu ilerici öğeler açısından bu denli akılcı ve bu denli 'elverişli' bir yapıda değildir. Bir devrim olgunlaşmış olabilir, ama devrimci yaratıcılarının onu yürütmek için yetersiz oldukları ortaya çıkabilir...»⁽²⁴⁾ Dünya ekonomik bunalımı sırasında bilimsel sosyalist partiler, kitleler arasındaki devrimci coşkunun derinliği ve emekçi halkın çoğunluğu arasında sosyalist bir devrim için mücadeleye devrimci anlamda hazırlıklı olma halinin olgunlaşma hızı konusunda abartılmış düşünceler taşıyordu.

Bunalım yıllarında nesnel durumda araştırıcı bir özömlmeyi gerektiren önemli değişiklikler yer alıyordu. Bunalımın, bırakın işçi sınıfını, nüfusun bütün demokratik kesimleriyle emperyalizmin (ve onun öncüsü - faşizm) arasındaki çelişkileri kamçılayan, derinleştiren bir etkisi vardı. Gericilik ve faşizm kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerine saldırarak bu kitlelerde, hak ve özgürlükleri uğruna savaşmak için giderek artan bir istek doğurdu. Tekelci sermayenin

başlıca politik vurucu gücü olmaya başlayan faşizmin saldırısı sonuç olarak bütün durumu değiştirdi ve bir çok yönden 1918-1923 döneminden farklılaştırdı.

Emperyalizmin derinleşen çelişkileri emekçi halkın önüne yeniden açıkça anti-faşist, anti-tekelci içerikli genel demokratik hedefler koydu. Emperyalizm daha gerici nitelikler kazandıkça emekçi halk için demokratik talepler daha büyük bir önem taşımaya başladı. Sınıf mücadelesi koşullarındaki nesnel değişikliklerin altında yatan temel eğilim buydu. Bu eğilim faşizmin ilerlemekte olduğu ülkelerde belirgin bir hale geldi: diğer emperyalist ülkelerin tümünde yavaş yavaş ve daha az belirgin olarak olgunlaştı. Böylece olaylar bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfı ve onun müttefiklerini mücadeleye, her şeyden önce anti-faşist, genel demokratik talepler için mücadeleye ayaklandırma gereğini kavramasına neden oldu. Bu koşullar altında emperyalizm ülkelerindeki devrimci mücadele, ilk evresinde ya da ilk adımlarında, nesnel ve öznel nedenlerden ötürü, sosyalist bir biçime evrimleşmeden önce genel bir demokratik, anti-faşist nitelik taşımak zorundaydı. Bu nedenle Üçüncü Enternasyonal'in politikasında ciddi bir değişiklik yapılmasına, kapitalist ülkelerdeki mücadele açısından kaçınılmaz olan genel demokratik ve anti-emperyalist evreyi de kapsayabilecek yeni bir stratejik çizgi saptanmasına giderek artan bir gereksinme vardı.

Bilimsel sosyalist hareket, durumdaki kendine özgü değişiklikleri ve buna bağlı olarak, çabaları önce genel demokratik, anti-faşist görevleri ele alma konusunda yoğunlaştırmanın gerekliliğini değerlendirmede gecikti.

Komintern ve bölümleri işçi sınıfını acil bir hedef

olarak proletarya diktatörlüğüne hazırlama görevini öne sürerken ve sağ sosyal-demokrasinin proleter devrime karşı bir tavır aldığı ve işçi sınıfının çoğunluğunu bilimsel sosyalist partilerden tarafa geçmekten alıkoymayı başardığı 1918-1923 dönemiyle bir analogi yaparken, yeni koşullar altında sosyal-demokراسiyi burjuvazinin başlıca dayanağı olarak değerlendirmenin daha geçerli nedenleri olduğuna inanıyorlardı. Sosyal-demokrasinin sağ önderlerinin dünya ekonomik bunalımı sırasındaki politikası, işçilerin devrimci mücadelesinin gelişmesine karşı çıkmak için bu gücün elinden gelen her şeyi yaptığını ortaya koydu. Sıradan üyeler arasında önderlerin izlediği çizgiye karşı bir güvensizlik duyulmaya başlanmasının ve faşizme karşı daha etkin mücadele talep eden sol eğilimlerin, sol grupların ortaya çıkmasının başlıca nedeni de buydu. Bu eğilimler o sırada bilimsel sosyalistlerce tam olarak kavranamamıştı.

KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu'nun kararları sosyal-demokrasinin tüm gelişmesinin «faşizme doğru kesintisiz bir evrimleşme süreci» olduğunu belirtiyordu.⁽²⁵⁾ Bu tüm anti-faşist güçleri toparlamanın yolunu kapayan bir çizgiydi.

Bilimsel sosyalist partilerin dünya ekonomik bunalımı sırasında sosyal-demokراسiye yönelik sert saldırıları ve sosyal-demokراسiyi sosyal-faşizm olarak değerlendirmeleri büyük ölçüde bilimsel sosyalistlerin sağ reformist önderlerin hain politikasına gösterdiği tepkiydi. Sağ sosyal-demokrasinin davranışlarıyla faşistleştirmeyi destekleyen ve devrimci işçilere şiddet uygulanmasında duraksamayan bazı önderlerinin takındığı tavır onları sosyal-faşizmle suçlamak için haklı gerekçeler sağlıyordu.

1929'da Berlin'deki 1 Mayıs gösterilerine Kent Polisi Zoergiebel'in Sosyal-Demokrat Başkanının emriyle ateş açılmasından sonra devrimci işçiler arasındaki duyarlılık arttı. Bilimsel sosyalistler bu tür eylemleri sosyal-faşizm olarak nitelendiriyordu. Ancak bu nitelendirmeyi bütün olarak sosyal-demokrasi ve saflarında milyonlarca işçiyi birleştiren reformist işçi sendikalarına uygulamak yanlış olurdu. Sosyal-faşizm formülü bilimsel sosyalistleri, faşizmin gelişile birlikte sağ önderler ve sağ-kanat grupları dışındaki sosyal-demokratların anti-faşist mücadelede yer alabilecekleri olgusunu zamanında kavramaktan alıyordu. Sosyal-faşizm formülü bilimsel sosyalistlerin düşmanlarına sosyal-demokrat partilerin milyonlarca sıradan üyesi için bu terimi kullanmaları nedeniyle bilimsel sosyalist partileri suçlamak için bir gerekçe de sağladı. Onbirinci Birleşik Oturum'un reformist örgütlerin tepeden tırnağa faşistleşmekte olduğu görüşü, bilimsel sosyalist partileri reformist işçilerle bilimsel sosyalist işçileri yaklaştırmamanın gerçek yollarını aramaktan alıyordu. Aksine bu görüş, «sınıfa-karşı-sınıf» taktiklerinin uygulamada sağ-oportünist önderlere olduğu kadar reformist örgütlerin yerel görevlerine de yöneltmesine yol açtı. Bu keskin «sınıfa-karşı-sınıf» taktiği, sonunda, reformist önderlerin büyük bölümünü kazanmak yerine, bilimsel sosyalistlerle olan ilişkilerini eskisinden de daha gergin bir hale getirdi.

Bu dönemde birkaç bilimsel sosyalist parti «Kızıl Birleşik Cephe», «Birleşik Faşizm Cephesine Karşı Bir Birleşik Komünizm Cephesi» vb. sloganlar öne sürdüler. Aslında bu, birleşik cephenin sadece bilinçli olarak bilimsel sosyalistleri destekleyen işçileri birleştirebileceği, reformistlerin önderliğini izleyen işçileri bir-

leşik cephenin sınırları dışında bırakacağı anlamını taşıyordu.

KEYK'nin Onbirinci Birleşik Oturumu Beşinci Profintern Kongresi'nin (Ağustos 1930) çoğu kapitalist ülkedeki devrimci işçi sendikası muhalefetini işçilerin ekonomik kavgasına önderlik edecek ve işçileri etkin devrimci mücadeleye ayaklandıracak bağımsız devrimci işçi sendikalarına çevirmenin gerekliliğine ilişkin kararlarını destekledi. Bu tavsiyeler, sonraki uygulamaların gösterdiği gibi, bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki çalışma alanlarını daralttı ve devrimci azınlığı işçi kitlesinden uzaklaştırdı.

Birleşik Oturum «faşizm ve burjuva demokrasisi arasına ve burjuvazinin diktatörlüğünün parlamenter biçimiyle açık faşist biçimi arasına» ayırım koyma uygulamasına bir son vermenin gerekli olduğu sonucuna vardı.⁽²⁶⁾ Bu yargı, faşizm tüm burjuva-demokratik kurumları ezmek ve emekçi halkın kısıtlı haklarını bile ortadan kaldırmak üzere saldırıya geçtiği sırada bilimsel sosyalist partilerin burjuva demokrasisiyle faşizm arasındaki çelişkileri gerçekçi olarak değerlendirmesini, faşizme ve emperyalist gericiliğe karşı demokratik özgürlüklerin savunmasına girişen geniş kitleleri toparlama olanağını kullanmasını engelledi.

Burjuva-demokrat egemenlik yöntemlerinin faşizmin kilerle özdeşleştirilmesi faşizmin belli ölçüde küçümsemesine, çeşitli burjuva parlamenter rejimlerin faşist rejimler olarak tanımlanmasına yol açtı. Bu, gerçek faşist güçlerin temsil ettiği tehlikenin gerçek boyutlarını gizledi. Bu çizgi, bilimsel sosyalist hareketin dünya ekonomik bunalımı sırasında geniş emekçi halk kitlelerini gericilik ve faşizme karşı mücadeleye çekmek için kendisine tanınan sonsuz olanaklardan yararlanmasını ciddi olarak engelledi.

*Sınıf Çelişkilerinin
Keskinleşmesi
Bilimsel Sosyalist Partilerin
Faşizm ve Gericiliğe
Karşı Mücadelesi*

1932 yılı sınıf mücadelesinin daha da keskinleşmesine tanık oldu. Yılın başlarında patlayan Polonyalı madencilerin grevi, işçilerle silahlı polis arasında şiddetli bir çatışmaya dönüştü. Mart 1932'de ülkede bilimsel sosyalistlerin etkin bir rol oynadığı bir günlük genel grev ilan edildi. Grevciler, hükümeti işçi sınıfının elde etmiş olduğu birkaç toplumsal kazanımı ortadan kaldırma düşüncesinden vazgeçmeye zorladı. Grev hareketi yeni bir mücadele biçimi üretti - işçilerin işletmeyi işgal ettiği oturma grevi. Bu militan eylem örneğini diğer ülkelerin işçileri de izledi.

Grev hareketi Çekoslovakya'da oldukça yüksek bir noktaya erişti. Ülkenin başlıca kömür alanlarındaki madencilerin 1932 baharındaki grevlerine işçilerle, polis ve jandarma arasındaki çatışmalar eşlik etti. Komünist Parti Kuzey Bohemya kömür bölgesindeki tüm işçileri bir birleşik cephe içinde greve çekmeyi başardı. Bu nedenle de grevin önemi ülke sınırlarının çok ötesine taşdı.

Grev hareketi ve işsizlerin mücadelesi ABD, Fransa, İngiltere, Belçika, Romanya, Kanada, Yugoslavya ve birçok başka ülkede daha etkin bir hale geldi. 1932 yazında ABD'deki savaş emeklileri Washington'da emeklilik hakkı talep eden bir yürüyüş örgütlediler. Onları, vahşi misillemelerde bulunan General Mac Arthur komutasındaki askerler karşıladı. Eski askerlerin çoğu yaralandı ve bütün varlıklarının içinde olduğu kamp yerleri yakıldı.

Romen demiryolcularının kavgası keskin bir çelişki biçimini aldı. Şubat 1933'te grevci işçiler Grivita'daki (Bükreş'te bir bölge) demiryolu istasyonlarını işgal ettiler ve üstlerine salıverilen askerlere karşı saatler süren düzenli bir savaş verdiler. Grivita'daki olaylar bütün ülkedeki büyük işçi kitlelerini sarstı ve anti-faşist birliğe katkıda bulundu.

Almanya'daki mücadele yüksek bir yoğunluk düzeyine erişti. Yalnız 5 Eylül ve Aralık 1932 arasında pek çoğu işçilerin zaferi ya da kısmi başarısıyla sona eren 1.100 grev yapıldı.⁽²⁷⁾ Ülkede politik güçlerin keskin bir kutuplaşması söz konusuydu, bir yanda bilimsel sosyalistler etki kazanırken, öte yandan faşizm hızla güç kazanıyordu.

Birkaç ülkede, üyeleri sadece borçların azaltılması ya da kaldırılmasını değil toprağın yeniden dağıtımını da talep eden köylü hareketi dalgası hızla yükseliyordu. Büyük bir silahlı köylü ayaklanması 1932 yazında Polonya'da - Batı Ukrayna ve Volhnia'nın Lissa bölgesinde - oldu. Yoğun çelişkiler Japonya kırsal bölgelerini sarstı. ABD'de bir çiftçi grevleri dalgası dolıştı. Kırsal bölgelerde keskinleşen sınıf mücadelesinin genel görünümü bazı ülkelerde yetkililere karşı derin bir kırıgnlık ve direniş, bazılarında büyük gösteriler, bazılarındaysa kitlesel silahlı ayaklanmalar biçimindeydi.

Yükselen devrimci mücadele emekçi halkın eylemini ezmeye, totaliter rejimler kurmaya ve kitlelerin ortaya koyduğı her türlü hoşnutsuzluğu daha başında boğazlamaya çalışan sömürücü sınıfların sertleşen ve öfkeli direnişiyile karşılandı. Bu, emperyalist gericiiliğın yavaş yavaş faşistleşmesinde anlatım buldu. Faşizm hızla destek kazandı ve bir çok ülkede gerici emperyalist burjuvazinin başlıca partisi, sosyalizm, barış,

demokrasi ve ilerleme konusunda kötü niyetli bir nefret besleyen herkesin bir araya toparlandığı bir yer haline geldi. Tekelci burjuvazinin daha da gerici bir konuma doğru evrimleşmesini yansıttı.

Emperyalist gericiliğin ve faşizmin saldırıları otuzların başlarında Almanya'da en ürkütücü boyutlarına ulaştı. Oradaki Nasyonal-Sosyalist Parti uç noktadaki saldırganlığıyla ayırdedilen mali sermayenin önde gelen gruplarından giderek daha etkin bir destek sağlıyordu. Almanya'daki emperyalist gericilik, faşizmde proletaryayı şiddet yoluyla, «zorbalık ve ateş» kullanarak ezme, Hitler'in «demokrasinin kanser gibi bir hastalığı» diye tarif ettiği nesneyi yok etme, «katı otoriter bir devlet yönetimi» kurma, diğer ülkeleri yok etmek ve köleleştirmek, Lebensraum'u ele geçirmek ve ilhak edilen bölgeleri Almanlaştırmak sonra da Alman ırkının dünya yüzündeki üstünlüğünü ortaya koymak üzere girişilecek bir savaşın hazırlıklarına başlama olanakları buluyordu.⁽²⁸⁾ Hitlerci faşizm tekelci sermayenin en gerici, insan düşmanı özelliklerini kendi içinde yoğunlaştırmıştı ve saldırgan anti-komünizmin somutlanmasıydı.

Uluslararası emperyalizm Alman faşistlerini, Nazileri, desteklediler, onlara mali yardım sağladılar ve iktidar mücadelelerinde yardım ettiler, çünkü onda bilimsel sosyalist hareket ve Sovyetler Birliği'ni hedef alan bir vurucu güç gördüler.

Temmuz 1932'de Almanya'daki Reichstag seçimlerinde Naziler 13.800.000 oy alarak ülkenin en büyük politik gücü haline geldiler. Evet, bilimsel sosyalistler ve sosyal-demokratlar sırasıyla 5.4 ve 8 milyon oy almışlardı ama seçimlere ayrı ayrı katılmışlardı. Naziler işçi sınıfı saflarındaki bu ayrılıktan en iyi biçimde

yararlandılar ve terörcü çetelerinin devrimci işçilere yönelttiği saldırılar giderek yüz­süzleşti.

Faşist hareket Fransa, Avusturya, İspanya, Yunanistan ve Baltık devletlerinde gözle görülür bir ilerleme kaydetti.

Üçüncü Enternasyonal ve bilimsel sosyalist partiler giderek artan faşist tehlikeye dikkat çektiler, faşizmi saldırılarının hedefi yaptılar ve kitlelere, burjuva ve sosyal-demokratların faşizme ilişkin, onun sınıfsal özünü gizlemeye çalışan görüşlerinin zararlarını anlattılar. Almanya Komünist Partisi 1930 yazında kabul edilen «Alman Halkının Toplumsal ve Ulusal Kurtuluşunun Programı»nda, aşırı gericiliğin bir partisi olarak faşizmin çok ciddi bir tehlike olduğuna ve hedeflerinin Alman halkının gerçek ulusal çıkarlarıyla ortak hiç bir yanı olmadığına, aksine aşırı gerici ve saldırgan emperyalist çevrelerin özlemlerini yansıttığına dikkat çekti. 1932'nin başında Almanya Komünist Partisi MK Birleşik Oturumu biran önce güçlerini toparlamamaları halinde işçilerin, büyüyen faşizm tarafından ezileceği tehlikesine dikkat çekti. Bu nedenle birleşik işçi cephesi politikası faşizmi teslim almanın tek aracı, Parti politikasındaki başlıca halka olarak tanımlanmıştı.⁽²⁹⁾

Almanya Komünist Partisi Brüning-Papen Hükümetinin, emekçi halkın yaşam standartlarına darbe indiren ivedilik yasalarına karşı yürekli bir savaş verdi. Bu mücadeleyi giderek daha etkin anti-faşist gösterilere bağladı. 1932 yazında AKP, faşist etkisinin kitleler arasındaki artışını durdurmada önemli bir rol oynayan yığinsal bir anti-faşist eylem kampanyası başlattı. AKP faşizme ve daha fazla ücret kesintilerine karşı gerçekten savaşmak isteyen tüm örgütlerle omuz-

omuza savaşmaya hazır olduğunu açıklayan bir karar yayınladı.⁽³⁰⁾ Thälmann 8 Temmuz 1933'te Sosyal-Demokrat Parti'nin yirmi kıdemli görevlisiyle yaptığı bir konuşmada şöyle dedi: «Böylesi koşullar altında ve Almanya'nın bir ateş ve darağacı ülkesi haline getirilmekte olduğu sırada ve böylece elim bir tehlike karşısında biz bilimsel sosyalistler, bütün içtenliğimizle, bir birleşik anti-faşist proleter cephesi yönünde çaba göstermeyip de ne yapabiliriz.»⁽³¹⁾ AKP güçlü anti-faşist gösteriler ve toplantılar örgütledi. Birkaç kent ve kasabada AKP insiyatifinde, bilimsel sosyalistler olduğu kadar parti dışından olanları ve bazı sosyal-demokratları da içine alan özsavunma müfrezeleri (Schutzbund) kurulmuştu. Nazilerin iktidara gelişini izleyen altı ay içinde AKP Almanya Sosyal-Demokrat Partisi'ne faşizme karşı bir genel grev örgütlemek için yaklaşık bir düzine öneri yaptı ama her seferinde reddedildi.⁽³²⁾

Fransız Komünist Partisi, kitlelere gericı burjuva partilerinin ülkede şimdiden bir faşistleşme politikası izlediklerini vurguladı. Bilimsel sosyalistler 1932'deki seçim kampanyasına savaşa, yoksulluğa ve faşizme karşı çıkan sloganlarla katıldılar. Bilimsel sosyalistler bu sloganlar altında grev hareketinde etkin olarak rol aldılar. FKP proletaryayı gericilik, faşizm ve savaşa karşı birleştirmenin bir aracı olarak birleşik işçi cephesi politikasına büyük önem veriyordu. 1932'de Amsterdam'da faşizm ve savaşa karşı bir kongre toplanmasını amaçlayan kampanyaya katıldı. Sosyalist Partinin 141 şubesi ve önemli sayıda ilerici aydının bu kampanyada yer almasını sağlamayı başardı.⁽³³⁾

Grev meydanlarında önemli ölçüde bir birleşik cephe deneyimi kazanmış olan Çekoslovakya Komünist Partisi, faşizme karşı mücadeleyi hızlandırdı. KP-

1937 ortalarından başlayarak kitleleri hem dıştan, Almanya yönünden, hem de içten, devleti faşistleştirme-ye koyulmuş olan yerli gerici çevrelerden gelecek faşist tehlike konusunda uyardı. ÇKP Gottwald'ın yazdığı biçimiyle amacı, bir birleşik cephe halinde ortaya çıkmak ve «silahlı faşist çetelerin Çekoslovak kentlerinin sokaklarında cirit atıp işçileri vurmasını önlemek olan bir anti-faşist kampanya başlattı.» Çekoslovakya işçi sınıfı işçiler ve köylülerin keyfi cinayetlere kurban olmasına bir son verebilecek yeteneğe sahipti. Çekoslovakya işçi sınıfı Çekoslovak Papenleri, Schleicherleri ve Hitlerlerinin iktidara gelmesini önleyebilir.»⁽³⁴⁾

Sınıf çelişkilerindeki gelişmelerin en uç noktalara eriştiği Polonya'da Komünist Parti, işçilerin grev hareketi, kitle gösterileri ve köylü eylemlerini, emekçi halkı faşist rejime karşı genel bir politik greve hazırlama göreviyle bağdaştırmaya çalıştı.⁽³⁵⁾

Faşizme karşı savaş İspanya, Romanya, Macaristan, Yugoslavya, Yunanistan, İngiltere ve diğer ülkelerin Komünist Partilerince de oldukça hızlandırılmıştı.

Komintern ve bölümleri faşizme ilişkin küçük-burjuva, sağ-sosyalist ve troçkist görüşlerin ortaya konduğu ve faşist hareketin ana hatlarına ilişkin, güçsüz yanlarını ve gelişmesinin nedenlerini açıklayan daha araştırıcı bir çözümlemenin sunulmaya çalışıldığı yaygın bir ideolojik kampanya yürüttüler. Sosyal-demokratlar ve her türlü küçük burjuva ideoloğunun verdiği faşizm tanımı o sıralarda hâlâ kitleler arasındaki yaygınlığını sürdürüyordu. Sosyal-demokrasinin önde gelen birçok kuramcısı faşizmi küçük burjuvazinin bir hareketi ve diktatoryası olarak tanımlıyor ve böylece kitleleri onun gerçek niteliğinden başka yön-
lere yönlitiyordu.

Sosyal-demokrat önderler faşizmin hem proletarya hem de büyük burjuvazi üzerinde despot bir egemenlik kurduğunu açıklayarak faşizmin tekelci sermaye ve katıksız gericilikle olan bağlarını ya reddediyor ya da küçümsüyordu. Küçük-burjuva kuramcıları ve troçkistler faşizmi genellikle sınıflarüstü bir güç, ne burjuvazinin ne de proletaryanın egemenliklerini doğrudan kullanabilecek bir konumda olmadığı zaman ortaya çıkan bir tür Bonapartizm olarak tanımlıyordu. Bu tür görüşler kitlelerin faşizme karşı mücadeleye için harekete geçirilmesini engelliyordu. Sosyal-demokrat ve liberal-burjuva basınının yaydığı, nesnel nedenlerden ötürü çoğu, «demokratik» ülkede faşizmin olanaksız olduğunu savunan, bunun en önemli nedenini bu ülkelerin faşist hareketin kitle tabanını oluşturacak kadar kalabalık bir lumpen-proletaryaya sahip olmayışına bağlayan görüş de azımsanmayacak bir zarara neden oldu. Batı Avrupa'daki sosyal-demokrat önderlerin faşizme bağışık olduğu varsayılan «demokratik bölge» hakkında söyleyecek sözleri çoktu.

Komintern ve bölümleri basını, sürekli olarak faşizmi açığa çıkardı ve onun büyük sermayenin terörist diktatörlüğü olduğunu gösterdi. Bilimsel sosyalistler bir politik çizgi olarak faşizmin kapitalizmin genel bunalım çağında, sınıf çelişkilerinin yoğunlaştığı ve burjuva rejimlerinin güçsüzleştiği dönemlerde sınıf mücadelesi alanına girdiğini vurguladı. Faşizm kapitalizmin düşüş göstermesi ve çöküşüyle bağlantılıydı ve bu anlamda burjuvazinin güçsüzlüğünün kesin bir belirtisiydi. Ancak aynı zamanda gerici burjuvazinin her ne pahasına olursa olsun, en kaba araçlar ve kanlı şiddetle, bu güçsüzlüğü altetmek ve varolan düzene ne olursa olsun, hiçbir karşı gösteriyi hoş görmeyen açık terörist rejimler kurmak konusundaki çıl-

gınca arzusunu da yansıtıyordu. Bilimsel sosyalist partiler KEYK Onbirinci Birleşik Oturumunda vurgulanan bu sonuçları, kitleler ve bazı bilimsel sosyalistler arasında görülen, faşist tehlikeyi küçümseme eğilimiyle mücadele etmek için kullandı.

Komintern, emekçi halkın dikkatini faşizmin dünya sahnesinde sosyalizmin karşıtı olarak, sosyalizme, Sovyetler Birliği'ne en düşman güç olarak boy gösterdiği ve ilk sosyalist devleti yok etmeyi hesapladığı olgusuna çevirdi. Faşizmin gelişi anti-sovyet, emperyalist bir savaşın giderek artan tehlikesi üzerinde doğrudan bir etkiye sahipti.

Komintern ve Komintern üyesi partiler faşizmin milliyetçi ve toplumsal demagojisiyle, yıkılmış küçük-burjuvazi ve nüfusun sınıflarından kopmuş kesimlerini saflarına çekerek kendisine bir kitle tabanı yaratığına dikkat çekti. Bunalım yıllarında yüzbinlerce orta sınıf üyesi yıkıma uğradı ve kendilerini toplumsal kademelenmenin en dibinde buldular.

Lenin bir keresinde şöyle yazdı: «Küçük üreticinin hoşnutsuzluğu sık sık **varlıklarını küçük mülk sahibi olarak savunma** başka bir deyişle bugünkü düzenin temellerini savunmak, hatta geriye döndürme isteği doğurur (ve bu isteğin içlerinde, ya da önemlice bir bölümünün içinde ortaya çıkması kaçınılmazdır.)⁽³⁶⁾ Bu, sözler bunalım yılları sırasında küçük mülk sahiplerinin büyük bölümünü tam anlamıyla niteliyordu. Yıkılmış ve umutsuz küçük mülk sahibi maceracılığa ve terörizme doğru bir eğilim gösteriyordu. Faşistlerin anti-komünist, anti-demokratik çağrılarına, ustalıkla şovenist propagandalarına, küçük adama özüne duyduğu saygıyı geri vermeyi ve ülkeyi «ulusal yücelik» sağlamayı vaadeden sloganlarına duyarlı bir hale geliyordu. Milliyetçi propagandanın, özellikle savaşta ye-

nik düşmüş ve nüfusu savaş sonrası antlaşmaların yükünü taşımak zorunda bırakılmış olan ülkelerde, faşistlerin bir kozu olduğu kanıtlanmıştı. Bu durum şovenist uyuşturucularla kitlelerin başını döndürmek ve dikkatlerini içinde bulundukları kötü durumun gerçek nedenlerinden uzaklaştırmak için kullanılıyordu. Komintern ve bölümleri bu tehlikeli gelişmeyi çözümlyerek nüfusun orta tabakaları arasındaki anti-faşist çalışmalarını hızlandırmayı hedef aldı. Komintern üyesi partiler bazı bilimsel sosyalistlerin savunduğu, bu tabakaların faşizmin «doğal nesneleri» olduğu görüşüne karşı bir mücadele başlattılar.

*Bilimsel Sosyalist Hareketin
Yayımları
Komintern Üyesi Partiler İçindeki
Sol-Sektör Gruplarla
Mücadele*

Bilimsel sosyalistler faşizm ve emperyalist gerici-
liğin saldırısına karşı mücadelelerini güç koşullar al-
tında yürüttüler. Burjuva devlet mekanizması bilimsel
sosyalistlere karşı sert baskı önlemleri almıştı. Komintern üyesi partiler faşist çeteler ve her türden gerici
askerleşmiş örgütün terörist eylemlerinde hedef gös-
terilmişti. Bundan en çok zarar görenler henüz legal
ve illegal çalışmayı ustalıklı bağdaştırma sanatında
gerektiği gibi yetkinleşmemiş olan partilerdi. Düşman
ilk darbesini deneyimli devrimcilere indirdiğinden
partilerin orta kadrosu ve önderliğinde hiç de azım-
sanmayacak kayıplar verilmişti.

Ancak bilimsel sosyalist hareket şiddet ve katli-
ama, ölümcül bilimsel sosyalist avına karşı dünya eko-
nomik bunalımı yıllarında güç kazandı. Komintern ve
bölümlerinin emekçi halkın çıkarlarını sebat ve tutar-

lılıkla koruması, faşizme ve emperyalizme karşı savaşta ki yiğitliğı ve boyun eğmeyen istemi bilimsel sosyalistlere ileri işçiler, köylüler ve sol-kanat aydınlar arasında giderek artan bir destek sağladı. Bu tabakaların en seçkin kişileri parti saflarını güçlendirdiler. Faşizme karşı mücadelenin uluslararası cephesinin merkezinde duran Almanya Komünist Partisi hızla büyüdü. 1933 başlarında 300.000'den fazla üyesi vardı. Çin, Çekoslovakya, Finlandiya ve başka birkaç ülkedeki partilerin de üye sayısı arttı.

Komintern'in birkaç yeni bölümü ortaya çıktı. Bir Fransız sömürgesi olan Çin Hindi'ndeki bilimsel sosyalist gruplar 1930'da Çin Hindi Komünist Partisini kurdular. Bu parti 1931'deki KEYK Onbirinci Birleşik oturumunda bağımsız bir bölüm olarak Komintern yalist gruplar 1930'da Çin Hindi Komünist Partisi'nin oluşturulmasında öndegelen rolü Ho Chi Min oynadı. 1930'da, 1 Kasım gibi hatırlanmaya değer bir günde, Filipin Adaları Komünist Partisi kuruldu. Başlangıçta yasal olarak çalıştı ama Amerikan sömürgecileri daha 1931'de partiyi yasa dışı ilân ettiler.

1930-1931'de Malaya ve Kıbrıs'ta da bilimsel sosyalist partiler şekillenmeye başladı. Aynı zamanda Latin Amerika kıtasında çeşitli bilimsel sosyalist gruplar Salvador, Venezuela, Kolombiya ve Kosta Rika komünist partilerini oluşturdular.

Avrupa'da İzlanda (1930) ve İrlanda'da (1933) Komünist partiler oluştu.

1925-1933 arasında Hindistan'da, Hindistan Komünist Partisi Merkez Komitesinin tüm üyeleri tutukevinde olduğundan bilimsel sosyalist hareket merkezi bir önderlikten fiilen yoksundu. 1933'te Hint bilimsel sosyalistlerini toparlama yönünde önemli bir adım atıldı: Parti önderliğini ulusal ölçekte ele geçiren yeni bir

Merkez Komitesi seçildi. Hindistan Komünist Partisi aynı yıl Komintern'e katıldı.

Komintern saflarının büyümesi ve yeni bölümlerin oluşması bilimsel sosyalist hareketin daha da sağlamlaştığının bir kanıtıydı.

Komintern ve Komintern üyesi partiler kitleleri sermaye ve faşizmin saldırılarına karşı toparlarken, safları içindeki sağ oportünizmle mücadele etmenin yanı sıra, doğru bir politikanın belirlenmesini ve gerçek anlamda yığinsal anti-faşist çalışmanın yürütülmesini sarsaklatan sol-sekter unsurlara da bir darbe indirme zorunluluğuyla karşı karşıyaydı.

1932'de İspanya Komünist Partisi, KEYK yardımıyla parti önderliğini bir süredir denetimi altında tutan Bullejos-Trilla sekter-oportünist grubu kesin olarak yenilgiye uğrattı. Bu grup İspanya'da 1931'de başlamış olan devrimin burjuva-demokratik nitelikte olduğunu ve odak noktasının tarımsal mesele olduğunu anlayamıyordu. Bullejos ve Trilla «proletaryanın sadece kendisi için savaşması gerektiği»ne inanıyordu ve bu nedenle şu sloganı öne sürdüler: «Kahrolsun Burjuva Cumhuriyeti!» ve böylece Komünist Partinin, burjuva-demokrat reformlar için savaşan kitlelere yaklaşımında büyük güçlükler yarattı.

Grup, Katalonya, Bask Bölgesi ve Galiçya ulusal bölgelerinin derhal ve zorunlu olarak ayrılmasını talebederek ulusal meselede de hatalı bir tavır aldı. Bu sekter doktriner grup kitleler arasındaki çalışmayı ihmal etti ve partinin kitlelerin örgütleyicisi olma rolünü küçümsedi.

Radikalleşmiş küçük-burjuvazinin düşünce sistemini yansıtan bu grubun partiden ihraç edilmesi, partinin gelişip güçlenmesinde önemli bir rol oynadı; «Partinin gelişmesini aksatan ve bir ölçüye kadar onu kit-

lelerden uzaklaştıran dar dogmacı çizgi düzeltilmişti.⁽³⁷⁾ Parti önderliği José Diaz, Dolores Ibárruri, Vicentz Unbe ve diğerleri gibi devrimcilerce devralınmıştı. Parti, gerici toprak sahiplerine ve faşizme karşı mücadele yolunda burjuva-demokratik devrimi tamamlamak üzere ilerlemeye başlamıştı.

Fransız Komünist Partisi içinde sol-sekter Barbé-Cèlor grubuna karşı verilen keskin mücadele sonuna yaklaşıyordu. Bu grup Fransa'daki ekonomik ve politik bunalımın boyutlarını abartıyor ve Tardiev Hükümetinin şimdiden faşist diktatörlük uygulamakta olduğunu savunuyordu. Grup sahte devrimci sloganlar öne sürüyor, devrimci laf kalabalığına giriyor, aynı zamanda «geçmiş tarih» olarak değerlendirdiği birleşik cephe taktiklerini baltalayıp sınırlı talepler için mücadeleyi reddediyordu.

Barbé ve Cèlor sosyalist partinin tüm üyelerine, işçiler de dahil, «sosyal-faşistler» ve «burjuvazinin tazy köpekleri» diyordu, bu da reformist önderlerin sosyalist işçileri bilimsel sosyalistlere karşı kışkırtmalarına yardımcı olmaktan başka bir işe yaramıyordu. Bu grubun politikası üye sayısı düşen partiye ciddi zararlar verdi.⁽³⁸⁾

Barbé-Cèlor grubunun 1930'da parti önderliğinden azledilmesi ve Maurice Thorez'in Parti Merkez Komitesi Genel Sekreterliğine seçilmesi ve Mart 1932'de FKP Yedinci Kongresinde bu grubun sekter politikasının sonuçları üzerindeki araştırıcı eleştiri, partinin dikkatini sermaye ve faşizmin saldırısına karşı bir birleşik işçi cephesi için verilecek mücadelenin sorunlarında toplamasına ve kitleler arasındaki çalışmaların, hızla iyileştirmesine olanak sağladı.

Komintern ve Almanya Komünist Partisi önderliği, Neumann-Remmele sekter-oportunist grubuna

karşı keskin bir mücadele vermek zorunda kaldı. Bu grup ekonomik bunalımın bir devrime yol açmak zorunda olduğunu savunuyordu ve bu nedenle sınırlı talepleri emekçi halkın günlük gereksinimleri için verilen mücadeleyi pek az önemsiyordu. Faşizm tehlikesinin küçümsenmesi ve nazilerin iktidar mücadelesinin Almanya'daki devrimi sadece hızlandıracağı görüşü bu grup üyelerinin özelliklerindendi. Aynı zamanda Neumann, Remmele ve onları destekleyenler; devrimci işçiler ve AKP'nin olanaklarını gerçekçi olmayan bir biçimde tanımlıyordu. Neumann 1931'de Komünist Partinin faşizmin ilerlemesini şimdiden «durdurmayı başardığını», seçimlerde çoğunluk elde edeceğini ve 1931-1932 kışının «en devrimci kış» olacağını savunuyordu.

Bu grup faşizme karşı savaşı faşist çetelerle çatışmalara indirgemişti. Bu durum bireysel şiddet yöntemlerine doğru kayma tehlikesini de beraberinde taşıyordu. Sol sektörler sosyal-demokrat işçilere «sosyal faşistler» ve «küçük Zoergiebel» diyorlar ve böylece onların etkin devrimci mücadeleye çekilme olanağını yadsıyorlardı. Bu grup birleşik işçi cephesi sloganının yerine, birlik politikasını daha başında daraltan, «Kızıl İşçi Cephesi» sloganını öneriyordu. Bu grubun zararlı sol-sektör görüşleri Genç Alman Komünist Birliği önderliğinde özellikle yaygındı.

Neumann - Remmele grubu Komintern personelinin bazı solcu üyelerinin- özellikle zaman zaman Alman Komünistlerine sektör nitelikte tavsiyelerde bulunan V. Knorin'in desteğine sahipti.

AKP tanınmış önderleri - Thälmann, Pieck, Ulbricht ve diğerleri - parti forumları ve parti basınında solcuların görüşlerine tekrar tekrar karşı çıktılar. AKP MK'nin 1932'deki Şubat Birleşik Oturumu sek-

terlerin savunduğu birçok öneriyi eleştirdi. Nisan-Mayıs 1932'de KEYK Politik Komisyonu Neumann, Remmele ve AKP temsilcilerinin önünde bu grubun etkinliklerini inceledi; hizipçi ve sekter olmakla suçladı.⁽³⁹⁾ Bu, parti önderliğine çok önemli bir yardımdı ve Neumann - Remmele grubunun hızlı yenilgisine katkıda bulundu.

Birkaç bilimsel sosyalist parti içindeki sol-sekter gruplara indirilen darbe, bilimsel sosyalistlerin kitleler arasındaki çalışmalarının hızlanması, böylece anti-faşist işçileri toparlamada daha esnek bir politika izlemenin yolunu açması bakımından büyük önem taşıyordu. Bu darbe Komintern bölümlerinin ideolojik ve örgütsel sağlamlaşması açısından çok önemliydi.

Komintern Yürütmesi dünya ekonomik bunalımı yıllarında Romanya Komünist Partisi'ne büyük yardımlarda bulundu. 1920-1930'da bu partide parti içinde bir bölünmeye yol açan ve partinin kitleler arasındaki etkisini zayıflatan keskin bir hizip mücadelesi başladı. Ağustos 1930'da KEYK Politik Sekretaryası «Romanya Komünist Partisi İçindeki İlkesiz Hizip Mücadelesi ve Birliğin Onarılması» üzerine özel bir karar aldı. KEYK hizip çekişmesini, önderliğin bürokratik yöntemlerini ve her iki karşıt grubun küçük-burjuva maceracı niteliğini suçladı ve partinin birliğini onarma ve normale döndürmenin (yeni, geçici bir önderlik kurmak, bir parti tartışması açmak, kongre için hazırlıklara girişmek) yollarını özetledi.⁽⁴⁰⁾

Komintern üyesi partilerin ideolojik ve örgütsel sağlamlaşmasının en önemli yönlerinden biri Komintern bölümlerinin önderliğinde militan bir marksist-leninist özün oluşturulmasıydı. Parti kadroları sağ ve «sol» oportünistlere karşı girişilen keskin bir mücadele, burjuvazi ve faşizmin saldırılarına karşı verilen sınıf

savaşları sırasında bilimsel sosyalist hareketin çelikleşmiş önderleri haline geldiler. Bunlar partilerin merkez komitelerinde doğru bir çizginin izlenmesini güvence altına alan sağlam çoğunluğu oluşturdular.

KEYK
Onikinci Birleşik
Oturumu

Sermayenin, faşizmin, emperyalizmin ve savaşın saldırılarına karşı kitleleri toparlama sorunları Ağustos-Eylül 1932'de toplanan Komintern Yürütmesi Onikinci Birleşik Oturumunun en hararetli konularıydı. Birleşik Oturum birkaç kapitalist ülkede yükselmekte olan devrimci bunalımı gözönüne alarak Komintern üyesi partilere şu görevi verdi. «İşçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak ve işçi sınıfının devrimci etkinliğini yükseltmek için biran bile geçirmeden Bolşevik kitle çalışması yoğunlaştırmak ve hızlandırmak.»⁽⁴¹⁾

Kuusinen Birleşik Oturuma sunduğu raporunda Komintern üyesi partileri kitle çalışmalarında işçileri o anda en fazla rahatsız eden sorunları ve günlük olayları rehber edinmeye, birleşik işçi cephesi politikalarını sadece «proletaryanın o andaki sınıf mücadelesinin acil pratik hedeflerine, bilimsel sosyalist politikanın asıl eylem sloganlarına..., partili olmayan ve reformist işçiler açısından henüz anlaşılamayan bilimsel sosyalist program ilkelerine değil, gerçekleştirilecek kısmi mücadeleler sırasında onlar arasında yaygınlaştırılması gerekenlere» dayandırmaya çağırırdı.⁽⁴²⁾ Konuşmacı sosyal-demokrat işçileri kazanmanın hemen hemen olanaksız olduğu («onlarla hiçbir görüşme yapılamamıştır»), kısmi talepler için savaşmanın o kadar önemli olmadığı görüşlerini şiddetle

eleştirdi. Kuusinen, sosyal-demokrasinin sağ önderlerine işçilerin çıkarlarını savunan tek gerçek ve yararlı politika olarak kendi politikalarını sunma olanağını veren bu olmuştur, dedi. Rapor bilimsel sosyalistlerin partili olmayan kitleler, sosyal-demokratlar ve sendikalist işçilerle düzenli ilişkiler sürdürmesini ve onların güvenliğini kazanmasına olan gereği vurguladı. Kuusinen «aşağıdan birleşik cephe»nin, bilimsel sosyalist partilerin işçilere yaptığı çağrılarının «özel, olağan dışı durumlarda komünist birlik önerisinin sadece daha alt düzeydeki bir işçi sendikasına, hatta yerel bir sosyal-demokrat örgüte gönderilebilme olanağını ortadan kaldırmadığını»⁽⁴³⁾ bir birleşik cephe önerilirken daha en başında reformist işçilerin önderlerinden kopmasını talep etmenin yanlış olacağını açıkladı.

Thälmann da, ekonomik grevler ve işsizlerin mücadelesinden alınacak dersleri çözümlerken Komintern üyesi partilerin dikkatini sınırlı talepler için verilen mücadele ve Komünistlerin işçi sendikaları içindeki çalışmaları meselesine çekti. Kısmi savaşların sahte-devrimci bir biçimde reddedilmesini ve işçi sendikası politikasına ilişkin olarak orda burda «reformist işçi sendikalarını ezmek» sloganını öne sürme çabalarında anlam bulan sol sekterliği lanetledi. Reformist işçi sendikalarını «bir kapitalizm okulu», «tepeden tırnağa gerici bir kitle» olarak değerlendirmenin yanlış olduğunu söyledi; bu sendikaların sıradan üyeleri sermayenin saldırılarına karşı savaşmayı istedikler, bu nedenle bilimsel sosyalistlerin reformist sendikalardan çıkmaması, orada kazanacağı her santim için savaşması gerekir, reformist işçi sendikalarının çeşitli yerel organlarını - grev komiteleri, işsizlik komisyonları, vb.- boykot etmemeleri onların çalışma-

larında en etkin bir biçimde yer almaları ve işçilerin güvenini kazanmaya çalışmaları gerekir dedi.

Acil günlük talepleri ve kitleler açısından yakın ve anlaşılabilir mücadele biçimlerini öne sürmenin önemini vurgulayan Gottwald'ın ortak raporu aynı konuları ele aldı. İşçi örgütleri üzerinde bilimsel sosyalist partinin önderliği iddiasında olmak yetmez, birleşik bir işçi cephesi ve onun önderliği için yılmadan gece gündüz çalışmak gerekir, dedi.

Gottwald «Lenin'i dikkatle okudum, 1917'de Sovyetler hakkında ne dediğini okudum. Hiçbir yerde Lenin'in 'Bolşeviklerin önderliği altında Sovyetler kurun' sloganını önerdiğine rastlamadım. O sırada bütün söylediği şuydu: 'işçi, köylü ve asker milletvekilleri Sovyetleri kurun...' Birleşik cephenin şimdiki organları - eylem komiteleri, grev komiteleri vb.- Sovyetlerle karşılaştırılınca çok küçük, ama gene de biz sık sık bunların sadece bizim önderliğimiz altında kurulması gerektiğinde ısrar ediyoruz. Gerçek önderlik yukarıdan dayatılamaz, ilan ederek de elde edilemez. Bu, proleter demokrasisine dayanarak sağlanmalıdır, proletaryanın sınıf çıkarları kararlı, sabırlı ve özverili bir biçimde savunularak sağlanmalıdır.» dedi.⁽⁴⁾ Gottwald proleter demokrasisi ilkelerinin kitle çalışması içinde oynadığı önemli rolü vurguladı ve bilimsel sosyalist partilerin grev komiteleri, işsizler komitesi vb. organları yukardan atamaması, bunların proleter demokrasisi ilkelerine dayanarak tüm işçiler tarafından seçilmesini sağlaması gerektiğini söyledi. Bilimsel sosyalistlerin emekçi kitlelerle yakın ilişki içine girebilmesi, neyi savunduklarını onlara yaşamın içinde göstermesi ve sosyal-demokrat işçilerle kişisel dostluk ilişkileri kurabilmesinin tek yolu buydu.

KEYK Birleşik Oturumunda varılan tüm bu sonuçlar, birleşik cephe politikasının uygulama alanının kesinlikle genişlediğini, reformist partiler ve işçi sendikalarının daha alt kademelerinin faşistleştirilmesi tezi, sosyal-demokrat bir partinin yerel örgütlerine bile birleşik eylem önerisiyle yaklaşmanın olanaksızlığı gibi daha önceki bazı kabullerin yeniden düzenlendiğini belirtiyordu. Onikinci Birleşik Oturumun kararları Komintern üyesi partileri, kitleleri kendilerinden yana kazanmak amacıyla kitleler arasındaki çalışmalarını hızla geliştirmeye yöneltti. Birleşik Oturumun kararı «Komintern üyesi partilerin bu sorunu çözerken kavramak zorunda oldukları başlıca ilişki, geniş kitlelerin günlük ekonomik ve politik çıkarları için, giderek artan yoksulluk, baskı, şiddet ve teröre karşı verilecek mücadeledir.»⁽⁴⁵⁾ diyordu. Birleşik Oturum proletaryanın, giderek çeşitli biçimlerdeki politik çalışmalarla daha sık bağdaştırılan, sınırlı talepleri için verdiği ekonomik mücadeleyi kitleleri gelecekteki büyük devrimci savaşımlara yöneltmenin temel bağlantısı olarak değerlendiriyordu.⁽⁴⁶⁾

Birleşik Oturum kapitalist toplumda yer alan süreçleri nitelerken devletin ekonomiye müdahalesinin ve özel tekellerin devlet üzerindeki denetiminin arttığını belirtti. Birleşik Oturum «büyük burjuvazinin faşist birimlerinin savaş örgütlemekte, politik haydutluk, beyaz şiddet, siyasi tutuklulara işkence etme, kışkırtma, sahte belgeler hazırlama, grevcileri ve göstericileri vurma, işçilerin örgütlenmelerini çözme ve bastırma sistemi kurmakta olduğu» kapitalist ülkelerin çoğunda politik gericiliğin ve faşistleşmenin dayanak kazanmayı sürdürdüğünü bütün kanıtlarıyla ortaya koydu.⁽⁴⁷⁾ Birleşik Oturum milliyetçilik ve şovenizmin Almanya ve diğer ülkelerdeki şiddetli patlamasına, fa-

şistlerin kendi çıkarları için kullanmakta oldukları şovenist duygu dalgasına değindi.

Birleşik Oturumdaki konuşmacılar sağ-kanat sosyalistlerinin, burjuva gericiliğiyle suç ortaklığı biçimini alan «kötünün iyisi» politikasını haklı olarak lânetlediler.

Birleşik Oturum Japon Emperyalizminin Çin'e yaptığı saldırı ve Manwrya'yı ele geçirmesinden sonra ortaya çıkan uluslararası durumu çözümlerken emperyalistlerarası çelişkilerin derinleşmekte olduğunu akılda tutarak, emperyalizm kampında görülen çelişkileri Sovyetler Birliği pahasına ve Uzak Doğu'daki etki alanlarının yeniden paylaşılması yoluyla çözme eğilimini belirtti. Birleşik Oturumun kararı, gündemdeki sorunun Çin'in parçalanması için silahlı mücadele ve SSCB'ne müdahale «olduğunu bildiriyordu.»⁽⁴⁸⁾ Uzak Doğu'da uğursuz bir savaşın ortaya çıkması ve militarist Japonya'nın Kuzey Çin'de SSCB sınırı boyunca güçlenmesinin yanı sıra diğer birçok olgu savaş tehlikesinin büyüdüğünü gösteriyordu, bunlar: Fransa ve İngiltere'nin anti-sovyet bir pan-Avrupa bloğu kurmaya yönelik emperyalist planları, Fransız emperyalizminin Doğu Avrupalı müttefiklerini daha fazla anti-sovyet faaliyete kışkırtma çabaları, kapitalist ülkelerde dünya pazarındaki sözümona «Sovyet dampingi» olgusuna karşı yürütülen şiddetli kampanya, Papa XI. Pius'un Sovyetler Birliği'ne karşı bir haçlı seferi düzenlemek için yaptığı çağrılar, Cennova Konferansının silahsızlanma konusundaki Sovyet önerisini kabul etmeye yanaşmaması, vb. idi.

KEYK Onikinci Birleşik Oturumu bu tehlike belirtileri taşıyan uluslararası olayları çözümlerken, savaşı koyverme eğilimlerini faşizmin hızlandırdığını ve bilimsel sosyalist partilerin emperyalistlerin savaş ha-

zırlıklarına karşı gerçekten etkin bir mücadele örgütlemek zorunda olduklarını kaydetti.

KEYK Birleşik Oturumuyla aynı zamanda toplanan ve örgütlenmesinde bilimsel sosyalistlerin önemli bir rol oynadığı, Amsterdam'daki Uluslararası Savaş Aleyhtarı Kongre (Ağustos, 1932) halkları ikinci emperyalist savaşı önlemeye ve emperyalistlerin SSCB üzerine saldırılarını engellemeye çağırdı. Önemli sayıda partisiz işçi, sosyal-demokrat ve ilerici aydınların katıldığı kongre bu güçleri faşizm ve savaşa karşı bir araya getirmeye yardım etti.

Onikinci Birleşik Oturum Komintern bölümlerinin başlıca görevlerini şöyle tanımladı: (1) kapitalist saldırıya karşı; (2) faşizm ve gericiliğe karşı; (3) yaklaşan emperyalist savaş ve Sovyetler Birliği'ne müdahaleye karşı; somut bir mücadele vermek.⁽⁴⁹⁾

Onikinci Birleşik Oturum kitleleri faşizm, gericilik ve savaşa karşı mücadeleye toparlamak için birçok somut görev tanımlamakla birlikte, bir önceki Birleşik Oturumun bazı tek yanlı yönlendirmelerini geçerli bıraktı ve bazı durumlarda onayladı. Emperyalist burjuvazi ve faşizmin devrimci proletaryadan daha büyük bir hızla güç topladığı bir dönemde devrimci dalganın hızını abarttı.

Birleşik Oturumda, faşizmin Almanya'daki gelişmesinin sadece o ülkeye özgü temel bir süreç olarak değerlendirilmesinin yanlış olduğu ve Almanya'daki temel sürecin Alman ekonomisinin parçalanması, çelişkilerin keskinleşmesi, komünizm güçlerinin büyümesi ve bunların yanı sıra devrime karşı mücadele etmek için burjuvazi güçlerinin bir yoğunlaşması biçiminde faşizmin büyümesi olduğu ortaya kondu. Alman Komünist Partisi'ne faşist diktatörlük sloganına, Sovyet Sosyalist Almanya sloganıyla karşı çıkması

salık verildi. Birleşik Oturum asıl darbenin burjuvazinin toplumsal dayanağı olarak sosyal-demokراسiye indirilmesi gerektiğini onayladı. Faşizmin birkaç ülkede iktidar mücadelesi içinde bulunduğu bir dönemde bu yönlendirmeler faşizme karşı olan tüm güçleri birleştirmenin gereklerini karşılayamadı.

*Naziler Almanya'da
İktidara Geliyor.
Komintern'in
Anti-Faşistleri
Birleştirmek İçin
Attığı Önemli Adımlar*

KEYK Onikinci Birleşik Oturumundan kısa bir süre sonra ortaya çıkan olaylar faşizmin ne denli bir tehlike haline gelmiş olduğunu gösterdi. Bunlardan en dehşet verici olanı da olayların Almanya'daki gelişimiydi. Nazi hareketinin azçok yavaşlamaya başladığı ve Komünist Partinin etkisinin artmaya devam ettiği bir sırada mali sermayenin gerici çevreleri faşistleri iktidara çağırmaya karar verdi. Daha 27 Ocak 1932'de Hitler, programını onaylayan «tanrılar konseyinde» - tekelci sermaye, askeriye ve Junkerlerin 300 temsilcisi- bir konuşma yaptı.

30 Ocak 1933'te tekalciler Hitler'i iktidara getirdiler. Bugünlerde Almanya bilimsel sosyalistleri, işçileri faşizme karşı bir genel greve ayaklandırmak için dehşetli çaba gösterdiler. Ancak Alman sosyal-demokراسisinin sağ önderleri «sükûnet ve olgunluk» çağrısında bulundu. Mücadelenin anayasal yöntemlerinin yeterliliğine, faşistlerin çoktandır terörist yöntemlere başvurmakta olduğu bir sırada seçimlerin gücüne körükörüne inanıyorlardı. Alman sosyal-demokrat partisi önderliği, Hitler'in iktidara gelmesinden sonra bile, bü-

yük kitlelerin desteğini sağlamış olmasına güvenerek, Komünist Partinin genel grev örgütleme çabalarını baltaladı. Sosyal-demokrat Vorwärts, «taktiksel sağduyu grevin ertelenmesini gerektiriyor» diye yazdı.⁽⁵⁰⁾ Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin önderleri Hitler hükümetinin «anayasal niteliği» üzerine söylevler verdiler ve ileri işçilere karşı terörist bir haçlı seferi başlatmış oldukları bir sırada faşistlere oy-pusulalarıyla karşı çıkılmasını önerdiler. İşçi sınıfı içinde sağ sosyalist politikanın burjuvaziyle uzlaşmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan derin ayrılık, Alman işçilerinin tarihteki o çok önemli dönemde en ölümcül düşmanlarını püskürtmekteki başarısızlıklarının en büyük nedenlerinden biridir.

Nazilerin iktidara gelmesiyle birlikte Almanya tarihindeki en karanlık sayfalardan biri açılmış oldu. Dünya gericiliğinin merkezi, darağaçları ve toplama kampları devrimciler ve demokratlara karşı kanlı misillemeler dolu, özgür düşüncenin acımasızca katledildiği bir yer oldu. Nazilerin iktidara gelmesi başka ulusları köleleştirmek ve yok etmek için çılgınca nefret dolu planlar demekti ve «Alman ırkının» dünyaya olan üstünlüğünü sağlamak Alman dış politikasının temel çizgisi haline geldi. Avrupa'da uğursuz bir savaş ortamı belirdi. Bu, totaliter nazi devletinde, tekelci-devlet örgütlenmesinin bu en acımasız biçiminde, modern kapitalizmin en gerici özelliklerinin tümü - ekonominin tümüyle mali sermayenin çıkarlarına bağımlı kılınması, ne denli küçük olursa olsun tüm muhalefetin acımasızca bastırılması, devlet ve ekonomi mekanizmasının hızlandırılmış savaş düzeni planlarına koşumlanması - çarpıcı bir biçimde ortaya konuyordu.

Nazi zaferi dünyanın en gerici güçlerini harekete

geçirdi ve diğer ülkelerde yeni bir faşist dürtüye yol açtı.

Ancak burjuvazi bütün ülkelerde faşistleşmeyi ve faşizmi ana yol olarak seçmedi. ABD'de burjuvazinin daha uzak görüşlü çevreleri ülkedeki toplumsal gerilimi hafifletmek için tekelci-devlet düzenlemelerini gerçekleştirmeye çalıştı. Roosevelt Hükümetinin işsizliği ortadan kaldırmak için kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılmasını ve işçilere bazı ödümler vermeyi öngören «New Deal»e yansıtılmıştı. Çoğu kapitalist, baştan olmaksızın şapkadaki olmak iyidir, inancıyla «New Deal» düzenlemelerinin gerekli olduğunu gördü. Ancak mali oligarşinin en gerici kesimi ülke içindeki toplumsal çelişkilerin faşizm yöntemleriyle çözümlenmesinden yanaydı. İsveç, Danimarka ve birkaç başka ülkenin egemen çevreleri «New Deal»e benzer bir yol izlemeye koyuldular. Ancak genel olarak kapitalist dünya faşist faaliyetlerde keskin bir artışa tanık oldu.

Almanya'daki nazi zaferinden sonra Komintern ve Komintern üyesi partiler başlangıçta nazilerin sadece «bir günlük sultan» olacakları, faşizmin kapitalizmin çözülmesine yol açacağı, bu arada Almanya'daki devrimci hareketin hızla önem kazanarak faşist diktatörlüğü silip süpüreceği umudunu açıkladılar.⁽⁵¹⁾ Ne var ki, bu umutlar gerçekleşmedi. Faşistler Almanya Komünist Partisi'ne, özellikle orta kademe görevlilerine ağır bir darbe indirdiler. Faşistlerin kıskırttığı Reichstag yangını tüm devrimci işçilere karşı terörist bir cihad izledi. Naziler 3 Mart 1933'te AKP önderi Ernst Thälmann'ı, birkaç gün sonra da Avrupa Anti-Faşist İşçi Kongresini örgütlemek için Almanya'da bulunan büyük Bulgar devrimcisi ve KEYK Batı Avrupa Bürosu başkanı Georgi Dimitrov'u ele geçirmeyi başardılar.

Almanya'daki faşist çetelerin yaydığı nefret ve kana susamışlık, Alman işçi sınıfının tüm politik ve ekonomik örgütlerinin baskı altında tutulması, işçi sınıfı içindeki bölünme ve sağ-kanat sosyal-demokrat önderlerin nazilerin zaferine yardım eden politikası, uluslararası işçi hareketinin temellerini sarstı. Almanya'daki olaylar faşizme karşı proleter ve genel demokratik hareket uluslararası ölçekte yeni bir dürtü sağlayan, proletarya ve tüm emekçilerin saflarında faşizm ve savaşa karşı birleşik cephe doğrultusunda istek uyandıran bir alarm işaretiydi. İşçi sınıfı arasında bir eylem birliğinin oluşturulması işçi hareketinin giderek ivedilik kazanan, yaşamsal bir gereği haline geldi. Faşizm, proletaryanın devrimci hareketini ve demokratik hareketi ezme görevini üstlenerek mezarını kazacak olan güçlerin birliği ve gelişmesi doğrultusunda bir mahmuz görevi de görüyordu.

Komintern ve bölümleri tüm anti-faşistleri toparlamanın ve faşist saldırıyı püskürtmenin gerçek yollarını içtenlikle aramaya başladılar. 13 Şubat 1933'te Fransa, Almanya ve Polonya Komünist Partileri sosyalist işçilere «proleter mücadelesinin yılmaz bir birleşik cephesini oluşturmak için» ortak bir çağrı yayınladılar.⁽⁵²⁾

Bilimsel sosyalistlerin faşizme karşı birleşik eylem önerileri şimdi gözlerinin önündeki Alman felaketine tanık olan sosyal-demokrat işçiler arasında olumlu bir tepki uyandırdı. Bilimsel sosyalistlerle sosyal-demokratlar arasında bir anlaşma düşüncesi giderek daha fazla destek kazandı. 6 Şubat'ta Yedi Sosyalist Partinin (Norveç İşçi Partisi, İngiltere Bağımsız İşçi Partisi, İtalyan Sosyalist Partisi, Fransız Proleter Birlik Partisi, Hollanda Bağımsız Sosyalist Partisi, Polonya Bağımsız Sosyalist İşçi Partisi ve Almanya Sos-

yalist İşçi Partisi) Paris'te toplanan konferansı, Komintern ve Sosyalist İşçi Enternasyonalî'ne faşizme karşı bir ortak eylem planı hazırlamak üzere derhal İki Enternasyonal'in katılacağı bir konferans çağırma önerisinde bulundu.

Avrupa'nın birkaç ülkesindeki sosyal-demokrat işçiler içinde İkinci ve Üçüncü Enternasyonaller arasında bir «saldırmazlık paktına» gerek olduğu düşüncesi yerleşti. Sosyalist İşçi Enternasyonalî bu çabaları daha fazla görmezlikten gelemezdi. 19 Şubat 1933'te Sosyalist İşçi Enternasyonalî Yürütme Komitesi Bürosu dünya işçilerine sosyalistlerin ortak anti-faşist eylem için Komintern'le görüşmelerde bulunmayı kabul ettiklerini belirten bir çağrı yayınladı. Ancak çağrı hiçbir somut mücadele programı içermiyordu. Bütün önerdiği bilimsel sosyalistlerle sosyal-demokratların karşılıklı saldırılarına son vermesiydi. Çağrı reformist Enternasyonal'in politikasını süslemek için tasarlanmış belli ölçüde bir demagojiyi de içeriyordu. Komintern üyesi partiler sosyalist önderlerin önerilerindeki edilgen niteliğe işaret ettiler ve demagojilerini ortaya koydular. Ama bu yeterli değildi. Olaylar **anti-faşist işçilerin biraraya getirilmesi** yolunda olumlu adımları zorunlu kılıyordu. Bu adımı Komintern attı.

KEYK 5 Mart, 1933'te bütün ülkelerin işçilerine, bir eylem birliği programı olarak her iki işçi partisi açısından somut, militan bir anti-faşist mücadele programı öneren bir çağrı yayınladı. Çağrı şöyle diyordu: «Komintern Yürütme Komitesi, dünya gericiliğinin tüm güçlerini Almanya işçi sınıfının üstüne salıvermekte olan faşizm karşısında, tüm komünist partileri sosyal-demokrat partiler aracılığıyla sosyal-demokrat işçilerle birleşik bir mücadele cephesi kurmak üze-

re bir girişimde daha bulunmaya çağırır. KEYK, bu girişimi sınıf mücadelesini temel alan bir birleşik işçi sınıfı cephesinin sermaye ve faşizmin saldırısını püs-kürtebileceği ve tüm kapitalist sömürünün kaçınılmaz sorunu olağanüstü hızlandırabileceği konusundaki sarsılmaz inancıyla gerçekleştirmektedir.⁽⁵³⁾ Böylece 1932'de zorunlu durumlarda reformistlerin ancak yerel örgütleriyle anlaşılmaya çalışmış olan Komintern şimdi bilimsel sosyalist ve sosyal-demokrat partiler arasında önderlikler düzeyinde bir anlaşma öneriyordu.

KEYK'nin sosyal-demokrat partilere yaptığı diğer öneriler şunlardı: Bilimsel sosyalistler ve sosyal-demokratlar faşizm ve gericiliğin politik, işçi sendikası, kooperatif ve diğer işçi örgütleri, işçi basını, toplantı özgürlüğü, gösteriler ve grevler üzerine yönelttiği saldırılara karşı bir savunma eylemi örgütlemeye ve yürütmeye; faşist çetelerin silahlı saldırılarına karşı savunma örgütlemeye, özsavunma grupları kurmaya, ücret kesintileri ve işsizlik haklarındaki kesintilere karşı ortak bir mücadele vb. ni örgütleme biran önce başlamalıdır.⁽⁵⁴⁾ Komintern böylece hem bilimsel sosyalistler hem de reformist işçiler açısından ortak olan acil anti-faşist talepleri ayrıntılandırdı. Bu, birleşik işçi cephesi politikası için daha da geniş bir temel oluşturdu. Komintern, bilimsel sosyalist partilere bu koşulları uygulamaya koyarken sermaye ve faşizmin saldırılarına karşı ortak mücadele sırasında sosyal-demokrat örgütlere yönelik keskin bir polemikten kaçınmalarını salık verdi. Bu sosyal-demokratların bir birleşik cephenin oluşturulması halinde polemiklerin sona erdirilmesi yönündeki önerisini yanıtlıyordu.

Bu, Komintern'in attığı önemli bir adımdı. Komintern üyesi partilerin acil demokratik, anti-faşist

görevlere daha fazla özen göstermelerine yardımcı oldu. Faşizme karşı çıkmaya başlayan sosyal-demokratlara ilişkin tavırda belirli bir değişmeyi ve birleşik işçi cephesi taktiklerinin dar görüşlü sekte yorumlamalarından öteye atılmış bir adımı da belirliyordu.

Ancak Sosyalist İşçi Enternasyonalî'nin önce Sekretaryası, sonra da Yürütmesi olumsuz yanıtlar verdi. Öne sürülen neden, Komintern'in Enternasyonaler düzeyinde görüşme yapmayı reddetmesi ve «farklı ülkelerde görüşmeler önermekle yetinmesiydi» ve bunun bir manevradan başka birşey olmadığını savunuyorlardı⁽⁵⁵⁾. Sağ-kanat sosyalist önderlerin önce bütün Üçüncü Enternasyonal'le, farklı ülkelerdeki bilimsel sosyalistlerle sosyalistler arasındaki anlaşmaların peşinden geleceği bir anlaşmaya varmak istediklerini belirten sözleri eylem birliği konusunda uluslararası bir anlaşmaya muhalefet edenlerin öne sürdüğü bir bahaneden başka birşey değildi. Bu, sağ-kanat sosyalist önderlerin daha sonra eylem birliğinin uluslararası ölçekte sağlanmazdan önce farklı farklı ülkelerde sağlanması gerektiğini öne sürerek Komintern'le bir birleşik cepheyi reddetmeleriyle kanıtlandı.

Komintern üyesi partilerin bir birleşik anti-faşist cephe oluşturmaya önerdikleri tüm sosyalist partiler, bu öneriyi çeşitli bahanelerle reddettiler. (*) Bilimsel sosyalistler gene de anti-faşist işçileri ve onların müt-

(*) İşçi Yandaşları işçileri hem faşist hem de «bilimsel sosyalist diktatörlük»le savaşmaya çağırdı. Çekoslovakya Sosyal-Demokrat Partisi Çekoslovakya Komünist Partisi'nin burjuva demokrasisinin programını tanımasını şart koştu. Avusturya sosyalistleri birleşik bir anti-faşist cephenin ancak uluslararası ölçekte sağlanabileceğini açıkladı. Fransız Sosyalist Partisi ve diğer sosyalist partiler benzer açıklamalar yaptılar. Danimarkalı sosyal-demokratlar yanıtlarında sos-

tefiklerini faşizme karşı toparlamanın yollarını aramayı sürdürdüler.

Komintern ve Komintern üyesi partiler içinde KEYK'nın Sosyalist İşçi Enternasyonalı önderliğiyle görüşme olanaklarını araştıran bir görüş alışverişi başladı. K. Gottwald Çekoslovakya Komünist Partisi MK adına KEYK'ne gönderdiği 1 Nisan, 1933 tarihli telgrafta Komintern'in «ortak mücadele meselesini tartışmak üzere» bu tür görüşmeler önermesini salık veriyordu. «Bu, Sosyalist Enternasyonal önderlerinin birlik sorununun ulusal ölçekte tartışlamayacağı konusundaki bütün savlarını ortadan kaldıracak ve aşağıdan bir birleşik cephe eylemini güçlendirecektir. Bu öneri birleşik cephe muhaliflerini utandıracak ve aralarındaki ayrılıkları artıracaktır.»⁽⁵⁶⁾ KEYK Fransız ve İngiliz Komünist Partileri'nin Merkez ve Yürütme Komitelerinden de benzer görüşler aldı. Ama KEYK sosyal-demokrat önderlerin tavrının Enternasyonailer düzeyindeki görüşmelere ilişkin tüm olanakları ortadan kaldırdığına inandığından böyle bir öneriyi uygun bulmadı.

Bilimsel sosyalist ve sosyal-demokrat partilerin işçilerini biraraya getirme yönünde atılan önemli bir adım, Avrupa Anti-Faşist İşçiler Kongresi'nin toplanmasıydı. Kongre Haziran 1933'te Paris'teki Pleyel Salonunda yapıldı. Bilimsel sosyalistlerin yönettiği kongre Avrupa'nın üç milyondan fazla işçisini -bilimsel sosyalistler, sosyal-demokrat işçilerin bazıları ve ilerici aydınlar- temsil ediyordu. Kongre faşizm ve emperya-

yal-demokrat parti önderliğinin Danimarkalı işçileri ve örgütlerini «kendilerini kullandırmamaya ve bu yeni ve ince bir örtüye sarılı bölücü girişimi reddetmeye» teşvik edeceğini belirtti. c. *Právo Lidu*, 26 Mart, 1933; *Arbeiter-Zeitung*. Viyana 5 Nisan, 1933; *Social - Demokraten*, 26 Mart, 1933.

list savaşıla mücadele etmek ve işçilerin demokratik haklarını ve ekonomik taleplerini savunmak için geniş bir program öne sürdü. Kongrenin kilit konusu parti yandaşlığı, işçi sendikası üyeliği ve dinsel inançları ne olursa olsun faşizmi alaşağı etmek ve halkların başka bir emperyalist katliama kurban olmasını önleme çabasına katılmaya hazır olan tüm anti-faşistlerin geniş tabanlı militan bir birleşik cephesini oluşturmaktı.⁽⁵⁷⁾ Gerçi kongre belgelerindeki bazı folmülasyonlar hâlâ biraz sekter bir esinti taşıyordu ama bütününde, tüm anti-faşist işçilerin kabul edebileceği bir programdı. Togliatti daha sonra «Pleyel Kongresinin ardından, herhangi bir partiyle ilişkili olmamakla birlikte, en azından bir ülkede, yani Fransa'da, işçileri sosyal-demokrat partilerin alt kademelerdeki görevlilerini ve reformist işçi sendikalarını Komintern üyesi partilere ve önderlik eden bilimsel sosyalist parti işçilerine yaklaştıran temeli yaratan bir hareket başladı.»⁽⁵⁸⁾

Kongre'nin kurduğu anti-faşist merkez komitesi birçok anti-faşist kampanyayı yönetti. Limandaki Alman gemilerinin boykotu, Alman elçilik ve konsolosluklarının önünde protesto gösterileri, faşist filmlerin boykotu için bir propaganda mekanizması oluşturdu ve yasa dışı yollardan, Almanya'ya anti-faşist edebiyat kaçırdı.

Anti-Faşist Merkez Komitesi ve 1932'de Amsterdam Kongresi'nde kurulmuş olan Barış İçin Mücadele Dünya Komitesi Ağustos 1933'te Emperyalist Savaş ve Faşizme Karşı Ortak Dünya Komitesi'ni oluşturmak üzere birleştiler. Amsterdam - Pleyel Hareketi olarak bilinen bu hareket Alman faşizminin iç ve dış politikalarını ortaya sermede, Avrupa'nın emekçi halklarını faşist tehlikeye karşı mücadeleye toparlamada ve

işçileri diğer anti-faşist güçlerle yakınlaştırmada önemli bir rol oynadı.

Anti-faşist birliğe doğru bundan sonraki güçlü dürtüyü çöşkun devrimci Georgi Dimitrov ve Leipzig Duruşmasındaki diğer bilimsel sosyalistlerin savunulmasını amaçlayan uluslararası kampanya ve Dimitrov'un konuşmaları sağladı. Naziler bu duruşmayı yönetirken bilimsel sosyalistlerin ülkede bir iç savaş hazırlamakta olduklarını ve Reichstag'ı ateşe verdiklerini «kanıtlamayı» hesaplıyorlardı. Naziler diğer ülkelerin egemen çevrelerine bilimsel sosyalizmle olası en iyi şekilde mücadele ettiklerini göstermeyi hesaplıyorlardı. Dimitrov Leipzig Duruşmasında faşizmin acımasızlığını ve terörist politikasını yiğitçe ortaya koydu ve yangının Komünist Partiye karşı kanlı misillemelerde bulunmak ve ülkede bir şiddet ve sindirme rejimi kurmak amacıyla nazilerce başlatıldığını inandırıcı bir biçimde kanıtladı. Dimitrov bir proleter devrimcinin nasıl davranması gerektiği konusunda dünyaya müthiş bir örnek sundu: «Ben töhmet altındaki bir bilimsel sosyalist olarak kendimi savunuyorum» dedi. «Ben kendi bilimsel sosyalist onurumu savunuyorum. Düşüncelerimi, bilimsel sosyalist inançlarımı savunuyorum, ben yaşamımın anlam ve içeriğini savunuyorum.»⁽⁵⁸⁾

İşçi sınıfını, tüm emekçileri, tüm demokratları ve anti-faşistleri ortak düşmana - faşizme - karşı birleşmeye çağıran bir bilimsel sosyalistin sesi faşist mahkemeden çıkıp bütün dünyada yankılandı. Dimitrov duruşmadaki konuşmalarında bilimsel sosyalistlerin anti-faşist mücadeledeki politikasına ilişkin önemli birkaç öneri ortaya koydu. Faşizme karşı mücadelenin başarı kazanması isteniyorsa sosyal-demokrat ve diğer işçilerle bir birleşik cephe oluşturmanın gerekli-

liğinden söz etti. Dimitrov faşist zindancıların pençesinden kurtulduktan sonra bir röportajda mahkemedeki konuşmalarından söz ederken «sadece bilimsel sosyalist işçileri ve Komünist Partiyi değil, sosyal-demokrat işçileri de, hatta bir ölçüde sosyal-demokrat partiyi savundum. ... Bunu yaptım çünkü politik olarak doğruydur»⁽⁶⁰⁾ dedi.

Dimitrov'un yaptığı tüm konuşmalarda izlenen düşünce, bilimsel sosyalistlerin, hiçbir zaman olmadığı kadar, tüm anti-faşistleri birleştirme olanağını en üst düzeye çıkartabilecek mücadele yöntemlerini kullanmaya şimdi, hiçbir zaman olmadığı kadar zorunlu olduklarıydı. Dimitrov nazi saldırılarına karşı Bulgar ulusunun çıkarlarını savunurken, bilimsel sosyalistlerin faşizme karşı savaşta ulusal taleplerin savunmasını nasıl ele almaları gerektiğini örnekledi.

Leipzig Duruşmasında nazilerin işlediği suçların ortaya konması, tüm dünyadaki anti-faşist güçlere bir ivme kazandırdı. Dimitrov ve suçlanmakta olan diğer bilimsel sosyalistlerin savunulmasına yönelik kitlesel kampanya gerçek bir uluslararası eyleme dönüştü. Nazi terörüne karşı güçlü bir toplantı ve protesto gösterileri dalgası çoğu kapitalist ülkede dolaştı. Aralık 1933'te Leipzig'deki faşist mahkeme kararını hazırladığı sırada Paris'te kentin işçi bölgelerinde sayıları bazen günde yirmiye varan protesto gösterisi yapılıyordu.⁽⁶¹⁾ Hareket sadece bilimsel sosyalist işçiler arasında değil, sosyal-demokrat işçiler, reformist ve Hristiyan işçi sendikalarının üyeleri ve ilerici aydınlar arasında da yaygınlaştı. İlk kez oldukça kalabalık bir aydınlar grubu anti-faşist mücadelede etkin olarak yer aldı. Nazilerin işlediği canavarca suçlara ilişkin gerçeğin yaygınlaştırılması konusunda oldukça iyi çalışmalar yapıldı.

Aslında Dimitrov'un kendisi de birleşik cephenin, herhangi bir anlaşma yapılmamış olmakla birlikte, ilk kez suçsuz bilimsel sosyalistlerin savunulması hareketi sırasında kurulduğuna değindi. «Komünistler, sosyal-demokratlar, anarşistler ve partisiz emekçiler Alman faşizmine karşı çıktı. Milyonlarca emekçi erkek ve kadın Leipzig'deki mücadeleyi gece gündüz izledi. Milyonlarca küçük-burjuva köylü ve aydın birleşik anti-faşist cepheden yanaydı.»⁽⁶²⁾

Sosyal-demokrat işçilerle bilimsel sosyalistler arasındaki daha yakın ilişki reformist partiler içinde faşizme karşı devrimci bir mücadeleye geçmeyi talep eden sol eğilimlerin güçlenmesiyle daha açık seçik ortaya çıktı. Sosyalist İşçi Enternasyonalı'nın Ağustos 1933'te yapılan Paris Konferansı sosyalist partiler içindeki yeni süreci yansıttı. Kitlelerin partilerine karşı sarsılmış olan güvenini onarmaya çabalayan sağ sosyalist önderler, sosyal-demokrasinin faşizme karşı kararlı bir savaşçı olduğunu kanıtlamaya çalıştılar. Bu arada sağ önderlerin sözleri Komintern üyesi partiler ve onların birleşik cephe politikasına yönelik karalamalarla doluydu. Bilimsel sosyalistlerle her türlü ortak eylem kesinlikle reddediliyordu. Konferansta söz alan F. Adler birleşik işçi cephesi için şunları söyledi: «Şimdiye dek olduğu gibi hangi şekilde ve biçimde olursa olsun Moskova'nın yürüttüğü her türlü birleşik cephe manevrasına tüm gücümüzle karşı çıkacağız.»⁽⁶³⁾ KEYK'nin 5 Mart 1933 tarihli birleşik eylem önerisi reddedildi. Bu, anti-faşist güçler arasındaki ayrılığı sürdüren bir politikaydı ve nesnel olarak faşistlerin işine yaradı.

Ama Konferanstaki sol eğilim kendisini güçlü bir biçimde ortaya koydu. Bunlar Komünist Partiyle bir eylem birliğine eğilimli olan Fransız Sosyalist Parti-

si'nden Zyromski grubu ve İtalyan Sosyalist Partisi'nin önderliğiyle, İspanya ve Belçika sosyalist gençlik örgütleri, Avusturya Sosyal-Demokrat Partisi'nin sol-kanadı ve diğerleriydi. Sosyal-demokrat bir programa bağlı kalmakla birlikte, faşizme karşı pratik eylemler konusunda bilimsel sosyalistlerle bir anlaşmaya varılmasını talep ediyorlardı. Sol-kanatçıların ortaya koyduğu görüşler sosyal-demokrasinin sıradan üyeleri arasında bilimsel sosyalistlerle oluşturulacak bir anti-faşist birliğe doğru giderek artan bir kaymayı belirliyordu.

Kasım - Aralık 1933'te yapılan Komintern Yürütmesi Onüçüncü Birleşik Oturumunda uluslararası proletaryayı faşizm, emperyalizm ve savaşa karşı mücadeleyle toparlama görevinin sorunları tartışıldı.

Birleşik Oturum Komintern üyesi partileri faşizmin ciddi tehditlerine karşı uyardı. Faşizm mali sermayenin en gerici, en şovenist ve en emperyalist unsurlarının açık diktatörlüğü olarak tanımlanıyordu.⁽⁶⁴⁾ Bu tanım gelişmiş kapitalist ülkelerdeki faşizmin gerçek sınıfsal doğasını ortaya koyuyordu. Birleşik Oturum aynı zamanda «faşizm, yaşamlarının olağan akışından koparılmış olan köylülere, zanaatkârlara, büro görevlilerine ve kamu hizmetlilerine, özellikle büyük kentlerdeki sınıflardan kopmuş unsurlara hoş görünerek, işçi sınıfının içine de sızmaya çalışarak küçük burjuvazi arasında tekelci sermaye için bir kitle tabanı sağlamaya çalışır.»⁽⁶⁵⁾ diye vurguladı. Birleşik Oturumun değerlendirmeleri Komintern üyesi partilerin doğru bir anti-faşist politika saptamalarını sağladı. Faşizmin sınıfsal doğasının nitelendirilmesi, Birleşik Oturumun tekelci kapitalizmin parlamenter yöntemleri, genel olarak burjuva demokrasisini ortadan kaldırmaya yönelik bir yol çizmekte olduğu anlamındaki

sonucu tüm anti-faşist, demokratik güçleri birleştirme olanağına ilişkin daha sonraki çıkarsamalara bir temel olarak hizmet etti. Birleşik Oturum faşist diktatörlüğün burjuvazinin diktatörlüğünün bütün ülkelerdeki kaçınılmaz bir evresi olmadığını ve bunu engelleme olanaklarının savaşılan proletaryanın gücüne bağımlı olduğunu bir kez daha vurguladı.⁽⁶⁶⁾

Birleşik Oturumda faşizmin çöküşünün hemen ardından doğrudan proletarya diktatörlüğünün kurulmasının beklenemeyeceği düşüncesi dile getirildi. Bu sözler faşizme karşı mücadelenin kesin hedefi faşist diktatörlük olan, genel demokratik bir hareket olacağı düşüncesinin ceninini taşıyordu.

Savaş aleyhtarı mücadelenin sorunları Onüçüncü Birleşik Oturumda yeni bir biçimde geniş olarak ele alındı. Birleşik Oturum Almanya'daki faşist hükümetin Avrupa'da savaşın başlıca kışkırtıcısı olduğunu ve savaş aleyhtarı kampanyanın onu hedef alması gerektiğini açıkça belirtti. Birleşik Oturum Komintern üyesi partilerin önüne «henüz savaş başlamadan geniş kitleleri savaşa karşı harekete geçirme ve böylece kapitalizmin kaderini hızlandırma»⁽⁶⁷⁾ görevini koydu. Komintern üyesi partiler emperyalist savaşı önlemenin olanaksız olduğuna ve gerçek bir devrimin ancak başka bir emperyalist savaşın sonucu olarak başlayacağına ilişkin kaderci görüşlerle mücadele etmek zorundaydı.⁽⁶⁸⁾

Birleşik Oturum faşizme karşı bir birleşik işçi cephesi için mücadeleye ilişkin sorunları tartıştı ve Komintern üyesi partileri «sosyal-demokrasinin hain önderlerine rağmen ve onların isteklerinin aksine sosyal-demokrat işçilerle bir birleşik militan cephenin gerçekleşmesi için ısrarla mücadele etmeye» çağırdı.⁽⁶⁹⁾

Ancak Birleşik Oturum birkaç önemli noktada ye-

ni koşulları karşılamayan yönlendirmelerde bulundu. Örneğin, Almanya'da «yeni bir devrimci kabarma»nın başlamakta olduğu varsayımından yola çıktı.⁽⁷⁰⁾ Birleşik Oturum faşist saldırının boyutlarını küçümsedi. Emekçi halkın büyük bir bölümü, anti-faşistlerin çoğunluğu henüz bu düşünceyi benimsememişken gelişmiş kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partilerini bir sosyalist ayaklanmaya yöneltmeye devam etti. Birleşik Oturum faşizmin gelişiyile koşullarda yaratılan değişikliklere karşın, sosyal-demokراسiyi, faşist ülkelerin ki de dahil, burjuvazinin başlıca dayanağı olarak değerlendiren görüşü onayladı. Önceki gibi, aşağıdan birleşik cephe taktiği şematik olarak yukarıdan birleşik cephe taktiğiyle karşı karşıya konuldu. Gene de Birleşik Oturumun faşizme ve savaşa karşı mücadelesinin somut hedeflerine ilişkin yönlendirmelerinin çoğu Komintern üyesi partilerin çalışmalarına önemli yardımlar sağladı.

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİNDE İŞÇİ SINIFI PARTİLERİNİN TAKTİKLERİ

Ulusal kurtuluş hareketi dalgasının dünya ekonomik bunalımı sırasında yükselmesi, bu hareketle ilgili olan politik güçlerin faaliyetlerinde hızlı bir artışa yol açtı. Ulusal burjuva partileri kendi amaçlarına ulaşmak ve kitlelerin özellikle devrimci işçilerin politik eylemlerini önlemek için bu hareketin önderliğini üstlenmeye çalıştılar. Ulusal burjuvazinin sağkanat politik grupları, içteki feodal güçlerle uğraşma ve sömürgecilere teslim olma eğilimindeydiler. Küçük-burjuva partiler ve örgütler genellikle ulusal-devrimci bir tavır alıyor, işçilerle uyum içinde hareket ediyor, radikal bir politik program öne sürüyorlar ve

anti-emperyalist anti-feodal bir devrime yönelik kararlı bir çizgiyi destekleyebiliyorlardı.

Bilimsel sosyalist partiler, ezilen halkların devrimci-kurtuluş mücadelesi içindeki en tutarlı güçtü. Komintern ve sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin işçi sınıfı partileri ulusal kurtuluş hareketinin devrimci güçlerini sağlamlaştırmak için çok çaba harcadılar. Bilimsel sosyalistler her yerde fedakâr bir adanmışlık ve yiğitlik ortaya koyarak devrimci-kurtuluş mücadelesinin ön saflarında yürüdüler.

Komintern, ulusal kurtuluş mücadelesinde önemli bir yere sahip büyük bir Komintern bölümü olan Çin Komünist Partisi'nin politikasına özel bir ilgi gösteriyordu.

Komintern, devrimin 1925 - 1927'deki yenilgisinin öğrettiklerini çözümledi ve Çin Komünist Partisi'nin Çeng Tu-Siu başkanlığındaki sağ-oportünist sapmayı yenilgiye uğratmasına ve politik çizgisini biçimlendirmesine yardım etti. KEYK Çin Komünist Partisi'ni ülke içindeki devrimci mücadeleyi geliştirmek amacıyla proletarya, köylülük ve kentli yoksulları toparlamada daha büyük bir çaba göstermeye yöneltti. KEYK, Çin Komünist Partisi MK'ne Aralık 1929'da gönderdiği mektuplarda şimdi önemli olan şeyin «kitleler üzerinde etki kazanmak için mücadele» olduğu, «işçi ve köylülerin devrimci hareketinin gelişmesini ilerletmek için» varolan durumun kullanılması gerektiğini ve Partinin işçi sendikası hareketine daha fazla ilgi göstermesi, işçi sınıfı içindeki konumunu güçlendirmesi, «tüm emperyalist güçlere karşı anti-emperyalist hareket»in önderliğini ele geçirmeye çalışması gerektiğini vurguladı.⁽⁷¹⁾ Ancak ÇKP yönetimi, Partiye maceracı bir çizgiyi dayatmaya çalışan Li Li-san grubunun eline geçti. Li Li-san ve yandaşlarının hazırladığı kam-

panya planı, Çin devriminin dünya devriminin temel direği olacağı, Çin'deki ayaklanmanın patlamasıyla, Japonya'nın SSCB'ne müdahalesi dahil, emperyalizmin başlıca güçlerinin mücadeleye girmek zorunda kalacağı ve (Çin devriminin -çn.) bir dünya devriminin kıvılcımı olacağı» varsayımından yola çıkıyordu.⁽⁷²⁾ Li Li-san önderliğinin aldığı kararlar ilk adım olarak birkaç bölgede iktidarın derhal ele geçirilmesini ve en büyük kentlerde silahlı ayaklanmayı öneriyordu. O sırada ÇKP 1. Cephesi Cephe Komitesinin başında bulunan Mao Tse-tung bu çizgiyi hararetle destekliyordu. Li Li-san yönetimi, kitleler arasındaki etkisinin boyutları ve proletarya ve köylülüğün silahlı ayaklanmalara ne denli hazırlıklı olduğu konusunda KEYK'ni yanıltmak çabasıyla bu maceracı planlarını Komintern'den gizledi. Birkaç ay süreyle Li Li-san ve yandaşları Komintern'in ÇKP'yi felakete götürecek bu çizgiden vazgeçirmeye çalışan tavsiyelerini görmezlikten geldiler.

Bu arada ÇKP içinde «Çin'in ulusal ayrıcalığı» kisvesi altında parti programıyla Komintern arasında bir ayırım koyma çabaları, parti içinde Komintern yönetimi hakkında güvensizlik tohumları ekme çabaları ve yerel kadroları, eğitimlerini KEYK Lenin okulu ya da başka Moskova okullarında görmüş olan görevlilere düşman etmek biçiminde belirgin milliyetçi eğilimler ortaya çıktı.

Komintern Yürütmesi ve KEYK Doğu Sekreteryası, olgunlaşmamış savaşlarda yenilgi tehlikesi ortaya koyan Li Li-san puçist çizgisinin uygulamalarını önlemek ve ÇKP'nin politik çizgisini düzeltmek için güçlü adımlar attılar. KEYK Politik Komisyonunun Ağustos 1930 sonundaki bir toplantısında Doğu Sekreteryası adına söz alan bir konuşmacı ÇKP için ge-

rekli olan işlemleri şu sözlerle tanımladı: «Kızıl Ordu-
nun en güvenli bulunduğu bir Sovyet bölgesinde bir
Sovyet hükümeti oluşturulur. Sovyet hükümeti tarım-
sal ve anti-emperyalist programını belirler ve formü-
le eder, açıklar ve sağlam bir bölgesel temele day-
narak programını uygulamaya koyar; sonra bu böl-
gesel temel gerektiği gibi kurulduğunda ve Kızıl Or-
du güçlendiğinde parti Çin'de, kural olarak, emperya-
lizmin saldırılarını hedef alan bir ya da birkaç büyük
sanayi merkezini, genellikle büyük kentleri güvenlik
altına almayı görev edinebilir ve edinmelidir.»⁽⁷³⁾

KEYK'nin Ekim 1930'da ÇKP'ye gönderdiği Li Li-sa-
nizme ilişkin mektubu ÇKP önderliğinin maceracı pu-
çist hatalarını şiddetle eleştiriyordu. Mektup tarımsal
devrimin yapısının henüz yaygınlaşmadığına, Güney
dışında «köylülüğün yeni yeni adım atmaya başladığı»-
na, işçi hareketinin hâlâ ağır bir ilerleme içinde oldu-
ğuna, «proletaryanın yeterince örgütlü olmadığı»na,
«büyük sanayi merkezlerindeki güçler dengesinin si-
lahlı bir ayaklanma için uygun olmadığı»na, bizzat
Sovyet belgelerinde bile «Sovyet iktidarının sağlamlaş-
mamış olduğu»na, ÇKP önderliğinin «devrimin silahlı
güçlerini devasa bir biçimde abartmış olmaktan»
suçlu olduğuna ve Kızıl Ordu'nun, askeri gereçler de
dahil, hâlâ birçok eksiklikleri olduğuna işaret ediyor-
du.⁽⁷⁴⁾ Bu koşullar altında kentlerin derhal ele geçiril-
mesini hedefleyen Li Li-san çizgisi (Çangşa'nın ele ge-
çirilmesi ve yitirilmesinin gösterdiği gibi) devrimin
kanlı yenilgilerine yol açtı.

KEYK Onbirinci Birleşik Oturumunun daha son-
ra belirttiği gibi, Çin «sol»u durumu yanlış değerlen-
dirdi ve «Çin'de henüz başlayan devrimci yükselişin
çeşitli belirtilerini Çin'de ve bütün dünyada devrimci
bir durumun başlangıcı olarak yorumlamaya ve bur-

dan yola çıkarak tümüyle hatalı puçist sonuçlara varmaya çalıştı.»⁽⁷⁵⁾

KEYK mektubunda, ÇKP önderliğinin derinliğini ve önemini ancak daha sonra, farklı koşullar altında değerlendirebildiği bir düşünce öne sürdü. KEYK, kentlerdeki işçi sınıfını mücadeleye ayaklandırırken, «Sovyet olmayan bölgelerde köylü hareketini oluşturmayı buralarda gerilla savaşını geliştirmeyi, en büyükleri de dahil, kentleri bir köylü karışıklıkları çemberiyle sarmayı...» salık verdi.⁽⁷⁶⁾

KEYK'nin ÇKP KEYK delegasyonuyla yakın bir işbirliği içinde hazırladığı Li Li-sanizme ilişkin kararları ÇKP'nin sağlıklı güçlerinin aşırı-devrimci, küçük-burjuva, milliyetçi Li Li-san çizgisini ve yandaşlarını yok etme mücadelelerinde sağlam bir temel oluşturdu. ÇKP'nin devrimci mücadele evresinde Sovyetler sloganı altında oluşturacağı strateji ve taktiklerinin temelleri atılmıştı.

Çin'deki Sovyetler'in, yani devrimci üslerin bulunduğu alanlardaki işçi ve köylü iktidar organlarının Birinci Kongresi 1931'de yapıldı. Kongre geçici bir merkezi Sovyet Hükümeti seçti ve toprakla ilgili bir yasa oluşturdu. Sovyet bölgelerindeki büyük özel mülk sahiplerinin toprakları derhal parasız olarak yoksul ve orta köylüler yararına boşaltılacaktı. Toprak yasası köylü kitlelerini devrimci mücadeleye çekmeye yaradı.

Sovyet bölgeleri ve Kızıl Ordu kurma yolu ÇKP'nin ulusal kurtuluş hareketinin gereklerini yerine getirebilecek yeni bir birleşik cephe oluşturmanın koşullarını hazırlamada kullanılacak taktiksel bir evre olarak zorunluydu. ÇKP Çin'in tümüyle Sovyetleştirilmesi («Çin'i Yalnız Sovyetler Kurtarabilir» sloganı) ve

iktidarı her yerde, ki varolan koşullarda olanaksızdı, ele geçirme politikası izlemeye çabaladı.

Japonların Mançurya'yı işgal etmesinden (Eylül 1931) sonra Çin'in milliyetçi güçleri arasında ülkeyi emperyalist boyunduruktan korumak amacıyla birliğe doğru bir eğilim baş gösterdi. Bu konuda KEYK ve ÇKP anti-emperyalist mücadeleyi güçlendirmek ve ÇKP'nin yandaşlarını artırmak için bazı adımlar attı. Ancak birleşik anti-emperyalist cephe yolunda bazı engeller vardı, bunlar: ulusal burjuvazinin kararsızlığı ve Kuomintang'ın Komünist Parti ve Sovyet bölgelere karşı yürüttüğü silahlı mücadeleydi. ÇKP'nin solcu hatalarının da etkisi oldu. Parti önderliği Kuomintang içindeki farklı gruplar arasında varolan ciddi çelişkileri hesaba katamadı ve Çin ulusal burjuvazisinin geniş kesimleri arasındaki anti-emperyalist eğilimleri küçümsedi. ÇKP MK Şangay'daki Olaylara İlişkin Çağrısında (31 Ocak, 1932) «Kuomintang'ın tüm grupları tüm Çin burjuvazisinin, Japon emperyalizminin dalkavukları» olduğunu yazdı. ÇKP yönetimi, emekçi halk kitlelerinin «emperyalizmi altetmek için emperyalizmin maşasını - Çin Kuomintang'ı - altetmenin zorunlu» olduğunu anladığı konusunda bir yanlışlığa inmişti. Aslında Japon istilacılarına karşı mücadeleye girişmiş olan halkın birçok kesimi hâlâ Kuomintang'a güveniyordu ve henüz Çin'de Sovyet iktidarı için mücadele etmeye hazır değildi. Komintern yürütmesinin Çin'deki koşullar altında anti-emperyalist hareketi geliştirme görevlerini bir yana bırakmaya göz yumulmayacağına ilişkin önemli tavsiyesi yerine getirilmedi.

Bu arada, otuzların başlarında Komintern'in Çin Komünist Partisi'ne sunduğu yönlendirmelerin bazıları devrimci yükselişin düzeyini, Kuomintang rejimi

içindeki bunalımın boyutlarını ve devrimci güçlerin olanaklarını abartan değerlendirmeler taşıyordu.

ÇKP' içindeki sekter unsurlar Çin'deki politikanın «ulusal bir bunalım» varsayımına, hatta devrimci bir durumun varlığına dayandırılmasını talep ediyorlardı. Bu parti çalışmalarını olumsuz yönde etkiledi. Bu hatalar ve güçlülere rağmen Çin'deki Sovyet hareketi bu yıllarda gelişmeyi ve zengin deneyimler edinmeyi sürdürdü. Sağlam Sovyet bölgelerinde üslenen Kızıl Ordu 1930-1933 döneminde Çiang Kay-şek askerlerinin dört saldırısını püskürttü. Sovyet bölgeleri ülkenin yaşamında önemli politik etmenler haline geldiler. Çin'in ilerici güçleri bu bölgeleri Japon emperyalist saldırganlığına karşı mücadelenin kaynağı olarak görüyordu.

Komintern bir politik çizgi oluşturmak için yardım ettiği kadrolarını eğittiği ve mücadelelerini hem politik hem de maddi açıdan desteklediği diğer ezilen ülkelerin bilimsel sosyalist partilerine büyük yardımlar sağladı.

Kore, Çin, Hindi, Filipinler ve diğer ezilen ülkelerdeki bilimsel sosyalistler emperyalizme karşı baskı ve işkenceden yılmayan yiğit savaşçılar olduklarını gösterdiler. Halkın silaha sarıldığı her yerde bilimsel sosyalistler savaşan safların en önündeydiler. Meerat Duruşmasındaki otuzüç tutuklunun savunulması için kitleleri ayaklandırdıkları Hindistan'da olduğu gibi, proleter önderlere yapılan işkencelere karşı kampanyalar ve grevler örgütlediler.

Endonezya Komünist Partisi'nin eylem programında şöyle deniyordu: «Emperyalizm en başta yiğit partimiz olmak üzere tüm devrimci hareketin ölümüne dek savaş ilan etmiştir... Binlerce devrimci zindanlarda çürümektedir, binlercesi sınır dışı edilmiş ve

vurulmuştur. Yüzlerce gösteriye ateş açılmış, düzinelerce köy yakılıp kül edilmiştir. Çin Hindi kan kısmaktadır.»⁽⁷⁷⁾

Baskı ve işkencelere rağmen bilimsel sosyalistler kitleler arasındaki çalışmalarını sürdürdüler. Komintern, işçi sınıfı partilerinin dikkatini ezilen ülkelerdeki geniş köylü kitleleri arasında özellikle hararetli bir çalışma gereğine çekti.

Doğu ülkelerindeki işçi sınıfı partileri yiğitçe bir mücadele sürdürürken, o döneme göre köklü programlar öne sürdüler. Kitlelerin köklü bir demokratik devrim için hazır olmalarını abartan değerlendirmelerden yola çıkarak, kuruluşunu devrimin sosyalist devrime doğru gelişmesinin başlangıcı olarak değerlendiren bir işçi köylü hükümeti sloganı ilan ettiler. Hint Komünistleri eylem programı taslaklarında «Sovyet Hükümetinin kurulması»nı, «Hindistan Feodal İşçi ve Köylü Sovyet Cumhuriyeti'nin yaratılması»nı talep ediyorlardı.⁽⁷⁸⁾ Program ulusal burjuvazinin anti-emperyalist mücadeleye katılma olasılığını reddediyordu.

O dönemde Endonezya Komünist Partisi «sloganının 'hemen sosyalizm', 'Sovyet Endonezya', 'proletaryaya diktatörlüğü', vb. olması gerektiği»ne inanıyordu.⁽⁷⁹⁾ Filipinler Komünist Partisi'nin Birinci Kongre (1931) belgelerinde de emperyalizm ve ulusal burjuvazi arasındaki çelişkiler hesaba katılmamıştı. Birçok sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkedeki bilimsel sosyalist partiler bir «Sovyet devrimi» hazırlayıp yürütmeye koyuldular. «Sovyet devrimi»nden arı bir sosyalist devrim değil, ilk evresinde burjuva-demokrat hedeflerin ağır basabileceği bir devrim anlaşıyordu. Ancak, bazı durumlarda KEYK'nin tavsiyelerine dayanmakla

birlikte bu sloganlar birçok ezilen ülke açısından henüz nesnel olarak olgunlaşmamıştı.

Doğu ülkelerindeki birkaç bilimsel sosyalist partinin sol-sekter hataları kuruluşu bilimsel sosyalistler ve diğer ilerici güçlerin önemli bir kazanımı olan Anti-Emperyalist Birliğin (1927 - 1935) amaçlarını etkiledi. Birliğin bazı kararları ulusal-reformist örgütlerle birleşmeyi güçleştirdi. Hindistan Ulusal Kongresi, Tüm Hindistan İşçi Sendikaları Kongresi, Mısır Ulusal Partisi, Endonezya Ulusal Partisi ve diğerleri gibi örgütler birlikten ayrıldı.

Doğu ülkelerindeki bilimsel sosyalist partilerin tavırlarındaki birçok nokta işçi sınıfının belirli bir kesimi açısından, kitlelerin tarif edilemez acı ve sıkıntılarından olduğu kadar, kararsızlık gösteren ve sık sık emperyalizmle pazarlığa eğilimli ulusal burjuvaziye duyulan güvensizlikten kaynaklanan devrimci sabırsızlığa bağlanıyordu.

Sömürge ve yarı-sömürge işçi sınıfı partilerinin karşılaştıkları tüm güçlüklerle, yaptıkları bazı yanlışlara karşın kazandıkları mücadele deneyimi, onlara yaratıcı ve ölümsüz marksizm-leninizm öğretisinin gerektirdiği gibi bütün anti-emperyalist güçleri birleştirmeyi ve her ülkenin somut tarihsel ve ulusal koşullarına uygun bir strateji ve taktik oluşturma gereğini öğretti.

1920-1933'ün fırtınalı olayları sırasında bilimsel sosyalist hareket, marksizm-leninizmin devrimci bayrağına bağlı kalarak emperyalist gericiliğin ve faşizmin saldırısına karşı mücadele eden tek örgütlü politik güç olduğunu kanıtladı. Sosyal-demokrasinin sağ-kanadının işçi sınıfını bölme politikasını sürdürdüğü ve en sonunda teslim olduğu faşizmin saldırılarına gidecek daha fazla boyun eğdiği bir dönemde bilimsel sos-

yalist partiler, bütün devrimci güçleri birleştirmek için çalıştılar. Komintern ve işçi sınıfı partileri güçlükleri ve hataları yenerek değerli deneyler kazandılar ve değişen koşulları karşılayan bazı önemli adımlar attılar ve işçi sınıfı arasındaki farklı akımları faşizme karşı mücadelede yakınlaştırmak için bir yol çizdiler. İşçi sınıfı hareketi yavaş yavaş, acı deneylerden ders alarak, kapitalist ülkelerdeki mücadelenin stratejisini ve ezilen ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin görevlerini yeni koşullarda somutlamanın gerekli olduğu sonucuna vardı. Ama bilimsel sosyalist partiler, tüm devrimci ve demokrat güçler arasında faşizm, emperyalizm ve savaşa karşı mümkün olan en yakın birliğini sağlamayı hedefleyen yeni bir politik çizgi oluşturmak için birkaç savaşı daha göğüslemek zorundaydı.

**FAŞİZME VE SAVAŞA KARŞI BİRLEŞİK
BİR İŞÇİ VE HALK CEPHESİ MÜCADELESİNDE
ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL
(1934 - 1939)**

**KOMİTERN'İN VE BÖLÜMLERİNİN
STRATEJİ VE TAKTİKLERİNDE
DÖNÜM NOKTASI**

*İşçi Sınıfı Partilerinin
Faşizme Karşı Mücadeledeki
Yeni Deneyleri*

Otuzların sonuna doğru dünyada gelişen duruma iki önemli etmen hükmediyordu: SSCB'de sosyalizmin çığır açan başarıları ve kapitalist ülkelerde faşizm ve emperyalist gericiliğin saldırısı. Sosyalizm ve kapitalizm arasındaki fark bu iki ayrı gelişme çizgisinde çarpıcı bir biçimde ortaya çıkıyordu.

Sovyetler Birliği işçi sınıfı, köylülerle birleşerek Komünist Parti önderliğinde en kısa süre içinde SSCB'de sosyalizmin zaferini güvence altına aldı. İnsanlık tarihinde ilk kez insanın insanı sömürmesini ortadan

kaldıran bir toplum ortaya çıktı. Bu toplum, üretim araçlarının kamu, sosyalist mülkiyetini temel aldı ve Sovyet toplumunun ideolojik ve politik birliği bu temel üzerine kurulup geliştirildi.

Sosyalist insanın büyük tarihsel kazanımı, SSCB'nin ileri, güçlü bir sanayi-tarım devletine dönüştürülmesiydi. Sovyetler Birliği emekçi halkı, Lenin'in olası bir saldırıyı püskürtebilmek için Rusya'yı en kısa zamanda «büyük ölçekli makina sanayii ve elektrikasyon atılımı»⁽¹⁾ içine sokma emrini yerine getirdi. Başlıca hedefi sosyalizmi mahvetmek olan faşizmin ve emperyalist gericiliğin dünya ölçeğinde güçlendiği gözönüne alınınca, bu sorunun çözümü son derecede önemliydi.

Sosyalizmin SSCB'deki zaferi ve sosyalist insanın başarıları, dünyadaki sınıf güçleri dengesini kapitalizm zararına bütünüyle değiştirdi. Şimdi uluslararası proletaryanın, SSCB'nin kişiliğinde sanayi ve askerî gücünü hızla oluşturan ve böylece dünyada sosyalizmin kazanımlarını güçlendirip daha iyi savunabilmesine olanak veren bir öncü müfrezesi vardı. Sosyalizmin anayolu belirlenmişti. Bu, uluslararası işçi hareketine güvenilir bir pusula verdi, emekçi halka esin kaynağı oldu, çalışmalarını hızlandırdı ve zafere olan inançlarını güçlendirdi. Tüm devrimci ve anti-faşist güçler için bir çekim merkezi olarak Sovyetler Birliği'nin rolü arttı.

Otuzların ortalarına gelindiğinde faşizm, kapitalist ülkelerdeki saldırılarını yoğunlaştırdı. Bu, emperyalist burjuvazinin kapitalizmin keskinleşen genel bunalımına, bazı ülkelere devrimci bir durumun ortaya çıkışına ve sosyalizmin Sovyetler Birliği'ndeki başarılarına gösterdiği tepkiyi güçlü olarak yansıtıyordu. Bunalım yıllarında işçi sınıfı arasında hızla yükselen

devrimci hareket, emperyalist gericiliğin azgın saldırılarıyla karşılaştı. Faşistler nazilerin Almanya'daki zaferinden yüreklenerek, birçok kapitalist ülkede çalışmalarını yoğunlaştırdılar. Emperyalist burjuvazinin bir bölümü, rejimin yeniden örgütlenerek faşistleştirilmesini, parlamento yetkilerinin kısıtlanmasını, grev hakkı vb. dahil demokratik özgürlüklerin hasıraltı edilmesini ve giderek ortadan kaldırılmasını savundular. Diğerleri ise, çeşitli faşist örgütleri arkalarına alarak bir hükümet darbesi hazırlamaktaydı.

Fransa, Avusturya ve İspanya'daki faşist tehlike ürkütücü boyutlara ulaşmıştı. Bulgaristan'da faşist darbe hazırlıkları yapıyordu. Polonya ve Macaristan'da egemen çevreler politik rejimlerin faşistleştirilmesini tamamlamaya çalışıyorlardı. Faşist hareket Finlandiya'da önem kazanıyordu. Faşist örgütler Birleşik Devletler'de daha etkin bir hale geliyordu. Japonya'da ülke yöneticilerinin daha da gerici ve saldırgan bir çizgi izlemesini talep eden faşist askerî gruplar politika sahnesine çıktılar. Faşizmin uğursuz gölgesi Avrupa'nın tümüne yayılma ve insanlığı onlarca yıl geriye götürerek başka kıtalara sıçrama tehlikesi taşıyordu.

Faşist çeteler sadece Hitler Almanyası'nda değil, her yerde saldırılarının ana hedefi olarak işçi sınıfını seçtiler; bilimsel sosyalist partileri ve işçi sınıfının diğer örgütlerini kanlı şiddetle ezmeye ve proletaryanın sınıf güçlerini toparlamasını önlemeye çalıştılar. Faşizm, emekçi halkın yıllar süren zorlu mücadelelerle kazandığı hak ve özgürlüklerin tümünü yok etmeyi ve işçileri mali sermayenin uysal köleleri haline getirmeyi hedefliyordu. Ama faşizm sadece sosyalizme ve işçi sınıfına savaş açmadı - nüfusun tüm demokratik kesimlerine düşmandı. Faşistler burjuva-demokra-

tik kurumları bunalımdan darbe almış olan kapitalizm için bir tehlike olarak değerlendiriyorlardı. Bu nedenle burjuva-demokratik kurumlara, parlamenter rejimlere ve demokrasinin her biçimine azgın saldırılar yönelttiler.

Faşizmin ve emperyalist gericiliğin saldırıları, sosyalizmin vatani, uluslararası işçi hareketi, emekçi halkın demokratik hak ve özgürlükleri ve bir çok ülkenin ulusal varlığı açısından ölümcül bir tehlikeydi. Emperyalizm ve onun vurucu gücü -faşizm- sadece Sovyetler Birliği ve uluslararası işçi sınıfına değil, tüm demokratik ve barışsever güçlere giderek artan bir meydan okuma haline geldi. Bu, gelişmelerin kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfını ve müttefiklerini herşeyden önce anti-faşist, genel demokratik sorunlarla, ki aralarında en önemlisi faşizmle mücadeleyle, uğraşma zorunluluğuyla karşı karşıya bırakması demekti.

Otuzların ortalarına gelindiğinde işçi sınıfı ve demokratik tabakaların ilerici üyeleri, tüm anti-faşistler arasında birlik sağlayabilecek yeni bir politikaya şiddetli bir gereksinme duyuyorlardı. Bu gereksinme ne küçük-burjuva demokrat örgütlerce ne de sosyal-demokrat partilerce karşılanabilirdi. İşçi sınıfı hareketi, gecikerek de olsa, tüm devrimci ve demokratik güçleri faşizmin yenilgisi için birleştirmeyi hedef alan yeni bir strateji oluşturmaya başladı. Bilimsel sosyalistler, sosyal gelişme yolunun ancak faşizmin yenilgiye uğratılmasıyla açılacağına işaret ettiler.

KEYK Politik Sekreteryası daha 1934 başlarında, bilimsel sosyalistlerin, geniş kitleleri kazanmak ve onları başlıca düşman olarak faşizme karşı yöneltebilmek için ustalıkla bir politikaya ve işçilerin acil taleplerine zamanında tepki göstermeye gereksinmesi olduğunu vurgulamıştı.

1934'teki olaylar, özellikle Fransa, İspanya ve Avusturya'da faşizme karşı girişilen çarpışmalar, işçi sınıfının anti-faşist mücadelesinin gelişiminde bir dönüm noktasıydı. Bu olaylar sürecinde ve deneyimlerine dayanarak Komintern ve bilimsel sosyalist partiler adım adım yeni bir çizgi oluşturmaya koyuldular. Bilimsel sosyalist hareket, Lenin'in birleşik işçi cephesi ve emekçi halkın geniş birliği konusundaki düşünce ve görüşlerini geliştirdi ve bunları faşizme karşı mücadelenin ana görev haline geldiği koşullarda yaratıcı olarak uygulamaya çalıştı.

Fransız Komünist Partisi daha geniş bir birleşik işçi cephesi politikası benimsedi. 1934'ün başlarında, Fransa'daki faşist örgütler konumlarını güçlendirmişlerdi ve iktidarı ele geçirmeye hazırlanıyorlardı. FKP ana tehlikeyi doğru değerlendirerek, faşizmi en kararlı biçimde püskürtmek ve tüm emekçi halkın demokratik özgürlükleri ve ekonomik haklarını savunmak üzere bir talepte bulundu. Şubat 1934'te faşist çeteler sokaklara çıkıp iktidarı ele geçirme girişiminde bulunduğunda Komünist Parti eğilimi ne olursa olsun bütün işçileri direnişe ve faşist çeteleri dağıtmaya çağırdı. İşçi sınıfının birleşik eylemi faşistlerin püskürtülmesinde en önemli rolü oynadı. Partililerin ve sosyalistlerin ortak olarak çağrıda bulundukları ve dört buçuk milyon insanı içeren 12 Şubat genel grevi proleter birliğinin büyük gücünü ortaya koydu. İşçi sınıfı faşizmin Fransa'daki ilk önemli saldırısını püskürttü. Faşizmin saldırıları karşısında duyulan telaş, yerini faşizmin yenilebilir olmasından kaynaklanan güvene terketti.

Fransız Komünist Partisi bu olaylardan aldığı derslerin rehberliğinde birleşik işçi cephesi politikasını geliştirdi ve onu yeni, önemli çıkarsamalarla zenginleş-

tirdi. Mart 1934'teki birleşik oturumunda FKP MK'si politik eğilimi ne olursa olsun tüm işçilerin eylem birliğinin kurulması ve genel anti-faşist talepler temel alınarak güçlendirilmesi gerektiğini belirtti.⁽²⁾

FKP'nin Haziran 1934'ün sonunda toplanan Lury'deki Ulusal Konferansı «proletarya kitlesinin bütün eylem gücünün emekçi nüfusun tüm kesimlerinin eylemiyle birlikte» faşizme karşı yoğunlaştırılması için çağrıda bulundu.⁽³⁾ Komünist Parti başlıca amacın faşizmin yenilmesi olduğunu ve partililerin demokratik özgürlükleri güvence altına almak ve genişletmek için mücadele ettiklerini; ve sadece işçileri değil, geniş köylü kitlelerini, küçük-burjuvaziye ve aydınları da faşizme karşı, demokrasi ve acil ekonomik talepler için verdikleri mücadeleye çekmeye çalıştıklarını açıkladı. Geniş bir anti-faşist cephe politikasının ana hatları şekillenmeye başladı.

Komünist Parti, kitleler arasında etkin bir çalışma başlattı, birlik toplantılarını ve gösterilerini yönetti ve her faşist hücumu karşı bir geri püskürtme örgütledi. Anti-faşist eylem birliğine yönelik istek, işçilerin gidecek artan kesimleri -sosyalistler ve reformist işçi sendikası üyeleri- arasında yaygınlaştı. Eş zamanlı olarak FKP, Fransız Sosyalist Partisi -SFIO⁽⁴⁾- ve yönetimine birleşik bir cephe için ısrarlı önerilerde bulundu.

Komünist Parti'nin artan çalışmaları sayesinde birçok kent ve şubede FKP ve SFIO yönetimleri arasında birleşik cephe için anlaşmalara varıldı. SFIO yönetimi, tabandan gelen baskılar karşısında, FKP'nin iki parti arasında faşizme karşı bir birlik paktı önerisini kabul etti. Bu pakt 27 Temmuz 1934'te resmen imzalandı. Bilimsel sosyalistler SFIO tarafından yapılan bazı önerilere razı olurken, bütün işçi hareketi açısından bir kazanım da sağladılar, yani: her iki parti faşizm

ve gericiliğe karşı sınıf mücadelesinin etkili yöntemlerini kullanmayı kabul ettiler. Fransa'daki birleşik işçi cephesi bir gerçeklik haline geldi ve dünya işçi sınıfı hareketinde önemli bir dönüm noktası oldu. Komünistler ve sosyalistler arasında yıllar süren keskin mücadeleden sonra ilk kez, ortak düşmana -faşizm-karşı eylem birliği konusunda bir anlaşmaya varıldı. Fransa'daki birleşik işçi cephesi diğer kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi için bir esin kaynağı oldu.

1934 başlarında Avusturya'da yaşanan olaylar, uluslararası işçi sınıfına önemli bir ders oldu. Faşistler bu ülkede konumlarını yavaş yavaş güçlendirerek, saldırılarını başlattılar. Komünist Parti, işçileri yaklaşan faşist saldırıya karşı uyardı ve tüm anti-faşist işçilerin ortak eylemine olan gereksinmeyi vurguladı. Ama Komünist Parti güçsüzdü, buna karşılık Avusturya sosyal-demokratları o dönemde işçi sınıfının ezici çoğunluğunun desteğine sahipti. «Avusturya Marksistleri» durum gerektirdiğinde eyleme geçecekleri anlamında açıklamalar yaparken cömert davranıyorlardı. Partinin sıradan üyeleri arasında sol unsurlar güçlüydü. Yetkililerden gizlenmiş silahlara sahip Sosyal-Demokrat Schutzbund vardı. Ama merkezci bir tavır alan parti yönetimi sadece cesur sözler ediyor ve sürekli olarak giderek daha da yüzüstüleşen faşizme karşı parlamento dışında kitlesel eylemlerini sınırladığı işçileri aldatıyordu. 12 Şubat'ta faşistler Linz'de Avusturya Sosyalist Partisi'nin binasına saldırıp Linz'deki Schutzbund, faşistler ve polisle silahlı çatışmaya girince, ancak o zaman Viyana'daki sosyal-demokrat önderler genel bir grev için gecikmiş bir çağrı yaptılar. Komünistlerin etkin bir yer aldığı dört günlük silahlı çatışma işçilerin yenilgisiyle sonuçlandı.

Avusturya'daki olaylar sosyal-demokrasinin mer-

kezci politikasının faşizme karşı koymada tarihin sınavına dayanamadığını ortaya çıkardı. Reformist politika ve taktiklerin bütün biçimlerinin saldırgan faşizm karşısında yenik düştüğü çok açıktı.

Fransa'daki birleşik cephenin öğrettikleri dünya işçilerine faşizmin başarıyla püskürtülebileceğini ortaya koyarken, Avusturya örneği, reformist partilerin kararlı bir sınıf eylemi içine girmekten kaçınmalarının uzun dönemde işçilerin ciddi yenilgilerine yol açacağını anlattı.

Avusturya'daki olaylar, sosyal-demokrasinin sıradan üyelerinin, önderlerine rağmen etkin sınıf mücadelesi yolunu seçtiklerini de ortaya koydu. Şubat 1934'ten sonra yaklaşık 13.000 eski sosyal-demokrat birkaç ay içinde, o güne dek yaklaşık üç bin üyesi olan Avusturya Komünist Partisi'ne katıldı.⁽⁵⁾ Avusturya Sosyal-Demokrat Partisi içinde de güçlü sol gruplar ortaya çıktı.

İspanya Komünist Partisi kitlelerin gericilik ve faşizme karşı geniş tabanlı birliği için çalıştı. Partililer faşizmin yenilgiye uğratılmasının ülke içinde demokratik bir devrimin gelişmesi için zorunlu bir koşul olduğunu kitlelere anlattılar. Daha 1933'te Komünist Parti, gericiliğin önünü kesmeye hazır olan herkesin geniş kitlesel hareketi olarak değerlendirdiği anti-faşist cephe sloganını öne sürmüştü.⁽⁶⁾ Bu yolda elde edilecek ilk başarılardan biri Malaga kentinde Kasım 1933'deki seçimleri kazanan komünistler, sosyalistler ve cumhuriyetçilerden oluşan bir halk blokunun oluşturulmasıydı. Açıkça anti-faşist bir eğilim taşıyan birleşik proleter cephesi politikası Komünist Parti'ye sadece sosyalistler ve anarşistlerle değil, sol-kanat cumhuriyetçilerle de birkaç ortak eylemi gerçekleştirme olanağı sağladı.

İspanya Genç Sosyalist Birliği, Genç Komünist Birliği'yle militan bir ittifakta birleşti. Eylül 1934'te Komünist Parti, sosyalistlerin rehberliğindeki «işçi müttefikleri» ile birleşti. Komünist Parti bunu yaparken demokratik devrimin önemli bir itici gücü olarak köylülerin ortak anti-faşist cepheye çekilmesi gerektiğini açıklamış oldu. İspanya Komünist Partisi işçi müttefikleriyle birleşerek ve köylülerin geniş katılımları için kampanya açarak anti-faşist birlik politikası yönünde önemli bir adım attı.

Ekim 1934'te İspanyol işçileri genel bir grev ilan ettiklerinde yalnızca sosyalistler, anarşistler ve bilimsel sosyalistlerin birlikte çalıştığı Asturias'ta geçici bir zafer kazanıldı. Gericici güçlerin isyancı işçileri kanlı bir biçimde bastırmalarına karşın İspanya'daki Ekim olayları önemli bir ders verdi: faşizme karşı zafer kazanmak için politik eğilimleri ne olursa olsun tüm işçilerin eylem birliğinin sağlanması zorunluydu, anarşistlerin ve Sosyalist Parti'nin politikasının özelliklerinden olan sekterlik, dar görüşlülük ve hareketin önderliği üzerinde tekel olma iddialarının üstesinden gelmek zorunluydu. Aynı zamanda bilimsel sosyalistler, sosyalistler ve anarşistlerin birleşik eyleminin olanaklı olduğu uygulamayla kanıtlanmıştı.

İtalya'daki bilimsel sosyalistler, anti-faşist bir programı temel alan birleşik işçi cephesi politikasına geçtiler. Bilimsel sosyalistler ve sosyalistler arasındaki bağlar faşizme karşı direniş sırasında sağlam bir biçimde güçlendi. Ağustos 1934'te birleşik eylem için bir anlaşmaya varıldı. Pakt, faşizmin altedilmesi için, barış ve özgürlük için, işçiler arasından daha iyi yaşam koşulları için verilecek mücadeledeki ortak hedefleri tanımlıyordu.⁽⁷⁾ Bu pakt hem yurt içindeki hem de göçmenler arasındaki anti-faşistlerin militan programı ol-

du. O sırada birçok bilimsel sosyalist parti politik eğilimleri ne olursa olsun tüm işçileri emperyalist gericilik, faşizm ve savaşa karşı mücadeleye toparlama yollarını etkin olarak araştırmakla uğraşıyordu. Deney kazanıyorlar ve pratik mücadelenin öğrettiklerini yeniden değerlendiriyorlardı.

*Komintern'in
Yedinci Kongresi
Arifesinde
İşçi Sınıfı Hareketinin
Görevlerine İlişkin
Tartışma*

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin yeni politik yönelişi, bilimsel sosyalist partiler ve Komintern yönetim organlarının ortak çabalarının bir sonucu, Lenin'in düşüncelerinin yeni duruma yaratıcı bir biçimde uygulanışının bir sonucu olarak şekillendi. KEYK Presidiumu ve Politik Sekreteryası, Fransa, İspanya, Avusturya ve diğer ülkelerdeki sınıf mücadelelerinin öğrettiklerini sıcağı sıcağına tartışırken başta SBKP(B) olmak üzere Komintern bölümlerinin temsilcileriyle yakın ilişki içinde çalışarak bilimsel sosyalist partilerin elde ettiği çıkarsamaları özünde destekledi ve bu çıkarsamaların daha da geliştirilmesine katkıda bulundu. Tüm işçi sınıfının faşizme karşı birliği yolunda engel oluşturan bazı eskimiş ve yanlış hedefler yavaş yavaş Komintern'in yönetim organları içinde yeniden gözden geçirildi.

11 Haziran 1934'te KEYK, Fransız Komünist Partisi MK'ne FKP'nin KEYK'deki temsilcisiyle işbirliği içinde hazırlanmış bir mektup gönderdi. Bu mektup, Fransız komünistlerinin Lury'deki konferansta önemli kararlar almalarına yardımcı bazı tavsiyeler taşıyor-

du. Mektup asıl darbenin faşizme yöneltilmesi gerektiğini, politik eğilimleri ne olursa olsun tüm işçi cephesinin bu düşmana karşı çıkması gerektiğini vurguluyordu. Nüfusun geniş kesim ve örgütlerinin taleplerini içerecek bir faşizme karşı mücadele programı geliştirmeyi salık veriyordu. Mektup, bilimsel sosyalistlerin küçük burjuva tabakaların gerici olmayan, proletarya ve diğer emekçi halkın çıkarlarına ters düşmeyen bütün taleplerini ustalık ve kararlılıkla savunması gerektiğini belirtiyordu. Burjuva demokrasisine karşı bir tavır değişikliği sorunu alevlendirilmişti. Mektup partililerin bu tür deyişler «politik olarak hatalı» olduğundan basında, ya da başka yerlerde partinin burjuva-demokrasisini ortadan kaldıracığı yolundaki sözlerine bir son vermesi gerektiğini söylüyordu. Görev sadece faşizm ve burjuvazinin büyük ölçüde demokratik özgürlükleri ortadan kaldırma ya da hasıraltı etme çabalarına karşı var gücümüzle mücadele etmek değil, «bu özgürlüklerin yaygınlaşması için mücadele etmek»tir.

O sırada KEYK Politik Sekreteryası'nın Avusturya, Yunanistan, Bulgaristan, Kanada ve diğer ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin mücadele hedeflerine ilişkin aldığı birkaç kararda, işçi sınıfı partilerinin daha geniş bir birleşik işçi cephesi politikasına yönelik çabalarının desteklenmesiyle yetinilmemiş; bu politikada reformist işçi sendikaları konusunda daha cesur davranmaları, küçük-burjuva kitleleri anti-faşist kampanya çekmek için çabalamaları ve emekçi halkın demokratik hak ve özgürlüklerinin gerçek anlamda savunulması için somut sloganlar bulmaları ve bu programa dayanılarak anti-faşistlerin birleşik eylem için çalışmalarını salık vermişti.

1934 yazında ve güzünde Komintern yönetim or-

ganları içinde Komintern'in Yedinci Kongre hazırlıklarına ilişkin olarak, sınıf mücadelesinin öğrettikleri konusunda kapsamlı ve ayrıntılı görüşmeler, eskimiş hedeflerin yeniden gözden geçirilmesini talep eden hararetli tartışmalar güçlü bir biçimde gelişti.

28 Mayıs 1934'te KEYK Presidiumu Yedinci Kongre'nin gündemini, açılış protokolunu belirledi ve işlerin dağılımı konusunda karar verdi. Komiteler gündemin başlıca maddelerini kısa taslaklar biçiminde oluşturdular. Komiteler SBKP(B) ve Komintern'in diğer büyük bölümlerinin önde gelen önderlerinden oluşuyordu, Dimitrov, Kuusinen, Manuilski, Pieck, Togliatti, Bèla Kun, Smeral, Heckert, Pyatnitski, Varga, Lozovski, Bronkowski (Bortnowski) Maddalena ve Wan Min bunlar arasındaydı. Sonuç olarak diğer birçok komünist parti temsilcileri komitelerin çalışmasında etkin olarak yer aldı. Ortaya çıkan bir çok yeni sorunda Komintern yönetim organlarındaki SBKP(B) temsilcileri çok önemli rol oynadılar. Bilimsel sosyalistlerin acil sorunlara kollektif olarak yeni çözümler aradıkları hazırlık komiteleri toplantılarında uluslararası işçi hareketinin sorunları adamakıllı tartışıldı.

14 Haziran 1934'teki ilk toplantıda hazırlık komitesi, kongre gündeminin 1. maddesindeki proletaryanın gelişmiş kapitalist ülkellerdeki sınıf mücadelesinin temel görevleri meselesine değindi. SBKP(B) temsilcisi Manuilski proletarya diktatörlüğü için doğrudan mücadele sloganının bir çok kapitalist ülkede varolan koşulları karşılamadığını öne sürdü. Sosyalizm, hareketin nihai hedefi olmayı sürdürüyordu. «Bununla birlikte daha somut mücadele programlarımız olması gerekir.» dedi. «Proletarya diktatörlüğünü değil, sosyalizmi değil, kitlelere proleter diktatörlüğü ve sosyalizm için mücadeleyi anlatan bir programımız olması ge-

rekir.»⁽⁸⁾ Böylece, mücadelenin anti-faşist, genel demokratik bir evresinin kaçınılmaz olduğu düşüncesi olgunlaştı. Bu toplantıda söz alan Kuusinen, işçi sınıfı hareketi taktiklerinin yeniden gözden geçirilmesi konusundaki gerekliliğe dikkat çekti.

Dimitrov'un KEYK'ne ve SBKP (B) MK'ye yazdığı mektuplar ve hazırlık komitesinde kongre gündeminin ikinci maddesiyle ilgili 2 Haziran 1934 tarihli konuşması ve «Faşist Saldırı ve İşçi Sınıfının Faşizme Karşı Mücadelesinin Birliği İçin Mücadelede Komünist Enternasyonal'in Görevleri» üzerine bir rapor hazırlanması önerisi yeni bir yönelişe doğru büyük bir adım oldu. Bu belgeler faşizmin saldırısı ve savaş tehdidi-ne karşı bir birleşik işçi cephesi için mücadele sorununun Yedinci Kongre'nin tartışma ve kararlarının ana konusu haline getirmenin gerekliliğini vurguluyordu. Dimitrov, değişen durum gözönüne alınarak eskimiş taktiksel kuralların korkusuzca yeniden düzenlenmesi gerektiğini söyledi. Partililerin sekte hatalarını keskin bir dille eleştirdi ve partililerin sosyal-demokrat işçilere ulaşmasını engelleyen, sosyal-demokrasiyi gelişigüzel bir biçimde sosyal-faşizm olarak niteleyen değerlendirmeye savaş açtı. Sosyal-demokrasinin her yerde ve her zaman burjuvazinin başlıca toplumsal dayanağı olarak, sol sosyal-demokrat grupların ana tehlike olarak görülmesine karşı çıktı. Birleşik işçi cephesinin ancak tabandan yürütülürse başarılabileceği konusundaki tezi eleştirdi ve bilimsel sosyalist partilerin anti-faşist mücadeleye kazandırılması gereken sosyal-demokrat partiler ve reformist işçi sendikaları personeline yönelik tavırlarında bir değişiklik yapılması için çağrıda bulundu. Partinin egemenliğini bütünleşmenin ilk koşulu haline getirmeden, devrimci ve reformist işçi sendikalarının bütünleştirilmesi gerek-

tiğini söyledi. Birleşik cephe taktikleri, «faşizmin saldırısına karşı verilen kitlesel mücadelede etkili bir etmen» haline getirilmeliydi.⁽⁹⁾

Dimitrov sık sık gerçekliğin marksist bir çözümlemesi yerine konan ve bilimsel sosyalist partilerin anti-faşist mücadelenin gerçek örgütleyicisi ve önderi haline gelmelerini engelleyen klişeleşmiş hazır deyişlere bir son verme gerekliliğinden söz etti. Komintern'in tüm bölümlerine bir tek merkezden başarıyla önderlik edilebilmesi olanaksız olduğundan, Dimitrov, Komintern'in çalışma yöntemlerini yeniden gözden geçirerek işçi sınıfı hareketinin genel ideolojik ve politik rehberliği üzerinde yoğunlaşmasını önerdi. «Rapor Planı» bilimsel sosyalist partilerin burjuvaziyle uzlaşma politikasını reddeden ve devrimci mücadele yoluna adım atmış olan sosyal-demokrat örgütlerle birleşme olanaklarına ilişkin; bilimsel sosyalist partilerin anti-faşist mücadelede kullandıkları sloganlara ilişkin; küçük-burjuvazinin farklı tabakalarına yönelik tavırlar ve diğer meselelere ilişkin konular üzerinde de duruyordu.⁽¹⁰⁾ Bu, anti-faşist proleter birliğinin önündü duran sektör kuralların ve hataların keskin bir eleştirisiydi.

Dimitrov'un SBKP(B) Komintern temsilcilerinin desteğiyle taslağını hazırladığı ve sınıf mücadelesinin yeni koşullarına Leninizmin yaratıcı bir biçimde uygulanmasını temel alan önerileri diğer partilerin temsilcileri arasında olumlu bir tepki gördü. Kuusinen hazırlık komitesinin gündemin 1. maddesi üzerine 22 Ağustos 1934'te yapılan toplantısında sunduğu «Dünyadaki Durum ve Komintern'in Görevleri» tez taslaklarına ilişkin raporunda ve 29 Ağustos'taki konuşmasında, devrimci bunalımın erginlik düzeyini abartma eğilimlerinden ötürü sağlıklı olan daha önceki for-

mülasyonlar bir yana bırakılarak durumun ciddi bir çözümlemesinin yapılması; bazı açılardan yanlış ya da değişen koşulları karşılayamayan parti taktiklerinin gözden geçirilmesi; sol-sekter sapmalar ve hatalara karşı ciddi bir mücadele verilmesi; saflarında önemli değişikliklerin yer aldığı, sol gruplar ve eğilimlerin ortaya çıktığı ve faşizme karşı bir direniş politikasını savunan sosyal-demokratlara yönelik tavırların gözden geçirilmesi gerektiğini şiddetle savundu.⁽¹¹⁾

Bilimsel sosyalist partilerin işçi sendikası hareketi içindeki politikası hazırlık komitelerinin toplantılarında eleştirel bir çözümlemeye tutuldu. Dimitrov, Manuilski, Kuusinen, Alman Komünist Partisi temsilcisi Maddalena ve diğerleri, devrimci işçi sendikalarının faşizme karşı mücadelede birlik adına reformist sendikalarla birleşmesini savundular.

Tartışmaya katılanlar, birleşik işçi cephesi meselesini kilit bir mesele olarak belirlerken, bu cepheyi proleter olmayan tabakalar ve partilerle ittifaklar oluşturma yoluyla genişletme fikrini de ortaya attılar. Manuilski, bilimsel sosyalist partilerin küçük-burjuva, köylü partileri ile ve faşistlerin denetim altına almak istediği diğer örgütlerle görüşmeleri başlatmasını savundu. Polonya Komünist Partisinden B. Bronkowski, birleşik cephenin başta devrimci köylü örgütleri olmak üzere, köylülük ve küçük-burjuvaziyi de kapsaması gerektiğini öne sürdü. Böylece sonunda halk cephesi biçimini alan bir düşünce anlatım bulmuş oldu.

Tartışma boyunca çeşitli bakış açıları ortaya kondu. Bazı komite üyeleri -Béla Kun, Lozovski, Knorin ve Wan Min- başlangıçta eskimiş kuralları savundular ve ancak taktiklerde bazı değişiklikleri kabul ettiler. Bunlar Komintern'i gerçekçi olmayan kestirimleri kabul etmeye zorlayarak devrimci dalganın erginliği

konusunda daha cömert değerlendirmeler yapılmasını talep ettiler. Başlangıçta sosyal-demokratların hâlâ burjuvazinin başlıca dayanağı olarak değerlendirilmesini, sağ sapmanın hâlâ uluslararası işçi sınıfı hareketi içindeki ana tehlike olarak görülmesini, bilimsel sosyalist devrimci işçi sendikalarının bir çok ülkede bağımsız kalmasını vb.ni savunuyorlardı.⁽¹²⁾ Ancak yoğun tartışmalar sırasında yavaş yavaş görüşlerin üstesinden gelindi ve bunları savunanların kendileri de bu görüşlerin yeniden gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu kabul ettiler.

Haziran - Ağustos 1934'te yapılan hazırlık komiteleri tartışmaları işçi sınıfı hareketinde yeni bir politik yönelişin temellerini attı.

Tartışmalar, kongre için ayrıntılı ve daha kapsamlı hazırlıkların gerekli olduğunu gösterdi. Bu durum karşısında ve son derece karmaşık olan uluslararası durumu gözönüne alarak KEYK Presidiumu, 5 Eylül 1934'te Yedinci Komintern Kongresi tarihinin 1935'in ilk yarısına kaydırılmasına ilişkin bir karar aldı.⁽¹³⁾

*Komintern'in
Yeni Politik Yönelişinin
Başlaması*

Bu tartışmaların sonucunda varılan çıkarsamalar, Komintern'in somut kararlarında derhal ele alındı. Böylece KEYK Presidiumu, daha Alman Komünist Partisi'nin faşizme karşı mücadelesinin hedeflerini ele alan 9-10 Temmuz toplantısının kararlarında birleşik işçi cephesi meselesini öncekilerden çok daha geniş bir biçimde ortaya koydu. Lenin'in birleşik işçi cephesi düşüncesi, bu hedeflere uygun olarak somutlandı ve kitlelerin çıkarlarını etkileyen en acil taleplerin en azı,

birleşik cephe için bir temel olarak öne sürüldü. Alman Komünist Partisi'ne serbest işçi sendikalarını onarmak ve daha önce serbest yani reformist işçi sendikalarına üye olan görevliler de dahil olmak üzere anti-faşist işçileri buralarda birleştirmek görevini üstlenmesi salık verildi.⁽¹⁴⁾ Bu kararlar da işçi sınıfı hareketinin işçi sendikası birliğinin kurulması için giriştiği yeni bir yaklaşımın başlangıcını yansıtıyordu.

KEYK Sekretaryası, Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne yazdığı 21 Ağustos 1934 tarihli bir mektupta, FKP'nin politikasını onayladı ve partiyi «esnek ve tutarlı bir politikanın yardımıyla birleşik cephenin mümkün olan en büyük gelişimini sağlamaya», SFIO sağ önderlerinin birleşik cepheyi baltalama çabalarını engellemeye ve işçilerle ortak eyleme dayanarak yerel alanlarda birleşik cephe komiteleri oluşturmaya çağırdı. KEYK, FKP'nin işçi sendikalarını birleştirmek ve bir işçi sendikaları birliği kongresi hazırlamak için kampanya başlatmayı hedefleyen çizgisini destekledi. FKP'ye kanton seçimlerinin ikinci turunda sosyalist veya komünist adaylardan biri için oyların çoğunluğunu sağlamak üzere, SFIO önderliğine karşılıklı olarak adaylarını çekmek için bir anlaşma önermesi de salık verildi.

KEYK, SFIO'yla organik birlik, yani onunla birleşmek için verilecek mücadelenin olanaklarına ilişkin meseleye olumlu yanıt verdi; ama mektup bu birliğe giden yolun güç olduğunu ve birliğin ancak SFIO'nun burjuvaziden tümüyle kopması ve marksizm-leninizmin temel ilkelerini benimsemesi koşuluyla elde edilebileceğini belirtiyordu.

Komintern ve bölümlerinin ortak düşünceleri ve ortak deneyleri giderek yeni bir politik yönelişin biçimlenmesine yol açtı. Bu konuda önemli bir katkı,

Fransız Komünist Partisi'nin öne sürdüğü halk cephesi sloganı, faşist birlikleri durdurmak, silahsız bırakmak ve dağıtmak, işçilerin demokratik hak ve özgürlüklerini savunmak ve «ikiyüz ailenin» baskı altında tuttuğu herkesin acil ekonomik taleplerini karşılamak için tüm proleter ve demokratik güçlerin ittifakı sloganı oldu.⁽¹⁵⁾ Bir halk cephesi kurulmasına ilişkin programı ilk kez 24 Ekim 1934'te Nantes'daki bir toplantıda Maurice Thorez açıkladı. FKP'nin kararı bazı Komintern işçilerinin görüşlerindeki evrimleşmeyi önceden dile getiriyordu. Bu Thorez'in neden Nantes'daki konuşmasından birkaç saat önce «halk cephesi formülünü ve düşüncesini bir yana bırakması» tavsiyesiyle karşılaşmış olduğunu açıklar.⁽¹⁶⁾

Faşizme karşı geniş bir ittifak oluşturma gereksinimini karşılayan yeni fikir, hızla kitlelerin aklına yatı ve politik mücadele içinde kök saldı. KEYK Presidiumu'nun 9 Aralık 1934 toplantısında desteklendi. Komintern bölüm temsilcilerinin çoğunun (toplam 170 üyeden fazla) katıldığı bu toplantıda Thorez, Fransız Komünist Partisi'nin birleşik işçi ve geniş halk cephesi için verdiği mücadelenin deneyleri üzerine bir rapor sundu. Yeni politikanın eylem birliği paktının, Komünist Parti'nin kitleler arasındaki saygınlığını ve etkisini büyük ölçüde artırdığını ortaya koydu. «Parti ülkenin yaşamında etkili bir politik etmen haline gelmiştir.»⁽¹⁷⁾ Thorez birçok tartışma konusu ortaya attı, bunlar: işçi sendikası birliğine varmanın yolları ve koşulları meselesi; halk cephesi programındaki tekellerin ulusallaştırılması sloganı; faşist çetelere karşı önlemler alması ve emekçi halkın yararına önlemleri işleme koyması halinde sosyalist ve sosyalist radikallerden oluşacak bir hükümetin desteklenmesi meseleleriydi. Thorez, bilimsel sosyalistlerin böyle bir hü-

kümete katılıp katılmaması gerektiği konusunda ortak bir bakış açısı belirlemeyi de önerdi. KEYK Presidiumu toplantısındaki tartışmalar, Komintern'in çeşitli üyeleri açısından (Lozovski) FKP'nin yeni politikasının bazı konularına karşı bir önyargıyı ortaya çıkardı. Bazı konuşmacılar birleşik cephenin büyük önemini kabul etmekle birlikte bunun bilimsel sosyalist partilerin eli ni kolunu bağlayacağı, kitleler arasında «cumhuriyetçi duyguları» körükleyeceği ve işçi sınıfı arasında devrimci dürtülerin büyümesini önleyeceği yolundaki endişelerini belirttiler.¹⁸

KEYK Presidiumu 9 ve 19 Aralık 1934'teki toplantılarında yeni politikanın küçümsenmesini eleştirdi ve Fransız Komünist Partisi deneyinin uluslararası önemini vurguladı. Kuusinen ve Manuilski komünist ve işçi hareketinin yeni sorunlarının ele alınışına yönelik sekte ve mekanik yaklaşımları sert ve araştırmacı bir eleştiriye tuttular; bu yaklaşım, eskimiş klişe formülasyonların kullanılmasıyla ve geniş kitleleri anti-faşist harekete çeken çizgiye yönelik reformizm ya da sağ oportünizm suçlamalarıyla örnekleniyordu. SBKP(B) önderleri, Fransız Komünist Partisi'nin politikasını desteklediler. Maurice Thorez, Stalin'in «Partimizin yürüttüğü ve leninizmin ruhuna uygun bir politika olduğunu vurguladığı cesur birlik politikası konusunda hoşnutluğunu belirttiğini» yazdı.⁽¹⁹⁾

Komintern Yürütmesi'nin desteği, Fransız Komünist Partisi'nin birlik politikasını geliştirmesine yardımcı oldu. Partinin politikası sayesinde 1935'in ortalarına doğru Fransa'da bir halk cephesi kurulmuştu. Bu daha önce aşırı sağı n burjuva politik partilerine muhalefet etmek üzere «sol bloklar» adı altında oluşturulanlardan temelinde farklılık gösteren bir demokratik güçler birliğinin ilk kez ortaya çıkışını belirliyor-

du. «Sol bloklar», burjuvazinin önderliğinde çalışıyor ve son çözümlemede burjuvazinin politikasını yürütüyordu. Dahası, bunlar üst-düzey ittifaklarıydı. Halk cephesi, kitlelerin kendi çalışmalarını temel alan geniş emekçi kitlelerin bir birliğiydi. Birleşik cephenin yol gösterici gücü, köylülük ve kentlerdeki küçük-burjuva tabakalarla birlik içinde hareket eden işçi sınıfıydı. Halk cephesinin temel hedefleri, tüm emekçi halkın, tüm demokratların kapitalist gericiliğin en uğursuz türünü -faşizm- püskürtmek ve kitlelerin haklarını güvence altına almak konusundaki ateşli isteklerine denk düşüyordu.

Fransa'da birleşik işçi cephesinin kurulması ve halk cephesi politikasının benimsenmesi Fransız işçi hareketini kapitalist Avrupa ülkeleri arasında en ön saflara getirdi.⁽²⁰⁾

Birleşik işçi cephesi ve geniş halk cephesi hareketi, hükümetin Asturias'taki ayaklanmanın yenilgisinden sonra komünistler ve ilerici işçilerin üzerine salıverdiği kaba şiddete karşı İspanya'da da hız kazandı. Bilimsel sosyalistler, politik tutukluların affı ve serbest bırakılması ve sıkıyönetimin kaldırılması için yürüttükleri kampanyada işçi örgütleriyle olan bağlarını güçlendirmekle kalmadılar, burjuva-demokrat güçlerle de ilişki kurmayı başardılar. Çeşitli sol politik grupların eski tür koalisyonlara eğilimli olmalarına rağmen Komünist Parti 1935 yazında halk cephesi için yürütülen kampanyada gerçek bir ilerleme kaydetmeyi başardı. İspanyol Komünist Partisi'nin mücadele deneyimi Yedinci Komintern Kongresi'nin kararlarının çercevelendirilmesinde önemli bir rol oynadı.

O dönemde Yunanistan, İtalya, İngiltere, Çekoslovakya, Polonya, ABD ve bazı başka ülkelerin işçi sınıfı partileri, yeni bir yönelişe doğru önemli ilerlemeler

kaydetmişlerdi. Komintern yönetim organlarında bu partilerin mücadelelerindeki hedeflerin tartışılması yeni önemli kararların benimsenmesine ya da yanıt bulunması gereken soruların ortaya atılmasına yol açtı.

KEYK Presidiumu Aralık 1934'ün başlarında ABD'deki bilimsel sosyalistlerin görevlerini tartıştı ve komünist partinin işçi sendikası politikası meselesine geniş bir yaklaşım getirdi. Sadece, devrimci işçi sendikalarının Amerikan İşçi Federasyonu'na katılmasının sağlanması salık verilmekle kalmamış, orada işçilerin günlük çıkarlarının savunulması için etkin bir kampanya geliştirilmesi, AIF içindeki partililerin hedeflerinin bir «azınlık hareketi» ya da sadece partililere yakın işçileri birleştiren bir «muhalefet»in yaratılmasına indirgenmemesi, AIF'in çok sayıdaki sıradan üyelerinin güvenini kazanmak için çalışmaya özen gösterilmesi de salık verilmişti.⁽²¹⁾ Bu anlamda, komünist partinin işçi sendikası politikasının daha önceki bazı sloganlarına, özellikle «ekonomik mücadelenin bağımsız önderliği» sloganına, Kolarov'un «mücadelenin bağımsız önderliği savına bağlı kalınarak, uygulamada komünistler bu mücadelenin dışında kalacaktır.» sözleriyle değindiği dar görüşlülüğe eleştiriler yöneltildi.⁽²²⁾ Amerikan Komünist Partisi'nin İşçi-Çiftçi Partisi'nin kuruluşuna yönelik çizgisi onaylandı.

KEYK Politik Sekreteryası ve Presidiumu 1934'ün sonu ve 1935'in başında Yunan Komünist Partisi'nin birleşik işçi cephesi için verdiği mücadele deneyimini çözümlerken, Yunanlı komünistlerin politikasını onayladı ve birleşik cephe taktığının faşizme karşı bir tavır alabilecek bütün partilere ve tabakalara yayılmasını salık verdi.⁽²³⁾

KEYK Presidiumu Mart 1935'te Harry Pollitt'in İngiltere Komünist Partisi Onüçüncü Kongresi'nin ha-

zırlıklarına ilişkin raporunu tartıştı. Harry Pollitt'in raporu ve özellikle Yedinci Komintern Kongresi'nin önündeki sorunları ele alan makalesi, birleşik cephe politikası içinde sekterliği safdışı etmeyi hedefliyordu. Yazar, emekten yana işçilerle eylem birliği için onlar açısından kabul edilemez ve hiç bir pratik sonuç vermeyen koşullar öne sürme uygulamalarını suçladı.⁽²⁴⁾ Pollitt, sosyal-demokraciyle uluslararası ölçekte bir birleşik cephe kurulmasına ilişkin birkaç soru da ortaya attı. Bu öneriler, İngiltere Komünist Partisi'nin yeni yönelişin çerçevelendirilmesine sağladığı olumlu katkılardı.

Komintern'in yardımıyla içlerindeki sol-sekter grup unsurların yeni politikaya inatçı bir direniş gösterdiği bilimsel sosyalist partiler de yeni yönelişi benimsediler.

Yeraltında güç koşullarda çalışan ve faşist terörün bitmek bilmez darbeleri altında ezilen Alman Komünist Partisi daha 1934'ün yazında, birleşik cepheye yönelik taktiksel değişikliğini belirlemişti. Ama AKP bunu uygularken, aslında «aşırı-sol» Neumann - Remmele çizgisinin devamı olan ciddi bir sekterlik hastalığıyla karşılaştı. AKP MK içindeki Schubert - Schulte grubu birleşik işçi cephesi politikasını sabote etti ve parti basınında sol sosyal-demokratlara karşı bir kampanya açtı. Grup, Pieck ve Ulbricht'i sağ sapma olmakla suçladı ve AKP yeraltı örgütleri ve Sosyal-Demokrat Parti arasında varılan ilk anlaşmaları sert bir biçimde eleştirdi. Sekter-doktriner grup, yeni politikaya geçişi erteleyerek partiye büyük zarar verdi.

Komintern Yürütmesi Politik Sekretaryası ve Presidiumu, Ekim, Aralık 1934'ün sonu ve Ocak 1935'te AKP'nin politikası meselesini inceledi ve partiye, sekterlik ve «sol» doktrinerlikle her düzeyde kararlı bir

mücadeleye girişmesini salık vererek sekterliği lanetledi. Politik Sekretarya, 19 Ocak 1935'deki kararında, partiye Almanya'da geniş bir anti-faşist halk cephesi kurma yollarını ve araçlarını tartışmasını salık verdi.⁽²⁵⁾ KEYK'nin desteği, Pieck ve Ulbricht'in politbüronun çoğunluğu ve daha sonra AKP MK'nin tümünü yaratıcı bir marksist-leninist politikanın desteklenmesi ve faşist Almanya'da varolan koşullara uygun ayrıntılı bir birleşik işçi ve halk cephesi politikasının oluşturulması konusunda toparlamalarına yardımcı oldu.

Alman Komünist Partisi, Komintern'in Yedinci Kongresi'ne faşist diktatörlük koşulları altında birleşik işçi ve halk cephesi mücadelesi deneyimi, acımasız bir katliam ortamında ve diğerlerinin yanı sıra emekçi halkı da içine alan bütün bir kitlesel faşist örgütler sistemi karşısında anti-faşist çalışmalarda bulunma deneyimiyle dolu olarak geldi.

Komintern, Bulgar Komünist Partisi'nin sekter hatalarını ele almasına da yardımcı oldu. Partinin sekter yönetimi uzun süredir faşist tehlikeyi küçümsemişti ve köylülüğün büyük çoğunluğunu birleştiren Tarım Birliği ve Sosyal-Demokrat Parti'yi saldırılarının başlıca hedefi yapmıştı. 19 Mayıs 1934'deki faşist darbeden sonra «sol» sekterler hatalarını düzeltmedikleri gibi, artırdılar ve Tarım Birliği ve Sosyal-Demokrat Parti'yi faşizme karşı bir birleşik cephede bir araya getirmek yerine, bunlara yönelik saldırılarını sürdürdüler.⁽²⁶⁾ Komintern, başını Dimitrov ve Kolarov'un çektiği, partinin Bolşevik özünü destekledi. Parti yönetiminin yeniden örgütlenmesi parti çizgisinin düzelmesine yardımcı oldu. KEYK, Bulgar Komünist Partisi'ne safları arasındaki sekterliğin üstesinden gelmesi için büyük yardımlarda bulundu ve kitle müca-

delesi yoluna çıkmasına ve birleşik ve halk cephesi taktiğini ustalıklı uygulamasına yardımcı oldu.

Eskimiş kuralların yeniden gözden geçirilmesi süreci, Macaristan Komünist Partisi içinde de başladı. Burada durum, devrimci harekete büyük hizmetlerde bulunmuş olan önemli önder Béla Kun'un sekterliğe yönelik kesin bir eğilim ortaya koymuş olmasıyla karmaşıklaşmıştı. 1935 baharında hâlâ birleşik işçi cephesi taktiğinin anti-faşist değil anti-kapitalist bir programa dayandırılarak kurulması gerektiği inancında ısrar ediyordu.⁽²⁷⁾ Ama parti daha o zamandan, gerici Horthy rejimine karşı verdiği pratik mücadelesinde anti-faşist bir birlik politikası ve bu birliğin biçimlerini araştırmaya başlamıştı.

O sırada çok yakın olan faşist teröre karşı açılan geniş uluslararası kampanya, anti-faşistleri birbirlerine yaklaştırmada çok önemliydi. Alman bilimsel sosyalistlerinin önderi Ernst Thälmann, Finli işçilerin yiğit savaşçısı Toivo Antikainen ve diğer devrimcilerin savunulması için bir çok ülkede işçi sınıfı ve ilerici aydınlar arasında bir hareket başlatılmıştı. Faşizmin tutukladığı insanlarla dayanışma kampanyaları farklı politik eğilimlerden anti-faşistler arasında işbirliğinin kurulmasını sağladı.

Kapitalist ülkelerdeki komünist partiler, Yedinci Komintern Kongresi'ne faşizme karşı mücadeleye ilişkin yapıcı görüşler ve önemli deneylerle dolu olarak geldiler.

Eş zamanlı olarak, durumun tüm anti-emperyalist güçlerin eylem birliğini acil olarak gerektirdiği sömürge ve bağımlı ülkelerdeki bilimsel sosyalist partiler içinde yeni politik kararlar için bir arayış sürüyordu.

Çin Komünist Partisi bu sırada güç bir dönemden

geçiyordu. Parti önderliğinin denetimini yeniden ele geçiren Li Li-san başkanlığındaki solcu-sekter unsurlar varolan koşulları görmezden gelerek, gene tüm ülkedeki kentlerin silah kullanılarak ele geçirilmesini ve Kuomintang rejiminin askeri güçleriyle zorlu bir savaşa girmeyi hedefleyen bir çizgi izliyorlardı. ÇKP Çin'i köleleştirme tehlikesi taşıyan Japon saldırganlığına karşı ilan edilen birleşik cephe politikasını tutarlı olarak yürütmüyordu. Solcularla, ulusal burjuvazinin bir bölümüyle ve Japon emperyalistlerine karşı direniş öneren askeri-politik gruplarla bir birleşik cephe oluşturma olanağını yadsıyordu; küçük-burjuvaziyi bile karşı-devrimci olarak değerlendiriyordu. Maceracılık, «sol» sapma, ulusal bir Japon aleyhtarı cepheye olan gereksinmenin kavranamaması ve esneklikten yoksun taktikler, ÇKP politikasında büyük zararlara neden oldu. Chiang Kay-şek'in beşinci saldırısının püskürtülememesiyle devrimci üslerin bulunduğu geniş alanların kaçınılmaz olarak yitirilmesine biraz da bu hatalar neden olmuştu. Çin Kızıl Ordusu, zorlu bir mücadele vererek ve ağır kayıplara katlanarak 1934-1935'te Kuzey-Batıda bir gedik açtı ve burada Sovyetler Birliği sınırına yakın yeni bir alanda devrimci üsler kuruldu.

1934 yenilgisinden alınan dersler, ÇKP'den «solcuların» maceracı çizgisinin reddedilmesini talep ediyordu. Japon saldırganlığının yaygınlaşması, partilileri tüm yurtsever Japon aleyhtarı güçleri toparlamak için hemen bir kampanya açma göreviyle karşı karşıya bıraktı. Haziran 1935'te devrimci üslerin Merkezi Hükümeti ve Devrimci Askeri Konseyinin yayınladığı bir çağrı «Japon emperyalizmi ve Chiang Kay-şek'e karşı mücadele eden herkesi içine alacak bir birleşik halk cephesi» kurulması fikrini öne sürüyordu.⁽²⁸⁾

KEYK, yeni politikayı hazırlamada Çin Komünist Partisine büyük yardımlarda bulundu. KEYK Çin Komünist Partisi MK ve Geçici İşçi ve Köylü Hükümetinin yıkıcı mücadeleye bir son verilmesi için çağrıda bulunan ve Kızıl Ordunun Çiang Kay-şek askerlerine yönelik düşmanlıkları sona erdirecek Japon emperyalizmine karşı ortak bir mücadele örgütlemeye hazır olduğunu bildiren çağrının (1 Ağustos 1935 Deklerasyonu diye bilinir) hazırlanmasında etkin bir yer aldı.⁽²⁹⁾ Bu, Çin'in anti-emperyalist güçlerinin birleştirilmesi politikasında önemli bir dönüm noktasıydı.

Birçok sömürge ve bağımlı ülkenin işçi sınıfı partileri Komintern'in yardımıyla, İkinci ve Dördüncü Komintern Kongreleri kararlarında ve diğer bazı Komintern belgelerinde içerilen bir düşüncüyü birleşik bir anti-emperyalist cephe mücadelesi sloganını, bir kez daha ilan ettiler.

İşçi sınıfı partileri başlangıçta henüz bu konuya ilişkin sektör görüşlerin üstesinden gelmeyi başaramadan böyle bir cephe yaratmaya çabalamışlardı. Hindistan Komünist Partisi, Aralık 1934'te anti-emperyalist cephe sloganını önerirken, bu cephenin, nüfusun diğer anti-emperyalist kesimlerini kendine çekmeksizin salt işçi sınıfı, köylülük ve küçük-burjuva anti-emperyalist unsurları birleştireceğine inanıyordu. Bu cepheye henüz olgunlaşmamış bir biçimde verilen görev, bir işçi ve köylü Sovyeti cumhuriyetinin kurulması ve taşınmaz mallarla kapitalist sanayiye bedelsiz olarak elkonmasıydı.⁽³⁰⁾ Bu, yeni sloganın hedeflerinin aslında tüm anti-emperyalist güçler arasında geniş bir ittifakı engelleyen, dar bir kavramlaştırmasıydı. Daha bu hatalı kavramlaştırmaların ortadan kaldırılması gerekiyordu.

Latin Amerika işçi sınıfı partileri, Ekim 1934'de

Montevideo'daki bir ortak konferansta tarımsal köylü devriminin emperyalizme karşı ulusal kurtuluş mücadelesi üzerinde yakın bir etkisi olduğu görüşüne vardılar ve bu nedenle «en geniş ulusal anti-emperyalist cepheyi» kurma görevini öne sürdüler.⁽³¹⁾ Konferanstaki delegeler ulusal-reformist ve küçük-burjuva partilere yönelik sektör tavrın tümüyle üstesinden gelmemiş olmakla birlikte, bu örgütlerle emperyalist baskıya karşı ortak bir mücadele için anlaşma sağlamanın gerekliliğini görmüşlerdi. Bu politikayla donanmış olan Brezilya, Şili ve Küba Komünist Partileri anti-emperyalist örgütleri ve hareketleri birleştirmek için bir kampanya başlattılar.

Yedinci Kongrenin arifesinde Komünist Enternasyonal dergisi sömürge ve bağımlı ülkelerde birleşik anti-emperyalist cephe için verilen mücadelenin sorunlarını ele alan uzun bir yazı yayınladı. Yazı, bilimsel sosyalistlerin ulusal kurtuluş hareketi içindeki bazı sektör hatalarını eleştirirken, anti-emperyalist güçlerin geniş bir birliğini hedef alan bazı bilimsel sosyalist partilerin çalışmalarının bir çözümlemesini yapıyor ve ulusal burjuvazinin büyük bölümünü anti-emperyalist mücadeleye çekmek de dahil, böyle bir birliğin olanaklarını inceliyordu. Geri kalmış ülkelerde geçerli olan koşullar altında Sovyet egemenliğinin kurulması sloganının ancak bir propaganda özdeyişi olarak öne sürülebileceği, yani bu sloganın, taşınmaz malların tazminat ödenmeden boşaltılması talebi gibi, bir ya da bir başka ezilen ülkedeki devrimin evresi ve mücadelenin özgül nitelikleri gözönüne alınmaksızın öne sürülemeyeceği olgusu vurgulanıyordu. Yazı, «Ulusal burjuvaziyle emperyalizme karşı girişilecek ortak eylemin taşıyacağı sözümona tehlikeler gözönüne alınarak birleşik ulusal cephe taktiklerinin red-

dedilmesi, aslında ulusal kurtuluş devrimi için çalışmayı reddetmektir ve kaçınılmaz olarak komünist partilerin geniş halk hareketinden soyutlanmasına yol açar.» diyordu.⁽³²⁾

Bilimsel sosyalistlerin faşizm ve emperyalizme karşı verilen mücadelede doğan yeni politikası, partilerinin faşist şiddete karşı etkin bir mücadelede bilimsel sosyalistlere katılmasını talep eden birçok sosyal-demokrat işçiyi etkiledi.

KEYK, 10 Ekim 1934'te Sosyalist İşçi Enternasyonalı Yönetimine, savaşı İspanyol proletaryasına yardım etmek üzere hemen ortak eylem örgütlemek için bir öneride bulundu. KEYK, Thorez ve Cachin'i bu konudaki görüşmeleri yürütmekle yetkilendirdi. 15 Ekim'de Brüksel'de yapılan görüşmelerde Sosyalist İşçi Enternasyonalinin önderleri Vandervelde ve Adler, Komintern önerisinin içtenliğinden kuşku duymaya kalkıştılar. Aradan bir ay geçmeden SİE Yürütmesi, Komintern önerisine ilişkin resmi bir karar çıkardı. Bu yardım için artık çok geç olduğunu açıklayarak İspanyol işçilerine yardım amacıyla ortak bir kampanya önerisini reddetti. SİE Yürütmesinin bir toplantısında Fransa, İspanya, İtalya, Avusturya ve diğer ülkelerin sosyalist partileri SİE'nin Komintern'le ilişkiye geçmesini ve «savaşa karşı, demokratik özgürlüklerin varlıklarını sürdürdüğü ülkelerde bunların savunulmasını, faşizmin bu özgürlükleri yok ettiği ülkelerde devrimci bir mücadele için uluslararası ölçekte bir eylem birliğinin koşullarının araştırılmasını» talep eden bir «Azınlık Açıklaması» sundular.⁽³³⁾ SİE Yürütmesi tabandan gelen baskıya boyun eğerek, bölümlerinin bileşik cephe için bilimsel sosyalistlerle anlaşmaya girmesini engelleyen yasağı kaldırdı. Bu zamana dek bu yasak birkaç ülkede bozulmuştu. Ancak SİE Yürütme-

sinin kendisi bilimsel sosyalistlerle birleşik bir cephe düşüncesine karşı çıkmaya devam etti.

Bilimsel sosyalistlerin ortaya koyduğu tüm anti-faşistlerin birleşik eylemi düşüncesi, ilerici aydınların da aklına yatmıştı. Bunların en önde gelen temsilcilerinden binlercesi demokrasi, hümanizm, yaratıcı çalışma özgürlüğü ideallerini ve uygarlık değerlerini kanlı faşist terör ve ortaçağ bağınazlığına karşı kararlı bir biçimde savunma zamanının geldiğini görek, halk cephesi hareketine katıldı. Maxim Gorki, Henri Barbusse, Romain Rolland, Paul Langevin, Tom Mann, Leon Feuchtwanger, Martin Andersen Nexö, Rafael Alberti, Rabindranath Tagore gibi dünyaca ünlü birçok kişi anti-faşist birlik için içtenlikle çağrıda bulundular.

Dünyanın ilk sosyalist devleti, anti-faşistler arasında giderek artan bir sempati kazandı. İleri işçiler ve en ileri aydınlar umutlarını, içinde, bütün dünyaya asılı duran faşist boyunduruk tehlikesine karşı bir öz gördükleri Sovyetler Birliği'ne bağladılar.

Yedinci Kongre arifesindeki Komintern, zalim faşizmin yolunu kesmeye kararlı olan geniş kitlelerin yeni politikayı şimdiden hararetle benimsediğini görabiliyordu.

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN YEDİNCİ KONGRESİ

25 Temmuz 1935'te Moskova'da açılan Üçüncü Enternasyonal Yedinci Kongresi yaklaşık bir ay sürdü ve 21 Ağustos'ta sona erdi. Komintern Kongre sırasında ondokuzu sempatizan statüsünde olan 76 parti ve örgütü biraraya getirdi.

Bir önceki kongreden sonra geçen yedi yıl içinde

dünyadaki bilimsel sosyalistlerin sayısı 3 milyon 140 binin üzerine çıkmıştı. Kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalistlerin sayısı 445.300'den 785.000'e ulaşmıştı.⁽³⁴⁾ Komünist gençlik saflarında da -127.230'dan 221.100 üyeye- bir artış vardı.⁽³⁵⁾ Kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partileri emperyalist gericilikle mücadele ederken güç koşullar altında çalıştılar. 1935'te 11'i Avrupa'da olmak üzere ancak 22 parti legal ya da yarılegal çalışmalar yapabiliyordu; geri kalanı yeraltında çalışıyor ve en acımasız şiddetle karşı karşıya bulunuyordu.(*)

Kongreye 65 parti ve Komintern'e bağlı birkaç uluslararası örgütü temsil eden 513 delege katıldı. Delegeler arasında uluslararası komünist ve işçi hareketinin önde gelen önderleri vardı: Khalid Bagdash, John Gollan, B.A. Gonsalves, Klement Gottwald, José Díaz, Georgi Dimitrov, J. Jacque Motte, Antonin Zápotocký, Dolores Ibárruri, Marcel Cachin, Vasil Kolarov, Johann Koplenig, Bèla Kun, Otto Kuusinen, J. Lenski, D. Manuiski, Sanzo Nosaka (Okano Susumu), Wilhelm Pieck, Harry Pollitt, I. Pyatnitski, Waldeck Rochet, Josef Stalin, Palmiro Togliatti, Maurice Thorez, Walter Ulbricht, William Foster, Hilding Hagberg, Ho Chi Minh, Lawrence Sharkey, Ján Sverma, B. Smeral ve diğerleri.

Wilhelm Pieck Kongreyi açarken, sosyalizmi kurarak kapitalist ülkelerdeki işçilerin yüreklerine yeni bir güç ve güven vermiş olan Sovyetler Birliği halkını içtenlikle selamladı. Burjuva rejimlerinin zindanlarında çürümekte olan bilimsel sosyalistlerin yiğitliği ve

(*) *Rundschau*, age, 1935, No: 43, s. 1974. Görülüyor ki bu rakamlar Çin Komünist Partisi'nin 1934 ve 1935'in ilk yarısındaki ağır sonuçlar getiren silahlı mücadelesinin neden olduğu ve sonuçta üye sayısını önemli ölçüde düşüren kayıplarını hesaba katmamaktadır. MPA, MLE, 491/1/400/3-4'e bkz.

özverisine saygılar sundu. Kongre, faşist hapishanede bulunan Alman Komünist Partisi Önderi Thälmann'ı onur başkanı seçti.

Yedinci Kongrenin gündemi aşağıdaki maddelerden oluşuyordu: (1) Üçüncü Enternasyonal Yürütme Komitesinin Çalışmaları Üzerine Rapor (sunan: W. Pieck); (2) Uluslararası Denetim Komisyonunun Çalışması Üzerine Rapor (sunan: Angaretis); (3) İşçi Sınıfının Faşizme Karşı Birliği İçin Mücadelede Üçüncü Enternasyonal'in Görevleri ve Faşist Saldırı (sunan: G. Dimitrov); (4) Emperyalist Savaş Hazırlıkları ve Üçüncü Enternasyonal'in Görevleri (sunan: Ercoli-Togliatti); (5) SSCB'de Sosyalist İnşanın Sonuçları (sunan: Manullski); (6) Komintern Yönetim Kurullarının Seçimi.

Pieck'in Komintern Yürütmesinin çalışmaları üzerine raporu uluslararası işçi sınıfı hareketinin Komintern ve işçi sınıfı partilerini bir dizi karmaşık sorunla karşı karşıya bırakan bir dönüm noktası olarak tanımladığı Altıncı Kongreden bu yana verdiği mücadelede kaydettiği ilerlemelere değindi. Bilimsel sosyalist partiler işçi sınıfının çıkarları için verdikleri mücadelede yiğitlik ve azmin olağanüstü örneklerini ortaya koymuşlardı. Pieck, «Ama olayların hızlı ve politik anlamda karmaşık gelişmeleri karşısında sloganlarını ortaya koymakta sık sık geciktirler, sınıf güçlerinin ilişkilerini her zaman doğru olarak kestiremediler ve daha önceleri az çok doğru olan ama durumun değişmesiyle eskimiş olan sloganlar ve mücadele yöntemlerinde sık sık ısrar ettiler»⁽³⁶⁾ dedi. Rapor bilimsel sosyalist partilerin önemli çalışmalarının ve bu partilerin o dönemin sınıf savaşları içindeki rolünün bir çözümlemesini verdi ve faşizme karşı mücadelenin görevlerini öne çıkardı.

Kongre'deki en önemli olay, Dimitrov'un sunduğu,

Hazırlık Komitesi ve Komintern'in yönetim organlarının aylar süren ortak çalışmaları kadar bizzat Dimitrov'un önemli yaratıcı çabalarının da bir sonucu olan rapordur. SBKP (B) MK Raporun kuramsal önermelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynamıştı ve raporun temel fikirleri, Kongreden önce SBKP (B) Politbürosunun ve Komintern'in diğer bölüm temsilcilerinin onayını almıştı. Hemen hemen tüm partileri temsil eden 76 delege, raporda ele alınan, faşizme ve savaşa karşı bir birleşik işçi ve geniş halk kitlesi için ve rilecek mücadelenin sorunları üzerine yapılan tartışmalara katıldı. Tümü yeni politik yönelişi destekledi ve kendi ülkelerinin koşullarına uyarlayarak somutlamaya çalıştı.

*Faşizme Karşı Savaş
Ve Yedinci Kongre*

Dimitrov'un raporu ve delegelerin konuşmalarında faşist tehlike ve faşist diktatörlüğün nitelendirilmesine özel bir özen gösterilmişti. Konuşmacı kapitalizmin genel bunalımının keskinleşmesi ve emekçi kitlelerin devrimcileşmesini gözönüne alarak, «egemen burjuvazi emekçilere karşı olağanüstü yağmacı önlemler almak ve emperyalist bir yağma savaşı için hazırlanmak amacıyla... ve tüm bu araçlarla devrimi önlemek için, faşizme giderek daha fazla çıkış yolu aramaktadır.»⁽³⁷⁾ dedi. Kongre ciddi bir endişeyle faşizmin uluslararası bir tehlike haline gelmekte olduğunu, faşizmin uluslararası işçi ve demokratik hareketin şimdiye dek karşılaştığı en tehlikeli ve en acımasız düşman olduğunu; bu düşmanın sosyalizm, demokrasi ve ilerici güçleri yoketmek ve emperyalist gericiğin terörist egemenliğini yaygınlaştırmak için

çalışmakta olduğunu belirtti. Genel anlamda faşist hareketin en gerici ve en canavar özelliklerini içinde barındıran Alman faşizminin olağanüstü tehlikeli rolü vurgulandı. Dimitrov, Alman faşizminin uluslararası karşı-devrimin baskı unsuru, dünya faşist gericiiliğinin başlıca gücü, ikinci bir emperyalist savaşın ana kışkırtıcısı ve Sovyetler Birliği'nin ölümcül düşmanı olarak davrandığını söyledi.

Kongre, bilimsel sosyalist partileri faşist tehlikenin herhangi bir biçimde küçümsemesi tehlikesine karşı uyardı ve «faşist diktatörlüğün kendiliğinden çöküşü konusundaki tehlikeli hayalleri» lanetledi. İşçileri faşist hareketin her adımı karşısında uyanık davranmaya çağırdı. Dimitrov, faşizmin saldırılarının ancak ülkenin sosyalist bir devrime yaklaşmakta olduğu zaman beklenebileceği konusundaki görüşlerin yanlış olduğunu, faşizmin aslında, daha kitleler kendilerini tam olarak devrimle özdeşleştirmeden, işçi sınıfının örgütlerine ölümcül bir darbe indirmeye çalıştığını hatırlattı. Bazı delegeler hem burjuvazinin politik rejimlerinin yavaş yavaş faşistleşmesi hem de faşistlerin doğrudan saldırıya geçmeleri olasılığını bilimsel sosyalist partilerin kabul etmeleri gerektiğini söylediler.

Dimitrov, faşizmin sınıfsal özünü nitelerken raporunda, iktidardaki faşizmin en gerici, en şovenist ve en emperyalist malî sermaye unsurlarının açık terörist diktatörlüğü olduğu yolundaki KEYK Onüçüncü Birleşik Oturum görüşünü yineledi. Bu niteleme tekeli sermayenin bir aracı olarak faşizmin temel sınıfsal işlevini ortaya koyuyordu. Kongre delegeleri, faşizmi bir küçük-burjuva hareketi olarak değerlendiren sosyal-demokrat görüşün büyük zararlarından söz ettiler. Bu tür görüşler işçi hareketinde karışıklık

yaratıyor, halkın faşist tehdit karşısındaki uyanıklığını ortadan kaldırıyor, sonuç olarak işçilerin çoğu en önemli anda «faşizmde mali sermayenin en kana susamış canavarını, kendisinin en büyük düşmanını göremiyor»du⁽³⁸⁾ Kongre, tekelci sermayenin en gerici çevrelerinin bir aracı olarak faşizmin rolünü vurguladı ve «faşizmin özel niteliklerini ve tek tek ülkelerdeki faşist diktatörlüğün çeşitli evrelerdeki çeşitli biçimlerini incelemek ve hesaba katmak gerekliliğini» öne sürerek bu formülün klişeleşmiş yorumlarına karşı uyarıda bulundu.⁽³⁹⁾ İspanya, İtalya ve Polonya Komünist Partilerinin delegeleri kendi ülkelerindeki gerici toprak sahipleriyle faşizm arasındaki bağların açıkça ortaya çıktığını belirttiler.

Kongre, «faşizmin iktidara gelişinin bir burjuva hükümetini bir diğerinin olağan bir biçimde izlemesi değil, burjuvazinin sınıf egemenliğinin devlet biçimlerinden birinin -burjuva demokrasisi- yerini bir başka biçiminin -açık terörist diktatörlük- alması olduğu» sonucuna vardı.⁽⁴⁰⁾ Bu sonuç ilke açısından önemliydi, çünkü faşizmi çeşitli burjuva parlamenter rejimleriyle bir tutma eğilimini reddediyor, faşizm ve burjuva demokrasisi arasındaki çelişkileri ortaya koyuyor ve bu çelişkilerin anlaşılması ve kullanılması için bilimsel bir temel sağlıyordu.

Dimitrov, Thorez, Kolarov, Palme Dutt ve birkaç delege, Lenin'in burjuva egemenliğinin iki yöntemine ilişkin tezlerinin bugünkü koşullar altında geçerli olduğunu ve bilimsel sosyalistlerin burjuva kamp konusundaki katı görüşlerini gözden geçirmeleri, faşizm ve onunla uzlaşmaz olan politik eğilimler arasına bir çizgi çekmeleri ve saldırılarını ana düşmana yöneltmeleri gereğine işaret ettiler.

Kongre, faşizmin burjuva demokrasisiyle karşılaş-
tırılınca geriye doğru atılmış dev bir adım olduğunu
belirtti.

«Faşist karşı-devrim şimdi emekçi kitlelerin en bar-
bar sömürü ve baskı rejimini kurma çabası içinde bur-
juva demokrasisine saldırmaktadır. Şimdi, bazı kapi-
talist ülkelerdeki emekçi kitleler kesin bir tercih yap-
mak ve bunu bugün, proletarya diktatörlüğü ve bur-
juva demokrasisi arasında değil, burjuva demokrasi-
siyle faşizm arasında hemen yapmak zorunluluğuyla
karşı karşıyadır.»⁽⁴¹⁾ Kongre, bu dönemde kapitalist ül-
kelerdeki tüm işçiler açısından en önemli şeyin anti-
faşist genel demokratik hedefler olduğuna ve daha
illeri adımların bu hedeflerin elde edilmesine bağımlı
olduğuna işaret etti. Faşizme sadece SSCB ve sosya-
lizme bağlı olan devrimci işçiler değil, demokrasi, ba-
rış ve sosyal gelişme adına kaba kuvvet ve sava-
şa karşı çıkan herkes karşı çıkıyordu. Bu koşullar al-
tında «faşist» sözcüğü yarı proleter kitleleri ve anti-
faşist duyguları güçlenmekte olan orta tabakaları bir-
leştiren partiler ve örgütler için kullanıldığında son
derece tehlikeliydi. Kongredeki konuşmasının büyük
bir bölümünü bilimsel sosyalist partilerin köylülüğe
ilişkin tavırlarına ayıran Kolarov, köylü örgütlerinin
kaçınılmaz olarak faşizme çekileceği savını taşıyan
tezleri inandırıcı bir biçimde çürüttü. Thorez, konu-
şmasında Fransız Komünistlerinin kentlerin orta taba-
kaların ve bu tabakaların faşistlerin denetim altına al-
maya çalıştığı örgütlerine ulaşmanın yolunu bulduk-
larını belirtti. Kongre devrimin her evresinde asıl dar-
beyi ara politik güçlere indirmeyi hedef almanın ge-
rekli olduğuna ilişkin eskiden kalma, tümüyle işe ya-
ramaz olduğunu kanıtlayan bir «kuralı» dışladı. Bi-
limsel sosyalistler faşizme karşı demokrasi için veri-

len savaşta ara güçlerin önemli bir olumlu rol oynayabileceğini açıkça belirttiler.

Karşıt politik kampların oluşmasının, bilimsel sosyalist partilerin ve işçi sınıfının orta tabakaları anti-faşist bayrak altında toparlamada başarılı olup olmadığına ya da faşizmin bu tabakaları aldatarak kendi gericici amaçları için kullanmada başarılı olup olmadığına büyük ölçüde bağımlı olduğu, Kongrede vurgulandı. Faşizmin kendisine nüfusun orta tabakaları arasında geniş bir kitle tabanı yaratabilmek için toplumsal ve milliyetçi demagoji kullanma çabalarına karşı verilen mücadele bu anlamda büyük önem taşıyordu. Orta tabakalar arasındaki faşist etkiyle mücadele etmek ve faşist demagoji ve faşist ideolojiyle savaşmak meselesi Kongre'de önemli bir odak noktası oldu.

Dimitrov, kitlelerin bayağı mülkiyet tutkularını ve milliyetçi önyargılarını sömürmekle kalmayıp sık sık da yağmacı büyük sermayeye yönelik nefret duyguları ve emekçi halkın ilerici talepleriyle oyun oynamaya kalkışan faşist kinizm ve demagojinin yalanını ortaya çıkardı. Delegeler, faşist demagojiyi kitlelerin gözü önüne sermek ve faşizmin aldattığı milyonlarca küçük-burjuvaya faşistlerin hedefleri ve halkın çıkarları arasındaki uçurumu anlatma konusunda bilimsel sosyalist partilere büyük görevler düştüğünü açıkladılar.

Kongre, faşist ideoloji mikrobunun -şovenizm, ırkçılık ve insan düşmanlığı ideolojisi- yarattığı tehlikeye işaret etti. Faşist ideoloji, aldatıcı demagojik örtüsü altında, çeşitli özgül ulusal koşulları hesaba katmaz, sağlam bir ideolojik mücadeleyle karşı çıkılması gereken emperyalist gericiliğin zehirli bir silahıydı.

Yedinci Kongrede ayrıntılarıyla belirlenen birleşik işçi ve halk cephesi politikası faşizmin adamakıllı

ve kapsamlı bir çözümlemesini temel alıyordu. İşçi' hareketinin birliği ve tüm demokratik güçlerin faşizme ve savaşa karşı etkili bir mücadelede bu birlik etrafında toplanması politikası Yedinci Komintern Kongresinin kilit noktasıydı.

*Birleşik İşçi Cephesi
Politikasının Gelişmesi*

Kongre, bir birleşik işçi cephesi oluşturulması görevine büyük önem verdi. Anti-faşist işçileri toparlamanın yaşamsal gerekliliği, faşizme karşı bundan önce verilen mücadeleden alınan en önemli dersti. Dimitrov, «faşizm iktidara gelebildi, bunun en önemli nedeni sosyal-demokrat önderlerin izlediği burjuvaziyle sınıfsal bütünleşme politikasından ötürü, işçi sınıfının burjuvazinin saldırısı karşısında bölünmüş, politik ve örgütsel olarak silahsız olduğunu kanıtlamış olmasındır. Öte yandan komünist partiler sosyal-demokratlardan ayrı ve onların karşısında olarak, kitleleri ayaklandırmak ve onları faşizme karşı kararlı bir mücadeleye yöneltmek için yeteri kadar güçlü değillerdi» dedi.⁽⁴²⁾ Kongre, faşist eškiyanın iktidar için girişimde bulunduğu bir sırada, kendisini izleyen işçi sınıfının çoğunun eylemsiz kalmasından sorumlu olan sağ sosyal-demokrasinin tarihsel suçunu vurguladı. Kongre faşizme uzlaşmaz bir biçimde güya karşı çıkan ve her zaman tüm anti-faşist işçileri birleştirecek bir biçimde davranmayan bilimsel sosyalist partilerin hatalarını şiddetle eleştirdi. Bilimsel sosyalistler işçilerin eylem birliğine yönelik isteklerinde salt faşist çetelerinin saldırılarına karşı savunmaya dönük bir tepki değil, gelecekteki karşı saldırıları için işçilerin militan birliğinin bir ceninini de gördüler. Dimitrov raporunda «proletaryanın ulusal ve uluslararası ölçek-

te eylemi birliği, işçi sınıfını faşizme karşı, sınıf düşmanına karşı sadece başarılı bir savunma değil aynı zamanda başarılı bir karşı saldırıda bulunmasını sağlayacak güçlü bir silahtır» dedi.⁽⁴³⁾

Yedinci Komintern Kongresi, Fransa, İspanya ve diğer bazı ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin birleşik işçi cephesi için verdiği mücadeleye ilişkin değerlendirmesinde böyle bir cephenin en başarılı biçimde anti-faşist, genel demokratik sloganlar çevresinde yaratılabileceğini açıkça belirtti. Farklı politik eğilimlerdeki örgütler içinde yeralan işçiler henüz kapitalizmin altedilmesi için birleşemezlerdi, ama acil talepleri için faşizme karşı biraraya gelebilirlerdi. Kongre kararları tüm kapitalist ülkelerde işçi sınıfının acil ekonomik ve politik taleplerinin savunulmasının, bunların faşizme karşı savunulmasının birleşik işçi cephesinin çıkış noktası ve içeriğinin ana konusunu oluşturması gerektiğini belirtti.⁽⁴⁴⁾ Kongre, aynı zamanda durumun olanak verdiği yerlerde birleşik cephenin sosyalist bir devrim için yapılacak hazırlıklarda kullanılabileceğine de işaret etti. Böylece işçilerin birleşik eylemi politikası özünde bir değişikliğe uğradı. (Bu politika- çn.) aslında işçi sınıfının çoğunluğunu sosyalist bir devrim için yapılacak doğrudan hazırlıklara kazanma göreviyle bağlantılıyken, şimdi, önce ve temel olarak kitleleri etkin eyleme çekebilecek ve onları daha sonra sınıf mücadelesinin sonraki evresine -sosyalist devrim- katabilecek bir anti-faşist mücadeleydi. Burada Lenin'in bir birleşik işçi cephesi politikasına ilişkin öğretisinin geliştiğini görüyoruz.

Hem uluslararası ölçekte hem de tek tek ülkelerde bir birleşik işçi cephesinin kurulması herşeyden önce bilimsel sosyalist partiler ve sosyal-demokrat partiler arasındaki ilişkilere bağımlıydı. İşçi sınıfı içindeki bö-

lünmeye neden olan ve bu bölünmeyi derinleştiren sosyal-demokrat, burjuvaziyle bütünleşme politikası bazı ülkelerde işçilerin yenilgisinden büyük ölçüde sorumluydu. Ancak faşist saldırı koşulları altında birçok ülkedeki sosyal-demokratların tavrı gözle görülür bir değişikliğe uğradı ve sıradan sosyal-demokratlar arasında anti-faşist duygular gelişmeye başladı.

Sosyal-demokratların kiler de dahil işçi örgütlerinin ezilmesi ve faşist saldırganlığın birkaç ülkede yarattığı tehlikeler, sosyal-demokratların burjuvazinin başlıca dayanağı olma rolünü sürdürebilmelerini güçleştirdi, hatta bazı ülkelerde olanaksız kıldı.

Sosyal-demokrasi içindeki sol gruplar güçlendi ve devrimci sınıf mücadelesi programı doğrultusunda bir tavır almaya başladılar. Komintern sosyal-demokrasiyi katı bir gerici kitle olarak değerlendiren görüşü reddetti ve sosyal-demokrasiyle ortak eylem olanağına, onun sol grupları ve çizgileriyle yakın ilişki kurma olanağına işaret etti. Kongre, bilimsel sosyalist partileri faşizme karşı her düzeyde -kentlerdeki fabrikalarda, ulusal ölçekte ve enternasyonaller düzeyinde- sosyal-demokrasiyle birleşik bir cephe kurmak için ısrarla çalışmaya zorladı.

Kongre aynı zamanda bilimsel sosyalistlerin bir birleşik işçi cephesi politikası izlerken bir an için bile kendi bağımsız sınıfsal konumlarını, burjuvaziyle sınıfsal bütünleşme ideolojisi ve pratiğiyle mücadele etme gerekliliğini, unutmamaları gerektiğini belirtti. Karar, «sosyal-demokrat partiler ve örgütlerle ortak eylem, reformizmin, burjuvaziyle sınıfsal bütünleşmenin ideoloji ve pratiği olarak sosyal-demokrasinin ciddi ve tutarlı olarak eleştirilmesini ve sosyal-demokrat işçilere komünizmin ilkeleri ve programının sabır-

la anlatılmasını bir yana bırakmaz, aksine daha da gerekli kılar» diye sürüyordu.⁽⁴⁵⁾

İşçi sendikası hareketinin birliği için verilen mücadelede ele alan meseleler kongrede yeni bir biçimde ortaya kondu, çünkü bu birlik birleşik işçi cephesinin kurulması ve sağlamlaşmasında en önemli bağlantıydı. Delegeler komünist ve reformist işçiler arasında bir set çeken ve onları sınıf düşmanları karşısında güçsüzleştiren sağ-kanat reformist işçi sendikası önderlerinin bölücü politikasını lanetlediler. Bilimsel sosyalist partilerin işçi sendikaları politikası içindeki sektörel-dogmatik hatalarını da eleştirdiler. Reformist işçi sendikalarını burjuva devletin organları olarak değerlendiren görüş, bağımsız bilimsel sosyalist işçi sendikalarının kurulmasına yönelik çizgi, partilerin devrimci işçi sendikaları ve reformistlerin önderliğinde verilen grev mücadelesine düşük katılımları, bu hatalar arasındaydı.

Bazı bilimsel sosyalist partilerin delegeleri bazı ülkelerde şimdiden atılmış olan işçi sendikası birliğinin onarılmasına yönelik adımların ayrıntılı bir çözümlemesini sundular. Fransız bilimsel sosyalistlerinin deneyine ek olarak Finlandiya Komünist Partisi'nin işçi sendikası politikası, kongrede oldukça büyük bir ilgi topladı. Fin delegesi Hannes Makinen, partisinin daha 1933'de tüm partililerin ve devrimci işçilerin faşist darbe sırasında sosyal demokratlar tarafından kurulan yeni işçi sendikalarına katılmaları kuralını koyduğunu söyledi. Bu, işçi sendikası hareketinin sol kanadını güçlendirmişti.⁽⁴⁶⁾

Yedinci Kongre, Fransa, Finlandiya ve diğer ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin işçi sendikaları birliği için verdikleri mücadelenin olumlu deneylerine dayanarak, bu tür birliğin koşullarına ilişkin meseleleri

güvenle ele aldı. Bilimsel sosyalistler sadece iki koşul öne sürüyorlardı: Sınıf mücadelesinin yürütülmesi ve sendika içi demokrasinin gözetilmesi. Bilimsel sosyalist partiler işçi sendikalarının politik partilerden bağımsızlığı sloganını benimsemeyi kabul ediyorlardı. Bu slogan hiçbir biçimde bilimsel sosyalistlerin sınıf mücadelesinde işçi sendikası tarafsızlığının destekleyicileri haline geldikleri anlamını taşımıyordu. Bilimsel sosyalistler her zaman olduğu gibi işçi sendikalarının en etkin sınıfsal konumundan yana, burjuvaziye ne türden olursa olsun bütün bağımlılıklara karşı, tavır alıyorlar, ama birleşik işçi sendikalarının örgütsel bağımsızlığını tanıyorlardı. Dimitrov «Eğer, bu, işçi sendikası birliğinin çıkarları açısından gerekliyse, işçi sendikaları içinde komünist grupların oluşturulmasından vazgeçmeye bile hazırız. Birleşik işçi sendikalarının tüm politik partilerden bağımsızlığı konusunda bir anlaşmaya varmaya hazırız. Ama işçi sendikalarının burjuvaziye karşı herhangi bir bağımlılığına kesinlikle karşıyız ve işçi sendikalarının proletarya ve burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi karşısında tarafsız bir tavır almasının olanaksız olduğu konusundaki temel bakış açımızdan vazgeçmeyiz» dedi.⁽⁴⁷⁾

Kongre, kitle örgütleri haline gelmemiş olan devrimci işçi sendikalarının reformist sendikalara katılmasını salık verdi. Öte yandan yığınsal devrimci sendikalar yığınsal reformist sendikalarla eşit koşullarda birleşmek için ısrarla ve sabırla çalışacaklardı. Kongre, iki işçi sendikası enternasyonalinin birleşmesi yolunda bir karar da aldı. Profintern önderi Lozovski, «Uluslararası işçi sendikası hareketinin birliğine ulaşmak için tüm politik sorunları ve örgütsel detayları oturup tartışmaya hazırız» dedi.⁽⁴⁸⁾

Komintern'in işçi sendikası birliğine verdiği önem

Yedinci Kongre'nin kapanışından sonraki ilk gün, bilimsel sosyalist partilerin işçi sendikası birliğini elde etmek için hangi pratik adımları atmayı düşündükleri sorusuna bir yanıt verecek olan uluslararası bir işçi sendikası toplantısı için KEYK'nin çağrı yapmış olması ile kanıtlanmıştır.⁽⁴⁹⁾

Kongrenin işaret ettiği gibi, sosyal-demokrat ve reformist işçi sendikalarıyla bir eylem birliğine varılabilmesi için bilimsel sosyalist partilerin her yerde politik görüşleri ne olursa olsun işçileri gerçekten birleştirecek talepler öne sürmesi önemliydi. Birleşik bir cephenin sonucu olabilecek bir şey onun koşulu haline getirilemezdi. Kitlelere salt kapitalizmin sömürücü niteliğini göstermek ya da reformist önderleri açığa çıkarmak amacıyla gerçekçi olmayan talepler öne sürme alışkanlığı etkili önlemler için bir engel olmakla suçlanıyordu. Kongredeki konuşmalarda işçilerin günlük ihtiyaçlarının ve sınırlı taleplerinin karşılanması için başarılı bir kampanya örgütlemenin ne denli önemli olduğu, bilimsel sosyalistler açısından bir ya da bir başka işçi grubunun zihnini kurcalayan her soruyla ilgilenmenin birleşik bir cephe kurmak için ne denli büyük bir önem taşıdığı sık sık yinелendi. Bilimsel sosyalist partiler ancak geniş kitleleri bu talepler için mücadeleye çekerek kendilerine yeni ve daha üst düzeyde mücadele hedefleri saptayabilirlerdi.

Birleşik işçi cephesi sadece bilimsel sosyalistleri ve sosyal-demokratları birleştirmeyecek, anarşist ve katolik işçileri ve faşist işçi sendikaları içindeki işçileri de kazanacaktı. Delegelerin raporlarında ve konuşmalarında faşist diktatörlüğe karşı mücadelede bilimsel sosyalistler açısından bir başına yiğitliğin yeterli olmadığına işaret edildi. Gerekli olan, faşist işçi sendikaları ve işçilerin birleştiği diğer kitle örgütleri içinde

sabırlı günlük çalışmalardı. Görev, bu örgütler içindeki işçilerin en temel acil taleplerinin savunulması için ortak bir dil bulmaktı. Kongre, bilimsel sosyalistleri faşizmi orada yok etmek için faşist kitle örgütleri içine girmek düşüncesinden vazgeçmemeye zorladı.

Yedinci Kongre, eylem birliğinin sağlanması halinde, işçilerin militan işbirliğini sağlamak için bu harekete kesin bir örgütsel çerçeve hazırlamak gerekeceğini belirtti. Kongre fabrikalarda, işsizler arasında, işçi mahallelerinde, kasaba ve köylülerde birleşik cephenin partili olmayan sınıf organlarının kurulması gerektiğine işaret etti. Bu birleşik cephe organları kendi içinde yeralan örgütleri ortadan kaldırmaksızın emekçi halkın geniş örgütsüz kitlelerini birleştirecekti.⁽⁵⁰⁾

Yedinci Kongre işçi cephesi politikasını geliştirirken politik birlik için, her ülkede işçi sınıfının yığınsal politik partilerinin yaratılması için verilecek mücadelenin olanakları meselesini ortaya koydu.

Bu mesele ele alınırken bilimsel sosyalist partilerin çoğunun anlamlı bir sınıf mücadelesi okulundan geçtiklerine ve kendilerini troçkizm ve sağ ve «sol» oportünizmden arındırarak saflarının marksist-leninist temelde birliğini sağlamış olduklarına dikkat edildi. Partiler örgütün oldukça güçlü belkemiğini oluşturan kadrolara ve marksist-leninist önder çekirdeklere sahipti. Bilimsel sosyalistler için, sola kayan sosyal-demokrat partilerle birleşirken daha güçlü ve daha tecrübeli reformist örgüt içinde boğulma tehlikesi yoktu. Kongre sosyal demokrasinin sol kanadının bilimsel sosyalistlerin ideolojik konumuna yaklaşmaya başladıklarını da gözönüne aldı.

İşçi sınıfının birleşik bir partisini kurmak için bilimsel sosyalistler ve sosyal-demokratların faşizme karşı, sermayenin saldırısına ve savaş tehdidine karşı or-

tak bir mücadele konusunda anlaşmaya varmaları yeterli değildi. Politik birlik, ancak marksist-leninist bir temelde gerçekleşebilirdi. Kongrenin kararlarında belirtildiği üzere böyle bir birliğin koşulları şunlardı: Sosyal-demokrasi ve burjuvazi arasındaki ittifakın parçalanması ve burjuvaziden tümüyle bağımsızlaşma, ey-lem birliğinin hazırlık uygulaması, burjuva egemenliğinin devrimci bir yenilgiye uğratılması konusundaki gerekliliğin kabul edilmesi ve proletarya diktatörlüğünün kurulması, emperyalist savaşta kendi burjuvazisini desteklemekten kaçınılması ve partinin demokratik merkezîyetçilik temelinde kurulması.⁽⁵¹⁾ Bu koşullar gelecekteki birleşik işçi partilerinin devrimci niteliklerini belirliyordu.

Kongrede işçi gençlik arasındaki anti-faşist birlik mücadelesine ilişkin meseleye de önem verildi. Delegeler konuşmalarında en etkin çalışmaların yetismekte olan kuşak arasında yürütülmesi gerektiğine işaret ettiler. Bu, özellikle faşizmin geniş genç kitleleri kendi müfrezelerine kaydettiği ülkeler için geçerliydi. Kongre kararları şöyle diyordu: «Komünist ve sosyalist gençlik birliklerinin sınıf mücadelesi programını temel alan anti-faşist birliğini yaratma görevi ön plana çıkarılmalıdır.»⁽⁵²⁾

*Yedinci Kongrede
Hazırlanan Halk Cephesi
Politikasının
Temel Sorunları*

Proleter birliği politikası kongrede tüm anti-faşist güçleri birleştirme görevinden ayrılmaz bir biçimde ele alındı. Birleşmiş bile olsa işçi sınıfının çabaları bir başına, faşizme karşı zafer kazanmayı güvence altına al-

maya yeterli değildi. İttifaklar politikası proleter diktatörlüğünün yandaşları olmamakla birlikte geleneksel demokratik özgürlükleri güvence altına almayı ve faşist köleleştirmeyi önlemeyi isteyen diğer toplumsal gruplara da yaygınlaştırılmalıydı. Bu çizgi, Yedinci Kongre'nin çerçevelenmesine özel bir önem verdiği halk cephesi politikasında anlatım buldu. Birleşik cephe politikası bilimsel sosyalistlerin demokrasi ve sosyalizm mücadelesi arasında varolan karşılıklı bağımlılığı derinlemesine anlamalarına dayanıyordu. Kongre, bilimsel sosyalistlerin demokrasiden yana olduğunu; proletaryanın mücadele etmek zorunda bulunduğu koşullara - tekellerin açık terörist diktatörlük koşulları ya da proletaryanın örgütlenmesi ve hareketinin ilerlemesi için daha geniş olanaklar bulunduğu burjuva demokrasisi koşulları - karşı tarafsız olmadığını vurguladı. Lenin, burjuva demokrasisi koşullarını ele alırken şöyle yazıyordu: «Daha geniş, daha özgür ve daha açık bir sınıf mücadelesi ve sınıf egemenliği biçimi proletaryaya genel olarak sınıfların ortadan kaldırılması için verdiği mücadelede çok daha fazla yardımcıdır.»⁽⁵³⁾ Burjuva egemenliğinin hangi biçimi aldığı proletaryanın kayıtsız kalacağı bir konu değildi. Ama bilimsel sosyalistler burjuva demokrasisini salt faşizmle karşılaştırıldığında «kötünün iyisi» olduğu için savunmadılar. Burjuva demokrasisindeki her şey aynı değerde değildi. Bilimsel sosyalistler için önemli olan, halk kitlelerinin zorlu mücadele yılları içinde kazandığı özgürlüklerdi. Kongrede bu özgürlüklerin savunulması ve yaygınlaştırılması burjuvazinin çoğu gerici güçlerinin konumlarını zayıflatmaya ve işçi sınıfı ve tüm emekçi halkın mücadelesi için yeni bakış açılarına yolaçan bir yöntem olarak değerlendirildi.

Genel demokratik taleplerin savunulması sırasın-

da emekçi halkın geniş tabakalarının birleştirilebileceği, faşizmin yenilebileceği, sermayenin gücünün sınır-
lanabileceği ve sosyalizm için verilen mücadelenin olumlu koşullarının yaratılabileceği düşüncesi, halk cephesi politikası altında yatan en verimli fikirlerden biriydi. Bu fikir, Lenin'in demokrasi ve sosyalizm mücadelesi arasındaki karşılıklı bağımlılık konusundaki öğretisini temel alıyordu. Lenin, «Demokrasi için mücadelenin proletaryayı sosyalist devrimden uzaklaştırabileceğini, onu gölgeleyip gizleyebileceğini düşünmek temel bir hata olurdu. Aksine tam bir demokrasi uygulamayan hiçbir muzaffer sosyalizm olamayacağı gibi, proletarya da demokrasi için dört başı mamur, tutarlı ve devrimci bir mücadele vermeden burjuvazi karşısındaki zaferini hazırlayamaz.»⁽⁵⁴⁾ Lenin, sürekli olarak demokrasi için mücadelenin işçileri burjuvazi karşısındaki zaferlerine hazırlamaya yardımcı olduğunu, çünkü işçi sınıfı ve yandaşlarının bu mücadelede birleşerek bir deney okulundan geçtiğini ve sosyalist hedefler için mücadele etme gereğinin farkına vardığını vurguladı; demokrasi mücadelesinin başlangıç noktası, sosyalizm mücadelesinin gelişmesinin prelüdü haline gelebilirdi, çünkü «aslolan için verilen mücadele kısmi olan için verilen mücadeleyle başlasa da, alevlenebilir»;⁽⁵⁵⁾ proletarya, demokrasi için mücadelede kitlelerin, proleter olmayan kitleler de dahil, önderliği sanatında ustalaşır ve politik egemenliğini uygulamak, politik hedeflerine ulaşmak için hazırlık yapar.

Kongre, Lenin'in demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesiyle birleştirmeye ilişkin, proletaryanın müttefiklerine ilişkin öğretilerini temel alarak her ülkede nüfusun en geniş çoğunluğunun - proletarya, köylülük, kentli küçük-burjuvazi, zanaatkarlar, aydınlar-anti-faşist, genel demokratik mücadeledeki eylem bir-

liği olanağı ve gerekliliğini ele alan önemli kuramsal sonuçlara vardı. Burjuvazi arasındaki anti-faşist düşüncedeki unsurların belirli koşullarda halk cephesine katılma olanağı da ele alındı.

Her ülkedeki bilimsel sosyalist parti anti-faşist güçlerin birliği için çalışırken, nüfusun en geniş kitlelerinin genel politik isteklerini, herşeyden önce faşizmi püskürtme konusundaki taleplerini, emekçi halkın demokratik hak ve özgürlüklerinin savunulmasını, barışın savunulmasını ve köylülük, kentli nüfusun orta tabakaları, aydınlar ve tüm demokratik güçlerin ekonomik talepleri de dahil tüm taleplerini yansıtacak bir halk cephesi programıyla ortaya çıkmalıydı. İşçi sınıfı ancak talepleri için etkin bir mücadele yürütebilirse, proletaryanın çıkarlarına ters düşmeyecek tüm taleplerini savunmak üzere etkin bir mücadele yürütebilirse demokratik güçleri halk cephesine kazanabilirdi. Thorez, Gottwald, Kolarov, Rochet ve Lenski'nin konuşmalarında vurguladıkları gibi bilimsel sosyalist partilerin acil talepler için, köylü kitlelerin en acil ekonomik ve politik talepleri için bir mücadele örgütlemesi, kentli orta tabakalara doğru yaklaşımı bulması ve onları halk cephesinin bu tabakaların yokolmasını engellemeyi, onların proletaryanın hatta lumpen-proletaryanın saflarına katılmasını önlemeyi amaçladığına inandırması önemliydi.

Thorez, bir halk cephesi kurmayı başarmış olan Fransız Komünist Partisi'nin deneyinden sözederken şöyle dedi: «Faşizme karşı birleşik halk cephesini başarıyla geliştirirken partimizin çıkış noktası, dikkatleri emekçi kitlelerin doğrudan taleplerine, onların günlük çıkarlarının savunulmasına çevirmekti.»⁵⁶ Thorez, Fransız Komünist Partisi'nin başa-

rısındaki ikinci unsurun halkın demokratik özgürlüklerinin ve ulusal çıkarlarının kararlılıkla savunulması olduğunu söyledi. Bilimsel sosyalistler anayurtlarına olan sevgilerini, halkın tüm devrimci ve demokratik geleneklerinin savunucusu olduklarını bir kez daha ortaya koydular. Bu politika, kitleleri, ülkenin özgürlüğü ve bağımsızlığının gerçek ve tutarlı savaşçılarının, gerçek yurtseverlerin bilimsel sosyalistler olduğuna inandırdı.

Kongre, bilimsel sosyalistlerin, halklarının ulusal çıkarlarına kayıtsız kalamayacağını, bilimsel sosyalist partilerin uluslararası konumlarını ısrarla savunurken gerçek ulusal politik güçler haline gelmeleri gerektiğini açıkça ortaya koydu. Kongre kararları, işçi sınıfının, «halkın ulusal özgürlüğü ve bağımsızlığının tek gerçek kahramanı olduğunu» belirtiyordu. «Komünistler her türlü burjuva milliyetçiliğinin ilke olarak uzlaşmaz muhalifleri olmakla birlikte, hiçbir biçimde ulusal nihilizmin, kendi halklarının kaderi konusunda bir kayıtsızlık tavrının destekleyicileri değildirler.»⁽⁵⁷⁾

Bilimsel sosyalist partilere, orta tabakaların geniş kitlelerini halk cephesine çekmek için, bu örgütlerin yönetimi burjuvazi ya da kapitalizmden yana unsurların denetiminde de olsa, bu tabakaların birleştiği tüm örgütlerde çalışmaları salık verildi. Kongre, «sol» oportünistlerin, halk cephesinin bilimsel sosyalistleri küçük-burjuva örgütlerle ilkesiz bir bloklaşmaya sürükleyeceği anlamındaki açıklamalarını çürüttü. Polonya Komünist Partisi temsilcisi Lenski, halk cephesinin reformist bir fantazi değil, yaşamın ortaya koyduğu zorunlu bir talep olduğunu söyleyerek bu görüşleri eleştirdi. Lenski, «halk cephesi milyonlarca insanın mücadelesini başlatmalı, faşist engelleri kırmalı ve halkı ezenlerin faşist kliklerini altetmeye çalışmalıdır.»⁽⁵⁸⁾

İşçi sınıfı hareketi halk cephesinde genel demokratik, anti-faşist amaçlar için mücadelede işçi sınıfının öncü bir rol oynayabileceği ve giderek politik olayların gelişmesinde belirleyici etkiye sahip bir güç olarak davranabileceği bir birlik biçimi buldu. Proletaryanın böylesi bir rolü, mücadelenin genel demokratik görevlerinin yerine getirilmesi yoluyla yeni sosyalist düzeylerine doğru yükselmek için kitlesel çalışmaları olanaklı kılacaktı.

Geniş kitleler mücadele içinde bir halk cephesinde birleşerek ve gerici güçlere yönelttikleri saldırılarını artırarak varolan gerici hükümetleri yerinden edebilirlerdi. Bu durumda birleşik işçiler ya da anti-faşist halk cephesi hükümetini kurma meselesi gündeme gelirdi. Yedinci Kongre halk cephesi hükümeti sloganını öne sürerken, Üçüncü ve Dördüncü Komintern Kongreleri'nin Lenin'le birlikte vardığı sonuçlarını, özellikle «İşçi ve köylü hükümeti» sloganını rehber edinmişti. Dimitrov'un Yedinci Kongre'de söylediği gibi, «aslında o konu da temelde bugün bizim tartıştığımızla karşılaş-tırılabilecek bir sorun üzerinde dolaşıyordu.»⁽⁵⁹⁾

Kongre, birleşik cephe hükümetinin hangi koşullar altında kurulabileceğini tanımladı: Burjuva devlet mekanizması işlemez haldeyse ve böyle bir hükümetin kurulmasını önleyemiyorsa; emekçi kitlelerin hareketi yükseliyorsa ama kitleler henüz sosyalist devrim için mücadele etmeye hazırlıklı değilse; halk cephesi içinde yeralan partiler faşistlere karşı acımasız önlemler talep ediyorsa ve böylesi önlemleri bilimsel sosyalistlerle birlikte uygulamaya hazırsa.

Halk cephesi hükümetinin görevi, her durumda faşizm ve gericiliğe karşı kararlı önlemler almak ve işçi sınıfı ve tüm emekçilerin konumunu güçlendirmektir. Halk cephesi hükümeti bazı durumlarda, somut koşul-

lara dayanarak, burjuva rejimlerinin temeline dokun-
madan faşizm ve gericiğin püskürtülmesini örgütler-
di; diğer durumlarda özellikle burjuva demokratik dev-
riminin gerçekleştirildiği ülkelerde işçi sınıfı ve köy-
lülüğün demokratik diktatörlüğünün hükümeti hali-
ne gelebilirdi. İşçi cephesi hükümeti, tekellerin baskı-
sının demokratik talepler için verilen mücadeleyi gi-
derek artan bir ivedilik sorunu haline getirdiği emper-
yalist ülkelerde proleter egemenliğine geçişin özel bir
biçimi haline gelebilirdi. Dimitrov «Onbeş yıl önce Le-
nin, dikkatlerimizi 'proleter devrime geçişin ya da
yaklaşımın biçimlerini araştırmaya yoğunlaştırmamız'
için çağrıda bulunmuştu. Belki de bazı ülkelerde birle-
şik cephe hükümeti en önemli geçiş biçimlerinden bi-
ri olduğunu kanıtlayacaktır»⁽⁶⁰⁾ ve proletarya diktatör-
lüğüne giden yolu açacaktır dedi.

Kongre, bilimsel sosyalistleri halk cephesi hükü-
metlerine mümkün olan her türlü desteği sağlamaya
teşvik etti ve bazı özel zorunluluklar halinde bilimsel
sosyalistlerin gerici ve faşizme karşı mücadele eden
böylesi bir hükümet içinde yer almasını uygun ve olum-
lu buldu. Bilimsel sosyalistler halk cephesi hükümeti ve
parlamento içindeki anti-faşist önlemler ve kapsamlı
demokratik reformların sorumluluğunu paylaşmaya
hazır olduklarını açıkladılar.

Lenin «Sol» Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı ki-
tabında kitleler burjuva parlamentolarına inanmayı
sürdürdüğü sürece bilimsel sosyalistlerin kitleleri eğit-
mek ve gerici burjuva politikasını açığa çıkarmak için
bu kürsüden yararlanmak zorunda olduklarını açıkça
ortaya koydu. Otuzlarda, işçi ve komünist hareketinin
bazı kapitalist ülkelerde güç kazanmasıyla birlikte,
parlamentar mücadele biçimlerinin faşizm ve gerici-
liğe karşı bir saldırı örgütlemeye her zamankinden da-

ha büyük bir rol oynayabileceği koşullar ortaya çıktı. Yedinci Kongre, bu olanaklara dikkat çekerek ve bilimsel sosyalistlerin ve diğer anti-faşist partilerin parlamenter mücadelede başarısının ancak parlamento dışındaki kitlelerin geniş bir hareketinin desteğiyle sağlanabileceğini vurguladı ve bilimsel sosyalist partilerin genel demokratik mücadele koşulları altında parlamentarizme yönelik politikasını geliştirdi.

Bir halk cephesi politikasının hazırlanması, özellikle proletarya diktatörlüğüne bir geçiş olanağı olarak halk cephesi hükümetinin sorunları, Lenin'in sosyalist devrim üzerine, demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesiyle birleştirme üzerine, işçi sınıfının emekçi halkın diğer tabakalarıyla ittifakı üzerine öğretisinin yaratıcı olarak geliştirilmesi idi. Bu konularda işçi sınıfı partilerinin ortak yaratıcı çabalarının bir sonucu olarak önemli kuramsal sonuçlara varıldı.

Lenin'in demokrasi ve sosyalizm mücadelesi arasındaki karşılıklı bağımlılık üzerine öğretisinin geliştirilmesi kavramı, kapitalist ülkelerdeki devrimci sürecin hemen ve doğrudan sosyalist bir devrime doğru gitmeyeceği, ama mücadelenin anti-faşist genel demokratik evresi içinde sosyalist devrime yaklaşacağını gözönüne alıyordu.

Bu yol hiçbir biçimde sosyalist hedeflerin gölgelediği anlamını taşııyordu. Aksine, birleşik işçi ve halk cephesi, en geniş kitleleri faşizme karşı, yeni demokrasinin zaferi için verilen mücadeleye çekerek sosyalist bir devrim için gerekli önkoşulları hazırlıyordu. Bu, halk cephesi politikasının özünü oluşturuyordu. Böylece yeni yöneliş, sosyalist devrime yönelik hareket açısından yeni ufuklar açıyordu.

Kongre kararları, faşizme karşı örgütlü mücadele-

nin «dünya sosyalist devriminin gelişmesini hızlandırmakta olduğunu ve hızlandırmayı sürdüreceğini» belirtiyordu.⁽⁶¹⁾

*Sömürge ve
Bağımlı Ülkelerdeki
Birleşik Anti-Emperyalist
Cepenin Sorunları*

Yedinci Kongre'nin ulusal kurtuluş hareketinin sorunlarına ilişkin sonuçları büyük önem taşıyordu. Bu dönemde Almanya, İtalya ve Japonya dünyanın yeniden paylaşılması için bir mücadeleye başlamışlardı. Japon emperyalistleri ülkenin toprak bütünlüğü ve Çin halkının ulusal varlığı için bir tehlike oluşturarak Çin'e yönelik saldırganlıklarını artırıyorlardı. Faşist İtalya, Etiyopya'ya saldırmaya hazırlanıyordu. Latin Amerika ülkelerinde Alman ve İtalyan ekonomik ve politik sızmalar hız kazanıyordu. Geniş sömürge varlıklarına sahip olan emperyalist ülkeler - İngiltere, Fransa, Hollanda, Belçika ve diğerleri - egemenliklerini sağlamlaştırmaya ve bu topraklar üzerindeki baskılarını artırmaya koyuldular. Bütün bunlar ezilen halklar arasında giderek artan bir hoşnutsuzluk yarattı ve giderek artan sayıda milyonlarca insanı ulusal kurtuluş hareketine çekti. Aynı zamanda sömürge ve bağımlı ülkelerdeki emperyalist güçler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin artışı, ulusal kurtuluş hareketlerinin bu uzlaşmaz çelişkilerden kesin olarak yararlanabileceği bir durum yarattı.

Ulusal kurtuluş hareketinin en önemli hedeflerinden biri, sömürge ve bağımlı ülkelerde gelişmekte ya da doruğuna yaklaşmakta olan devrimlerin niteliğinin belirlenmesiydi.

Yedinci Kongre, sömürge ülkelerdeki devrimin hız-

la sosyalist devrime evrimleşen bir burjuva-demokratik devrimden başka bir biçimde nitelendirilemeyeceği yolundaki solcu görüşleri reddetti. Sömürge ve bağımlı ülkeler işçi sınıfı partilerinin temsilcileri kongrede bu ülkelerin çoğu açısından daha önce formüle edilmiş olan «işçi ve köylü devrimleri», «Sovyet hükümeti» ve benzeri sloganların olgunlaşmamış olduğunu vurguladılar ve genel ulusal anti-emperyalist hedeflerin küçümsendiğini belirttiler.

Kongrede, çoğu sömürge ve yarı-sömürge açısından gerçek bir halk devriminin ilk adımının zorunlu olarak, mücadelenin emperyalist zalimleri hedef alan ulusal kurtuluş evresi olacağına işaret edildi. Sömürgelerin kurtuluşunun ancak proleter devrimler yoluyla ya da büyük kentlerdeki sosyalist devrimler ardından olanaklı olduğu düşüncesi reddedildi. Kongre, ulusal kurtuluş amacının, koşullar bir işçi ve köylü hükümetinin zaferi için olgunlaşana dek ertelenemeyeceğini savundu. «Artan emperyalist sömürüye karşı, acımasız boyunduruğa karşı, emperyalistlerin kovulması için, ülkenin bağımsızlığı için»⁽⁸²⁾ savaşmak. Kongre kararları sömürge ve yarı-sömürge işçi sınıfı partilerinin temel hedeflerini böyle tanımlıyordu. Emperyalizme çeşitli düzeylerde bağımlı olan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki anti-emperyalist mücadelenin yürütüldüğü koşulların büyük farklılıklarını dikkate almanın politik hedefleri tanımlamadaki gerekliliği vurgulandı.

Birçok bağımlı ülkede bu ülkelerdeki nüfusun büyük bir kısmı ve emperyalizm arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin keskinleşmesi nedeniyle anti-feodal, genel demokratik devrimin anti-emperyalist bir eğilimi de olmak zorundaydı.

Bilimsel sosyalistler, anti-emperyalist devrimin ba-

şarısını güvence altına almak için ezilen ülkelerde anti-emperyalist bir birleşik cephe için çalışmak zorundaydılar. Kongrenin ezilen ve bağımlı ülke halkları için öne sürdüğü temel slogan buydu. Bu cephe, tüm ulusal kurtuluş güçlerini birleştirebilirdi.

Anti-emperyalist cephe sloganı, Komintern'in Lenin rehberliğinde hazırlanan ulusal sömürgesel meseleye ilişkin politikasının tutarlı bir biçimde sürdürülmesini ve geliştirilmesini savunuyordu. Ezilen ülkelerdeki kurtuluş hareketinin farklılaşmış deneylerini kazanan bilimsel sosyalistler, anti-emperyalist cephe sloganını emperyalizme karşı kararlı bir mücadele için ulusun tüm sağlıklı güçlerini toparlamanın bir aracı olarak görüyorlardı. Kongre, sömürgelerin ulusal burjuvazisini tümüyle emperyalist yanlısı olarak değerlendiren ve bilimsel sosyalistlerin ulusal burjuvazinin örgütlerini, saldırılarının ana hedefi yapmasını talep eden görüşleri şiddetle eleştirdi. Bu görüşler bilimsel sosyalistlerin ulusal burjuvazinin yönettiği anti-emperyalist eylemlerde hatta yığınsal küçük-burjuva hareketlerinde etkin bir yer almasını engelledi. Kongredeki konuşmaların bazıları hâlâ bu eski görüş ve kural-
ların izlerini taşıyordu.

Kongre sömürge ve yarı-sömürgelerin işçi sınıfı partilerini, emperyalizmle uzlaşmaz çelişkileri sadece devam etmekle kalmayıp bazı ülkelerde oldukça keskinleşmiş olan ulusal burjuvazi de dahil, emperyalizmle savaşılabilecek herkesi bir birleşik cephe içinde toparlamayı amaçlayan kararlı bir politikaya yöneltti. Aynı zamanda oldukça güçlü bir ulusal burjuvazinin olduğu ülkelerde bu burjuvazinin emperyalizm ve toprak sahibi oligarşiyle bir anlaşma içine girmeye ne denli eğilimli olduğu, öte yandan gelişen emperyalist

baskının ulusal burjuvaziyi anti-emperyalist bir tavır almaya ne denli zorladığı dikkatle tartılmalıydı.

Proletarya'nın anti-emperyalist bir cephenin kurulması için boyunduruk altındaki ülkeler nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köylülükle bir ittifak kurması, özel bir önem taşıyordu. Ezilen ülkeler bilimsel sosyalist partilerinin temsilcileri, köylülükle sıkı bir ittifak kurmaksızın emperyalizmi asla yenilgiye uğratamayacaklarını açıkladılar. Böyle bir ittifakın yaratılması, kurtuluş mücadelesinin gelişmesine yönelik dev bir adım demekti. Arap delegelerinin «büyük önem taşıyan anti-emperyalist bir güç» olarak tanımladığı kentli geniş orta tabakaları anti-emperyalist cepheye çekmek önemliydi⁽⁶³⁾

Yedinci Kongre, Çin'deki ulusal kurtuluş mücadelesinin sorunlarını çok ayrıntılı bir biçimde inceledi ve bilimsel sosyalistlerin yabancı saldırganlara karşı savaşmayı içtenlikle isteyen herkesle bir anlaşmaya varması gerektiğini belirtti. Karar, «Çin Komünist Partisi ulusal kurtuluş mücadelesi cephesini yaygınlaştırmak için Japon ve diğer emperyalistlerin haydutça saldırılarını püskürtmeye hazır olan tüm ulusal güçleri bu cepheye çekmek için her türlü çabayı göstermelidir.» diyordu.⁽⁶⁴⁾

Kongre, Doğu'daki Arap ülkeleri için bütün Araplar çapında bir birleşik anti-emperyalist cephe, tüm Arap devletlerinin ulusal kurtuluş güçleri arasında yakın bir ittifak sloganı öne sürdü. Suriye Komünist Partisi delegesi, «tüm Arap ülkelerinin anti-emperyalist mücadelesini birleştirmek zorunludur.» dedi. «Bu temel koşul olmadan emperyalizme karşı kesin bir zafer kazanmak olanaksızdır.»⁽⁶⁵⁾

Kongre, bilimsel sosyalist partilerin tüm ezilen ülkelerin özgül koşullarına uyarlanmış somut bir anti-

emperyalist program hazırlamalarına özen gösterdi. Çin için geçerli olabilecek bir anti-emperyalist ve anti-feodal program ayrıntılı olarak tartışıldı ve o evrede ÇKP'nin politikasını daha açık bir halkçı ve ulusal nitelik kazandırmak için bazı önlemlerin yeniden gözden geçirilmesi için önerilerde bulunuldu.⁽⁶⁶⁾

Kongre, Latin Amerika'daki birçok ülke için bir model olarak, anti-feodal ve demokratik talepleri, emperyalist hegemonyanın ortadan kaldırılması ve halkın anti-emperyalist bir devrimci hükümetinin kurulması talepleriyle birleştiren Brezilya Ulusal Kurtuluş İttifakının programını inceledi.

Kongre, ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketleri ve uluslararası işçi sınıfı arasındaki birlik düşüncesini ısrarla vurguladı. Faşizm ve emperyalizmin yenilgisi ve bir dünya savaşını engellemedeki ortak çıkarlar, uluslararası işçi hareketi ve ulusal kurtuluş mücadelesi arasındaki yakın birliğin temelini oluşturuyordu. Kongrede sömürge ve yarı-sömürgelerdeki devrimci güçlerin Büyük Ekim Devrimi ve onun tarihsel zaferlerinin doğrudan ve büyük etkisi altında geliştiği ve bu güçlerin Sovyetler Birliği ve tüm dünya proletaryasının desteğine dayandığına işaret edildi. Kongre, tüm dünya devrimci güçlerinin birliğine büyük bir önem vererek «Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin, ezilen halklarının, özellikle Çin Sovyetleri Kızıl Ordusu'nun ulusal kurtuluş mücadelelerini etkin olarak desteklemenin...» bilimsel sosyalist partilerin kaçınılmaz bir görevi olduğunu açıkladı.⁽⁶⁷⁾

Kongre, sömürgelerdeki kurtuluş devrimlerini işçi sınıfının devrimci hareketiyle yakın bir ilişki içine sokmak için, büyük kentler ve sömürgelerdeki emekçi kitlelerin enternasyonalizm ruhuyla ve şovenizmle uzlaşmaz bir biçimde eğitilmelerinin gerekli olduğunu

belirtti. Faşizm ve emperyalist gericilik, şovenizm ruhunu salt ana yurtlarda değil sömürgelerde de yayıyordu. Lenin, sömürge halklarının emperyalizm tarafından yıllardır baskı altında tutulmasının sadece ezen uluslara yönelik bir nefret değil, ezilen uluslarda kendi proletaryalarına bile genel bir güvensizlik uyandırdığını belirtti.⁽⁶⁸⁾ Bu milliyetçi alışkanlıklar zor giderilir: Bazı delegeler ulusal kurtuluş hareketi saflarını bölmek çabasıyla sömürgeciler tarafından kışkırtılan şovenizm ve ulusal düşmanlık örneklerini ortaya koydular.

Rapor, Lenin'in ezilen ulusun bilimsel sosyalistlerinin kendi uluslarının saflarındaki şovenizme şiddetle karşı çıkmaları, bu arada davranışlarıyla, halkı emperyalist boyunduruktan kurtarmak için neler yapmakta olduklarını ortaya koymaları konusundaki düşüncesini geliştirdi. Öte yandan anayurtların bilimsel sosyalistleri ulusal kurtuluş mücadelelerine yardımcı olmak için ellerinden geleni yapmak zorundaydılar. Ulusal kurtuluş devrimleri ve uluslararası işçi hareketinin birliğinin emperyalizme karşı mücadelenin genel cephesini zayıflatan uçurumlara ve bölünmelere neden olan şovenizmden uzak tutulması için sağlam uluslararası temeller üzerinde kurulması gerektiği vurgulandı.

*Komintern'in
Savaş Aleyhtarı Mücadelenin
Sorunlarına İlişkin
Politikasının Gelişmesi*

Komintern'in Yedinci Kongre tutanaklarında barış için ikinci bir savaş tehlikesine ve anti-sovyet müdahaleye karşı mücadele sorunları önemli bir yer kaplıyordu. Bu konuda Togliatti özel bir rapor sundu.

SBKP (B) temsilcileri ve önderleri, raporun temel sorunlarının formüle edilmesinde etkin bir yer aldılar. Rapor, dünya emperyalizminin saldırgan güçlerinin emperyalist bir savaş, SSCB'ye karşı karşı-devrimci bir savaşın doğrudan hazırlıklarına başladığını belirtiyordu.

Yedinci Kongre, uğursuz savaş tehlikesine işaret ederek «Komünist partilerin ana sloganı şu olmalıdır: Barış için mücadele»⁽⁶⁹⁾ diye vurguladı. Bilimsel sosyalistler bu mücadeleyi devrim güçlerinin kuvvetlenmesinin bir koşulu olarak görecektlerdi. Togliatti, raporunda «barışı, zayıf Tolstoycular'dan sayıldığımız için değil, devrimin zaferi için gerekli koşulları sağlamaya uğraştığımız için savunuyoruz» dedi⁽⁷⁰⁾ Bu, KEYK Onüçüncü Birleşik Oturumunun sonuçlarında geliştirilmiş olan barış için savaşın önemi konusuna yeni bir yaklaşımdı.

Kongre barış için savaşın sol-oportünist küçümsemelerine ve devrimin yolunu açacak bir araç olarak hizmet edeceği öne sürülen savaşa ilişkin solcu troçkist görüşlere karşı çıktı. Rapor, «Komünistlerin savaştan yana oldukları, umutlarını savaşa bağladıkları devrim için, iktidarın ele geçirilmesi için verilecek mücadelenin olanaklı olacağı bir durumun sanki ancak savaşla yaratılabileceği» yolundaki iftiracı iddiaları yalanladı.⁽⁷¹⁾

Komintern, barış için mücadeleyi bir kilit noktası olarak ele alırken, savaşı engelleme mücadelesinin ufuklarının ne denli gerçek olduğu sorusuna bir yanıt vermek zorundaydı. Yedinci Kongre varolan koşullarda barış için mücadelenin hiçbir olanağı olmayan umutsuz bir mücadele gibi görülemeyeceğine değindi. Bu mücadele dünya sahnesindeki değişen sınıfsal güçler dengesinin, Sovyetler Birliği'nin politik, ekono-

mik ve askeri gücünün artmasının ve dünya devrimci hareketi saflarının güçlenmesinin bir sonucu olarak yeni başarı şanslarına sahipti.

Knorin, barış için mücadelenin yeni olanaklarına ilişkin fikri geliştirirken şöyle dedi: «Ekim Devrimi'nin zaferi ve SSCB'nin etkin bir barış politikası izleyen ve bugün savaş istemeyen tüm ulusları ve devletleri kendi ardına çeken güçlü bir sosyalist devlet haline gelmiş olması, proletaryaya savaş örgütleyicilerinin üzerinde etkili olabilmek için yeni olanaklar sağlamıştır. Bu gücün emekçi halkın geniş yığinsal hareketiyle birleştirilmesi, barış için mücadeleye bugüne dek olandan çok daha büyük bir güç katacaktır.»⁽⁷²⁾

Kongre barışın korunması, hatta savaşın geçici olarak ertelenmesinin SSCB'deki sosyalizmin başarısını, ekonomik ve politik gücünün büyümesini daha da sağlamlaştıracağını ve tüm dünyadaki devrimci proletaryanın ve tüm savaş aleyhtarı güçlerin konumunu güçlendireceğini belirtti. Barış için mücadele, işçi sınıfı partilerine anti-faşist güçleri bir halk cephesi içinde birleştirmek, tüm müttefiklerini ve savaş engellemeyi isteyen herkesi proletaryanın ardında toparlamak için büyük olanaklar sağlıyordu.

Yedinci Kongre, savaşın başlatılmasında bütün ülkelere eşit sorumluluklar yükleyen görüşü benimsemedi, saldırılarını faşist savaş kışkırtıcılarına -Almanya, Japonya ve İtalya- yöneltti. Alman faşizmi barışın başlıca düşmanı olarak tanımlandı.

Kongre, faşist saldırının salt Sovyetler Birliği'ni değil, diğer bazı ülkeleri de tehdit ettiği durumda Avrupa'da faşist saldırganlara karşı ulusal kurtuluş savaşlarının olanaklı olduğu konusundaki önemli sonuca vardı. Pieck, Çekoslovak Komünist Partisi delege-

leri Gottwald ve Sverma, Hollanda Komünist Partisi delegesi De Leeuw ve diğerleri, Kongre'de bu konuda söz aldılar. De Leeuw, Lenin'in I. Dünya Savaşı sırasında Avrupa'da ulusal kurtuluş savaşlarının olanaklı olduğuna ilişkin yorumlarından alıntılar yaptı ve nazilerin birçok Avrupa ülkesini köleleştirmeye koyulduğu bir durumda Lenin'in bu sözlerinin daha da önem kazandığını vurguladı.⁽⁷³⁾

Kongre kararında, herhangi bir küçük devlet bu devletin ulusal bağımsızlığını ortadan kaldırmaya koyulan bir ya da daha fazla emperyalist devletin saldırısına uğrarsa «böyle bir ülkenin ulusal burjuvazisinin bu saldırıyı püskürtmek için sürdüreceği savaşın o ülkenin işçi sınıfı ve komünistlerinin de katılmak zorunda olduğu bir kurtuluş savaşı niteliğine bürünebileceğini» belirtti.⁽⁷⁴⁾ Bu durum, bilimsel sosyalistlerin küçük ülkenin saldırıya hedef olan burjuva hükümetini koşulsuz olarak desteklemesi anlamını taşııyordu. Togliatti'nin tartışmayı kapatırken söylediği gibi proletarya, ülkenin ulusal kurtuluş mücadelesi içinde savunulmasını geniş kitlelerin sınıfsal özlemlerinin savunulmasıyla ustalık ve esneklikle birleştirebilmeli, rejimin demokratikleştirilmesi, özellikle ordunun demokratikleştirilmesi için çalışmalı ve burjuvazinin teslimiyete yönelik her türlü eğilimini daha başından yoketmeliydi. Kongre burjuva hükümetlerinin savunma önlemleri konusunda esnek bir politikadan yana görüş belirtti. Kongre kararları, işçi sınıfı partilerinin «ulusal bağımsızlık savaşçılarının ön saflarında» yer alması gerektiğini ve «kurtuluş savaşını 'kendi' burjuvazilerinin saldırgan güçlerle kendi ülkelerinin çıkarlarına zarar verecek biçimde bir pazarlığa başlamasına izin vermeden bir sonuca götürmesi» gerektiğini belirtti.⁽⁷⁶⁾ Bilimsel sosyalistler ülkelerinin ulusal

çıkarları konusunda gerçek yurtseverler ve kararlı savunucular olarak davrandılar.

Varolan durumda faşist saldırı tehlikesi karşısındaki küçük ülkeler tüm dünya barış güçleri için güvenilir bir destek olan SSCB ile yakın bir işbirliği sağlamaya çalışıyorlardı. Bu istek barış yanlılarının dünya ölçeğinde toparlanabilmesi için elverişli koşullar yarattı.

Emperyalistlerarası keskin uzlaşmaz çelişkiler, özellikle faşist güçlerin saldırıları, SSCB ve o an için barışı korumakta yarar gören kapitalist ülkeler arasındaki işbirliğini olanaklı kılan bir durum yarattı. Sovyetler Birliği'nin barış politikası böyle bir işbirliğinin oluşturulmasına katkıda bulundu. Sovyetler Birliği'nin Milletler Cemiyetine kabul edilmesi (Eylül 1934) ve Mayıs 1935'de Sovyet-Fransız ve Sovyet-Çekoslovak karşılıklı yardım antlaşmalarının imzalanması, Avrupa'da ortak bir güvenlik sistemi ve nazi saldırganlarını püskürtme amacıyla tüm barışsever devletler arasında işbirliğinin temellerini attı.

Yedinci Kongre böylece, sadece işçi sınıfı, emekçi halk ve demokratik tabakaları değil, faşist saldırı tehdidi karşısındaki tüm ülkeleri kapsayan mümkün olan en geniş barış cephesini oluşturma meselesini ortaya attı. Bilimsel sosyalistler savaşa karşı mücadele etmeye hazır olan tüm pasifistleri bu cepheye çağırdılar. Böylesi geniş bir cephenin yaratılması ve tüm güçlerinin hızla eyleme girişmesi, dengeyi barış yandaşlarından yana bozabilirdi.

Kongre kararı, emperyalist bir savaş patlarsa bilimsel sosyalistlerin sömürgeci rejimleri ortadan kaldırmak, barış ve ulusal kurtuluşun yolunu açmak üzere emperyalist savaşı burjuvaziye karşı bir iç savaşa döndürmek için çalışacaklarını belirtti.

Kongre, Sovyetler Birliği'nin, tüm dünya emekçileri adına sosyalizm ve barışın çıkarlarını koruyan ülkenin savunulmasının uluslararası işçi sınıfı hareketinin en önemli görevi olduğunu belirtti. Bilimsel sosyalistlerin SSCB'ye açılacak karşı-devrimçi bir savaş halinde emekçi halkı ellerinden gelen tüm araçları kullanarak Kızıl Ordu'nun emperyalist saldırganlara karşı zaferine katkıda bulunmaya teşvik etmesi salık verildi. Kongre, işçi sınıfı partilerini sosyalizmin ilk vatanını işçi hareketinin hem uluslararası hem de ulusal çıkarlarına uygun esnek bir taktikle savunmak üzere ilkeli bir tavır oluşturmaya yöneltti.

Kongre, bir savaş karşısında en beklenmedik durumların ortaya çıkabileceği konusunda uyarıda bulundu ve tüm bilimsel sosyalist partileri, tüm kadrolarını, tek tek her bilimsel sosyalisti mümkün olan en üst düzeydeki inisiyatif ve kişisel sorumlulukla şimdiden eğitmenin gerekli olduğunu belirtti.

Bilimsel sosyalist partilerin yaklaşan dünya savaşına ilişkin görevleri konusundaki Yedinci Kongre Partileri gelecekte faşizmle girişecekleri silahlı çatışmalar konusunda silahlandırdı.

*Yedinci Kongre ve
Sosyalizmin
SSCB'deki
Zaferinin
Tarihsel Önemi*

Kongre, Manuilski'nin SSCB'deki sosyalist inşanın sonuçları ve bu ülkedeki tarihsel dönüşümlerin dünya devriminin gelişimi açısından taşıdığı öneme ilişkin raporunu izledi. Sovyetler Birliği Komünist Partisi bu raporu Kongreye sunmakla muzaffer işçi sınıfının tarihte ilk kez sosyalizmin ilkelerini nasıl uy-

gulamaya koyduğu konusunda uluslararası işçi sınıfına, tüm dünya emekçilerine hesap veriyordu. SBKP (B), sosyalist ülkeyi büyük bir sanayi gücü ve dünya sosyalist devriminin yılmaz kalesi ve faşizme ve savaş güçlerine karşı zaptedilemez bir burç haline getirmek için ne yaptığını ve ne yapmakta olduğunu gösterdi. Rapor, tüm zaferleriyle sosyalizmin ilk vatanının tüm dünya emekçilerinin amacına hizmet ettiğini ve kazanımlarının «milliyeti ve ırkı, dili ve rengi ne olursa olsun sömürü ve baskıya karşı savaşıyan tüm dünya emekçilerine ait olduğunu» vurguladı.⁽⁷⁶⁾

Kongre delegelerinin belirttiği gibi, sosyalizmin SSCB'deki zaferi, sosyalist sanayileşme, sosyalizmin insanlık tarihinin birbirini izleyen bütün evreleri üzerindeki büyük etkisinin kaynağı idi. Sovyetler Birliği'nin büyük kazanımlarını temel alarak tüm dünya emekçileri, faşizm, emperyalist gericilik ve savaşa karşı verdikleri mücadelelerini daha büyük bir güven ve başarıyla yürütebilirlerdi. Kongre kararları, sosyalizmin SSCB'deki zaferinin «sınıfsal güçlerin dünya ölçeğindeki ilişkilerinde sosyalizmden yana, kapitalizmin zararına yeni, büyük bir değişikliği belirlediğini»,⁽⁷⁷⁾ SSCB'nin dünya politikasını etkileyen büyük bir politik, ekonomik ve kültürel güç, emperyalist gericiliğe, faşizme ve savaşa karşı mücadele eden tüm güçler için bir çekim merkezi haline gelmiş olduğunu belirtti. Kararda dünyadaki devrimci mücadelenin gelişiminin, başarıları dünya işçi hareketinin ve bilimsel sosyalist öncüsünün önemini, sosyalizm düşüncelerinin önemini yücelten Sovyetler Birliği'nin sağlamlaşmasına ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğu belirtiliyordu.

Kongre, faşizm ve emperyalist gericilikle yakında girişilecek olan çatışmanın yükünü SSCB'nin taşıyacağını görerek, uluslararası işçi sınıfı ve tüm işçi

sınıfı partilerinin «SSCB'yi güçlendirmek ve SSCB'nin düşmanlarına karşı mücadele etmek için bütün güçleriyle ve ellerindeki bütün araçlarla yardımcı olmaları» görevini özellikle vurguladı.⁽⁷⁸⁾

*Bilimsel Sosyalist Partiler ve
Komintern'in Yönetim Organları
Arasındaki İlişkilere İlişkin
Sorunlar Üzerindeki Kararlar*

Yedinci Kongre'nin, partiler ve Komintern'in yönetim organları arasındaki ilişkiler sorununa ilişkin kararları çok önemliydi. Kongre, KEYK'ne çalışmalarını dünya işçi hareketinin temel politik ve taktik hedeflerinin oluşturulmasında yoğunlaştırmasını, bunu yaparken her ülkenin somut koşulları ve özelliklerini hesaba katmasını salık verdi ve «bir kural olarak komünist partilerin örgüt içi meselelerine doğrudan müdahaleden sakınmalarını» tavsiye etti.⁽⁷⁹⁾ Bu, işçi sınıfı partilerinin kendi ülkelerindeki sınıf mücadeleleri konusunda daha büyük sorumluluklar almaları ve her ülkede geçerli olan özgül koşullara daha etkili bir biçimde uyarlamalar yapabilmeleri için bağımsız insiyatiflerinin geliştirilmesini amaçlayan bir çizgiydi. Bu çizgi, bir ülkenin bilimsel sosyalist partisinin çalışma biçimleri ve yöntemlerinin, koşulların farklı olduğu bir başka ülkeye klişeleşmiş ve mekanik bir biçimde uygulanmasını ortadan kaldırıyor ve partilileri kardeş partilerin deneyleri konusunda daha yaratıcı ve etkin bir tavır almaya yöneltiyordu. Daha sonra, Haziran 1937'de, KEYK Sekretaryasının bir toplantısında Dimitrov, partiler için daha geniş bir özerklik ve bağımsızlıktan söz etti: «Komintern'in bilimsel sosyalist partilere yönelik bu rehberlik alanında Yedinci Kongre'nin değişiklik yapmış olması doğrudur. Partilerin gi-

derek daha fazla kendi ayakları üzerinde durmaları, kendi politika ve taktiklerini ve kendi fiili önderliklerini her an belirleyebilmeleri gerekir. Ve bunun kesin olarak, tüm bölümlerimizce başarılmasını istiyoruz.⁽⁸⁰⁾ Ancak bilimsel sosyalist partilerin bağımsızlığının artması onlardan ulusal soyutlanma yoluna kaymamak ve hareketin genel ulusal hedeflerine her zaman bağlı kalmak konusunda dikkatli olmalarını talep ediyordu.

Yedinci Kongre, işçi sınıfı partilerinin ulusal ve uluslararası hedefleri arasındaki ilişki meselesini leninist bir anlayışla berraklaştırmak için çok çaba harcadı. Bilimsel sosyalistlerin çalışmalarındaki her türlü ulusal nihilizm belirtisini eleştirdi. Dimitrov, «proleter enternasyonalizmi anayurdunun köklerine nüfuz edebilmek için her ülkede tabiri caizse 'kendini iklime uydurmak' zorundadır. Proleter sınıf mücadelesi ve işçi hareketinin tek tek ülkelerdeki ulusal biçimleri proleter enternasyonalizmiyle bir çelişki içinde değildir; aksine proletaryanın uluslararası çıkarları tam bu biçimleri içinde başarıyla savunulabilir»⁽⁸¹⁾ dedi.

Kongre, işçi sınıfının önünde yürüyen ve ulusun gerçek çıkarlarının savaşçıları olan bilimsel sosyalistlerin her zaman çabalarının uluslararası birliğine özen göstermeleri gerektiğini vurguladı. Bu nedenle, her parti uluslararası devrimci deney içindeki en iyi örnekleri benimsemeliydi. Bu anlamda Yedinci Kongre'nin kararı «kendi deneylerinden olduğu kadar dünya işçi sınıfı hareketinin deneylerinden de yararlanmak için komünist partilere yardım etmeyi» KEYK'nin zorunlu bir ödevi haline getirdi.⁽⁸²⁾ Yedinci Kongre, bilimsel sosyalist partilerin görevleri arasındaki farklılıkları ve karmaşıklıkları gözönüne alarak, işçi sınıfı hareketinin düzeyini yükseltti, bilimsel sosyalist partilerin uluslararası birliğini güçlendirirken daha hare-

ketli ve bağımsız olmalarına yönelik önemli bir adımı da atmış oldu.

Kongre, Üçüncü Enternasyonal'in şu yönetici organlarını seçti: 46 üye ve 33 yedek üyeden oluşan Komintern Yürütme Komitesi; 20 üyelik Uluslararası Denetim Komisyonu. Yürütme Komitesine seçilenler: Gottwald, Dimitrov, Cachin, Kolarov, Koplenig, Kuusinen, Lenski, Manuilski, Marty, Moskvin (Trilisser), Wan Min, Okano (Nosaka), Pieck, Pollitt, Stalin, Thorez, Florin, Foster, Ercoli (Togliatti). KEYK Sekreteryasına üye olarak seçilenler: Dimitrov (Genel Sekreter), Togliatti, Manuilski, Pieck, Kuusinen, Marty ve Gottwald ile yedek üye olarak Moskvin, Florin ve Wan Min idi. Daha sonra 1939'da Diaz ve Ibárruri Sekreteraya seçildiler.

*Komintern'in
Yedinci Kongresi'nin
Tarihsel Önemi*

Üçüncü Enternasyonal'in Yedinci Dünya Kongresi'nin kararları, Lenin'in fikirleriyle dolu olmaları nedeniyle uluslararası işçi sınıfı hareketi ve faşizm, emperyalizm ve savaşa karşı tüm devrimci, demokratik güçlerin mücadelesinin gelişimi açısından birinci derecede tarihsel bir önem taşıyordu.

Kongre gerçek olayların marksist-leninist kapsamlı çözümlemesini ve sınıf savaşları deneyiminin genelleşmesini temel alarak işçi sınıfı hareketi için yeni bir yöneliş ortaya koydu: devrimci mücadelenin sosyalist evresine doğru ilerlemek için yeni ufuklar açan anti-faşist genel demokratik görevleri ele alan birleşik bir işçi ve geniş halk cephesi politikası. Bu yalnızca yeni bir taktik değil, dünyadaki değişen sınıf güçleri dengesinden, nüfusun geniş kitlelerine karşı gi-

derek saldırganlaşan tekelci kapitalizmin artan çelişkilerinden kaynaklanan yeni bir stratejik çizgiydi. Yedinci Kongre kararları işçi sınıfı hareketinin sınıf mücadelesinin acil gereksinmelerine doğal bir tepkisiydi. Kongre marksist-leninist kuramı zenginleştirdi. İşçi sınıfı hareketini ideolojik olarak yeni bir düzeye yükseltti ve faşizm ve savaşa karşı mücadelenin ufukları konusunda net bir anlayışla donattı. Kongre, bilimsel sosyalist parti kadroları için ideolojik ve kuramsal bir okuldu.

Kongre kararları günün en canlı sorunlarına açık bir yanıt verdi. Emekçilere, tüm demokratlara, tüm barış yanlılarına faşizme karşı zafer kazanmanın doğru yolunu, barışa ve sosyal gelişmeye giden yolu gösterdi. Emperyalist gericiliğe karşı insanlığın daha mutlu bir geleceği için mücadelede uluslararası işçi sınıfı ve onun öncüsü -Sovyetler Birliği'nin- artan rolünü gösterdi.

Komintern'in Yedinci Kongre kararları sınıf mücadelesinin en önemli sorunlarının bir çözümlemesini temel alarak geleceğin kapılarını açan bir politika oluşturabileceğini kanıtlayan yaratıcı marksizm-leninizm güçlerini kucakladı.

Yedinci Kongre kararları, işçi sınıfı hareketi içindeki oportünizm dogmatizm ve sekterliğe ağır bir darbe indirdi. Her bilimsel sosyalist parti için en geniş insiyatifin ve yaratıcı çalışmaların yolunu açtı. Kongre, sekter hataları, şu sırada bilimsel sosyalist partilerin yürüttüğü kitle politikası için en büyük engel olarak suçladı. Aynı zamanda yeni yönelişin sağ oportünist bir biçimde yorumlanmasının tehlikesini vurguladı ve partilere «sağ tehlikenin büyüyeceğini akılda tutmalarını» söyledi.⁽⁸³⁾

Komintern'in Yedinci Kongresi, uluslararası işçi

sınıfı hareketinin gelişiminde yeni bir evrenin başlan-
gıcını belirledi.

EYLEMDE YENİ STRATEJİ

*Yedinci Kongre
Tartışmalarının
Yankıları*

Yedinci Komintern Kongresi'nin oluşturduğu yeni politik yöneliş, toplumun çok farklı kesimleri arasında geniş bir yankı uyandırdı. Bilimsel sosyalistler bu kararları program olarak benimsediler. Pravda 29 Ağustos 1935'deki başyazısında «Yedinci Kongrede ana hatları belirlenen yeni yönelişi uygulamaya koyma sorunu, şimdi olanca önemiyle Üçüncü Enternasyonal'in tüm bölümlerinin karşısında durmaktadır. Bu yeni yönelişin klişeleşmiş kısır formüller ve şablonlaşmış şemalarla hiçbir ortak yanı yoktur. Bilimsel sosyalistlerin elinde zafere giden bir anahtar var. Önemli olan bu anahtarı gerektiği gibi kullanmaktır.» diye yazıyordu. Yeni kararların bazı partilerce özümсенmesi ve sekte eğilimlerin gelişmesinden kaynaklanan bazı güçlüklerle karşılaştı. Ancak, Yedinci Kongre kararları ve bazı bilimsel sosyalist partilerin birleşik işçi cephesi mücadelesindeki deneyleri o denli inandırıcıydı ki, sektecilik ve dogmatizm hızla desteğini yitirmeye başladı. Bilimsel sosyalist partiler, yeni yönelişle silahlanmış olarak sınıf mücadelesinde kısa zamanda daha etkin bir konuma geldiler; politik rolleri gözle görülür bir biçimde arttı. Böylece özne etmenin sınıf mücadelesindeki rolü, işçi sınıfı hareketinin güç koşullarda, kitlelerin acil gereksinmelerine ve bilinç düzeylerine uygun bir politika hazırlama konusundaki yeteneklerinin önemi çarpıcı bir biçimde ortaya çıktı. Ko-

mlntern'in 1930'ların ortalarında işçilere çok doğru bir politika sunmuş olması, mücadelenin gelişimini hemen etkiledi. Faşizm 1934'e, bazı ülkelerde bir sonraki yıla dek, ilerlemesini sürdürmüşken, bu tarihten başlayarak emekçi halkın anti-faşist mücadelesi güç ve önem kazandı. Bilimsel sosyalistlerin yeni politikası, işçi sınıfı ve nüfusun diğer demokratik kesimlerinin faşizm ve savaşa karşı verdiği mücadelenin gelişiminde güçlü bir anahtar haline geldi. Komintern'in ideolojik ve politik rolü önemli ölçüde arttı.

Yedinci Kongre kararları sosyal-demokrat işçilerin geniş kesimleri arasında, sosyal-demokrasinin sol grupları arasında olumlu karşılandı. Bu kesimler haklı olarak işçi sınıfının tüm grupları tarafından girişilecek ortak bir eylem için Yedinci Kongre'nin olumlu bir ortam yarattığını düşünüyorlardı. Birçok ülkede sosyal-demokrat işçiler Komintern'in yeni yönelişini hoşnutlukla karşıladılar, bilimsel sosyalistler daha büyük bir güven, eylem birliğine karşı daha güçlü bir istek duymaya başladılar. Sosyal-demokrasinin sağkanat önderleri bu eğilimlerin gelişmesinden ürkerek Yedinci Kongre'ye karşı bir propaganda kampanyası açtılar. Sosyalist İşçi Enternasyonalı Yürütme Kurulu'nun Ekim ayı oturumu arifesinde Sosyalist Enternasyonal Liderlerinden biri olan F. Adler, Yürütme Kurulu'nun tüm üyelerine, bir manevra, sadece «daha esnek bir taktik» olarak tanımladığı Yedinci Komintern Kongresi kararlarına inanmamaları için yakaran uzun bir mektup gönderdi.⁽⁸⁰⁾ Sağ sosyal-demokrat önderlerin Komintern'in Yedinci Kongre kararlarına gösterdikleri tepki, bu politik gücün birleşik işçi cephesi için verilen mücadeleye karşı direnmeyi sürdüreceğini gösteriyordu.

İşçi hareketi ve demokratik örgütler içinde solcu,

yarı-troçkist unsurlar Komintern'in Yedinci Kongre kararlarını «soldan» eleştirmeyi denediler. Komintern'i sınıfsal konumundan vazgeçmek ve reformist ve küçük-burjuva pasifist bir tavır almakla suçladılar. Bu tür «soldan» eleştiriler Yedinci Kongre'nin yeni çizgisinin doğruluğu konusunda kuşku tohumları ekmek ve bilimsel sosyalist saflarda sekter önyargıları beslemek için gösterilen bir çabaydı.

Birleşik işçi ve halk cephesi politikasına birleşik anti-komünist cepheyle karşı çıkılmasını talep eden gerici burjuva basını, Yedinci Kongresi nedeniyle Komintern'e karşı hızlı bir kampanya açtı.

Bütün politik eğilimler Yedinci Kongre'nin, kararları konusundaki tavırlarını açıkladılar. Bu, yeni bilimsel sosyalist yönelişin tüm dünya işçi sınıfı üzerindeki büyük etkisinin bariz bir biçimde kabul edilmesiydi.

KEYK Kadrosunun Yeniden Örgütlenmesi

Yeni yönelişin, Komintern yönetimini, çalışmalarını temel politik ve taktiksel kuralların çerçevelendirilmesinde yoğunlaştırmaya yönelterek bilimsel sosyalist partilerden daha büyük inisiyatif ve hareketlilik talep etmekte olduğu gözönüne alındığında, Komintern Yürütme Kurulu kadrosunun çalışmalarının ve bizzat yapısının yeniden örgütlenmesi zorunlu oldu. KEYK Sekretaryası Eylül 1935'te KEYK işleyişini yeniden düzenlemek üzere bir karar aldı. Bu öneri KEYK Presidiumunun Ekim ayındaki toplantılarında onaylandı. Partilerin günlük yönetimleri doğrudan partilerin kendilerine geçti. Bu durum karşısında, daha önce bir tür fiili önderlik görevi yapan bölgesel sekreterlikler (Län-

dersekretariats) kaldırıldı. KEYK'nin partilere bağlı yetkili temsilcilikler organı da aynı biçimde kaldırıldı, çünkü partilerin yönetim görevlilerinin düzeyi yükselmişti. (*) KEYK'nin eski bölümlerinin yerine sadece iki bölüm kurulmuştu: Personel Bölümü ve Propaganda ve Kitle Örgütleri Bölümü. KEYK Sekretaryasının da bir Bürosu, bir İş Yönetimi Bölümü ve bir Haberleşme Servisi vardı. Genel Sekreter ve KEYK sekreterleri görevlerini partilerin kendi bölümlerini ilgilendiren tavsiyelerin ya da kararların hazırlanmasında önemli bir rol oynayan KEYK temsilcileriyle işbirliği içinde yerine getiriyordu. KEYK'nin her sekreteri, Sekretarya ve Presidiuma karşı, belirli bir grup ülkeden sorumluydu. Yeniden örgütlenme, KEYK'nin bilimsel sosyalist partilerin çabalarını eşgüdümleme gereğine yanıt verecek ve çeşitli bilimsel sosyalist partiler için hazırlanacak politik hedeflerde uzmanlaşmasını sağlayacak bir işleyiş yarattı. Bu, her partinin insiyatifi ve kendi

(*) KEYK'nin, görevlerini bilimsel sosyalist partilerin merkez komiteleriyle çok yakın bir ilişki içinde yerine getiren yetkili temsilcileri, Komintern kararlarını uygulama ve somut politik hedefleri belirlemede partilere büyük yardımlar sağladılar. Bu temsilcilerin çoğu, gönderildikleri ülkelerin bilimsel sosyalistleri arasında büyük ve haklı bir saygınlık kazanmışlardı. Şili Komünist Partisi Başkanı Elias Laferte KEYK temsilcisi Miguel Contreas'ın partiyi ilgilendiren sorunları yakından bildiğini ve «çoğu kimsenin düşündüğü gibi, bir müfettiş olmaktan uzak olduğunu» yazarak şöyle devam etti: «Hayır, Komintern müfettişler değil, yoldaşlar, dostlar gönderdi.» (Bkz Elias Laferte, *Vida de un comunista*, Santiago de Chile, 1957, s. 187.)

Fransız Komünistleri, KEYK'nin Fransız Komünist Partisi'ne bağlı temsilcisi E. Fried'den (Clément) çok olumlu söz ederler. Bir anti-faşist direniş hareketi üyesi olan Fried, İkinci Dünya Savaşı sırasında kahramanlara yaraşır bir biçimde öldü.

kendine yeterliliğinin giderek daha fazla önem kazandığı bir dönemde, uluslararası işçi sınıfı hareketinin karşılıklı ilişkilerinin gelişiminde yeni bir evrenin başlangıcını belirlemede önemli bir ölçüt olacaktı.

*Faşist İtalya'nın
Etiyopya'ya Saldırısına
Karşı Mücadelede
Komintern Ve
Komintern Üyesi Partiler*

Yedinci Kongre'den sonraki birkaç ay içinde, uluslararası proletarya'nın güçlerini Faşist İtalya'nın Etiyopya'daki saldırısına karşı harekete geçirme konusunda Komintern'in ve bilimsel sosyalist partilerin acil önlemler alması gerekti. Bilimsel sosyalist partiler, bundan çok önce, İtalyan faşistlerinin Etiyopya'ya karşı bir savaş planlamakta olduğunu işçilere duyurmuşlardı.

1935 yazında, bilimsel sosyalistlerin etkin katılımıyla, birçok ülkede faşist İtalya'nın saldırgan planlarına karşı geniş bir kampanya açan Etiyopya Halkını Savunma Komiteleri kurulmuştu. 3 Eylül'de Etiyopya halkının ve barışın savunulması için bu komitelerin Paris'te topladığı uluslararası bir konferans yapıldı. İlerici aydınlar, anti-faşist örgüt ve işçi partilerinin temsilcileri, Milletler Cemiyeti'nden savaşı engellemek için kararlı adımlar atmasını ve saldırganlara karşı tüm anti-faşist parti ve örgütlerin birliğini talep ettiler. Bu koşullar altında Sosyalist İşçi Enternasyonalı, Yürütmenin bundan sonra yapılacak ilk toplantısında savaşa faşizme ve Etiyopya'daki tehlikeye karşı bilimsel sosyalistlerle ortak eylemin koşullarını tartışmaya hazır olduğunu açıkladı. Ancak Sosyalist İşçi

Enternasyonalî ve Amsterdam İşçi Sendikası Enternasyonalî Yürütme Komitelerinin 6 Eylül, 1935'deki toplantılarında tüm umutları Milletler Cemiyeti'ne bağlayan bir karar kabul edildi. Her iki reformist Enternasyonal de bir kitle eylemi için çağrıda bulunmaktan kaçındı ve saldırıya karşı kamuoyunu harekete geçirmenin gerekli olduğunu kabul etmekle yetindiler.

Fransa, İngiltere, İtalya, Çekoslovakya ve diğer bazı ülkelerin komünist partileri o sırada savaşı engellemek için tüm işçi örgütlerinin ne tür bir ortak eyleme girişebileceğini belirten somut önerilerle ortaya çıktılar. Sol sosyal-demokrat gruplar ve partiler de uluslararası işçi sınıfının uyumlu eylemlere girişebilmesinin yollarını aramak için çağrılarda bulundular. Komintern Yürütme Kurulu, Etiyopya'daki savaşa karşı birleşik eylem için Sosyalist İşçi Enternasyonalî'ne sunulacak önerilerin formüle edilmesinde önemli bir inisiyatif üstlendi. KEYK'nin İkinci Enternasyonalî'le yaptığı çağrının metni, Sekreteryası'nın 24 Eylül 1935'deki toplantısında onaylandı ve Komintern'in bu konudaki görüşmeler için atadığı delegasyon kabul edildi.⁽⁸²⁾ Bu delegasyon içinde Cachin, Thorez, Pollitt ve Sverma vardı. 25 Eylül'de Sosyalist İşçi Enternasyonalî Sekreteryası'na gönderilen telgraf, İtalyan ve Alman faşizminin askeri önlemlerinin «bir dünya savaşına yol açabileceğini» belirtiyordu. KEYK, yeni bir emperyalist savaşın patlaması tehlikesini gözönüne alarak, iki enternasyonalin «uyum içinde davranması ve ortak çabalarıyla faşist kışkırtıcıların savaş için harekete geçmelerini önlemesi gerektiğini» açıkladı. KEYK Enternasyonaller temsilcilerinin ortak bir toplantısında barışı acil olarak koruma önlemlerinin tartışılmasını önerdi.⁽⁸³⁾

KEYK Sekretaryasının Komintern delegasyonuna verdiği direktifler, Komintern önerilerinin «Yedinci Dünya Kongresi'nin kararları temel alınarak uluslararası ölçekte bir birleşik cephenin işleme konulmasına ilişkin tartışmalarda bir başlangıç noktası olarak» görülmesi gerektiğini vurguluyordu.⁽⁸⁴⁾ Belge, Komintern'in, yığinsal savaş aleyhtarı kampanyalar, İtalya ve Almanya'nın silahlanmasına uygulanacak yasaklama, Milletler Cemiyeti tarafından verilecek cezalar, Süveyş Kanalı'nın faşist İtalya'nın gemilerine kapatılması, İtalyan ve Alman faşizmine, yapılan mali yardımların kısılması vb.ni talep eden önerilerini formüle ediyordu. Bu önerilerin «bir ultimatom niteliğinde olmadığı, delegasyonun sınırlı birkaç noktada da olsa bir anlaşmaya varmaya çalışması gerektiğine» de işaret ediyordu.⁽⁸⁵⁾

Sosyalist İşçi Enternasyonalı Sekretaryası, KEYK'nin telgrafına yanıt olarak, Komintern önerilerini «Yürütme Kurulu'na iletmeyi ve «bir sonuca ulaşır ulaşmaz» kararlarını bildirmeyi vaadediyordu.⁽⁸⁶⁾ Bu gecikme, barış düşmanlarının ekmeğine yağ sürdü. 3 Ekim'de faşist İtalya askerleri Etiyopya'yı istila ettiler.

Komintern Yürütmesi 7 Ekim'de tüm işçilere ve örgütlerine, tüm savaş aleyhtarlarına ve tüm uluslara yönelik «Kahrolsun Savaş» çağrısını yayınladı KEYK bu çağrıda şöyle diyordu: Faşist savaş kışkırtıcılarını yalnız bırakmak ve onlara engel olmak üzere tüm işçi örgütlerinin ve bütün ülkelerdeki tüm barış dostlarının eylem birliğinin sağlanması konusunda bir anlık bile olsa bir gecikme olmamalıdır.»⁽⁸⁷⁾ Çağrı, gerçekleşmesi halinde İtalyan faşist saldırısının sona ermesine yolaçacak bir somut önlemler programı öneriyordu. Aynı gün, Komintern Yürütmesi adına Dimitrov,⁽⁸⁸⁾ SİE'ne Komintern önerilerine olumlu bir ya-

nıt verilmesi acil zorunluluğuna bir kez daha işaret eden ikinci bir telgraf gönderdi.

SİE Yürütmesi, Komintern önerilerini Avrupa ülkelerinde tabanda çok sayıda sosyal-demokratın eylem birliği talep ettiği ve bu kez Komintern'in inisiyatifine olumsuz bir yanıt verilmesi konusundaki umutlarını açıkladığı bir dönemde, 12 Ekim 1935'te Brüksel'deki toplantısında inceledi. Yürütme toplantısına katılan 17 partiden 12'sinin temsilcileri faşist saldırıya karşı birleşik eylemden yana olduklarını açıkladılar. Diğer beş partinin temsilcileri -İngiltere, Hollanda, İsveç, Danimarka ve Çekoslovakya- bilimsel sosyalistlerle birleşik eylemin reddedilmesi konusunda ısrar ettiler. (*)

Eylem birliğinin sağ-kanat sosyal-demokrat önderler tarafından engellenmesi ve bu önderlerin tümüyle Milletler Cemiyeti'nin cezalarından yarar ummaları, barış cephesinin kurulması mümkün birliğini ve sağlamlaşmasını önledi. SİE, uluslararası proletaryanın bağımsız eylemine sırt çevirerek ve kendi eylemlerini kendi burjuva hükümetlerinin dış politikalarına hizmet edecek biçimde düzenleyerek Milletler Cemiyeti'nin vereceği cezaların desteklenmesini talep etmekle yetindi: Böyle bir tavır Milletler Cemiyeti'nin savaşa ve savaş tehlikesine karşı etkili adımlar atmaya çekilmesine de yardımcı olmadı.

Komintern Yürütmesi özel bir kararda işçi sınıfının, barış için mücadelenin çıkarlarını kurban edenleri, savaş aleyhtarı işçi hareketini burjuvaziyle birlik adına bölenleri şiddetle eleştirdi. KEYK, «birleşik cephe muhaliflerinin direnişini bozmak, faşizm ve savaşa karşı mücadelede güç bölünmesine bir son ver-

(*) *Uluslararası Haberler*, 14 Ekim 1935, No: 35

mek üzere» tüm anti-faşistlere bir kez daha çağrıda bulundu.⁽⁸⁹⁾

Komintern ve bağlı partiler, faşist İtalya'nın saldırılarına ve Nazi Almanyasının saldırgan eğilimlerine karşı sayıca hiç de az olmayan gösteriler örgütlediler. İngiltere, Fransa, Yunanistan, ABD, Meksika ve diğer ülkelerin büyük limanlarını savaş aleyhtarı toplantılar ve gösteriler dalgası kapladı. Bazı limanlarda dok işçileri faşist İtalya bandıralı gemilere yükleme ve boşaltma yapmayı reddettiler. Bazı gemilerin tayfaları, saldırgan adına herhangi bir yük taşımayı reddettiler. Çeşitli ülkelerdeki İtalyan elçilikleri ve konsoloslukları göstericiler tarafından kuşatıldı. Etiyopya'daki faşist fetih savaşını protesto dilekçeleri için imzalar toplandı. Savaş ve Faşizmle Mücadele Uluslararası Komitesi, aralarında Kasım 1935 sonunda Paris'te yapılan savaş ve faşizme karşı uluslararası bir konferansın da olduğu çeşitli savaş aleyhtarı eylemleri gerçekleştirdiler. Bir Barış Fonu kuruldu ve saldırı kurbanlarına yardım olarak bağış toplanmaya başlandı.

Ancak sağ sosyal-demokrat bölücülerin hatası yüzünden bu önlemlerin hiç biri gerekli boyutlara ulaşamadı ve saldırgan üzerinde etkili olabilecek güçlü bir uluslararası kampanya haline de gelemedi. Üstelik, birçok ülkedeki sağ-kanat sosyal-demokratlar İtalya ve Almanya'ya verilecek sert cezaların ancak bir dünya savaşına yol açma olasılığı taşıyabileceği ve bu nedenle bu ülkelerle bir anlaşma sağlamaya çalışmanın daha iyi olduğu tezini destekleyen bir propagandayı başlattılar. Bu propaganda, faşist saldırı tehlikesini küçümsüyordu ve işçi hareketi içine Milletler Cemiyeti'nin aldığı önlemlerin barışı korumak için büyük ölçüde yeterli olduğu konusunda yanlış görüşleri sızdırıyordu.

Bu dönemde Komintern, bölümlerini birleşik işçi ve halk cephesi politikasını daha büyük bir cesaretle uygulamaya yöneltti. KEYK Presidiumu ve Sekreterya'sının çeşitli bilimsel sosyalist partilerin görevlerine ilişkin kararlarında, bu partilerin anti-faşistleri birleştirme konusunda esnek adımlar attığı vurgulanıyordu. KEYK, Yunanistan'da monarko-faşist gericiliğin tüm muhaliflerinden oluşan geniş bir cephe fikrini onayladı ve Komünist Parti'nin Liberal Parti de dahil tüm cumhuriyetçi güçlerle birleşme önerisini destekledi.⁽¹⁰⁰⁾ KEYK 1935 Kasım'ının başında İspanya Komünist Partisi'ne yaptığı tavsiyede halk cephesinin kurulması için daha etkin çabalar gösterilmesini istedi ve giderek artan faşist darbe tehdidi karşısında Jacques Duclos'yu İspanya Sosyalist Partisi'nin öteki önderlerini «Komünist Parti'yle halk cephesi türünden bir anlaşmaya varmanın gereğine» ikna etmeye çalışması için sol-kanat sosyal-demokratların önderi Largo Caballero ile görüşmelerde bulunmak üzere göndermeye karar verdi.⁽¹⁰¹⁾ Bu arada sol-cumhuriyetçilerle ilişki kurma meselesi de ortaya atıldı.

KEYK Presidiumu 20 Kasım'da parti temsilcileriyle ortak olarak birleşik cephe taktığının uygulanmadaki aksaklıklar meselesini ele almak üzere toplandı. Toplantıda söz alan Kuusinen, bilimsel sosyalist partilerin şimdiye dek birliğe muhalefet edenlerin direnişini kırabilecek etkin kitlesel eylemler koymaksızın birleşik cephe için genel bir propaganda yürüttüklerini söyledi. Bu edilgenliğin üstesinden gelinmeliydi.

KEYK Presidiumu 1 Aralık 1935'deki toplantısında Alman Komünist Partisi'nin Dördüncü Kongre so-

nuçlarını tartıştı ve Almanya'da geçerli olan somut koşullarda birleşik cephenin boyutlarını genişletmek üzere bazı tavsiyelerde bulundu. Almanya'da faşizme karşı tavır alabilecek burjuva partisi kalıntılarının olduğuna ve halk cephesinin, proletaryanın geçici müttefiklerini bile birleştirebileceğine işaret edildi.⁽¹⁰²⁾

Ancak Komintern, yeni politik çizginin uygulanmasında, kitleleri toparlama çalışmaları gevşetilerek sosyal-demokrat ve küçük-burjuva partilerinin yönetimleriyle yapılacak görüşmelere gereğinden fazla önem verilmesi halinde ciddi sağ-oportünist tehlikelerle karşılaşılabilceğini de gözönüne aldı. O sıralarda bilimsel sosyalist partilerin bazıları bu tür hatalar işlemişti. Komintern Yürütmesi, özellikle 1935 sonu ve 1936 başlarında KEYK Sekretaryası ve Presidiumu'nda Çekoslovakya Komünist Partisi'nin görevleri tartışılırken sağ hataların tehlikelerine ışık tuttu. Gottwald, Parti'nin kitleleri canlı eylemler için harekete geçirmek yerine parlamento grubunun sorumluluğunda atılan bazı hatalı adımlarla parlamenter bağlantılara öncelik verme eğilimi gösterdiğine işaret etti.⁽¹⁰³⁾ Bazı partilerin yeni yönelişi uygularken sağ-oportünist yollara başvuruabileceği kuşkusunu, Komintern'i Çekoslovak sorununda bazı aşırı keskin eleştiriler taşıyan bir karar almaya zorladı. Ancak, KEYK Sekretaryası ve Presidiumu'nun bir toplantısında sağ-kanat hataların düzeltilmesinin partiyi sekterliğe kaydıracak bir konuma yol açmaması gerektiğine işaret edildi.⁽¹⁰⁴⁾

Komintern, birleşik işçi ve halk cephesi konusunda cesur bir politika izlenmesi üzerine işçi sınıfı hareketinin bazı önderlerinin belirttiği abartılmış kuşku-ları oldukça hızlı bir biçimde ortadan kaldırdı.

Böylece KEYK Sekretaryası 21 Şubat 1936'daki toplantısında, Fransa'daki işçi sendikalarının birliğini

amaçlayan kongre için yapılan hazırlıklara ilişkin sorunları tartışırken, Lozovski'nin Fransız Komünist Partisi'nin işçi sendikası politikasına ilişkin bazı sektör kuşklarını reddetti. Dimitrov, Manuilski ve diğerleri, FKP'nin işçiler arasında işçi sendikası birliğini sağlamayı amaçlayan işçi sendikası politikası hakkında olumlu değerlendirmeler yaptılar.⁽¹⁰⁵⁾

KEYK, çeşitli partilerin ortaya attığı sorunlar üzerinde tavsiyeler geliştirirken varolan sektör önyargıları kararlı bir biçimde kırdı. Birleşik Cephe taktiklerinin başlıca sonuçları ve savaş aleyhtarı mücadelenin en önemli görevlerine ilişkin meselelerin tartışıldığı, Mart-Nisan 1936'da yapılan KEYK Presidiumu toplantısı bu konuda önemli bir rol oynadı. Toplantıya, birçok partinin temsilcileri de dahil KEYK Presidiumu üye ve yedek üyelerinin hemen hemen tümü katıldı.

Presidium, Fransa, ABD, Polonya, Almanya, Çekoslovakya ve İngiltere Komünist Partilerinin deneylerini ve Çin'deki anti-emperyalist mücadelenin sorunlarını ayrıntılı olarak inceledi. Fransa, İspanya ve diğer birkaç ülkedeki birleşik cephe politikalarının kesin başarılarına değinildi. Dimitrov, yeni yönelişin doğruluğunun «artık ortada, onanmış ve kanıtlanmış» olduğunu söyledi. Halk cephesinin somut biçimlerinin yaratılma olanakları tartışıldı. Yeni politikanın birçok ülkede yeterince somut olmadığı, «kitleleri harekete geçirecek sloganların henüz bulunamadığı» vurgulandı⁽¹⁰⁶⁾. Bu özellikle savaş aleyhtarı mücadele için geçerliydi. «Günümüzdeki kesin mücadelenin savaşa karşı somut programının» geliştirilmesi ve sosyal-demokrat partilerin önemli bölümüyle faşizm ve savaşa karşı verilen mücadelede bir birliğe varılması konusunda istek belirtildi.⁽¹⁰⁷⁾

Savaş aleyhtarı mücadelenin sorunları, KEYK Presidiumu'nun Mart-Nisan 1936 toplantılarının ana konusu oldu.

Faşizm bazı ülkelerde işçi sınıfına boyun eğdirmişti, şimdi de diğer ulusların haklarına ve bağımsızlıklarına saldırıyordu. Hitler Almanyası ve emperyalist Japonya'nın saldırgan planları uzun vadede SSCB'ye yönelikti. Uluslararası faşizmin ve emperyalist gericiğin ana amacı hâlâ Sovyetler Birliği'ne karşı savaştı. Dimitrov, «şu sırada nazi saldırıları doğrudan doğruya Çekoslovakya, Avusturya, Fransa Polonya'yı hedef alıyor» ve «Doğuda Sovyetler Birliği'ne indirilecek bir darbe büyük bir olasılıkla Hitler'in planları içinde ilk sıralarda yer almıyor.» dedi.⁽¹⁰⁸⁾ Uzak Doğu'da da Japonya ilk darbesini Çin halkına yöneltiyor ve bir sonraki adım olarak SSCB'ye yönelteceği saldırıyı, hazırlıyordu. Bu durumda Avrupa ülkelerinin bilimsel sosyalist partileri, halklarını nazi saldırısına karşı hazırlamak zorundaydılar. Bu anlamda, burjuva hükümetlerinin savunmaya yönelik önlemleri, askeri bütçeler, Milletler Cemiyeti'nin eylemleri vb. karşısındaki tavırlarını belirlemek zorundaydılar,

Presidium üyeleri, faşizmin tehdit ettiği ülkelerdeki burjuva hükümetlerinin alacağı savunma hazırlıklarına karşı olumsuz bir tavır almanın yanlış olacağını ve işçi sınıfı hareketinin uluslararası politika sorunlarında olumlu bir programla ortaya çıkması gerektiğini belirttiler. Barışı savunan tüm güçleri sağlamlaştırabilecek böyle bir programın somut noktaları tartışıldı. Faşist saldırının doğrudan tehdit ettiği ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin faşizm tehlikesini yok sayarak bu tehlikeye gözlerini kapamamaları; bu ülkelerin savunulması için alınan önlemlerde, parlamentonun çeşitli askeri komisyonlarında etkin olarak

yer alırken, ordu içindeki çalışmayı partinin genel politikasının temel bir unsuru haline getirmeleri gerektiğine işaret edildi.⁽¹⁰⁹⁾

KEYK Presidiumu'nun 1 Nisan 1936 tarihli kararı «faşist savaş kışkırtıcılarının yok edilmesi ve barış için verilen mücadele, bugün uluslararası proletaryanın tümünün en önemli görevidir» diye vurguluyordu.⁽¹¹⁰⁾ Bilimsel sosyalist partiler kendi ülkelerinin savunma meseleleriyle işçilerin demokratik haklarının genişletilmesi, faşist ve gerici unsurlardan temizlenmesi gereken ordunun demokratikleştirilmesi ve işçi ve köylü kitlelerin en acil istemlerinin karşılanması konusunda ki hedefler arasında mümkün olduğu kadar yakın ilişkiler kurmalıydı. Ancak bu önlemler özellikle ordunun demokratikleştirilmesi uygulamaya konduğunda ulusun savunma kapasitesi faşist bir saldırıyı karşılayacak biçimde güçlendirilebilirdi. Burjuvazi, devlet mekanizması ve orduyu emekçi halka karşı kullandığı sürece bilimsel sosyalistler burjuva hükümetlerinin askeri politikasını ve askeri bütçesini bütünüyle destekleyemezlerdi. Ancak karar, bunun somut olaylar karşısında bilimsel sosyalistlerin kitleleri savaşın dehşetinden korumayı (gaz geçirmeyen sığınaklar, maskeler, ambulans yardımları vb.) ve faşist saldırı tehlikesi karşısında ulusun savunma kapasitesini güçlendirmeyi hedefleyen önlemleri desteklemeleri olanağını dışlamadığını belirtiyordu.

KEYK Presidiumu, Milletler Cemiyeti'nin barışı korumaya gerçekten yönelik önlemlerinin desteklenmesini kararlaştırdı ama bilimsel sosyalist partileri bu önlemlerin tutarsızlıklarını ve yetersizliklerini eleştirmekle görevli kıldı. Komintern, Sosyalist İşçi Enternasyonal ve Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonal'iyle birlikte, SSCB'yi de içine alacak evrensel bir yar-

dımlaşma paktı için çalışmaya hazır olduğunu belirtti. Barış cephesinin güçlendirilmesinin ve daha etkin kılınmasının bir aracı olarak, her ülkede ve uluslararası planda sendikal birliğin, olağanüstü önemi vurgulandı. KEYK Presidiumu'nun kararları Yedinci Kongre'nin barış mücadelesine ilişkin bazı hedeflerini somutlaştırmakla kalmadı, onları geliştirdi ve kendi ülkelerinin faşist saldırıdan savunulmasına ilişkin meselede etkin bir politika yürütmeleri için bilimsel sosyalist partilere kuramsal bir temel sağladı.

*Komintern Ve
Fransız Komünist Partisi'nin
Halk Cephesi İçin
Verdiği Mücadele*

Yeni yönelişle donanmış olan Komintern ve bölümleri, kitleleri hızla birleşik işçi ve halk cephesine kazanan politikayı uygulamaya başladılar. Bilimsel sosyalist partiler, Yedinci Kongre'nin sonuçlarını kendi ülkelerindeki koşullara yaratıcı bir biçimde uygulayarak sınıf mücadelesinin karmaşık sorunlarını ele alma ve kitleleri birleştirme konusundaki yeteneklerini ortaya koydular. 1935-1937 dönemi uluslararası işçi ve anti-faşist hareketinin birkaç ülkede gericiliğe ciddi darbeler indirmeyi ve birçok kesimde geri çekilmeye zorlamayı olanaklı kılan çalışmalarının arttığına ve yükseldiğine tanık oldu.

Fransız Komünist Partisi, etkili bir politika geliştirdi. Sosyalist ve Radikal parti üyelerinin büyük bölümünü Halk Cephesi programına kazanmayı başardı. Bu cephenin oluşturulmasıyla birleşik işçi cephesi de güçlendi. 1936 baharında Confédération Générale du Travail ve Confédération Générale du Travail Unitaire'in birleşmesiyle yönetiminde FKP'lilerin de

bulunduğu bir tek birleşik Genel İşçi Konfederasyonu (GİK veya CGT) yaratılmıştı. GİK'nin üye sayısı hızla arttı. Halk Cephesi'nin 1936 seçimlerindeki zaferi işçi sınıfının köylülük ve kentli orta tabakaların içindeki çalışmalarını daha da geliştirmeye yarayacak geniş olanaklar yarattı. 1936 yazında daha kapsamlı toplumsal ve ekonomik reformlar talebiyle başlayan güçlü grevler tüm ülkeye yayıldı.

Kitlesel hareket, işverenler üzerinde güçlü bir baskı sağladı ve seçimlerden sonra Halk Cephesi'nin desteğiyle kurulan Leon Blum hükümetini reformlar yapmaya zorladı.

İşçiler %7 ilâ 15'e kadar bir ücret artışı ve asgari ücret güvencesi sistemi elde etmeyi başardılar; işçilerin koşullarını görüşmelere temel alan toplu sözleşmelere başlandı. Bir burjuva ülkesinin yasaları tarihinde ilk kez ulusal ölçekte kırk saatlik iş haftasını ve ücretli tatili kabul etti. İşçi sendikaları fabrikalardaki haklarını oldukça genişlettiler.

Bu arada köylülük ve kentli orta tabakaların bazı talepleri de karşılandı. Böylece bilimsel sosyalistlerin öne sürdüğü halk cephesi politikası Fransız halkına çok büyük toplumsal kazanımlar sağladı.

Fransa'daki Halk Cephesi, faşist barbarlıktan korunma konusunda ülkeye büyük yararlar sağladı. İşçi sınıfı saflarının birliğini güvence altına alarak ve orta tabakaların geniş kitlelerini ardında toparlayarak, faşist birliklerin planlarını ve entrikalarını boşa çıkardı. Bu başarılar uluslararası açıdan büyük önem taşıyordu. Faşizm o dönemde bütün Batı Avrupa'da egemenlik kurmakta başarısızlığa uğradı.

Fransa işçi sınıfı, Halk Cephesi politikası sayesinde genel demokratik mücadelenin öncü gücü ve ülkenin etkin bir itici gücü olarak gelişti. Halk Cephesi

politikası, ülkenin çıkarlarına ihanet eden tekelci egemen çevrelere karşı ulusu birleştirmeyi amaçlayan gerçekten yurtsever bir politikaydı. Halk Cephesi politikası, Komünist Parti'nin kendisini geliştirmesinde yaşamsal bir rol oynadı. FKP, kitleler arasındaki etkisini artırdı ve emekçi halkın kitle örgütleriyle bağlarını güçlendirdi. FKP'nin üye sayısı 1936 ortalarından 1937 sonlarına kadar sekiz kat artarak 320.000'e ulaştı.

FKP ülke içinde Halk Cephesi için verilen mücadeledenin temel politik gücüydü. Komintern'den sürekli olarak ideolojik ve politik yardımlar alarak Halk Cephesi programı için cesaret ve esneklikle çalıştı. Komintern'in yönetim organları FKP'nin en önde gelen önderleriyle birlikte Fransa'daki işçi hareketinin ve anti-faşist hareketin başlıca sorunlarını sistemli olarak tartıştılar.

Halk Cephesi partilerinin Fransa'da parlamento seçimlerindeki başarısından sonra KEYK Sekretaryası Parti'nin Halk Cephesi hükümeti karşısındaki tavrı meselesini tekrar tekrar tartıştı. Fransa'daki Halk Cephesi daha çarpıcı bir zafer kazanmış ve daha geniş halk kitleleri arasında bir birlik sağlanmış olsaydı bir FKP ve FSP hükümeti kurmanın olanaklı olacağı belirtildi. Ancak böyle bir birliğe henüz varılamamıştı. Hükümet, Radikaller ve diğer gruplar olmazsa yapamazdı. FKP'nin hükümet içinde yer alması Radikalleri ürkütür ve gericilerin halk cephesi hükümetine karşı bir cephe saldırısı başlatmaları için bir alarm olabildi. ⁽¹¹¹⁾ Bu nedenle KEYK Sekretaryası bilimsel sosyalistlerin Leon Blum hükümetinde yer almaları meselesini bir ilke sorunu değil, politik bir çözüm meselesi olarak inceledi. Kitle mücadelesinin daha ileri bir aşamasında böyle bir katılımın olabileceğine işaret edildi.

KEYK Presidiumu Haziran 1936'da, Parti'nin Halk Cephesi programının yürütülmesinde hükümetle dü-rüst ve sadık bir işbirliğine gireceğini ve bu hükümeti destekleyeceğini vaadeden FKP MK'si Birleşik Oturum kararını onayladı. KEYK, varolan durumda Komünist Parti'nin hükümete katılmasının Halk Cephesine hiç bir yarar sağlamayacağı konusundaki Birleşik Oturum görüşüne katıldı. KEYK Presidiumu, FKP'nin hükümete katılmaktan vazgeçerken gözönüne aldığı nedenleri ve unsurları özenle tartarak, varolan durumda ana görevin Halk Cephesi programının yürütülmesi olduğunu ve bunun Halk Cephesi partileri ve örgütleri arasındaki işbirliğinin daha da geliştirilmesini ve bu cephenin tabanda kitleler arasında güçlendirilmesini gerektireceğini, kararında vurguladı⁽¹¹²⁾

FKP'nin mücadelesinin ortaya koyduğu bu sorunların incelenmesi, Komintern Yedinci Kongresi'nin bir halk cephesi hükümetine bilimsel sosyalistlerin katılma olasılığına ilişkin kararını somutlaştırmasına ve böyle bir katılımın şartları ve önkoşulları meselesini daha derinleştirmesine olanak verdi. Komintern, FKP'nin SFIO ve Radikal-Sosyalistlerle olan bağlarını onlarla girişeceği ortak eylem için güçlendirmeye yönelik önlemlerini destekledi. Ciddi bir ilgi gerektiren bir başka soru Katolik kitlelerin mücadeleye çekilmesi idi. Thorez'in ileri sürdüğü Katoliklere «el uzatma» politikası Komintern'de olumlu karşılandı.

Blum hükümeti, Halk Cephesi programını yürütmekte kaypak davranmaya başlayınca varolan koşullarda bu hükümetin istifası, politik bir sağa kayış demek olacağından Komintern Yürütmesi FKP'yi bir hükümet bunalımını zorlamama konusundaki çabalarında destekledi.⁽¹¹³⁾

1937'de Blum hükümetinin istifası ve Radikal Chau-

temps hükümetinin iktidara gelmesinden sonra Komintern Yürütmesi FKP'nin Halk Cephesi'nin içten zayıflatılması çabalarından koruyabilmek için gösterdiği zorlu çabalarında FKP'ye yardımcı oldu.

*Komintern Ve
İspanya'daki
Ulusal-Devrimci Savaş
Sorunları*

1930'ların ikinci yarısında kapitalist ülkelerde yükselen işçi hareketinin ve demokratik hareketin doruk noktasına İspanyol halkının ulusal-devrimci savaşı içinde ulaşıldı. İspanyol Komünist Parti'sinin izlediği politika sayesinde Şubat 1936'da, parlamento (Cortes) seçimlerinde gerici partileri ağır bir yenilgiye uğratan bir Halk Cephesi yaratıldı. Ülkede bir demokratik devrim gelişmeye başladı.

Komintern Yürütme Kurulu, o dönemde İspanyol Komünist Partisi'ni demokratik reformlara yöneltmişti. KEYK, direktiflerinde ülkedeki faşizmin hâlâ oldukça büyük desteğe sahip olduğunu «ve halk cephesi programını baltalamak için bir iç savaşı kışkırtmaya çalışacağını» ısrarla vurguluyordu.⁽¹¹⁴⁾ KEYK Sekreteryası ve İspanyol Komünist Partisi önderliği Mayıs 1936'da İspanyol emekçilerinin başlıca amacının, içinde bulunulan dönemde burjuva demokratik devrimden sosyalist devrime geçişi gerçekleştirme görevini üstlenmeden, demokratik bir cumhuriyet için mücadele etmek olduğunu açıkça belirttiler.⁽¹¹⁵⁾ Komintern sosyal-demokrat ve anarko-sendikalist işçilere yaklaşma, Katolik kitlelere ulaşma yollarını arama çabalarında, İKP'yi destekledi. Orduyu gerici monarşistlerden ve faşist tertipçilerden arındırma, işçi ve köylü milisini güç-

lendirme görevlerine özel bir önem verildi. Komintern, İKP'nin, tutarsızlıklarını eleştirmekten vazgeçmek-sizin sol-cumhuriyetçi hükümeti destekleme çizgisini ve gelecekte kurulması mümkün olan bir halk cephesi politikasına yönelik tutumunu onayladı.⁽¹¹⁶⁾

Demokratik devrimin gelişmesinden ürken İspanya'daki gerici güçler Temmuz 1936'da faşist güçlerce dışardan -Almanya ve İtalya'ca- desteklenen bir ayaklanmayı başlattılar. İspanya'da faşizme karşı uluslararası ölçekte muhteşem bir savaş başladı. Tüm cumhuriyetçi güçleri Alman ve İtalyan müdahillerince desteklenen faşist asilere karşı birleştirme mücadelesi kapsamlı genel demokratik reformlar için verilen mücadeleyle içiçeydi. Bir tarımsal reform başlatıldı, büyük işletmeler ulusallaştırıldı ve sosyo-politik yaşamın tümü demokratikleştirildi. Sol Sosyalist Largo Caballero başkanlığındaki yeni hükümete katılan Komünist Parti isyancılara ve müdahalecilere karşı askeri bir zafer elde etmek için büyük bir güç harcayarak ısrarla tüm anti-faşistleri birleştirmeyi amaçlayan bir politika izledi.

Ülke içinde gelişen demokratik devrim daha önce bilinen burjuva-demokratik devrimlerin çok ötesine geçti. Devrimin niteliği ve hedefleri İspanyol Komünist Partisi ve diğer bağlı parti temsilcilerinin katıldığı Komintern yönetim organlarında ayrıntılı bir araştırma konusu oldu.

KEYK Sekretaryası daha 18-19 Eylül 1936'da Manuilski'nin İspanya'daki duruma ilişkin bir raporunu tartışırken, bu ülkedeki devrimin niteliği meselesini ortaya attı. Bu meseleye Dimitrov, Codovilla, Florin, Kuusinen, Pieck, Gottwald, Pollitt ve diğerlerinin katıldığı bir tartışmada da değinildi. Dimitrov bir yanda dünyadaki sınıf güçleri dengesi ve Sovyetler Bir-

liği'nin varlığı, öte yanda birkaç büyük devlette faşist diktatörlüğün varlığı karşısında burjuva-demokratik devrim ve burjuva-demokratik devlet meselesinin farklı bir biçimde ortaya konması gerektiğini söyledi. Halkın uğrunda mücadele vermekte olduğu İspanyol demokratik cumhuriyeti, eski demokratik cumhuriyet değil, «gerçek bir halk demokrasisine sahip özel bir devlet» olacaktı. Gerçi bir Sovyet devleti değil, ama burjuvazinin gerçek sol unsurlarının katılacağı anti-faşist bir sol-kanat devleti» olacaktı.⁽¹¹⁷⁾

Dimitrov, bir devletin temelde ya kapitalist ya da sosyalist bir devlet olacağı anlamındaki eski kurallara meydan okuyarak, şimdi halk cephesinin belirleyici bir önemi taşıdığı» demokratik bir devletin ortaya çıkmakta olduğunu söyledi. «Burada sorun kapitalist özel mülkiyeti tümüyle ortadan kaldırmadan üretimi örgütleme; üretimi işçi sınıfı ve yandaşlarının... yani küçük-burjuvazi ve köylülüğün katılımı ve denetimiyle örgütleme sorunudur. Kuramsal olarak buna işçi sınıfı ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünün özel bir biçimi demek doğru bir ifade olabilir» dedi⁽¹¹⁸⁾

Togliatti, İspanyol devrimi ile ilgili makalesinde bu devrimi yeni uluslararası koşullar ve proletaryanın artan rolü altında yürütülen bir halk devrimi, ulusal anti-faşist bir devrim olarak tanımladı; «İspanya'da kurulmakta olan demokratik cumhuriyetin... yeni tip bir demokratik cumhuriyet»,⁽¹¹⁹⁾ bir «yeni demokrasi» olduğu sonucuna vardı.

İspanyol Komünist Partisi Genel Sekreteri José Diaz o dönemde kavganın, ayrıcalıklı sınıfların egemenliğinin sona erdirildiği ve emekçilerin durumlarını geliştirebilecekleri «yeni tip bir demokratik cumhuriyet için»⁽¹²⁰⁾ verildiği tezini formüle etti.

Yeni tip bir devrim ve bir yeni demokrasi devleti

tezi Komintern'in Yedinci Kongresi ve Lenin'in devrim öğretilerinin kuramsal önermelerinin yaratıcı bir biçimde daha da geliştirilmiş olduğunu ortaya koyuyordu. Lenin Ekim Devrimi arifesinde devrimlerin çokçeşitliliğinin burjuva devrimi ve proleter devrimi arasındaki bir anti-teze indirgenemeyeceğini yazmıştı.⁽¹²¹⁾ Daha sonra, gerçek yaşamda «arı» biçimde bir devrimin olamayacağını, devrimin gelişmesi biçimlerinin ve yollarının hazır şemalara uymadığını ve devrimlerin her zaman şemalardan daha karmaşık olduğunu, genellikle devrimlerin açık, düz ve en kolay gibi görünen bir yol izlemediğini sık sık söyledi. Lenin'in daha 1920'de; Batı ülkeleri bilimsel sosyalistlerini olanca güçleriyle, olanca dikkatleriyle proleter devrime geçişin ya da yaklaşımın biçimlerini aramaya» çağırmış olmasının nedeni buydu.⁽¹²²⁾ İşçi sınıfı hareketi, yeni tip bir demokratik devrim ve bir «yeni demokrasi» devletinden mücadelenin sosyalist aşamasına geçme yaklaşımını kuramsal olarak keşfetti ve yaşama uygulamaya başladı. Tüm bunlar, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin stratejisi için son derece önemlidir.

Komintern ve İspanyol Komünist Partisi'nin ulusal devrimci savaşın ve itici güçlerinin niteliğini ayrıntılı bir biçimde incelemesi, İspanyol komünistlerinin halk cephesinin mümkün olan en büyük güce kavuşmasına ve isyancılar ve müdahalecilere karşı zafer kazanmak için sosyalistler (İspanya Sosyalist Partisi-çn.) ve anarko-sendikalistlerle yakın militan işbirliği oluşturulmasına yönelik politikalarına güçlü bir temel sağladı. KEYK Presidiumu 28 Aralık 1936'da ulusal laştırmanın cumhuriyetin savunulmasına yönelik çıkarılara hizmet etmesi ve sadece faşist ayaklanmada doğru olan ya da dolaylı olarak yer almış olanlara ait

İşletmelere uygulanması gerektiği yolundaki Parti çizgisinin doğruluğunu onayladı. KEYK, faşist sahiplerinden alınıp kamulaştırılmış toprakların köylülere devredilmesi kararını, küçük ve orta mülk sahiplerinin mülkiyet haklarının korunması ve güvence altına alınması, kent ve kırdaki emekçilerin mükellefiyetine son verilmesi politikasını da onayladı. KEYK varolan koşullar altında halk cephesinin ve faşist isyancılara karşı mücadelenin ortak amaçlarını engelleyebilecek bir politika olarak köylü tarımının kollektifleştirilmesi girişimlerini suçladı.⁽¹²³⁾

İspanya'daki halk cephesi politikası, SBKP (B) önderleri ve SSCB Hükümetinin mektubuyla daha da ilerletildi. Stalin, Molotov ve Voroshilov'un imzalarıyla Largo Caballero'ya gönderilen 21 Aralık 1936 tarihli bu mektupta İspanyol Hükümetine aşağıdaki dostça öğütler veriliyordu:

«(1) İspanya gibi bir tarım ülkesinde büyük önem taşımamasından ötürü, köylülere özen gösterilmelidir. Köylülerin, çıkarlarına hizmet edecek tarımsal ve mali politika kararları almak, köylüleri orduya çekmek ya da faşist ordu saflarının ardında köylü gerilla müfrezeleri oluşturmak da yararlı olacaktır. Köylülerin yararına alınacak kararlar bunu da kolaylaştırabilir.

«(2) Kentli küçük ve orta burjuvazi, hükümetin yanına kazanılmalı ya da hiç değilse, kamulaştırma girişimlerinden korunarak ve olabildiğince özgür bir biçimde ticari faaliyetlerini yürütebilmeleri sağlanarak olumlu bir tarafsızlık tavrı almalarına olanak verilmelidir. Bunlar başarılmazsa nüfusun bu kesimleri faşistleri destekleyecektir.

«(3) Cumhuriyetçi Parti'nin önderleri itilmemeli, aksine kazanılmalı, daha yakına çekilmeli ve hükümetle aynı yönde çalışmaya teşvik edilmelidir.»⁽¹²⁴⁾

Bu tavsiye tüm cumhuriyetçi güçlerin isyancılara ve müdahalecilere karşı geniş bir birlik kurmaları fikrini gözönüne alıyordu.

İspanyol Komünist Partisi yönetimi ve Komintern, İspanya'daki halk cephesini zayıflatma çabalarının tümüne en kesin tepkiler gösterdiler ve geniş kitleleri faşizme karşı mücadelede toparlamak için önlemler geliştirdiler. Komintern, İKP'nin anarko-sendikalist işçilere yakınlaşmayı ve faşist isyancılar ve müdahalecilerin giderek daha fazla bölgeyi ele geçirmekte olduğu bir sırada «özgür komünizm» adını verdikleri şeyi biran önce kurmaya çabalayan anarşistlerin mace-racı deneylerine karşı koymayı amaçlayan esnek bir politika oluşturmalarına yardım etti. İspanyol Komünist Partisi, ilerlemekte olan müdahalecileri püskürtmek için cumhuriyetçi güçlerin daha geniş birliğini sağlama çabası içinde, KEYK'nin yardımıyla 1938'de yeni bir slogan öne sürdü: Tüm Yurtsever İspanyollar Cephesi. Bu amacı gözönüne alarak küçük ve orta özel mülkiyetin kamulaştırılması uygulamalarında aşırılıklara son verilmesini ve küçük ve orta mülk sahiplerinin zararlarının ödenmesini, cumhuriyete bağlı tüm yurttaşlara dinî özgürlük güvencesi verilmesini talep etti.

Bu yıllarda İspanya'da işçi hareketi içindeki iki akım arasında -Komünistler ve Sosyalistler (sosyal-demokratlar -çn) - daha yakın bir ittifak kurma süreci oldukça ilerledi. Komünistler ve sosyalistlerin denetimindeki işçi sendikaları birleşti ve bunu iki partinin gençlik örgütleri izledi. O güne dek genç sosyalistlerin bir lideri olan Santiago Carrillo, birleşik örgütün önderlerinden biri haline geldi. Katalonya'da dört işçi partisinin birleşmesinin sonucu olarak Birleşik Sosyalist Parti kuruldu. 1937'de Komünist Parti ve İspanyol sosyalistleri bir Ulusal İrtibat Komitesi oluşturdular ve

bir ortak eylem programı hazırladılar. Birleşik bir proleter partinin oluşturulma hazırlıkları başlamak üzereydi. Komintern bu gelişmeleri yakından izledi. Sosyalistlerin bir kısmının böyle bir birleşme için henüz hazır olmadıkları ortaya çıkınca, Komünist Parti ve KEYK Komünistlerin «Komünist Parti'nin Sosyalist Partiyle birleşmesini zorlamamaları gerektiği», önemli olanın «her iki partinin hükümet içinde, hükümet organlarının tümünde, işçi sendikalarında, orduda, sanayinin yönetiminde de parlamento ve belediye seçimlerinde eylem birliği» olduğu sonucuna vardı.⁽¹²⁵⁾ Komünist Partiye katılmaya hazır olan sosyalistlerin eylem birliğini güçlendirmek ve iki partinin birleşmesini sağlamak için Sosyalist Parti içinde çalışmayı sürdürmelerinin daha büyük yararlar sağlayacağına ikna edilmeleri salık verildi. Cumhuriyetin cephelerdeki yenilgisi ve Sosyalist Parti içindeki teslimiyetçi unsurların canlanmasıyla ortaya çıkan sonraki olaylar işçi partilerinin bu birleşme sürecini aksattı.

İspanyol Cumhuriyeti deneyi Yedinci Komintern Kongresinin tarihsel kararlarının doğruluğunu kanıtlamakla kalmadı, uluslararası işçi sınıfı hareketinin karam ve pratigini de zenginleştirdi. Dolores Ibárruri «İspanya, faşizme karşı yürütülen savaş sırasında işçiler, köylüler, küçük ve orta burjuvazinin demokratik diktatörlüğünün kurulduğu ilk ülkeydi.»⁽¹²⁶⁾ dedi. Bu halk hükümeti, gelişimi ve yeni demokrasiyi kararlı ve tutarlı bir biçimde hayata geçirmesiyle sosyalist reformlara giden yolu yavaş yavaş açtı. Bu eğilim İspanyol Cumhuriyeti'nin yenilgisine rağmen açıkça ortaya kondu.

Bazı partililer Yedinci Kongre'den sonra bile halk cephesi politikasını sadece faşizm ve savaşa karşı savunma gereksiniminden doğan yeni bir taktik olarak

değerlendirdiler. İspanya'da olayların akışı son derece önemli bir olguyu yani, halk cephesinin yeni demokrasinin, anti-faşist savunma mücadelesi ile nihai hedef-sosyalizm mücadelesi- arasındaki bir bağlantı olduğunu açıklığa kavuşturdu. Komintern, devrimin sosyalist evresine yaklaşım araçlarının kavranması açısından İspanyol deneyinin önemini tümüyle kavradı ve gerektiği gibi değerlendirdi.

*Komintern'in
Diğer Kapitalist Ülkelerdeki
Komintern Üyesi Partilerin
Halk Cephesi Mücadelelerine
Sağladığı Yardım*

Anti-faşist bir demokratik devrim ve yeni tip bir demokrasinin kurulmasını amaçlayan çizgi İtalya Komünist (İKP) ve sosyalistleri (İSP) arasındaki eylem birliğini güçlendirmeye yaradı. 1937'de aralarında yeni bir eylem birliği paktı oluşturdular. Komünistler ve sosyalistler toprak talebi, tekellerin iktidarının ortadan kaldırılması ve halkın haklarına ilişkin sorunlara bir çözüm getirecek yeni bir cumhuriyeti birlikte savundular.⁽¹²⁷⁾ Böylece İtalya'da geniş bir anti-faşist hareketin temelleri atılmış oldu.

Birleşik işçi ve geniş halk cephesi sloganı altında verilen mücadele ABD işçilerine kesin yararlar sağladı. Sol güçler işçi sendikası hareketindeki etkilerini artırdılar. 1938'de o dönemde ilerici bir tavır alan yeni bir işçi sendikası merkezi -Sanayi Örgütleri Kongresi (SÖK) ortaya çıktı. ABD işçileri toplumsal yasalar alanında önemli ayrıcalıklar kazandılar.

Çizgisini Komintern'in genel ilkelerine dayandıran ABD Komünist Partisi, halk cephesini savunacak kesimleri ve grupları örgütleyecek olan bir çiftçi-işçi par-

tisi kurma sloganı ortaya attı. Kısa süre sonra Komünist Parti, halk cephesini henüz birçok politik grup açısından benimsememiş olan çiftçi-işçi partisiyle sınırlamamanın gerekli olduğunu gördü. Nisan 1937'de KEYK Sekretaryası, ABD Komünist Partisi'nin Demokratik Parti'nin sol unsurlarını halk cephesine çekme çalışmalarını destekledi. Ancak, Sekretaryanın toplantılarında William Foster, Roosevelt Hükümeti'nin politikasını idealize eden Roosevelt'i destekleyen güçlerin halk cephesinin başlıca unsurlarından biri olacağını düşünen Earl Browder (daha sonra bir döneke oldu) hakkında eleştirisel yorumlarda bulundu.⁽¹²⁰⁾

Ocak 1938'de KEYK Sekretaryası Amerikan meselesini ele aldı ve Parti'nin «faşizm tehlikesine karşı demokratik bir cephe» kurmayı amaçlayan kararlı hedeflerini onayladı. Ancak, Parti'nin «küçük-burjuvaziyle, ilerici ve demokratik güçlerle geniş bir ortak harekete» katılma konusunda bazı ihanet korkuları taşıdığını belirtti.⁽¹²⁰⁾ Aynı zamanda KEYK, Browder'in Roosevelt Hükümeti'nin politikasına ilişkin tek yönlü değerlendirmesine ve partideki kuyrukçuluk tehlikesine değindi ve bu politikanın ayrıntılı bir çözümlemesini yaptı.

Dimitrov, KEYK Amerikan Komisyonunda konuşurken ABD Komünist Partisi'ne bu hükümetin ilerici önlemleri karşısında ustalıkla bir destek sağlamalarını salık verdi, ama «Roosevelt'i savunmanın yanlış» olacağını vurguladı; Roosevelt'in anti-faşist demokratik cephenin taleplerine ters düşen önlemleri doğrudan eleştirilmeliydi.

KEYK'nin yardımı, AKP'nin daha etkin bir tavır almalarına yardımcı oldu. Partililer, kitleler arasında etki kazanmayı ve ülke içindeki işçi hareketini demokratik hareketi daha etkin yapmayı başardılar. AKP'

nin safları 1939'da yaklaşık 90.000'e ulaşan bir üye sayısı ile hızla güçlendi.

Bilimsel sosyalistlerin yeni politikası İngiliz işçilerinin gericiliğe karşı, işçi sınıfının ekonomik talepleri için, demokrasi için, dış barış politikası için verdikleri mücadelede önemli bir rol oynadı. İşçilerin kitlesel hareketi İngiliz faşistlerini denetim altında tuttu. Mücadele, Ekim 1936'da, Londralılar Mosley katillerinin yürüyüş yolunu kapadıklarında doruğuna ulaştı. KEYK 1936'nın sonunda İngiliz Komünist Partisi, Bağımsız İşçi Partisi ve Sosyalist Birlik arasındaki antlaşmaya ve bu üç örgütün işçi hareketinin birliği ve İşçi Partisi'nin politikasında bir değişiklik için başlatmaları bir kampanyaya yol açan birlik politikasının çerçevelendirilmesine katkıda bulunmuştu. KEYK Sekreteryası 1937 güzünde İngiliz Komünist Partisi'nin İşçi Partisi'ne ortak üye olarak katılma kampanyasını, bilimsel sosyalistlerin işçilere kendi partilerinin İşçi Partisi'nin tüzüğünü benimsediğini ve İşçi Partisi'ne katılan diğer örgütlerle birlikte aynı görevleri alacağını ve onlarla aynı haklara sahip olacaklarını anlatmak gereğine özel bir önem vererek onayladı.⁽¹³⁰⁾ Bilimsel sosyalistler işçi hareketi içinde birliği sağlamanın bizzat İşçi Partisi içinde büyük ilerici değişikliklere yol açacağına ve bunun, iç ve dış politikada Chamberlain Hükümeti'ne başarılı bir saldırı başlatmaya olanak sağlayacağına inanıyorlardı.

Komintern, bölümleriyle birlikte, Almanya, Avusturya, Macaristan, Polonya, Yunanistan, Bulgaristan ve faşist ya da yarı faşist diktatörlüklerin egemenliğindeki diğer ülkelerin anti-faşist güçlerini birleştirmeyi amaçlayan bir politika izledi. Bu anlamda önemli bir etmen bu ülkelerdeki üye partilerin ve Komintern'in ana amacı, yani anti-faşist demokratik cum-

huriyetlerin kurulmasını, açıkça tanımlamış olmalarıydı. Bu hedef, Almanya ve Avusturya gibi gelişmiş kapitalist ülkeler için de geçerliydi. Dimitrov daha Mayıs 1936'da bu sorun ele alındığında, bazı yoldaşlar ve sol sosyal-demokrat unsurlar «demokratik bir cumhuriyet için mücadele etme sloganını istemeyecek kadar radikalse bu, insanların en temel şeyleri anlamadıklarını, anlamak da istemediklerini gösterir» dedi. Bilimsel sosyalistler ancak demokratik bir cumhuriyet için bir talep öne sürerek geniş bir müttefikler çevresi kazanabilir ve anti-faşistleri birleştirebilirdi.⁽¹³¹⁾ W. Ulbricht, KEYK Sekretaryasının 7 Şubat 1937'deki bir toplantısında, demokratik cumhuriyet sloganını sadece ustalıkla taktikler olarak değerlendirenlere karşı çıkarak «ama ben, Hitler'in yenilgisinden sonra gerçekten yapmamız gereken ilk işin demokratik bir cumhuriyet kurmak olduğu, proletarya diktatörlüğü için mücadele talebimizi ilerletmek için bu stratejik hedefin ele geçirilmesinden başka bir yol olmadığı görüşündeyim» dedi.⁽¹³²⁾

Faşist diktatörlük altındaki ülkelerdeki bilimsel sosyalist partiler, o sırada faşizmin tüm muhaliflerini, burjuva çevrelerinin anti-faşist muhalefeti de dahil, birleştirmeyi amaçlayan tutarlı bir politika izliyorlardı. Bilimsel sosyalistler azgın terör, acımasız işkenceler, zindanlar ve acılara karşın anti-faşist mücadelelerin önünde ilerliyorlardı. Bu ülkelerin çoğunda işçi sınıfının bilimsel sosyalist partileri hem yerel hem de ulusal ölçekte halk cephesi komiteleri kurmayı başarmışlardı. Bu komiteler Almanya ve Polonya'da anti-faşist mücadelede önemli bir rol oynadılar.

KEYK Sekretaryası 30 Aralık 1936 tarihli kararında, Polonya Komünist Partisi'nin görevlerini ele alırken Polonya Komünistlerini geniş bir demokratik cep-

he için mücadele etmeye yöneltti ve çabaların «Polonya'yı Nazi Almanyasıyla bloklaşmadan koparmak için ülkedeki tüm demokratik güçleri harekete geçirmeyi» hedef alması gerektiğini vurguladı. Komünist Parti'nin demokratik bir hükümeti destekleyeceğini ve ülkenin demokratikleşmesini yürütmeye ve barışçı bir dış politikayı zorlamaya hazır olduğunu belirten kararı onaylandı.⁽¹³³⁾

Kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri Komintern'in yönetim organları önüne birçok karmaşık sorun getirdiler ve burada, kural olarak parti temsilcilerinin yakın işbirliğiyle ve durumun enine boyuna incelenmesinden sonra, partilileri gericilik, faşizm ve savaşa karşı mücadelede daha kapsamlı bir politikaya yönelten kararlar saptandı.

Komintern yönetimi, Yugoslavya Komünist Parti'si'ne Nisan 1936 Birleşik Oturumunun sekter hatalarını düzeltmesi için yardım etti. KEYK Haziran 1936'da Moskova'da birleşik cephenin «sadece tabandan» kurulmasına yönelik sekter tutumu reddeden yeni tavsiyelerin hazırlandığı bir toplantı için çağrı yaptı.⁽¹³⁴⁾ KEYK ulusların kendi kaderini tayin sloganının Yugoslavya'nın parçalanması için bir direktif olarak yorumlanamayacağına, Komünist Parti'nin öncelikle ezilen tüm ulusların bir iç özerklik elde edeceği federatif demokratik cumhuriyet sloganı altında demokratik halk güçlerinin birliğini etkinlikle savunması gerektiğini işaret ederek, YKP'nin ulusal politikasının çerçevelenmesine yardım etti. Aynı bir Slovakya ve Hırvatistan Komünist Partisi kurulması sorunu bu vesileyle ortaya çıktı. KEYK, YKP yönetim mekanizmasının yurt içine transferi konusunda getirilen bir öneriyi destekledi.⁽¹³⁵⁾ Bu, Komintern'in her üye partinin insi-

yatıfını teşvik etme ve her ülkenin somut koşullarına uygun özenle hazırlanmış bir politika uygulama pratiğine denk düşüyordu.

Komintern, etkili bir anti-faşist halk cephesi politikası için yeni bir yöneliş konusunda, aralarında Macaristan, Danimarka, Hollanda partilerinin de bulunduğu diğer birçok partiye önemli yardımlar sağladı. Aralık 1937'de Hollanda Komünist Partisi'nin sekter hataları, KEYK Sekretaryası Hollanda Komisyonunda tartışıldı. Komisyon toplantısında Hollanda Komünist Partisi saflarının çok derinlerine yayılmış olan ciddi bir hastalığa tutulduğu sonucuna varıldı. «Bu hastalık sekter kendini beğenmişlik ve kişinin kendi gücünü büyütme, olanaklarını abartma, zorlukları ve düşmanın gücünü küçümsemeydi.»⁽¹³⁸⁾ KEYK, Partinin kitle çalışmalarını geliştirmesini ve sekter hatalarını düzeltmeyi amaçlayan bazı meselelerde somut tavsiyelerde bulundu.

Komintern ve kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin birleşik işçi ve halk cephesine ilişkin tutarlı çizgileri, anti-faşist hareketin başarılarının ve işçilerin kazanımlarının temelini oluşturdu. Geniş emekçi kitleler birçok ülkede faşizme karşı harekete geçirildi ve faşizm geri çekilmeye zorlandı. İşçi sınıfının ulusların yaşamındaki rolü arttı. Bilimsel sosyalist parti ve işçi sınıfının diğer örgütleri büyük bir anti-faşist mücadele deneyimi kazandılar. Birçok bilimsel sosyalist parti işçilerin mücadelesinin tanınan öncüleri haline geldi. Bilimsel sosyalistlerin saygınlığı arttı. 1936-38 arasında birçok ülkedeki partiler güç kazandılar. 1939'da kapitalist ülkelerdeki partililerin sayısı Yedinci Komintern Kongresi dönemindekinden %120 daha fazla olmak üzere 1.750.000'e ulaşmıştı.⁽¹³⁷⁾

İşçi sınıfı hareketinin yeni stratejisi bilimsel sosyalist partilerin sömürge ve yarı-sömürge halklarının mücadelesinde daha etkili politik unsurlar haline gelmelerine olanak sağladı. Komintern'in Yedinci Kongresini izleyen yıllarda kitlelerin ulusal kurtuluş hareketi sömürge ve yarı-sömürgelerin geniş topraklarında yükselirken, bu alanlarda emperyalist saldırganların üstünlük ve etki alanlarının yeniden bölüşülmesi amacıyla başlattıkları savaşın alevleri yayıldı. Milyonlarca Çinli de dahil birçok ulus, kölelikle ve boğucu bir ulusal felaketle tehdit ediliyordu. Bu koşullar altında Komintern'in ilan ettiği geniş anti-emperyalist cephe politikası, ezilen halkların büyük çoğunluğu arasında sömürgecilere karşı birliğe giden yolu açtı.

Bu politika, Çin'deki devrimci mücadelenin gelişmesi açısından olağanüstü bir önem taşıyordu. Çin Komünist Partisi, Komintern'in Yedinci kararları ışığında, ülkedeki iç savaşı sona erdirmek ve Japonya aleyhtarı bir ulusal cephe kurmak için bir kampanya başlattı. Komintern, Çin'deki kurtuluş mücadelesinin temel sorunlarını düzenli aralıklarla tartıştı. KEYK Sekreterya'sının Ekim 1935'de yaptığı toplantı tüm anti-emperyalist ve Japonya aleyhtarı güçlerin birleştirilmesi gereğini vurguladı ve ÇKP'nin zengin köylüleri ve tüccarları mülksüzleştirerek Çin'deki mücadelenin o evresinde geniş bir anti-emperyalist cephenin kurulmasını güçlendirmekten başka bir işe yaramayan adımlar atmasını eleştirdi.⁽¹³⁶⁾

1935'in sonlarında Komintern'in yardımıyla Çin'de birleşik bir Japonya aleyhtarı ulusal cephe politikası

nın temel ilkeleri tanımlanmıştı. ÇKP MK Politbüro-
sunun yeni bir yol öneren 25 Aralık 1935 tarihli ka-
rarı, aslında Partiyi hem Japon istilacılarına hem de
Kuomintang'a karşı eşzamanlı bir savaşa yönelten ba-
zı ciddi hatalar ve eski görüşleri de içeriyordu. KEYK
bu kararı değerlendirirken, Çin halkının başlıca düş-
manının, bu evrede eldeki herşeyin ona karşı verilecek
mücadeleye yararlı kılınması gereken Japon emperya-
lizmi olması nedeniyle, böyle bir hedefin hatalı oldu-
ğunu belirtti. Dahası, hem Japon saldırganlarıyla hem
de Çiang Kay-şek ile aynı anda savaşılması olanaksız-
dı. Ne Kuomintang'ın tümü ne de Çiang Kay-şek or-
dusunun tümü Japonya'nın müttefikleri olarak değer-
lendirilemezdi. KEYK'nin eleştirileri, ÇKP MK'nin bazı
hatalı hedeflerinin düzeltilmesine ve Japon emperya-
lizmine karşı olan tüm ulusal güçlerin birliğini hedef-
leyen bir politika oluşturulmasına yardımcı oldu. Çin
Komünist Partisi, ulusal burjuvaziyi birleşik cepheye
çekmek ve tüm dürüst yurtseverleri Japon emperya-
listlerine karşı birleştirmek için çalışmalara başladı.
Bu amaç gözönünde tutularak «İşçi ve Köylü Cumhu-
riyeti» sloganının yerini «halk cumhuriyeti» sloganı
aldı. Nüfusun ulusal cephe içindeki tüm kesimlerinin
temsileileri hükümete alındılar. Ulusal burjuvazinin iş-
letmelerinin korunmasına yönelik bir politika ilan edil-
di.

Komintern Yürütmesi, Çiang Kay-şek'in isyancı as-
kerler tarafından tutuklandığı Aralık 1936 Sian olayla-
rı sırasında, birleşik bir anti-emperyalist cephe için
verdiği mücadelede Çin Komünist Partisi'ne önemli
yardımlar sağladı. KEYK'nin müdahalesi, Çin'de Ja-
pon emperyalistlerinin ekmeğine yağ sürecektir yeni bir
iç savaşın patlama tehlikesini ortadan kaldırmaya ya-
radı.

ÇKP, Komintern çizgisine sadık kalarak Kuomintang'a ülkedeki iç savaşı sona erdirmek için koşullar önerdi ve demokratik cumhuriyet sloganı yerine halk cumhuriyeti sloganını kullanmayı ve taşınmaz malların kamulaştırılmasını geçici olarak durdurmayı kabul etti.

ÇKP'nin birleşik bir ulusal anti-emperyalist cephe mücadelesine ilişkin meseleler, düzenli olarak Komintern yönetim organlarının gündemine alınıyordu. Ağustos 1937'de KEYK Sekretaryası, Wan Min'in, Çin'deki duruma ilişkin raporunu izledi. Wan Min ÇKP'nin Kuomintang ile anti-emperyalist, Japon aleyhtarı bir cephe oluşturmalarını savunuyor ve bu yapılırken partinin bağımsızlığını koruma, Kızıl Ordu'nun denetimini elinde tutma, bilimsel sosyalistler ve sol güçleri ezme ve çalışan Chiang Kay-şek'e karşı uyanık bulunma gereğini de vurguluyordu.⁽¹³⁹⁾ Bu politik çizgi benimsendi.

Bu politikanın uygulanması, ülkedeki iç savaşın kesilmesini ve birleşik bir Japon aleyhtarı ulusal cephenin kurulmasına olanak verdi. Böylece Çin, Japon emperyalizmine karşı başarılı bir mücadele için güçlerini toparlayabildi.

Bu dönemde Çin Komünist Partisi'nin gelişiminde çelişkili eğilimler gözlenmekteydi. Parti'nin birleşik bir Japon aleyhtarı, anti-emperyalist cephe mücadelesi, saygınlığını ve etkisini artırmıştı. Köylü kitleler anti-emperyalist güçlerin en büyük bölümünü oluşturduğundan köylülük arasında etkin çalışma olumlu ve zorunlu bir unsurdu. Öte yandan Güney'deki devrimci üslerini kaybetmiş olan ÇKP'nin uzak kırsal bölgelere çekilmiş ve kendisini sanayi merkezlerinden çok uzaklaşmış bulması, Partiyi işçi sınıfından soyutlama ve ona bir köylü niteliği kazandırma eğilimi taşıyor-

du. 1926'da ÇKP üyelerinin % 66'sı işçilerden oluşurken 1930'larda köylü üyelerin oranı % 90'a çıkmıştı. ÇKP'nin köylü üyelerin ağırlıkta olduğu bir partiye dönüşmesi, safları içindeki küçük-burjuva milliyetçi tavırların büyümesini ve görüşleri bu eğilimleri güçlü bir biçimde yansıtan Mao Tse-tung ve yandaşlarının partinin yönetim kurullarındaki konumlarını sağlamlaştırmasını beraberinde getirdi.

Komintern ÇKP'nin gelişmesinde bazı kesin olumsuz yanlar gördü ve partinin bunları yenmesi için yardımcı olmaya çalıştı.

KEYK Sekrteryası ve Presidiumu, ÇKP temsilcileriyle birlikte Çin'deki gelişmeleri dikkatle değerlendirdiler ve Partinin ulusal, Japon aleyhtarı cephe içindeki ve özellikle büyük kentlerdeki işçi sınıfı arasındaki rolünü güçlendirmesini ve saldırganlara karşı silahlı direnişi hızlandırmasını amaçlayan tavsiyeler hazırladılar. KEYK Presidiumu'nun 11 Haziran 1938 tarihli kararı partinin bağımsız eylemini geliştirme, ÇKP önderliği altındaki Sekizinci Ordu ve yeni Dördüncü Ordu'nun savaşma yeterliliğini güçlendirme ve Özel Bölgeyi «tüm Çin Cumhuriyeti'nin en demokratik bütünsel bölümü, bir örnek» haline getirme gereğine özellikle dikkat çekti. KEYK, Kuomintang bölgeleri ve bütün Çin alanlarında özellikle büyük kentlerdeki savaş sanayii işçileri ve demiryolcular arasında parti örgütlerinin kurulması ve parti kadrolarının marksist-leninist öğretiyeye dayanarak eğitilmesine büyük önem verdi.⁽¹⁴⁰⁾ Parti içindeki küçük-burjuva milliyetçi eğilimlerin büyümesi gözönüne alındığında, ÇKP kadrolarının marksist-leninist eğitimi her zamankinden daha önemliydi.

Çin'de ulusal anti-emperyalist bir cephenin oluştu-

rulması tüm Asya'daki ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişimini önemli ölçüde etkiledi.

Anti-emperyalist cepfe politikası Hindistan'daki ulusal kurtuluş hareketine de bir ivme kazandırdı. KEYK Sekretaryası Şubat 1936'da işçi ve köylülerin anti-emperyalist örgütlerinin Hindistan Ulusal Kongresi üyeliğine kabul edilmesi için, anti-emperyalist bir seçim bloku oluşturmak ve İngiliz emperyalizmine ve onunla herhangi bir uzlaşmaya karşı, ulusun tüm güçlerinin eylem birliği için çaba harcamasını tavsiye eden bir öneriyi kabul etti.⁽¹⁴¹⁾ Bilimsel sosyalistlerin Hindistan Ulusal Kongresi'ne katılmasında sonra ulusal burjuvazinin bu partisi (Ulusal Kongre Partisi) içinde güçlü bir sol-kanat ortaya çıktı. Birleşen işçi sendikaları ve birleşik ulusal köylü örgütünün desteğine sahip olan bu sol-kanat, ulusal kurtuluş hareketi programı ve gelişiminde hiç de azımsanmayacak bir etkiye sahipti.

Arap ülkelerindeki partiler de yeni politikayı benimsediler. Komintern, Arap ülkeleri bilimsel sosyalist partilerinin temsilcileriyle birlikte Arap ülkelerindeki çalışmaları eleştirel bir değerlendirmeden geçirdi. Arap partileri temsilcilerinin etkin bir işbirliğiyle yürütülen Arap halklarının ulusal kurtuluş hareketinin durumuna ilişkin uzun ve özenli bir çalışmadan sonra KEYK Sekretaryası Şubat 1936'da Arap ülkelerindeki çalışmaların birçok hatalarını ve zayıflıklarını ortaya koyan bir karar kabul etti. Karar ulusal-reformist örgütlerle mücadele etmeyi ve bağımsız bir kızıl işçi sendikası hareketi oluşturmayı amaçlayan çizgiyi suçladı ve Arap ülkelerinde olanaklı en geniş anti-emperyalist cepheye olan gereksinimi vurguladı. Karar «Arap ülkelerinin bilimsel sosyalistleri, halklarının ve ülkelerinin kaderinden sorumlu oldukları-

nın, ulusal bağımsızlık ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin başarılı ve başarısız sonuçlarının sorumluluğunu taşıdıklarının, uluslarının en yüksek ulusal ve kültürel geleneklerinin mirascısı ve savunucusu olduklarının bilincine eksiksiz olarak varmak zorundadır» diyordu. Komintern üyesi partilere «ulusal-devrimcilerle yakın bir işbirliği sağlamaları, ulusal-reformist örgütlerle birleşmek için çalışmaları, bu örgütlerin emperyalizme karşı taleplerini desteklemeleri ve emperyalizmle herhangi bir uzlaşmaya karşı şovenizm ve siyonizme karşı mücadele etmeleri» salık verildi. Bazı Arap ülkelerinin bilimsel sosyalistlerine ulusal-devrimci yığinsal örgütlere katılmaları ve buralarda etkin olumlu çalışmalar yürütmeleri salık verildi. Tüm bu sonuçlar Arap ülkelerinde partililerin dikkatini ulusal kurtuluş hareketinin karmaşık sorunları üzerinde yoğunlaştırdı. Partililer bu yeni kararlarla donanmış olarak ulusal kurtuluş mücadelesi içinde daha etkin bir rol almaya çabaladılar. Tunus ve Cezayir Komünist Partileri bağımsız Komintern bölümleri olarak çalışmaya başladılar.

Halk cephesi ve anti-emperyalist cephe sloganı altındaki ulusal kurtuluş mücadelesi ve demokratik mücadele, Latin Amerika ülkelerinde faşizme ağır bir darbe indirdi.

1936'da Şili'de Komünist Parti'nin etkin işbirliğiyle bir halk cephesi oluşturulmuştu. Bu cephe, toplumun sosyo-politik yaşamın demokratikleştirilmesini savunan, yabancı sermayeye karşı çıkan, ulusal bağımsızlıktan işçilerin ekonomik taleplerinin karşılanmasından yana olan tüm ilerici kesimlerini birleştirdi. Bilimsel sosyalistler bu geniş güçler ittifakını salt Kuzey-Amerika ve Alman emperyalistlerine değil, Şilili toprak sahiplerine, büyük Şili oligarşisine de yönelt-

meye çalıştılar. Halk cephesinin 1938'de parlamento seçimlerindeki zaferinin ardından Şili'de bir halk cephesi hükümeti kuruldu. Büyük grevler dalgasıyla birleşince bu başarı Şili gericiliğine ve yabancı emperyalizmine ağır bir darbe indirdi. Kitleler, gericilerin askeri-faşist bir diktatörlük kurma planlarını yerle bir etmişti. Şili emekçileri bazı toplumsal ve ekonomik kazanımlar elde ettiler.

Ancak Şili işçi sınıfı, halk cephesinde henüz önder bir rol oynamıyordu ve bu da cephenin zayıf noktasıydı.

1936'da Arjantin'de sol güçlerin geniş bir cephesi ortaya çıktı, ama bu cephe sağlam ve gereğince örgütlenmemişti. Komünist Parti emperyalizm, gericilik ve faşizme karşı demokratik bir ittifak sağlamaya çalışıyordu. Komintern, Temmuz 1937'de Arjantin Komünist Partisi'nin sunduğu tasarıları onayladı ve demokratik ittifakın hedefinin «feodal kalıntıların ortadan kaldırılması ve Arjantin'de işçi sınıfının tüm emekçilerin, ulusun bütününün haklarını ve çıkarlarını savunma ve yaşam koşullarını iyileştirme çanağı sağlayacak demokratik bir rejimin kurulması» olduğu görüşüne katıldı.⁽¹⁴³⁾ KEYK aynı zamanda, demokratik ittifak programında ülkenin zenginliğine ve halkın ürünlerine el koyan yabancı zorbalara karşı verilecek mücadelenin sorunlarını da ortaya koymanın uygun olacağını da belirtti.

Küba'da 1937'de bilimsel sosyalistlerin inisiyatifinde halkçı-devrimci bir blok oluşturuldu. Blok Küba Komünist Partisi, işçi sendikaları ve köylü birliklerinden oluşuyordu. Bu blok, hükümeti işçilere bazı ödünler vermeye, KKP ve devrimci işçi sendikalarına yasal bir statü kazandırmaya zorladı.

Halk cephesi politikası Meksikalı işçilerin 1930'-

ların sonunda anti-emperyalist reformların kabul edilmesi için verdikleri mücadelede önemli bir rol oynadı. Ulusal Devrimci Partinin sol-kanat lideri Lázaro Cardenas'ın kurduğu hükümet yükselen kitle hareketi karşısında, tarımsal bir reform uygulamaya ve yabancı sermayeye ait demiryolları ve petrol sanayiini ulusallaştırmaya başladı. Partinin kendisi de, kitle örgütlerini içine almış olmaktan ötürü, Meksika Devrimi Partisi (MDP) olarak yeniden örgütlendi.

Komünist Parti kendi bağımsızlığını güvence altına alarak ortak üyelik statüsüyle MDP'ye katılma isteğini açıkladı. Bu, MDP'nin geniş bir ulusal cephe haline gelmesine olanak verecekti. KEYK Presidiumu, Komünist Partinin bu taktiğini benimsedi. Komintern, partililerin açık bir biçimde, Meksika'da bir proletarya diktatörlüğünün kuruluşu meselesinin gündem maddesi olmadığını bilincine varmaları ve halk cephesini bölmekten başka bir yararı olmayacak biçimde demokratik mücadele evresini atlamaya kalkışmamaları gerektiğini kavramalarının önemini vurguladı. Ancak, aynı zamanda bir kuyrukçuluk politikasına, Komünist Partinin küçük-burjuva devrimcilerinin hizmetine girmesine yol açabilecek tüm eğilimlere kesinlikle karşı çıkılması gerektiğini de güçlü bir biçimde vurgulandı.⁽¹⁴⁴⁾

Latin Amerika ülkelerindeki halk cephesi politikası, geniş proletarya, köylülük, küçük-burjuva kitlelerini ve ulusal burjuvazinin radikal çevrelerini eyleme çekti. Birçok Latin Amerika ülkesinde faşist gericilerin uzun dönemli planları kitlelerin hareketiyle boşa çıkarıldı.

Ancak sömürge ve bağımlı ülkelerdeki anti-emperyalist birlik mücadelesi büyük engellerle karşılaştı. Sömürgeciler, emperyalist sermaye, ulusal burjuva-

zinin bir bölümünü bir uzlaşma politikası içine çekmek için her türlü manevradan yararlandı. Birkaç bağımlı ülkedeki ulusal burjuvazinin bazı grupları, emperyalistler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerden yararlanma çabasıyla; kendilerini baskı altında tutan emperyalistlerin rakipleriyle yakın ittifaklar kurmaya çalıştılar. Böyle bir ittifaka ilişkin umutlar da kitle hareketini güçsüzleştirme eğilimi taşıyordu. Ama bütün bunlara karşın sömürge ve bağımlı ülkelerdeki anti-emperyalist, anti-feodal mücadele bir önceki dönemle karşılaştırıldığında gücü ve boyutları açısından gelişmekteydi. Bilimsel sosyalistlerin yeni politikası bunda önemli bir rol oynadı.

*Komintern
Faşist Savaş Kışkırtıcılarına
Karşı Geniş Bir Barış Cephesi
İçin Verilen Mücadelenin
Başında*

Kapitalist güçlerin hızla geliştirmekte olduğu artan bir dünya savaşı tehlikesi, Komintern ve uluslararası işçi sınıfı hareketine özel görevler yükledi. Saldırgan faşist devletler savaş hazırlıklarına ilişkin planlarını ve eylemlerini giderek daha yakından eşgüdüm-lüyorlardı. Ekim 1936'da Almanya ve İtalya çoktan kararlaştırılmış olan ittifaklarını kurdular ve Berlin-Roma Birliğini oluşturdular. Saldırganlar yabancı toprakların talanı ve ele geçirilmesi için girişilecek bir savaşa başlama hazırlıklarını geliştirdiler. Kasım 1936'da Japonya, Almanya ve İtalya arasındaki ittifaka katılarak Anti-Komintern Paktı adı verilen ittifak oluşturuldu. Bu pakt, Sovyetler Birliği ve uluslararası işçi ve ulusal kurtuluş hareketine yöneltilmişti, ama bir hedefi de sömürgelerin yeniden bölünmesi Avrupa ve

Asya'daki bütün ülke ve ulusların köleleştirilmesi idi.

Komintern ve üye partiler, barışı destekleyen her toparlama yollarını arama konusundaki çabalarını kat kat artırdılar. Uluslararası proletaryayı Etiyopya'daki İtalyan saldırısına karşı birleşik bir eylem için örgütleme girişimlerindeki gizli başarısızlık bilimsel sosyalistleri umutsuzluğa düşürmedi. Komintern ve bilimsel sosyalist partiler uluslararası savaş aleyhtarı yeni eylemler buldular.

Komintern Yürütmesi, Emperyalist Savaş ve Faşizme Karşı Ortak Dünya Komitesi'ndeki bilimsel sosyalist ekibe, komiteyi olanaklı en yoğun çalışmaya teşvik etme ve faşizm ve savaşa karşı yığinsal eylemin bir karargâhı haline getirme görevini verdi. Bilimsel sosyalistler, Komintern'in partiler-üstü niteliğini sıkı sıkıya gözetmekle birlikte «tüm toplumsal tabakalar içindeki tüm barış dostlarını» barış hareketi çerçevesi içinde birleştirmek için çaba gösterdiler. KEYK Sekreteryası dünya barış kongresinin hazırlıklarına ilişkin meseleler tartışılırken 17 Mart 1936 tarihli kararında bu kongreye ilk davet edilecek olanların sosyal-demokrat partiler ve işçi sendikalarının temsilcileri, bu örgütlerin görevlileri, köylülerin, kentli orta tabakaların aydınların ve burjuva pasifistlerin örgüt temsilcilerinin olacağını vurguladı.⁽¹⁴⁵⁾ Çevresinde tüm barışı destekleyenleri birleştirecek bu tür sorunların kongrede ortaya atılması önerildi.

Dünya Barış Kongresi Eylül 1936'da Brüksel'de yapıldı. KEYK Sekreteryası, Kongrenin arifesinde partili delegelere verdiği öğütlerde, en önemli meselenin «politik ya da dinî eğilimleri ne olursa olsun, barışı savunan en farklı unsurlar, gruplar ve örgütlerin daha çok ve mümkün olan en geniş biçimde hareketin içine alınmasını» sağlamak olduğunu bir kez daha vurgula-

dı.⁽¹⁴⁶⁾ Bilimsel sosyalistlerin bu tavrı barış yandaşlarının çeşitli örgütlerinin geniş bir biçimde temsil edilmesine yol açtı. Kongreye 35 ülkeden 750 ulusal ve 40 uluslararası örgütü temsil eden 4500 delege katıldı. Sosyalist İşçi Enternasyonalı ve Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalı Kongrede resmi olarak yer almadıkları halde işçi sendikası örgütlerinin çoğu ve birkaç sosyalist parti, aralarında her iki enternasyonalin önemli önderlerinin de bulunduğu temsilcilerini gönderdiler. Kongreye sadece işçi örgütlerinin değil, her türlü burjuva demokratik, pasifist, dinî örgütlerin ve savaş aleyhtarı burjuva grupların temsilcileri de katıldı.

Bilimsel sosyalistler özel bir program öne sürmediler ve barışın dürüst destekleyicilerinin tümünce kabul edilebilir hedefler için savaşmanın zorunlu olduğu görüşüne katıldılar. Kongre, temel program olarak şu dört noktayı açıkladı: (1) uluslararası anlaşmaların dokunulmazlığı, (2) silahlanmanın azaltılması ve sınırlandırılması, (3) toplu güvenlik ve Milletler Cemiyeti'nin güçlendirilmesi, (4) bir savaşa neden olabilecek uluslararası gerilimleri ele alabilecek etkili bir sistemin Milletler Cemiyeti çerçevesinde yaratılması. Bu arada uluslararası bir barış plebisitinin yapılması için de bir öneri getirildi. Kongre sonuçları, emperyalist saldırganlara- Almanya Japonya ve İtalya'ya -karşı çıkan güçlerin giderek artan birliğini kanıtlıyordu.⁽¹⁴⁷⁾

Aynı dönemde Cenova'da toplanan Uluslararası Gençlik Kongresi değişik akımların gençlik örgütlerine savaş tehdidine etkin bir biçimde karşı çıkma çağrısında bulundu.

Komintern, faşist saldırganların planlarını bıkıp usanmadan açığa çıkardı ve kitlelere savaşın bu iki ana yuvasından -faşist Almanya ve emperyalist Ja-

ponya- kaynaklanan ciddi tehlikeyi anlattı ve bilimsel sosyalist partilerin her ülkede barış güçlerini birleştirmeleri ve bir uluslararası barış cephesi kurmaları için gerekli politikayı oluşturmalarına yardım etti.

Komintern, Avrupa emekçilerinin dikkatini özel olarak Hitler'in Çekoslovakya'yı ve Almanya'nın diğer komşu ülkelerini işgal etme tehlikesine çekti. KEYK Mayıs 1936'da Avusturya işçilerini ülkelerinin bağımsızlığını yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu konusunda uyardı. Sekretaryanın 3 Eylül 1937 kararının 1. Maddesi şöyleydi: «Şimdi Avusturya halkını tehdit eden en büyük tehlike Avusturya'nın bağımsızlığının Hitler Almanyası tarafından yok edilmesi-⁽¹⁴⁸⁾ dir.» Komintern 1938'in başlarında, belge ve duyurularında nazilerin Avusturya, Çekoslovakya ve diğer ülkelere yönelik zalim saldırganlık eylemlerinin beklediğini birkez daha açıkladı.

Komintern üyesi partiler, bu tehlikeye yanıt olarak, emekçi halkın tüm örgütleri ve tüm barış güçleriyle ülkelerinin faşist saldırganlık karşısındaki savunma kapasitelerini güçlendirmek üzere ortak eylemi gerçekleştirmeye yönelik adımlar attılar.

Daha 1936'da Çekoslovakya Komünist Partisi ülkenin Hitlerci faşizme karşı savunulmasına yönelik bir politika izleyerek toplumsal ve politik yaşamda ve orduda demokratikleşme ve emekçilerin acil taleplerinin yerine getirilmesi için etkin bir kampanya başlattı; işçi partilerine, demokratik partilere ve hükümete Çekoslovakya'nın savunma gücünü ve Sovyetler Birliği ile olan dostluğunu artırmak için somut önlemler önerdi.

1938 ilkbaharında Avusturya'nın naziler tarafından ele geçirilmesiyle Çekoslovakya Almanya tarafından yarı yarıya kuşatılmış oldu. Burjuvazinin en ge-

rici kesimi Hitler'le anlaşmaya eğilimliydi. KEYK Sekreteryası 25 Mayıs 1938'de Çek sorununda Çekoslovak Komünist Partisi'nin cumhuriyetin bağımsızlığını savunmak için bir cephe kurma çizgisini bütünüyle onaylayan bir karar aldı. Bu cepheye salt Çek ve Slovak halklarının değil Çekoslovakya'da yaşayan Almanlar, Macarlar, Ukraynalılar ve Polonyalılardan oluşan geniş kitlelerin çekilmesi de önerildi Karar «Partinin çabalarının salt işçi sınıfı, köylülük, kent küçük-burjuvazisi ve emekçi aydınları değil, cumhuriyetin bağımsızlığını yitirmesiyle çıkarları tehlike içine girecek olan ve ülkenin bağımsızlığını savunmaya eğilimli burjuva kesimlerini de birleştirmeye yöneltmesi gerektiğini» belirtiyordu.⁽¹⁴⁹⁾ Cumhuriyetin bağımsızlığının savunulması için burjuvazinin yurtsever üyeleri de dahil farklı toplumsal kesimlerin katılacağı bir cephe kurulmasını isteyen slogan ÇKP'nin nazizme karşı ulusal cephe politikasını benimsediğini gösteriyordu. Böylece gelecekteki direniş hareketi politikasının temelleri atılmış oldu.

Belçika, Hollanda ve İskandinavya Komünist Partileri, kitlelere nazi saldırısının tehlikelerini anlattılar ve saldırganlığa direnebilecek, gericiliğe karşı tüm güçlerin ittifakını oluşturmaya çabaladılar. Komintern ve üye partiler emekçi halka bir Avrupa ya da dünya savaşı söz konusu olduğunda bu ülkelerin savaştan kaçınamayacağını ve faşist saldırganlık yolunun derhal kapatılması gerektiğini vurguladılar. KEYK 1938'de Belçika, Hollanda ve İskandinav ülkeleri Komünist Partileri temsilcileriyle, bu partilerin görevlerini tekrar tekrar tartıştı ve onlara halk kitlelerini faşizme ve nazi Almanyasının saldırgan tehditlerine karşı birleştirmek için ellerinden gelen çabayı harcamalarını öğütledi. Partiler bu amaçla, faşistlerin devlet aygıtı ve

ordudan temizlenmesini talep ederken savunma meselelerine ilişkin olumlu bir program öne sürmek zorundaydılar. Bilimsel sosyalistler Hitler hükümeti ve bu ülkeler içinde onunla ilişkili olan gerici çevrelerin taleplerine boyun eğmek anlamını taşıdığı gerekçesiyle İskandinav ülkeleri egemen çevrelerinin izlediği sözüm ona tarafsızlık politikasını reddettiler.

Egemen çevrelerin bu politikası toplu güvenliğin reddedilmesi demektir.

Hitler'in saldırgan planlarına karşı mücadele Balkan halkları için de acil bir sorundu. Balkan ülkeleri bilimsel sosyalist partileri Komintern'le birlikte nazi Almanyasının bu bölgeye ekonomik ve politik anlamda sızmasına karşı çıkan sloganlar öne sürdüler.

Uluslararası işçi sınıfı hareketi barış için mücadelenin en tutarlı gücü olarak davrandı. Faşist güçlerin saldırgan eylemleri, başlattıkları yerel savaşlar, Komintern tarafından doğru bir biçimde bir dünya savaşına yönelik adımlar olarak değerlendirildi. Komintern, geniş kitleleri bu tehlikeye karşı birleştirmeye çalıştı.

*İspanya ve Çin'in
Savaşan Halklarıyla
Militer Dayanışma
İçin*

Alman-İtalyan müdahalecilerine karşı Komintern'in İspanyol Cumhuriyetiyle uluslararası anti-faşist bir dayanışma kampanyası örgütlenme çabaları işçi sınıfı hareketinin yaşamında, savaş güçlerine meydan okuyuşunda canlı bir sayfadır. KEYK Sekreteryası ve Presidiumu Eylül 1936'da İspanyol Cumhuriyetinin savunulması için tüm işçi sınıfının ve dünya anti-faşistlerinin tümünün kapsamlı bir ortak eylem programını

kaçının adını vermek gerekir, aralarında Togliatti, Luigi Longo, Di Vittorio, Codovilla, Máté Zalka, Hans Beimler ve Korol Swierczewski gibi önemli kişilerin bulunduğu partililer oynadılar. Uluslararası tugaylar bütün politik akımlardan anti-faşistleri birleştirdi ve birçok sosyalist ve partisiz insanı da kapsadı. KEYK Presidiumu 28 Aralık 1938 tarihli kararında uluslararası tugayların «İspanya Birleşik Halk Ordusu'nun bir parçası, İspanyol Cumhuriyeti hükûmetine ve askerî kumandasına tamamen bağlı»⁽¹⁵¹⁾ olduğunu ve halk cephesi hükûmetinin amaçlarından ayrı hiçbir amaçları olmadığını vurguladı. Uluslararası tugaylarda 54 ülkeden otuzbeşbin gönüllü savaştı. Askerî açıdan bu birlikler müdahalecilerin 300.000 kişilik İtalyan-Alman ordusuna rakip olamazlardı. Ama bağırırlarında dünya emekçilerinin savaşan İspanyol halkıyla dayanışma duygularını taşıyorlardı. Uluslararası anti-faşist cephe, İspanya'nın savaş alanlarında elle tutulur bir gerçeklik, birçok partinin, birçok politik ve tanınmış simanın içinden geçtiği bir savaş ve politika okulu oldu.

Bu mücadeleyi uluslararası faşizme karşı verilen genel mücadelenin bir parçası olarak değerlendiren Sovyetler Birliği, İspanyol emekçilerinin yanında etkin bir yer aldı. SSCB İspanyol Cumhuriyeti'ne önemli yardımlarda bulundu. Bu yardım, İspanyol halkıyla dayanışma ve bağış toplama kampanyaları biçimini aldı. Sovyetler Birliği, cumhuriyetçiler için yiyecek, tıbbî donatım ve silah dolu düzinelerce gemi gönderdi. İspanya SSCB'den tanklar, uçaklar ve ağır silahlar aldı. Sovyet askerî uzmanları - havacılar, tankçılar, topçular, denizciler, mühendisler ve teknikerler - İspanya cephelerinde dövüştüler. Ve sayıca kalabalık olmakla birlikte hem asker olarak hem de İspanyol Cumhuriyeti Komutasına yardımcı olarak çok önemli bir rol oynadılar.

İbárruri, «İspanyol halkının faşist isyana, faşizm ve uluslararası gericilikle birlik içindeki güçlere karşı verdiği savaşta, Sovyetler Birliği halklarının İspanyol halkıyla dayanışması, Cumhuriyet hükümeti ve İspanyol savaşçılara sağladığı etkili maddi yardımlar olağanüstü önemli bir rol oynadı. İspanyol emekçileri, kurtuluş mücadeleleri sırasında proleter enternasyonalizminin ne anlama geldiğini, Sovyetler Birliği'nin, varlığının işçi sınıfı ve tüm halkların kurtuluş mücadelesi açısından ne anlam taşıdığını deneyleriyle öğrendiler.» diye yazdı.⁽¹⁵²⁾

Bilimsel sosyalistlerin insiyatifiyle, birçok ülkenin anti-faşistleri İspanyol Cumhuriyeti'ni desteklemek için harekete geçtiler. İspanyol Cumhuriyeti'ne Yardım İçin Uluslararası Eşgüdüm ve Enformasyon Komitesi kuruldu. İspanyol kadınları ve çocuklarına yardım için uluslararası konferanslar yapıldı. Heryerde bağış toplandı ve önemli fonlar oluşturuldu. Bilimsel sosyalistler toplantı ve gösteriler yaparak, parlamentolar ve belediyelerde konuşmalar düzenleyerek işçi basınında makaleler yazarak tüm dünyada sürekli bir politik kampanyaya öncülük ettiler. Birçok ülkede İspanyol Cumhuriyeti'nin Savunulması İçin Ortak Savunma Komiteleri, isyancılar ve müdahaleciler için savaş malzemelerinin yüklenmesini engelleyen Uyanıklık Komiteleri ortaya çıktı. Sadece bilimsel sosyalistler değil tüm dürüst demokratlar, barışseverler arasında birlik, faşist saldırıya karşı birleşik eylem için içtenlikli çağrılar yaptılar. Yazarların İspanya kültürünü faşist barbarlığa karşı savunmak için oluşturdukları uluslararası topluluk «İspanyol halkının yenilgisinin dünya barışına yönelik tehlikeyi artıracığını» ilan etti. İlerici yazarların «İspanyolların zaferi yeni bir dünya savaşını hazırlamaya ve kışkırtmaya koyulanların planla-

tern üyesi partilerinin Çin'in Dostları Komiteleri kurma kararını onayladı. Bu komiteler bağış toplanması, bir dayanışma kampanyasının örgütlenmesi ve Japon mallarına boykot uygulanması sırasında önemli rol oynadılar. Sovyetler Birliği, Çin halkının ulusal kurtuluş mücadelesine çok büyük yardımlarda bulundu.

Sovyet halkı bu mücadeleye sadece güçlü bir manevi destek sağlamakla kalmadı. Sovyetler Birliği Ağustos 1937'de Çin Cumhuriyeti'yle bir saldırmazlık paktı imzalayarak Çin halkının emperyalistlere karşı verdiği mücadeledeki başarı umutlarını güçlendirdi. Bu anlaşma Çin'de anti-emperyalist bir cephenin oluşmasına katkıda bulundu. SSCB aynı zamanda Çin hükümetine silah alımı için büyük bir para yardımında bulundu. Sovyet askeri danışmanları ve birkaç Sovyet gönüllü hava gücü birimi geniş Çin cephelerinde çalıştılar. Komintern ve Sovyetler Birliği, Çin'de Japon emperyalist saldırısına karşı direnişin örgütlenmesinde azımsanamayacak bir rol oynadılar.

*Komintern'in
Uluslararası Bölümlerinin
Faşizm ve Savaşa Karşı
Harekete Geçirilmesi*

Komintern faşizm ve savaşa karşı birleşik işçi ve halk cephesi mücadelesi için Profintern, Genç Komünist Enternasyonal, Spor Enternasyonal, Uluslararası Kızıl Yardım ve diğerleri gibi kendisine bağlı uluslararası örgütlerin olanca gücünü harekete geçirdi.

İşçi Sendikaları Kızıl Enternasyonalinin Komintern Yedinci Kongresinden sonra karşılaştığı en önemli görev, kapitalist ülkelerdeki işçi sendikalarının birliğini sağlamak, gericilik, faşizm ve savaşa karşı, işçilerin ekonomik talepleri ve haklarının savunulma-

sı için bir mücadele programında birleştirmektir. Fransa deneyinin kanıtladığı gibi, böyle bir işçi sendikası birliği proletaryanın militan gücünü artırmaktaydı. Komintern yürütmesi bu nedenle Profintern'e çabalarını işçi sendikaları birliğini hem ulusal, özellikle de uluslararası ölçekte sağlamaya yoğunlaştırmasını salık verdi.

Haziran 1936'da bazı ülkelerdeki kırmızı işçi sendikaları reformist sendikalara katılıp diğer ülkelerdeki gelişmeler de hızla bu yöne ilerlemeye başladığında KEYK Sekreteryası, Profintern'in hedefini şimdiden birleşmiş olan işçi sendikaları ya da birleşik işçi sendikası merkezlerinin desteğiyle uluslararası bir birlik komitesi kurmak olarak tanımladı. Karar, «Profintern, çalışmaları bir uluslararası işçi sendikası birliği komitesinin kurulmasında yoğunlaştırılmalıdır» diyordu.⁽¹⁵⁸⁾

Devrimci güçleri uluslararası bir işçi sendikası hareketi içinde birleştirmek için çok çaba harcamış olan Kırmızı İşçi Sendikası Enternasyonalisi 1937'de bölümlerinin büyük bir çoğunluğunun yığınsal reformist sendikalarla birleşmiş ya da bu sendikalara katılmış olmasından ötürü çalışmalarını sona erdirdi. Profintern örgütü Aralık 1937'de feshedildi.⁽¹⁵⁹⁾ Böylece Komintern ve Profintern dünya işçi sınıfı hareketinin birliğine giden yolu açma konusundaki içtenlikli çabaları içinde Amsterdam Enternasyonalisi'ne büyük ödünler verdiler.

Profintern'in işlevlerini sona erdirmesiyle, en büyük örgütlerinden biri olan Sovyet işçi sendikaları bir tek koşul öne sürerek Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalisi'ne katılma meselesini ortaya attı. Bu koşul şuydu: Amsterdam İşçi Sendikaları Enternasyonalisi, faşizm ve savaşa karşı tutarlı bir mücadele yürütecekti. Reformist işçi sendikalarının yöneticileri birliğe yönelik büyük bir istekle dolu olan kitlelerin baskısı al-

lum oluşturmak için hiç bir çabadan kaınmamışlardı. 1937 yılında, İkinci Beş Yıllık Plan başarıyla tamamlandı. Sosyalist üretim ilişkileri, sanayi, tarım ve ticarete mutlak anlamda egemen olmaya başladı. Ülke, sanayi gelişiminde yeni bir dev aşama yaptı. Yeni kurulan sanayiler, özellikle savunma açısından son derece önemli olan dallar, hızla büyüdü. Sosyalist anavatanın askeri ve ekonomik gücü sosyalizm amacının dünyada asla emperyalist saldırganlarca kanla boğulamayacağıının bir güvencesiydi. Lenin'in Partisi ve Sovyet halkı, SSCB'yi sosyalizm ve barışın güçlü bir kalesi haline getirerek uluslararası görevlerini başardılar.

1936 yılı sonunda SSCB'de sosyalizmin zaferini yansıtan ve Sovyet halkının büyük kazanımlarını ve haklarını yasal olarak tanıyan bir anayasa kabul edildi.

1938'de Sovyet halkı, gerçekleşmesi Sovyetler Birliği'ni dünya devrimci süreci için daha da güçlü bir maddi güç haline getirecek olan Üçüncü Beş Yıllık Plan'ın uygulanmasına başladı.

Bu döneme gelindiğinde SSCB'de SBKP'nin ideolojisi ışığında sosyalizm, enternasyonalizm ve ulusların kardeşliği düşüncelerine adanmışlıkla eğitilmiş olan yeni bir kuşak yetişmişti. Bu kuşak, Sovyet egemenliğinin kazanımlarını ve tüm dünya kurtuluş hareketini güçlü bir biçimde savunmaya hazırlıklıydı.

Sosyalizmin SSCB'de sağlamlaşması, ülkenin sanayileşmesi, askeri gücünün artması, tarımın kolektifleştirilmesi, Sovyet toplumunun ahlaki ve politik birliğinin sağlanması - yani dünyanın ilk sosyalist ülkesinin içte sağlamlaşması - tüm bunlar, SBKP'nin uluslararası işçi sınıfı hareketinin amacına, tüm dünyadaki devrimci ve demokratik güçlerin gelecekteki zafetine yaptığı büyük katkıyı oluşturdu.

Sovyetler Birliği, uluslararası sahneye devrimci ve demokratik güçlerin faşizm ve savaş karşısındaki birliğini sağlayan bir unsur olarak da çıktı. SSCB Avrupa'da toplu bir güvenlik sistemi için ve saldırganların önündeki bir engel olarak Milletler Cemiyeti'nin güçlendirilmesi için çalıştı.

*Komintern Üyesi
Partilerin
Faşizm ve Savaşa Karşı
Verdikleri Mücadeledeki
Güçlükler*

Komintern'in politikası önünde oldukça önemli güçlükler duruyordu. Birçok ülkede iki-üç yıl boyunca savunmaya çekilmeye ve geri basmaya zorlanmış olan emperyalist gericilik, faşizm ve savaş güçlerinin 1938'den başlayarak işçilerin ve demokratik hareketin üzerine saldırmaya başladıkları açıklık kazanmaya başladı. Yaklaşan genel dünya savaşının arifesinde konum üstünlüğü için manevralar yapan iki kamp arasında keskin bir mücadele sürüyordu. Bu mücadelede kapitalist ülkelerdeki işçiler bir çok nedenden ötürü ciddi güçlüklerle karşılaştılar.

Burjuvaziyle uzlaşmadan kopmanın olanaksız olduğunu düşünen sağ sosyal-demokrasi, birleşik işçi ve halk cephesi politikasına giderek daha fazla saldırıya başladı. Bu birliği, kurulduğu yerlerde yok etti. Fransa'da olan buydu. Büyük burjuvazinin örgütlediği ekonomik dönüşümlerin, yoğun sermaye akımının ve gericiliğin giriştiği politik şantajların baskısı altında, daha da önemlisi gelişen halk cephesinin perspektifleri karşısında ürken Radikal ve Sosyalist Parti önderleri tekellere teslim olma yolunu tuttular. Halk cephesi programının uygulanmasındaki «geçici erteleme» bu çalışmaların hasıraltı edilmesi izledi. İçten

Çekoslovakya'nın ilhak edilmiş bölgelerinde bir soy kırımı politikası izlediklerine ve Çekoslovakya Komünist Partisi'nin görevinin şimdi «halkın direnişini örgütlemek»⁽¹⁶²⁾ olduğuna, partililerin direnişin en uygun ve doğru biçimlerini seçerek ulusal davanın savunucusu haline gelmekle yükümlü olduklarına işaret etti. Bu direktifler Hitler faşizmine direnme görevinin «kentlerdeki işçi, köylü ve küçük-burjuva tabakalardan, Alman şiddetinin baskısı altında teslimiyetçi tavırlarından ve işbirlikçilikten vazgeçmeye eğilimli ve halkla birlikte Alman faşist saldırganlarına direnme yoluna girmeye hazır olan burjuva unsurlara dek halk güçlerinin en geniş birleşik ulusal cephesini gerektirdiğini» belirtiyordu.⁽¹⁶³⁾

Hitler faşizmine direniş görevleri KEYK'nin Orta Avrupa, Balkanlar ve İskandinavya'daki partilere verdiği talimatlarda formüle edilmişti.

Emperyalistler arasındaki pazarlık, SSCB'yi, 1939 yazının sonlarına doğru hem doğudan hem de batıdan tehdit eden emperyalizmin dünya cephesi karşısında ülkenin kendi kabuğuna çekilmesi ya da Alman hükümetinin bir saldırmazlık paktı önerisini kabul ederek geçici bir ertelemede bulunması seçenekleriyle karşı karşıya bıraktı. Böyle bir pakt imzalandı. Sovyet hükümeti açısından bu dış politika değişikliğini gerektiren nedenler ve dürtüler o dönemde Komintern üyesi partilerin safları içinde bile genel olarak ve gereğince değerlendirilemedi. Bu bazı durumlarda Alman faşizmine karşı verdikleri mücadelede partililer için belirli güçlükler yarattı. Oysa bu paktın imzalanması emperyalist güçler arasında birleşik bir anti-sovyet cephesinin kurulmasını engelledi ve bir süre için Hitler'in SSCB üzerine saldırmasını geciktirerek Sovyet halkının o kısacık süreden ülkeyi daha da güçlendir-

mek için yararlanmasını olanaklı kıldı. Aynı zamanda pakt Münih pazarlığına ezici bir darbe indirdi ve olayların en elverişsiz akışını oluşturabilecek bir gelişmeyi, yani tüm emperyalist güçlerin Sovyetler Birliği'ne karşı ortak savaşını önledi.

İşçi sınıfı hareketinin kendi içinde de bazı önemli güçlükler vardı. KEYK Presidiumu ve Sekretaryasının 1936-1939 arasındaki kararlarının çoğu bilimsel sosyalist parti saflarındaki troçkizm ve düşman çalışmalar tehlikesine karşı doğru uyarılarda bulunmakla birlikte bilimsel sosyalist olmayan çeşitli politik güçlere ilişkin hatalı değerlendirmeler taşıyordu. Komintern üyesi partilerin daha önce ilişki kurmuş oldukları bazı örgütler, düşman olarak tanımlanıyordu. Bu, durum sektör eğilimleri kışkırttı ve Komintern'in öylesine canla başla ardından koştuğu geniş anti-faşist ittifaklar politikasının bir yana bırakılmasına ya da daralmasına yol açtı. İşler birçok ülkedeki sosyal-demokrat parti yönetimlerinin birleşik işçi ve halk cephesini parçalama taktiklerine giderek daha açık başvurmalarıyla daha da karmaşıklaştı. Bu tavrın Komintern'in saflarında sosyal-demokrat politika konusunda daha keskin bir eleştiri ve değerlendirmelere yol açmaması olanaksızdı.

Bu dönemde işçi sınıfı hareketi içinde Stalin'in kişiliğinin putlaşması ve bunun hem SSCB hem de Komintern içinde ortaya çıkan olumsuz yan etkileriyle ilişkili bazı güçlükler de ortaya çıktı.

Stalin, sosyalizm mücadelesinde ve işçi sınıfı hareketinin birliğinin güçlendirilmesinde üzerine düşenleri gerçekleştirmede gördüğü hizmetlerle saygınlık kazanmıştı. Ancak Stalin'in kişiliğinin Lenin'in kolektif önderlik, sosyalist meşruiyet ilkelerinin çiğnenmesine ve kendini halka ve partinin amacına adanmış ki-

mokratik ve küçük-burjuva örgütler içinde uydurma bölünmelere neden olduğu ve Komünist Partiden yana geçen unsurlar görüntüsü altında ajanlarını yerleştirdiği iddia ediliyordu. Gerici güçlerin birkaç ülkede ajanlarını sızdırmak için böylesi bir yöntem kullanmaya çalıştığı biliniyordu. Ancak partiyle ittifaka giren birçok grubu kılık değiştirmiş düşmanlar olarak görme eğilimi bilimsel sosyalist politikanın alanını daralttı. KEYK'nin kısa bir süre sonra partinin yeniden canlandırılması için bir kurucu grup sonra da geçici bir yönetim merkezi oluşturmaya karşın Polonya Komünist Partisi'nin dağıtılması bu ülkedeki işçi hareketine ağır bir darbe indirdi. Bundan önce de Letonya Komünist Partisi yönetimi fiilen dağıtılmıştı.

Komintern tarihinin bu dönemdeki olumsuz yanları, gene de emekçi kitlelerin faşizm ve savaşa karşı verdikleri mücadelelerinin merkezinde yer alan, onları bu mücadeleye toparlayan ve ölümcül düşmanlarını -faşizmi- ezme yoluna, sosyalist ilerleme yoluna işaret eden bu örgütün büyük tarihsel rolünü gölgeleyecek nitelikte değildir.

Komintern'in 1934-1939 arasındaki çalışmaları ve özellikle birleşik işçi ve halk cephesi politikasının uygulanışı, tarihinin en önemli dönemlerinden birini oluşturur. Bu dönemdeki politikası güçlü sınıf savaşları, güçlü anti-faşist hareketlerle somutlanmıştır.

Birleşik işçi ve halk cephesi politikası faşizme ağır darbeler indirerek dünya devrimci hareketinin tüm

lonya Komünistleri Partinin dağıtılmasından sonra bile Polonya kapitalistleri ve toprak sahiplerinin faşist diktatörlüğüne karşı, yaklaşan nazi saldırısı tehlikesine karşı, yığinsal işçi köylü hareketinin varolan tüm örgütsel biçimlerini kullanarak etkin bir mücadele yürüttüler.» (*Pravda*, 21 Şubat, 1956).

güçlerinin daha da sağlamlaşması için gerekli koşulları yaratmıştır.

Komintern ve bilimsel sosyalist partilerin birleşik işçi ve halk cephesi için verdikleri mücadele, Komintern'in Yedinci Kongre'de belirlenen stratejik ve taktiksel çizgisinin doğruluğunu kanıtlamakla kalmamış, kapitalist ülkelerin emekçilerine demokrasi mücadelesinden geçerek sosyalizme ilerlemenin ufuklarını açarak bu çizgiyi zenginleştirmiştir. Söz konusu olanların kavranması işçi sınıfı hareketini bütün bir tarihsel dönem boyunca silahlandırmıştır.

1934-1939 arasında birleşik işçi ve halk cephesi için verilen mücadele sosyo-politik alanda işçi sınıfının ve bilimsel sosyalist partilerin rolünü büyük ölçüde artırmış ve işçi sınıfını genel demokratik talepler, için halklarının ulusal çıkarları için verilen mücadelede öncü güç haline getirmişti. Bazı ülkelerdeki bilimsel sosyalist partiler o dönemde ülkelerinin yaşamında önemli politik unsurlar haline gelmişler ve kitlelerin geniş desteğini kazanmışlardır. Önemsiz istisnalar dışında tüm dünyadaki Komintern üyesi partiler hızla güç kazanmışlardır.

Lenin ve Komintern'in hazırladığı, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki partilerin uyguladığı birleşik anti-emperyalist cephe politikası, ezilen ulusların tüm anti-emperyalist güçlerini birleştirmeye yönelik tek doğru yol olmuştur. Bu politika, sömürgecilere karşı yürütülen mücadele cephesini genişletmeye ve güçlendirmeye yardımcı olmuş, ulusal kurtuluş devrimlerinin gelecekteki zaferinin temellerini atmıştır.

Komintern ve bilimsel sosyalist partilerin, tüm devrimci ve demokratik güçleri faşizm ve savaşa karşı birleştirmeyi amaçlayan çizgisi, sadece 1934-1939 dönemindeki sınıf savaşlarının kaderi açısından büyük

bir önem taşımamıştır. Bu çizgi uluslararası işçi sınıf ve ezilen halkların faşizm ve emperyalizmle silahlı mücadeleyle hazırlanması, bu tarihsel savaşta halkların Sovyetler Birliği'yle işbirliği konularında derinlemesine bir eğitim sağlamıştır.

HALKLARIN ANTI-FAŞİST MÜCADELESİNİN ÖNCÜ KOLLARINDA KOMİTERN ÜYESİ PARTİLER. KOMİTERN'İN SONA ERMESİ

1 Eylül 1939'da Hitler'in Polonya'ya saldırmasıyla başlayan İkinci Dünya Savaşı, uluslararası durumu ve dünya devrimci sürecinin koşullarını değiştirdi. İnsanlık tarihinin en güç ve karmaşık dönemlerinden biri başladı.

Avrupa ülkelerinin çoğunu fetheden faşist Almanya, bu ülkelerde yağmacı «yeni düzeni»ni kurdu. Ege-menlik altına alınan halklar ulusal kurtuluşları için savaşıma göreviyle karşı karşıyaydılar. Hitler Almanyası saldırganlığını artırarak barış ve sosyalizmin bu en büyük dayanağını, Alman emperyalizminin dünya üzerindeki üstünlüğünün kurulması yolundaki başlıca engeli yok etme amacıyla Sovyetler Birliği'ne haince saldırdı.

Halkların tüm devrimci, demokratik ve ilerici kazanımlarını tehdit eden, ulusal bağımsızlıklarını ve hayatlarını tehdit eden bu ölümcül tehlike anında

SBKP önderliğindeki Sovyetler Birliği anti-faşist güçlerin Hitlerci koalisyona karşı verdiği mücadelenin merkezindeki ana güç olarak savaşa atıldı ve Hitlerci koalisyonun yenilgisini gerçekleştirdi. Sovyetler Birliği faşistlerin köleleştirdiği halkların kurtuluş davalarına kesin bir katkıda bulundu. Savaşta kazandığı zafer birkaç ülkedeki halkçı demokratik devrimlerin başarı ve bir dünya sosyalist sisteminin ortaya çıkışı ve emperyalizmin ezdiği ülkelerdeki kurtuluş hareketinin yükselişi için elverişli önkoşullar yarattı. Bu, SBKP'nin izlediği, ülkeyi kısa sürede uluslararası devrimci hareketin, barış, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin zaptedilmez kalesi haline getiren leninist politikanın tarihsel doğruluğu konusunda çarpıcı bir kanıt sağladı.

Savaş yıllarındaki anti-faşist mücadelede tüm ilerici halk hareketlerinde halk kitlelerinin artan yerini, işçi sınıfının büyük rolünü güçlü bir biçimde ortaya koydu. Anti-faşist, demokratik ve yurtsever bir tavır almış olan çeşitli kesimleri ve grupları ardında toparlayan uluslararası proletarya faşizme karşı mücadelede önder sınıftı. İşçi sınıfı bu role bilimsel sosyalistlerin örgütlediği bütün bir demokrasi ve sosyalizm mücadelesi boyunca hazırlanmıştı.

Dünyadaki barışsever halkların tümü için zorlu bir deney olan savaş sırasında, uluslararası işçi sınıfı hareketi en tutarlı ve en kararlı anti-faşist güç olduğunu gösterdi. Bilimsel sosyalist partiler faşist istilacılara karşı direniş hareketinin başını çektiler. Hareketin esin kaynağı ve örgütleyicileri onlardı. Bilimsel sosyalistler faşizmle savaşta halkların hak ve özgürlüklerin gerçek savaşçıları, güvenilir yurtseverler ve ilerleme amacının yiğit savaşçıları olarak davrandılar. Bu, geniş kitleler arasındaki saygınlıklarını büyük ölçüde artırdı. İşçi sınıfı hareketi savaşın sonla-

rına doğru yeni bir aşamaya geçerek, dünya sahnesinde önemli bir politik unsur haline geldi.

İşçi sınıfı hareketi halkların anti-faşist mücadelelerinde büyük bir rol oynadı, Komintern'in önderliğinde edinilen deneylerin tümü onu bu role hazırlamıştı. Başlıca müfrezesini SBKP üyelerinin oluşturduğu dört milyonluk partililer ordusu savaşa ileri bir dövüş gücüyle katıldı. Komintern'in ardında birleşik işçi ve anti-faşist halk cephesi için verilen mücadelenin zengin deneyleri vardı. İşçi sınıfı hareketi savaşın güç ve sık sık değişen koşullarında, nesnel ve öznel nitelikli engelleri aşarak ilerledi ve mücadele sırasında tüm anti-faşistlerin başına geçti.

DÜNYA SAVAŞININ BİRİNCİ DÖNEMİ SIRASINDA KOMİNTERN VE KOMİNTERN ÜYESİ PARTİLER

(Eylül 1939 - Haziran, 1941)

*Savaşın Niteliği
Ve Üye Partilerin
Savaşa Karşı
Tutumları*

İkinci Dünya Savaşı'nın patlaması ve gelişmesi dünya işçi sınıfı hareketini savaşın niteliğini ve ona yönelik tutumu tanımlama göreviyle karşı karşıya bıraktı. Lenin «Bir marksist için savaşın niteliğinin açıklığa kavuşturulması, ona yönelik tutum meselesinin belirlenmesi için zorunlu bir önkoşuldur. Ama böyle bir açıklamada bulunmak için her şeyden önce söz konusu olan savaşın nesnel koşullarını ve somut durumunu belirlemek gerekir. Savaşı yer aldığı tarihsel çevre içinde değerlendirmek gerekir, ancak o zaman kişi ona yönelik tavrını belirleyebilir.»⁽¹⁾ dedi. Lenin, savaşın doğasının tanımlanması için, onu «söz konusu olan devletin, söz konusu olan devletler sisteminin,

söz konusu olan sınıfların önceki politikasının ürünleri» içinde ele almanın zorunlu olduğunu vurguladı.⁽²⁾ Lenin, rastlantılardan kaçınmak, soyut örnekler seçmemek için savaşmakta olan iki grubun politikalarının uzun dönemde incelenmesi gerektiğini söyledi. Savaşın niteliğinin tanımlanması meselesinde basitleştirilmiş bir yaklaşıma karşı uyarıda bulundu. Şöyle yazdı: «Savaşlar son derecede çeşitli, farklı ve karmaşık bir şeydir. Onlara genel bir modelle yaklaşılamaz.»⁽³⁾

İkinci Dünya Savaşı, Birinci Dünya Savaşı gibi emperyalizm koşullarındaki kapitalist ülkelerin eşitsiz gelişme yasalarının işleyişinden kaynaklandı. Emperyalist güçler arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin şiddetli olarak artışının, pazar, hammadde kaynakları ve sermaye yatırım alanları mücadelesinin bir sonucuydu. Savaşın patlamasında sorumluluk büyük kapitalist güçlerin egemen sınıflarına aitti.

Ancak, Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarını başlatan ortak nedenlere karşın ikincisi çeyrek yüzyıl önce varolan birincisinden temel olarak farklı bir durumda başladı. İkinci Dünya Savaşı, kapitalizmin artık evrensel bir sistem olmadığı ve dünyanın ilk sosyalist devletinin -Sovyet Birliği'nin- varolduğu ve sürekli olarak güç kazandığı koşullar altında patladı. Dünya iki karşıt toplumsal sisteme ayrılmıştı ve bu, yüzyılın yeni, temel, belirleyici bir uzlaşmaz çelişkisine -büyüyen sosyalizm ve ölüm döşegindeki kapitalizm arasındaki uzlaşmaz çelişkiye yol açtı. Emperyalist uzlaşmaz çelişkiler artık dünya politikasındaki tek etmen değildi. Bu çelişkiler iki karşıt toplumsal sistem arasındaki derin uzlaşmaz çelişkinin karşılıklı etkileşimi içinde geliştiler. Bu uzlaşmaz çelişkinin sonucu, savaş halindeki iki kapitalist grubun, birbirleriyle sava-

sırken aynı zamanda Sovyetler Birliği'ni yok etmek ve kapitalist dünyanın o eski bütünlüğünü onarmaya çalışmalarıydı. Sovyetler Birliği'nin varlığı, gelişmesi ve artan gücü ve tüm dünya işçileri üzerindeki büyük etkisi, dünyanın kapitalist patronlarının yüreğine korku saldı. Emperyalistlerin dünyanın ilk sosyalist devletine son verme istekleri, onları anti-sovyet bir temelde birleştirdi. Ama bu istek ve iki karşıt sistem arasındaki uzlaşmaz karşıtlıkların varlığı kapitalist sistem içinde varolan uzlaşmaz çelişkileri ortadan kaldırmadı.

İkinci Dünya Savaşı'nın bir başka özelliği buradaki sorunun 1914-1918'de olduğu gibi dünyanın basit bir yeniden paylaşımı olmamasıydı. Nazi Almanyasının başkanlığındaki faşist grup dünyaya üstünlük sağlamaya, tüm uluslara boyun eğdirmeye hatta ortadan kaldırmaya uğraşıyordu. Faşistler, ulusların kaderlerini ve sosyal gelişmenin tüm boyutlarını tersine çevirmeyi planlıyorlardı. Bu, tüm dünya kapitalist sisteminin genel bunalımındaki keskin artışı kanıtlıyordu. Bu, Komintern'in sürekli olarak kitlelerin dikkatini çektiği bir tehlikeydi. Komintern Yedinci Kongre kararlarında «işçi sınıfı ve tüm kazanımları, tüm emekçi kitleler ve onların temel hakları, barışçı ve halkların özgürlüğü açısından yükselen faşist tehdide işaret etmişti.»⁽⁴⁾

Dünya politik güçlerinin somut ittifakı ve faşist saldırganların kendilerine koyduğu hedefler ve görevlerin doğası, daha en başında faşizme karşı ulusların haklı bir kurtuluş savaşının nesnel olanaklarının varlığını açıklamaktadır.

Ancak bu nesnel eğilime Batılı güçlerin egemen çevrelerinin politikasına yansıyan bir başka eğilimle karşı çıktı. Bunlar emperyalizmin uzlaşmaz çelişkile-

rini SSCB'yi harcayarak çözmeye çabaladılar. Nazi Almanyasına karşı etkin bir mücadele yürütmediler ve onu Sovyetler Birliği'ne karşı saldırganlığa kışkırtmak için ellerinden geleni yaptılar. Bu, saldırganı yürekletiren ve halkların faşizme karşı mücadelesini baltalayan Münih ödün politikasında ifadesini buldu. Yani, yaklaşan savaşın niteliğini farklı biçimlerde etkileyen iki eğilim söz konusuydu.

Birinciden farklı olarak, İkinci Dünya Savaşı birdenbire değil ağır ağır başladı. 1930'lardan, başlayarak dünya yavaş ama kararlı bir biçimde yeni bir dünya savaşına kaydı. Faşist İtalya'nın Etiyopya'yı istilası, faşist güçlerin İspanya'ya müdahalesi, Japonların Çin'e saldırısı, nazi Almanyasının önce Avusturya'yı daha sonra Çekoslovakya'yı işgali: faşist saldırganların İkinci Dünya Savaşı alevini körükleme evreleri bunlar oldu.

Halklar bu saldırgan eylemlere ulusal kurtuluş mücadelesiyle yanıt verdi. Halkların Alman ve İtalyan faşizmi ve Alman emperyalizmine karşı mücadelesi ulusal boyunduruğa karşı, ulusal bağımsızlık ve demokrasi için verilen haklı bir mücadeleydi.

Hitler'in Polonya'ya saldırısı dünyayı İkinci Dünya Savaşı'na iten süreci tamamladı. Faşist saldırının kurbanı olan Polonya için bu savaş daha en başında haklı, kurtuluşa yönelik anti-faşist bir savaştı. Polonya Komünistleri bunu doğru değerlendirdiler ve nazi işgaline karşı ülkelerinin savunulmasında etkin bir yer aldılar. Fransa ve İngiltere, daha önceden belirlenmiş yükümlülükleri nedeniyle Polonya'ya yardım etmeleri gerektiğini belirterek Almanya'ya savaş ilan ettiler. Ancak bu ülkelerin egemen çevreleri bu savaşı anti-faşist bir savaş olarak sürdürme konusunda hiç bir istek taşımıyordu. Bunlar Polonya'yı ezdikten sonra

Hitler'in Batı'ya değil Doğu'ya ilerleyeceğini umuyorlardı. İngiliz-Fransız egemen çevreleri Hitler'le bir pazarlık yapmaktan ve İkinci Dünya Savaşı'nı SSCB'ye yöneltmekten yanaydılar. Bu politika, savaşın nazi saldırganlığına karşı bir savaş olduğu yolunda hükümet açıklamalarıyla zekice gizleniyordu ve böylece İngiltere ve Fransa emperyalist burjuvazisinin izlediği politikanın gerçek niteliği o dönemde geniş kitlelerce bilinmiyordu.

Fransa ve İngiltere Komünist Partilerinin savaş karşısındaki tavrı, savaşın birçok ülke ve ulusu kendine bağlamak isteyen nazi Almanyası tarafından başlatıldığı ve bu nedenle bu savaşı gerçekten anti-faşist, ulusal bir kurtuluş savaşı haline getirmek için, olanakların elverdiği herşeyin yapılması gerektiğine dayanıyordu. Bilimsel sosyalist partiler kitleleri harekete geçirmeye, kendi ülkelerinin egemen çevrelerine baskı yapmaya ve onların savaşı sözleriyle değil, davranışlarıyla anti-faşist bir savaş gibi yürütmelerini sağlamaya çalışıyorlardı. Fransa ve İngiltere komünistleri kitlelerin ülkelerindeki gerici hükümetlerin çekilmesine ve savaşta anti-faşist, özgürlükçü eğilimlerin üstünlük kazanmasına yol açacak baskılarına güveniyorlardı.

Fransız Komünist Partisi savaşın patlamasından önce 25 Ağustos 1939'da, yaklaşan faşist saldırganlığa ilişkin tutumunu «Komünist Parti faşist saldırganlara karşı gerçek bir mücadelede en ön saflarda yer alma hakkına sahiptir» sözleriyle tanımladı.⁽⁵⁾ Parti Fransız ulusunun nazi saldırganlarına karşı birliği için çağrı yaptı ve hükümeti, ülkeyi savunmak için gerekli bütün adımları atmaya zorlamak üzere girişimlerde bulundu. FKP Fransız hükümetinin halkın desteğiyle gerçek bir Hitler aleyhtarı savaş yürütmesini sağlamak ge-

rektiğini açıkladı. «Halktan korkan bir hükümet yenilgiye doğru yol alır.»⁽⁶⁾

İngiltere Komünist Partisi benzer bir çizgi izledi. Savaşın Chamberlain'in gerici politikasına karşı verilen savaş gevşetilmeksizin faşizme karşı gerçek bir savaşa dönüştürülmesi gerektiğini açıkladı. İngiltere Komünist Partisi Eylül 1939'un başında Almanya'ya savaş ilan edilmesiyle ilgili bir açıklamasında iki cephede «yani Hitler'e karşı ve Chamberlain'in politikasına karşı eş zamanlı ve Chamberlain Hükümetinin çekilmesini talep eden» bir mücadele için çağrı yapıyordu.⁽⁷⁾

Savaşın başında diğer bilimsel sosyalist partilerin de benimsediği bu tutum, faşist saldırının ülkelerinin ulusal bağımsızlığı ve tüm insanlık için ne denli tehlikeli olduğunu kavradıklarını gösterdi. Bilimsel sosyalist partiler nazi Almanyasına karşı gerçek bir savaş ve Polonya'ya yardım talep etmekle ulusal olduğu kadar uluslararası görevlerini de yerine getiriyorlardı.

Bilimsel sosyalist partiler İngiltere ve Fransa egemen çevrelerinin savaşa ilişkin emperyalist özelemlerine dikkat çekmekle birlikte, savaşa gerçek bir anti-faşist nitelik vermeyi reddeden gerici burjuva gruplarının direniş gücünü küçümsediler.

Olgular, İngiltere ve Fransa'daki egemen çevrelerin faşizme karşı gerçek bir savaş yürütmeye hiç yetli olmadıklarını giderek daha fazla ortaya koydu. Eylül 1939'un sonuna doğru, bu iyice açığa çıktı.

Batılı güçlerin egemen çevreleri, nazi Almanyasına, kendisinden Sovyetler Birliği'yle imzalanmış olan saldırmazlık paktını bozmasını ve sosyalizmin vatanına karşı ortak bir cephe oluşturmayı beklediklerini anlattılar. Bir yanda Polonya'ya yardımın fiilen reddedilmesi, nazi Almanyası karşısındaki cephedeki düşman-

lıkların neredeyse tümüyle sona ermesi («sahte savaş») öte yanda gericiliğin halkın haklarına saldırması, savaş gerçekten anti-faşist bir savaşa çevirmek için çabalayan bilimsel sosyalist partiler başta olmak üzere demokratik güçlerin bastırılması, tüm bunlar, geçici olarak üstünlük sağlayan emperyalist eğilimin bir yansımasıydı. Ancak bu, savaşın başlarında Polonya ve Çekoslovakya halklarının faşist baskıya karşı verdiği ulusal kurtuluş mücadelesinde ortaya çıkan haklı anti-faşist mücadele öğelerinin yavaş yavaş oluşmasını önleyemezdi.

Komintern üyesi partiler 1939 Ekim ayının başında yayınladıkları açıklamalarında durumu değerlendirerek savaş her iki taraf açısından emperyalist bir savaş olarak tanımladılar ve hükümetlerinin anti-sovyet politikasını suçladılar.

Aynı zamanda nazi Almanyasına karşı çıkan ülkelerin bilimsel sosyalist partileri, faşist saldırganlığın bütün insanlık açısından temsil ettiği tehlikeye karşı gereken uyanıklığı gösterdiler. Fransa ve İngiltere Komünist Partilerinin savaşta kendi hükümetlerinin yenilgisi sloganını öne sürmemiş olmaları bundandır.

Almanya Komünist Partisi için başlıca görev faşist savaşa karşı ve ülkelerinin nazi zulmünden kurtulması için mücadele etmektir. Alman bilimsel sosyalistlerinin mücadelesi ezilen halkların özgürlük ve bağımsızlıkları için verdikleri mücadeleye sıkı sıkıya bağlıydı. Almanya, Avusturya ve Çekoslovakya Komünist Partilerinin 2 Kasım 1939'da yayınladıkları ortak açıklama «Komünistlerin Alman işçi sınıfının kurtuluş mücadelesini Çekler, Slovaklar, Avusturyalılar ve Lehlerin (Polonyalıların) ulusal kurtuluş mücadelesiyle bağlamak ve Alman emperyalizmine karşı güçlü bir birle-

şik cephe kurmak için ellerinden geleni yaptıklarını» vurguluyordu.⁽⁸⁾

Kasım 1939'un başında Komintern Yürütme Kurulu uluslararası durumu değerlendiren ve üye partilerin savaşa ilişkin görevlerini tanımlayan bir çağrı yayınladı. Çağrı, savaşı her iki taraf açısından emperyalist bir savaş, günahı «tüm kapitalist hükümetlere özellikle de savaştan devletlerin egemen sınıflarına ait» olan haksız bir gerici savaş olarak tanımlıyordu.⁽⁹⁾ Bu tanım kapitalist ülkelerdeki egemen çevrelerin savaş-taki emperyalist özlemlerini vurgulamakla birlikte savaşın içindeki ulusal kurtuluş eğilimlerini dışarda bırakıyordu.

Komintern yönetimi savaşın patlamasıyla iki kapitalist grup arasındaki farklılığın ortadan kalktığına inanıyordu. Böyle bir görüş, herşeyden önce nazi Almanyasını SSCB üzerine sürmek için onunla pazarlığa girişen İngiltere ve Fransa egemen çevrelerinin anti-sovyet politikasını temel alıyordu.

Bu eğilimler Sovyet-Fin savaşı döneminde en belirgin halini aldı. İngiltere ve Fransa hükümetleri Fin gericiliğini SSCB ile bir savaşa itmekte kalmadılar, bu ülkeyi cömertçe silahlandırıdılar. Bu ülkelerin genel kurmayları askerlerini Finlandiya'ya göndermeye hazırlanıyor ve Sovyetler Birliği'ne güneyden saldırmak için planlar yapıyorlardı. Bu haince tasarılar, Kızıl Ordunun zaferleri, Sovyetler Birliği'nin doğru dış politikası ve SSCB ve Finlandiya arasında bir barış anlaşmasının imzalanmasıyla suya düşmüştü.

Hitler'in 1940 baharında Danimarka ve Norveç'i istilasını, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'un istilasını izledi, Fransa'ya yönelik tehdidin artışı Fransa ve İngiltere egemen çevrelerinin izlediği politikanın korkunç niteliğini ortaya koydu.

Nazi saldırganlığının yayılması, Almanya'nın Batı Avrupa'nın bazı ülkelerini işgal etmesi, buralarda bir kaba kuvvet ve yağma rejimi kurması- tüm bunlar halkın hoşnutsuzluğunu ve tüm anti-faşistlerin köleleştirilenlere karşı kararlı ve acımasız bir savaş başlatma isteklerini artırdı. Bu, egemen çevreleri de etkiledi ve aralarındaki güçlerin Hitler aleyhtarı eğilimlerden yana yeniden gruplaşmasına yol açtı. Savaşta-ki özgürlükçü dürtüler destek kazandı ve savaşın niteliği belirgin bir değişikliğe uğradı.

Lenin 1916'da «emperyalist çağda ulusal savaşların Avrupa'da bile olanaksız sayılamayacağını»⁽¹⁰⁾ savaşların her zaman son derece karmaşık bir olay olduğunu ve «ulusal bir savaşın emperyalist bir savaşa dönüştürülebileceğini ya da tam tersi olabileceğini» belirtmişti.⁽¹¹⁾

1940'daki olaylar, Avrupa'daki nazi istilaları ele geçirilen ülkelerde ulusal anti-faşist bir hareketi öne çıkardı. Bu durumda dünya işçi sınıfı hareketi Komintern'in Yedinci Kongresi'nde çerçevelendirilen tüm anti-faşist güçleri birleştirme politikasını sürdürdü.

Komintern yönetimi nazi-işgalindeki ülkelerdeki Hollanda, Danimarka ve Norveç'deki üyelerine verdiği direktiflerde işçilerin yaşamsal çıkarlarının savunulması, ulusal bağımsızlığın onarılması için verilen mücadeleyi başlatmalarını öğütledi. Komintern yönetimi değişen durumu nitelerken Haziran 1940 sonunda Alman emperyalizminin «İtalya'yla birlikte birçok Avrupa ulusuna boyun eğdirmeyi ve ulusal bağımsızlıklarından yoksun bırakmayı amaçladığına» işaret etti.⁽¹²⁾

Fransız Komünist Partisi, Fransa'nın yenilgi tehlikesinin artması karşısında ülkenin etkili olarak savunulması, emperyalist savaşı halkçı ulusal bir savaşa, halkın bağımsızlığı için verdiği haklı bir savaşa dön-

dürmek için bir program açıkladı. Yeraltı Humanité'inde yayınlanan bu program, FKP ve işçi sendikaları üzerindeki yasağın kaldırılmasını şart koşuyor; tüm devlet mekanizmasını delik deşik eden faşizm ajanlarının zararsız hale getirilmesi gerektiğinden söz ediyor ve nazi istilasını durdurmak için halkın mücadelesine dayanmayı savunuyordu.⁽¹³⁾ Bu programın uygulanması Fransa'yı ulusal ve politik anlamda köleleşmekten kurtarabilirdi.

Hitler'in Fransa'ya saldırması giderek daha vahim sonuçlar vermeye başladı. Haziran başında Paris için doğrudan bir tehlike doğdu. 6 Haziran 1940'da FKP Merkez Komitesi adına hükümete Paris'in savunulmasına ilişkin öneriler sunuldu. Bu öneriler şöyle diyor-du: «Komünist Parti Paris'in istilacılara teslim edilmesini bir ihanet kabul edecektir. Paris'in savunulmasını örgütlemeyi başta gelen bir ulusal görev sayacaktır. Bu amaçla:

«(1) Savaşı özgürlük ve bağımsızlık için ulusal bir savaşa çevirerek niteliğini değiştirmek;

«(2) Komünist görevlileri ve memurları olduğu kadar binlerce tutukluyu ve gözaltındaki işçiyi salıvermek;

«(3) Parlamento, bakanlıklar, hatta Genel Kurmay içinde kaynayan düşman ajanlarını derhal tutuklamak ve sert biçimde cezalandırmak;

«(4) Bu temel önlemler ulusu şevklendirecek ve hemen karar altına alınması gereken ulusal bir savaşı olanaklı kılacaktır;

«(5) Halkı silahlandırmak ve Paris'i zaptedilmez bir kale haline getirmek.» gerekiyordu.⁽¹⁴⁾

Ancak halkı silahlandırıp ulusal bir savaş örgütleyerek bir felaket önlenabilir ve Fransa kurtarılabilirdi. Ancak Fransız burjuvazisinin halk korkusu dar

sınıf çıkarları ve anti-komünizmi, ulusun çıkarlarından ağır bastı. Hükümet halkı silahlandırmak yerine teslimiyeti, ülkeyi nazilerin denetimine terketmeyi yegledi.

Fransa'nın yenilgisinden sonra FKP'nin başlıca görevi ulusun yurtsever güçlerini toparlamaktı. Bu, Komintern'in FKP'ye 22 Haziran 1940 tarihli, «halk güçlerini çeşitli yardım komiteleri biçiminde toparlamak gereklidir...» diyen talimatlarıyla belirtilmişti. Bu talimatlar işsizlere, sığınmışlara, yaralılara, terhis edilene ve benzerlerine çeşitli yardım biçimlerini kastediyordu. Talimatlar olanaklı en tedbirli biçimde davranarak istilacının önlemlerine direniş örgütlemeye ilişkin önemli bir öğüdü de içeriyordu.» Provokasyon ve ilkel eylemlerden kaçınarak kitlelerin direnişini istilacıların şiddet, soygun ve keyfi yönetimine karşı desteklemek ve örgütlemek zorunludur... Komünistler her koşulda halkın yanında kalacak ve her zaman kurtuluş mücadelesinin en ön safında yer alacaktır.»⁽¹⁵⁾

Fransız Komünist Partisi MK'nin Fransız halkına yaptığı çağrı bu anlamdaydı. FKP MK'nin Moskova'daki üyeleri ve Komintern önderleri bu çağrının hazırlanmasında görev aldılar. Maurice Thorez ve Jacques Duclos'un imzalarını taşıyan «Fransız Halkına Çağrı» 10 Temmuz 1940'da yeraltı Humanité'sinde basıldı ve sonradan yüzbinlerce kopya halinde tüm Fransa'da dağıtıldı. FKP, Fransa'nın tüm yurtsever güçlerinin birliğinin sağlanması ülkenin ulusal bağımsızlığını yeniden kazanmanın başarısı için zorunlu bir koşul olduğundan tüm halkın birliğini kurma hedefini ilan etti. Böyle bir birliğin çekirdeğini ancak komünist parti önderliğindeki işçi sınıfı oluşturabilirdi. Çağrı «Ulusal ve toplumsal kurtuluş büyük umutlarını halka bağlamıştır» diyordu. «Ve Fransa'nın kurtuluşu, bağım-

sızlığı ve canlanması için bir cephe ancak geleceğe ait olduğundan gayretli ve cömert, inanç ve cesaretle dolu işçi sınıfının çevresinde ve ancak sağlam bir bilinçle, onur ve yiğitlik partisi olan Komünist Parti ve rehberliğindeki işçi sınıfı çevresinde yaratılabilir.»⁽¹⁶⁾

Bu çağrı Fransız yurtseverlerinin yüreğine güç saldı, mücadele olanakları konusundaki inançlarını güçlendirdi ve ulusal ve toplumsal kurtuluşa ulaşma yolunu gösterdi. Çağrı «tüm dünyadaki demokratik ve anti-faşist güçlerle ittifak içinde bizzat Fransız halkına bağlı olan ülkenin kurtuluş mücadelesi için net bir bakış açısı ortaya koydu.»⁽¹⁷⁾

1940 güzünde Fransız Komünist Partisi'nin direniş hareketini örgütleme çalışmalarının ilk sonuçları alınmaya başlandı. 11 Kasım 1940, işgal altındaki Paris'te bilimsel sosyalistlerin desteklediği öğrencilerin ilk kitlesel gösterisi gerçekleştirildi. Fransız Komünist Partisi «faşist teröre karşı yeraltı mücadelesinin koşullarına uyarlanmış bir askeri örgütün» cenini haline gelen ve Özel Savaş Örgütü diye bilinen silahlı gruplar oluşturmayı başardı.⁽¹⁸⁾

Faşist istilacılara karşı direniş işgal edilen öteki ülkelerde de büyüdü. Belçika Komünist Partisi'nin çağrısına yanıt olarak, Belçika işçileri istilacılara karşı greve gittiler. Haziran 1940'ta Liege işçileri ve Eylül'de Borinage'daki binlerce madenci greve gitti. 1940 güzünde Norveç Komünist Partisi çeşitli kentlerde anti-faşist gösteri ve toplantılar örgütledi. Polonya'da bilimsel sosyalistler istilacılarla mücadele etmek için anti-faşist örgütler kurmaya başladılar.

Direniş Hareketi ön saflarında bilimsel sosyalistlerin yürüdüğü halkların faşist, terörcü «yeni düzeni» kabul etmeye hiç de niyetli olmadıklarını ve savaşa mayas kararlđ olduklarını gösterdi. Bu tüm ulusları sa-

dık köleleri haline getirmeye çalışan faşist bağınazlık taraftarlarının yağmacı planlarına kitlelerin gösterdiği doğal bir tepkiydi. Direniş faşist istilacılara karşı savaşın nesnel olarak haklı niteliğinin bir yansıması ve göstergesiydi.

Komintern'e bağlı partiler en tutarlı anti-faşist yurtsever politik güç olarak direnişte hızla önemli bir yer edindiler. Nazi istilacılarına karşı savaşta bir bölümü ahmaklık ve kaypaklık gösteren, diğer bölümü utanç verici bir biçimde yaltaklanan burjuva çevrelerinden farklı olarak partililer ulusal kurtuluşun korkusuz ve adanmış savaşçıları olarak davrandılar. Bazı politik grupların uygulamayı denedikleri «bekle ve gör» taktiğini reddettiler.

Bilimsel sosyalistler faşist kölecilere, onların askeri emirlerine ve cezai önlemlerine karşı yürüttükleri mücadelede, savaş fabrikalarında sabotajlar vb. örgütleyerek kendiliğinden direnmeye başlayan yurtsever kitlelerin desteğinden güç aldılar. Bilimsel sosyalist partiler ulusun anti-faşist yurtsever güçlerini toparlamada ve militan direniş hareketini örgütlemeye yoğun çalışmalar yaptılar.

*Komintern Üyesi Partilerin
Yeni Görevleri Ve Yeniden
Örgütlenmeleri*

Savaşın artık iyice alevlenmesiyle, Komintern üyesi partiler halk kitlelerini toparlamak ve onları faşizme karşı ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşında yönetmek göreviyle karşı karşıyaydılar. Bilimsel sosyalistler bu rolü yerine getirmek için savaş yeterliliklerini ve manevra yeteneklerini korumak, güçlendirmek ve kendilerini mücadelenin hızla değişen koşullarına esnek bir biçimde uydurmak zorundaydılar. Bu

amaçla da partilerini büyük bir hızla yeniden örgütlemek zorundaydılar.

Lenin ve Komintern'in formüle ettiği, mücadelenin koşullarına uygun olarak partinin örgütsel biçimlerinin esnekliği ve legal ve illegal yöntemlerin gerektiği gibi birleştirilmesi konusundaki tezler, yeraltında çalışan bilimsel sosyalistlerin elinde güçlü bir silah olduğunu birkez daha kanıtladı. Bilimsel sosyalistler bu tezlere uygun davranarak ve değişen koşullar mücadeleciler özylerini koruma amacına uygun en doğru örgütlenme biçimlerini aradılar.

Komintern üyesi partilerin legal olarak çalışmakta olduğu ülkelerde gericiler savaş halini bunların çalışmalarını mümkün olan her yolu deneyerek yasaklamak için bir gerekçe olarak kullanmayı denediler. Bilimsel sosyalist partilerin çoktan yeraltına itildiği faşist koalisyon ülkelerinde işler daha da zordu. Nazi Almanyasının işgal ettiği ve istilacıların şiddet uyguladığı ülkelerde bilimsel sosyalist partiler bir yandan kendilerine kitlelerin mücadelesinde başarılı bir önderlik olanağı sağlarken bir yandan da parti örgütü ve kadrolarını faşist askeri darbelerinden koruyacak bir örgütlenme yaratmaya zorladılar. İşgal altındaki ülkelerdeki durum parti yapısının katı bir yeraltı çalışması temelinde yeniden örgütlenmesini, partinin çeşitli örgütlerinin, gizlilik, izlenme ve tutuklanma olasılıklarını en aza indirmek için merkezi olmayan bir çalışma yürütmesini talep ediyordu.

Çekoslovakya Komünist Partisi bu yeniden örgütlenmeyi ilk başlatan parti oldu. Slovakya'da geçerli olan özgül koşullar nedeniyle Mayıs 1939'da Slovakya Komünist Partisi bir yeraltı yönetimiyle kuruldu. Çekoslovakya Komünist Partisi'nin politik çizgisi ve genel yönetiminin birliği korundu. Bir yeraltı ağı yarat-

mak ve parti kadrolarını yeniden dağıtmak üzere dev çalışmalar yapıldı.

Fransız Komünist Partisi de Partinin yeniden örgütlenmesi için yeni bir sistem oluşturdu. Üç kişilik bir grup örgütün temel birimi oldu. Bu grupta diğer iki kişinin kim olduğunu bilen ve bir sonraki parti bağlantısıyla temas kuran sadece başkandı. Bu ilke, parti yapısının temelini oluşturdu. Tüm çalışmaları Merkez Komitesi üyeleri yönetiyordu. Ülke ikiye bölünmüş olduğundan (işgal altındaki) Kuzey bölgesine yerleşen Merkez Komitesi Temmuz 1940'ta (işgal altında olmayan) Güney bölgesinde temsilcilik kurdu. Bu, Partinin birliğini sürdürmeyi ve açığa çıkma riskini en aza indirmeyi olanaklı kıldı. Aynı zamanda bu yöntem, geniş kitlelerle ilişki kurmakta bazı güçlükler yarattı. Komintern bu durum karşısında Fransız Komünist Partisi MK'sine yaptığı önerilerde Partinin «sempatizan ve destekleyici bir kitle çevresi yaratması, günlük talepler için verilen mücadelede partinin kitleler arasındaki etkisini politik ve örgütsel olarak güçlendirmesi» gerektiğini vurguladı ⁽¹⁸⁾ FKP illegal çalışmayı legal çalışma biçimleriyle ustaca kaynaştırmaya çalıştı. Örneğin parti üyeleri Vichi Hükümeti'nin himaye ettiği resmi işçi sendikaları gibi legal örgütlerde görev aldılar ve mahalleler ya da fabrikalardaki Halk Komiteleri, Fransız Kadınlar Birliği ve Genç Komünist Birlik grupları gibi illegal örgütleri yönettiler. Ortaya çıkabilecek maceracı eylemlerden kaçınmakla birlikte, bilimsel sosyalistler istilacılara karşı pasif direniş biçimlerine karşıydılar. Partililer kitlelerle olan bağlarını sağlamlaştırıp genişletirken halkın ulusal kurtuluş mücadelesindeki öncü rollerini gerçekleştirmenin önkoşullarını yarattılar.

Bilimsel sosyalist partilerin çalışmalarında sağlam,

düzenli olarak işlev gören parti merkezinin oluşturulması büyük önem taşıyordu. Bu ilk anda Alman, İtalyan ve Macar Komünist Partileri için geçerliydi. AKP Merkez Komitesi Politbürosunun KEYK işbirliğiyle hazırladığı ve KEYK'nin onayladığı «Alman Komünist Partisi politik platformu» anti-faşist mücadelenin bütün alanlarında partinin öncü rolünün sağlanmasına ve bu anlamda Almanya topraklarında bizzat AKP Merkez Komitesine bağımlı günlük bir parti yönetimi kurulmasına olan gerekliliği belirtiyordu. Bu, çok güç bir işti. AKP MK yetkili elemanlarını - deneyimli parti görevlilerini- fabrikalar, yerel alanlar ve bölgelerde var olan parti örgütleriyle ilişkiye geçmek ve olmayan yerlerde yeni yönetim organları kurarak ülke içinde partinin merkezi günlük rehberliğinin yolunu açmak için Almanya'ya gönderdi. Partinin yeraltı örgütlerini birleştirip çalışmalarını eşgüdümleyecek olan Berlin Bölge Komitesi'nin örgütlenmesine özel bir önem verilmişti. Berlin Bölge Komitesi Almanya'nın bütünü için bir yönetim merkezinin kurulacağı bir temel olarak kullanılabilirdi. 1940'da Berlin yeraltı parti örgütleri Robert Uhrig başkanlığındaki tek bir yönetime bağlandı. Bu yönetim büyük bir örgütlenme görevi yürüttü, diğer kentlerin partili gruplarıyla ilişki kurdu ve çeşitli bölgelerdeki partili grupların rehberliğini yapmaya başladı. Ancak yeraltı çalışmasının çok zor koşullarının da etkisiyle Almanya'da Kasım 1943'e dek AKP'nin günlük yönetimi kurulamadı.⁽²⁰⁾

İtalyan Komünist Partisi'nin ülke içinde bir yönetim merkezi yaratması da hiç kolay değildi. Ağustos 1939'da Paris'te yapılan İKP Konferansında bu anlamda bir karar alınmıştı. Savaş ve Partinin dışarda üslenmiş yöneticilerinin yaşadığı Paris'teki 1939-1940 olayları bu kararın yürürlüğe konmasını önledi. Ülkeyle

olan bağlantılar kesilmişti ve dışarda üslenmiş olan yönetimin kendisi de Fransız yetkililerinin baskıları-
la karşı karşıyaydı. KEYK Sekretaryası İtalyan Ko-
münist Partisi içindeki durumu inceleyerek Ağustos
1940'da Moskova'da Togliatti başkanlığında geçici bir
Parti Dış Bürosu kurdu. Büro güçlü bir illegal örgütlen-
me ve ülke içinde önder bir parti merkezi örgütleme-
ye başladı. Umberto Massola 1941 yazında Milano ve
Torino yeraltı örgütleriyle yeniden ilişki kurmayı ba-
şardığı İtalya'ya gönderildi. 1 Ağustos 1941'de Parti İç
Yönetim Merkezi Milano'daki çalışmalarına yeniden
başladı.⁽²¹⁾

Macaristan Komünist Partisi de benzer görevlerle
karşı karşıyaydı. Savaşın patlaması partiyi polisin te-
rörüyle oldukça güçsüz bir biçimde yakaladı. Çeşitli
gruplar birbirleriyle olan bağlantılarını yitirmişlerdi.
KEYK Sekretaryası Macar Komünist Partisi içindeki
durumu tartışırken Ocak 1940'da Partinin başlıca gö-
revinin ülke içinde bir parti yönetimi oluşturmak ve
kitlelerle bağlantılı, güçlü örgütlerden oluşması gere-
ken partiyi sağlamlaştırmak, başka bir deyişle birle-
şik merkezileşmiş bir parti kurmak olduğuna işaret et-
ti. KEYK Sekretaryası Ağustos 1940'da Partinin yeni-
den örgütlenmesinin bazı sonuçlarını özetledi ve birkaç
başarıya değindi, ülke içinde bir parti yönetimi kurul-
muştu ama, bu yönetimin bazı bölgelerle hâlâ hiçbir
bağlantısı yoktu; bölge ve semt parti birimleri ülkenin
çeşitli bölümlerinde işlev görmekteydi; partinin mer-
kez yayın organı, yayınlarına başlamıştı. Ancak Bu-
dapeşte'de bütünleşmiş bir parti örgütünün yokluğu
Macaristan'da henüz merkezileşmiş bir partinin olma-
yışını gösteriyordu.⁽²²⁾ 1940 baharı ve yazındaki parti-
lilerin toplu tutuklanmaları genişlemekte olan parti-
nin işini çok güçleştirdi. Gene de bir örgütler ağı ve

merkezi bir yönetim kurma çalışmaları sürdü. Ocak 1941'de Parti Merkez Komitesi ülke içinde çalışmaya başladı. Partinin aralarında Budapeşte parti komitesi- nin de bulunduğu bir yerel ve sanayi örgütleri ağı oluş- tu. Legal işçi örgütleri içinde partili gruplar ve komi- teler oluşturuldu; bu, gruplara yasal bir örtü ve yer- altı çalışmasının koşullarına daha iyi uyum sağladı. Ülke içinde merkezileşmiş bir parti ve yönetiminin ye- niden kurulması Macar bilimsel sosyalistlerinin kitle- lerle olan bağları güçlendirmelerine ve birleşik anti- faşist cephe kampanyasını başlatmalarına olanak ver- di.

Avrupa'da savaşın patlamasıyla, koşullar ABD Ko- münist Partisi'nin çalışmaları için de güçleşti. Yetkili- ler Partiye yönelik yoğun baskıları artırdılar. Önemli önderlerinin bazıları tutuklandı. Ekim 1940'da Birleşik Devletler Kongresi, Komünist Partiyi uluslararası bir örgüte üye olma hakkından fiilen yoksun bırakan bir yasayı kabul etti. Kasım 1940'da durumu değerlendiri- mek için New York'da ABD Komünist Partisi'nin ola- ğanüstü bir kongresi yapıldı. Kongre Partinin proleter enternasyonalizmi ilkelerine olan sarsılmaz bağlılığını kanıtladı ve ABD Komünist Partisi'nin Komintern'le ör- gütsel ilişkisini kopardığını açıklarken bir yandan da bu yasanın kaldırılması için yılmadan mücadele etmek için karar aldı. KEYK Presidiumu Aralık 1940'ın ba- şında «ABD Komünist Partisi Olağanüstü Kongresi'nin kararını politik olarak uygun ve doğru bulduğunu» açıkladı. «Gericici Amerikan burjuvazisinin Birleşik Dev- letler işçilerinin devrimci sınıf partilerini ortadan kal- dırma çabalarına karşın Amerikalı partililerin prole- ter enternasyonalizmi ruhuyla propagandalarını ve ça-lışmalarını hızlandırmayı başaracağı...» konusundaki inancını belirtti.⁽²³⁾

Öte yandan Partinin uluslararası örgütten çekilmesi, sözcülüğünü Browder'in yaptığı oportünist ve revizyonist eğilimler doğurdu.

Savaşın gerektirdiği Komintern'in yardımıyla yürütülen Komintern üyesi partilerin yeniden örgütlenmesi görevi partileri daha mücadeleci kıldı. Son derecede güç bir durumda eyleme çekilince, örgütlenmelerini güçlendirdiler ve halkların ulusal ve toplumsal kurtuluş için verdikleri mücadelede öncü konumlara geldiler.

*Komintern'in
Çin Komünist Partisi'ne
Yardımları*

Komintern, Avrupa'daki savaş nedeniyle dikkatinin çoğunu Avrupa'daki Komintern üyesi partiler üzerine toplamakla birlikte, Asya'daki bilimsel sosyalist partilerinin çalışmalarını da gözden kaçırmadı. Bu, özellikle, halkın Japon istilacılarına karşı verdiği mücadelenin başını çeken ve Komintern Yedinci Kongresi'nin kararları uyarınca geliştirilen yeni taktiği uygulayarak ülkede birleşik ulusal Japon aleyhtarı bir cephe oluşturmayı başaran Çin Komünist Partisi için geçerliydi.

Çin Komünist Partisi'nin çalışmaları KEYK Presidiumu'nun Ocak ve Mart 1940'ta yapılan toplantılarında incelendi. Presidium kararlarında ÇKP'nin halk güçlerini Japon saldırganlara karşı harekete geçirmekle büyük bir görev başardığına ve birleşik ulusal Japon aleyhtarı cephe taktiğini ısrarlı bir biçimde yürüttüğüne işaret etti. KEYK Presidiumu, Çin Komünist Partisi'nin Japon saldırganlığına karşı etkili bir direniş örgütlemek, ulusal kurtuluş savaşında halkın zaferini sağlamak için gösterdiği çabaların salt Çin

halkının amacı için değil, sömürge ve bağımlı ülkele-
rin tüm halkları açısından büyük önem taşıdığını vur-
guladı. Presidium tüm Komintern üyesi partileri Japon
istilacılarına karşı verdikleri mücadelelerinde Çin hal-
kıyla dayanışma ve yardım için geniş bir kampanya
başlatmaya çağırdı. Karar aynı zamanda, ÇKP önderli-
ğinin dikkatini «demokratik merkeziyetçilik ve parti
içi demokrasi Bolşevik ilkelerinin tutarsız uygulamala-
rına (gerçi bunun nedeni büyük ölçüde Çin Komünist
Partisi'nin mücadelesini yürüttüğü olağanüstü güçlük-
lerdi)» çekti «Partinin onbir yıl boyunca kongre top-
lamadığı bir dönemde bir tek parti konferansı da ol-
mamıştı ve bunun sonucu olarak MK üye ve yedek üye-
lerinin %80'i tutuklanmıştı. Altıncı Kongre'nin parti
yönetim organlarına proleter unsurların alınması için
çağrı yapan kararı (ÇKP MK'sının şimdiki üyeleri ara-
sında işçilerin toplamı %11'dir) da yürürlüğe konma-
dı.»⁽²⁴⁾

KEYK Presidiumu ÇKP MK'nin yapılacak olan
kongre için hazırladığı temel politik hedefleri onayla-
dı. (*) Bunları ÇKP yönetimi ve KEYK Presidiumu'nun
atadığı bir komisyon birlikte hazırlamıştı. Ele alınacak
ana görev Kuomintang'ın gerici unsurlarının Japon
saldırganlarına teslim olma tehlikesini ortadan kaldır-
mak için Çin halkının harekete geçirilmesi idi. Birle-
şik ulusal Japon aleyhtarı cephe taktiği ve Komünist
Partinin bunu korumak ve güçlendirmek için elinden
geleni yapmaya hazır oluşu onaylandı.

Komünist Partinin Çin halkının ulusal kurtuluş
mücadelesine başarıyla rehberlik edebilmesi için ulu-
sal bir parti haline gelmesi ve işçi sınıfı saflarında güç-

(*) Çin Komünist Partisi Yedinci Kongresi Nisan-Haziran 1945'e
dek yapılmadı.

l  bir etki kazanması gerekiyordu. KEYK bu amaçla partinin herşeyden önce    in işçi sınıfından, özellikle Japon i  ali altındaki sanayi alanlarında, geniş işçi kitlelerinden  kopuklu unun üstesinden gelmesi; hem i  al altındaki bölgeler hem de   in'in geri kalan alanlarındaki işçiler arasında geniş çapta çalışmaya ba laması, işçileri Komünist Parti saflarına katmayı hızlandırması ve parti yönetim organlarında proleter kadroların oranını artırması gerektiğine işaret etti.⁽²⁵⁾

Bu kararlar   in Komünist Partisi'nin çalışmalarını doğru bir çizgiye oturttu.

*Tüm Anti-Faşist
Güçlerin
Birliği   in*

   al altındaki ülkelerde ulusun tüm yurtsever güçlerini faşist boyunduru a karşı mücadelede birleştirme görevi, bilimsel sosyalist partilerin anti-faşist halk cephesi politikasının olumlu deneylerine ba vurmalarını gerektiriyordu.

Komintern Yedinci Kongresi'nin proleter birleşik cephe temelinde geniş bir anti-faşist halk cephesi oluşturmayı hedef alan çizgisi ve bunun birkaç ülkedeki başarılı uygulamaları faşizme karşı halkların en sağlıklı güçlerinin tümünün birliği için temelleri atmı tı. Ancak savaşın arifesinde bazı Avrupa  lkelerindeki emperyalist gericilik, birleşik cepheye ağır darbeler indirmi ti. Sa  sosyal-demokrasi bölücü taktikleriyle gerilerin dengeyi kendilerinden yana çevirmelerine yardım etti. Bunların en onur kırıcı olanı birçok ülkede sa  sosyal-demokrasinin Münih politikasını desteklemesiydi. Tüm bunlar savaşın ba larındaki dönemde anti-faşistlerin eylem birliğine giden yolu g  le tirmi ti.

Bilimsel sosyalistlerin yanı sıra binlerce sosyal-de-

mokrat ve birçok ilerici aydını da kurban eden faşist «yeni düzen», tüm yurtseverler arasında ateşli bir nefret uyandırdı ve onları eyleme kışkırttı. Bilimsel sosyalist partiler işçi sınıfı ve tüm ulusun birliğini ısrarla ve yılmadan zorladılar. Yedinci Kongrenin formüle ettiği birleşik cephe fikri, savaşın güç koşulları altında, taşıdığı değeri parlak bir biçimde kanıtladı. Komintern üyesi partilerin rehberlik ettiği anti-faşist ulusal cephe-ler faşizme karşı zafer kazanmanın başlıca araçlarından biri oldu.

Komintern yönetimi üye partileri işgalcilere karşı mücadele için ulusun tüm sağlıklı güçlerini birleştirmeye yöneltti. Bilimsel sosyalist partilerin yönetiminde işçi sınıfının anti-faşist ulusal kurtuluş hareketindeki öncü rolünü sağlama görevini vurguladı. KEYK Sekretaryası Çekoslovak Komünist Partisi MK'sına 1940 sonunda yaptığı önerilerde ulusal ve toplumsal mücadele arasındaki ilişkilere ve partisi yönetimindeki işçi sınıfının özgürlük mücadelesinin ana gücü olmasının önemine işaret etti.

Geniş bir anti-faşist cephe ile desteklenen anti-faşist işçilerin birliğini kurmak ve kitlelerin faşizme karşı mücadelesine öncülük etmek, Avrupa ülkelerindeki Komintern üyesi partilerin kendilerine verdikleri görevdi.

İtalyan Komünist Partisi'nin Komintern tarafından onaylanan ve İtalya faşist Almanya'nın yanında savaşa girdikten sonra, Haziran 1940'da yayınlanan açıklaması, «İtalya'da tüm halkı sağlam bir tek blokta toplayabilecek ve faşist diktatörlüğe emperyalist savaşa karşı, barış için mücadelede onlara önderlik edebilecek bir güç vardır... Bu güç yiğit işçi sınıfımızdır. İşçi sınıfı ancak müfrezelerini birleştirirse politik ve dini inançları ne olursa olsun ulusun geri kalanını ardında

toparlayabilir, ulusun savaşa ve faşist zulme düşman tüm güçlerini birleştirebilir» diyordu.⁽²⁶⁾ İtalyan Komünist Partisi benzer amaçlar güden tüm parti ve gruplarla birleşmeye hazır olduğunu açıklıyordu.

Ancak birleşik anti-faşist cephe fikrinin kitlelerce anlaşılması ve desteklenmesi için Komintern üyesi partilerin üyelerinin büyük çabalar harcaması ve bizzat kitlelerin deneyim kazanması gerekiyordu. Mayıs 1941'de İtalyan Komünist Partisi «Ülkesini seven ve onun geleceği için endişe duyan tüm İtalyanlara güçlerini birleştirmek ve savaşın hızla sona erdirilmesi, özgürlük, refah ve İtalyan halkının bağımsızlığı için kararlı olarak savaşmak» için bir çağrı daha yaptı.⁽²⁷⁾ Fransa'daki, Komünist ve Sosyalist Partiler, Özgürlük, Adalet grubu üyelerinden oluşan İtalyan siyasi göçmenleri Ekim 1941'de İtalyan Halkının Birliği İçin Eylem Komitesini kurdular.

Komintern Yürütmesi anti-faşist güçleri ve örgütleri birleştirme programlarının formüle edilmesinde partilere sürekli olarak yardım etti. KEYK Sekreteryası Ağustos 1940'da Romanya Komünist Partisi'ne birleşik cephe mücadelesi için bir program hazırlamayı öğütledi. Amacı «Romanya'nın savaşa katılmasına, ülkenin Alman emperyalizminin bir uydusu haline getirilmesine karşı, barış için, Sovyetler Birliği'yle yakın dostluk için» mücadele etmek olacaktı. KEYK bu programın, komşu halklarla olan tüm anlaşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesi, her türlü ulusal baskının saf dışı edilmesi, genel af talep edilmesi, işçilerin demokratik hakları (toplantı, basın ve örgütlenme özgürlüğü) ve emekçilerin yaşam ve çalışma koşullarında önemli denebilecek gelişmeler için mücadele edilmesi gibi tüm demokratik ilkeleri kapsamak zorunda olduğunu belirtti. Nihayet programda, «Komü-

nist Parti bu talepler için mücadele etmeye hazır olan tüm politik grup ve kişilerle birlikte çalışacaktır.» diye belirtecekti.⁽²⁸⁾ Romanya Komünist Partisi bu taslağa dayanarak Ocak 1941'de yayınlanan, «Barış ve Romen Halkının Ulusal Bağımsızlığı İçin» başlıklı, anti-faşist güçleri birleştirmek için bir program niteliğinde olan belgeyi oluşturdu. Belge, yukarıda değinilen talepleri sıralıyor ve Romen halkının ulusal bağımsızlığının korunması koşuluyla bu taleplerden herhangi birini elde etmek için Romanya Komünist Partisi'nin tüm yurtseverlerle işbirliğine hazır olduğunu belirten bir açıklamayı içeriyordu. Komünist partinin o sırada büyük ölçüde sağ-kanat sosyal-demokrat liderler ve burjuva-toprak sahibi partilerin yönetimlerinin muhalefetleri yüzünden anti-faşist güçleri bir birleşik cephede toparlamayı başaramamasına karşın parti çalışmaları gelecekteki anti-faşist cephenin ilk taşlarını koydu.

Anti-faşist güçlerin birleştirilmesinde Fransız Komünist Partisi savaşın ilk dönemlerinde önemli başarılar elde etti. Parti «Fransa'nın özgürlüğü, bağımsızlığı ve yeniden doğuşu cephesi» için mücadele sloganı altında, anti-faşistleri birleştirmede önemli bir rol oynayan çeşitli yardım komitelerinin kurulmasına katkıda bulundu. 1940 güzünde Parti, ulusu kurtarmak için verilen mücadelenin zorunlu bir koşulu olduğundan işçi sınıfının birliğinin sağlanması gerektiğini vurgulayan «Sosyalist İşçiye Mektup»u yüzbin nüsha olarak yayınladı. Parti, işçi sınıfı ve köylülük, aydınlar ve kentli orta tabakalar arasında sağlam bir ittifak için çalıştı. 1940'ın sonunda «Radikal İşçiye Mektup» yayınlandı. Parti, köylülere ve aydınlara da bir çağrı yayınladı.

15 Mayıs 1941'de Fransız Komünist Partisi Mer-

kez Komitesi halka yönelik şu açıklamayı yayınladı: «Ulusal bağımsızlık için verilen mücadelede ulusun birliğini sağlamayı amaçlayan Fransız Komünist Partisi, ülkenin yararlarını herşeyin üstünde tutarak, geniş bir ulusal kurtuluş cephesi yaratmak için, çabalarını Fransa'ya acı çektiren ulusal baskıya karşı, istilacıların hizmetindeki hainlere karşı gerçek bir mücadeleye yönelecek herhangi bir Fransız hükümetini, herhangi bir örgütü ve herhangi bir kişiyi desteklemeye hazırdır.»⁽²⁹⁾

Bu çağrı, Fransız yurtseverleri arasında geniş bir yankı uyandırdı. Kısa sürede işçi sınıfı, köylülük, zanaatkârlar, tüccarlar, aydınlar ve memurları birleştiren bir Ulusal Cephe kuruldu. Bu cephe, giderek Fransız direnişinin en geniş ve en etkili örgütü haline geldi.

Norveç, Belçika, Hollanda ve Danimarka Komünist Partileri bir birleşik anti-faşist cephe oluşturma çizgisini izlediler. Halkların kurtuluş mücadelesinde büyük rol oynayacak bir birliğin temellerini attılar.

Böyle bir birliğe, halkları mücadele için harekete geçirmeye duyulan gereksinim, her zamankinden daha acildi. Çünkü faşist saldırganlık giderek artıyordu. Bazı Batı Avrupa ülkelerini işgal etmiş olan faşist saldırganlar, Balkanların fethine ilişkin planlarını uygulamaya başladılar. Balkan halkları, faşist boyundurukla, devletlerinin Alman ve İtalyan faşizminin uyduları haline gelmesiyle tehdit ediliyordu.

Yunan halkı faşist İtalya'nın Ekim 1940'da Yunanistan'a saldırmasına tepki olarak emperyalist istilacılara karşı ayaklandı. Yunanistan Komünist Partisi halkı saldırganları püskürtmeye çağırdı. Çağrı «Mussolini faşizmi Yunanistan'ı ezmek ve köleleştirmek için utanç verici, alçakça bir saldırıda bulunmuştur.»

diyordu. «Biz Yunanlılar şimdi özgürlüğümüz, onurumuz ve bağımsızlığımız için savaşıyoruz.» ⁽³⁰⁾ KEYK Sekretaryası Ocak 1941'in başında Yunanistan'daki durumu tartışırken İtalyan emperyalizminin Yunanistan'a yaptığı askeri saldırının Yunan topraklarını fethe etme ve Yunan halkını yabancı egemenliğe boyun eğdirme amacını güttüğünü ve ülkenin bağımsızlığının ciddi olarak tehlikede olduğunu belirtti. Komintern, Yunan Komünist Partisi'nin halkı emperyalist istilacılara karşı mücadele için birleştirmeye yönelik çalışmalarını onayladı.

Alman askerlerinin Romanya ve Bulgaristan'a sokulması bu ülkelerin ulusal egemenliği için bir tehlike yarattı, faşist Almanya'nın, bu ülkeleri Sovyetler Birliği'ne karşı yapacağı saldırıda bir sıçrama tahtası olarak kullanmaya niyetlendiğini ortaya koydu. Alman askerlerinin Bulgaristan'a gönderilmesi, Ocak 1941'de KEYK Sekretaryasının özel bir tartışma konusu haline getirildi. Bu konuda alınan karar Bulgar Komünist Partisi'nin Bulgar halkını savaşa katma ve topraklarını bir savaş alanı haline getirme tehlikesi taşıdığından ve ülkenin bağımsız varlığını tehdit ettiğinden bu asker sevkياتına şiddetle karşı çıkması gerektiğini belirtiyordu. Komünist Partiye ülkede bir işgal rejimi kurulmasına ve ekonomik kaynakların ve yiyecek kaynaklarının ele geçirilmesine karşı bir kitle hareketi başlatmak salık verildi. Parti Merkez Komitesi'nin Ocak 1941'de yapılan Yedinci Birleşik Oturumu ülkenin savaşa sokulma tehlikesiyle karşı karşıya olmasını tartıştı ve bu tehlikeye karşı, Sovyetler Birliği'nin önerdiği dostluk ve yardımlaşma paktının imzalanması için geniş bir kitlesel mücadele başlatmaya karar verdi.⁽³¹⁾

Ulusal bağımsızlık için mücadele etme görevi Ro-

manya Komünist Partisi'nin de karşısına çıktı. Komintern Yürütme Kurulu 22 Nisan 1941 tarihli mektubunda Romanya Komünist Partisi MK'nin dikkatini bu konuya çekti. Mektup, Partinin o andaki başlıca görevinin «kitlelerin, Romanya'nın kendisini köleleştirenlerin emperyalist amaçları için bir araç ve üs olarak kullanılmasına, Romen halkının Balkanlarda bir savaşa çekilmesine karşı ve büyük komşusuyla- Sovyetler Birliği- dostça ilişkilerden yana olan hareketini yönetmek... olduğunu belirtti. «Partinin ana çabaları ve kitle çalışması bu temel görevde yoğunlaştırılmalıdır.» (*)

Balkan ülkeleri işçi sınıfı partileri, ülkelerinin Alman faşizminin yörüngesine çekilmesine karşı yürütükleri tutarlı mücadeleye karşın ulusal bir trajediyi önleyemediler.

1941 baharında Avrupa'nın büyük bir bölümü kendini faşist istilacıların ayakları altında buldu. Faşizmin kaba yüzü ve bazı ulusların toptan yokedilmesine ilişkin barbarca planları giderek daha açık ortaya çıkıyordu. Faşizmin tüm insanlık için oluşturduğu büyük tehlike halkların bu kahverengi üniformalı felaketi denetim altına alma kararını güçlendirdi. Savaşta nesnel, haklı, anti-faşist eğilimler giderek daha önemli olmaya başladı. Savaş giderek bir ulusal kurtuluş savaşı niteliğini aldı.

Almanya'nın Yunanistan ve Yugoslavya'yı işgali bu halkların nazi saldırganlarına karşı direnişine yol açtı. Yugoslavya Komünist Partisi tüm ülkede görevi silah sağlamak ve anti-faşist sabotaj ekipleri kurup eğitmek olan askeri komiteler oluşturdu. Bu ekipler yavaş yavaş partizan müfrezeleri biçimini aldılar. 15

(*) M.P.A., M.L.E., 495/74/451/123.

Nisan 1941'de Yugoslavya Komünist Partisi MK ülke halkına, saflarını ülkelerinin bağımsızlığı için verilen mücadeleye toplamaları için çağrıda bulundu. Çağrı «Komünistler ve bütün işçi sınıfı istilacılara karşı mücadelenin önsaflarındaki nihai zafere dek direnecektir.» diyordu.⁽³²⁾

Yunanistan Komünist Partisi MK 31 Mayıs 1941'de halka bir çağrı yayınladı. MK Komintern'in genel çizgisine uygun olarak başta partililer olmak üzere tüm Yunanlı yurtseverleri ulusal kurtuluş için ülke çapında bir mücadele başlatmaya çağırırdı. Ülkede geniş bir Direniş Hareketi'nin başlatılması için ilk işareti 31 Mayıs 1941'de faşist bayrağı Akropolden söken Yunanlı yurtseverler Manolis Glezos ve Apostolos Santos'un yiğit eylemleri verdi. Halk bu eylemi düşmanla savaşmak için bir çağrı olarak gördü.

Faşist istilacılara karşı mücadele faşistlerin daha önce işgal ettiği ülkelerde de önem kazandı. Fransa'da Özel Savaş Örgütü birimleri çalışmalarını kat kat artırdılar. Mayıs 1941 sonunda Fransız Komünist Partisi önderliğinde, kuzeyde yüzbin madencinin grevi başladı. Şubat 1941 sonunda Hollanda'da Avrupa'nın istilacılara karşı ilk genel grevi bütün ülkeyi kapladı. Polonya'da çeşitli partizan birimler nazi istilacılara karşı silahlı bir mücadele veriyorlardı. Belçika'da partililerin katılımıyla en büyüğü Mayıs 1941'de Liege bölgesi işçilerinin 100.000 kişilik grevi olan bir grevler dalgası başladı. 1 Mayıs 1941'de Norveç'in başkenti Oslo'da partililerin yönetiminde büyük bir anti-faşist işçi gösterisi yapıldı.

İşçilerin işgalcilerin baskı ve zulmüne karşı bu eylemleri partililer için önemli bir anti-faşist mücadele okuluydu. Bilimsel sosyalist partiler kitlelerin örgüt-

leyicisi ve önderi olarak öne çıktılar ve önderlikte değerli deneyler kazandılar. Üçüncü Enternasyonal bilimsel sosyalist partilerin savaş yılları sırasındaki çalışmalarının sonuçlarını özetlerken şöyle yazdı:

«Komünistler halklarını savunurken, halklarının çıkarlarını burjuvazinin bencil çıkarlarına karşı korurken, aynı zamanda da halklarının yabancı emperyalizm tarafından köleleştirilmesine karşı mücadele ederken ve diğer ülkelerle emperyalist fetihlere ve kendi burjuvazilerinin yabancı ulusları kitleleştirmesine kararlılıkla karşı çıkarken, bu çalışmalar hem kendi halklarına hem de diğer ülkelerin işçilerine en etkili yardımı sağladığı için gerçek proleter enternasyonalizminin amacına hizmet etmektedir.»⁽³³⁾

Bilimsel sosyalist partilerin kitleleri faşist istilacıların daha güçlü bir biçimde püskürtülmesi için toparlamadaki başarıları Yedinci Kongre çizgisinin - anti-faşist mücadele vermek için ulusun tüm sağlıklı güçlerinin birliği çizgisinin- halkların faşist boyunduruktan kurtulmasına işaret eden şaşmaz bir pusula olduğunu gösterdi.

1941 yılı baharına gelindiğinde Komintern üyesi partiler halkları anti-faşist mücadele için birleştirmeye yönelik ilk önemli adımı atmışlardı. Aynı zamanda Avrupa ve tüm dünyada varolan karmaşık durum ve belli başlı kapitalist ülkelerdeki egemen sınıfların politikalarındaki militan anti-komünist ve anti-sovyet eğilimler Komintern ve üye partilerin savaşın niteliğinin tüm yönlerini ve Hitler aleyhtarı güçlerin gerçekten geniş bir cephesini yaratma olanaklarını saptamalarını güçleştirdi.

*İkinci Dünya Savaşı'nın
Yeni Evresinde
Dünya İşçi Sınıfı Hareketinin
Politik Çizgisi.*

Nazi Almanyasının SSCB'ye saldırısı, İkinci Dünya Savaşı'nda yeni bir evreyi başlattı. Bildiğimiz gibi naziler, Sovyet devletini ortadan kaldırmak, topraklarını ele geçirmek ve Alman «üstün ırkı»na «yaşam alanı» kazanmak için nüfusun bir kısmını yok etmek, geri kalan Sovyet halkını da köle haline getirmek istiyordu. SSCB'ye karşı savaş, Alman emperyalistleri açısından dünyada üstünlük sağlama ve dünyanın tüm uluslarını köleleştirme girişiminde belirleyici bir aşamaydı. Naziler Sovyetler Birliği'nin kişiliğinde, geniş kapsamlı emperyalist planları için bir engelle karşı karşıydılar.

1941 yazına gelindiğinde Almanya birçok Avrupa ülkesini işgal etmiş ve köleleştirmişti. Avusturya, Çekoslovakya, Polonya, Danimarka, Norveç, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa, Arnavutluk, Yugoslavya ve Yunanistan buralarda kaba şiddet rejimleri kurmuş olan faşist istilacıların ayakları altındaydı. Kendi burjuvazileri ve toprak sahibi yöneticileri tarafından faşist Almanya'yla bir ittifaka çekilmiş olan Finlandiya, Macaristan, Romanya ve Bulgaristan gibi ülkeler, altında fiilen bağımsızlıklarını yitirmişler ve Almanya'nın uyduları haline gelmişlerdi.

Dev insan gücü ve maddi kaynaklarıyla Avrupa'nın hemen hemen tümü nazi Almanyasının elindeydi. İngiltere ve ABD gibi büyük kapitalist devletlerin güvenliği sallantıdaydı.

Sovyet halkının Büyük Anayurt Savaşı'nın başlangıcı, dünya savaşının saldırgan faşist bloka karşı çıkan güçlerin giriştiği haklı bir kurtuluş savaşına dönüşme sürecinin tamamlanmasıyla birlikte gelişti. İkinci Dünya Savaşı'nın niteliği büyük bir değişikliğe uğradı. Şimdi Sovyetler Birliği faşist saldırganın yenilgisi ve yok edilmesi ve halkların faşist barbarlıktan kurtarılması için açık bir programla ulusların faşizme karşı silahlı mücadelesinin en önünde yürüyordu. Dünyanın tüm demokratik güçleri Sovyet halkının ardında toplandı. İngiltere ve ABD, SSCB ile ittifak içinde savaştı. Tarihte ilk kez son derece farklı politik güçlerden oluşan bir uluslararası cephe kurulmuştu: devletlerin ve halkların nazi aleyhtarı koalisyonu sadece Sovyetler Birliği ve işgal altındaki ülkeleri değil, İngiltere ve ABD gibi büyük kapitalist ülkeleri de kapsıyordu.

İç savaş ve müdahale yıllarında Lenin, proleterya diktatörlüğünün vatanının politik ve askeri yararları nedeniyle bir grup kapitalist güçle anlaşmalar yapabileceğine işaret etmişti. Bilimsel sosyalistlerin hiç bir biçimde «böyle bir anlaşmanın Sovyet iktidarının temelini zayıflatmaksızın konumunu sağlamlaştırabileceği ve herhangi bir emperyalist gücün saldırısını etkisiz kılabilceği durumlarda diğerine karşı emperyalist koalisyonlardan biriyle askeri anlaşmaları genelde...» reddetmediğini söylemişti.⁽³⁴⁾ Lenin'in bu tezi Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni emperyalistler arasındaki uzlaşmaz çelişkileri dünya sosyalizminin sağlamlaştırılmasının çıkarları için kullanma politikasına yöneltti. Savaşta diğer ülkelerle faşist bloka karşı bir anlaşmaya varmak SSCB için her şeyden çok gerekliydi. Çünkü nazi Almanyası ve müttefiklerinin saldırgan hedefleri tüm dünyadaki sosyalizme, sosyal

gelişmeye ve bütün insanlığın kaderine yönelik en büyük tehlikeydi.

ABD ve İngiltere hükümetlerinin ulusal çıkarlarına yönelik tehlikeler nedeniyle Sovyetler Birliği'yle işbirliğine girmek zorunda kalmalarına karşın bu ülkelerdeki en gerici çevreler anti-sovyet tavırlarını savunmayı sürdürdüler, nazilerle pazarlık yapılmasını savundular ve anti-faşist bir koalisyonunda yer almaya karşı çıktılar. Bütün savaş boyunca canlı bir anti-sovyet propaganda yürüttüler ve Sovyetler Birliği'ni yıpratma çabası karşısında faşist saldırgan bloka karşı savaş girişimlerini durdurmak için ne yapacaklarını şaşırdılar. İngiltere ve ABD'deki egemen çevrelerin büyük bir bölümü savaştan sonra dünyada kendilerine egemen konum sağlayacak bir unsur olarak SSCB ve Almanya'nın tükenmişliğine güveniyorlardı. Bu çizgi, İngiltere ve ABD hükümetlerince izlenen Avrupa'da ikinci bir cephe açma meselesinin sürüncemede bırakılması politikasında açıkça belli oldu.

Ancak, İngiltere ve ABD'nin savaş çabalarının sınırlı niteliğine rağmen, nazi aleyhtarı koalisyonun oluşturulması büyük uluslararası önem taşıyan, ortak düşmana karşı verilen mücadelede farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında işbirliği olabileceğini gösteren bir olaydı.

Nazi Almanyası ve onun Avrupa'daki müttefiklerine karşı verilen savaşın yükünü taşıyan Sovyetler Birliği, bu Hitler aleyhtarı koalisyonun önderi oldu. Sovyet-Alman cephesi İkinci Dünya Savaşı'nın, ulusların tarihsel gelişmesinin ve uygarlığın kaderi meselesinin belirlendiği ana cephesiydi.

Sovyetler Birliği'nin saldırgan devletler blokuna karşı verdiği kurtuluş savaşı, faşist işgal altındaki ül-

kelerde Direniş Hareketi'nin gelişimini büyük ölçüde etkiledi. Direniş, Yunan Yurtsever Savaşı'nın başlarından beri olayların Sovyet-Alman cephesindeki akışıyla yakından bağlantılıydı.

Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmasından sonra yaratılan zor durumda, dünya işçi sınıfı hareketi, kendisini insanlığın en büyük düşmanı olan faşizme karşı mücadeleyi hızlandırma sorunuyla karşı karşıya buldu. Tüm ilerici güçleri nazi Almanyası başkanlığındaki faşist blok devletlerine karşı mücadele için birleştirmek; halkların köleleşmekten ve yok olmaktan kurtarılması, özgürlük ve bağımsızlıklarının güvence altına alınması söz konusu olduğuna göre birincil ve yaşamsal bir zorunluluktur. Demokratik ve yurtsever güçleri birleştirme meselesi savaşın bu yeni evresinde birden artan bir önem kazandı. Komintern Yürütme Kurulu işçi sınıfı hareketinin strateji ve taktiklerini belirlerken Komintern Yedinci Kongresi'nin kararlarını izliyordu.

22 Haziran'da⁽³⁵⁾ KEYK Sekretaryasının Almanya'nın SSCB'ye saldırmasıyla bağlantılı olarak Komintern üyesi partilerin görevlerini tartıştığı bir toplantı yapıldı. Sekretaryanın kararı KEYK'nin tüm çalışmasının ivedilikle yeniden örgütlenmesini gerektiriyordu. Yürütmenin tüm çalışmalarını günü gününe yönetmek için Dimitrov, Manuilski ve Togliatti'den oluşan bir grup kuruldu.

Nazi Almanyasının SSCB'ye saldırmasının bir sonucu olarak uluslararası alanda yaratılan durumu göz önüne alan KEYK, bilimsel sosyalist partilere Almanya'nın SSCB'ye yaptığı hain saldırının sadece sosyalizmin vatanına değil, dünyadaki tüm ulusların özgürlük ve bağımsızlığına yönelik bir darbe olduğunu belirten mektuplar gönderdi. Bu nedenle Sovyet halkının

savunulması, nazi çizimleri altındaki tüm köleleştirilmiş halkların savunulması, faşizmin tehdit ettiği tüm diğer ulusların savunulmasıydı.

KEYK nazi Almanyasına karşı mücadelede İngiltere Komünist Partisi ve SSCB ile işbirliği yapan diğer ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin, kendi halklarını Alman faşizminin tehdidine karşı savunmak, sovyet halkının haklı savaşında dışardan destek sağlamak, burjuvazinin Hitler yanlısı unsurlarını açığa çıkarmak ve pasifizm ve tarafsızlık maskesi altında Alman faşizmine yardım eden herkese karşı bir mücadele yürütmek göreviyle karşı karşıya olduklarına işaret etti. Gericici çevrelerin nazilerle anlaşmaya varmak için yaptıkları anti-sovyet planların tümünü çürütmek gerekiyordu.

KEYK, faşizme karşı savaşan ülkelerdeki partilere Alman ve İtalyan faşist saldırganlarına karşı, faşizmin baskısı altındaki halkların ve Sovyet halkının savunulması için uluslararası bir cephe sloganı altında bir kitle hareketi başlatmayı öğütledi.

Faşist Almanya'ya karşı savaşan ülkelerin bilimsel sosyalist partilerine, halklarının ulusal çıkarlarına hizmet edeceği ve Sovyetler Birliği'ne gerçek bir yardım olacağından, hükümetlerinin tüm savaş çabalarını desteklemeleri salık verildi. Bilimsel sosyalist partiler böyle bir politika izlerken hükümetleri karşısındaki bağımsızlıklarını koruyacaklardı.

Komintern Yürütmesinin bu yönlendirici kararları Lenin'in sosyalist anayurdun savunulması ve emperyalizm çağında ilerici savaşlar olanağına ilişkin öğretisini temel alıyordu. Lenin, emperyalist bir savaşta burjuva anayurdun savunulması sloganına şiddetle karşı çıkmakla birlikte Bolşeviklerin anayurdun savunulmasına genel ilkelerde hiç bir zaman karşı çık-

madıklarını belirtti. «Biz 'anayurdun savunulması'na kesinlikle genel olarak karşı değiliz, genel anlamda 'savunma savaşları'na karşı değiliz. Bu saçmalığa bir tek kararda bile (ya da benim yazılarımdan herhangi birinde) rastlayamazsınız. Biz 1914-1919 emperyalist savaşında ve emperyalist çağa özgü başka emperyalist savaşlarda anayurdun savunulmasına ve bir savunma tutumuna karşıyız. Ama emperyalist çağda 'haklı,' 'savunma' ve devrimci savaşlar [adını koymak gerekirse (1) ulusal, 2 iç, (3) sosyalist ve benzerleri] da olabilir.»⁽³⁶⁾ diye yazdı.

Lenin, anayurdun savunulması «emperyalist savaşta bir yalandır ama demokratik ve devrimci savaşta durum böyle değildir.» diye vurguladı.⁽³⁷⁾

Sovyetler Birliği'nin Büyük Anayurt Savaşı nazi-boyunduruğundaki halkların kurtuluş hareketiyle, tüm demokratik ve anti-faşist güçlerin mücadelesiyle kaynaştı.

KEYK nazi Almanyasının işgal ettiği ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin başlıca görevinin istilacılara karşı bir kurtuluş mücadelesi başlatmak olduğunu belirtti. Komintern'e bağlı partilere her ülkede politik eğilimleri ve nitelikleri ne olursa olsun tüm anti-faşist güçleri demokrasi ve ulusal bağımsızlığın faşist istilacılara karşı savunulması genel sloganı altında birleştirebilecek geniş bir ulusal cephe yaratmak için çalışmaları salık verildi. Ancak böyle bir cephe tüm kesimleri arasında nazi boyunduruğuna karşı canlı bir eylem örgütleyebilirdi. İşgal altındaki ülkelerin bilimsel sosyalistleri yığınsal politik mücadeleyi nazi ordularının hızlı ilerleyişini durdurmak, askeri malzeme ve asker sevkیاتını olanaksız kılmak ve partizan hareketini geliştirmek için doğrudan eylemle bağdaştırmak zorundaydı.

Faşist ülkelerin Komintern üyesi partileri faşist rejimlerin yenilgiye uğratılması için nazi Almanyası ve müttefiklerinin bozguna uğratılmasına çalıştılar. Bu, sadece Hitler aleyhtarı koalisyon ülkeleri halklarının değil, Almanya ve diğer faşist blok ülkeleri halklarının da yaşamsal çıkarlarının gereği idi. KEYK bu ülkelerin partilerine yazdığı mektuplarda onları faşist rejimlere karşı mücadeleyi hızlandırmaya yöneltti.

Örneğin Bulgar İşçi Partisi'ne verdiği öğütte KEYK Sovyetler Birliği'nin savunulmasının, egemen sınıfların anti-sovyet bir maceraya çekmeye çabaladığı Bulgar halkının da savunulması olduğuna işaret etti. KEYK Bulgar komünistlerine Bulgar gericiliğinin anti-sovyet planlarına karşı çıkmayı, Alman faşizmine karşı birleşik halk cephesini güçlendirmeyi ve Balkan halkını köleleştirmeye çalışan Alman ve İtalyan faşist soygunculara karşı halkların birleşik uluslararası cephesi için bir kampanya açmayı salık verdi. KEYK, Balkan halklarının bağımsızlığının ve geleceğinin SSCB'nin zafetine bağımlı olduğuna işaret etti.

Tarafsız ülkelerin Komintern üyesi partilerine daha farklı bir görev verilmişti. Örneğin KEYK İsveç Komünist Partisi'ne verdiği öğütlerde Sovyetler Birliği'nin savunulmasının sadece Almanya'nın işgal ettiği ülkeler halklarının değil, nazi Almanyasının boyunduruk altına almakla tehdit ettiği İsveç halkının da savunulması olduğunu belirtti. KEYK İsveç Komünist Partisi'nin Almanya'nın SSCB'ye karşı savaşına ilişkin olarak yaptığı açıklamada öne sürdüğü «İsveç'in tüm devletlere karşı tarafsızlığı» sloganının gevşekliğini gözönüne alarak İsveç Komünist Partisi'nin ülkesini Sovyetler Birliği'nin yanında savaşa katılmaya çağırarak zorunda olmadığını belirtti. Partinin yapması

gereken «nazi Almanyasının İsveç'in bağımsızlığını tehdit ettiğini ve İsveç de dahil küçük ulusların özgürlük ve bağımsızlığını savunan tek ülkenin SSCB olduğunu» göstermekti. «Sovyet halkının zaferini istemenin İsveç halkının yaşamsal çıkarlarının gereği olduğu gösterilmelidir.»⁽³⁸⁾

Nazi Almanyasının sosyalizmin ilk vatanına saldırması tüm dünyadaki bilimsel sosyalistler açısından faşizme karşı mücadelede çabalarını on misli artırma anlamına geliyordu.

Bilimsel sosyalist partiler, Sovyetler Birliği'ne karşı faşist saldırganlığı lanetleyen, halkları Sovyetler Birliği'yle dayanışmalarını göstermeye ve özgürlük, ve bağımsızlıkları için faşist güçler bloğuna karşı etkin bir mücadele vermeye çağırان duyurular yaptılar.

24 Haziran 1941 tarihli «Alman Komünist Partisi'nin SSCB'nin Savunulması İçin Çağrısı» şöyle diyordu: «Alman ordusunun Sovyetler Birliği'ne haince saldırması, iğrenç bir ihanet örneği, halkımızın en soylu duyguları ve gelenekleri üzerinde bir leke ve ülkenin yaşamsal çıkarlarına yöneltilmiş ölümcül bir darbedir.»

«Düşmanımız kendi ülkemizdir. Faşist köleciler, düşmanlarımızdır. Ulusal kurtuluşları için mücadele eden Kızıl Ordunun ve ezilen halkların zaferi Alman halkının da zaferi olacaktır.»⁽³⁹⁾ Alman Komünist Partisi, Alman işçilerini, nazi çetesini devirmeye ve Alman halkının özgürlüğü ve mutlu geleceği için savaşmaya çağırdı.

Fransız Komünist Partisi 22 Haziran 1941 tarihli çağrısında Hitlerizmin yenilgiye mahkûm olduğunu, söyleyerek «Fransız adını almaya layık herkes şimdi kendisini SSCB'nin bir müttefiki olarak görmek zorun-

dadır. Hitler'in SSCB'ye karşı zaferi bizim yenilgimiz, SSCB'nin Hitler'e karşı kazandığı her zafer bizim de zaferimiz olacaktır» diyordu. Fransız Komünist Partisi ülkede «Fransa'nın bağımsızlığı için mücadelede ulusal bir cephe» kurulmasını istedi.⁽⁴⁰⁾

İngiliz Komünist Partisi Merkez Komitesi tüm işçileri «dünyadaki ilk sosyalist devletin halkıyla birlik içinde güçlü bir ortak halk cephesi kurmaya» çağırırdı.⁽⁴¹⁾

Birleşik Devletler Komünist Partisi 23 Temmuz 1941'de yayınlanan bir açıklamada faşizme ve baskıdan nefret eden, barış ve özgürlüğe değer veren, Sovyetler Birliği ve halklarının amacını tüm ilerici insanlığın amacı olarak gören herkesin Sovyetler Birliği halklarıyla etkin bir dostluk ve kardeşçe dayanışmaya doğru çaba göstermesi gerektiğini belirtti: «Kahrolsun Alman faşizminin Sovyetler Birliği'ne karşı canice savaşı! Hitlerizme karşı mücadelesinde Sovyetler Birliği'yle işbirliğini tümüyle desteklemek için göreve! Herhangi bir biçimde Hitler'in Sovyetler Birliği'ne saldırmasına yardım, etmeye çalışan her çizgiden gerici-lerin tümüne karşı göreve!»⁽⁴²⁾

Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi 22 Haziran 1941'de ülke halklarını faşist istilacılara karşı silahlı bir mücadele başlatmaya çağırdı. Çağrı «Ölüm saati çalmıştır» diyordu. «İşçi sınıfının dolaysız düşmanlarına karşı kesin savaş, faşist canilerin SSCB'ye -tüm dünya işçilerinin umuduna-haince saldırılarıyla savaş başlamıştır. Yiğit Sovyet halkının değerli kanı sadece sosyalizmin vatanının savunulması için değil, tüm emek dünyasının kesin toplumsal ve ulusal kuruluşu için dökülmektedir. Bu nedenle bu bizim de mücadelemizdir ve bu uğurda yaşamımızı versek de tüm gücümüzle savaşmalıyız.»⁽⁴³⁾

Yugoslav Komünist Partisi MK tüm yurtseverleri istilacılara karşı geniş bir partizan mücadele başlatmaya çağırdı. Kitleler partinin çağrısını içtenlikle yanıtladılar. Haziran 1941 sonunda Yugoslavya'da özgürlükçü partizan müfrezelerinin bir karargâhı oluşturuldu. 4 Temmuz'da Parti MK kısa sürede ülke içinde geniş bir alana yayılan silahlı ayaklanma kararı aldı. Yugoslavya'daki ulusal kurtuluş hareketi yığinsal bir niteliğe bürünmeye başladı.

23 Temmuz 1941'de Çin Komünist Partisi MK Almanya'nın SSCB'ye saldırısının «sadece Sovyetler Birliği'ne karşı değil, tüm dünyadaki demokrasi, özgürlük ve bağımsızlığa karşı saldırganlık» olarak tanımladığı, «Tüm Dünyada Birleşik Bir Anti-Faşist Cephe» kararını aldı. Karar «faşist saldırganlara karşı kutsal savaş sadece Sovyet halkının ülkelerini savunma savaşısı değildir. Bu, aynı zamanda, tüm devletler ve ulusların faşist boyunduruğa karşı savaşıdır.» diyordu.⁽⁴⁴⁾

Latin Amerika ülkeleri bilimsel sosyalist partileri Hitler'in SSCB'ye karşı savaşının canı niteliğini ortaya koyan ve Sovyet halkıyla dayanışma için çağrı yapan kararlar yayınladılar. Almanya'nın SSCB'ye saldırısından bir gün sonra Arjantin Komünist Partisi MK, SBKP (B) MK'ne gönderdiği bir telgrafta Sovyet halkının mücadelesiyle tam bir dayanışma içinde olduğunu açıkladı. Komünist Parti Arjantin Halkına yaptığı bir çağrıda işçileri ve tüm demokratları Sovyetler Birliği'ne etkin bir destek sağlamaya çağırdı. «Günün en yüce görevi SSCB'nin faşist saldırganlığa karşı savunulmasıdır!...»⁽⁴⁵⁾

Komintern üyesi partiler her yerde Sovyetler Birliği'yle geniş bir dayanışma kampanyasını örgütlemeye başladılar, Sovyetler Birliği ve diğer Hitler aleyhta-

rı koalisyon ülkelerinin savaş çabalarına pratik yardımlar sağladılar, kitleleri faşist saldırganlara karşı silahlı mücadele için harekete geçirdiler ve faşizmin canice hedeflerini ortaya koyan ve kitlelere Sovyet halkının büyük özgürlükçü misyonunu anlatan etkin bir kampanya açtılar.

*Komintern Ve
Komintern Üyesi Partiler-
Tüm Anti-Faşist Güçlerin
Nazi Almanyası'na Karşı
Mücadelenin Örgütleyicileri*

Bilimsel sosyalist partilerin görevleri, kitleler arasındaki çalışmalarının biçimleri ve yöntemleri, savaş nedeniyle son derece karmaşıklaşmış ve çeşitlenmişti. Partilerin birbirleri ve Komintern'le olan günlük ilişkileri çok güçleşti ve zaman zaman olanaksızlaştı. Ancak Komintern'in eğittiği bilimsel sosyalist partilerin olgunluğu kendisini en çarpıcı biçimde ortaya koydu. En ters koşullarda çalışan ve sürekli olarak faşist istilacıların fiziksel olarak ortadan kaldırma tehditleri altında olan partiler faşist boyunduruğa karşı halkların özgürlüğü ve bağımsızlığının en tutarlı ve etkin savaşçılarıydılar. Savaş, içinde bilimsel sosyalistlerin tüm ilerici ve demokrat güçlerin ağır bir sınavdan geçtiği bir okul oldu. Komintern'in proleter enternasyonalizmi ruhuyla eğittiği bilimsel sosyalistler her yerde halklarının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesini tüm dünyadaki anti-faşist kurtuluş hareketiyle bağlayabilen gerçek yurtseverler olduklarını ortaya koydular. Komintern üyesi partiler faşist barbarlığa karşı halkların uygarlığını savunma mücadelesinin başında yürüdüler.

Nazi aleyhtar koalisyon ülkelerindeki (İngiltere, ABD ve diğerleri) bilimsel sosyalist partiler Alman-

ya'nın SSCB'ye karşı yürüttüğü savaşın başından beri halklarının en geniş kesimlerini faşizme karşı, halkların özgürlüğü ve bağımsızlığı için, Sovyetler Birliği'ni desteklemek için verilen savaşa etkin bir katılım programında birleştirmeyi amaçlayan canlı çalışmalar geliştirdiler. Bilimsel sosyalistler hiç bir amacın Alman faşizminin yenilmesinden daha önemli olmadığını düşünerek hükümetlerinin tüm savaş çabalarını desteklediler. Bu, SSCB ve Direniş Hareketine gerçekten yardımcı oldu. Bilimsel sosyalistler hiddetlerini kendi ülkelerindeki Hitler yanlısı unsurlara yönelttiler ve demokrasi ve ulusal bağımsızlığın savunulması sloganı altında birleşik ulusal bir cephe için çalıştılar.

İngiltere ve ABD işçileri Sovyetler Birliği'nin olduğu kadar kendi ülkelerinin kaderinin de Sovyet-Alman cephesinde belirlendiğinin bilincine vararak Almanya'nın SSCB'ye karşı savaşının başlarında Sovyetler Birliği'ne yardım sağlamak için harekete geçtiler. 1941 yazında İngiltere ve ABD'nin büyük kentlerinde kendi hükümetlerinin Sovyetler Birliği'ne ivedi yardımda bulunmasını talep eden ve işçilerin faşist saldırıganlara karşı derhal eyleme geçilmesi konusundaki isteklerini dile getiren kitle gösterileri, mitingler, konferanslar, toplantılar yapıldı. Londra ve Washington'daki Sovyet elçilikleri İngiltere ve ABD vatandaşlarının Kızıl Ordu saflarına katılma ve faşist istilacıları yenilgiye uğratma isteklerini dile getiren birçok mektup aldı.

Birleşik Devletler Komünist Partisi Başkanı William Foster Haziran 1941'de özel bir Ulusal Komite Toplantısında konuşurken şöyle dedi: «En acil görevimiz... Sovyetler Birliği için yapılabilecek tüm yardımı geliştirmek, Hitler'in ve nazi barbarlığının ortadan kaldı-

rılmasını sağlamaktır... Partimizin ana talebi, Birleşik Devletler Hükümetinin şu anda Hitler'e karşı savaşmakta olan Sovyet ve İngiliz halklarına her türlü yardımı yapmasıdır.»⁽⁴⁷⁾

ABD Komünist Partisi, Roosevelt Hükümetinin «Amerikan halkının büyük çoğunluğunun isteminin» bir ifadesi olarak Sovyetler Birliği'ne yardım sağlama kararını memnunlukla karşılayarak böyle bir yardıma karşı çıkan ve nazilerle anlaşmayı savunan gerici çevreleri derhal açığa çıkarmak için bir kampanya başlattı. Komünist Parti hükümetinin SSCB'ye yardım sağlama vaadinin gerçekleşmesi «ciddi olarak tehlikeye girmiştir; Amerikan halkının en yaşamsal ulusal çıkarları pahasına Hitler'le anlaşma zemini arayan Amerikan burjuvazisinin en gerici çevrelerinin büyük etkisi ve baskısıyla tehlikeye girmiştir» dedi.⁽⁴⁸⁾

ABD Komünist Partisi tüm ulusal güçleri faşist saldırıganlara karşı birleştirmeye çalışırken aynı zamanda sınıfsal konumunu da savundu ve SSCB'yle içtenlikli ve sürekli bir işbirliği tavrı aldığı söylenen Amerikan kapitalizmini öven revizyonist unsurlarla savaştı. O sırada Komünist Partinin Genel Sekreteri olan E. Browder böyle revizyonist bir tavır aldı.

İngiltere ve ABD Komünist Partileri ülkelerinin savaş çabalarını artırmak için, özellikle savaş sanayiinde, üretim artışı için yürütülen kampanyaya öncülük ettiler. İngiltere ve ABD işçi sınıfı «üretim artışı mücadelesi»nde etkin bir yer aldılar ve emekleriyle başta SSCB için, faşist blokun yerilmesinde kesin bir katkı olan tank üretimi olmak üzere askeri üretimi bütünüyle artırdılar. Hitler aleyhtarı koalisyon ülkelerinde SSCB'ye yardım için bağışlar toplandı.

ABD ve İngiltere halklarının Sovyetler Birliği'yle dayanışma kampanyası, faşist Almanya'ya karşı sa-

vaşta İngiliz-Sovyet ittifak anlaşmasının ve 1942'de varılan Sovyet-Amerikan anlaşmasının imzalanmasına katkıda bulunan önemli bir unsur olmuştur.

Hitler aleyhtarı koalisyon ülkelerinin hükümetleri arasındaki anlaşmaya göre İngiltere ve ABD, SSCB'ye yiyecek maddesi, silahlar ve çeşitli askeri gereçler göndermeye başladılar. Ancak bu ülkelerin egemen çevreleri, Sovyetler Birliği'ne Avrupa'da askeri harekâtlar yoluyla daha etkili yardım sağlama konusunu ağır-
dan alıyorlardı.

İngiltere ve ABD'deki partililer ve diğer ilerici güçler, Sovyet halkının Hitlerizme karşı mücadelesinin güçlüklerini ve büyük önemini kitlelere anlatarak ikinci bir cephenin açılması için bir kampanya başlattılar. William Gallacher, Komünist Parti Konferansının açılması dolayısıyla Mayıs 1942'de Trafalgar Alanı'ndaki bir toplantıda konuşurken şöyle söyledi: «Kuşkusuz Avrupa kıtasına asker çıkartabiliriz. Şimdi eylem zamanıdır.»⁽⁴⁹⁾ İngiltere ve ABD'de, Avrupa'da derhal ikinci bir cephenin açılmasını talep eden güçlü işçi gösterileri yapıldı. Bu kampanyaya ayrılmaz bir biçimde bağlı olarak SSCB'yle işbirliğini ve ittifakı güçlendirme talebi öne sürülüyordu. İşçiler, hükümetlerinden yükümlülüklerini yerine getirmesini talep ettiler. Fabrika işçileri ve işçi sendikaları, işçilerin ikinci bir cephenin açılmasının ertelenmesi konusundaki hoşnutsuzluğunu dile getirmek üzere bakanlıklara, parlamentoya ve kongreye sözcülerini gönderdiler. 105.000 Londra işçisini temsil eden bir delegasyonun Churchill Hükümeti'ne sunduğu karar şöyle diyordu: «Hitler iki cephede daha çabuk yenilgiye uğratılabilir ve bizler ikinci cephenin gerektireceği her türlü özveride bulunmaya hazırız. Bir başına Sovyetler Birliği'nin özveride bulunmasına artık izin veremeyiz... Eylem istiyoruz.»⁽⁵⁰⁾

1942 güzünde korkunç Stalingrad savaşının en şiddetli noktasında, ABD işçi sendikalarının çoğunluğu ulusal kongrelerinde hükümeti Avrupa'da ikinci bir cephe açmaya çağıran kararlar aldılar. Tutucu unsurların denetimi altındaki AFL ve CIO ulusal kongrelerinde de benzer kararlar alındı.

İngiltere ve ABD bilimsel sosyalistleri, Almanya'ya teslimiyeti savunanların hükümetten alınması ve ülkelerinin tüm askeri kaynaklarının nazi Almanyasının yenilgisi için mümkün olan en yoğun bir biçimde seferber edilmesi için bir kampanya başalttılar.

İllegal olarak çalışmakta olan Kanada Komünist Partisi savaşa etkin olarak katılmak için toplumu harekete geçirme konusunda önemli işler başardı. Savaşın başlamasından itibaren Komünist Parti «Zafer İçin Ulusal Cephe» sloganı öne sürdü ve parti üyelerini «savaşı kazanmak için emeğin birliği mücadelesinde olanca çabayı ortaya koymaya» çağırdı.⁽⁵¹⁾

Kanada Komünist Partisi, hükümetin nazi Almanyası ve müttefiklerinin yenilgisini sağlamayı amaçlayan çabalarını destekledi. Partililer legal olarak çalışabilmeyi sağlamak için «Zafere 'EVET' oyu ver!» ulusal sloganı altında bir «Tim Buck Plebisit Komiteleri» ağı oluşturdular.⁽⁵²⁾ Bu Komiteler daha sonra ulusal bir kongrede biraraya geldiler ve legal bir politik örgüt oluşturdular. Uzun, zorlu bir mücadeleden sonra 1943 yazında İlerici Emek Partisi adı altında yasallaşmış bir bilimsel sosyalist parti için gerekli koşullar yaratıldı. Bu Kanada bilimsel sosyalistleri açısından büyük bir başarıydı.

Hindistan Komünist Partisi Hint halkının çıkarlarını uluslararası anti-faşist mücadeleyle özdeşleştirerek ve Hindistan'da faşizme direniş ortak programıyla bir

birleşik ulusal cephe çağrısı yaparak uluslararası görevini etkinlikle yerine getirdi.

Bu arada Hitler aleyhtarı koalisyon ülkelerindeki işçilerin savaş dönemi koşullarında faşist saldırganlara yönelik savaş çabalarının gelişmesini köstekleyebilecek grevlere ilişkin tavırları sorunu ortaya çıkıttı. İngiltere, ABD, Almanya ve müttefiklerine karşı savaşa girmiş olan diğer ülkelerin Komünist Partileri anlaşmazlıkların işçilerle işverenler arasındaki görüşmelerle sonuca bağlanmasını savundular. İşçi sendikaları, işçileri işverenlerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri koşuluyla geçici olarak grevlerden vazgeçmeye zorladı. Bu tavır faşist saldırgan blokuna karşı mücadelenin çıkarlarıyla uyum içindeydi. Ama SSCB'nin müttefiki olan İngiltere, ABD ve diğer ülkelerde başlatılan savaşta ulusal çabayı hızlandırma hareketi, sınıf mücadelesinin bastırılmasının bir göstergesi de olmadı. İşverenlerin işçi sendikalarıyla sözleşmelerini kabaca çiğnemeleri işçileri, grev de dahil, kendilerini savunmaya yöneltti. Bilimsel sosyalistler, anlaşmazlıkların görüşmelerle halledilmesini savunarak Hitler aleyhtarı koalisyonun güçlenmekte olan çıkarlarından yana davrandı. Aynı zamanda Komintern üyesi partiler işçilerin sınıf çıkarlarını savunmayı, tekellerin yağmacı politikalarını açığa çıkarmayı sürdürdüler.

İkinci Dünya Savaşı'nın önde gelen özelliği işgal altındaki ülke halklarının kurtuluş mücadelesiydi. Bu mücadele Hitler aleyhtarı koalisyon ülkeleri ve halklarının özgürlük ve bağımsızlıklarını savunmak için faşist saldırganlara karşı verdiği ortak savaşın özünü oluşturuyordu. İşgal altındaki ülkelerin yurtseverleri nazi Almanyası ve müttefiklerinin yenilgisine önemli katkıda bulundular.

İşgal altındaki ülkelerde yaratılan durum geniş an-

ti-faşist ittifakların kurulmasını olanaklı kıldı. Toplumun farklı kesimleri - işçiler, köylüler, kentli orta tabakalar ve ulusal burjuvazinin bir kısmı - kurtuluş hareketinde yer aldılar. Faşizme karşı bu ulusal kurtuluş hareketindeki öncü rolü komünist ve işçi partilerin önderliğindeki işçi sınıfı oynadı. Kabaca söylemek gerekirse, küçük bir grup mali kodaman, toprak sahibi ve diğer ulus düşmanı unsurlar dışında, tüm toplumsal tabakalar, faşist istilacıları dışarı atma ve yenilgiye uğratmada görev aldılar. Bilimsel sosyalist partiler tüm anti-faşistleri ve yurtseverleri birleştirmek için böyle-sine çalışarak işgal altındaki ülkelerde ulusal cephele-rin (Yugoslavya'da Birleşik Halk Kurtuluş Cephesi, Fransa'da Bağımsızlık İçin Ulusal Mücadele Cephesi, Yunanistan'da Ulusal Kurtuluş Cephesi vb.) kurulma-sında belirleyici bir rol oynadılar.

Bilimsel sosyalist partiler Komintern'in Yedinci Kongresinde belirlenen stratejik ve taktiksel hedefleri geniş ölçekte uygulamaya başladılar. Partililerin bu yöndeki ısrarlı çabaları, kitleleri toparlamaya, büyük boyutlara ulaşan Direniş Hareketi'ni hızlandırmaya ve bilimsel sosyalistlerin etkisini artırmaya yardım etti.

Komintern, işgal altındaki ülkelerin üye partilerine Direniş Hareketi'nin geliştirilmesinde sürekli olarak yardım etti. Bu yardım temel hedeflerin saptanması ve personel, propaganda malzemesi yardımları vb. kapsıyordu.

Komintern, Yugoslavya'daki anti-faşist mücadele-nin örgütlenmesine büyük özen gösterdi. KEYK'nin Yu-goslavya Komünist Partisi'ne yazdığı 22 Haziran 1941 tarihli mektup, Partiyi ülkede bir birleşik ulusal cephe yaratmaya ve istilacılara karşı kitlesel bir mücadele örgütlemeye yöneltti.

Yugoslavya'da Partililer partizan gruplar ve müf-

rezeler oluşturdular ve kitlelere Sovyetler Birliği'nin faşist Almanya'ya ve onun uydularına karşı savaşa katılmasının Yugoslavya halkına faşizme karşı zafer kazanma ve özgürlük ve bağımsızlık elde etme ufukları açtığını anlattılar. Ülkede, bilimsel sosyalistlerin önderliğinde daha sonra düzenli Yugoslavya Ulusal Kurtuluş Ordusu olarak yeniden örgütlenen sayısız partizan müfrezeleri ortaya çıktı. 1942 sonunda bu orduda 150.000 er ve subay vardı.

Kurtuluş mücadelesi sırasında işçileri, köylüleri ilerici aydınları, yurtsever subayları ve diğer anti-faşist ve yurtsever güçleri içine alan Birleşik Ulusal Kurtuluş Cephesi oluşturuldu. Ulusal cephenin yönetici gücü Yugoslavya Komünist Partisiydi.

Ulusal kurtuluş güçlerine karşı sadece yerel faşist birimler değil, göçmen monarşist hükümetin yandaşları da, düşman bir tavır aldı. Bunlar Çetnikler olarak bilinen ve yeni yeni partizan hareketle çatışmaya başlayan silahlı müfrezeler örgütlediler. Yugoslav yurtseverlerinin başarılı mücadelesinin sonucunda 1941 sonlarına doğru ülke topraklarının bir bölümü kurtarıldı ve Ulusal Kurtuluş Komiteleri buralarda devrimci iktidarın organları olarak işlev gördüler.

1942 güzünde Yugoslav Komünist Partisi MK «hükümet niteliğinde bir organ» olarak değerlendirilen Yugoslavya Ulusal Kurtuluş Komitesi'ni kurmak üzere adımlar attı. KEYK, bunu «çok gerekli ve son derece önemli bir adım» olarak tanımlayarak, böyle bir komite oluşturma önerisini ilk olarak onayladı. KEYK 20 Kasım 1942 tarihli bir telgrafta bu komiteye «ulusal bir nitelik ve hem üyelik hem de eylem programı açısından genel parti niteliği» verilmesini önerdi. KEYK, bu komitenin ulusal kurtuluş mücadelesinin politik bir organı olarak değerlendirilmesini cum-

huriyet sloganının ilkel bir biçimde ortaya konmamasını ve Yugoslavya'daki mücadeleye sadece ulusal bir açıdan değil, faşist bloka karşı mücadelenin genel hedefleri açısından da yaklaşılmasını tavsiye etti. KEYK «daha fazla politik esneklik ve kıvraklık ortaya koyarken ulusal kurtuluş mücadelesindeki konumunu güçlendirmek için elden gelen herşeyin yapılmasını» salık verdi.⁽⁵³⁾

KEYK'nin tavsiyeleri, Yugoslavya'da faşist istilacı-lara karşın en geniş cephenin kurulmasına yönelikti.

Kasım 1942 sonunda kurtarılmış Bosna'nın Bihac kentinde anti-faşist grupların temsilcilerinin bir açılış toplantısı yapıldı, böylece tüm Yugoslavya politik meclisi -Yugoslavya'nın Ulusal Kurtuluşu Anti-Faşist Meclisi- Yugoslav halklarının ilk devrimci parlamentosu oluşturuldu. Bilimsel sosyalistlerin yanı sıra tüm anti-faşist grupların temsilcilerini içeren bir anti-faşist Meclis Yürütme Komitesi seçildi. YUKAFM Yürütme Komitesi Yugoslavya'daki kurtuluş mücadelesinin önderliğini ele geçirdi.

YKP'nin, ülkedeki yurtsever güçleri Alman ve İtalyan faşist istilacılarına karşı silahlı bir mücadele için toparlama deneyi, Komintern Yürütmesince çok olumlu değerlendirildi ve diğer ülkelerin parti basınında yaygınlaştırıldı.

Komintern özellikle Polonya işçi sınıfının marksist-leninist partisinin yeniden kurulmasında Polonya Komünist Partisi'ne büyük yardımlarda bulundu.

Polonya bilimsel sosyalistleri Almanya'nın SSCB'ye saldırısından başlayarak kendi dağınık gruplarını ve anti-faşist güçlerin tümünü birleştirme çabalarını hızlandırdılar. 1941 sonuna gelindiğinde bilimsel sosyalistlerin denetimindeki illegal örgütlerin üye sayısı yaklaşık beş-altı bindi.⁽⁵⁴⁾

Bilimsel sosyalistlerin denetimindeki en büyük anti-faşist örgüt sol-kanat sosyal-demokratların ve partiszizlerin, sendika görevlilerin içinde bulunduğu Kurtuluş Mücadelesi Birliği'ydi. Ülkedeki diğer anti-faşist örgütler arasında Devrimci İşçi ve Köylü Konseyleri, Sovyetler Birliği Dostları Cemiyeti, İşçi-Köylü Örgütü ve Sizin, Bizim Özgürlüğümüz İçin Mücadele Cephesi vardı.

Temmuz-Ağustos 1941'de KEYK SSCB'de kalan Polonya bilimsel sosyalistlerinden marksist-leninist partiyi yeniden kurmak için zemin hazırlama amacıyla Polonya'ya kaçırılacak olan bir geçiş grubu oluşturdu. Geçiş Grubu yeni partinin nazilere karşı geniş bir ulusal cephe yaratma görevini öne süren programa ilişkin bir açıklama yaptı.

Grubun üyeleri Aralık 1941 sonunda ve Ocak 1942 başında Polonya'ya vardılar ve bilimsel sosyalistlerin denetimindeki illegal anti-faşist örgütlerle ilişki kurdular.⁽⁵⁵⁾ Temelini birleşmiş illegal örgütlerin oluşturduğu Polonya İşçi Partisi -Polonya işçilerinin marksist-leninist partisi- kuruldu.

PİP'nin Ocak 1941 başındaki kuruluş toplantısında Nowotko'nun Sekreter olarak görev aldığı geçici bir yönetim organı seçildi.

10 Ocak 1942'de «İşçilere, Köylülere, Aydınlara Tüm Polonya Yurtseverlerine» bir çağrı yayınlandı. Bu belge Polonya İşçi Partisi'nin kuruluşunu ilan etti ve temel ilkelerini açıkladı. Parti, tüm Polonya halkını nazi istilacılarına karşı yılmaz bir mücadele vermeye ve hainler ve teslimiyetçiler dışında nüfusun tüm kesimlerini içine alan bir Birleşik Ulusal Anti-Faşist Cephe oluşturmaya çağırdı.

PİP'nin kuruluşu, Polonya halkının kurtuluş mücadelesinde yeni bir evreyi başlattı. Bilimsel sosyalist-

ler derhal istilacılara karşı mücadeleye giriştiler. Gwardia Ludova (Halk Muhafızı) olarak bilinen bir askeri örgüt kuruldu. Halk Muhafızının ilk birlikleri, Mayıs-Haziran 1942'de düşmana yapılan saldırılarla çalışmaya başladı. Nazi istilacıları ve ülke içindeki gerici çevrelerin şahsında güçlü ve acımasız bir düşmana karşı verilen zorlu bir mücadele sırasında PİP saflarını hızla güçlendirdi ve anti-faşist direnişin en etkin gücü haline geldi.

Komintern Yürütme Kurulu işgal altındaki ülkelerin Komintern üyesi partileriyle yakın ilişkide olmaya çalıştı ve direniş hareketlerini güçlendirip genişletmeye yardımcı oldu.

Fransa'da, Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmasından sonra direniş hareketi daha üst bir evreye yükseldi. Thorez «22 Haziran'dan sonra yurtseverler daha farklı düşünmeye başladılar. 'Yalnız değilim. Sovyet halkı gibi bir müttefikle özgürlüğe ulaşabiliriz, kazanabiliriz.'»⁽⁵⁶⁾ diye yazdı. 1941 yazından başlayarak gönüllü asker ve gerilla müfrezeleri oluşturuldu. FKP bunların örgütleyicisi oldu.

Partililer Ulusal Cephe'nin sağlamlaşması için çalışmaya başladılar. Çeşitli işçi ve köylü örgütleri, Fransız Kadınlar Birliği, Gençlik Cephesi vb. Ulusal Cepheye katılmaya başladılar.

Nazi yetkilileri ve onların müttefikleri Vichi yetkililerinin şahsında Fransız yurtseverlerine karşı azgın bir sindirme hareketına başladılar. Bundan en ağır zarar gören «kurşuna dizilenler partisi» olarak tanınmaya başlayan Fransız Komünist Partisi'ydi. Sayıları yetmişbeşbine varan partili nazi istilacılarına karşı ülkelerinin özgürlük ve bağımsızlığını korumak için verdikleri savaşta hayatlarını yitirdiler. Öldürülenler arasında Parti Merkez Komitesinin, MK Sekreteri ve Demir-

yolu İşçi Sendikalarının önderi Pierre Sémard, Humanité gazetesinin yönetmeni Gabriel Peri'nin de dahil olduğu 8 üyesi de vardı. Partililer anti-faşist direnişin gerçek kahramanları olduklarını kanıtladılar.

Çekoslovakya'daki direniş hareketi Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmasından sonra daha da etkinleşti.

Eylül 1941'de Çekoslovak Komünist Partisi MK inisiyatifinde direniş hareketinin temel gruplarının temsilcilerinden oluşan Çekoslovakya Merkezi Ulusal-Devrimci Komitesi kuruldu. Kasabalarda ve köylerde halkın istilacılara karşı mücadelesinin organları olarak çalışan yerel komiteler oluşturuldu.

Çek bölgesinin nâziler tarafından ele geçirilmesinden sonra tümüyle Almanya'ya bağımlı bir kukla devlet haline getirilen Slovakya'da partililer ordu içinde yaygın bir çalışma yürüttüler; askeri birimlerde illegal parti örgütleri oluşturdular ve askerleri Kızıl Orduya karşı savaştırmamaya çağıran bildiriler dağıttılar. Devrimci propagandanın etkisiyle Slovak Hükümeti'nin Sovyet-Alman cephesine gönderdiği ordu birimlerinin tümü Kızıl Ordu ve Sovyet partizanlarının tarafına geçti.

1941'in sonunda Slovakya'da partizan müfrezelelerinin kurulmasını, Bohemya ve Moravya'da benzer müfrezelerin kurulması izledi. Bilimsel sosyalistler Ulusal Cephe'nin oluşturulması için bir kampanya başlattılar.

KEYK, İspanyol Komünist Partisi'nin çalışmalarına karşı ciddi bir özen gösterdi. İKP'nin görevlerine ilişkin meseleler KEYK Sekretaryasında birkaç kez tartışıldı. Savaşta resmen yer almamakla birlikte Franco İspanyası nazi Almanyasına giderek artan yardımlarda bulunuyordu. İspanya, Almanya'ya büyük

miktarlarda stratejik hammadde sağlıyordu. Franko, mavi tümenini Sovyet-Alman cephesine gönderdi. Bu tümen orada Alman ordusunun bir bölümünü oluşturdu. Faşist İspanya'nın egemen çevreleri, ülkeyi nazi Almanyasının yanında savaşa çekmeyi planlıyordu. Böyle bir politika İspanyol halkının yaşamsal çıkarları açısından bir tehlikeydi.

İspanyol Komünist Partisi, Franko rejiminin bu maceracı çizgisini açığa çıkardı ve tüm anti-faşistleri, ulusal çıkarları önde tutan herkesi «İspanya'nın savaşa katılmasını önlemek ve diktatörlüğün faşist güçlere sağladığı yardıma karşı mücadele etmek» için birleşmeye çağırdı.⁽⁵⁷⁾ İspanyol Komünist Partisi'nin izlediği ulusal birlik politikası, İspanya'nın tarafsızlığının sadece sol güçler için değil, tutucu ve katolik çevreler, askerlerin bir bölümü ve İngiliz-Amerikan sermayesine bağlı İspanyol kapitalistlerinin önemli bir kesimi dahil, nüfusun çoğunluğu için de bir endişe konusu olmasına dayanıyordu.

İKP, ülkede, halkı İspanya topraklarında Franko rejimine ve onun İspanya'yı savaşa çekme çabalarına karşı ayaklandıran tek partiydi.

Parti, Eylül 1942 bildirgesinde faşist diktatörlüğün devrilmesinden ve politik özgürlüklerin yeniden sağlanmasından sonra derhal halkın, özgürlük ve demokrasi koşullarında devletin gelecekteki politik yapısını seçmesine olanak veren seçimleri yapacak bir ulusal birlik hükümeti sloganı öne sürdü.

KEYK, Çin halkının Japon istilacılarına karşı silahlı direnişinin örgütlenmesinde etkin olarak yer alan Çin Komünist Partisi'nin çalışmaları konusunda oldukça özen gösterdi.

Avrupa ve Asya'daki olayların akışı, Japonya'nın SSCB'ye savaş açma olanağını ortadan kaldırmak için

Japon aleyhtarı savaşın hızlandırılmasını gerektiriyordu. Bu hem Sovyetler Birliği hem de başta Çin olmak üzere diğer özgürlükleri için mücadele eden halkların yararınaydı.

Bir birleşik ulusal cephenin kurulması, Çin halkının ulusal kurtuluş savaşının gelişmesi açısından çok büyük önem taşıyordu. Ancak Çiang Kay-şek grubunun gerici çizgisi Çin Komünist Partisi için ciddi güçlükler yarattı. Çiang Kay-şek kışkırttığı silahlı çatışmalar Kuomintang askerleri ve Ulusal Kurtuluş orduları arasında sık sık yinелendi.

Çin halkının Japon istilacılarına karşı başarılı eylemlere girişmesini sağlamak için KEYK ÇKP'ye ulusal cepheyi ve Kuomintang'la olan ilişkilerini güçlendirmeye yönelik adımlar atmasını tekrar tekrar öğütledi. Bu nedenle KEYK, ÇKP MK'ne yazdığı 16 Haziran 1942 tarihli mektubunda «İçinde bulunulan durum Çin Komünist Partisi'nin Kuomintang'la ilişkilerini geliştirmek ve Japonlara karşı mücadelede Çin birleşik cephesini güçlendirmek için elinden gelen herşeyi yapmasını zorunlu kılmaktadır.» diye belirtiyordu. Komünist Partinin saygınlığını yıkmaya ve onu kitlelerden uzaklaştırmaya çalışan Çiang Kay-şek ve diğer Kuomintang önderlerinin uyguladığı taktiklerin provokatif niteliğine işaret eden KEYK «biz, bu provokasyonlara akıllıca karşı çıkmak yerine boyun eğmeyi halkımız açısından doğru bir politika olarak değerlendiremeyiz.» diye vurguladı.⁽⁵⁸⁾

Japon istilacıların şahlanması karşısında, özellikle Çin'in kırsal alanlarında, Komünist Parti önderliğinde kitlese! bir partizan savaşının gelişmesi için oldukça elverişli koşullar ortaya çıktı. Japon emperyalistlerinin SSCB sınırına bir milyon insanı kapsayan bir ordu yığmış ve sonra Pasifik'te bir savaş başlatmış olması

nedeniyle Çin'deki savaşa ayıracak çok sınırlı güçleri kalmıştı. Çin halkının kurtuluş mücadelesini hızlandırmak için uygun koşullar vardı.

ÇKP, kurtarılmış bölgeleri genişletmek ve silahlı kuvvetleri güçlendirmek için bu koşullardan yararlandı. Ancak Parti içinde Mao Tse-tung başkanlığındaki yönetim en büyük özeni 1941 yazında başlatılan ve 1945 güzüne dek sürdürülen parti örgütlerinin «çalışma tarzını geliştirme» kampanyasına gösterdi. Mao Tse-tung grubu bu kampanyayı Mao Tse-tung ve yandaşlarının hoşlanmadığı parti görevlilerine karşı düzenli bir hacli seferine çevirdi. Bu parti görevlilerinin çoğu hiç bir biçimde savunulamaz baskılarla karşılaştılar.

«Çalışma Tarzını Geliştirme» kampanyası, Mao Tse-tung'u övmek, grubunun parti yönetimindeki konumunu güçlendirmek ve «Çin'in özgün koşullarında marksizm» olarak sunulan maoizmi halka maletmek için bir bahane olarak kullanıldı. Parti-içi mücadele sırasında Mao Tse-tung'un doktriner varsayımlarını Partinin egemen ideolojisi haline getirmenin ve Mao'nun «hata yapmaz bir önder» olarak tanıtılması için gerekli ideolojik ve örgütsel önkoşullar yavaş yavaş yaratıldı.

Parti, gelişmesindeki bu olumsuz yanlara karşın kitlelerin geniş yurtsever hareketinin etkisi ve Komintern'in yardımıyla ülkenin Japon emperyalistlerin boyunduruğundan kurtarılması için ulusal sloganlar altında halkın verdiği mücadelenin öncülüğünü yapmayı başardı.

Halkların Japon emperyalistlerine karşı mücadelesi Malaya, Filipinler, Burma, Çin Hindi, Endonezya ve Kore'de de başladı. Japon militaristleri Güney Doğu Asya ülkelerini ele geçirirken «Anglo-Sakson emper-

yalızminin» boyunduruğundan «kurtarıcı» maskesi altına gizlenerek istilalara girişti.

İşgal edilen ülkelerde yerel burjuvazinin, toprak sahipleri ve resmi görevlilerin işbirlikçi unsurlarıyla işbirliği içinde kukla yönetimler oluşturan, Japon militaristlerinin iki yüzlü politikası Japonya'nın yardımıyla bağımsızlık kazanma olanağına inanan kesimler arasındaki düşüncelerle biraraya gelince anti-emperyalist güçlerin birliğinin sağlanması için bir engel oluştuyordu. Ancak, Japon emperyalistlerinin ele geçirilen ülkeleri acımasızca yağmalaması ve kaba bir şiddet ve vahşet rejimi kurmaları direniş hareketini oluşturmaya başlayan halk arasında yeni sömürgecilere karşı nefret uyandırdı.

Malaya halkı, Japon sömürgecilerine karşı etkin bir biçimde savaştı. İstilacılara savaş açan Komünist Parti önderliğinde Japon aleyhtarı bir ordu kuruldu.

Japonlar, Filipinler'de kararlı bir direnişle karşılaştılar. 1942 baharında Komünist Parti inisiyatifinde işçi, köylü, öğrenci ve dini örgütlerden oluşan bir birleşik Japon aleyhtarı cephe oluşturuldu. Gerilla müfrezeleri 1942 baharında ulusal Japon Aleyhtarı Ordu içinde birleştiler. Bu ordunun silahlı birlikleri kitlelerin desteğini sağlayarak ülkenin orta ve güney bölgelerindeki bazı alanları kurtardılar.

Burma'da bilimsel sosyalistler tüm yurtsever güçleri birleştirmeye çalıştılar, gerilla müfrezeleri oluşturdular ve istilacılara ve Japonların hizmetindeki yerel askeri yönetimlere karşı mücadelede diğer yurtseverlere katıldılar.

Vietnam'da 1941'de Komünist Partinin inisiyatifinde bir birleşik cephe - Viet Minh (Vietnam Bağımsızlık Birliği) - kuruldu. Saflarında işçileri, köylüleri, kentli küçük-burjuvaziye, ilerici aydınlar ve orta burjuva-

ziyi birleştiriyordu. Birliğin önderi Ho çi Minh'di. Viet Minh, Japon istilacılarına karşı direnişi ve daha sonra ülkenin tüm sömürge baskılarından kurtulması için verilen mücadeleyi yönetti.

Endonezya'daki Japon aleyhtarı harekete fabrikalar ve demiryollarında sabotaj eylemleri düzenleyen işçiler, köylüler, aydınlar, öğrenciler ve gençlik katıldı. Birkaç yerde köylü ayaklanmaları ve askerler arasında isyanlar patladı.

Japon emperyalistlerine karşı Direniş Hareketi Kore'ye de yayıldı. Savaştan önce burada bilimsel sosyalistlerin önderliğinde Ulusal Direniş Cemiyeti kurulmuştu. Mançurya'da ve Kore sınırına bitişik bölgelerde çalışan Koreli gerilla müfrezeleri bu cemiyeti destekliyordu.

Bilimsel sosyalistler Güney-Doğu Asya ülkelerinin yurtsever güçlerini Japon istilacılarına karşı birleştirme hareketinde ve silahlı mücadelede Japon aleyhtarı cephenin örgütleyicileri olarak ön saflarda görev yaptılar.

*Faşist Blok Devletleri
Ve İşgal Altındaki Ülkelerde
Radyo Propagandasının
Örgütlenmesi*

Radyo ile propaganda da dahil anti-faşist propaganda, kitleleri mücadelede birleştirmede güçlü bir araçtı. Savaş koşullarında, çoğu Avrupâ ülkesinin Alman ordularının işgali altında olduğu bir sırada, anti-faşist yeraltı hareketinin günlük haberleşmesi radyoya yürütölüyordu. Sovyetler Birliği'nden yapılan radyo yayınları ve nazi işgali altındaki bazı topraklarda yapılan illegal yayınlar, uluslararası durum, cephelerdeki, işgal altındaki ve faşist ülkeler içindeki duruma

ilişkin güvenilir bilgi iletmenin en önemli araçlarıydı. Moskova'dan yapılan radyo yayınları nazi saldırganlarının politikasını reddediyor, nazilerin propaganda gösterilerini açığa çıkarıyor ve anti-faşist direnişin somut sorunlarına ilişkin önerilerde bulunuyordu.

Radyo yayınları, halkların faşist istilacılara olan amansız nefretini, faşist haydutların kaçınılmaz yenilgisine ve halkların özgürlük yolundaki haklı davasının zaferine olan inançlarını ayakta tutmanın önemli bir aracıydı.

Dünya işçi sınıfı hareketinin Gottwald, Ibárruri, Kolarov, Pieck, Togliatti, Thorez ve Ulbricht'in de aralarında olduğu önemli temsilcileri, bu radyo yayınlarında görev aldılar. Tek tek ülkelere yapılacak yayınlar için söz konusu olan ülkeler bilimsel sosyalist partilerinin üst düzeydeki üyelerinin temsil edildiği özel yayın kadroları oluşturuldu. Genel yönetimi ise KEYK Sekretaryasının atadığı bir Merkezi Yayın Kurulu yürütüyordu.

1943'te ulusal radyo yayınları 18 ayrı dilde hemen hemen 24 saat gece gündüz çalışıyordu; Almanca, Lehçe, Çekce, Slovakça, Bulgarca, Sırpça, Slovence, İspanyolca, Fransızca, İtalyanca, Macarca ve diğer dillerde yayınlar yapılıyordu. Gerçekleri anlatan radyo haberleri, işgal altındaki ülkelerin halkları arasına sızıyor, faşist işgalcilere karşı özgürlük ve bağımsızlık savaşında onları yüreklendiriyordu. Anti-faşist propaganda, Hitler bloku içindeki ülkelerin bilimsel sosyalistlerine ve ilerici işçilerine ulaştı ve oradaki anti-faşist güçlerin büyümesine yolaçtı.

KEYK Sekretaryası sık sık bu radyo yayınlarının kaydettiği ilerlemeye ve Direniş Hareketi'nin gelişmesinde oynadığı role değinen raporlar aldı. Sekretarya, 27 Şubat 1942'deki kararında ulusal yayınlarda «savaş

çalışmalarını başlatmak için daha elverişli bir durum» bekleyen ve tüm umutlarını Kızıl Ordu'ya bağlayan bazı anti-faşistlerin edilgen tavırları konusunda bir eleştiri eksikliği olduğunu belirtti. KEYK, radyo propagandasının anti-faşist hareketin başarılarını abartmaması gerektiğini ve anti-faşist grupların militan eylemini ve geniş kitlelerin düşmana karşı gösterilerini hızlandırmak için elinden geleni yapmasını talep etti. KEYK, zamanın, büyük kitle eylemleri ve faşist istilacılara karşı daha kararlı militan eylemler için henüz olgunlaşmadığı görüşüne karşı çıktı.

Sekretarya, radyo propagandasını geliştirmek için somut önerilerde bulundu. Karar «Düşmanı bıkıp usanmadan açığa çıkarmayı sürdürürken, ulusal yayınlarını Hitler'in planlamakta olduğu bahar saldırısının boşa çıkarılmasına yöneltmek gerekiyor» diye sürüyordu. Ulusal yayınların tüm yayın kadroları kitlelerin nazilere ve nazi Almanyasının egemen birliğinin hizmetindeki hain hükümetlere karşı ivedi eylemlere girişi için yapılan propagandayı hızlandıracaklardı. KEYK, hareketin çeşitli ulusal komiteler biçimindeki ulusal üslerinin derhal kurulması, rollerinin, önemlerinin ve görevlerinin belirlenmesine ilişkin propagandanın gerekliliğini de belirtti. Bu komitelerin ortak hedefi, savaşın derhal sona ermesi için mücadele etmek, mümkün olan her aracı kullanarak Hitler'in yenilgisine yardımcı olmak, halklara kurtuluş getirmekte olan Kızıl Ordu'ya olanaklı tüm yardımları sağlamak, Hitler Almanyasının ve Almanya'ya müttefik ülkelerdeki ulusal ihanet hükümetlerinin altedilmesi için çalışmak ve gerçekten ulusal hükümetler, barış, özgürlük hükümetleri oluşturulması için savaşıyordu. «Tüm bu amaçların propagandası her ülkenin ulusal çıkarlarına dayandırılmalıdır.»⁽⁵⁸⁾

KEYK Sekretaryası, anti-faşistlerin (özellikle Almanya ve İtalya'da illegal örgütlerini güçlendirmeye ve olmayan yerlerde kurmaya ve yukardan emir beklemekten tabandan gelecek mümkün olan en büyük inisiyatifi ortaya koyarak çalışmalarını hızlandırmaya çağrılmalarını tavsiye etti.

KEYK, cephedeki önemli olaylara tepki gösterdi ve üye partilere bu konuda öğütler verdi. Alman orduları 1942'de yaz saldırılarına başladığında KEYK, özel bir kararda, «düşmanın geçici başarılarına ilişkin düşman propagandasına daha güçlü ve kesin bir tepki göstermek» gereğini belirtti. «Hitler ordusunun ana güçlerinin Sovyet-Alman sınırında bağlandığı gözönüne alınınca ikinci bir cephe meselesinin giderek daha acil ve gerçekleşmesinin daha mümkün bir hale geldiği açıkça ortaya konmalıdır. Bu, işgal altındaki ülkeler halklarının mücadelesi, özellikle partizan hareketi için olumlu koşullar sağlar...» KEYK aynı zamanda, ikinci bir cephenin açılmasını bekleyerek edilgen bir biçimde yerinde sayma tehlikesine karşı anti-faşistleri uyardı. KEYK «İstilacılara karşı mücadele ikinci cephenin açılmasını beklemeden hemen şimdi başlatılmalıdır.»⁽⁶⁰⁾

KEYK gençlik arasında propaganda meselesini tartıştı. Sekretarya 28 Temmuz 1942 tarihli kararında Hitler'in hızla yenilgiye uğratılmasının gençliğin başlıca görevi olduğunu ve varolan koşullarda özgürlüğü kazanmanın bir tek yolu bulunduğunu, bunun da silahlı mücadele olduğunu belirtti. Bu nedenle bütün işgal edilmiş ülkelerdeki gençler, halkın mücadelesinin vurucu gücü olmayı kutsal görevleri olarak değerlendirmek zorundaydılar. Gençlik yayınlarının şu slogan altında sürdürülmesi tavsiye edildi: «Ülkenin mutluluğu benim için yaşamımdan daha değerlidir.»⁽⁶¹⁾ Ulusal radyo yayınlarında partizan hareketinin propaganda-

sına büyük özen gösterildi. KEYK bilimsel sosyalistlere gönderdiği mesajlarda, koşulların uygun olduğu her yerde partizan hareketini geliştirmeyi önerdi. Eylül 1942 sonunda KEYK Sekreteryası, ulusal radyo yayınları yayın kadrolarına, partizan hareketi için faşizme karşı partizan savaşının, tahrip eylemlerinin ve sabotajın haklılığını savunan günlük propaganda yürütme emrini veren özel bir karar aldı.

*Komintern
Ve Savaş Tutukluları Arasındaki
Politik Çalışma*

Savaş sırasında Komintern'in önüne çıkan önemli bir sorun savaş tutukluları arasında çalışma yapmaktı. Faşist ülkelerin yöneticileri askerlere ve kitlelere ırkçılık, şovenizm ve militarizm ruhu aşılamaya büyük özen gösteriyordu. Savaş tutuklularının çok büyük bir çoğunluğu - eski askerler, Alman ordusu ve İtalyan, Macar, Romen ve diğer orduların subayları - anti-komünist propagandadan oldukça etkilenmişti. Bu durum karşısında son derece önemli bir görev ortaya çıktı: savaş tutuklularını anti-faşist ruhla yeniden eğitmek ve onlardan faşizme karşı dövüşecek savaşçılar, kendi ülkelerindeki demokratik toplumsal bir sistem için mücadele edecek savaşçılar yaratmak. Bu hiç de kolay bir görev değildi.

KEYK daha 1941 yazında gerekli Sovyet yetkilileriyle anlaşarak savaş tutukluları arasında sistemli bir çalışma yürütmek için savaş tutuklu kamplarına temsilcilerini gönderdi. Bu çalışmada uluslararası işçi sınıfı hareketinin önemli önderleri, tanınmış Alman yazarları (Johannes Becher, Willi Bredel ve Erich Weinert) ve birçok Alman bilimsel sosyalisti önemli bir yer aldı.

SBKP üyeleri de savaş tutukluları arasındaki politik çalışmada etkin bir yer aldılar.

21 Ağustos 1941'de KEYK Sekretaryası Ulbricht, Draganov ve Sverma'nın Alman ve Romen savaş tutuklarına ilişkin raporunu dinledi ve Hitler aleyhtarı düşünceye sahip askerler ve subaylar için özel kurslar örgütlenmesini tavsiye etti.

Alman savaş tutuklularının Alman Komünist Partisi temsilcileriyle ilk toplantısı Ekim 1941'de bir tutuklu kampında yapıldı. Toplantı «Hitler'in yenilmesi Alman halkının kurtuluşudur» diyen «Alman Halkına Çağrı»yı kabul etti. Büyük bir Alman asker grubu Alman halkına savaşa son vermek, Hitler'i altetmek ve özgür ve bağımsız bir Almanya kurmaya başlamak için ilk kez açıkça çağrıda bulundu. Bu çağrı Sovyetler Birliği'ndeki savaş tutukları kamplarında anti-faşist bir hareketi başlatması açısından büyük bir politik önem taşıyordu.⁽⁶²⁾

KEYK savaş tutukluları arasındaki çalışmanın örgütlenme biçimi ve sonuçları konusunda sistemli bir çalışma yapmayı sürdürdü. Bu amaçla dünya işçi sınıfı hareketinin önemli önderlerinin işbirliği istendi. Ocak 1942 sonunda KEYK Sekretaryası savaş tutukluları arasında politik çalışma meselesini tartıştı. Bu konuda alınan karar «savaş tutukluları birinci konferansı çağrısı ve diğer ülkeler için kabul edilen benzer çağrılar savaş tutukluları arasında daha ileri çalışmalar için bir temel oldu...» diyordu.⁽⁶³⁾ Sekretarya, savaş tutukları için üç aylık eğitim kursları verecek bir okul örgütleme önerisini onayladı. Bu okullarda ders gören savaş tutuklarına kamplarda politik çalışma yapmaları salık verildi.

Savaş tutukluları arasında politik çalışmayı yö-

netmek için Ulbricht, Koplenig ve Szanto'dan oluşan bir komisyon kuruldu.

Sovyet Ordusu'nun 1942 sonu ve 1943 başındaki zaferleri ve faşist orduların çok sayıda asker ve subaylarının ele geçirilmesinin ardından KEYK savaş tutukluları arasında yığinsal bir anti-faşist hareket başlatmaya karar verdi. Sekretarya anti-faşist okulun genişletilmesini ve eylemcilerin eğitilmesi için kısa dönemli kursların örgütlenmesini tavsiye etti. Subaylar için özel seminerler yürütüldü.⁽⁶⁴⁾

KEYK Sekretaryasının tavsiyeleri uyarınca Hitler ve müttefiklerine karşı mücadelede tutukluların politik görevlerini tartışmak üzere Alman, İtalyan, Macar ve Romen savaş tutukluları delege konferansları yapıldı.

Savaş tutukluları arasındaki zorlu politik çalışmanın sonucu olarak Alman ordusu ve diğer faşist blok ülkeleri ordularının asker ve subaylarının bir çoğu, faşizme karşı mücadelenin etkin savaşçıları haline geldiler. 1943'te Özgür Almanya Ulusal Komitesi'nin kurulması Hitler'in tüm muhaliflerinin birleşik bir cephesini yaratmak için Alman Komünist Partisi'nin verdiği mücadelede önemli bir olaydı. Özgür Almanya hareketi aslında, aralarında savaş tutukluları içinden çıkan ordunun ulusal güçleri de olmak üzere, anti-faşistlerin, Alman Komünist Partisi önderliğindeki işçi sınıfının yönettiği militan bir ittifaktı. Özgür Almanya hareketi daha sonra yeni, demokratik bir Almanya'nın kurulmasında etkin bir yer alan kadroların eğitilmesine yardımcı oldu.

*Komintern
Ve Savaşın
Dönüm Noktası*

Tüm halkların faşist boyunduruğa karşı müca-

delesinin sonucu herşeyden önce Sovyet-Alman cephesinde - İkinci Dünya Savaşı'nın başlıca cephesinde belirlendi. Almanya'nın SSCB'ye saldırmasından başlayarak 1943'ün ortalarına dek Hitler-bloku ülkelerinin tüm ordularının üçte ikisi burada toplanmıştı.

Büyük Anayurt savaşının ilk dönemlerinde bazı ciddi engellere karşın Sovyet Ordusu azgın, kanlı savaşlarda direndi sonra da savaşın dengesini değiştirdi. 1942'nin ikinci yarısı ve 1943'ün başlarında Volga ve Don arasında girilen büyük savaşlar faşist ordular için bütün nazi savaş mekanizmasını temelinden sarsan ve savaşın tüm akışını değiştiren ezici bir yenilgiyle sonuçlandı. Faşist istilacıların Sovyet topraklarından atılmasına başlandı.

Stalingrad zaferi Avrupa uluslarının nazi boyunduruğundan kurtulması için gerçek olanaklar sağladı. Faşizmin kanlı boyunduruğu altında ezilen milyonların yüreklerinde kurtuluş saatinin hızla yaklaşmakta olduğu umudu güçlendi. Sovyet Ordusunun zaferlerinin etkisiyle Direniş, yaygınlık ve önem kazandı. SBKP yönetimindeki Sovyetler Birliği'nin saygınlığı, tüm dünyadaki bilimsel sosyalistlerin saygınlığı, ölçülemeyecek kadar arttı.

Ama ufukta hâlâ zorlu bir kavga, savaşın tüm cepheleleri ve kesimlerindeki tüm anti-faşist güçlerin en etkin biçimde çalışmalarını gerektiren bir kavga vardı.

Bu yeni durumda Komintern Yürütme Kurulu anti-faşist propaganda ve ajitasyon alanlarındaki yeni görevleri saptadı. KEYK Sekretaryasının 10 Şubat 1943 tarihli kararı şöyle belirtiyordu: «Savaşın akışındaki belirleyici dönüm noktası ve Hitler'ın hızla yenilgiye uğratılması olanağı şimdi Hitlerizme karşı mücadeleden yeni koşullarına dayandırılması gereken propagandamızda tümüyle değişiklik gerektirmektedir.

Propagandamız saldırıya geçmeli, olabildiğince militan ve kararlı olmalı ve kitlelere savaşın belirleyici bir evresine girdiğimizi anlatmalıdır.»⁽⁶⁵⁾

Savaşta bu dönüm noktasının başlamasıyla Komintern Yürütmesi anti-faşistleri ve yurtseverleri bir araya getirme, halkların faşist saldırganlara karşı mücadelesini yoğunlaştırma işini daha da hızlandırmayı amaçlayan bir çizgiyi kabul etti.

KEYK Sekretaryası bu dönemde uluslararası durumdaki değişiklik karşısında Fransa ve İtalya'daki partililerin görevlerine özel bir dikkat gösterdi.

Thorez, Marty ve Togliatti'nin hazırladığı, Manuilski ve Dimitrov'un işbirliğiyle 1 Aralık 1942'de bir KEYK komisyonunca onaylanan Fransız Komünist Partisi'nin acil görevlerine ilişkin öneriler Stalingrad'daki Sovyet orduları saldırısının, Amerikan ve İngilizlerin Kuzey Afrika'ya çıkmalarının ve Fransa'nın işgal altında olmayan bölgesinin nazi işgaline girmesinin bu ülkede yeni bir durum yarattığını belirtti. Bu, ulusal kurtuluş cephesinin temelini yaygınlaştırılmasını sağladı. Öneriler, yapılacak ilk şeyin daha önceki politik farklılıkları ne olursa olsun Hitler'e karşı savaşmayı isteyen tüm Fransızları ulusal cepheye çekerek cepheyi güçlendirmek olduğunu vurguladı. Fransız Komünist Partisi'ne ulusun tüm güçlerinin birliğini sağlama görevi verildi.

Bu birliğin çıkarları doğrultusunda FKP üyeleri, de Gaulle başkanlığındaki hareketle, Fransa ve Kuzey Afrika'da Hitler aleyhtarı mücadeleye içtenlikle katılan diğer tüm yurtsever unsurlarla birleşmeyi gerekli gördüler.

Komisyon, Kuzey Afrika'da müttefiklerle birlikte derhal askeri harekâtlar örgütleyebilecek bir yönetimin kurulması için çağrı yaptı. Komünist Parti, Fran-

sız kurtuluşu amacına adanmış gerçek bir ulusal Fransız ordusu oluşturmak üzere Kuzey Afrika'yı bir üs olarak kullanma girişimlerinin tümünü destekleyecekti.

Komisyonun önerileri arasında, Kuzey Afrika'da demokratik özgürlüklerin yeniden sağlanması, tutuklu yurtseverler ve anti-faşistlerin serbest bırakılması, ordu, polis ve yönetim organlarının beşinci kol artıklarından arındırılması ve önderlerinin tutuklanması talepleri yerliyordu.

FKP üyeleri Fransa'daki Direniş Hareketi'nin özellikle faşist istilacılara karşı partizan hareketinin oia-bildiğince yayılması için çalışacaklardı. Çünkü bu gönüllü askerler örgütü ve partizanların genişlemesi, gelecekteki ulusal ordunun özünü oluşturacak yeni birimlerin kurulması için zorunluydu. Bütün bunlar kitlelerin savaşıma yeterliliğini artıracak ve Fransa'nın kurtuluşu için işgalcilere karşı genel bir halk ayaklanması için yapılan hazırlıkları hızlandıracaktı.⁽⁶⁶⁾

1942 sonunda Fransız bilimsel sosyalistleri de Galle'le Fransa'nın yurtsever güçlerini birleştirme meselesi açısından büyük önem taşıyan, nazi işgalcilerine karşı savaşta birleşmek için bir anlaşma imzalandılar.

FKP üyeleri ve yandaşları ulusal kurtuluş sloganı altında Direnişin ön saflarında yiğitçe savaştılar.

1943 baharına gelindiğinde ülkede çok sayıdaki yeni gönüllü asker ve partizan birliği kurulmuştu. Bu birliklerin çoğunda İspanyol, Polonyalı, Çekoslovak, Alman ve İtalyan anti-faşistleri Fransız yurtseverleriyle omuz omuza savaştı. Fransız partizanlarının safları Fransa'daki Alman toplama kamplarından kaçan çok sayıdaki Sovyet savaş tutuklusunu da barındırıyordu.

1943 baharında bilimsel sosyalistlerin rehberliğindeki Ulusal Cephe ve burjuva direniş örgütleri temsilcilerinden oluşan bir Ulusal Direniş Konseyi kuruldu. Bu, ülkenin yurtsever güçlerinin daha da sağlamlaştığını belirtiyordu. Fransız Komünist Partisi ve diğer sol güçlerin direniş hareketi içindeki etkisi arttı. Ulusal Direniş Konseyi, bilimsel sosyalistlerin işgalcilere ve satılmış Vichi rejimine karşı silahlı bir ayaklanma için hazırlık yapılması önerisini destekledi. Bu, Fransız halkının özgürlük mücadelesine yeni ufuklar açtı.

O dönemde Fransa'daki parti çalışmalarının önemli bir alanı, işgalcilerin Fransız işçilerini Almanya'daki savaş fabrikalarına göndermelerini önlemek için verilen mücadeleydi. İşçi ve köylü kitleleri nazi «topyekün seferberliği»nden kurtulmak için ormanlara kaçtılar. Partililer seferberlikten kaçan işçi ve köylülerin askeri eğitimini örgütledi ve onları partizanların safalarına çekti. Fransız yurtsever güçlerinin «topyekün seferberliğe» karşı mücadeleleri öylesine boyutlara ulaştı ki Vichi hükümeti bu konudaki yükümlülüklerini yerine getiremedi.

İtalyan ordularının Sovyet cephesi ve Kuzey Afrika'daki yenilgisiyle birlikte İtalya'daki faşist rejimin durumu 1942'nin sonlarına doğru bozulmaya başladı.

Bu koşullarda, faşist rejimin devrilmesini ve İtalya'nın derhal savaştan çekilmesini sağlama görevi acil bir hale gelmişti. Togliatti, Thorez ve Marty'nin hazırladığı ve KEYK Sekreteryası Komisyonu'nun 1 Aralık 1942'de onayladığı önerilerde İtalya'nın savaştan çekilmesini engelleyen unsurun, ülkeyi nazi Almanyasının bir uydusu ve Avrupa'nın güneyindeki Hitler savunmasının bir kalesi haline getirmiş olan Mussoli-

ni hükümeti olduğu belirtildi. Mussolini hükümetinin devrilmesi sadece anti-faşist güçler için değil faşist savaş politikasını reddeden herkes için geçerli olan somut ve acil bir görevdi. KEYK ve İtalyan Komünist Partisi halkın desteğini sağlayacak ve düşmanlıklara son vererek savaşın imzalanması için gerekli acil adımları atabilecek, ülkeyi felaketten koruyacak bir barış hükümeti kurma sloganını ortaya attılar. Mussolini hükümetinin devrilmesini ve bir barış hükümetinin kurulmasını ancak faşist diktatörlüğe karşı özgürlük ve barış için silahlı bir ayaklanma sağlayabilirdi.⁽⁶⁷⁾

1942 güzünden başlayarak yükselen bir grev dalgası ülkeye yayıldı ve giderek daha inatçı bir niteliğe büründü; tüm ilerici güçleri faşizme karşı savaşta birleştirme hareketi genişlemeye devam etti. Torino ve Kuzey İtalya'nın, komünist ve sosyalistlerin yanı sıra Hristiyan demokratlar ve küçük-burjuva eylem partisinin de temsil edildiği diğer kentlerinde Ulusal Cephe Komiteleri kuruldu. 1943 baharında Kuzey İtalya'da ülkenin büyük sanayi merkezlerini içine alan büyük bir grev başladı. Grevlerin sayısı üçyüzbine ulaştı. Grevler ekonomik dürtülerle başlayarak kitlesel politik gösterilere dönüştü. İşçiler, faşizmi reddettiler ve savaşa son verilmesini ve barışın sağlanmasını talep ettiler. Grevlerle aynı zamanda anti-faşist ve savaş aleyhtarı sloganlar altında halk toplantıları ve sokak gösterileri dalgası ülkeye yayıldı. Faşist egemenlik döneminde Mussolini hükümeti ilk kez işçilere ödün vermek zorunda kaldı.

Mart eylemleri İtalya'da faşizme ağır bir darbe indirdi. Ülkeyi korkunç bir savaşa sürüklemiş olan İtalyan faşizminin yoğun askeri ve politik bunalımı, artık tartışılmaz bir biçimde açığa çıkmıştı. İKP'nin etkisi

hızla artmaya başladı ve İtalya'nın tüm ilerici güçlerini birleştirme hareketi önem kazandı.

Daha 'sonra İtalyan Halkının Birliği İçin Eylem Komitesi'nin bir konferansı toplandı. Konferans delegeleri açıklamalarında, İtalya'nın kurtuluşu için verilecek savaşta ortak olarak mücadele etmek ve «ulusal bir ayaklanma yoluyla tahripkâr faşist savaş politikasına bir son verme, Mussolini hükümetini devirme ve ayrı bir barış imzalama» yükümlülüklerini üstlendiklerini belirttiler.⁽⁶⁸⁾ Eylem Komitesi üyeleri İtalyan devletinin demokratik bir temel üzerinde yeniden kurulması doğrultusunda sağlam bir yol izlemeye ve faşizmle birlikte onu yaratan ekonómik, politik ve toplumsal güçleri yok etmeye ve en önemli rolün emekçilere ait olacağı bir demokrasînin kurulmasını sağlamaya kararlı olduklarını da belirttiler.

İtalya'da, bu süreç içinde yeni halk güçlerinin durmadan anti-faşist mücadeleye katıldığı bir Ulusal Cephe Eylemi oluşuyordu. Böylece kısa sürede faşist Mussolini rejimini silip süpüren anti-faşist cephenin güçlü bir atılımına olanak sağlanmış oldu.

Yugoslavya'da düzenli Halk Kurtuluş Ordusu işgalcilere giderek daha etkili darbeler indirdi ve giderek daha fazla bölgeyi kurtardı. Faşist istilacılar ve onların yerel burjuvazi ve toprak sahipleri arasındaki uşaklarına karşı ulusal kurtuluş savaşı dev bir dalga halinde yükseldi.

Yunanistan'da bilimsel sosyalistlerin önderliğinde ülkenin tüm yurtsever güçlerini birleştiren bir Ulusal Kurtuluş Cephesi (EAM) kuruldu. Sayısız silahlı isyancı müfrezeleri, Yunan Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELAS) içinde birleştiler. Bu ordu düşmanla silahlı mücadele sırasında özellikle ülkenin kuzeyinde önerali bölgeler kurtardı. Bilimsel sosyalistler halkın yarar-

ları adına özverili mücadeleleriyle halk kitleleri arasında giderek artan bir etki kazandılar.

1941 yılı sonbaharında kurulan genç Arnavutluk Komünist Partisi'nin etkisi hızla genişledi. AKP'nin katkısıyla Arnavutluk Ulusal Kurtuluş Cephesi kuruldu ve 1943 baharında Ulusal Kurtuluş Ordusunda birleşen partizan birimler oluşturuldu. Bu ordunun çalışmaları 1943'te daha büyük boyutlara ulaşarak geniş alanlara yayıldı.

Polonya'da politik güçler sıralamasında büyük değişiklikler oldu. Londra ve Washington'daki Polonyalı göçmen çevreleriyle ilişki içindeki gerici ve tutucu güçlerin etkisi işgalcilere karşı yığınsal bir kurtuluş mücadelesi için ciddi bir engeldi. Bu örgütlerin üyeleri, işgalcilere karşı direnişte aşırı edilgen bir rol aldılar, ama bunlar Polonya İşçi Partisi önderliğindeki gerçek yurtsever güçlerle mücadele etmekte çok etkindiler. Ne var ki, Polonya İşçi Partisi ve denetimindeki yurtsever örgütler bu güç koşullar altında bile, büyük özverilere ve ağır kayıplara karşın faşist işgalcilere yönelik saldırılarını hızlandırdılar. 1943 baharında Polonya İşçi Partisi'nin etkisi genişlemişti ve örgüt ağı hemen hemen tüm ülkeyi kaplıyordu. Polonya İşçi Partisi'nin partizan müfrezeleri birçok bölgede faaliyetliydi. SSCB topraklarında Polonyalı Yurtseverler Birliği ve Thaddeus Kosciuszko'nun adının verildiği bir Polonya bölümünün kurulması Polonya'daki Direniş Hareketi'ne güçlü bir ivme kazandırdı.

Komintern Gottwald ve Sverma'yla işbirliği içinde Çekoslovakya Komünist Partisi'nin politik çizgisi ve acil görevlerine ilişkin önerilerini saptadı. 5 Ocak 1943'te kabul edilen bu öneriler de şöyle deniyordu: «Nazi Almanyasıyla yakında girişilecek kesin savaşlar gözönüne alınarak dikkatleri ülke içindeki kurtuluş mü-

cadelesinin geliştirilmesi ve hızlandırılmasında yoğunlaştırmak gerekir.»⁽⁶⁹⁾ Bohemya topraklarındaki mücadelenin işgalcileri ülkeden atma ana sloganı altında, Slovakya'daki mücadelenin nazi Almanyasının yanındasavaşmaya son verme sloganı altında verilmesi gerektiği tavsiyesinde bulunuldu.

Kentlerde silahlı savaş gruplarını, köylerde de partizan birimlerini kurmak ve partizan hareketini tüm ülkeye yaymak Çekoslovakya'daki ulusal kurtuluş hareketinin başlıca görevi olarak görüldü. Karar ulusal birliğin sağlamlaşması temel amacıyla faşizme karşı mücadelede halkın birliğini temsil eden Ulusal Komitelerin kurulmasını tavsiye etti. Çekoslovak Komünist Partisi üyeleri ve KEYK Sekretaryası, Slovak halkını Alman zalimlerine karşı ulusal bir isyan örgütlemeye çağırmayı gerekli gördü. Karar, «Slovaklarla Çeklerin amaçları arasındaki yakın militan ve tahrik-sel bağlantı vurgulanmalıdır» diyordu. «Bu, halkların ortak mücadelesinin Slovak halkının ulusal kurtuluşunun yaşamsal çıkarları içinde olduğuna ve Slovakların kurtuluşunun Çekler için özgürlük sağlanmadan elde edilemeyeceğine ve bunun tam tersinin de geçerli olduğuna (Slovaklar kurtulmadan Çeklerin de kurtulamayacağına) işaret edilmelidir.»⁽⁷⁰⁾

1943 baharına gelindiğinde Çekoslovakya'daki direniş hareketi güç kazanmıştı. Çeşitli yerlerde partizan müfrezeleri ortaya çıktı ve sabotaj eylemleri toplu bir nitelik kazandı. İşçiler «yönetmek için çalış» sloganını hiç aksamadan izlediler ve her yolu kullanarak emek üretkenliğini azalttılar. 1922'de Sovyetler Birliği'nde Ludvik Svoboda komutasında bir Çekoslovak askerî birliği kuruldu. Çekoslovakya Komünist Partisi ulusal kurtuluş hareketindeki sıçramayı gözönüne alarak 1943'te partizan hareketi ulusal kurtuluş müca-

delesinin ana halkası haline getirme görevini kararlaştırdı.

Düşman, kitlelerin mücadelesini ezme çabasıyla Çekoslovak yurtseverlerine, özellikle ÇKP'lilere sert baskılar yönetti. 1943 baharına gelindiğinde Çekoslovakya Komünist Partisi'nin iki ve Slovakya KP'nin üç Merkez Komitesi kıyıma uğradı. Aralarında yiğit Julius Fučík'in de olduğu binlerce partili faşist kasaplarca katledildi ya da ölümcül işkencelere uğradı. Gene de direniş hareketi sürekli olarak genişledi ve bilimsel sosyalistlerin hareketin içindeki etkisi arttı.

1943 baharında anti-faşist direniş, Belçika, Hollanda, Danimarka, Lüksemburg ve Norveç'te geçerlilik kazanmıştı ve bu ülkelerde Komintern üyesi partilerin etkisi artmıştı. Belçika'da birçok kentte Komünist Partinin inisiyatifinde partizanlara destek sağlayan yurtsever milis birlikleri kurulmuştu. Hollanda'da 1943 baharında topyekûn seferberliğe karşı protesto sloganı altında bir grev dalgası tüm ülkeyi sarmıştı. Norveç'te partililer halkı, işbirlikçilerin Şubat 1943'te ilan ettiği «topyekûn emek seferberliği»ne karşı kararlı bir direnişte bulunmaya çağırdılar. Norveç halkının direnişi sayesinde «topyekûn seferberlik» planı bir fiyasko oldu.

Savaşın dönüm noktası, faşist blok ülkelerinde askeri ve politik bir bunalımı vaktinden önce başlattı; bu ülkeler yöneticilerinin Sovyetler Birliği'nin yenilgisine ve topraklarının ele geçirilmesine bağladıkları umutlar yıkıldı. Yenilginin gölgesi faşist blok ülkelerinin üzerinde dolaşmaya başladı.

Çoğunlukla bilimsel sosyalistlerin önderliğindeki illegal anti-faşist örgütler, 1942-1944'de Almanya'daki çalışmalarını genişlettiler. Robert Uhrig'in anti-faşist grubu Berlin'de çalıştı ve birçok kentteki anti-faşist-

lerle bağlantıyı korudu. Saksonya'da Georg Schumann'ın örgütlediği anti-faşist bir grup, Thuringia'da Theodor Neubauer yönetiminde bir örgüt vardı. 1942'de Berlin ve diğer kentlerde faaliyet gösteren etkili bir anti-faşist örgüt Schulze-Boysen ve Arvid von Harnack örgütüydü. Anti-faşist örgütler Hamburg, Leipzig, Düsseldorf, Mannheim ve diğer kentlerde de faaliyet gösteriyordu. 1943-1944'te Anton Saefkow, Franz Jacob ve Bernhard Bärtlein'in önderliğinde AKP'nin en büyük yeraltı örgütü kuruldu ve çeşitli Alman kentlerindeki birçok anti-faşist grupla ilişki kurdu. AKP Hitlerizme karşı, nazizmin tüm muhaliflerinin birliği için yığit bir mücadele verdi, nazilerin maceracı politikasını açığa çıkardı ve Alman halkına nazilerin ülkeyi askeri bir yıkıma sürüklediklerini anlatmaya çalıştı. Nazi-ler anti-faşistlerin direnişini ezmek için yoğun bir terör uygulamaya başladılar. Sayıları 1933'te 300.000 olan partililerden 150.000'i işkenceye maruz kaldılar, zindanlara ve biner biner öldükleri toplama kamplarına atıldılar. Uluslararası işçi hareketinin en başta gelen kişilerinden biri Alman proletaryasının önderi Ernst Thälmann da bunlar arasındaydı.

Romanya, Macaristan, Bulgaristan ve Finlandiya'da anti-faşist mücadelede ve Komintern'e bağlı Partilerin etkinliğinde önemli bir artış vardı. Bu partiler nazi Almanyasından kopmak, nazilere karşı silahlı bir mücadele yürütmek ve ülkelerindeki faşist rejimleri devirmek ve demokratik bir egemenlik kurmak için çalışan tüm güçlerin başına geçtiler. 1943 başında Romanya'da aralarında Romanya Komünist Partisi, Çiftçi Cephesi- yığınsal bir köylü örgütü- ,Yurtseverler Birliği ve Transilvanyalı Macarlar Demokratik Birliği'nin de olduğu çeşitli demokratik örgütleri faşizme karşı birleştiren RKP'nin yönetiminde ağır bastığı bir Yurt-

sever Cephe kuruldu. Yurtsever Cephenin programı Romanya'nın derhal savaştan çekilmesini ve anti-faşist koalisyonu katılmasını, Alman istilacılarının Romanya'dan atılmasını, Antonescu hükümetinin devrilmesini, gerçekten ulusal bir hükümet oluşturulmasını ve demokratik özgürlüklerin onarılmasını talep ediyordu. Bu program, emekçiler arasında giderek artan bir destekle karşılandı.

Macar ordusunun Sovyet-Alman sınırındaki yenilgisinden sonra Macaristan'daki anti-faşist hareket çok daha etkin bir hale geldi. Kamuoyu genellikle savaşın sona ermesini talep ediyordu. Macar Komünist Partisi ülkenin saldırgan bloktan çekilmesi ve Hitler aleyhtarları koalisyonu katılması için kampanya yürüttü. MKP ülkenin bağımsızlığını destekleyen herkesin Ulusal Cepheye birleşmesi için çalıştı.

Bulgaristan'da Direniş Hareketi giderek daha yığinsal ve örgütlü bir niteliğe büründü. Daha 1941'de Bulgar İşçi Partisi MK'si daha sonra ulusal kurtuluş güçlerinin karargâhı haline gelen Merkezî Askerî Komisyonu kurdu.

BİP tüm anti-faşist güçleri 1942 ortalarında kurulan Birleşik Yurtsever Cepheye toplamak için bir hareket örgütledi. Bu cepheye bilimsel sosyalistler, sosyal-demokrat Parti, Bulgar Çiftçi Partisi, Zveno Partisi ve diğer örgütler katıldı. Bu cephedeki itici güç Bulgar İşçi Partisi'ydi.

Partizan hareket ülke içinde hızla yükseliyordu. Mart-Nisan 1942'de BİP, partizan müfrezeleri Ulusal Kurtuluş İhtilalci Ordusu içinde birleştirdi. Silahlı mücadele sürekli olarak daha geniş boyutlar aldı.

Finlandiya Komünist Partisi güç koşullar altında çalıştı. Kaba teröre karşın bilimsel sosyalistler kitlelere, savaşın Finlandiya açısından, ülkenin gerici yö-

neticilerinin savunmaya çalıştığı gibi bir savunma savaşı değil Sovyet Birliği'ne karşı bir yağma savaşı olduğunu anlatmaya çalıştılar. FKP faşist hükümetin devrilmesi, savaşın sona erdirilmesi ve Finlandiya'nın faşist Almanya'nın boyunduruğundan kurtarılması için çağrı yaptı. Alman ordusunun Stalingrad'daki yenilgisinden sonra ülke içindeki savaş aleyhtarı duygular etkin bir direnişe dönüştü.

Faşist blok ülkelerindeki direniş bu ülkelerin kaderi açısından büyük bir önem taşıyordu. Halkın en seçkin güçleri Alman Komünist Partisi'nin ve faşist ülkelerin diğer bilimsel sosyalist partilerinin ardında toplandı ve nazi maceracılarının canice politikasına karşı, Hitlercilerin planlarını boşa çıkartmak için, faşist rejimlerin devrilmesi için, daha iyi bir gelecek için cesaretle savaştılar. Almanya, İtalya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan ve Finlandiya'daki anti-faşist hareket özünde dünya halklarının İkinci Dünya Savaşı yıllarında faşizme karşı verdiği mücadeleydi.

*Komintern'in
Sona Ermesi*

İşçi sınıfı hareketinin İkinci Dünya Savaşı sırasında tüm anti-faşist ve yurtsever güçleri birleştirmeyi amaçlayan politikası, olaylarla tamamen haklı çıktı ve kitlelerin, tüm barışsever ulusların ölümcül düşmanı faşizme karşı belirleyici mücadele için harekete geçirilmelerini sağladı. Bilimsel sosyalistlerin politikası sayesinde faşizme karşı uluslararası bir cephe yaratıldı. Komintern Yedinci Kongresi'nin belirlediği çizgiyi böylece ulusları faşizme karşı zafere götüren genel bir stratejik çizgi haline geldi.

Sovyet halkı yiğitçe çabalarıyla savaşın yönünü anti-faşist koalisyon devletleri ve halkları yararına de-

giştirdi. Faşist Almanya ve uydularının Sovyetler Birliği'ni yok etmek, Avrupa halklarını köleleştirmek ve devrimci ve demokratik güçleri yıkmaya girişimlerinin başarısız kaldığı, giderek daha açıklık kazandı. Faşist istilacılara ve ortaklarına karşı verilen halk mücadelesinin ateşi boyunduruk altındaki ülkelerde giderek daha parlak yanmaya başladı. Faşizmin köklerini kazıma ve faşist köleliğin korkulu olaylarının yinelenmesini önleme kararlılığı halklar arasında olgunlaştı. Faşizme karşı savaşta ön saflarda duran Komintern'e bağlı partiler bencil olmayan adanmışlıkları ve kanlarıyla, kitlelerin derin saygı ve sempatisini kazandılar. Dünya işçi sınıfı hareketinin yeni bir yükselişi için gerekli zemin hazırlanmıştı.

Komintern üyesi partilerin büyümesi, anti-faşist çalışmaların somut sorunlarını anında ele alma gerekliliği ve partilerin ulusal çıkarlar için verilen savaşta artan rolü bu partilerden eskisinden daha büyük bir bağımsızlık ve inisiyatif talep ediyor ve artık partilerin çalışmalarının etkinleştirilmesi için bir engel haline gelmiş olan tek merkezden yönetim biçimlerinden vazgeçilmesini gerektiriyordu.

Üçüncü Enternasyonal kurulduğunda Sovyetler Birliği dışındaki bilimsel sosyalist partiler hem ideoloji hem örgütlülük konusunda güçsüzdü; hâlâ deneyimli önderlerden yoksundu ve üye sayıları görece olarak azdı. Bu durumda, bilimsel sosyalist partiler ülkelerindeki devrimci hareketin önderliğine ilişkin sorunları ve sınıf mücadelesinin strateji ve taktiklerini ancak ortak merkezleşmiş organlarının -Komintern'in- şahsında tüm partilerin ortak çabalarıyla ele alabilir ve hazırlayabilirlerdi. Komintern'in çalışma döneminde üye partiler ideolojik ve örgütsel anlamda geliştiler, sınıf mücadelesinin önderliğinde deneyim kazandılar ve mark-

sizm-leninizm ruhuyla eğitilmiş deneyimli önder kadrolar yetiştirdiler. Komintern'e bağlı partilerin sayısal olarak büyümüş olmaları ve bazılarının işçi sınıfının yığınsal partileri haline gelmekte oluşu diğer önemli bir noktaydı.

Bu partilerin çalışmaları çeşitli alanları kapsayarak giderek farklılaştı ve bu, somut ulusal koşullar ve geleneklerin daha kapsamlı bir biçimde hesaba katılmasını gerektirdi.

Komintern'in Yedinci Kongresi bilimsel sosyalist partilerin emekçi kitlelerin önderliği için mücadelede sürekli olarak artan rolünü ve sorumluluklarını değerlendirek, günlük önderliğin bağlı partilerin kendi içinde toplanmasına olan gerekliliğe işaret etmişti. KEYK'nin kendi çalışmalarının dünya işçi sınıfı hareketinin temel politik ve taktiksel hedeflerinin oluşturulmasında yoğunlaştırması ve bütün sorunların ele alınmasında her ülkenin somut ve özgül koşullarının hesaba katılması ve kural olarak partilerin örgüt içi meselelerine doğrudan müdahaleden kaçınılması tavsiye edilmişti. Yedinci Kongre KEYK'ni «Üçüncü Enternasyonal'in yönetim organları ve çeşitli bölümleri arasında Komintern Yürütme Kurulu'nun günlük çalışmalarında Enternasyonal'in en önemli kesimlerinin yetkili temsilcilerinin daha da etkin katılımıyla daha yakın ilişki sağlamak»la görevlendirdi.⁽⁷¹⁾

Savaşın yarattığı koşullar, çeşitli üye partilerin konumlarındaki büyük değişiklikler ve bilimsel sosyalistlerin karşısındaki somut sorunların çeşitliliği savaş öncesi dönemde olduğundan daha acil olarak partilerin bağımsızlıklarını korumalarını ve olabildiğince hızlı ve esnek davranmalarını talep ediyordu. Olayların akışı, «Üçüncü Enternasyonal Birinci Kongresi'nin işçileri birleştirmek için seçtiği ve işçi sınıfı hareketinin yeni-

den doğuşunun ilk evresindeki gereksinmelere denk düşen örgütsel biçimin, hareketin gelişmesiyle ve ayrı ayrı ülkelerdeki sorunların karmaşıklığının artmasıyla giderek eskidiğini ve hatta ulusal işçi sınıfı partilerinin daha da güçlenmeleri için bir engel haline geldiğini» göstermişti.⁽⁷²⁾

Bilimsel sosyalist partilerin özerkliği tüm yurtsever güçlerin faşizme karşı harekete geçirilmesi için en iyi koşulların sağlanmasında bir araç olarak özellikle önemliydi. Toplumun anti-faşist mücadeleye katılmaya hazır bazı kesimleri bilimsel sosyalist partilerin uluslararası taahhütleri ve bağlantılarına karşı bir savunma durumuna geçiyor ve bilimsel sosyalistlerle birleşik eyleme katılma konusunda kuşkular taşıyorlardı. Faşizme karşı zafer kazanmak için anti-faşist ve yurtsever güçlerin birleştirilmesi yolundaki tüm engellerin ortadan kaldırılması zorunluydu.

Olaylar «düşmana karşı en hızlı zafer için ulusal ayaklanma ve kitlelerin harekete geçirilmesinin en iyi ve en üretken olarak kendi devletinin çerçevesi içinde her ülkenin işçi sınıfı hareketi öncülüğünde gerçekleştirileceğini» giderek daha açık bir hale getirmişti.⁽⁷³⁾

Gericiler, savaş koşulları altında Komintern'in varlığını Sovyetler Birliği'ni ve çeşitli ülkelerin bilimsel sosyalist partilerini karalamak için kullandılar. Nazi propagandası «komünizm tehlikesiyle burjuvaziyi anti-faşist koalisyona katılmaktan korkutarak, bu korkudan alabildiğine yararlandı. Bu propaganda Hitler aleyhtarı koalisyon içinde bir bölünme yaratmak ve işgal altındaki ülkelerdeki Direniş cephelerini ezmek için gösterilen bir çabaydı. Gericici propaganda ısrarla Moskova'nın «diğer ülkelerin meselelerine müdahale etmeye» çalıştığını, çeşitli ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin dışardan aldıkları emirlere göre davran-

dığını, «yabancı çıkarları» temsil ettiklerini ve «yabancıların partileri» (ajanları) olduklarını iddia eden yalanlar yayıyorlardı. Anti-komünistler iftira dolu icatlar yoluyla bilimsel sosyalist partilerin etkisini zayıflatmaya ve onları kitlelerden uzaklaştırmaya çalıştılar.

KEYK Presidiumu bu koşulların tümünü dikkate alarak 1943 baharında Komintern'i sona erdirmе meselesini ortaya attı.

13 Mayıs 1943'te Presidium üyeleri Dimitrov, Manuilski, Pieck, Thorez, Marty, Koplenig ve Kolarov; KEYK üye ve yedek üyeleri Ibárruri, Rakosi, Ulbricht, Sverma, Wolf (Farkas) ve parti temsilcileri Anna Pauker (Romanya KP), Vlasov (Yugoslavya KP) ve Leh-tinen'in (Fin KP) katıldığı bir KEYK Presidiumu toplantısı yapıldı.

Toplantı Komintern'in sona erdirilmesi önerisini ve bu konudaki karar taslağını tartıştı. Başkan Dimitrov, taslak önerinin özetini sundu ve bu konuda özgür bir görüş alışverişinde bulunulmasını istedi. Bunun Üçüncü Enternasyonal'in biçimsel olarak değil, uluslararası işçi sınıfı hareketinin yönetim merkezi olarak gerçekten sona erdirilmesi sorunu olduğunu söyledi. Dimitrov KEYK Presidiumu üyelerini ciddiyetle, enine boyuna düşünmeye, öneri doğrultusunda ve öneriye karşı tüm savları tartmaya ve bu önleми politik anlamda doğru ve zamanlı bulup bulmadıkları konusunda ciddi görüşlerini belirtmeye davet etti.

Manuilski meselenin aşağıdaki plana göre tartışılmasını önerdi: (a) Komintern'in sona ermesi politik anlamda doğru mudur?; (b) bu önleми uygulamak için en doğru an seçilmiş midir?; (c) Taslak kararda sona erdirmе meselesi yeterince geliştirilmiş midir?; (d) Taslağın gerektirdiği düzeltmeler nelerdir?

Thorez, Komintern'in sona erdirilmesi için verilen öneriyi destekleyerek şöyle dedi: «İşçilerin uluslararası ilişkilerinin eski biçimi, yaşamının sonuna gelmiştir; daha savaştan önce Fransız Komünist Partisi büyümesini halk cephesi politikasının uygulamasına borçludur. Bugün, Fransa'nın naziler tarafından işgal edilmesinden sonra en geniş 'ulusal cephe' için gerekli temel yaratılmıştır.» Thorez sona erdirme zamanının çok iyi seçilmiş olduğuna ve bu adımın «Fransa'daki ulusal Hitler aleyhtarı cepheyi genişletmeye yarayacağına» işaret etti.⁽⁷⁴⁾

Pieck, Komintern'in sona erdirilmesine ilişkin öneriyi benimsediğini ve kendi görüşüne göre daha deneyimli Sovyet dostların Alman Komünist Partisi'ne bir biçimde ideolojik yardım sağlamasının istenir bir şey olduğunu belirtti.

Kolarov, Ibárruri, Sverma ve Presidium toplantısına katılan diğer üyeler Komintern'in sona erdirilmesinin gerekli olduğunu açıkladılar.

Üçüncü Enternasyonal Yürütmesi, dünya işçi sınıfı hareketinin içinde bulunduğu politik durumun ve işleyişin kapsamlı bir çözümlemesine dayanarak, savaş dönemi koşullarında bir Enternasyonal kongresi çağırmanın olanaksız olduğu sonucuna vardı ve 15 Mayıs, 1943'te bağlı partilere Komintern'in sona erdirilmesi için bir öneri sundu. KEYK Presidiumu Komintern'in tüm yandaşlarına tüm çabalarını işçilerin ölümcül düşmanı -Alman faşizmi ve müttefikleri ve uydularının- en hızlı biçimde yenilmesi için halkların ve Hitler aleyhtarı koalisyonun kurtuluş mücadelesini vargüçleriyle desteklemeye ve etkin olarak katılmaya çağırdı.

KEYK Presidiumunun önerisini 31 bölüm (parti) destekledi. Birtek üye parti bile öneriye karşı çıkmadı. Partilerin büyük çoğunluğu kararlarında Komin-

tern'in sona erişinin dünya işçi sınıfı hareketi ve proleter dayanışmasının genel ideolojik bağlarında bir zayıflama işareti olmadığını vurguladılar. Bu konuda tek istisna, kararında uluslararası işçi sınıfı hareketinin ideolojik ve politik birliği düşüncesine değil, Çin Komünist Partisi'nin kendisini dünya işçi sınıfı hareketine karşı yükümlülüklerden kurtulmuş bulduğu görüşüne ağırlık veren Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi idi.⁽⁷⁵⁾

KEYK bilimsel sosyalist partilerin karar metinleri üzerindeki bir görüşmeden sonra 8 Haziran 1943'te Komintern'in varolan bölümlerinden Yürütme Kurulu kararlarını tartışabilecek durumda olanların Komintern'in sona ermesi için verilen öneriyi oybirliğiyle onayladığını açıkladı. Buna uygun olarak 10 Haziran, 1943'ten başlayarak Komintern, KEYK Presidiumu ve Sekretaryası ve Uluslararası Denetim Komisyonu'nun feshedilmesi kararı alındı.

Eş zamanlı olarak Yürütme Komitesinin bir kararıyla Genç Komünist Enternasyonal de çalışmalarını durdurdu.

Olayların daha sonraki akışı Komintern'in sona erişinin doğruluğunu ve iyi zamanlandığını kanıtladı.

Komintern'in sona ermesinden sonra dünya işçi sınıfı hareketinin çökmeye başlayacağını hesaplayan gericiler, umutlarının yıkıldığını gördüler. Marksizm-leninizm öğretisine bağlı bilimsel sosyalist partiler iki kat enerji ve eskisinden daha büyük bir esneklikle kendilerini anti-faşist ve yurtsever ulusal güçlerin birleştirilmesi ve faşizmin yenilgisi için verilen mücadeleye adadılar. Bilimsel sosyalist partilerin çalışmaları ve halkların çıkarları için özverili mücadeleleri nazi Almanyası ve tüm faşist bloğun daha hızlı yenilmesine katkıda bulundu.

Bilimsel sosyalist partilerin, politikası kitleler arasında giderek daha fazla benimsendi. Partilerin safları faşizme karşı savaşımlarla güçlendi. Savaşın arifesinde dünyada 4 milyon 200 bin partili varken, bu sayı savaşın sonunda 20 milyona ulaştı.

Sovyet halkının faşist istilacılara karşı kazandığı ve uluslararası durumun tümünü değiştiren büyük zaferler bilimsel sosyalist partilerin anti-faşist güçlerin öncüsü olarak yürüttüğü mücadeleleri, bilimsel sosyalistlerin giderek artan saygınlığı ve geniş kitleleri kapsayan anti-faşist direnişin gelişimi işçi sınıfı hareketinde bir yükselme, bazı ülkelerde demokratik halk devrimlerinin başarıyla geliştirilmesi, sosyalizm, barış ve demokrasinin daha da güçlendirilmesi için gerekli koşulları yarattı.

Merkezinde, yaklaşık çeyrek asır boyunca Üçüncü Enternasyonal'in yer aldığı dünya emekçi kitlelerinin mücadelesi, insanlık tarihinde faşizme karşı kazanılan zaferle, halk demokrasisi ülkelerinin ortaya çıkışıyla ve dünya sosyalist sisteminin oluşmasıyla başlayan yeni bir dönemi açmıştır. Emperyalizmin sömürge sisteminin yıkıldığı ve kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin daha da güçlendiği dönemi başlatmıştır.

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL GELENEKLERİ VE GÜNÜMÜZ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ

KOMİTERN MİRASI VE DÜNYA İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN BÜYÜMESİ

Dünya işçi sınıfı hareketi ve onun marksist-leninist öncü kolu, yarım yüzyıl boyunca parlak başarılarla dolu, güç ama şerefli bir yolda ilerlemiştir. Hareket, son derece farklı koşullardaki mücadelede, değişik deneyimler sağlamıştır.

Komintern'e bağlı partiler, gelişmiş, gelişmekte olan, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerde ve hatta bazen, örgütlü bir proletaryanın az da olsa olmadığı sömürgelerde bile, kitlelerin devrimci mücadelesine yol gösterdiler. Hem illegal çalışmanın gündemde olduğu sıkıyönetim ve zalim diktatörlük koşullarında, hem de burjuvazinin «meşru» şiddetine ve egemen sınıfların toplumsal ve politik demagojisine karşı savaşmak zorunda kaldıkları burjuva demokrasisi koşullarında çalıştılar. Yarım yüzyıl boyunca, zaman zaman açıkça iftiracı ya da haince maskelenmiş olan çılgın anti-ko-

münist propaganda engelini başarıyla yıktılar. Komintern üyesi partiler hem barışçıl gelişme koşullarında, hem de acı savaş koşullarında -emperyalist savaşlardan iç savaşlara kadar-, hem ekonomik bunalım dönemlerinde hem de görece dengeli yıllarda cesaretle çalıştılar. Bilimsel sosyalistler devrim dalgasının hem yükseldiği ve hem de alçaldığı zamanlarda kitlelerin öncü kolları arasındaydılar.

Sosyalist ülkelerde bilimsel sosyalist partiler iktidardadırlar, tarihsel gelişimin yeni yollarını başarıyla aydınlatmakta ve sosyalizmin inşasını yönetmektedirler.

Devrimci mücadelenin somut, tarihsel, dahili ve uluslararası koşullarındaki şaşırtıcı çeşitlilik, işçi sınıfının yapıcı çalışmaları ve bu koşullardaki ani değişiklikler, duruma en uygun politik çizginin oluşturulmasında, hızla değişen tarihsel duruma uygun stratejik kavramların belirlenmesinde, mücadelenin taktiklerini tamamlayan sloganların öne sürülmesinde, çalışma yöntem ve biçimlerinin geliştirilmesinde, bilimsel sosyalist parti yönetimlerinden olağanüstü büyük taleplerde bulunmuştur. Devrimci dönüşüm sürecine yol gösterilmesi, sınıf mücadelesinin kesin bilimsel yasalarının, belirli kurallar ve koşulların yönettiği büyük bir politik sanattır.

Bilimsel sosyalist partilere politik önderliğin ince sanatını öğretme, sınıf mücadelesinin karmaşık yasalarını kavramalarına ve bu yasaları yaşam içinde kullanma ustalığı kazanmalarına yardım etme konusunda Üçüncü Enternasyonal önemli bir rol oynamıştır. Komintern'in yüce Leninist gelenekleri ve en önemli ideolojik kuralları, Komintern'in sona erişiyle geçmişe gömülmemiş, dünya işçi sınıfı hareketinin gelişimini etkilemeyi sürdürmüştür.

Devrimci partinin kuramsal, siyasal ve örgütsel ilkeleri, sınıf mücadelesine önderlik etme ilkeleri, Marx, Engels ve Lenin'in eserlerinde somutlanmıştır.

Lenin'in oluşturduğu Komintern, bu ilkeleri ele aldı, geliştirdi ve dünya işçi sınıfı hareketinin devrimci geleneklerini zenginleştirdi. Komintern, işçi sınıfı hareketini, çağın en büyük kitle hareketi, en yetkili ve örgütlü politik gücü haline getiren süreçlerin kaynağında yer aldı.

İşçi hareketinin bazı politikacıları ve kuramcıları Komintern'in geçmişte sağladığı hizmetleri içtenlikle kabul etmekte, ama çalışmalarının tarihte kaldığını ve artık dünya devrimci hareketinin eski bir sayfasını oluşturduğunu söylemektedirler. Sık sık toplumsal yaşamın tüm alanlarında, sınıf mücadelesinin bütünüyle yeni kuramsal ve stratejik kavramları gerektirdiği varsayılan ani değişikliklerden söz etmektedirler.

Kuşkusuz Komintern'in sona erişinden bu yana dünyada büyük değişiklikler olmuştur. Bugün dünya, Komintern'in verimli çalışmalarının gerçekleştiği yıllardan farklı bir görünümde dir. Sınıf mücadelesinin nesnel ve öznel koşulları köklü bir biçimde değişmektedir. Konumunu güçlendiren bir dünya sosyalist sistemi biçimlenmiştir. Marksist-leninist sosyalist ideal gerçekleşmekle kalmamış, insan toplumunun gelişmesinde belirleyici bir etmen haline gelmiştir. Dünya sosyalizmi, kapitalizm dünyasındaki tüm sosyal, ekonomik, politik ve ideolojik süreçler, sınıfların davranışları ve partilerin politikaları üzerinde etkili olmaktadır. Sömürge imparatorlukları yıkılmış, daha önce baskı altında olan düzinelerce ülke politik bağımsızlığını ka-

zanmıştır. Ve gelişmekte olan genç devletlerin çoğunun iç ve dış politikalarında anti-emperyalist eğilimler derinleşmektedir. Emperyalizmin konumu zayıflamakta ve güçler dengesi demokrasi ve sosyalizm lehine değişmektedir. Bizzat kapitalizmde büyük değişiklikler olmaktadır. Ulusların çoğunun karşısında yabancı ve düşman bir güç olarak duran tekelci devlet kapitalizmi sistemi son şeklini almıştır. Modern toplumda devrimci ilkelerin aracı olan işçi sınıfının kendisi de ciddi değişikliklere uğramaktadır. Devrimci süreç içerik olarak derinleşmiş, alan olarak genişlemiş, itici güçler açısından zenginleşmiş ve mücadele biçimleri açısından daha karmaşıklaşmıştır.

Ancak, bilimsel sosyalist partilerin sayısız belgelerde vurguladığı gibi, ulusların yaşamında, Marx, Engels ve Lenin'in ortaya çıkardığı toplumun ve sınıf mücadelesinin gelişim yasalarını ve Komintern'in çalışmalarını dayandırdığı temelleri geçersiz kılabilecek nitelikte değişmeler olmamıştır. Toplumsal dinamik yalnızca marksizm-leninizmin meydana çıkardığı yasaları yaratıcı olarak uygulayarak, sınıf mücadelesinin zengin tarihsel birikimini, Komintern'inki de dahil işçi sınıfı hareketinin birikimini gözönünde tutarak anlaşılabilir ve açıklanabilir. Komintern, işçi sınıfı hareketine, Lenin'in önderliğinde ve onun fikirlerine uyarak biriktirdiği bir ideolojik, politik, stratejik ve taktik değerler mirası bıraktığından, bu birikim dünya ölçüsünde önem taşımaktadır.

Lenin'in fikirlerinin yaratıcı olarak uygulaması, Komintern'in varolan devrimci gelenekleri geliştirmesine ve zenginleştirmesine, onlara yeni bir içerik kazandırmasına, dünya proletaryasının Ekim Devrimi zaferinden sonra ortaya çıkan sınıf mücadelesi koşullarını yansıtan yeni bir mesaj vermesine; Komintern'in

işçi sınıfı hareketini zenginleştiren yeni önemli sonuçlara varmasına olanak sağladı. Bu geleneklerin bir çoğu, günümüz işçi sınıfı hareketi açısından önemlerinden hiçbir şey yitirmemiştir. Komintern'in çalışmalarında dönemsel olarak gözlenen hatalar ve öznel gelişmeler, onun halkların özgürlük mücadelesinde oynadığı büyük role gölge düşürmemektedir, modern koşullarda işçi sınıfı hareketinin zenginleştirdiği ve geliştirdiği muhteşem geleneklerinin önemini azaltmamaktadır.

Doğal olarak, Komintern'in önerileri ve kararları otomatikman kopya edilemez ve günümüz tarihsel koşullarına mekanik olarak uygulanamaz. Ancak, önemle belirtmek gerekir ki, Komintern, bugün işçi sınıfı hareketinin uğraştığı en büyük sorunların bir çoğuyla, o zamanki koşulların gerektirdiği ölçüde karşı karşıya kalmış ve ilgilenmiştir.

Komintern; Lenin'in gözetiminde ve onun fikirlerine uygun olarak, tüm bilimsel sosyalist partilerin, o dönemin bütün devrimci hareketinin birikimini genel-leştirmiş ve emperyalizm, proleter devrimler ve iki sistemin -sosyalizm ve kapitalizmin- yarışması çağındaki sınıf mücadelesinin en önemli ilkelerini ortaklaşa çözümlenmiştir. Komintern, devrimci mücadelenin kura-m ve taktiklerini, zenginleş-tirmiş ve dünya işçi sınıfı hareketinin politik, stratejik ve taktiksel ilkele-rini uzunca bir tarihsel dönem için evrimleştirmiştir.

Komintern, çalışmalarında dünya devrimci süreci-nin devamlılığını, uluslararası ölçekteki çeşitli ilişkile-ri arasındaki bağları somutlaştırdı. İkinci Enternasyo-nal liderlerinin yere fırlattığı asayı aldı ve onu tüm in-sanlığa yol göstererek, gururla taşıdı. Sınıf mücadele-sinin teori ve pratiğini büyük ölçüde zenginleştirdi ve

dünya proleter devrimi bayrağını gelecek kuşağın savaşçılarına devretti.

Komintern, marksist-leninist kuramı yeni koşullar altında, uluslararası ölçekteki işçi hareketiyle birleştirerek savundu ve geliştirdi. Komintern'in kararları, doğru bir politika oluştururken, hızla değişen gerçekleri, yaratıcı, marksist-leninist bir biçimde çözümlemenin, bilimsel sosyalist partiler açısından rolünü ve önemini gösterdi. Komintern, oportünizmin tüm eğilimlerinin, marksizm-leninizminin tüm revizyonist çarpıtmalarının toplumsal ve ideolojik kökenlerini net olarak ortaya çıkardı; kuram alanındaki tüm kararsızlıklara ve duraksamalara karşı çıktı. Bilimsel sosyalist partilere marksizm-leninizmi sınıf mücadelesinin somut koşullarına yaratıcı olarak uygulamayı öğretti.

Komintern, Ekim Devrimi sonrası dönemde bilimsel sosyalist partilerin strateji ve taktik ilkelerini düzenledi. Belgeleri, devrimci hareketin, tarihsel durumdaki değişikliklerden kaynaklanan yeni sorunlarının çözümü için bir yöntem-bilim sunmakta; değişik evrelerdeki bilimsel sosyalist partilerin politika ve taktiklerinin biçimlendirilmesindeki temel yaklaşım ilkelerini netleştirmektedir. Bu ilkeler, teori ve pratik birliğini; yeni görevlerinin ve durumun gereklerinin en eksiksiz biçimde uygulanmasını yansıtan sloganları sunmayı, nesnel koşullardaki değişmelere uyumlu olarak sloganların zamanında değişmesini, taktiklerde esneklik ve varolan tarihsel koşullarda, varolan mücadele evresinde ve varolan sınıf güçleri sıralamasındaki en etkili mücadele biçim ve yöntemlerini seçme yeteneğini kapsamaktadır.

Komintern, proleter enternasyonalizmi geleneklerini sürdürdü ve artırdı, onlara yeni bir içerik kazandırdı. O dönemde Sovyetler Birliği'nde varolan gerçek

sosyalizmin tümüyle desteklenmesinin ve savunulmasının enternasyonalizmin en önemli belirtisi olduğunu gösterdi. Proletaryanın dayanışma ilkelerine bağlılığın yaşamsal gerekliliğini, partilerin kuramsal, ideolojik ve pratik devrimci eylemlerinde, tüm parti içi çalışmalarında ulusal ve uluslararası unsurun organik birliğini sağlamaları gerektiğini ortaya koydu. Komintern, tutarlı proleter enternasyonalizminin, sosyalizmin zaferi için yaşamsal bir koşul olduğunu açıkça kanıtladı. Komintern, bütün çalışmaları boyunca, devrimci proletaryanın tarihsel amaçlarına ulaşabilmesine yardımcı olan bilimsel sosyalist partilerin ideolojik, politik ve örgütsel birliğine katkıda bulundu.

Komintern, uzlaşmacılığa ve küçük-burjuva mace-racılığa karşı mücadelesinde, işçi sınıfına ve tüm emekçilere mutlak bağlılığı, onların çıkarlarının savunulmasını, tekellerin egemenliğine karşı uzlaşmaz mücadeleyi ve tekellerle herhangi bir uzlaşmayı ve sosyalizm hedefine zarar verecek herhangi bir politik işbirliğini şiddetle teşhir etmeyi içeren **devrimcilik ilkesini**, proleter devrimler ve iki sistemin mücadelesi çağına uygulayarak geliştirdi ve formüle etti. Komintern, nihai hedefe yönelik hareketi, proleteryanın ve tüm emekçilerin acil ve kaçınılmaz talepleri için tutarlı ve sabırlı bir mücadeleyle bütünleştirmeyi öğretti. Devrimciliğin özü, kapitalist sistemin parçalanması, sosyalizmin inşası ve sınıfsız topluma geçiş için tüm güçlerin ve araçların seferberliği demektir.

Komintern, sömürge ülkeler halklarının ulusal kurtuluş mücadelesinin kapsamını, itici güçlerini ve bakış açılarını belirledi; ulusal kurtuluş-sömürge sorununu dünya devrimci stratejisinin bir parçası düzeyine yükseltti ve dünya devrimci sürecinin temel bölümlerinin ulusal kurtuluş hareketi ve bu sürecin itici güç-

lerinin Sovyet Cumhuriyetleri Halkları, uluslararası işçi sınıfı ve ezilen halklar olduğunu gösterdi. Komintern «Tüm ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin!» sloganıyla bu güçleri tek bir anti-emperyalist akımda birleştirmeye çalıştı.

Komintern, teorik ve pratik çalışmalarında barış için mücadeleyle, dünya devrimci sürecinin gelişimi arasındaki kopmaz bağlantıyı gösterdi. Devrimci işçi sınıfı hareketinin eskiden beri uyguladığı gelenekleri, yani barış ve halkların güvenliği için militarizme ve saldırgan emperyalist savaşlara karşı verilen mücadeleyi yükseltti.

Proletaryanın zaferi için yerine getirilmesi zorunlu bir koşul olan aşağıdaki önermeler, Komintern'in Lenin'in gözetiminde ve onun fikirleriyle uyum içinde varılmış olan, bilimsel sosyalistlerin ulusal ve dünya politikası, stratejisi ve taktikleri sorunlarına ilişkin en önemli kararlar arasındadır.

İşçi sınıfının çoğunluğunun devrime kazanılması-kapitalizmin temel dayanaklarına kesin saldırı için gerekli önkoşul;

İşçi hareketindeki bölünmenin altedilmesi ve şu ya da ülkede, şu ya da bu evredeki somut tarihsel koşullara uygun düşen biçimlerde birliğinin sağlanması (birleşik işçi cephesi, birleşik endüstriyel, ulusal ve uluslararası sendikal örgütlenmeler, genel ya da somut sorunlarda eylem birliği, vb.);

Her kapitalist ülkede işçi sınıfının köylülükle, orta tabakalarla ve tüm demokratik güçlerle somut tarihsel koşullara uygun biçimlerde ittifakının oluşturulması (halk cephesi, anti-faşist cephe, ulusal cephe, anti-tekel cephesi, vb.);

Lenin'in ulusal kurtuluş-sömürge sorunuyla ilgili

öğretisinin kavranması; emperyalizme karşı savaşta yurtsever güçlerin talep ve görevlerinin belirlenmesi;

Ulusal bağımsızlık ve sosyal gelişme için savaşan ülkelerdeki tüm yurtsever, anti-emperyalist güçlerin birliğinin korunması (anti-emperyalist birleşik cephe);

Dünya devriminin bileşeni tüm ögelerin -proletaryanın zafer kazandığı ülkeler, kapitalist ülkelerdeki devrimci hareket ve ezilen halkların kurtuluş mücadelesi - eylem birliğinin korunması; Lenin ve Komintern uluslararası proletaryayla ezilen halkların ulusal kurtuluş mücadelesi arasındaki yakın ilişkinin, dünya devrimci geleceği açısından taşıdığı birincil öneme büyük özen gösterdiler;

Sosyalizm için savaşla, demokrasinin savunulması için aktif mücadelenin bütünlüğü;

Devrimci öncü kolun, yaratıcı marksizm-leninizm temeli üzerinde ideolojik, politik ve örgütsel olarak sağlamlaştırılması ve bilimsel sosyalist hareketteki tüm oportünist akımlara karşı -sağ oportünizme, küçük-burjuva sol maceracılığa ve sektarizme karşı azimli bir mücadele yürütülmesi; bilimsel sosyalist partilerin devrimci harekette ve sosyalizmin inşasındaki öncülük rolünü sağlamlaştıracak ve diğer politik güçlerle olan tüm ilişkilerinde bilimsel sosyalistlerin bağımsızlığını sağlayacak ulusal ve uluslararası birliğinin tarihsel koşullarca belirlenen biçimlerde oluşturulması.

Komintern'in bu ve diğer devrimci gelenekleri, marksist-leninist kararları ve önermeleri bugün de canlılığını koruyor ve gelişiyor,

Barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesi; dünya devrimci sürecinin üç akımının birliği;

İşçi sınıfının ulusal ve uluslararası ölçekte birliği ve devrime kazanılması;

Gelişmiş kapitalist ülkelerde sol güçlerin, anti-tekelci cephenin birliğinin sağlanması;

Gelişmekte olan ülkelerde birleşik bir anti-emperyalist cephenin oluşturulması, bilimsel sosyalist hareketin birliğinin sağlanması, hem solcu-maceracı, hem de revizyonist unsurlara karşı mücadelede devamlı olarak biriken deneyimin genelleştirilmesi temel alınarak marksist-leninist kuramın yaratıcı biçimde gelişmesinin sağlanması;

Gibi günümüzün en büyük sorunları ve diğer sorunlar Komintern'in, SSCB'deki sosyalist gelişmenin ve kapitalist dünyadaki devrimci hareketin yaklaşık 25 yıllık deneyiminin tam bir genellemesini sunan ideolojik, kuramsal ve politik mirası temel alınarak çözüme kavuşturuldu.

Bilimsel sosyalist partiler Komintern'in deney ve geleneklerinin günümüz koşullarına mekanik olarak uygulanamayacağını vurgulamaktadırlar. Bilimsel sosyalist partiler bu deney ve geleneklerin büyük dönüştürücü gücünü ancak, devrimci hareketin modern koşullarına yaratıcı olarak uyarlayarak koruyabilirler.

Komintern'in kuruluşu ve çalışmaları, bilimsel sosyalist partilerin henüz ortaya çıktığı ve ideolojik ve politik anlamda oluşma ve sağlamlaşma sürecinde oldukları çağdaş bilimsel sosyalist hareketin gelişme dönemine bağlıdır. Dünya bilimsel sosyalizminin politika ve taktiklerinin altında yatan ilkeler bu dönemde oluşturulmuştur. Bilimsel sosyalist partiler bu sorunları ancak birleşerek, kollektif çabayla çözebilirlerdi ve buna en uygun örgütsel biçim Lenin'in Komintern adını verdiği «partilerin uluslararası ittifakı»⁽¹⁾ idi.

Tüm ülkelerin bilimsel sosyalistleri, partilerinin

varlığını ve başarılı çalışmalarını ancak uluslararası bilimsel sosyalist örgütün bölümleri olarak elde ettiler. Yalnızca böyle bir örgütün çatısı altında konumlarını güçlendirebilirler ve işçi hareketi içinde güçlü uluslararası bağlantılara sahip reformistlere, merkezcilere, anarko-sendikalistlere ve diğer oportünist akımlara karşı direnebilecek ve saldırabilecek sağlam bir güç haline getirebilirlerdi. Bilimsel sosyalist partilerin Komintern'in denetimindeki ortak örgütlü eylemi, ulusal ve uluslararası sermayenin saldırılarının püskürtülmesi, saldırıya geçilmesi ve bu saldırının ulusal ölçekte ve dünya çapında tamamlanması ortamının hazırlanması için en uygun araçtı. Dünya devrimci hareketinin birikimini kavrama ve genelleştirme süreci partilerin yeni koşullarda marksizm-leninizmi yaratıcı olarak geliştirmelerine ve genç bilimsel sosyalist partilerin kadrolarını eğitmelerine ve pekiştirmelerine yardımcı olduğundan, en iyi Komintern çatısı altında sürdürülebilirdi.

Komintern'de proleter enternasyonalizminin örgütsel ve politik bir biçimi olarak uygulanan demokratik merkeziyetçilik ilkesi, kuramın gelişmesinde ve pratik çalışmalarda ortak uygulamalar ve işçi sınıfı hareketi içindeki partilerin ve mücadelenin eşgüdümü hiçbir partinin haklarını ihlal etmedi, özgül ulusal karakterini bozmadı. Aksine, sonunda bu ayırddedici ve özgül ulusal özelliklerin olgunlaşmasına yolaçtı, partilerin ideolojik ve politik gelişme ve sağlamlaşmalarına katkıda bulundu ve tam bağımsızlıkları için gerekli olan olanakları artırdı. Tarih bunu en açık biçimde kanıtlamaktadır.

Devrimci mücadelenin kapsamı ve boyutları artıp ilerici güçler genişledikçe biçimleri ve yöntemleri de çeşitlendi; halk ve işçi kitleleri daha büyük sayılarda

mücadeleye özgül ulusal niteliğini vererek, onu kitlelere daha yakın ve anlaşılabilir kılarak ve sosyalist ideallere çekicilik kazandırarak devrimci kurtuluş hareketine katılınca, işçi sınıfı hareketinin merkezi önderliğinin, mücadelenin gelişimine artık olsa olsa engel olabileceği ortaya çıktı. Bu tarihsel sürecin diyalektik özü, Komintern'in daha büyük eylemler için kitleleri harekete geçirme, toplumun en geniş kesimlerini uyandırma ve politikaya çekme çabasında devamlı olarak kendi ortadan kalkışının nesnel toplumsal önkoşullarını yaratma sürecini hızlandırmasıdır.

Öte yandan, bilimsel sosyalist partiler, onları güçlendiren ve pekiştiren Komintern'in bünyesinde, marksist-leninist eğitimin büyük okulundan geçerek, ülkelerinde belirleyici ulusal bir politik güç haline gelme olanaklarını büyük ölçüde artıran sınıf mücadelesinin bağımsız önderliği için olgunlaştılar. Aynı zamanda, yalnızca devrimciliğin bir işareti değil, uluslararası çerçevede başarının da gerekli bir koşulu olan uluslararası bağları yeni koşullara uyarlama konusunda da olgunlaştılar. Son olarak, bilimsel sosyalist partiler, tarihsel durumun ve sınıf güçleri ittifakının bağımsız marksist-leninist değerlendirmesi, mücadelenin eğilimlerinin yorumu, devrimin gelişmesinin somut yolları ve olanakları ve devrimin önderliği konularında olgunlaştılar. Bu durumda bilimsel sosyalist partilerin merkezi önderliği, ülkelerindeki sınıf mücadelesinin ana sorunlarını saptama, çözümleme ve ele almalarındaki inisiyatiflerine engel olabilir, devrimci yaratıcı çalışmanın alanını daraltabilir ve böylece bilimsel sosyalist önder rolünü zayıflatabilirdi. Bilimsel sosyalist partilerin güçlenmesini, üyelerinin marksist-leninist eğitimini, kadrolarının çok yönlü ideolojik yetkinliğini ve partileri örgütsel olarak daha mücadeleci

yapmayı amaçlayan çabalarıyla Komintern'in kendi ortadan kalkışının öznel koşullarını yaratması ve ortadan kalkışını hızlandırması, durumun diyalektiğini oluşturunuyordu.

Dolayısıyla, Komintern'in gizli ve açık düşmanları ne derse desin saygınlığı, etkisi ve gücü herkesçe bilinen günümüz uluslararası işçi sınıfı-hareketinin Komintern bünyesinden çıkmış ve gelişmiş olduğu kesindir. Bilimsel sosyalist partiler Komintern köklerinin uzantılarıdır.

*Bilimsel Sosyalist Hareketin
Günümüz Koşullarındaki
Gelişimi*

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Hitler ve müttefiklerinin dünya işçi sınıfı hareketi ve tüm özgürlüğe susamış halklarla birlikte Sovyetler Birliği'nin belirleyici rol oynadığı bir bozguna uğramalarının ve Sovyet halkının sosyalist gelişmedeki olağanüstü başarılarının ve kapitalizme özgü çelişkilerin keskinleşmesinin bir sonucu olarak, kapitalist ülkelerde, sömürge ve yarı-sömürgelerde ve bağımlı devletlerde kitlelerin anti-faşist hareket ve gericiliğe karşı verilen savaşta kazandıkları geniş politik deneylerine dayanan güçlü bir devrimci kurtuluş hareketi başladı. Bu hareketi, anti-faşist mücadele geleneklerinin devamı olarak, diğer devrimci, demokratik örgüt ve gruplarla ittifak ve işbirliği içinde bilimsel sosyalistler yönetti.

Bilimsel sosyalist hareketin yeni bir evresi başladı. Bu evrenin önemli özellikleri şunlardı: Bilimsel sosyalist hareketin her bakımdan hızla gelişmesi, bazı bilimsel sosyalist partilerin diğer demokratik güçlerle birlikte iktidarı ele geçirmesi; bilimsel sosyalist hareketin bir bütün olarak saygınlığının hızla artması;

bilimsel sosyalist partilerin ülkelerindeki politik yaşamı üzerindeki etkilerinin genişlemesi; geniş ulusal çalışma alanında bilimsel sosyalistlerin önplana çıkması; bilimsel sosyalist hareketin saflarında, birçok partiyi kitlesel örgütlere dönüştüren hızlı bir büyüme; birçok bilimsel sosyalist partinin, parlamento, yerel yönetimler, hükümet ve idari kurumların çalışmalarına, işçi sınıfının burjuva demokratik devlet mekanizması üzerindeki etkisini güçlendirmeye yönelik etkin ve yaygın katılımı; partilerin örgütsel ve politik bağımsızlıklarının genişlemesi, ulusal politika, strateji ve taktikler konusunda artan kuramsal çalışmaları ve özerklikleri. Böylece, dünya bilimsel sosyalist hareketinin çağın belirleyici gücüne dönüşme süreci, geniş kapsamlı olarak başlamış oldu.

Bu yeni evrede Komintern'in daha önce Lenin'in önderliğinde ve onun fikirlerine uygun olarak, dünya bilimsel sosyalist hareketinin politika ve stratejisini belirleme konusunda yaptığı dev çalışmanın önemi, çeşitli biçimlerde eskisinden daha net olarak açıklık kazandı.

Kapitalizm zincirindeki yeni kopmalar, Avrupa ve Asya'nın birçok ülkesinde büyük toprak sahibi-kapitalist rejiminin yıkılması, bu ülkelerde halk demokrasilerinin kuruluşu, bilimsel sosyalist hareketi daha üst bir düzeye çıkartan önemli tarihsel olaylardı. Faşizmin bozgununa dek sayısal olarak küçük olan ve illegal ya da yarı legal koşullar altında çalışmak zorunda kalan birçok bilimsel sosyalist parti, müttefikleriyle birlikte iktidara geldiler ve halk demokrasileri çerçevesinde yönetici partiler oldular.

Halk demokrasisi düşüncesi genel biçimiyle Lenin'in proleter iktidarı biçimlerinin çeşitliliği kavramını, birleşik işçi cephesi, birleşik anti-emperyalist cep-

he, işçi-köylü hükümeti tezlerini temel alarak, İspanya'daki iç savaş deneyiminin Komintern'in ortak çabalarıyla, gerçekleşen, yaratıcı marksist-leninist genellemesinden ortaya çıktı.

Halk demokrasisi düşüncesi, giderek, özellikle de Alman faşist istilacılara, Japon militaristlere ve yerel gerici faşist güçlere karşı verilen savaş sırasında, ulusal kurtuluş mücadelesinin anti-faşist mücadelenin politik bir kavramlaştırması, demokratik devrim ve onun sosyalist devrime doğru bir gelişme yolu niteliğini kazanarak somutlaştırıldı ve güçlendi. Halk demokrasisi, proleter egemenliğinin devlet biçimi haline geldi.

Halk demokrasisi kuram ve uygulamasının temel bileşenleri, Lenin'in kitlelerin çoğunluğunu demokrasi ve devrime kazanma, işçi sınıfı içindeki ayrılıkların üstesinden gelme, işçi sınıfının eylem birliğini ve marksizm-leninizm temelinde kalıcı politik ve örgütsel birliğini sağlama, işçi sınıfı, köylülük, emekçi halkın diğer kesimleri ve yurtseverlerin geniş anti-faşist yurtsever ulusal cephe, politik bloklar ya da Komintern Yedinci Kongresi'nin halk cephesine ilişkin düşüncelerini geliştiren ve somutlayan benzer örgütler biçimindeki güçlü bir ittifakını yaratmaya ilişkin düşüncelerini kapsıyordu.

Anti-faşist kurtuluşa yönelik halk mücadelesinin potasında, güçlü yurtsever devrimci ayaklanma dalgası içinde doğan halk demokrasisi; ne kuramsal ve ne de pratik açıdan hazır, tamamlanmış ve tek biçimli birşey değildir. Her zaman şu ya da bu ülkede varolan somut tarihsel koşullara uygun olarak gelişmekte, sistemli olarak kusursuzlaşmakta ve daha iyi bir biçim almaktadır. Ama kuşkusuz, Lenin'in, sosyalizme geçiş biçimlerinin farklılıklarına ilişkin fikirleriyle kuramsal olarak ilişkilidir.

Halk demokrasisi ilkelerinin başarılı sosyalist gelişmeleri, SSCB ile işbirliği içinde dünya proletaryasının bir uzantısı, sosyalist devrimin daha da ilerlemesi için güçlü bir maddi temel olan dünya sosyalist sisteminin oluşmasına yolaçtı.

Sosyalist sisteme bağlı ülkelerin bilimsel sosyalist partileri, büyük bir yol katettiler ve ideolojik, politik, örgütsel açıdan güçlendiler. Üye sayıları arttı, kitlelere yeni bir yaşam oluşturma gücü koşulları altında önderlik etme konusunda büyük bir deneyim kazandılar ve marksist-leninist kuramı yaratıcı bir şekilde uygulamaya ve kendi ülkelerinin somut tarihsel koşulları içinde toplumsal dirilişin çeşitli ve karmaşık görevlerini başarmaya yetenekli olduklarını ortaya koydular. Olayların tarihsel akışı, sosyalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist partileri toplumsal ve politik yaşamın en ön saflarına getirdi. Böylece dünya sahnesinde saygınlığı olan önder ulusal güç haline geldiler.

Sosyalizm yolunda ilerleyen ülkelerin işçi sınıfı partileri, emperyalizme karşı mücadelede oynadıkları öncü rolün bilincindedirler ve dünyadaki anti-emperyalist cephenin dayanıklılığı ile gücünü artırma-yı amaç edinmişlerdir.

Dünya sosyalist sisteminin oluşması ve başarıları, gelişmiş kapitalist ülkelerde çelişkilerin keskinleşmesi, kapitalizmin kalelerinde işçi sınıfı hareketini büyük ölçüde güçlendirdi ve yaygınlaştırdı.

Bugün tüm kapitalist ülkelerde bilimsel sosyalist partiler vardır ve çalışmaktadır. Bilimsel sosyalistlerin, ulusal çıkarların savunulmasında ve faşizme karşı mücadelede oynadığı etkin rol, bilimsel sosyalist partilerin saygınlığını ve etkisini artırmıştır; bu herşeyden çok parti saflarındaki artışla kendisini gösterdi. 1939'da kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist

partilerin üye sayısı yaklaşık 1.200.000'di. Bugün kapitalist dünyadaki bilimsel sosyalistler ordusunun safaları yaklaşık dört milyon kişiyi bulmaktadır.

Kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin örgütsel ve ideolojik olarak sağlamlaşmasının, bağımsızlıklarının ve devrimci olgunluklarının artmasının önemli bir göstergesi, marksizm-leninizmin değişen tarihsel duruma ve mücadelenin somut koşullarına yararı olarak uygulanmasını temel alan yeni, programa ilişkin hedefler oluşturmalarıdır. Partiler sağlam bir önderlik ve kitlelerle oldukça güçlü bağlara sahip, bütünsel ve birlik içinde örgütler haline gelmişlerdir.

Bazı kapitalist ülkelerde bilimsel sosyalistler, seçimlerde aldıkları oy sayısı açısından önemli bir yere sahiptirler. Savaş sonrası yılların başında, bilimsel sosyalistler oniki ülkede hükümete katılmış ve bir çok yerel özyönetim organlarında önemli yerlere gelmişlerdi. Bilimsel sosyalistler hem ulusal, hem de uluslararası ölçekteki işçi sendikaları içindeki konumlarını da oldukça güçlendirdiler. Üyeleri bilimsel sosyalistlere sempati duyan ve barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini destekleyen güçlü sendika örgütleri oluştu.

Bilimsel sosyalistler, sağlamlaşmış politik konumlarını, hükümet ve belediye örgütlerindeki üyeliklerini, işçi sendikaları ve diğer kitle örgütleri içindeki etkilerini, emekçilerin çıkarlarını savunmak, demokrasinin temelini genişletip, derinleştirmek ve ABD'nin emperyalist yayılmasına karşı bir mücadele örgütlemek için kullandılar. İşçilerin önemli toplumsal kazanımlar elde etmesi, hatta bazı durumlarda bu hakları yasalarla onaylatması bu yıllarda başarılmıştır.

Ancak, kısa süre sonra ABD tekellerinin yönetimindeki uluslararası sermaye, bilimsel sosyalist partilere karşı birleşik bir saldırı başlattı. Bilimsel sosya-

list partilerin birçok ülkedeki politik çalışmaları ya kısıtlandı, ya da yasaklandı ve bilimsel sosyalistler hükümetlerden çıkarıldılar; gericiler tüm yasa ve güvencelere karşın, bilimsel sosyalistleri ve demokratları politik hak ve özgürlüklerinden yoksun bıraktı. Bilimsel sosyalistler, mücadeleyi bir süre soğuk savaşın ve anti-komünizm isterisinin güç koşulları altında sürdürmek zorunda kaldılar.

Kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri, barışı, ulusal bağımsızlığı ve demokrasiyi ısrarla savunurken ve sosyalizm için savaşırken, politikalarını leninizme, kitleleri kazanma ve tüm devrimci ve demokratik güçleri işçi sınıfı birliği temelinde toplarlama fikrine, dayandırdılar.

Bu yolda bazı bilimsel sosyalist partiler, önemli birer ulusal güç olarak ön plana çıktı. Diğer ülkelerde bilimsel sosyalistler partilerini işçi sınıfının politik kitle örgütleri haline getirmek ve geniş emekçi tabakalar arasındaki konumlarını güçlendirmek için çok çaba harcamaktadırlar. Bilimsel sosyalist partiler, her yerdè devrimci hareketin militan öncüleri ve geleceğin sahibi olarak gelişen politik güçlerdir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki bilimsel sosyalistler güç politik ve ideolojik koşullar altında çalışmaktadırlar. Çekirdeğini sosyalist ülkelerdeki bilimsel sosyalist partilerin oluşturduğu dünya bilimsel sosyalist hareketi, ezilen halkların ulusal bağımsızlık için sömürgeciliğe karşı vermeleri gereken başarılı bir mücadelede elverişli koşulları yaratma konusunda belirleyici bir etkiye sahip olmuştur. Lenin'in belirttiği ve Komintern'in uyguladığı uluslararası işçi hareketiyle ezilen halkların ulusal kurtuluş mücadelesi arasındaki ittifak politikası, önemli evrelerde dikkate değer tarihsel sonuçlar vermiştir. Sosyalist sistemin hızla

sağlamlaşması ve işçi hareketinin yükselmesiyle nitelenen bu dönemde, asırlardır varlığını sürdüren sömürge imparatorlukları, ayaklanan halkların darbeleri altında çökmüştür. Bilimsel sosyalist partiler, halkların anti-emperyalist ulusal kurtuluş mücadelelerinin ön saflarında yer almışlardır. Bu, mücadele sırasında işçi sınıfı hareketi, durumunu önemli ölçüde güçlendirmiş ve anti-emperyalist mücadele içinde 20'den fazla yeni bilimsel sosyalist parti kurulmuştur.

Ulusal kurtuluş mücadelelerinin hızlı gelişimi, anti-emperyalist mücadele içindeki bilimsel sosyalist partilerin önüne bağımsız, marksist-leninist bir çözüm gerektiren birçok yeni sorunlar çıkardı. Bilimsel sosyalist partiler, sömürge boyunduruklarını koparmış olan ülkelerin izlemesi gereken ilerici gelişmenin yollarını bilimsel bir inceleme konusu haline getirme göreviyle karşı karşıya kaldılar; devrimci demokratik güçlere ve partilere, demokratik hükümetlere yönelik tavırlarını ve gelişmekte olan toplumların yeni toplumsal, ekonomik ve politik modeli içinde, kendi yerlerini ve rollerini belirlemek durumunda oldular. Bazı partiler bu alanda sekte yanılırlara düştüler. Ancak genellikle bilimsel sosyalist partileri ve bütün olarak dünya bilimsel sosyalist hareketi, genel anlamda Lenin'in fikirlerine uygun, doğru ilkelere sahip bir tavır aldı, bunu yeni tarihsel koşullarda geliştirdi ve yaratıcı bir biçimde uyguladı. Bilimsel sosyalist partiler, tüm yurtsever ve anti-emperyalist güçleri biraraya toplama politikasını ısrarla izlemektedirler. Birkaç ülkede anti-emperyalist, ulusal cephe, yurtsever ittifak ve blokların çeşitli türleri ortaya çıkmıştır. Bilimsel sosyalist partiler, bu ittifaklara katıldılar ya da gerçek ulusal özgürlük, ekonomik gönenç ve sosyal gelişme mücadelesini daha da geliştirmek ve de-

rinleştirmeye katkıda bulunarak bunları etkinlikle desteklediler.

Gelişmekte olan ülkelerde bilimsel sosyalist partilerin artan politik etkileri, emperyalistleri ve yerli gericiileri ciddi olarak ürküttü. Endonezya gibi bazı ülkelerde bilimsel sosyalistlere karşı acımasız kısımlara girişildi. Ulusun en seçkin evlatlarından yüzbinlercesi yok edildi. Ama ne denli acı olursa olsun bu engeller işçi sınıfı hareketinin büyümesi ve sağlamlaşmasının genel görünümünü değiştiremiyor.

Komintern'in sona ermesinden sonra işçi sınıfı hareketi devrimci geleneklere, marksist-leninist öğretiye ve enternasyonalizm ilkelerine sadık kaldı, konumunu güçlendirdi ve genişletti. Bilimsel sosyalistlerin gemisi sık sık azgın fırtınalı havalarda yoluna devam etmek durumunda kaldı. Burjuvazi ve sağ sosyal-demokratlar sık sık bilimsel sosyalizmin bunalımı hakkında atıp tuttular. Ama işçi sınıfı hareketi, tüm sınavlarından daha güçlenmiş ve çelikleşmiş olarak çıktı. Bilimsel sosyalistler başarı üzerine başarı kazanmakta, safalarını genişletmektedirler. Bugün 88 ülkede bilimsel sosyalist partiler vardır ve toplam üye sayıları yaklaşık 44 milyondur.

Bilimsel sosyalist partiler, işçi sınıfının ve toplumun tüm ilerici kesimlerinin çıkarlarını giderek daha derin ve eksiksiz biçimde yansıtmakta ve tüm demokratik, yurtsever ve anti-emperyalist güçlerle bağlarını güçlendirerek, tarihsel gelişiminin mantığı gereği, tüm halkların önderliği rolüne seçilmektedirler.

SBKP Yirminci Kongresi'nin kararları, dünya işçi sınıfı hareketinin gelişimini büyük ölçüde etkilemiştir.⁽²⁾ SBKP'nin Yirminci Kongresi'nde alınan tarihsel kararlar, SBKP ve SSCB'de sosyalizmin inşası için büyük bir önem taşımakla kalmamış, ayrıca dün-

ya bilimsel sosyalist hareketinde yeni bir evreyi başlatmış ve bu evrenin marksizm-leninizm temelinde gelişmesini sağlamıştır.

Yirminci Kongre'nin ulusal ve uluslararası politikanın temel konularına ilişkin kararları, kişilerin putlaştırılmasının ve bunun sonuçlarının üstesinden gelmek için, parti yaşamının ve kollektif önderlik yöntemlerinin leninist normlarının yeniden kurulması ve geliştirilmesi ve parti içi demokrasinin ve Sovyet demokrasisinin derinleştirilip güçlendirilmesi için alınan önlemler-bunların tümü, sosyalist görüşlerin devrimcileştirme gücünü ve bilimsel sosyalist hareketinin saygınlığını artırmıştır. Kongre'de Lenin'in, kapitalizmden sosyalizme geçiş biçimlerinin çeşitliliği, devrimin barışçı ve barışçı olmayan yollarının birleştirilmesine ilişkin tezlerinin, bugünün koşulları altında farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde birarada yaşama politikasının özü, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin birliğini güçlendirme meselesine yaklaşım, tekелci devlet kapitalizmi koşulları altında sınıf mücadelesinin özellikleri, anti-tekелci güçleri birleştirme olanakları, çağın en önemli toplumsal sorunlarının ele alınmasında demokrasi mücadelesinin önemi ve ulusal kurtuluş devriminin yollarına ilişkin konuların geliştirilmesi- tüm bu kilit meseleler marksist-leninist devrim kuramını yaratıcı olarak geliştirmiştir.

Bilimsel sosyalist partilerin ulusal devrimci hareketin önderliği yolundaki çalışmaları ve devrimci mücadelenin politik, stratejik ve taktiksel kavramlarının geliştirilmesi, Yirminci Kongre'den sonra daha da artmış, devam etmiş ve bunun marksist kuram ve uygulama hazinesine olan katkıları büyümüştür.

KOMİTERN'İN DEVRİMCİ GELENEKLERİ VE GÜNÜMÜZDE BİLİMSSEL SOSYALİST HAREKETİN GENEL ÇİZGİSİ

*Uluslararası İlişkilerin
Biçimlerinin
Ortaya Çıkışı*

Komintern'in sona erişinden sonra, bilimsel sosyalist partiler arasındaki ulusal ilişkiler meselesi ve uluslararası sermayeye karşı mücadelenin eşgüdüm biçimleri, yeni bir boyut kazandı ve son derece önemli ve yaşamsal bir duruma geldi.

Bilimsel sosyalist hareket içinde ilk bakışta birbirine zıt, ama aslında birbiriyle organik olarak ilişkili olan iki ayrı eğilim vardır.

Bir yanda, devrimci hareketin giderek enternasyonalleşmesi söz konusudur. Hangi ülkede yer alırsa alsın, her devrimci eylem, bu sürecin genel durumuna bağlı olarak bütünleşmiş dünya devrimci sürecinin bileşenidir. Herhangi bir ulusal devrimci birimin başarısı, tüm halkların özgürlük mücadelesi için bir kazançtır. Yerkürenin bir noktasındaki yenilgi, mücadelenin ortak cephesini olumsuz olarak etkiler. Ulusal devrimci müfreze mücadelenin ulusal ve uluslararası olduğu kadar yerel koşullarını da gözönüne alma zorunluluğunu giderek daha sık duymaktadır.

Öte yandan, devrimci hareketin öznel ve nesnel koşulları giderek daha farklılaşmakta ve her halkın devrimci mücadele çabalarının özgül somut ulusal özellikleri daha büyük bir önem kazanmaktadır.

Bu koşullar altında, bilimsel sosyalist partilerin kuramsal ve pratik çalışmalarının eşgüdümü, temelinde, işçi sınıfının dünyadaki tarihsel rolünün bugünün daha karmaşık koşullarında yerine getirmesinin yol ve yöntemlerine yönelik bir sorun olmaktadır. Komin-

tern'in sona erişinden sonra, yeni koşullarda, uluslararası ilişkilerin ve eşgüdümlü eylemin daha etkili biçimleri aranmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan Komünist Partileri, Polonya İşçi Partisi, SBKP ve Fransa, Çekoslovakya ve İtalyan Komünist Partileri temsilcilerinden oluşan bir Enformasyon Bürosu kurulmuştu. Bu partilerin temsilcileri tarafından 1947'de Varşova'da yapılan bir toplantıda şu karar alınmıştı:

«Toplantı, bu toplantıya katılan partiler arasındaki ilişki eksikliklerini, şimdiki durumda ciddi bir sorun olarak değerlendirmektedir. Deneyimler, komünist partiler arasında böylesi iletişim eksikliklerinin yanlış ve zararlı olduğunu göstermiştir. Savaş ertesinde, uluslararası durumun daha da karmaşıklaştığı ve komünist partiler arasındaki kopuklukların işçi sınıfına zarar verebileceği bir sırada deney alışverişine ve çeşitli partilerin gönüllü bir eşgüdüm içine girmelerine olan gereksinme, içinde bulunulan koşullarda, özellikle acildir.»⁽³⁾

Bilimsel sosyalist hareketin gelişmesi, mücadele koşullarındaki farklılaşmalar, bilimsel sosyalist partilerin politik ve kuramsal olgunluklarının artması Enformasyon Bürosu şeklindeki ilişki biçiminin yetersizliklerini ortaya koydu ve sonraları bu büro kaldırıldı.

İki ya da daha fazla tarafı içeren bağlantılar, delegasyonların karşılıklı ziyaretleri, deneyim kazanma, görüş alışverişi gibi ilişki türleri daha fazla önem kazandı. Son zamanlarda, birkaç partinin politik çalışmalarının ve anti-emperyalist mücadele sorunlarının tartışıldığı bölgesel toplantılar ve konferanslar daha büyük bir rol oynamaya başladı.

Ama, ne denli önemli ve değerli olsalar da, bu tür

ilişkiler, bilimsel sosyalist hareketin, uluslararası özünü tam anlamıyla ortaya koymazlar.

Bilimsel sosyalist partiler arasında varolan duruma uygun yeni ve daha elverişli uluslararası ilişki biçimlerinin bulunması gerekliliği ortaya çıktı. Bu ilişki biçimleri, bilimsel sosyalist müfrezelerin anti-emperyalist politikasının birliğini, tüm bilimsel sosyalist partilerin bağımsızlığını ve eşitliğini, uluslararası devrimci teori ve pratiğin ilkelerini kollektif olarak oluşturma yoluyla mücadelenin politik ve kuramsal kavramlarını marksizm-leninizmi temel alarak formüle etmede bağımsızlıklarını bağdaştırmalıdır. Bilimsel sosyalist hareketin bağrında oluşan böyle bir biçim, komünist ve işçi partilerinin uluslararası toplantılarında ortaya çıktı. Bu toplantılar, deneylerin gösterdiği gibi uluslararası durumdaki en son gelişmeleri tüm açılardan incelemek, bunların ortak bir marksist-leninist değerlendirmelerini yapmak ve mücadelenin ortak amaçlarını, görevlerini, biçimlerini, yöntemlerini ve karşılıklı yardımlaşmayı belirlemek için düzenlenmiştir.

Komintern'in sona ermesinden sonra Moskova'da (1957 ve 1960) iki uluslararası toplantı yapıldı ve bilimsel sosyalist hareketin gelişmesi açısından temel bir önem taşıyan önemli kararlar alındı. 1957 toplantısında, daha sonra kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri tarafından da imzalanacak olan, «Sosyalist Ülkelerin Komünist ve İşçi Partileri Temsilciler Toplantısı Deklerasyonu» hazırlandı ve kabul edildi. Toplantı, tüm ülkelerin işçi ve köylülerine, tüm erkek ve kadınlara ve tüm iyi niyetli insanlara seslenen bir Barış Bildirgesi yayınladı. 81 marksist-leninist partiden gelen temsilcilerin katıldığı 1960 toplantısı, bir «Komünist ve İşçi Partileri Temsilciler Toplantısı Raporu» ile

bir «Dünya Halklarına Duyuru» hazırlayıp oybirliği ile kabul etti.

1957 ve 1960 belgelerinde, bilimsel sosyalist partiler, bugünün tarihsel koşulları altında dünya işçi sınıfı hareketinin genel çizgisini birlikte şekillendirdiler ve oybirliğiyle kabul ettiler.

Komintern zamanında ortaya çıkmış olan uluslararası bilimsel sosyalist hareketin genel çizgileri kavramı, Lenin'in Birinci Dünya Savaşı'ndan başlayarak gerçekleştirdiği kuramsal çalışmalarına dayanıyordu, ama o zaman bu terim kullanılmıyordu. Lenin, 1915'te, «Uluslararası ölçekte birleşik eylemi başarmak, hem temel ideolojik görüşlerde bir açıklık, hem de eylemin tüm pratik yöntemlerine bir kesinlik gerektirir» diye yazdı.⁽⁴⁾

Komintern gelenekleri, uluslararası strateji ve taktik ilkelerinin, dünya ekonomisi ve politikasının enine boyuna değerlendirmesine dayanılarak belirlenmesi gerektiğini, öte yandan her partinin taktiklerinin sınıf güçleri sıralamasını sadece o ülke içinde değil, uluslararası planda da hesaba katması gerektiğini göstermekteydi. İşçi sınıfı, içiçe geçmiş uluslararası sermayeye karşı zaferin ancak mücadelenin ekonomik, politik ve ideolojik her alanında dayanışma ve gerçek bir uluslararası eylem birliği içinde uluslararası sermayeye karşı çıkılabilirse kazanılabileceğini giderek daha iyi anlamaktadır.

Strateji ve taktik ilkelerinin ortaklaşa saptanmaları konusundaki gerekliliğin bir başka nedeni, devrimci kuramın «tüm dünya ülkelerindeki devrimci deneyimler ve devrimci düşüncelerin toplamından kaynaklanmasıdır.»⁽⁵⁾ Lenin, Komintern «taktiklerini uluslararası olarak saptamalıdır...»⁽⁶⁾ dedi. Bu, hem uluslararası işçi sınıfının sermayeye karşı vereceği mücade-

ledeki çıkarların nesnel birliği nedeniyle, hem de hareketin ancak, tüm dünyadaki kurtuluş mücadelesi deneyimlerinin dikkate alınmasıyla, ulusal dışa kapanıklılık ve tek yanlılık yanlışlarına düşmekten kurtarılabilmesi açısından zorunludur.

Uluslararası toplantılar, uluslararası strateji ve taktik ilkeleri çağın gereklerine uygun olarak ve kolektif bir biçimde saptanmıştır. 1957 ve 1960 toplantılarında kabul edilmiş olan belgelerin bir özelliği de yaratıcı özlere ve devrimci hareketin temel sorunlarına leninist yaklaşımlarıdır.

Dünya bilimsel sosyalist hareketinin yeni genel çizgisi oluşturulurken hem hareketin biriktirdiği tarihsel deneyim, hem de her kardeş partinin deneyleri dikkate alınmıştır. Toplantılarda kabul edilen belgeler, son dönemlerdeki devrimci pratiğin marksist-leninist bir kuramsal genellemesini, tüm ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin deneyim birikimlerini, kapitalizmden sosyalizme geçiş kuramının gelişmesinde atılmış bir adımı temsil etmektedir; dünya işçi sınıfı hareketinin genel eğilimini belirlemektedir.

Bu belgeler, sosyalist inşanın nesnel yasalarını, dünya devrimci sürecine özgü niteliklerini, kitleleri kazanma mücadelesi ve işçi sınıfının geniş emekçi kesimlerle bir ittifak kurmasının olanaklarını ve bilimsel sosyalist partilerin barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesindeki strateji ve taktiklerini de içine alan görüşleri geliştirmiştir.

Sınıf mücadelesinin yeni aşamasında ortaya çıkan bu düşünceler, dünya sosyalist sisteminin varlığı ve bilimsel sosyalist partilerin bağımsız çalışmaları koşulları altındaki devrimci mücadelenin deneyim birikimine dayanarak daha da geliştirildiler.

Toplantıların bu belgeleri, marksist-leninist partilerin ortak yapıcı çalışmalarının bir örneğidir. Devrimci mücadelenin politikası, stratejisi ve taktiklerine ilişkin temel sorunlar üzerinde ortaklaşa bir çalışma, Lenin zamanında, Komintern çerçevesinde başladı. Lenin, Komintern'in karşılaştığı sorunların ayrıntılı olarak tartışılmasını, bilimsel olarak kanıtlanmış olan tüm yorumların ve bilimsel sosyalist partilerin geçirdikleri deneyimlerin her zerresinin dikkate alınması gerektiğini ısrarla savunuyordu. 1957 ve 1960 toplantılarında bu leninist gelenek, işçi sınıfı hareketinin modern koşullara uygulanmasıyla onaylanmış oldu.

Bilimsel sosyalist partiler, karmaşık bir durumda, aralarında görüş ayrılıkları ve farklılıkları gibi zorlukların da bulunduğu birçok ciddi güçlüğü üstesinden gelerek, devrimci teoriyi daha da zenginleştirmenin ortak biçimlerini geliştirmektedirler.

*Çağın ve
Modern Devrimci
Sürecin Tanımı*

Komünist ve işçi partileri toplantıları belgeleri modern çağın kapsamlı bir nitelendirmesini de verdi ve savaş sonrası dönemde devrimci mücadelenin tarihsel koşullarını inceledi.

Deklerasyon «çağımızın ana içeriği Rusya'daki Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'yle başlamış olan kapitalizmden sosyalizme geçiştir»⁽⁷⁾

Bu fikir Karar'da geliştirilmiş ve somutlanmıştır: «Bugün toplumun tarihsel gelişmesinin başlıca içeriğini, başlıca eğilimini ve başlıca özelliklerini, dünya sosyalist sistemi ve toplumun sosyalist dönüşümü için emperyalizme karşı mücadele eden güçler belirlemektedir.»⁽⁸⁾

Bilimsel sosyalist partiler, Lenin'in emperyalizme ilişkin düşüncelerini geliştirdiler, tekelci devlet kapitalizminin bugünkü durumunun bilimsel bir çözümlemesini sundular ve modern kapitalizmin ortaya konan çelişkilerinin en güçlü biçimde başlıca emperyalist ülke olan Amerika Birleşik Devletleri'nde keskinleştiğini gösterdiler.

Amerikan emperyalizmi ve müttefiklerinin gerici saldırgan politikasının bir sonucu olarak, nükleer bombalar ve kitlesel ölümlere yol açan başka silahlarla verilecek yeni bir dünya savaşı gerçek bir tehlike yaratmıştır. Bilimsel sosyalist partiler, Lenin'in farklı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birarada yaşama fikrini modern çağa uygulanmış biçimiyle somutlaştırdılar.

Toplantılar, sosyal gelişme için mücadelenin bir bileşeni olarak barış için mücadele stratejisini geliştirdiler. 1960 toplantısı «Savaş kaçınılmaz değildir, savaş önlenabilir, barış korunabilir ve güvence altına alınabilir» anlamındaki önemli programatik tezi formüle etti.⁽⁹⁾ Bu temel kurala dayanarak bilimsel sosyalist partiler barıştan yana olan tüm güçleri birleştirmeyi amaçlayan çalışmalarını hızlandırdılar. İşçi ve köylülere, bilim ve sanat adamlarına, öğretmenlere ve memurlara, gençlere, zanaatkârlara, tüccarlara, sanayicilere ve politik ve dini inançları ne olursa olsun iyi niyetli tüm insanlara barış için, insanların güvenliği için, silahsızlanma için, atom ve hidrojen bombaları deneylerine derhal son verilmesi, üretilmeleri ve kullanılmalarının yasaklanması için verilen mücadeleyi hızlandırmak için çağrıda bulundular.

Toplantılar Lenin'in fikirlerini geliştirirken demokrasi ve sosyalizm güçlerinin gericilik ve kapitalizm

güçlerine karşı mücadelelerinin birbirleriyle ilişkili, üç eşit devrimci sistem oluşturduğunu kaydetti.

- insanlığın ilerici gelişiminin öncü kolunda yürüyen sosyalist ülkeler halklarının devrimcileştirici çalışmaları;

- kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci hareketi;

- gelişmekte olan ülkelerdeki halkların yeni sömürgeciler ve sömürgecilik kalıntılarına karşı ulusal kurtuluş mücadelesi.

Dünya sosyalist sistemi modern zamanın ilerleme için, gericiliğe karşı, sadece uluslararası değil ulusal ölçekte de sınıf güçleri sıralamasında ve karşılıklı ilişkilerinde önder devrimci güçtür. Sosyalist ülkeler halklarının yapıcı, devrimcileştirici çalışmalarının tümü dünya devrimci sürecinin bir parçasını oluşturur.

Tarihsel anlamda söylemek gerekirse, sosyalist sistem kapitalist topluma toplumsal, ekonomik, politik ve ideolojik bir meydan okumadır. İnsanın insanı sömürmesine ve her türlü baskıya son vermiş olan, planlı, bunalımsız hızlı bir ekonomik gelişmeyi savunan sosyalizmin temel üstünlükleri ve marksist-leninist ideolojinin ilerici insancıl niteliği, sosyalizmin kapitalizmin karşısındaki tarihsel üstünlüğünün kanıtıdır. Gelecek sosyalizmindir. Tüm bunlar sosyalizmin kitlelere daha yakın gelmesine yol açmakta, kapitalist ülkelerdeki sosyalist hareketi teşvik etmektedir.

Sosyalist sistemin gücünün artışı sürekli olarak güçler sıralamasını sosyalizmden yana çevirmekte, kapitalizmin konumunu zayıflatıp, geriletmektedir.

Sovyetler Birliği'nin nükleer silahlara sahip olması dünya barışı için önemli bir güvence, tüm saldırganlara yönelik ciddi bir uyarı ve girişecekleri herhangi bir askerî macera için bir panzehirdir. Sosyalist siste-

min giderek artan ekonomik ve askeri gücü ve çekim gücünün bir sonucu olarak tekelci burjuvazinin gerici manevralarının alanı daralmakta, silahlı karşı-devrim ihracı olanakları azalmakta ve emperyalistlerin diğer ülkelerin içişlerine müdahalede bulunması güçleşmektedir. Bu koşullar altında, halkların ilerici gelişmeleri için sömürgecilere ve baskıcılara karşı verilen mücadele için ve bunlara karşı silahlı bir eylem başlatmak için daha geniş olanaklar ortaya çıkmıştır.

Sosyalist ülkelerin artan ekonomik potansiyeli genç ulusal devletlerin gerçek bir ulusal kurtuluş ve sosyal gelişme sağlama çabalarına daha geniş ve daha etkili yardımlarda bulunmalarına olanak tanımaktadır.

Dünya sahnesindeki sınıf mücadelesinin önemli bir unsuru sosyalist ülkelerin, sosyalist kazanımların savunulmasına, emperyalist devletlerin gerici çalışmalarına engel olmaya ve barış, demokrasi ve sosyal gelişme için mücadele eden halkları desteklemeye yönelik dış politika çalışmalarıdır.

Toplantılar, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketlerinin günümüz devrimci mücadelesi içindeki rolünü ve önemini ortaya koymuştur. Bildiğimiz gibi Lenin sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihsel rolü meselesini ortaya koyarken bunu marksizmin ana ilkesi olarak adlandırmıştı. Komintern marksist-leninist kurama sadık kalarak bütün çalışmalarında dikkatinin büyük bir bölümünü işçi sınıfının tarihsel olarak yükseltilmesine, politik eğitimi ve örgütsel birliğine vermiştir. Komintern'in tüm çalışmaları tarihsel görevini en kısa sürede yerine getirmesi için işçi sınıfına yardım etmeye yönelikti.

Komintern ve bölümlerinin karşılarında geliştirilmiş olan işçi sınıfının devrimcileştirici rolünün artırıl-

masına ilişkin genel sosyo-tarihsel anlayış bu güne dek öneminden hiçbirşey yitirmemiştir; tarihteki her keskin dönemeçle ifade biçimlerini değiştirmekte, yeni özellikler, yeni niteliksel özellikler kazanmaktadır.

İçinde bulunulan dönemde işçi sınıfının toplumsal ilişkiler sistemi içindeki yeri, tarihsel rolü ve devrimci ufukları meselesi daha da keskin bir politik ve ideolojik mücadele konusu haline gelmiştir. Burjuva ideologları, reformistler ve revizyonistler işçi sınıfının sosyo-tarihsel perspektiflerini yadsımakta ve işçi sınıfının proleterlikten uzaklaşması düşüncesinin birçok çeşitlemesini ortaya koymaktadırlar. Aynı zamanda tekelci burjuvazi sağ sosyal-demokratların desteğiyle işçi sınıfını demoralize etme yöntemlerini ve tekniklerini sürekli olarak geliştirmektedir. Sert bastırma yöntemleri son derece esnek bir yozlaştırma sistemiyle daha sık kaynaştırılmaktadır.

Aynı zamanda işçileri politikadan uzaklaştırmak için teknolojiye en son buluşlardan geniş ölçüde yararlanılmaktadır. Yaşamın giderek teknikleşmesi ve yapay-kültürün yaygınlaşması işçilerin yaşamının ideolojiden uzaklaşmasına yönelik geniş kapsamlı hedeflerine hizmet etmek için tasarlanmıştır.

Sosyalist Enternasyonal'in sağ kanat önderleri ve işçi sendikalarının gerici yöneticileri işçi sınıfı içindeki bölünmeyi sürdürmek ve derinleştirmek için eskisinden de çok çalışmaktadırlar.

Kapitalist ülkelerdeki proleteryanın devrimci niteliğini yitirdiği konusundaki anti-leninist tez kendisine bilimsel sosyalist diyen bazı kimselerden destek görmektedir. Bu anti-marksistler kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci yoldan uzaklaştığına, dar sınıfsal, toplumsal ve ekonomik sorunlarla haşır neşir olduğuna ve kapitalizmin altedilmesi kavgasını yürü-

temeyeceğine inanmaktadırlar. Görevin, diğer sınıfların, özellikle «dünya kırlarında» yaşayanların, bir başka deyişle köylülüğün misyonu olduğunu söylemektedirler.

Toplantıların belgeleri ve bilimsel sosyalist partilerin kararları kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin tekelere karşı mücadelede belirleyici ve artan önemini ortaya koymaktadır.

Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı çağdaş politik hareketlerdeki rolüyle birlikte sayısal olarak büyümektedir. Bilimsel sosyalist partiler bugünün proletaryasının niceliksel olarak büyüyen ve niteliksel olarak gelişen çok tabakalı bir sınıf olduğunu vurgulamaktadır. İşçi sınıfı, kapitalist ülkelerdeki toplumsal yaşam ve sınıf mücadelesinin gelişmesinde giderek artan bir etkiye sahiptir.

Bilimsel sosyalist partiler, işçi sınıfının Komintern geleneklerini sürdüreceği, geliştireceği ve derinleştireceği inancıyla dolu olarak işçi sınıfını birleştirmek, sınıfsal bilincinin, sendikal ve politik örgütünün düzeyini yükseltmek için yılmadan çalışmaktadırlar.

Savaş sonrası dönemin bütün tarihi işçi sınıfının anti-tekelci mücadelede anahtar unsur ve toplumsal değişimin başlıca itici gücü olduğunu göstermektedir. İşçi sınıfının sınıfsal çalışmaları ve politik militanlığı son birkaç yıl içinde oldukça yükselmiştir. İşçi sınıfı ve tekeller arasındaki mücadele gevşemek bir yana, yoğunluk kazanmaktadır. İşçi sınıfı iktidarda olmakla birlikte burjuvaziye güncel çıkarlarını yansıtan ve uzun dönemli amaçlarını elde etmeye yardımcı olabilecek bazı kararları dayatabilmektedir. Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının baskısıyla burjuvazi toplumsal ve politik alanlarda bir çok ödünler vermek zorunda bırakılmıştır.

Bilimsel sosyalist partiler emekçilerin tüm kesimlerini -aydınlar, öğrenciler, köylüler ve orta tabakalar- içine alan demokratik hareketin güçlü gelişmesinin kapitalist ülkelerin yaşamında büyüyen bir toplumsal ve politik etmen olduğunu da hesaba katmaktadırlar. Bilimsel sosyalist partiler bu yeni koşulların çözümlemesine dayanarak, geniş ittifaklar, bunların perspektifleri ve biçimlerine ilişkin meselelerindeki hedeflerini saptayarak Lenin'in düşüncelerini ve Komintern kararlarını geliştirmektedirler. Bilimsel sosyalist partiler yeni koşullar altında işçi sınıfının köylülük, aydınlar, öğrenciler ve orta tabakayla yakın bir ittifakını kurmaya çalışmakta ve tekelleri engellemek ve devrimci süreci derinleştirmek için bir önkoşul olarak geniş bir anti-tekelci cephe oluşturmayı amaçlamaktadırlar.

Günümüz devrimci süreci şu ayırdedici özellikleri taşımaktadır.

(a) Toplumun çoğunluğu ve tekelci burjuvazi arasında son derecede keskinleşen uzlaşmaz çelişkiler karşısında devrimin itici güçlerinin daha da genişletilmesi. Günün en önemli meselelerinde (demokrasi, sosyalizm, ulusal bağımsızlık, vb.) tekellere karşı savaşa giderek daha büyük yeni toplumsal güçler katılması,

(b) Devrimci sürecin gelişme biçimlerinin, hem barışçıl hem de barışçıl olmayan devrimci eylem biçimleriyle genişlemesinin çeşitlenmesi,

(c) Kitleleri devrim fikriyle tanıştırmamanın giderek çeşitlenen yöntemlerinin ve araçlarının, Lenin'in Komintern'in Yedinci Kongresi'nin bu alandaki kararlarının altında yatan fikirlerinin doğruluğunu ve hem revizyonist devrim kavramının, hem de maceraçı sol-sekter devrim hazırlığı yöntemlerinin temelsizliğini kanıtlaması. Toplantıların ve bilimsel sosyalist parti-

lerin belgeleri kitlelerin, pratik deneyimleri, bilimsel sosyalist partilerin doğru politik sloganları, esnek ve etkili politikaları yoluyla devrimci harekete katıldığını vurgulamaktadır.

Bundan bilimsel sosyalist partilerin taktiklerine ilişkin çok önemli bir koşul ortaya çıkmaktadır, yani: tarihsel militanlık, esneklik, manevra yeteneği ve inisiyatif.

Bilimsel sosyalist partilerin belgeleri demokratik mücadeleyle hareketin sosyalist hedefleri arasındaki karşılıklı bağlılığı ortaya koymaktadır. Programatik belgeler, içinde bulunulan dönemde stratejik görevlerin bir bölümü olarak şu demokratik hedefleri öne çıkarmaktadır: Kesin tekel egemenliğine karşı savaşmak, demokrasinin savunulması ve derinleştirilmesi, barışın korunması ve işçilerin toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel alanlardaki acil çıkarlarının karşılanması.

Bilimsel sosyalist partiler bu hedeflere uygun olarak Komintern'in Yedinci Kongresi tarafından öne sürülen halk cephesi düşüncesini geliştirmiş ve kapitalist ülkelerde demokratik anti-tekelci bir hükümetin kurulması için çalışmayı öncelikli hedefleri haline getirmişlerdir.

Toplantıların belgeleri ve kapitalist ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin kararları, demokratik anti-tekelci bir hükümet için verilen mücadelede ve bu hükümetin çalışmaları sırasında henüz sosyalist olmamakla birlikte gene de sosyalist reform uygulamasına yaklaşan kapsamlı, devrimci, demokratik reformların uygulanması gerekliliğine işaret etmektedir.

Toplantılar Komintern'in işçi hareketi içindeki bölünmenin üstesinden gelmenin gerekliliği ve olanaklarına ilişkin fikirlerini geliştirmiştir.

1960 Toplantısı kararları proletaryanın amaçlarının önündeki ana engelini, daha önce de olduğu gibi safları içindeki bölünmeler, burjuvazinin, sağ sosyal-demokratların ve işçi sendikalarının gerici önderlerinin hem ulusal hem de uluslararası ölçekte korunmasında yarar gördükleri bölünmeler olmaya devam ettiğini söylemektedir.

Bazı sağ sosyal-demokrat yöneticiler açıkça tekel-lerin yanında yer almışlardır. Bazı ülkelerde sağ yönetimler sosyal-demokrat partilere marksizmi, sınıf mücadelesini ve bilimsel sosyalist sloganları açıkça reddeden programlar benimsetmişlerdir. Ancak sosyal-demokrat partiler içinde sağ önderlerin bu politikasına karşı direniş gelişmiş ve barış, demokrasi, sosyal gelişme mücadelesinde işçi sınıfı ve diğer emekçilerin birliğini savunan güçler destek bulmuşlardır. Bilimsel sosyalistler, sosyalizm için mücadelede bile sosyal-demokratlarla işbirliğini olanaklı görmekte-
tedirler.

1960 Toplantısı kararları bilimsel sosyalistlerin iş-çi hareketi içindeki bölünmenin üstesinden gelmek için güçlü bir biçimde direndiklerini özel olarak vurgulamaktadır. Bilimsel sosyalistler sosyal-demokrat işçileri sınıf kardeşleri olarak görmekte ve onlarla birlikte, tüm işçi sendikaları üyeleri ve örgütsüz işçilerle birlikte ortak amaçlarına ulaşmak için zorlu bir mücadele vermektedirler. Bilimsel sosyalistler, sosyal-demokrat ideolojiyi ve oportünist uygulamaları eleştirmekten vazgeçmemekte, ama partiler arasında ideolojik konulardaki görüş ayrılıklarının varlığının, fikir alışverişini, yoldaşca bir tartışmayı ve herşeyden önemlisi başta savaş tehlikesi olmak üzere en önemli taleplerin savunulmasında ortak bir mücadeleyi engellemeyeceğini düşünmektedirler.

Kapitalist ülkelerin işçi sınıfı bölünmenin üstesinden gelerek egemen çevreleri savaş hazırlıklarının durdurulmasına zorlayabilir, tekelci sermayenin saldırılarını püskürtebilir, işçilerin yaşamsal gereksinmelerinin karşılanmasını sağlayabilir ve demokrasiyi savunup derinleştirebilir.

Toplantılar, ulusal kurtuluş hareketi kuramına yeni bir katkıda bulunmuştur. 1960 Toplantısı belgeleri sömürgeciliğin çöküşünün kaçınılmazlığını ortaya koymakta, ulusal kurtuluş hareketini geliştirmenin yollarını göstermekte ve gerçek ulusal bağımsızlık ve sosyal gelişme mücadelesinin strateji ve taktiklerini belirlemektedir. 1960 Toplantısı tüm yurtsever güçlerin birleşik ulusal cephesi fikrini geliştirmiş ve olası bileşimini ve itici güçlerini tanımlamıştır.

Ulusal kurtuluş hareketi o günden bu yana büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Ulusal politik bağımsızlık için verilen mücadele büyük ölçüde tamamlanmıştır. Şimdi gündemde önemli toplumsal sorunlar vardır. Ülkeler belirli ekonomik başarılar sağlamışlar ve sosyalist bir yönelişle sosyal gelişme yolunda büyük adımlar atmışlardır.

Bilimsel sosyalist partiler ulusal kurtuluş güçlerini anti-emperyalist mücadelenin doğal bir üyesi olarak görmekte ve devrimci demokratik partilerle, tüm anti-emperyalist güçlerle işbirliği olanaklarını olabildiğince artırmayı savunmaktadırlar.

Toplantıların ortak olarak hazırladığı ve topluca kabul ettiği kararlar bilimsel sosyalist partileri tutarlı devrimci politika, strateji ve taktik ilkeleriyle silahlandırarak mücadele kapasitelerinin düzeyini yükseltmelerine yardımcı olmuştur.

Komünist ve İşçi Partileri Toplantıları kapitalizmden sosyalizme geçişi yöneten nesnel yasaların çözümlenmesine önemli bir katkıda bulunmuştur.

Bu yasaları Lenin formüle etmiş, Komintern ve SBKP ise Sovyetler Birliği'nde sosyalist toplumun kurulması ve geliştirilmesinde edinilen deneylere dayanarak bunları geliştirmişti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra farklı toplumsal ve ekonomik gelişme düzeylerinde, belirgin ulusal farklılıklara ve özgül tarihsel ve politik geleneklere sahip bir grup ülke sosyalizm yolunu seçmiştir. Bütün bunlar kapitalizmden sosyalizme geçişin kuram ve pratiğini zenginleştirmiştir.

Toplantılara katılanlar en farklı koşullarda biriktirilen sosyalist gelişme deneyimini özetlemişler ve kolektif bir biçimde yeni toplumsal sistemin yaratılmasının sosyalist yolu seçmiş tüm ülkeler için ortak bazı önemli nesnel yasalara dayandığı sonucuna varmışlardır. Bu ortak yasalar şunlardır:

(a) Öncü gücünü marksist-leninist partinin oluşturduğu işçi sınıfının kitlelere önderlik etmesi ve şu ya da bu biçimde proletarya diktatörlüğünün kurulması;

(b) İşçi sınıfının, köylülüğün önemli kesimiyle, aydınlarla, kent ve kır emekçilerinin tümüyle ittifakı;

(c) Kapitalist mülkiyetin ortadan kaldırılması ve temel üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin kurulması;

(d) Tarımda tedrici bir sosyalist dönüşüm;

(e) Ulusal ekonominin sosyalizmi ve sınıfsız toplumu kurmayı ve emekçilerin yaşam standartlarını yükseltmeyi amaçlayan planlı gelişmesi;

(f) Sosyalist devrimin ideoloji ve kültür alanlarında yürütülmesi, sosyalizm amacına adanmış geniş bir entelijansiyanın yaratılması;

(g) Ulusal baskının ortadan kaldırılması ve halklar arasında eşitlik, kardeşce dostluk kurulması;

(h) İç ve dış düşmanların saldırılarına karşı sosyalizmin kazanımlarının savunulması;

(ı) Tutarlı proleter enternasyonalizmi başka bir deyişle belli bir ülkenin işçi sınıfının diğer ülkelerin işçi sınıfları, tüm devrimci güçlerle dayanışması;

Bu nesnel yasaların gerçekleştirilmesi marksist-leninist kollektif düşünmenin önemli bir başarısı, marksizm-leninizm kuramına önemli bir katkıdır.

Aynı zamanda toplantılara katılanlar bu genel yasaları sosyalizme yaratıcı olarak uygulamanın gerekliliğini vurguladılar, başka ülkelerin bilimsel sosyalist partilerinin deneyiminin mekanik olarak uygulanmasına karşı çıktılar. Özgül ulusal özelliklerin abartılması ve ulusal özelliklerin gözönüne alınması adına ortak yasaların gözardı edilmesi tehlikesine işaret ettiler. Bu tehlikenin sosyalist, ilkeleri zayıflatma ve milliyetçi içe kapanıklık yaratma riskini taşımakta olduğunu belirttiler.

Sosyalist ülkelerin gelişmesinin bundan sonraki bütün tarihi, bilimsel sosyalist partilerin sosyalizme geçişi yöneten nesnel yasalara ilişkin kararlarının doğruluğunu kanıtlamıştır. Deneyler bu yasaların çiğnenmesinin sosyalizmin amacı açısından her zaman üzücü sonuçlar doğurduğunu göstermiştir.

Marksist-leninist kuramın gelişimine önemli bir katkı, toplantıların ve SBKP ve diğer bilimsel sosyalist partilerin programatik belgelerinde içerilen dünya sosyalist sisteminin kurulması ve gelişmesini yöneten nesnel yasaların ortaya koyduğunun sonucudur.

Deklerasyon «sosyalist ülkeler, ilişkilerini, tam eşitlik, toprak bütünlüğüne saygı, devlet bağımsızlığı ve egemenliği, birbirlerinin içişlerine müdahale etme ilkelere dayandırır. Bunlar yaşamsal ilkelerdir. Ancak sosyalist ülkeler aralarındaki ilişkinin özünü ortadan kaldırmazlar. Bu ilişkilerin özü kardeşçe yardımlaşmadır. Bu yardım sosyalist enternasyonalizmin çarpıcı bir ifadesidir.»⁽¹⁰⁾ demektedir.

Sosyalizme geçiş yollarına ilişkin marksist-leninist tezlerin yaratıcı olarak hayata uygulanması ve sosyalist enternasyonalizm ilkelere bağlılık, ayrı ayrı ele alındığında her sosyalist ülkenin, bütün olarak dünya sosyalist sisteminin gelecekteki başarılarının bir güvencesidir.

Dünya işçi sınıfı hareketinin etkin bir üyesi olan SBKP yönetimindeki Sovyetler Birliği, dünya sosyalist sistemi içinde büyük bir güçtür.

Sovyetler Birliği'nin sosyalizm ve kapitalizm güçleri arasındaki mücadeledeki gerçek tarihsel yeri, tüm halkların sosyalist kazanımlarını güvence altına alan bir kalkan olan askeri ve ekonomik gücü, SBKP'nin bilimsel sosyalizmin yolunu açmaktaki öncü rolü, SBKP'ne son derece büyük bir uluslararası sorumluluk yüklemektedir.

SBKP bu sorumluluğun bilincindedir ve Sovyetler Birliği'nin gücünü artırmayı birinci uluslararası görevi saymaktadır. SBKP sosyalizmi kurmakla tüm halklar için ilerici gelişmenin yolunu açmıştır. SBKP önderliğinde gerçekleşmekte olan sosyalizmden sınıfsız

topluma geçiş tüm dünyada demokrasi ve sosyalizmin konumunu güçlendirmekte, tüm insanlığın daha mutlu bir geleceğe kavuşması için verilen mücadelenin ufuklarını genişletmektedir. SSCB'de yer almakta olan bilimsel ve teknolojik ilerleme, uzay araştırmalarındaki başarılar sosyalizmin yararlarını çarpıcı bir biçimde ortaya koymakta ve çekim gücünü artırmaktadır.

SBKP bilimsel sosyalist partilerin, sosyalist ülkelere, tüm ilerici, anti-emperyalist toplumsal tabakaların birliğini, dünya kapitalist sistemiyle yarışta sürekli olarak üstünlük sağlamayı ve barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşanların konumlarını güçlendirmeyi amaçlayan bir birliğin tutarlı savaşçısıdır.

SBKP, kongreleri ve birleşik oturumlarında, ulusların bilimsel sosyalist ittifakının eşit bir yesi olarak dünya bilimsel sosyalizminin sorunlarına, devrimci mücadele ve sosyalist gelişmenin kuramsal meselelerine giderek daha fazla dikkat harcamaktadır.

Yirmiikinci Kongrede kabul edilmiş SBKP Programı tüm insanlığı ilgilendiren meseleleri ele alan önemli bir markisst-leninist belgedir.

SBKP marksizm-leninizm kuramını geliştirip zenginleştirerek, durmadan değişen tarihsel durumun yaratıcı çzümlmeleri konusunda leninist geleneği sürdürerek programında ulusal olduğu kadar uluslararası önem taşıyan bazı önemli değerlendirmeler ileri sürmüştür.

Program, sosyalizm yolunu seçen tüm ülkeler için başlıca ortak nesnel yasaları çzümlmekte ve dünya sosyalist sisteminin ülkeler arasında yeni tip bir ekonomik ve politik ilişkiler, yeni tip bir uluslararası iş bölümünü somutlaştırdığını göstermektedir.

Program, kapitalizmin genel bunalımının çağdaş

evresinin bir çözümlemesine dayanarak kapitalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm için mücadelenin strateji ve taktiklerine katkıda bulunmaktadır. Lenin'in genel demokratik mücadele ve sosyalist devrim arasındaki karşılıklı bağımlılığa ilişkin düşüncesini geliştirmekte, bugünkü koşullar altında geniş ittifaklar politikasını ve güçlü bir anti-emperyalist akımda birleşen emekçilerin farklı ilerici parti ve sınıfları arasındaki anlaşmalar ve işbirliği için çok biçimli örgütsel çerçeveler ortaya koymakta, proletarya diktatörlüğü için mücadelede geçiş evrelerine ve gerek barışçıl, gerekse barışçıl olmayan tüm mücadele biçimlerinde ustalaşma gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Program Lenin'in fikirlerini ve dünya işçi sınıfı hareketinin bu meseledeki genel değerlendirmelerini zenginleştirerek ulusal kurtuluş mücadelesi kavramına yeni unsurlar katmaktadır. Formüle edilen bazı önemli sonuçlar şunlardır: **«sosyalizmin ortaya çıkışı ezilen halklar için bir kurtuluş çağının gelişini belirlemektedir, ezilen ulusların milliyetçiliği, bilimsel sosyalistlerin belli bir evrede tarihsel olarak haklı bulduğu genel demokratik bir içerik taşımaktadır; genç ulusal devletler nesnel olarak ilerici, anti-emperyalist bir güçtür; sosyalist ülkeler ve bu devletler arasındaki birliğin sağlamlaşması savaş tehlikesine karşı mücadelede dünya barışının en önemli unsurudur. Program bilimsel sosyalistlerin amaçlarının her ulusun en yüce çıkarlarını gözettiğini vurgulamaktadır.**

SBKP programı tarihsel iyimserlik, bilimsel sosyalizmin tüm dünyadaki zaferine sınırsız bir inançla doludur.

Program bilimsel sosyalizm «tüm insanları toplumsal eşitsizlikten, her türlü baskı ve sömürden, savaşın dehşetinden kurtarma tarihsel görevini yerine ge-

tirmekte ve yeryüzü halklarının tümüne barış, emek, özgürlük, eşitlik ve mutluluk vaatmektedir.» der⁽¹¹⁾

SBKP, Programında proleter enternasyonalizmine bağlılığını teyid etmiştir. Programda Partinin SSCB'de sınıfsız toplumun kuruluşunu «bütün olarak dünya sosyalist sisteminin çıkarlarına ve uluslararası proletarya ve tüm insanlığın yararlarına uygun olarak Sovyet halkının büyük enternasyonalist görevi olarak değerlendirildiği»⁽¹²⁾ belirtilmektedir.

SBKP'nin Marx, Engels ve Lenin'in eserlerini yayınlamakla gerçekleştirdiği iş, tüm işçi sınıfı hareketinin ideolojik ve kuramsal düzeyini yükseltme görevine önemli bir katkıdır. Marx ve Engels'in şimdiye dek yayınlanmamış yığınla yazısı güçlüklerle toplanmış ve karşılaştırılamayacak kadar daha tam olan ikinci Toplu Eserler baskısında yayınlanmıştır. Bu baskı Marx ve Engels'in Demokratik Alman Cumhuriyeti, Çekoslovakya, Bulgaristan, Polonya, Macaristan, Romanya ve Japonya'da yayınlanan toplu eserlerine temel olmuştur.

Dünya entelektüel yaşamında önemli bir olay Lenin'in yapıtlarının Beşinci Tam Basımıdır. Lenin'in tüm yapıtları hemen hemen tüm sosyalist ülkelerde ve çoğu kapitalist ülkede yayınlanmaktadır. Lenin'in yapıtları tüm dünyadaki çeviriler arasında birinci sırayı almaktadır. Marksizmin çağdaş koşullara uygulanmış çeviriler arasında birinci sırayı almaktadır. Marksizmin bir devamı, gelişmesi ve zenginleşmesi olan Lenin'in büyük öğretisi, uluslararası niteliktedir; dünya halklarına toplumsal yenilenmenin, sosyalizm ve sınıfsız toplumun büyük ve karmaşık sorunlarını çözmede yardımcı olmaktadır.

SBKP savaş sonrası dönemde işçi hareketinin birliği için verilen mücadelede daha da etkin bir yer aldı. SBKP yöneticilerinin birçok ülkenin sosyalist ve

sosyal-demokrat parti yöneticileriyle yaptığı toplantılar ve bu toplantılarda işçi hareketinin ana konularının tartışılması anti-emperyalist mücadelenin bazı sorunlarına ilişkin bakış açılarını açıklığa kavuşturmaya ve yaklaştırmaya yardım etti.

SBKP tüm marksist-leninist partilerle birlikte oluşturulan dünya işçi sınıfı hareketinin genel çizgisini desteklemekte kararlıdır ve işçi sınıfı hareketi içindeki varolan bölünmenin üstesinden gelmek ve partiler arasındaki ilişkilerde marksist-leninist ilkelerin zafelerini sağlamak için çok çalışmaktadır.

Dünya işçi sınıfı hareketinin konumunu güçlendirmeye ve yaygınlaştırmaya ve birliğini sağlamlaştırmaya yönelik önemli bir katkıyı SBKP Yirmiüçüncü Kongresi yapmıştır: SBKP MK Kongreye sunduğu raporunda işçi sınıfı hareketi içindeki çalışmalarını özetlerken şunları vurguladı: «Toplumsal gelişmenin bilimsel kuramıyla silahlanmış olan bilimsel sosyalizm» dünyada insanlığın tarihsel,ufuklarını açıkça görebilen tek politik harekettir. «Bilimsel sosyalist hareketin» 1957 ve 1960 Toplantılarında kardeş partilerle ortak olarak hazırlanan genel çizgisi, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizmin zaferini sağlayabilecek olan tek çizgidir. Tüm insanlığın çıkarlarıyla uyum içindedir. Son birkaç yıl içinde Komünist Partilerin çoğu bu temelde ulusal olduğu kadar uluslararası çıkarları ve sorunları tanımlayan yeni program belgeleri kabul etmişlerdir.

«Söz konusu dönemde SBKP MK'nin uluslararası çalışmaları, diğer Komünist ve İşçi Partileriyle birlik ve kardeşçe dayanışmayı güçlendirmek ve dünya komünist hareketinin genel çizgisinin uygulanması için onlarla birlikte çalışmak konusundaki değişmez istekle doludur.»⁽¹³⁾

Kongre kararları SBKP'nin Komünist ve İşçi Partileriyle kardeşçe dayanışmayı güçlendirmek ve dünya işçi sınıfı hareketinin genel çizgisini yürütmekte onlarla birlikte çalışmak konusundaki değişmez isteğini vurgulamıştır. Kongre dünya işçi sınıfı hareketi içinde hegemonyaya karşı tüm partiler arasında proleter enternasyonalizmi ilkelerine dayanan kardeşçe ilişkilerden yana bir açıklamada bulunmuş, sağ ve «sol» revizyonizme ve milliyetçiliğe karşı, marksizm-leninizmden her türlü sapmayı ortadan kaldırmayı temel alarak, bilimsel sosyalist saflarda birliğin sağlanması için tutarlı bir savaş vermenin gerekliliğine değindi.

SBKP dünyadaki hemen hemen tüm bilimsel sosyalist partilerle yakın ilişkiler sürdürmekte, delegasyonlarını kabul etmekte, kendi delegasyonlarını göndermekte, deneyim alışverişinde bulunmakta kardeş partilerle devrimci mücadelenin ve dünya işçi sınıfı hareketinin önemli sorularını dostça ve yoldaşça bir ortamda tartışmakta ve diğer partilerle birlikte emperyalizme ve onun politik ve ideolojik çarpıtmalarına karşı çıkmaktadır.

SBKP Komintern'in dünya işçi sınıfı hareketinin tarihi içindeki rolüne büyük değer vermektedir. SBKP Komintern'i diğer partilerle birlikte kurmuştur. Tüm evrelerdeki çalışmalarında en etkin biçimde yer almıştır ve bugün onun marksist-leninist kararlarına ve geleneklerine sadıktır.

SBKP MK'nin «Lenin Yüzyılı İçin Hazırlıklara İlişkin» Kararı şöyle diyordu: «Devrimci güçlerin birleştirilmesinde önemli bir rolü Lenin'in rehberlik ettiği Komintern oynamıştır. Lenin, kendine özgü tüm devrimci tutkusuyla dünya işçi hareketi içindeki oportünizm, maceracılık ve milliyetçiliğe karşı savaştı, ko-

münist partileri bunların devrim ve sosyalizmin amacı açısından taşıdıkları tehlikeye karşı uyardı.»

Dünya işçi sınıfı hareketi içindeki büyük bir olay, mücadelesinin zaferi Büyük Ekim Sosyalist Devriminin ellinci yıldönümüydü. Dünyanın bilimsel sosyalist partileri kutlamalarında ve kararlarında bu yıldönümünün tüm ilerici dünya için büyük bir olay olduğunu vurguladılar. Ekim Devrimi'nin zaferinden bu yana, geçen elli yıl Sovyet halkının yaşamında köklü değişiklikler getirmekle kalmamış, dünya tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu elli yıl insanlığın zihnini kurcalayan en önemli konuların tümüne verilen kuramsal ve pratik yanıtlara tanık olmuş ve çağın temel çelişkilerinin ilerici çözümlemesinin bir örneğini ortaya koymuştur.

Bu elli yıl SSCB'nin diğer sosyalist ülkeler tarafından da izlenerek, geleceğin sahibi olan bilimsel sosyalist bir uygarlığın temelini atmasına tanık olmuştur.

PROLETER ENTERNASYONALİZMİ GELENEKLERİ VE BİLİMSEL SOSYALİST SAFLARIN BİRLİĞİ İÇİN MÜCADELE

Proleter Enternasyonalizminin Gelişmesi

Sömürücülere karşı savaşta proleter dayanışma işçi sınıfı hareketinin en önemli devrimci geleneklerinden biridir.

Rusya halkının işçi sınıfı önderliğinde yürüttüğü Ekim Devrimi, işçi hareketinin uluslararası niteliğinin en büyük gösterilerinden biriydi.

Ekim Devrimi, modern işçi sınıfı hareketinin ortaya çıkışı ve dünya sosyalist devriminin daha da gelişmesi proleter enternasyonalizmin ideolojisini ve prati-

ğini yeni bir düzeye çıkardı, içeriğini zenginleştirdi ve gerçek politik rolünü bütününüyle artırdı. Uluslararası dayanışma, uluslararası proletaryanın devrimci mücadelesinde güçlü bir silahı haline geldi.

Dünyada ilk Sovyet devletinin ortaya çıkışı ve yeni sosyalist devletlerin ortaya çıkma olanakları kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi SSCB'nin sağlamlaşması ve gelecekteki sosyalist devletler arasındaki karşılıklı ilişkiler meselesini öne çıkardı. Bir yandan uluslararası işçi sınıfı Sovyet Cumhuriyeti'nin kişiliğinde devrimcileştirme çalışmaları için maddi bir temel buldu. Öte yandan Sovyet Cumhuriyeti ve diğer sosyalist ülkeler (daha ortaya çıkar çıkmaz) uluslararası gericiiliğin ortak saldırılarının hedefi oldu. Bu durum karşısında Komintern proleter enternasyonalizminin yeni bir özelliğini formüle etmişti: her partinin, her bilimsel sosyalistin hangisi olursa olsun bütün sosyalist devletlerin karşı-devrimci güçlere karşı mücadelesine güçlü bir destek sağlama görevini belirtti. Sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve dünya sosyalist devriminin gelişmesiyle bu özellik daha da önem kazandı. Bu ilkenin gerçekleştirilmesi sosyalizmin dünya sahnesindeki konumunun genişlemesi ve güçlenmesinde çok büyük bir rol oynadı.

Bilimsel sosyalist partilerin sağlamlaşması ve proletaryanın çeşitli ülkelerde yükselen devrimci saldırısı, militan proletaryanın farklı ulusal müfrezeleri arasındaki karşılıklı ilişkiler meselesini yeni bir biçimde ortaya çıkardı. Lenin ve onun düşünceleri uyarınca Komintern, proleter enternasyonalizminin yeni koşullarda işçi sınıfının ulusal müfrezeleri açısından devrimci inisiyatif ve bu inisiyatif diğer ülkelerin işçilerinin sağlayacağı mümkün olan en fazla desteği içerdiğini vurguladı. Lenin, proleter enternasyonalizmi «öncelik-

le herhangi bir ülkedeki proleter mücadelesinin çıkarlarının bu mücadelenin tüm dünya ölçeğindeki çıkarlarına bağlı kılınmasını ikinci olarak da burjuvaziye karşı zafere ulaşmakta olan bir ulusun, uluslararası sermayenin altedilmesi için en büyük ulusal özverilerde bulunabilmesi ve bunu istemesini gerektirir» demişti.⁽¹⁴⁾

Kapitalizmin genel bunalım çağında tarihsel gelişmenin önemli bir özelliği emperyalizme karşı devrimci harekete emekçilerin yeni bir grubunun -sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerdeki milyonlarca halk kitlelerinin- katılmış olmasıdır. Kurtuluş mücadelesinin yeni, geniş bir cephesi açılmıştır. Komintern kararları kapitalizmin ana ülkelerindeki işçi hareketi ve ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketi arasındaki ittifak ve yardımlaşmanın desteklenmesi konusunda bilimsel, kuramsal ve politik kanıtlar ortaya koymaktadır. Bu kararlar Komintern'e katılmak isteyen her partinin sömürgelerdeki kurtuluş hareketini sözle değil eylemle desteklemesi ve kendi ülkesinin emperyalistlerinin bu sömürgelerden çekilmesini talep etmesi gerektiğini özellikle vurgulamaktadır.

Devrimci hareketin gelişmesi ve Komintern'in kuramsal ve politik çalışmaları, bilimsel sosyalist partilerin politikalarında ulusal ve uluslararası unsurlar, proletaryanın kurtuluş mücadelesinde yurtsever ve sınıfsal unsurlar arasındaki karşılıklı ilişkinin diyalektliğini de zenginleştirmiştir. Bilindiği gibi sosyal-şovenistler yurtseverlik tasladılar ama proletaryanın sınıfsal ve ulusal çıkarlarına ihanet ettiler. Bilimsel sosyalist hareketin bazı önderleri bu resmî sahte-yurtseverliğe, yurtseverliğin rolünü ve önemini toptan yadsıyarak tepki gösterdiler. Lenin ve onun önderliğinde Komintern, işçi sınıfının tüm ezilen ve sömürülenlerin mer-

kezinde yer almakla, ulusal, toplumsal, ekonomik ve politik sorunların ilerici bir çözümünü için yılmadan çalışmakla hem sınıfsal görevini hem de ulusal, yurtsever ödevlerini yerine getirmekte olduğunu ısrarla açıkladılar. İşçi sınıfı ulusun ilerici geleneklerinin, kültürel zenginliğinin gerçek mirascısı ve izleyicisi ve savunucusudur. En yüce yurtseverlik görevi ulus içindeki sınıf karşıtlıklarının kaynaklarını- özel mülkiyet ve sömürücülerin politik iktidarını- ortadan kaldırarak ulusal gelişme için nitelik olarak yeni koşullar yaratmaktır.

Enternasyonalistler en iyi yurtseverlerdir - Komintern'in bu konudaki temel tavrı buydu. Komintern'in çalışmaları sayesinde bilimsel sosyalistler enternasyonalizm ve tutarlı yurtseverliğin gereği gibi bütünleştirilmesinin, ulusal ve uluslararası görevlerin uygun bir ilişkisinin kurulmasının proleter mücadelesinin başarısı için zorunlu koşullar olduğunu anladılar. Sosyalizm amacı için yeni politik ve ahlâki kaynaklar bulup harekete geçirdiler, işçi sınıfı için yeni müttefikler sağladılar.

Bilimsel sosyalist hareket sürekli olarak gelişen ve derinleşen enternasyonalizm bayrağı altında daha üst bir ideolojik, kuramsal ve politik düzeye ulaştı. Dünya özgürlük mücadelesinin çeşitli akımları ve ulusal grupları tek bir beden haline geldi ve uluslararası sermayeye karşı bir saldırı başlatıldı. Proleter enternasyonalizmi bayrağı altında Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruldu, faşizme karşı büyük bir zafer kazanıldı, emperyalizmin zincirinde yeni, büyük kopmalar ortaya çıktı ve üç kıtaya yayılan bir dünya sosyalist sistemi oluşturuldu. Proleter enternasyonalizmi bayrağı altında şimdi dünya sosyalizminin güçleri ve dev-

rimci hareketin tüm akımlarıyla tekelci burjuvazi arasında büyük bir çatışma olmaktadır.

Günümüzün dünya bilimsel sosyalist hareketi Marx, Engels ve Lenin'in yapıtlarında doğruluğunu kanıtlayan, Birinci Enternasyonal'in çalışmalarına kök salan, çalışmalarının en iyi döneminde İkinci Enternasyonal tarafından sürdürülen ve Komintern'in teori ve pratiğiyle yeni bir düzeye yükseltilen proleter dayanışmasının büyük geleneklerinin izleyicisi ve sürdürücüsü olarak davranmaktadır. Bütün bu dönemler boyunca proleter enternasyonalizmi ideolojisi egemen burjuvazinin ve işçi hareketi içindeki oportünist hiziplerin azgın saldırılarına hedef oldu. Enternasyonalizm ilkeleri bugünün koşullarında zorlu sınavlardan geçmekte, hem reformistler, hem de bilimsel sosyalist hareket içindeki reformist ve milliyetçi unsurların baskısıyla karşılaşmaktadır. Ancak proleter dayanışması devrimci hareketin düşmanlarının bu saldırılarına kararlılıkla karşı koymakta ve bilimsel sosyalistlerin saf- larındaki bölücü çatışmalarla başarıyla uğraşmaktadır.

Bilimsel sosyalist partiler toplu kararları ve programa ilişkin belgelerinde çağımız koşullarında proleter enternasyonalizminin en önemli özellikleri olarak değerlendirilen aşağıdaki ilkeleri ortaya koymaktadırlar:

— Uluslararası sermayeye karşı, tüm gerici güçlere karşı, barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için verdiği mücadelede işçi sınıfının tüm ulusal müfrezeleri arasında dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma;

— Her sosyalist ülkede yeni toplumsal sistemin konumunu güçlendirmek, sosyalizmin dünya sahnesindeki etkisini genişletmek ve saygınlığını, çekiciliğini artırmak için en fazla çabanın gösterilmesi;

— Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının her müfrezesinin ülkesi içindeki devrimci güçler ve tüm demokratik güçlerin konumunu güçlendirmek ve işçi ve demokratik hareketin giderek artan gücünü tekelci burjuvazinin ulusal ve uluslararası konumunu zayıflatmak, saldırgan ve gerici çalışmalarını engellemek ve emperyalizmin zincirinden yeni halkalar koparmayı örgütlemek için en fazla çabanın gösterilmesi;

— Tüm bilimsel sosyalist partilerin dünya sosyalist sistemini güçlendirmeye yardım ederek, dünya devrimci hareketinin belirleyici unsuru olarak görerek, sosyalist ülkelerin bilimsel sosyalist partileri arasındaki farklılıkları, hızla ortadan kaldıracak ve anti-emperyalist mücadelede dünya sosyalizminin bütünü açısından eylem birliğini sağlayacak bir ulusal ve uluslararası politika izlemeleri;

— Devrimci hareketin dünya akımları arasında -dünya sosyalist sistemi uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketleri- anti-emperyalist, anti-tekelci, sosyalist hedeflere varmada en farklı biçimlerde her anlamda karşılıklı yardımlaşmanın sağlanması (gerçekten uluslararası bir nitelik kazanmış olan bu karşılıklı yardımın çarpıcı bir göstergesi, bilimsel sosyalist partilerin ve dünya işçileri ve demokratik hareketin Vietnam'daki ABD saldırganlığına karşı savaşıdır);

— Dayanışma ve hem ulusal sınırlar içinde hem de uluslararası ölçekte uygun eylemle barış amacının etkin olarak savunulması;

— Parti üyelerinin, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin halklar arasında dostluk, ulusların ve ırkların eşitliği ruhuyla ve türlü şovenizm gösterisine, diğer halklara saygısızlığın tüm biçimlerine karşı hoşgörüsüz olarak eğitilmesi; işçi ve demokratik hareketi bölen, onu başlıca gücünden -dünya emperyalist güçleri karşısın-

da eylem birliği - yoksun bırakan tüm hegemonyacı, üstün-ulus eğilimlerine ve gerici milliyetçiliğe karşı kararlı bir mücadele;

— Uluslararası işçi sınıfının tutarlı olarak savunulması ve birliğinin güçlendirilmesi, bölünme, farklılıkların üstesinden gelmeyi, dünya emperyalizmine karşı mücadelede tüm ulusal marksist-leninist müfrezelerin eylem birliğini sağlamayı, tüm kardeş partilerin bağımsızlığının ve eşitliğinin sıkı sıkıya gözetilmesiyle büyük sosyalist ideallere ulaşmayı amaçlayan etkin bir politika;

— Marksist-leninist kuramın bütünlüğü ve arılığının savunulması, dünya devrimci sürecinin çağdaş koşullardaki gelişmesinin ortak eğilimlerinin daha kapsamlı bir çözümlemesi için tüm partilerin ortak çabalarıyla yaratıcı bir biçimde gelişmesi, her ülkede işçi sınıfının devrimci dönüşüm çalışmalarının somut tarihsel özelliklerinin gözönüne alınması;

— Dünya işçi sınıfı hareketinin ortak olarak belirlenmiş genel çizgisine uyulması ve bu çizgiden hem sağ-oportünist kuram ve uygulamanın hem de sol aşırılık, sekterlik ve maceracı taktikler yönündeki sapmaları tümüyle altetmek için ısrarlı ve sabırlı çaba gösterilmesi;

Proleter enternasyonalizmi ilkelerine tutarlılıkla bağlı kalmak işçi sınıfı hareketine yeni tarihsel bakış açıları sağlar, birliğini güçlendirir, artan gücünün ve dönüştürücü etkisinin kaynağı olur ve sosyalizm ideallerinin tüm dünyadaki zaferine yol açar.

*Bilimsel Sosyalist Safların
Birliği İçin
Mücadele*

Komintern ve bölümlerinin kurulması, gelişmesi

her türlü oportünist hiziplere, eğilimlere, gruplara ve akımlara karşı yoğun bir mücadele içinde gerçekleşti. Marksist-leninistler işçi sınıfı hareketinin birliğini ve devrimci ilkelerini, bilimsel temellerinin arılığını ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine olan bağlılığını savundular ve reformistlerin, merkezciilerin, anarko-sendikalistlerin, troçkistlerin, revizyonistlerin, sağ oportünistlerin, küçük-burjuva devrimciliği ve sol maceracılığın savunucularının, sekterlerin ve diğer tutarsız, kararsız unsurların saldırılarını püskürttüler.

İçinde bulunulan çağda işçi sınıfı hareketinin birliğini ve marksist-leninist kuramın arılığını ve yaratıcı gelişmesini sağlamanın yolları ve araçları meselesi çok daha büyük bir ivedilik ve politik önem kazanmıştır.

Bir yandan her türlü merkezileşmiş yönetim ve bilimsel sosyalist partilerin kuramsal ve pratik çalışmaları üzerinde merkezi etkiler tarihe karışmıştır. Strateji ve taktiklerin belirlenmesi, politikasının izlenmesinde partinin özerkliği ilkesi işçi sınıfı hareketi içine iyice yerleşmiştir ve tutarlılıkla sürdürülmektedir.

Öte yandan, işçi sınıfı hareketinin hızlı gelişimi, daha önce ezilen ülkeler arasında olan ülkelere devrimci mücadeleye geniş halk kitlelerinin, emekçilerin proleter olmayan tabakalarının katılmasıyla sosyal gelişmenin itici güçlerinin genişlemesi ve kol emekçisi olmayan geniş bir emekçiler kitlesinin proletaryanın saflarını genişletmesi sosyalizme geçişin karşı konulmaz sürecine destek sağlamakla birlikte bunlar olumsuz yanlar da taşır işçi sınıfı hareketine yabancı olan özellikler, harekete katılmıştır. Proleter olmayan ideolojik öğeler, ideolojik ve politik kaypaklık, revizyonist kararsızlıklar, devrimci sabırsızlık, uluslararası özdisiplinden hoşnutsuz olmak, uluslararası görevin ihma-

li ve her türlü milliyetçi eğilimlere uygun bir zemin vardır.

Lenin «geri ya da, yavaş gelişen ekonomik ilişkiler, sürekli olarak işçi hareketinin genel olarak burjuva dünya görüşünün özel olarak da burjuva-demokratik dünya görüşünün tüm geleneklerinden kararlı bir biçimde kopamadıklarından marksizmin sadece bazı yanlarını, yeni dünya görüşünün sadece belli parçalarını ya da tek tek sloganları ve talepleri özümseyen destekçilerinin ortaya çıkmasına yol açar» diye yazmıştı.⁽¹⁵⁾

Aslında işçi sınıfı hareketi proleter olmayan ideolojiler ve politikaların dehşetli baskılarına uğramaktadır. Bu ideoloji ve politikaların, marksizm-leninizme yabancı olan en yoğun ifadeleri, şovenizme dönüşme eğilimi taşıyan ve sağ ve «sol» oportünizmi besleyen kendini beğenmiş gerici milliyetçiliktir.

Kurtuluş mücadelesinin gelişimi beraberinde anti-emperyalist anlamda ilerici bir rol oynayan milliyetçiliğin de büyümesini getirmiştir. Ancak işçi sınıfı hareketine ve sosyalizm dünyasına proleter enternasyonalizmine bir meydan okuma olarak sokulan milliyetçilik olumsuz bir rol oynamakta, hem ulusa hem de sosyalizmin ortak amacına zarar vermektedir. Kurtuluş ve reform güçlerini zayıflatmakta, sosyal gelişmeyi engellemektedir.

Lenin, «Milliyetçilik tavrını benimsemiş biri doğallıkla kendi ulusunun, kendi ulusal işçi sınıfı hareketinin çevresine bir Çin Seddi çekme isteği taşır, bunun her kentte, her küçük kasaba ve köyde ayrı ayrı setler çekme anlamına gelmesinden bile utanç duymaz, bölme ve üyelikten çıkarma taktikleriyle tüm ulusların, tüm ırkların, tüm dillerin proleterlerinin toparlanması ve

birliğine yönelik büyük çağrışı sıfıra indirmekte olmasından bile utanç duymaz.» diye yazmıştı.⁽¹⁶⁾

Sonuç olarak, işçi sınıfı hareketi içindeki milliyetçi ayrılığın, farklılıkların dünya kapitalizmi ve dünya sosyalizmi arasındaki yoğun bir çatışma durumunda özellikle tehlikeli bir hale geldiğini söylemek gerekir. Emperyalist gericilik, tarihsel gelişimi kendi yararına tersine çevirmeye çalışmaktadır ve işçi sınıfı hareketi içinde milliyetçi tavırların varlığı, içindeki bölünme ve sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde karşıtlıklar ve güçlükler tekelci-burjuvaziye maceracı karşı saldırılarda bulunmak için bir dürtü sağlamaktadır. Bu nedenle milliyetçiliğe karşı, revizyonizme ve küçük-burjuva devrimciliğine ve solcu aşırılıklara karşı, marksizm-leninizme bağlılık için, proleter enternasyonalizmi ilkelerine tutarlı bir biçimde bağlılık için mücadele etmek programatik ortaya konduğu gibi her marksist-leninist partinin, her enternasyonalist devrimcinin başlıca görevidir.

Son çeyrek asır içinde bilimsel sosyalist partiler sık sık revizyonizm tehlikesiyle yüz yüze gelmişlerdir. Revizyonistler aslında, marksizm-leninizmin uluslararası niteliğini reddederler ve devrimci kuramı yaratıcı olarak geliştirme ve yeni olgu ve olayların genelleştirilmesi maskesi altında devrimin gelişmesini, sosyalizmin kurulmasını ve sosyalist yaşamın örgütlenmesini yöneten ortak nesnel yasalara ilişkin öğretiyi kısırlaştırma çabası içinde varolan güçlüklerden ve öznel hatalardan yararlanırlar. Revizyonistler kapitalizmden sosyalizme geçişin genel kuramı karşısında mutlak bir değer yükledikleri özgül ulusal özellikleri abartırlar. Böylece çeşitli «ulusal sosyalizm» fikirlerinin çığırtnıklığı ve yeni sosyalizm «modelleri» iddiasındaki propaganda hem biriktirilmiş deneyimi hem de

marksist-leninist öğretiyi gözardı eder. Ancak acımasız pratik, sosyalist toplumun özünün marksist-leninist anlayışından uzaklaşmaya yönelik her girişimin korkunç politik ve ekonomik yenilgileri davet ettiğini ve burjuvazinin daha etkin baskısına geniş olanak tanıdığını tekrar tekrar kanıtlamaktadır.

Dünya işçi sınıfı hareketinin birliğine ağır bir darbeyi anti-leninist durumlara düşen ve uluslararası planda ve dünya işçi sınıfı hareketinde sol maceracı bir büyük-güç şovenizm politikası izleyen Mao Tse-tung grubu indirmiştir.

Mao Tse-tung ve grubunun oportünist yozlaşması mantıksal bir evrimleşme ve Komintern'in bir zamanlar mücadele ettiği hatalı politik ve kuramsal görüşlerinin son noktaya varmasıdır.

Mao Tse-tung ve grubunun uluslararası işçi sınıfı hareketinin genel çizgisine ilişkin bakış açısı bilimsel sosyalist partilerin deklerasyon ve kararlarda öne sürülen politikası, stratejisi ve taktikleri konusundaki en önemli sorunlarda marksist-leninist görüşün bir revizyonudur.

Maoistler dünya işçi sınıfı hareketini bölmeyi amaçlayan azgın bir kampanya başlatmışlardır ve amaçlarına ulaşmak için her aracı kullanmakta tereddüt etmemektedirler. Diğer bilimsel sosyalist partiler üzerinde egemenlik kurmaya ve onları bölmeye çalışmaktadırlar. Maoistler her türlü döneği, kariyeristi ve partilerden ihraç edilmiş olan kişileri toparlamaya başlamışlardır. Çin Komünist Partisi'nin himayesinde, cömertçe finanse edilen ve maoist edebiyatı etkin bir biçimde yayınlayıp yaygınlaştıran sözüm ona «marksist-leninist parti ve gruplar» kurulmuş ve Mao grubu herşeyden önce kapitalist ülkelerin en güçlü bilimsel sosyalist partilerini zayıflatmaya çalışmıştır.

Maoistler emekçilerin uluslararası kitle örgütleri arasında- işçi sendikaları, gençlik, öğrenci, kadın, yazar örgütleri vb.- benzeri yoğunlukta bölücülük çalışmalarını başlatmışlardır.

Mao Tse-tung «dünya kırımın» «dünya kentine» karşı haçlı seferi düşüncesini devrim kuramında yeni bir buluş olarak öne sürerken onu denetlemek ve kendi büyük-güç hegemonyacı hedeflerinin gerçekleşmesinde yararlanmak üzere ulusal kurtuluş hareketini sosyalist ülkelerden ve uluslararası işçi sınıfından ayırmaya çalışmaktadır.

Mao'nun kendi denetimi altındaki gruplara dayattığı çok tehlikeli maceracı politikası şimdiden birkaç yenilgiye yol açmıştır.

Maoistler işçi sınıfı hareketini ve dünya sosyalist sistemini bölme politikalarını sürdürmekle aslında emperyalistlerin ekmeğine yağ sürmekte, onların askeri maceralarını, herşeyden önce Vietnam'daki yağmacı savaşlarını körüklemektedirler.

Mao Tse-tung'un izlediği bölücü politika işçi sınıfı hareketini zayıflatmaktadır. Bu nedenle işçi sınıfı hareketinin birliği ve uluslararası dayanışma için mücadele etmek bütün bilimsel sosyalistlerin en başta gelen ve en önemli görevidir.

Komünist ve İşçi Partilerinin Kararı «Dünya komünist hareketinin birliği marksizm-leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine dayanılarak kararlı bir biçimde savunulması ve bu birliği bozabilecek her türlü eylemin önlenmesi, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve barış mücadelesinin zaferi için, sosyalist devrimin ve sosyalizm, komünizmin kurulması görevlerinin başarıyla yerine getirilmesi için zorunlu bir koşuldur.» diye özellikle vurgulamaktadır.⁽¹⁷⁾

Dünya gelişiminin geleceği, sosyalizm ve kapita-

lizm arasındaki mücadelenin acil, hatta ayrıntılı ufukları dünya sahnesinde herşeyden çok dünya işçi sınıfı hareketinin birliğine, tüm devrimci güçlerin uluslararası dayanışmasına bağlıdır.

Yılların zengin deneyimi dünya işçi sınıfı hareketindeki egemen eğiliminin birliğe yönelik bir eğilim, proleter enternasyonalizmine yönelik bir eğilim olduğunu göstermektedir.

Bu eğilim ne düz bir çizgi üzerinde hareket eder ne de mekanik olarak gelişir. İşçi sınıfı hareketi içinde, proleter olmayan unsurların etkisiyle dönemsel olarak ortaya çıkan çeşitli zararlı, oportünist gruplar ısrarlı girişimlerine karşın kalıcı olmayan niteliktedirler. Birliğe dönük çalışmaların altında yatan nesnel etmenlerin önemi, mücadelenin her yeni evresinde artmaktadır. Nesnel olanaklar tutarlı devrimci, marksist-leninist güçlerin etkin çabalarıyla gerçekleştirilmektedir.

İşçi sınıfı hareketinin birliği toplumun devrimci dönüşümünün nesnel bir zorunluluğu ve güçlü bir tarihsel aracı, sosyal gelişmenin etkin bir hızlandırıcısı, anti-emperyalist mücadelenin bütününe başarısı için, gelişmekte olan ülkelerde barışın korunması, sosyal gelişmenin ve ekonomik zenginliğin sağlanması için, sosyalizmin dünya ölçüsünde zaferi için belirleyici bir koşuldur. Toplumun tüm ilerici tabakalarının tüm demokratik partilerin ve örgütlerin, savaş tehlikesine, faşizme ve gericiliğin diğer biçimlerine karşı savaşılan herkesin dünya bilimsel sosyalist hareketinin birliğinin güçlendirilmesinden çıkarı vardır.

Komünist ve İşçi Partilerinin 1960 Toplantısı Deklerasyonunun işaret ettiği gibi uluslararası bilimsel sosyalist hareketin birliğinin sürekli olarak güçlendirilmesi her marksist-leninist partinin en yüce uluslararası

sı görevidir. Büyük olsun küçük olsun, iktidarda olsun olmasın, her bilimsel sosyalist parti dünya devriminin ufukları, dünya işçi sınıfı hareketinin birliği konusunda büyük tarihsel sorumluluklar taşır.

Bilimsel sosyalist safların birliği için mücadele sırasında partilerarası ilişkilerin ilkeleri oluşturulmuş ve sürekli olarak geliştirilmiştir. Bu ilkeler, bilimsel sosyalist partilere artan bir bağımsızlık, daha büyük bir uluslararası rol ve uluslararası sorumluluk vermektedir.

Bu ilkelerin temel özelliği işçi sınıfı hareketinin uluslararası özünü her bilimsel sosyalist partinin çalışmalarının özgül ulusal özellikleri arasındaki karşılıklı bağımlılığın diyalektiğidir. Ve bu diyalektik en önemlilerine aşağıda yer verilen bazı sonuçlarda ifadesini bulur:

(a) Proleter enternasyonalizmi ilkelerine tutarlı bir bağlılık, tüm çalışmalarda ulusal ve uluslararası unsurların organik birleşimi;

(b) Ulusal koşullara, sosyalizm amacına ve uluslararası yükümlülöklere uygun ilkeli bir politika oluşturma yeteneği;

(c) İktidarda olup olmadığına, büyük ya da küçük oluşuna, legal ya da illegal oluşuna bakılmaksızın her partinin kendi politikasını belirlemedeki özerkliği;

(d) Herhangi bir bilimsel sosyalist partinin, bir başkasının içişlerine karışmaması;

(e) Devrimci inisiyatif gösterme konusunda eşit fırsatlar ve dünya devrimci hareketinin kaderi konusunda eşit devrimci sorumluluk da dahil her partinin sosyo-politik çalışmaların tüm alanlarında eşitliği;

(f) Devrimci görevleri yerine getirmede karşılıklı politik, örgütsel ve kuramsal yardım, kapsamlı ve

içtenlikli bir deney alışverişine dayanan karşılıklı zenginleştirme; emperyalizme karşı, onun saldırgan politikasına ve anti-sosyalist güçlere karşı mücadelede karşılıklı yardımlaşma;

(g) Dünya politikasının en önemli konularında ortak kararlar; anti-emperyalist mücadelenin tüm sorunlarında kollektiflik ve bu ortak kararların yürütülmesinde gönüllü sorumluluk;

(h) Dünya bilimsel sosyalist hareketinin kaderi, dünya devrimci sürecinin başarısı için tarihsel sorumluluğun ve uluslararası özdisiplinin her marksist-leninist partinin ulusal bağımsızlığıyla birleştirilmesi;

(ı) Kendini soyutlamanın ve ayrılığın herhangi bir biçimiyle uzlaşmaz olan ve tüm gerici milliyetçi görüşlere karşı kararlı bir mücadeleyi içeren uluslararası dayanışma ve tutarlı proleter enternasyonalizmi.

Bu ilkeler dünya bilimsel sosyalist hareketinin birliğine gösterilen büyük duyarlılığı açıkça yansıtmaktadır. Bunlar bölücü çalışmalara ve politik ayrılıkçılara yöneltilmiştir. Özgül ulusal özelliklere tam bir boyut ve ulusal özanlatımlara en büyük olanaklar sağlamakla birlikte proleter enternasyonalizmi ruhuyla doludur.

Doğalarının gereği enternasyonalist olan bilimsel sosyalist partiler her zaman deneyim kazanmaya ve eylemlerini eşgüdümlemeye yaşamsal bir gereksinim duymuşlardır. Çok uluslu bölgesel toplantılar ulusal devrimci müfrezeler arasındaki uluslararası dayanışmayı güçlendirme, dünya bilimsel sosyalist hareketini birleştirme ve kardeş partilerin eylemlerini eşgüdümleme konusunda büyük bir rol oynamıştır.

İşçi sınıfı hareketinin tarihinde önemli bir kilometre taşı Nisan 1967'de Karlovy Vury'de (Çekoslovakya)

yapılan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı olmuştur.

Bu konferansa katılan partiler farklı toplumsal sistemlere sahip olan devletler arasında barış içinde bir arada yaşama ilkelerini temel alan bir toplu güvenlik sisteminin yaratılmasına yönelik bir programı birlikte hazırlamış ve kamuoyunun değerlendirmesine sunmuştur. Bu program şunları içermektedir: Varolan Avrupa sınırlarının dokunulmazlığı; iki egemen ve eşit Alman devletinin- DAC ve FAC- tanınması; FDC'nin herhangi bir biçimde nükleer silahlara sahip olmaması; Münih Paktının imzalandığı andan başlayarak geçersiz ilan edilmesi; tüm Avrupa devletlerinin karşılıklı ilişkilerinde zor kullanımı ve birbirlerinin iç ilişkilerine karışılmasının reddi ve tüm tartışmalı sorunların barışçıl yollardan çözümlenmesi için varılacak bir anlaşmanın hazırlaması ve imzalanması, FAC'de demokrasinin savunulması ve geliştirilmesinin tarihsel gerekliliği; Avrupa'nın sosyalist ve kapitalist ülkeleri arasındaki ekonomik ilişkilerde yapay olarak yaratılmış olan engellerin kaldırılması; silahsızlanma konusunda bazı önlemler alınması ve askeri bloklardan arınmış bir Avrupa yaratılması. Delegeler, Avrupa'da güvenlik ve barışçıl işbirliği konusunda bir Avrupa devletleri konferansı toplama ve bir tüm Avrupa parlamentoları temsilcileri konferansını düzenleme önerisini desteklemişlerdir.

Konferans kararlarının her bilimsel sosyalist partinin barış ve sosyalizmin kaderi konusundaki tarihsel sorumluluğu düşüncesinin kolektif bir formülasyonunu içermesi dikkat çekicidir.

Konferans belgesi «Komünist partilerin her biri mücadeleyi yürütmek zorunda olduğu özgül koşullar altında, politikasından ülkesinin işçi sınıfı ve halkına

karşı sorumludur. Aynı zamanda her parti barışın korunması ve uluslar arasında çağımızın gereklerine uygun yeni ilişkilerin oluşturulması konusundaki uluslararası sorumluluğunun bilincindedir.

«Bu sorumluluk duygusu bizden, Avrupa komünist partilerinden, bu sorunları ele alırken güçlerimizi birleştirmemizi talep eder. Avrupa'da ve tüm dünyada komünist ve işçi partileri arasındaki birlik ve dayanışma ne denli güçlü olursa, mücadelemiz de o denli başarılı olacaktır.»⁽¹⁸⁾

İşçi sınıfı hareketinin birliğini sağlama çabaları son zamanlarda oldukça hızlandırılmıştır. Bildiğimiz gibi emperyalizm artık bilimsel sosyalizme karşı ideolojik meydan okumasını yoğunlaştırmakta, sosyalist ülkeleri ve bilimsel sosyalist partilerin birliğini bozma çabalarını artırmakta ve bu amaçla her türlü milliyetçi unsuru kullanmaktadır. Bu koşullar altında emperyalizme karşı savaşanların tümünün birliği ve herşeyden önce bilimsel sosyalistler arasındaki birlik sorunu çok büyük önem kazanmaktadır. Bilimsel sosyalist hareket içindeki tüm bölücü çalışmalar ve saflardaki birliğin bozulması gericilik için gerçek bir tanrı lütfudur.

Bilimsel sosyalist safların birliği ve savaşma yeterlilikleri marksizm-leninizmden türlü çeşitli sapmalarla da-revizyonizm belirtileri, sol aşırılık ve milliyetçilik-zayıflatılmaktadır. Tutarlı marksist-leninistler tüm bu sapmalara karşı uzlaşmaz bir mücadele vermekte ve işçi sınıfı hareketinin genel çizgisini, devrimci proletaryanın denenmiş ve sınanmış doktrini olan marksizm-leninizmin arılığını kararlılıkla savunmaktadırlar. Son yıllarda anti-emperyalizm ortak temelinde bilimsel sosyalist safların birliğine yönelik çabalar daha da güçlenmiştir.

Bu amaçla dünyanın bilimsel sosyalist partileri 1969'da Moskova'da yapılan yeni bir uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı hazırlama konusunda çok çalışmışlardır.

Bu Toplantının önemli bir tarihsel kazanımı delegelerin ortak çabalarıyla, toplumsal gelişmenin şimdiki evresinde dünya işçi sınıfı hareketinin politik çizgisi ve en önemli görevlerinin belirlenmesi olmuştur. Toplantı malzemeleri içinde bulunulan dönemde tüm devrimci ve demokratik hareketin, ona, belirleyici ve öncelikli görevinin emperyalizme karşı etkin bir mücadele başlatmak olduğu vurgulanmış; bu mücadele programının ana hatları belirlenmiştir. Toplantı belgeleri dünyadaki çağdaş sosyo-politik durumun emperyalizme karşı mücadelenin yeni bir düzeye yükseltilmesine, yapılacak saldırının kesin bir üstünlük kazanmak üzere hızlandırılmasına ve saldırganlık ve savaş politikasının yenilmesine olanak verdiğini belirtmektedir. Toplantı anti-emperyalist mücadelede zaferi belirleyen koşulun tüm anti-emperyalist güçlerin birliği herşeyden önce komünist ve işçi partilerinin birliği olduğunu belirtmiştir. Toplantı, «Emperyalizme Karşı Mücadelenin Şimdiki Evresinde Görevler ve Komünist ve İşçi Partileri ve Tüm Anti-Emperyalist Güçlerin Birleşik Eylemi» konusunda bir Ana Belge; «Vladimir İlyiç Lenin'in Yüzüncü Doğum Yılı» adlı bir Söylev; «Vietnam'a Bağımsızlık, Özgürlük ve Barış» başlıklı bir Çağrı; ve Barışın Savunulması için bir çağrı vb. kabul etmiştir.

Toplantı dünya işçi sınıfı hareketinin marksizmlenin ilkelerinde birliğinin güçlenmesi için atılmış büyük bir adım olmuştur. Toplantı belgeleri, dünya bilimsel sosyalist hareketinin birliğinin farklı biçimlerini ve içeriğinin sürekli olarak zenginleştirilişini yansıtmaktadır. Bilimsel sosyalistlerin birliği, tarihin zo-

runlu kıldığı bir koşuldur. Bilimsel sosyalistlerin birliğini gerektiren, işçi sınıfının çıkarları, tüm insanlığın çıkarlarıdır. Eğer tüm halklara mutlu bir gelecek sağlanacaksa bu birlik zorunludur.

Bilimsel sosyalist safların marksizm-leninizm ilkelerini temel alan birliği düşünceyi büyük bir canlılık kaynağıdır, bilimsel sosyalist ve işçi partilerinin kolektif çabalarıyla gittikçe güç kazanmaktadır.

GİRİŞ

- (1) Karl Marx-Frederick Engels, *Seçme Eserler* (üç cilt), c. II, Moskova, 1969, s. 17.
- (2) *Birinci Enternasyonal Genel Konseyi 1864-1866, Tutanaklar*, s. 341.
- (3) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 29, s. 306.
- (4) *a.g.e.*, s. 307
- (5) *a.g.e.*, s. 306.

BÖLÜM: I

- (1) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 21, s. 11.
- (2) *a.g.e.*, s. 257.
- (3) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 21, s. 40-41.
- (4) E. David, *Lie Sozialdemokratie im Weltkrieg*, Berlin, 1915, s. 172.
- (5) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 21, s. 182.-
- (6) K. Kautsky, *Die Internationalität und der Krieg*, Berlin, 1915, s. 40.
- (7) *Die Internationale*, sayı 1, Nisan 1915, s. 8.
- (8) V.İ. Lenin *Toplu Eserler*, c. 21, s. 279.
- (9) *a.g.e.*, s. 293.
- (10) *a.g.e.*, s. 33-34
- (11) *a.g.e.*, s. 390.
- (12) *a.g.e.*, c. 43, s. 489.
- (13) Giovanni Germanetto, *Le Memorie di un Barbiere*, Roma, 1949, s. 84

- (14) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 35, s. 211.
- (15) *a.g.e.*, c. 23, s. 230-31.
- (16) M.P.A. M.L.E. (Merkezi Parti Arşivleri, Marksizm-Leninizm Enstitüsü), 2/1/4050.
- (17) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 23, s. 83.
- (18) *a.g.e.*, c. 24, s. 82.
- (19) *Sedmaya (Aprelskaya) Vserossiiskaya Konferentsiya RSDRP (b). Protokoly* (RSDİP (B)'nin Yedinci (Nisan) Tüm Rusya Kongresi. Tutanaklar) Moskova, 1958, s. 228-33, 253-55.
- (20) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 43, s. 635.
- (21) *a.g.e.*
- (22) *a.g.e.*, c. 35, s. 321.
- (23) *a.g.e.*, s. 322.
- (24) *a.g.e.*, c. 31, s. 392.
- (25) *a.g.e.*, s. 133.
- (26) *a.g.e.*, c. 28, s. 85.
- (27) Gustav Noske, *Von Kiel bis Kapp*, Berlin, 1920, s. 68.
- (28) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 400.
- (29) Bkz. K. Kautsky, *Die Diktatur des Proletariats*, Viyana, 1918, s. 20, 60.
- (30) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 28, s. 256.
- (31) *a.g.e.*, s. 243.
- (32) *a.g.e.*, s. 292.
- (33) *a.g.e.*, s. 293.
- (34) *a.g.e.*, s. 292-293.
- (35) *a.g.e.*, s. 113.
- (36) *a.g.e.*, c. 32, s. 513.
- (37) F. Fisher'den alınmıştır, *Kak zhil i borolsya Karl Liebknecht* (Karl Liebknecht Nasıl Yaşadı ve Savaştı), Moskova-Leningrad, 1931, s. 56.
- (38) *Pravda*, 12 Şubat (30 Ocak), 1918.
- (39) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 42, s. 120.
- (40) *a.g.e.*, c. 29, s. 502.
- (41) *İşçi Önderi*, 14 Ağustos, 1919, s. 5.
- (42) *Komünist Enternasyonal* (Komintern Yürütme Kurulu Organı), No: 1, 1919, s. 29.
- (43) *a.g.e.*, s. 51.
- (44) *a.g.e.*, s. 52.
- (45) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 28, s. 463.
- (46) *a.g.e.*, s. 464.

- (47) *a.g.e.*, s. 466.
- (48) *a.g.e.*, s. 475.
- (49) *a.g.e.*, s. 473.
- (50) *a.g.e.*, s. 474.
- (51) *Pervy Kongress Komintern* (Komintern'in Birinci Kongresi). s. 118-19.
- (52) *Der I. Kongress der Kommunistischen Internationale. Protokoll der Verhandlungen in Moskau vom 2. bis zum 19. März 1919* Petrograd, 1920, s. 151.
- (53) *a.g.e.*, s. 220
- (54) *Komünist Enternasyonal*, No: 1, 1919, s. 68.
- (55) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 28, s. 426.
- (56) *a.g.e.*, s. 478.
- (57) *a.g.e.*, c. 29, s. 307.
- (58) *a.g.e.*, s. 391.
- (59) *a.g.e.*, c. 31, s. 207.
- (60) *a.g.e.*, s. 250.
- (61) *a.g.e.*, s. 309.
- (62) *Komünist Enternasyonal*, No: 11-12, 1920, Petrograd, s. 2507.
- (63) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 93.
- (64) *a.g.e.*, c. 30, s. 417.
- (65) *a.g.e.*, c. 31, s. 32.
- (66) *a.g.e.*, c. 31, s. 81.
- (67) *a.g.e.*, s. 92.
- (68) *a.g.e.*, c. 23, s. 69-70.
- (69) *a.g.e.*, c. 31, s. 44.
- (70) *a.g.e.*, s. 23.
- (71) *a.g.e.*, s. 93.
- (72) *a.g.e.*, s. 61.
- (73) K. Marx-F. Engels, *Toplu Eserler*, (Rusça) c. 18, s. 510-17'ye bakınız.
- (74) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 30, s. 492.
- (75) *Komünist Enternasyonal*, No: 10-12, 1937, s. 1255.
- (76) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 209.
- (77) *a.g.e.*, c. 31, s. 231.
- (78) *a.g.e.*, s. 227.
- (79) *a.g.e.*,
- (80) *Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi, Tutanaklar*, Moskova 1920, s. 523-24.
- (81) *a.g.e.*, s. 536.

- (82) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 250-257.
- (83) *a.g.e.*, s. 153.
- (84) *a.g.e.*, s. 158.
- (85) *a.g.e.*, s. 160.
- (86) *Komünist Enternasyonal'in...* *a.g.e.*, s. 355.
- (87) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 241.
- (88) *a.g.e.*, s. 241.
- (89) *Vestnik 2-go Kongressa Kommunisticheskogo Internatsionala*, No: 1, 27 Temmuz 1920.
- (90) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 149.
- (91) *a.g.e.*, c. 42, s. 361.
- (92) *Komünist Enternasyonal...* *a.g.e.*, s. 575.
- (93) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 30, s. 162.
- (94) *Komünist Enternasyonal...* *a.g.e.*, s. 154.
- (95) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 242.
- (96) *Komünist Enternasyonal...* *a.g.e.*, s. 573.
- (97) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 244.
- (98) M.P.A., M.L.E., 2/1/14423/7.
- (99) *Komünist Enternasyonal...* *a.g.e.*, s. 511.
- (100) *a.g.e.*, s. 513.
- (101) *Dünyanın Gözüyle*, Moskova 1970, s. 187.
- (102) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 330.
- (103) *a.g.e.*, s. 269.

BÖLÜM: II

- (1) *Jahrbuch für Wirtschaft, Politik und Arbeiterbewegung 1923-24*, Hamburg, s. 51. *Yezhegodnik Komintern* (Komintern Yıllığı), Petrograd-Moskova, 1923, s. 54-55.
- (2) *Zamanlar*, Londra, 26 Kasım 1920, s. 14.
- (3) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 25-26.
- (4) *a.g.e.*, c. 31, s. 280.
- (5) *a.g.e.*, s. 282.
- (6) Ağustos 1921'de ABKP'ne yeniden Alman Komünist Partisi adı verildi.
- (7) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 3, von 1917 bis 1923, Berlin, 1966, s. 311.
- (8) Jacques Duclos, *Octobre 17 vu de France*, Paris, 1967, s. 312'-den alınmıştır.
- (9) *a.g.e.*, s. 315-16

- (10) V.İ. Lenin *Toplu Eserler*, c. 32, s. 167.
- (11) *Jahrbuch für Wirtschaft, Politik und Arbeiterbewegung* 1923-24, Hamburg, s. 51.
- (12) Bu rakamlar tam olarak doğru değildir, çünkü o günlerde bilimsel sosyalist partiler üyelerinin sistemli bir kaydını tutamazlardı ve bazen devrimci işçi sendikalarının üyeleri de kendi sayılarına katılırdı. A. Tivel'in derlediği el kitabı *5 let Komintern v resheniyakh i tsifrakh* (Komintern'in 5 Yılı: Kararlar ve Rakamlar), Moskova, 1924, s. 26-27. Üçüncü Enternasyonal sırasında bağlı partilerin üye sayısını, 643.000'i RKP (B)'nde, 1.320.000'i kapitalist ülkelerdeki partilerde olmak üzere 1.963.000 olarak tahmin etmiştir. KEYK'nin verdiği rakamlara göre Kasım 1921'de bağlı partilerin 674.000'i RKP (B)'nde, 1.326.000'i yabancı partilerde olmak üzere 2.000.000 üyesi vardı. (*Pravda*, 13 Kasım 1921)
- (13) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 520.
- (14) *a.g.e.*, c. 33, s. 208.
- (15) *a.g.e.*, c. 45, s. 124.
- (16) *a.g.e.*, c. 32, s. 470.
- (17) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 3, von 1917 bis 1923, Brl, 1966, s. 327-28.
- (18) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 42, s. 319-20.
- (19) *a.g.e.*, s. 320.
- (20) *a.g.e.*, s. 321.
- (21) *a.g.e.*, c. 32, s. 468.
- (22) *a.g.e.*, c. 45, s. 185-86.
- (23) *a.g.e.*, c. 42, s. 317.
- (24) *a.g.e.*, s. 318.
- (25) *Vospominaniya o Lenine* (Lenin'e İlişkin Anılar), c. 2, Moskova, 1957, s. 621.
- (26) M.P.A., M.L.E., 2/1/19320/12.
- (27) *Vladimir İlyich Lenin. Biyografi*, Moskova, 1967, s. 684.
- (28) M.P.A., M.L.E., 2/1/19320/13.
- (29) *Lenin'i Tanıdılar. Yabancı Çağdaşların Anıları*, Moskova, s. 74.
- (30) M.P.A., M.L.E., 2/1/20565/2, 5, 7, 8.
- (31) *Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Kongresinde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar* (22 Haziran-12 Temmuz 1921), Moskova, 1921, s. 15.
- (32) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 481.

- (33) O. Lenin'e. *Vospominaniya zarubezhnykh sovremennikov*, s. 45.
- (34) *III Vsemirny Kongress Kommunisticheskogo Internatsionala. Stenograficheski otchet* (Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Dünya Kongresi. Tam Rapor) Petrograd, 1922, s. 85, 86, 101.
- (35) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 520.
- (36) *a.g.e.*,
- (37) *a.g.e.*, s. 521.
- (38) *a.g.e.*, s. 466.
- (39) *a.g.e.*, s. 465.
- (40) *a.g.e.*, s. 473.
- (41) *a.g.e.*, c. 42, s. 328.
- (42) *Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Dünya Kongresinde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar. (22 Haziran- 12 Temmuz 1921)*, Moskova, 1921, s. 22.
- (43) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 42, s. 328.
- (44) *a.g.e.*,
- (45) *a.g.e.*, c. 32, s. 468.
- (46) *a.g.e.*, s. 477.
- (47) *a.g.e.*,
- (48) *a.g.e.*,
- (49) *a.g.e.*,
- (50) *a.g.e.*, s. 469.
- (51) *a.g.e.*, s. 470.
- (52) *a.g.e.*, s. 471.
- (53) *a.g.e.*, s. 474.
- (54) *a.g.e.* s. 476.
- (55) *a.g.e.*, s. 477.
- (56) O. Lenine. *Vodpominaniya zarubezhnykh sovremennikov*, s. 368.
- (57) *Lenin'i Tanıdılar*. Moskova, s. 218-19.
- (58) *Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi. 22 Haziran-12 Temmuz 1921'de Moskova'da Yapılan Toplantılar Üzerine Rapor*, Leningrad, s. 112.
- (59) *Protokol des III Kongresses de Kommunistischen Internationale*, Moskau, 22 Juni bis 12 Juli 1921, Hamburg 1921, s. 605.
- (60) *Bulletin du III Congrès de l'Internationale Communiste*, Moscou No: 13, 5 Juillet 1921, s. 20.

- (61) *III Vsemirnyy Kongress Kommunisticheskogo Internatsionala*, s. 256.
- (62) O.V. Kuusinen, *Izbranniye Proizvedeniya* (Seçme Eserler), Moskova, 1966, s. 670.
- (63) M.P.A., M.L.E., 512/1/8133/1.
- (64) *Üçüncü Dünya Kongresi'nde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar a.g.e.*, s. 19.
- (65) *a.g.e.*, s. 24.
- (66) *a.g.e.*,
- (67) *a.g.e.*, s. 25.
- (68) *a.g.e.*, s. 27.
- (69) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 513-14.
- (70) *a.g.e.*, s. 522.
- (71) *a.g.e.*, s. 482.
- (72) *a.g.e.*, s. 437.
- (73) *a.g.e.*, s. 456.
- (74) *Üçüncü Dünya Kongresi'nde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar a.g.e.*, Moskova, 1921, s. 63.
- (75) *a.g.e.*, s. 48.
- (76) *Protokoll des III Kongresses der Kommunistischen Internationale a.g.e.*, Hamburg, 1921, s. 961-62.
- (77) *Üçüncü Dünya Kongresi'nde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar a.g.e.*, Moskova, 1921, s. 55.
- (78) *a.g.e.*,
- (79) Lenin'in Almanca Sunulan 9 Temmuz 1921'deki Konuşmasından. Bkz. M.P.A., M.L.E., 2/1/25774/1.
- (80) *Kommunisticheskyy Internatsional ve dokumentakh* (Belgelerle Komünist Enternasyonal), s. 222.
- (81) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 431.
- (82) *a.g.e.*,
- (83) *Lenin ve Uluslararası İşçi Sınıfı Hareketi, Anılar*, Moskova, 1934, s. 58. (Rusça).
- (84) *Protokoll des III Kongresses der Kommunistischen Internationale a.g.e.*, Hamburg, 1921, s. 725, 728.
- (85) *Üçüncü Dünya Kongresi'nde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar a.g.e.*, s. 67.
- (86) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 501.
- (87) *I Mezhdunarodnyy kongress revolyutsionnykh professionalnykh i proizvodstvennykh soyuzov* (İşçi ve Sanayi Sendikalarının Birinci Uluslararası Kongresi) Tam Rapor, Moskova, 1921, Rapora ek, s. 15.

- (88) *Üçüncü Dünya Kongresi'nde Kabul Edilen Tezler ve Kararlar a.g.e.*, Moskova, 1921, s. 76-77.
- (89) *a.g.e.*, s. 96.
- (90) *Lenin'i Tanıdılar*, s. 207.
- (91) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 32, s. 510.
- (92) *a.g.e.*, c. 32, s. 510.
- (93) *a.g.e.*, s. 511.
- (94) M.P.A., M.L.E., 2/1/24694/1.
- (95) *a.g.e.*, 2/1/24963/1.
- (96) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 42, s. 339.
- (97) *a.g.e.*, c. 33, s. 58.
- (98) *a.g.e.*, c. 42, s. 354.
- (99) *a.g.e.*, c. 33, s. 135.
- (100) *a.g.e.*, s. 132.
- (101) *a.g.e.*,
- (102) *Deyatelnost Ispolnitelnogo Komiteta i Presidiuma IK Kommunisticheskogo Internatsionala ot 13 İulya 1921 do 1 fevralya 1922* (Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi ve Presidiumu'nun 13 Temmuz 1921- 1 Şubat 1922 Arasındaki Etkinlikleri), Petrograd, 1922, s. 73.
- (103) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 42, s. 411.
- (104) *Deyatelnost Ispolnitelnogo Komiteta a.g.e.*, s. 282.
- (105) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 3, s. 349-50.
- (106) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 2, No: 3, Ocak 10, 1922, s. 19.
- (107) *a.g.e.*, s. 17.
- (108) *a.g.e.*, c. 2, No: 2, 6 Ocak 1922, s. 10.
- (109) *a.g.e.*,
- (110) M.P.A., M.L.E., 495/18/110/1.
- (111) *a.g.e.*, 2/1/22623/1.
- (112) *a.g.e.*, 495/2/12/11.
- (113) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 210.
- (114) *a.g.e.*, s. 209.
- (115) *a.g.e.*, s. 209-10.
- (116) *a.g.e.*, c. 42, s. 393.
- (117) *a.g.e.*, s. 394.
- (118) *a.g.e.*, s. 400-01.
- (119) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 2, No: 29, 25 Nisan 1922, s. 218.
- (120) *Die Taktik der Kommunistischen Internationale gegen die Offensive des Kapitals*, Hamburg, 1922, s. 143.

- (121) *Mezhdunarodnaya sotsialisticheskaya konferentsiya (Obyedinyonnoye zasedaniye Ispolkomov trekh Internatsionalov)* (Uluslararası Sosyalist Konferans. Üç Enternasyonal Yürütmesinin Ortak Toplantısı), Tam Rapor, Moskova, 1922, s. 15.
- (122) M.P.A., M.L.E., 495/18/86/219.
- (123) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 332.
- (124) a.g.e., s. 333-34.
- (125) a.g.e., s. 333.
- (126) a.g.e., s. 334.
- (127) M.P.A., M.L.E., 2/1/25669/1-2.
- (128) a.g.e., 495/18/86/18.
- (129) a.g.e., 495/18/86/19.
- (130) a.g.e., 17/2/79/2.
- (131) a.g.e., 495/2/12/108.
- (132) *Vorwärts*, 20 Mayıs 1922.
- (133) M.P.A., M.L.E., 495/33/185/157-158.
- (134) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 2, No: 42, 27 Mayıs 1922, s. 318.
- (135) Togliatti, Palmiro, *Il Partito comunista italiano*, Der. Rta-niti, 1961, s. 44.
- (136) *Pravda*, 29 Temmuz 1922.
- (137) M.P.A., M.L.E., 491/1/339/2.
- (138) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 417.
- (139) *Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi Bülteni*, No: 3, 12 Kasım 1922, s. 3.
- (140) a.g.e., No: 32, 9 Aralık 1922, s. 11.
- (141) a.g.e., s. 11.
- (142) a.g.e.,
- (143) O. Lenine. *Vospominaniya zarubezhnykh sovremennikov*, s. 471.
- (144) *Komünist Enternasyonal Dördüncü Kongresinin Kararları ve Tezleri*, Londra, s. 28.
- (145) a.g.e., s. 31.
- (146) *Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi Bülteni*, No: 4, 13 Kasım 1922, s. 16.
- (147) *Bericht über Tätigkeit des Präsidiums und der Exekutive der Kommunistischen Internationale für die Zeit vom. 6. Marz bis 11 Juni 1922*, Hamburg, 1922, s. 123.
- (148) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 421.

- (149) *a.g.e.*, s. 432.
- (150) *a.g.e.*, s. 427.
- (151) *a.g.e.*, s. 426.
- (152) M.P.A. M.L.E., 2/1/23461/1.
- (153) *Dördüncü Kongrenin Kararları ve Tezleri a.g.e.*, s. 90.
- (154) Bkz. *K voprosu o programme Kommunisticheskogo Internatsionala. (Materialy) Komünist Enternasyonal'in Programı Meselesi Üzerine (Materyaller)*, Moskova, 1924, s. 56-66.
- (155) *K voprosu o programme... a.g.e.*, s. 101.
- (156) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 420-421.
- (157) *a.g.e.*, c. 42, s. 427.
- (158) *Dördüncü Kongrenin Karar ve Tezleri a.g.e.*, s. 92.
- (159) M.P.A., M.L.E., 495/154/170.
- (160) *Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi Bülteni* No: 19, 1 Aralık 1922, s. 30.
- (161) *Dördüncü Kongrenin Kararları ve Tezleri a.g.e.*, s. 59.
- (162) *a.g.e.*, s. 54.
- (163) *a.g.e.*, s. 55.
- (164) *a.g.e.*, s. 58.
- (165) *a.g.e.*, s. 59.
- (166) *a.g.e.*, s. 59.
- (167) *Kommunistichesky Internatsional v dokumentakh*, s. 349.
- (168) *Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi Bülteni*, No: 25, 5 Aralık 1922, s. 8.
- (169) *a.g.e.*, No: 27, 7 Aralık 1922, s. 16.
- (170) Bkz. *Voprosy istroii KPSS (SBKP Tarihinin Sorunları)*, 1962, No: 1, s. 144-48.
- (171) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, No: 13, s. 105.
- (172) *a.g.e.*,
- (173) *Kommunisticheski Internatsional*, 1923, No: 25, s. 6847.
- (174) *Komünist Enternasyonal*, 1923, No: 25, s. 112.
- (175) *Internationale Presse-Korrespondenz*, 1923, No: 52, s. 406-24.
- (176) *a.g.e.*, No: 75, s. 651-52.
- (177) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 3, No: 16, Berlin, 1923, s. 129.
- (178) *a.g.e.*, s. 120.
- (179) M.P.A., M.L.E., 495/18/44/236.
- (180) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 3, No: 33 (15), Berlin, 19 Nisan 1923, s. 272
- (181) *Pravda*, 3 Mayıs 1923.

- (182) *Jahrbuch für Wirtschaft, Politik und Arbeiterbewegung 1923-1924*, Hamburg, s. 51.
- (183) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 376.
- (184) *a.g.e.*, s. 371.
- (185) *a.g.e.*,
- (186) *Rasshirenny plenum Ispolnitelnogo Komiteta Kommunisticheskogo Internatsionala (12-24 iyunya 1923)*. *Otchol.* (KEYK Genişletilmiş Birleşik Oturumu, Rapor), Moskova, 1923, s. 13.
- (187) *Protokoll der Konferenz der Erweiterten Exekutive der Kommunistischen Internationale, Moskau, 12-13 Juni 1923*, Hamburg, 1923, s. 204-205.
- (188) *a.g.e.*, s. 211-12.
- (189) *a.g.e.*, s. 226
- (190) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 383.
- (191) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 3, No: 59 (37), 6 Eylül 1923, s. 652.
- (192) M P.A., M L.E., Ayırımı yapılmamış belgeler koleksiyonu.
- (193) *a.g.e.*, 514/1/13.
- (194) *a.g.e.*, 514/1/33.
- (195) *Strategiai taktika Kominterni v natsionalno - kolonialnoi revolyutsii na primere Kitaya* (Çin Örneğinden Yola Çıkarak Komintern'in Ulusal Sömürgeci Devrime İlişkin Strateji ve Taktikleri), Moskova, 1934, s. 112.
- (196) *a.g.e.*
- (197) M.P.A., M.L.E., 514/1/36.
- (198) G. Dimitrov, *Izbranniye proizvedeniya* (Seçme Eserler), c. 1, Moskova, 1957, s. 100 - 01.
- (199) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 3, No: 64 (41), 4 Ekim 1923, s. 717.
- (200) G. Dimitrov, *Izbranniye proizvedeniya*, c. 2, Moskova, 1957, s. 590.
- (201) *Pravda*, 17 Kasım 1923.
- (202) Bkz, *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 3, s. 416
- (203) M P.A., M L.E., 495/19/70/6.
- (204) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 4, No: 14, 27 Şubat 1924, s. 109.
- (205) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 3, s. 422-23.
- (206) *Ocherki po istorii voozruzhonnogo vosstaniya* (Silahlı Ayaklanmalar Tarihi Üzerine Makaleler), c. 2, Moskova, 1931, s. 60, 61.

- (207) M.P.A., M.L.E., 17/2/101/6.
- (208) *Vroki Germanskikh sobytii* (Alman Olaylarının Öğrettikleri), s. 55.
- (209) *a.g.e.*, s. 5.
- (210) W. Ulbricht, Referat zum «Grundriss der Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung», *Einheit*, Sonderheft, Ağustos 1962, s. 36-37.
- (211) *Einheit*, Sonderheft, Ağustos 1962, s. 37.
- (212) M.P.A., M.L.E., 495/19/67/51.
- (213) *Vroki Germanskikh sobytii*, s. 57-67.
- (214) *a.g.e.*, s. 92, 99-100.

BÖLÜM: III

- (1) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 5, No: 47, 4 Haziran 1925, s. 614
- (2) *Sozialdemokratischer Parteitag in Kiel*, Berlin, 1927, s. 168.
- (3) *Pravda*, 23 Ocak 1924.
- (4) *Pyatyy vsemirny kongress Komintern* (Komintern'in Beşinci Kongresi), Tam Rapor, Moskova, 1925, Bölüm 1, s. 5.
- (5) *a.g.e.*, s. 33.
- (6) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 4, No: 62, 29 Ağustos 1924, s. 649.
- (7) *a.g.e.*, s. 650.
- (8) *a.g.e.*, s. 650.
- (9) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 1, s. 383.
- (10) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 4, No: 62, 29 Ağustos 1924, s. 651.
- (11) *a.g.e.*, s. 653.
- (12) *a.g.e.*, No: 52, 30 Temmuz 1924, s. 550.
- (13) *a.g.e.*, s. 550.
- (14) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 2, s. 97.
- (15) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 4, No: 62, 29 Ağustos 1924, s. 661-62.
- (16) *a.g.e.*, c. 4, No: 64, 5 Eylül 1924, s. 696.
- (17) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 1, s. 550.
- (18) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 4, No: 64, 5 Eylül 1924, s. 691.
- (19) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 1, s. 277-78.
- (20) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 4, No: 47, 23 Temmuz 1924, s. 487.

- (21) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 1, s. 322.
- (22) *a.g.e.*, s. 323.
- (23) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 4, No: 45, 24 Temmuz 1924, s. 503.
- (24) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 408.
- (25) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 4, No: 62, 29 Ağustos 1924, s. 51.
- (26) *a.g.e.*,
- (27) *Pyaty vsemirny kongress Komintern*, Bölüm 1, s. 805.
- (28) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 4, No: 55, 5 Ağustos 1924, s. 583.
- (29) M.P.A., M.L.E., 492/1/134/19.
- (30) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 4, No: 62, 29 Ağustos 1924, s. 665.
- (31) *KPSS v resolyutsiyakh* (Kararlarda SBKP), Moskova, 1954, Bölüm II, s. 170.
- (32) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 5, No: 47, 4 Haziran 1925, s. 627.
- (33) *a.g.e.*, c. 6, No: 40, 13 Mayıs 1926, s. 635.
- (34) *a.g.e.*, s. 614.
- (35) *a.g.e.*,
- (36) Togliatti, Palmiro, *Sul movimento operaio internazionale*, Roma, 1964, s. 301.
- (37) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 5, No: 47, 4 Haziran 1925, s. 616.
- (38) *a.g.e.*, s. 618.
- (39) *a.g.e.*, s. 616.
- (40) *a.g.e.*, No: 54, 4 Ağustos, 1924, s. 570.
- (41) *a.g.e.*,
- (42) *a.g.e.*,
- (43) M.P.A., M.L.E., 495/163/178/1.
- (44) *a.g.e.*,
- (45) *a.g.e.*,
- (46) *a.g.e.*,
- (47) *a.g.e.*,
- (48) *Komünist*, 1969, No: 4, s. 16-17.
- (49) M.P.A., M.L.E., 495/163/180/2.
- (50) *a.g.e.*, 495/163/180/3.
- (51) *a.g.e.*, 495/2/43/40.
- (52) *a.g.e.*, 495/2/47/122.

- (53) a.g.e.,
- (54) a.g.e., 495/2/47/122-123.
- (55) a.g.e., 558/2/6373/2.
- (56) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 579.
- (57) Bkz. E. Thalmann, *Izbranniye statyi i rechi* (Seçme Makaleler ve Söylevler), c. 1, 1919-1928, Moskova, 1957, s. 235.
- (58) *Trenta anni di vita e lotte del P.C.*, I. s. 98.
- (59) a.g.e., s. 103.
- (60) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 6, No: 40, 13 Mayıs 1926, s. 618.
- (61) a.g.e., s. 622.
- (62) a.g.e., s. 618.
- (63) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 596.
- (64) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 6, No: 40, s. 620.
- (65) M.P.A., M.L.E., 495/78/58.
- (66) a.g.e., 495/2/27/1.
- (67) a.g.e., 495/2/55/106.
- (68) a.g.e., 17/3/576.
- (69) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 6, No: 47, 17 Haziran 1926, s. 769.
- (70) M.P.A., M.L.E., 17/2/246/1/81-82.
- (71) a.g.e., 558/1/5297/1.
- (72) a.g.e., 495/2/63/42.
- (73) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 27, s. 71-72.
- (74) J.V. Stalin, *Toplu Eserler*, c. 9, s. 63.
- (75) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 7, No: 11, 3 Şubat 1927, s. 238.
- (76) a.g.e., 1927.
- (77) M.P.A., M.L.E., 495/64/198-199.
- (78) *Kommunisticheski Internatsional v dokumentakh*, s. 664.
- (79) M.P.A., M.L.E., 495/2/40/90.
- (80) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 6, No: 40, s. 648.
- (81) a.g.e.,
- (82) a.g.e.,
- (83) a.g.e., s. 649.
- (84) M.P.A., M.L.E., 495/166/159/39.
- (85) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 7, No: 11, 3 Şubat 1927, s. 231.
- (86) a.g.e.,
- (87) a.g.e.,

- (88) *a.g.e.*, s. 231, 233.
- (89) M.P.A., M.L.E., 495/166/159/42.
- (90) *a.g.e.*, 495/166/187/157.
- (91) *a.g.e.*, 495/166/196/151.
- (92) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı, c. 8, No: 16, 15 Mart 1928,*
- (93) *a.g.e.*,
- (94) *a.g.e.*, s. 322.
- (95) M.P.A., M.L.E., Ayırımı yapılmamış belgeler.
- (96) *a.g.e.*,
- (97) *a.g.e.*,
- (98) *a.g.e.*,
- (99) *Das Flammenglichen vom Palais Egmont. Offizielles Protokoll des Kongresses gegen Koloniale Unterdrückung und Imperialismus, Brüksel, 10-15 Şubat, 1927, Berlin 1927, s. 52.*
- (100) *Das Flammenglichen vom Palais Egmont... a.g.e.*, s. 243, 250.
- (101) G. Dimitrov, *Izbranniye proizvedeniya*, Moskova 1957, cilt 1, s. 310.
- (102) M.P.A., M.L.E., 495/3/18/2.
- (103) *Uluslararası Basın Yazışmaları, c. 7, No: 40, 14 Temmuz 1927, s. 889.*
- (104) *a.g.e.*, s. 890.
- (105) *a.g.e.*, s. 892.
- (106) *a.g.e.*, No: 35, 16 Haziran 1927, s. 736.
- (107) M.P.A., M.L.E., 17/2/317/14.
- (108) *KPSS v rezolyutsiyakh*, Bölüm II, s. 363.
- (109) *Pravda*, 13 Kasım 1927.
- (110) M.P.A., M.L.E., 495/3/46/11.
- (111) *a.g.e.*, 495/3/49/127/128.
- (112) M. Thorez, *Le quarantième anniversaire du Parti communiste français*, Paris, 1960, s. 15.
- (113) M.P.A., M.L.E., 508/1/56/39.
- (114) William Z. Foster, *Üç Enternasyonal'in Tarihi*, N.Y., 1955, s. 349.
- (115) *Uluslararası Basın Yazışmaları, c. 8, No: 81, 21 Kasım 1928, s. 1531.*
- (116) *a.g.e.*, No: 44, 3 Ağustos 1928, s. 775.
- (117) *a.g.e.*, No: 53, 23 Ağustos 1928, s. 941.
- (118) *a.g.e.*, No: 83, 23 Kasım 1928, s. 1577.
- (119) Y. Yaroslavsky, *Ob itogakh VI kongressa Komintern (Komintern Altıncı Kongresi'nin Sonuçları Üzerine)*, 1928, s. 7.

- (120) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 8, No: 66, 25 Eylül 1928, s. 1197.
- (121) *a.g.e.*, No: 92, 31 Aralık 1928, s. 1750.
- (122) *a.g.e.*,
- (123) *a.g.e.*, s. 1755.
- (124) *a.g.e.*, s. 1761.
- (125) *a.g.e.*, s. 1762.
- (126) *a.g.e.*, s. 1763.
- (127) *a.g.e.*,
- (128) *a.g.e.*, s. 1768.
- (129) *a.g.e.*, s. 1754.
- (130) *a.g.e.*, No: 84, 28 Kasım 1928, s. 1600.
- (131) *a.g.e.*, No: 51, 17 Ağustos 1928, s. 900-01.
- (132) *a.g.e.*, No: 64, 19 Eylül 1928, s. 1144.
- (133) *a.g.e.*, No: 84, 28 Kasım 1928, s. 1585.
- (134) *a.g.e.*,
- (135) *a.g.e.*, s. 1590.
- (136) *a.g.e.*, No: 88, 28 Kasım 1928 s. 1659.
- (137) *a.g.e.*, s. 1661.
- (138) *a.g.e.*, 12. Aralık 1928, s. 1664.
- (139) *a.g.e.*, s. 1665.
- (140) *a.g.e.*, s. 1667.
- (141) *a.g.e.*,
- (142) *a.g.e.*, s. 1668.
- (143) O. Kuusinen, *Izbranniye proizvedeniya*, Moskova, 1966, s. 509.
- (144) *Uluslararası Basın Yazışmaları* c. 8, No: 88, s. 1672.
- (145) Bkz. *Kommunisticheski Internatsional*, 1928, No: 29-30, s. 115.
- (146) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 8, No: 83, s. 1579.
- (147) *VI kongress Komintern*. Tam Rapor, No: 6, s. 178.
- (148) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 9, No: 45, 30 Ağustos 1929, s. 964.
- (149) *KEYK Onuncu Birleşik Oturumunun Tezleri*, Lnd., Dorrit Press, s. 8.
- (150) *a.g.e.*, s. 15-16.

BÖLÜM: IV

- (1) *X plenum Komintern* (Komintern Yürütmesinin Onuncu Birleşik Oturumu) 1. Gündem maddesi. *Uluslararası Durum ve Üçüncü Enternasyonal'in Görevleri*, Moskova, 1929, s. 210.

- (2) Bkz. *Mirovoye khozyaistvo v 1936 godu* (1936'da Dünya Ekonomisi) Yıllık, Moskova, 1937, s. 180, 184, 188, 192, 200, 214, 222.
- (3) E. Varga, *Kapitalizm i Sotsializm za 20 let* (Kapitalizm ve Sosyalizmin Yirmi Yılı), Moskova 1938, s. 37.
- (4) William Foster, *Dünya İşçi Sendikası Hareketinin Kısa Tarihi*, New York, 1956, s. 313.
- (5) M.P.A., M.L.E., 495/19/242/14.
- (6) Bkz. V.İ. Lenin *Toplu Eserler*, c. 23, s. 43.
- (7) Sozialdemokratischer Parteitag in Leipzig, 1931, Protokoll Berlin, 1931, s. 45.
- (8) *Das Freie Wort*, 1931, No: 29.
- (9) Julius Braunthal, *Geschichte der Internationale*, c. II, Hannover,
- (10) *Vorwärts*, 27 Ocak 1931.
- (11) K. Kautsky, *Der Bolschewismus in der Sackgasse*, Berlin, 1930, s. 104, 140.
- (12) *Uluslararası Basın Yazışmaları* c. 10, No: 13, 13 Mart 1930, s. 231.
- (13) *KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu. Tezler, Öneriler, Kararlar*, Moskova 1931. s. 4.
- (14) *a.g.e.*, s. 5.
- (15) *a.g.e.*, s. 18.
- (16) D.Z. Manuilski, *Komünist Partiler ve Kapitalizmin Bunahımı*, 2. baskı, Moskova, 1931.
- (17) *a.g.e.*,
- (18) *a.g.e.*,
- (19) *KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu*, *a.g.e.*, s. 19-20.
- (20) *Komünist Enternasyonal*, c. 8, No: 11-12, 15 Haziran 1931, s. 343.
- (21) *Uluslararası Basın Yazışmaları, Özel Sayı*, c. 2, No: 36, 6 Haziran 1931, s. 661.
- (22) *Komünist Enternasyonal*, c. 8, No: 11-12, 15 Haziran 1931, s. 342.
- (23) M.P.A., M.L.E., 494/1/423/13.
- (24) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 9, s. 368.
- (25) *KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu... a.g.e.*, s. 13.
- (26) *a.g.e.*, s.9.
- (27) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 4, Berlin, 1966, s. 365-66.
- (28) *Der Nationalsozialismus. Dokumente 1933-1945*, Frankfurt am Main, 1957, s. 180-81.

- (29) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 4, s. 326.
- (30) *Die Rote Fahne*, 27 Nisan 1932.
- (31) Willi Bredel, *Ernst Thalmann*, Berlin 1953, s. 135.
- (32) *XVII Syezd VKP (b)*, (SBKP (B)'nin Onyedinci Kongresi), Tam Metin, Moskova, 1934, s. 345.
- (33) Bkz. *La Correspondance Internationale*, 1933, No: 15, s. 212.
- (34) Klement Gottwald, *Izbranniye proizvedeniya* (Seçme Eserler), c. 1, Moskova, 1957, s. 287-88.
- (35) Bkz. J. Lenski, «Obostreniye klassovoi borby v Polshe» (Polonya'da Sınıf Mücadelesinin Yoğunlaşması), *Pravda*, 27 Ocak 1933.
- (36) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 6, s. 49.
- (37) *Istoriya Kommunisticheskoi partii Ispanii* (İspanya Komünist Partisi Tarihi), Moskova, 1961, s. 78.
- (38) FKP'nin üye sayısı 1926'da 55 000 iken 1930'da 39.000'e düştü. Maurice Thorez, *Oeuvres*, Livre 2, T. 1, Paris 1950, s. 45.
- (39) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 4, s. 373.
- (40) Bkz. *Kommunisticheski Internatsional*, 1930, No: 23, s. 54-59.
- (41) *KEYK Onikinci Birleşik Oturumu. Tezler ve Kararlar*. «Uluslararası Durum ve K.E. Bölümlerinin Görevleri» Modern Books, Ltd., Londra, s. 15.
- (42) *a.g.e.*, s. 85.
- (43) *a.g.e.*, s. 83, 86.
- (44) K. Gottwald, *Izbranniye proizvedeniya*, c. 1, s. 302-03.
- (45) *KEYK Onikinci Birleşik Oturumu. Tezler ve Kararlar*. «Uluslararası Durum ve K.E. Bölümlerinin Görevleri», Modern Books, Ltd., Londra, s. 18.
- (46) *a.g.e.*, s. 28.
- (47) *a.g.e.*, s. 9.
- (48) *a.g.e.*, s. 7.
- (49) *a.g.e.*, s. 18.
- (50) *Vorwärts*, 31 Ocak 1933.
- (51) *Komünist Enternasyonal*, No: 9, 15 Mayıs 1933, s. 287.
- (52) *L'Humanité*, 13 Şubat 1933.
- (53) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 13, No: 11, 9 Mart 1933, s. 261.
- (54) *a.g.e.*, s. 262.
- (55) *Le Populaire*, 8 Mart 1933.
- (56) M.P.A., M.L.E., 495/19/248/32.
- (57) *Komünist Enternasyonal*, No: 13, 1 Temmuz 1933, s. 445-47.

- (58) *a.g.e.*, No: 16, 20 Ağustos 1935, s. 781.
- (59) Stella D. Blagoyeva, *Dimitrov. Bir Yaşam Öyküsü*, Martin Lawrence, Ltd., Londra, s. 98.
- (60) *World Marxist Review*, Aralık 1958, c. 1, No: 4, Prag'da basılmıştır, s. 63-64.
- (61) *Rundschau über Politik, Wirtschaft und Arbeiterbewegung*, 1933, No: 49, s. 1875.
- (62) *Komünist Enternasyonal*, No: 15, 1935, s. 993.
- (63) *Le Populaire*, 22 Ağustos 1933, s. 4.
- (64) *KEYK Onüçüncü Birleşik Oturumu. Tezler ve Kararlar*. Modern Books, Ltd., Londra, s. 6.
- (65) *a.g.e.*,
- (66) *a.g.e.*, s. 7.
- (67) *a.g.e.*, s. 16.
- (68) *a.g.e.*, s. 28.
- (69) *a.g.e.*, s. 20.
- (70) *a.g.e.*, s. 11.
- (71) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 10, No: 2, 9 Ocak 1930, s. 30.
- (72) Bkz. *Hungchih* (Çince), 12 Nisan 1930.
- (73) M.P.A., M.L.E., 495/19/238/3; 495/19/242/57.
- (74) *Çin Örneğinden Yola Çıkarak Komintern'in Ulusal -Sömürge- sel Devrimde Strateji ve Taktikleri* (Rusça), s. 284, 285, 286, 287.
- (75) *KEYK Onbirinci Birleşik Oturumu* (Rusça) s. 71.
- (76) *Çin Örneğinden Yola Çıkarak Komintern'in Ulusal -Sömür- gesel Devrimdeki Strateji ve Taktikleri* (Rusça), s. 289.
- (77) *Programniye, dokumenty kommunisticheskikh partii Vostoka* (Doğu Komünist Partilerinin Program Belgeleri), Moskova, 1934, s. 117.
- (78) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 10, No: 58, 18 Aralık 1930, s. 1219.
- (79) D.N. Aidit, *Kratkaya istoriya Kommunisticheskoi partii Indonezii* (Endonezya Komünist Partisi'nin Kısa Tarihi), Moskova, 1956, s. 19.

BÖLÜM: V

- (1) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 33, s. 501.
- (2) *La Correspondance Internationale*, 1934, No: 34-35, s. 647.
- (3) *L'Humanité*, 6 Temmuz 1934.
- (4) SFIO -Section Française de l'Internationale Ouvrière.

- (5) *Kommunisticheski Internatsional*, 1934, No: 35, s. 35, 36.
- (6) *Istoriya Kommunisticheskoi partii Ispanii (İspanya Komünist Partisi Tarihi)*, s. 82.
- (7) *Trenta anni di vita e lotte del P.C.I.*, s. 146-47.
- (8) M.P.A., M.L.E., 495/1/1/7-8.
- (9) G. Dimitrov, *Mektuplar*, 1905-1949, Sofya, 1962, s. 298.
- (10) Bkz. *Voprosy istorii KPSS*, 1965, No: 7, s. 85-86.
- (11) M.P.A., M.L.E., 495/1/3/28-37, 206.
- (12) a.g.e., 495/1/3/201-204.
- (13) *Kommunisticheski Internatsional*, 1934, No: 28, s. 3.
- (14) M.P.A., M.L.E., 495/2/189/252.
- (15) *L'Humanité*, 25 Ekim 1934.
- (16) Maurice Thorez, *Fils du Peuple*, Paris, 1960, s. 102.
- (17) M.P.A., M.L.E., 495/2/192/15.
- (18) a.g.e., 495/2/192/15, 495/2/192/154-156.
- (19) Maurice Thorez, *Fils du Peuple*, Paris, 1960, s. 102.
- (20) Bkz. D. Manuilski, *Itogi VII kongressa Kommunisticheskogo Internatsionala* (Komünist Enternasyonal Yedinci Kongresi Özeti. Moskova ve Leningrad Parti Çalışmalarına Sunulan Rapor), Moskova, 1935, s. 39.
- (21) M.P.A., M.L.E., 495/2/191/124.
- (22) a.g.e., 495/2/191/88.
- (23) a.g.e., 495/2/196/87/93/103.
- (24) a.g.e., 495/2/198/63.
- (25) a.g.e., 495/3/432/71.
- (26) Bkz. *Istoriya Bolgarskoi kommunisticheskoi partii* (Bulgar Komünist Partisi Tarihi), Moskova, 1960, s. 303.
- (27) *Komünist Enternasyonal*, No: 11, 5 Haziran 1935, s. 480.
- (28) *Rundschau über Politik, Wirtschaft und Arbeiterbewegung*, 1935, No: 34, s. 1960.
- (29) Bkz. *Kommunisticheski Internatsional*, 1935, No: 33-34, s. 106-11.
- (30) M.P.A., M.L.E., 495/1/300/45, 50.
- (31) *Komünist Enternasyonal*, No: 10, 1935, s. 571.
- (32) *Kommunisticheski Internatsional*, 1935, No: 20-21, s. 109.
- (33) *Rundschau über Politik, Wirtschaft und Arbeiterbewegung*, 1934, No: 61, s. 2718.
- (34) M.P.A., M.L.E., 491/1/400/6.
- (35) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 54.
- (36) a.g.e., s. 33.

- (37) G. Dimitrov, *Birleşik Cephe. Faşizm ve Savaşa Karşı Mücadele*, Londra, L. Lawrence ve Wishart, 1938, s. 9.
- (38) G. Dimitrov, *a.g.e.*, s. 13.
- (39) *a.g.e.*, s. 97.
- (40) *a.g.e.*, s. 12.
- (41) *a.g.e.*, s. 110.
- (42) *a.g.e.*, s. 19.
- (43) *a.g.e.*, s. 31.
- (44) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 575.
- (45) *a.g.e.*, s. 577.
- (46) Bkz. *Kommunisticheskiye partii Pribaltiki v borbe za yediny front protiv fashizma i voyny* (Faşizm ve Savaşa Karşı Birleşik Cephe İçin Verilen Mücadelede Baltık Bölgesi Komünist Partileri), Moskova, 1935, s. 19.
- (47) Dimitrov, *a.g.e.*, s. 127.
- (48) S. Lozovski, *Birleşik Bir Dünya İşçi Sendikası Hareketi İçin* (Rusça), Moskova, 1935, s. 29.
- (49) M.P.A., M.L.E., 495/18/1061 (a.). Bu toplantıda Lozovski bir rapor sundu. Bu tartışmalara katılan komünist parti delegeleri arasında Polonya, Çekoslovakya, Almanya, Japonya, Avusturya, Çin, Finlandiya, Brezilya, İspanya, Bulgaristan, Şili ve diğer birçok ülkenin temsilcileri vardı.
- (50) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 578.
- (51) *a.g.e.*, s. 585.
- (52) *a.g.e.*, s. 582.
- (53) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 25, s. 454.
- (54) *a.g.e.*, s. 22, s. 144.
- (55) *a.g.e.*, c. 35, s. 268.
- (56) *Komünist Enternasyonal*, No: 19-20, 1955, s. 1402.
- (57) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 581.
- (58) *Ulusallararası Basın Yazışmaları*, Özel Sayı, c. 15, No: 57, 30 Ekim 1935, s. 1409.
- (59) Dimitrov, *a.g.e.*, s. 72.
- (60) *a.g.e.*, s. 75.
- (61) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 586.
- (62) *a.g.e.*, s. 583.
- (63) M.P.A., M.L.E., 494/1/295/10.
- (64) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 593.
- (65) M.P.A., M.L.E., 494/1/295/14.
- (66) *a.g.e.*, 494/1/265/57-58.

- (67) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 593.
- (68) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 150.
- (69) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 591.
- (70) Ercoli, *Faşizm ve Savaşa Karşı Mücadele. Emperyalist Savaş Hazırlıkları ve Komünist Enternasyonal'in Görevleri*, M.-L., 1935, s. 51.
- (71) *a.g.e.*, s. 52.
- (72) M.P.A. M.L.E. 494/1/357/58.
- (73) *a.g.e.*, 494/1/368/7-8.
- (74) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 593.
- (75) *a.g.e.*
- (76) D. Manuilski, *SSCB'deki Sosyalist İnşanın Sonuçları*, M.-L., 1935, s. 64.
- (77) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 602.
- (78) *a.g.e.*
- (79) *a.g.e.*, s. 566.
- (80) M.P.A., M.L.E., 495/18/1206/101-102.
- (81) Dimitrov, *a.g.e.*, s. 80.
- (82) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 567.
- (83) *a.g.e.*, s. 584.
- (90) Julius Braunthal, *Geschichte der Internationale*, c. II, Hannover, 1963, s. 502.
- (91) *Rundschau*, 1935, No: 46, s. 2055.
- (92) M.P.A., M.L.E., 495/18/1017.
- (93) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 15, No: 48, 28 Eylül 1935, s. 1207.
- (94) M.P.A., M.L.E., 495/18/1018/24.
- (95) *a.g.e.*, 495/18/1018/24.
- (96) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 15, No: 53, 12 Ekim 1935, s. 1329.
- (97) *a.g.e.*, s. 1318.
- (98) *a.g.e.*
- (99) *a.g.e.*, No: 59, 9 Kasım 1935, s. 1447.
- (100) M.P.A., M.L.E., 495/18/1024/1.
- (101) *World Marxist Review*, Aralık 1965, c. 8, No: 12, s. 16.
- (102) M.P.A., M.L.E., 495/2/203/66.
- (103) *Komünist Enternasyonal*, 1936, No: 2, s. 79-91.
- (104) M.P.A., M.L.E., 495/18/1040/154.
- (105) *a.g.e.*, 495/18/1075/328.
- (106) *a.g.e.*, 495/2/215/6-8.

- (107) a.g.e., 495/2/215/6.
- (108) a.g.e., 495/2/222/26.
- (109) a.g.e., 495/2/222/34-39.
- (110) *Komünist*, Moskova, 1969, No: 2, s. 4.
- (111) M.P.A., M.L.E., 495/18/1086/5.
- (112) a.g.e., 495/2/229/130.
- (113) a.g.e., 495/18/1125/71-72.
- (114) a.g.e., 495/18/1075/85.
- (115) a.g.e., 495/18/1092/6.
- (116) a.g.e., 495/18/1092/7-14.
- (117) a.g.e., 495/18/1135/7-8.
- (118) a.g.e., 495/18/1135/8.
- (119) *Uluslararası Basın Yazışmaları*, c. 16, No: 48, 24 Ekim 1936, s. 1295.
- (120) *Komünist Enternasyonal*, c. 14, 1937, No: 4, s. 1001.
- (121) Bkz. V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 25, s. 416.
- (122) a.g.e., c. 31, s. 92.
- (123) *Komünist Enternasyonal*, c. 14, 1937, No: 2, s. 865-66.
- (124) *Voina i revolyutsiya v İspanii 1936-1939*, (İspanya'da Savaş ve Devrim 1936-1939), Moskova, 1968, s. 419-20.
- (125) M.P.A., M.L.E., 495/2/257/77.
- (126) *World Marxist Review*, Aralık 1965, c. 8, No: 12, s. 34.
- (127) Palmiro Togliatti, *Il partito comunista Italiano*, Der. Riuniti, 1961, s. 76-77.
- (128) M.P.A., M.L.E., 495/18/1188/13.
- (129) a.g.e., 495/18/1234/17.
- (130) a.g.e., 495/18/1223/8.
- (131) a.g.e., 495/18/1086/12.
- (132) a.g.e., 495/18/1169/192.
- (133) a.g.e., 495/18/1133/6-7.
- (134) *Pregled istiroiije Saveza kommunistika Jugoslavije*, T. 1, Belgrad, 1963, s. 235-36.
- (135) M.P.A., M.L.E., 495/18/1109/5.
- (136) a.g.e., 495/18/1230/197.
- (137) *Velikaya hartiya kommunisticheskikh i rabochikh partii* (Komünist ve İşçi Partilerinin Magna Carta'sı), Moskova, 1961, s. 268.
- (138) M.P.A., M.L.E., 495/18/1014/276-278.
- (139) a.g.e., 495/2/263/23.
- (140) a.g.e., 495/2/263/24-26.

- (141) *a.g.e.*, 495/18/1073/403-404.
- (142) *a.g.e.*, 495/18/1079/21.
- (143) *a.g.e.*, 495/18/1210/9.
- (144) *a.g.e.*, 495/2/264/187/189.
- (145) *a.g.e.*, 495/18/1082/62.
- (146) *a.g.e.*, 495/18/1102/27.
- (147) *Rundschau*, 1936, No: 41, s. 1714.
- (148) M.P.A., M.L.E., 495/18/229/79.
- (149) *a.g.e.*, 495/18/1245/14.
- (150) *a.g.e.*, 495/18/1135/2.
- (151) *Mezhdunarodnoye znachenije Oktyabrskoi revolyutsii* (Ekim Devriminin Uluslararası Önemi) Moskova, 1957, s. 10.
- (152) *Komünist Enternasyonal*, No: 2, 1937, s. 866.
- (153) *Pravda*, 9 Ekim 1936.
- (154) *Komünist Enternasyonal*, No: 2, 1932, s. 866.
- (155) *Bulletin des Internationalen Gewerkschaftsbundes*, 1937, No: 11, s. 4.
- (156) *Kommunisticheski Internatsional*, 1937, No: 8, s. 87.
- (157) M.P.A., M.L.E., 495/18/225/131-142.
- (158) *a.g.e.*, 495/18/1079/586.
- (159) *a.g.e.*, 495/18/1230/89.
- (160) *a.g.e.*, 495/18/1079/586.
- (161) *L'Humanite*, 9 Ekim 1938.
- (162) M.P.A., M.L.E., 495/18/1282/99.
- (163) *a.g.e.*, 495/18/1282/101-102.

BÖLÜM: VI

- (1) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 36, s. 297.
- (2) *a.g.e.*, c. 24, s. 402
- (3) *a.g.e.*, c. 35, s. 273.
- (4) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 574.
- (5) *L'Humanité*, 25 Ağustos 1939.
- (6) *La Vie Ouvrière*, 21 Eylül 1939.
- (7) R. Palme Dutt, *Enternasyonal*, Londra, 1964, s. 269.
- (8) W. Ulbricht, *Zur Geschichte der neuesten Zeit*, c. 1, 1955, s. 33
- (9) *World News and Views*, c. 19, No: 53, 11 Kasım 1939, s. 1074.
- (10) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 22, s. 311.
- (11) *a.g.e.*, s. 309.
- (12) M.P.A., M.L.E., 495/18/1322/5.

- (13) *Le Parti communiste français dans la Résistance*, Paris, 1969, s. 48.
- (14) M. Thorez, *Fils du Peuple*, Moskova, 1951, s. 140-41.
- (15) M.P.A., M.L.E., 495/18/1321/190-191.
- (16) M. Thorez, *Oeuvres*, Livre V, T. XIV, Paris, 1959, s. 58.
- (17) *Histoire de Parti communiste français* (el yazması), Paris, 1964, s. 389.
- (18) M. Thorez, *Fils du Peuple*, Moskova, 1951, s. 147.
- (19) M.P.A., M.L.E., 495/18/1326.
- (20) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 5, Berlin, 1966, s. 253, 256, 258, 280, 282, 298.
- (21) *Trenta anni di vita e lotte del P.C.I.* s. 164, 257.
- (22) M.P.A., M.L.E., 495/18/1323.
- (23) a.e.g., 495/2/276/3-4.
- (24) a.e.g., 495/2/275/15.
- (25) a.e.g., 495/2/275/13.
- (26) *Trenta anni di vita e lotte del P.C.I.*, s. 192.
- (27) a.g.e., s. 194.
- (28) M.P.A., M.L.E., 495/18/1323.
- (29) M. Thorez, *Fils du Peuple*, Moskova, 1951, s. 147.
- (30) G.D. Kiriakidis, *Gretsiya vo vtoroi mirovoi voine* (İkinci Dünya Savaşı'nda Yunanistan), Moskova, 1967, s. 65'ten alınmıştır.
- (31) Bkz. *Istoriya Bolgarskoi kommunisticheskoi partii* (Bulgaristan Komünist Partisi Tarihi), Moskova, 1960, s. 352-53.
- (32) *Zbornik dokumenatai podataka o narodnooslobodilackom ratu jugoslovenskih naroda*. T. V., kn. I, Belgrad, 1952, s. 7.
- (33) Bkz. Rusça baskısı, 1941, No: 4, s. 12.
- (34) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 27, s. 361.
- (35) M.P.A., M.L.E., 495/18/1335/1-3.
- (36) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 35, s. 229.
- (37) a.g.e., c. 23, s. 23.
- (38) M.P.A., M.L.E., 495/18/1335/14.
- (39) *Komünist Enternasyonal* (Rusça baskısı), 1941, No: 6-7, s.123-24.
- (40) *L'Humanité* (yeraltı baskısı), 22 Haziran 1941.
- (41) *Daily Worker*, New York, 23 Haziran 1941.
- (42) a.g.e.
- (43) *Zbornik dokumenata...*, a g.e., T.I, kn. I, Belgrad, 1949, s 16.
- (44) *Mezhdunarodnaya solidarnost trudyashchikhsya v borbe za*

mir i natsionalnove osvobozhdeniye protiv fashistskoi agres-sii, za polnoye unichtozheniye fashizma v Yeşrope i Azii (Avrupa ve Asya'da Faşizmin Tümden Yok Edilmesi İçin Emekçilerin Faşist Saldırıya Karşı Barış ve Ulusal Kurtuluş İçin Verdiği Savaşta Uluslararası Dayanışma) (1938-1945), Moskova, 1962, s. 305.

(45) *Kommunisticheski Internatsional*, 1941, No: 6-7, s. 126-27.

(47) *Daily Workers*, New York, 1 Temmuz 1941.

(48) *a.g.e.*, 30 Temmuz 1921.

(49) *a.g.e.*, 25 Mayıs 1942.

(50) *Pravda*, 8 Ağustos 1942.

(51) Tim Buck, 30 1922-1952. *Kanada'daki Komünist Hareketin Öyküsü*, Toronto, 1952, s. 168.

(52) Tim Buck, 30 Yıl 1922-1952..., *a.g.e.*, s. 171.

(53) M.P.A., M.L.E., 1942 Belgeleri Koleksiyonu.

(54) *Polskoye rabocheye dvizheniye v gody voiny i gitlerovskoi okkupatsii*, (Savaş ve Hitler İşgali Sırasında Polonya İşçi Hareketi) Eylül 1939-Ocak 1945, Moskova, 1968, s. 135.

(55) *a.g.e.*, s. 141.

(56) M. Thorez, *Fils du Peuple*, Moskova, 1951, s. 147.

(57) *Historia del Partido Comunista de Espania*, P. Ed. Soc. 1960, s. 219.

(58) M.P.A., M.L.E., 1942 belgeleri koleksiyonu.

(59) *a.g.e.*, 495/18/1336/85-86.

(60) *a.g.e.*, 495/18/1338/6-7, 9-10.

(61) *a.g.e.*, 495/18/1338/36-37.

(62) *Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, c. 5, Berlin, 1966, s. 317-18.

(63) M.P.A., M.L.E., 495/18/1336/22.

(64) *a.g.e.*, 495/18/1340/22.

(65) *a.g.e.*, 495/18/1340/47-48.

(66) *a.g.e.*, 495/18/1338/160-62.

(67) *a.g.e.*, 495/18/1338/163-65.

(68) *Trenta anni di vita e lotte del P.C.I.*, s. 195.

(69) M.P.A., M.L.E., 495/18/1340/9.

(70) *a.g.e.*, 495/18/1340/12.

(71) *Komintern'in Yedinci Kongresi*, Moskova, 1939, s. 567.

(72) *Daily Worker*, Londra, 24 Mayıs 1943, «KEYK Presidiumu'nun Komintern'in Sona Erdirilmesine İlişkin Kararı».

(73) *a.g.e.*

(74) M.P.A., M.L.E., 495/1340/78-82.

(75) *Komünist Enternasyonal*, (Rusça baskı), 1943, No: 5-6, s. 23.

BÖLÜM: VII

- (1) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 29, s. 307.
- (3) *Barış, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesi*, Moskova, s. 80.
- (3) *Informatsionnoye soveshchaniye predstavitelei nekotorykh
• Kompartii* (Bazı Komünist Parti Temsilcilerinin Konferansı)
Moskova, 1948, s. 11.
- (4) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 21, s. 372.
- (5) *a.g.e.*, c. 21, s. 354.
- (6) *a.g.e.*, c. 31, s. 60.
- (7) *Barış, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesi*, Moskova, s. 6-7.
- (8) *a.g.e.*, s. 39.
- (9) *a.g.e.*, s. 85.
- (10) *a.g.e.*, s. 79.
- (11) *Sovyetler Birliği Komünist Partisi Programı*, Moskova, 1961,
s. 8.
- (12) *a.g.e.*, s. 7-8.
- (13) *Sovyetler Birliği Komünist Partisi Yirmüüçüncü Kongresi*,
Moskova, s. 25.
- (14) V.İ. Lenin, *Toplu Eserler*, c. 31, s. 148.
- (15) *a.g.e.*, c. 16, s. 348.
- (16) *a.g.e.*, c. 6, s. 520-21.
- (17) *Barış, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesi*, Moskova, s. 79.
- (18) *Konferentsiya yevropeiskikh kommunisticheskikh i rabochikh
partii po voprosam bezopasnosti v Yevrope*, Moskova, 1967,
s. 278.
- (42) *Daily Worker*, New York, 23 Haziran 1941.

Dünya işçi sınıfı hareketinin en güçlü atılım dönemlerinden birinin ürünü ve aynı zamanda örgütleyicisi olan Üçüncü Enternasyonal, çalışmalarıyla bugünün sorunlarına da ışık tutan büyük bir ideolojik miras bırakmıştır. A.I. Sıbolev başkanlığındaki geniş bir bilim emekçileri grubu tarafından V. Ulbricht, D. Ibarruri, J. Duclos, G. Cogniot, P. Dutt ve B. Ponomarev gibi önde gelen parti yöneticilerinin katkıları da alınarak hazırlanan **Üçüncü Enternasyonal'in Kısa Tarihi** bu mirası özetlemektedir. Kitabın en önemli özelliği, Lenin'in Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasındaki ve en önemli kararlarının oluşturulmasındaki yerini ve enternasyonal'in marksist-leninist teorisinin yaratıcı gelişmesi, dünya devrimci mücadele deneylerinin genelleştirilmesi ve uluslararası bilimsel sosyalist hareketin politika, strateji ve taktiklerinin hazırlanmasında oynadığı önemli rolü büyük bir açıklıkla anlatmasıdır. Elinizdeki kitap Üçüncü Enternasyonal'in faaliyetinde bulunduğu yılları ve bu yıllarda işçi sınıfı mücadelesi açısından ön plana çıkan sorunları incelerken bilimsel sosyalist hareketin birçok temel ilkesini de ortaya koymaktadır.